

MIRT Overzicht 2027

Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport

Begin met lezen →

Colofon

Uitgave:

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, mede namens het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Grafisch ontwerp, vormgeving en redactie:

Sabel Communicatie, Bilthoven

Kaarten:

CartoNext, Utrecht

Fotografie:

Erik Jansen	John van Helvert	Rob Acket	Thomas Fasting
Erik van 't Woud	Paul Voorham	Rob Poelenjee	Tineke Dijkstra
Gerhard van Roon	Reggie Goole	Serge Ligtenberg	Ton Borsboom
John Gundlach	Riesjard Schropp	Stefan Verkerk (ProRail)	Vincent Basler (ProRail)

Disclaimer

Aan dit overzicht of de inhoud daarvan kunnen geen rechten worden ontleend. De inhoud van het overzicht is tot stand gekomen in de zomer van 2026 en gebaseerd op de destijds actuele kennis. Het boek is geproduceerd onder voorbehoud van druk- en zetfouten. Alle auteursrechten berusten bij de opdrachtgever (Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat) en zijn nadrukkelijk voorbehouden.

Het MIRT Overzicht 2027 is ook beschikbaar via
www.mirtoverzicht.nl

MIRT Overzicht 2027

Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

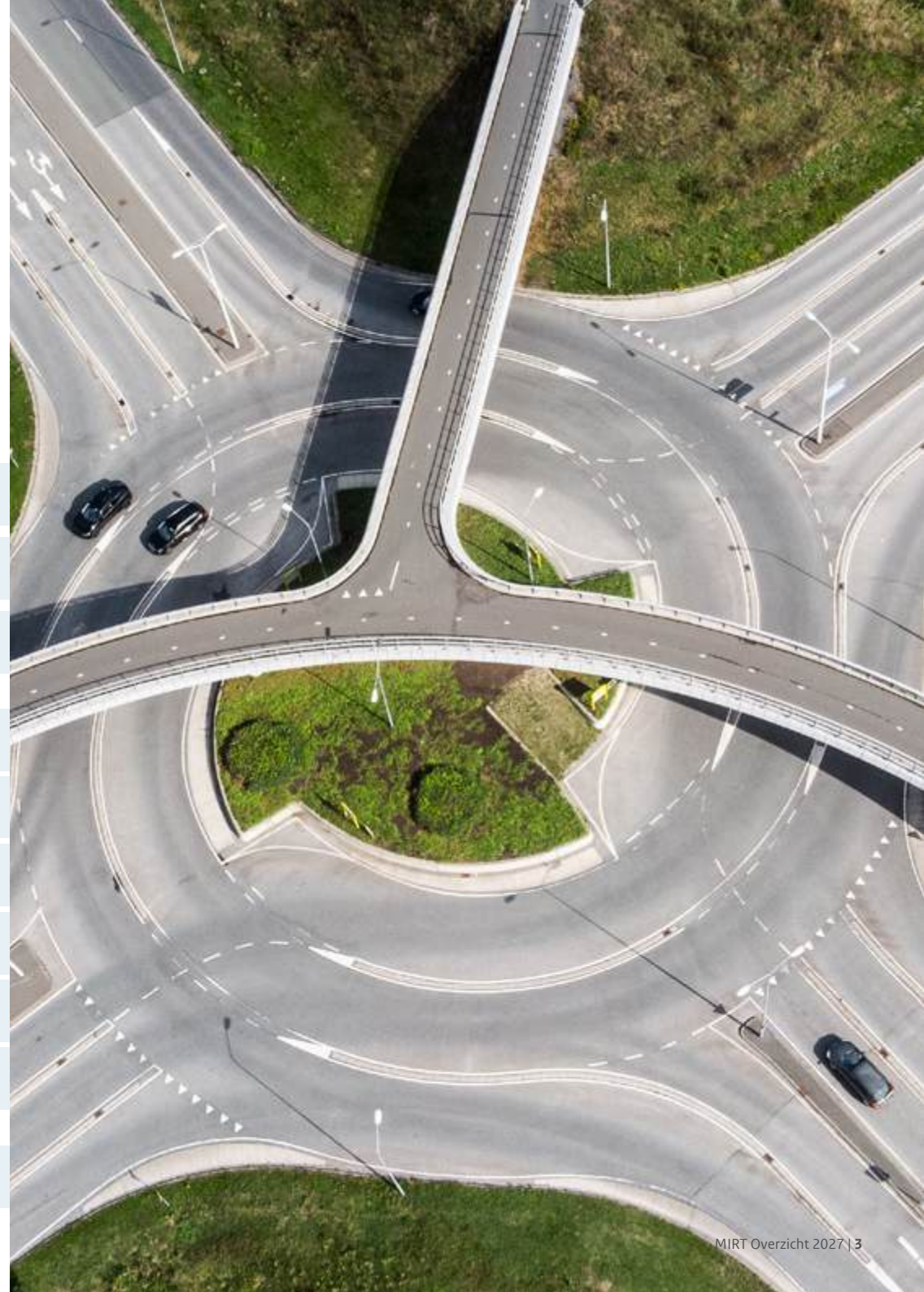
Aangeboden aan de voorzitters van de Eerste Kamer en Tweede Kamer der Staten-Generaal

door de minister van Infrastructuur en Waterstaat en
de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat

Inhoud

	Voorwoord	4
	Leeswijzer	5
	Over het MIRT	8
	Nationaal	34
	Noordwest-Nederland	158
	Zuidwest-Nederland	228
	Zuid-Nederland	289
	Oost-Nederland	349
	Noord-Nederland	401
	Financiële uitwerking	435

Voorwoord

Nederland droogde afgelopen zomer uit tot op het bot. Er verschenen scheuren in de dijken, het water in de Rijn stond nog nooit zo laag en de grondwaterstand zakte week na week verder weg. Bij Eefde ging de sluis voor het eerst in haar geschiedenis dicht om te voorkomen dat kades en waterkeringen zouden verzakken. Langs de kust hielden we juist extra water vast, zodat het zoute zeewater niet verder landinwaarts drong. Wie deze zomer over het water keek, zag het meteen: onze sluizen, dijken, rivieren en kanalen zijn geen decor. Ze houden Nederland weerbaar en leefbaar en soms staan ze zélf onder druk.

Al honderden jaren bouwen we aan ons infrastructuursysteem. Dijken die ons droog houden. Sporen die ons verbinden. Wegen die ons naar huis, werk en naar elkaar brengen. Vaarwegen die schepen vol goederen, brandstof en bouwmaterialen naar hun bestemming voeren. Het fundament van onze infrastructuur is sterk, maar bruggen, sluizen en viaducten uit de jaren '60 en '70 zijn steeds vaker aan groot onderhoud of vervanging toe. Om onze leveringszekerheid, bereikbaarheid en waterveiligheid goed op orde te houden, is er nog veel werk te verzetten.

We zetten nieuwe stappen. Zo verkennen we een hogere frequentie op de Veluwelijn, omdat er 21.000 nieuwe woningen bijkomen in de regio en de trein een goed alternatief moet zijn voor de drukke A28. En we onderzoeken hoe we internationaal treinverkeer tussen Utrecht, Arnhem en Duitsland meer ruimte kunnen geven samen met provincies en regio's. Daarnaast is voor het project A27 Houten - Hooipolder aanvullend budget beschikbaar gesteld, waarmee een belangrijke bijdrage wordt geleverd aan de realisatie van het project.

We kijken ook terug. In januari maakten we met de regio's afspraken over 2,5 miljard euro voor de bereikbaarheid van nieuwe woningen. Geld dat straks tienduizenden woningen bereikbaar maakt, van grote steden tot kleine kernen.

Maar we zijn eerlijk: niet alles kan. Bouwkosten stijgen. Onderhoud vraagt meer dan ooit. Stikstof zet de rem erop. Vakmensen zijn schaars. En het Mobiliteitsfonds en het Deltafonds hebben simpelweg te weinig geld om alles te doen. Daarom maken we keuzes: wat doen we nu, wat doen we later en wat doen we niet. We prioriteren om te kunnen presteren. Want ook focus

geeft tempo en dat tempo is hard nodig. Niet alleen voor onze bruggen en sporen, maar ook voor de woningbouw en onze defensie. Van A naar B reizen is een basisbehoefte. We hebben aandacht voor de verdeling tussen stedelijke gebieden en regio's. Nog dit jaar bepalen we die keuzes, zodat de basis van onze infrastructuur weer op orde komt. Pas dan kunnen we daar weer stevig op verder bouwen.

Onderhoud en veiligheid staan voorop. Niet omdat we minder willen, maar omdat we willen dat wat er is, blijft werken.

Ondertussen bouwden we ook door. De A13/A16 opende in oktober 2025. Het omvangrijke project ViA15 is gestart. De Sloelijn rijdt, geëlektrificeerd en wel. Het spoor tussen Rijswijk en Delft is verdubbeld, met Delft Campus als eerste energieneutrale station van Nederland. Rond het nieuwe station Ede-Wageningen ligt een extra perron en spoor. En op Amsterdam Centraal is de Cuypershal in oude glorie hersteld, samen met de nieuwe Oosttunnel die de oostelijke ingang van het station rechtstreeks verbindt met de perrons.

Dat is waar het MIRT voor staat: kiezen, bouwen, verbinden. Jaar in, jaar uit. De hete en kurkdroke zomer van 2026 laat zien waarom dat werk zo belangrijk is. Water dat opdroogt. Sluizen die dichtgaan. Steden die groeien. Nederland verandert en onze infrastructuur moet mee veranderen. Niet morgen. Nu.

Wij zijn trots op wat er al staat en vastberaden om door te bouwen aan een mooier Nederland dat leefbaar en bereikbaar blijft.

Vincent Karremans
Minister van Infrastructuur en Waterstaat

Annet Bertram
Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat

Leeswijzer

Voor u ligt het MIRT Overzicht 2027. Dit is het jaarlijkse bijstuk bij de begroting van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. In het hoofdstuk 'Het MIRT in ontwikkeling' geven we achtergrondinformatie over het MIRT en delen we recente beleidsinhoudelijke ontwikkelingen. In het verlengde hiervan geven we informatie over de herprioritering van het Mobiliteitsfonds. Het MIRT Overzicht is ieder jaar aan wijzigingen onderhevig. Doorgevoerde wijzigingen staan in het hoofdstuk 'Wijzigingen ten opzichte van het MIRT Overzicht 2026'. Ook geven we een toelichting op de indeling en opbouw van de project- en program-mabladen. Dit hoofdstuk wordt afgesloten met een overzicht van de gerealiseerde projecten van 2026 (inclusief foto's) en een overzicht van gerealiseerde projecten over de afgelopen vijf jaar.

Het hoofdstuk 'Nationaal' biedt inzicht in de lopende MIRT-projecten en -programma's op nationaal niveau. U vindt er onder meer een kaart van de lopende MIRT-onderzoeken en een kaartenreeks, waarop per modaliteit de lopende projecten en programma's staan. Omdat nationale projecten en programma's worden uitgerold over meerdere MIRT-regio's, staan die niet op deze kaarten. In het onderdeel 'Transport en investeringsbeleid van de EU in Nederland' van dit hoofdstuk leest u een beschrijving van het Nederlandse transportnetwerk in internationale context. Ook vindt u hier de file top 50 over de periode 1 mei 2025 tot 30 april 2026. Dit hoofdstuk sluit af met een weergave van alle lopende project- en programabladen die als 'nationaal' gekenmerkt worden.

Daarna volgt voor elk van de vijf MIRT-regio's een hoofdstuk met daarin een vaste opbouw:

- *Gebiedsopgave*
- *Projectenkaart*
- *Projectenoverzicht*.

Deze infographic maakt inzichtelijk hoeveel projecten er in een gebied zijn, onderverdeeld naar fase en modaliteit

- *Project- en programabladen*.

Deze beginnen per gebied met de bladen van de eventuele gebiedsgerichte bereikbaarheidsprogramma's. Direct hierna staan de verschillende MIRT-projecten die deel uitmaken van deze bereikbaarheidsprogramma's. Vervolgens komen de bladen van de MIRT-onderzoeken aan de orde, gevolgd door de projecten in de verkenning-, de planning en studies- en de aanlegfase. De bladen zijn op modaliteit geordend, conform de begrotingsartikelen: hoofdwegen, spoorwegen personen, spoorwegen goederen, regionaal/ lokaal, hoofdvaarwegen, waterveiligheid, waterkwaliteit en zoetwater.

In het laatste hoofdstuk vindt u een financiële toelichting op de begroting van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat.

Dit MIRT Overzicht kunt u downloaden via de website: www.mirtoverzicht.nl

Knoppen en iconen

Het MIRT Overzicht is een toegankelijk en interactief document waarin u makkelijk kunt navigeren. Onderstaande legenda geeft uitleg in de betekenis van de knoppen, kleuren en iconen.

Knoppen menu

	Hoofdmenu en voorwoord
	Vorige pagina
	Volgende pagina
	Leeswijzer, algemene informatie MIRT
	Nationale projecten
	Projecten Noordwest-Nederland
	Projecten Zuidwest-Nederland
	Projecten Zuid-Nederland
	Projecten Oost-Nederland
	Projecten Noord-Nederland
	Financiën

Knop

Interne link

Legenda projectbladen

	Uitgaande link
	Programma
	Onderzoek
	Verkenning
	Planning en studies
	Aanleg

 Project ligt op het TEN-T netwerk

 Project ligt op het TEN-T netwerk en wordt (deels) gefinancierd uit CEF

 Project valt onder programma Woningbouw en Mobiliteit

Legenda kaarten

Fase	
	Onderzoek
	Verkenning
	Planning en studies
	Aanleg

Modaliteit	
	Spoor en OV
	Vaarwegen
	Water
	Wegen
	Programma's

Lijst van afkortingen MIRT Overzicht 2027

In het MIRT Overzicht gebruiken we op meerdere plaatsen afkortingen. De meestgebruikte afkortingen staan hieronder uitgeschreven.

AFP	Actieplan Fietsparkeren	Ministerie van EZ	(Voormalig) Ministerie van EZ Ministerie van Economische Zaken	PMR	Project Mainportontwikkeling Rotterdam
AHOB	Automatische Halve Overwegbomen	Ministerie van EZK	Ministerie van EZK Ministerie van Economische Zaken en Klimaat	PPC	Publiek-Private Comparator
AKI	Automatische knipperlichtinstallatie	Ministerie van lenM	(Voormalig) ministerie van Infrastructuur en Milieu	PPS	Publiek-private samenwerking
ATB	Automatische treinbeïnvloeding	Ministerie van lenW	Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	PVVO	Programma Verbetering Veiligheid Overwegen
ATB-Vv	Automatische treinbeïnvloeding Verbeterde versie	Ministerie van KGG	(Voormalig) Ministerie van Klimaat en Groene Groei	REOS	Ruimtelijk Economische Ontwikkelstrategie
BCF	Btw Compensatiefonds	Ministerie van LVVN	Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur	RRAAM	Rijk-Regioprogramma Amsterdam-Almere-Markermeer
BDU	Brede doeluitkering	Ministerie van VRO	(Voormalig) Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening	RSP-ZZL	Regiospecifiek Pakket Zuiderzeelijn
BIRK	Budget Investerings Ruimtelijke Kwaliteit	MIRT	Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport	RvdR 2.0	Ruimte voor de Rivier 2.0
Btw	Belasting toegevoegde waarde	MJPG	Meerjarenprogramma Geluidsanering	SBaB	Samen Bouwen aan Bereikbaarheid
BO	Bestuurlijk overleg	MJPO	Meerjarenprogramma Ontsnippering	SOVA	Structurele Overwegenaanpak
B&O	Behandelen & Opstellen	MLT	Middellange termijn	SPUK	Specifieke Uitkering
CEF	Connecting Europe Facility	MoVe	Mobiliteit en Verstedelijking	STS-passage	Stoptonend Seinpassage
CS	Centraal Station	MRA	Metropoolregio Amsterdam	TB	Tracébesluit
DB	Design and Build	MRDH	Metropoolregio Rotterdam-Den Haag	TBES	Toekomstbestendig Ecologisch Systeem
dB	Decibel	MTA	Middellange Termijn Aanpak	TBOV	Toekomstbeeld Openbaar Vervoer
DBFM	Design, Build, Finance and Maintain	NABO	Niet Actief Beveiligde Overwegen	TEN-T	Trans-European Transport Network
DBM	Design, Build and Maintain	NMCA	Nationale Markt- en Capaciteitsanalyse	TEV	Tractie Energievoorziening
D&C	Design & Construct	NoMo AOV	Nota Mobiliteit Achterstallig Onderhoud	TK	Tweede Kamer der Staten-Generaal
DF	Deltafonds	NOV	Noordoostelijke verbinding	UPGE	Uitvoeringsprogramma Geluid Emplacementen
DGWB	Directoraat-Generaal Water en Bodem	NOVEX	Uitvoeringsvervolg NOVI	VAS	Verbeteraanpak Stations
DVM	Dynamisch Verkeersmanagement	NRU	Noordelijke Randweg Utrecht	VGR	Voortgangsrapportage
EHS	Ecologische Hoofdstructuur	NRW	Noordrijn-Westfalen	VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
EMM	Ecologische Maatregelen Markermeer	NST	Nieuwe Sluis Terneuzen	VRA	Vervoersregio Amsterdam
EOV	Exploitatie, Onderhoud, Vernieuwing	NTF	Nationaal Toekomstbeeld Fiets	VRR	Verkeersverbund Rhein-Ruhr
ERTMS	European Rail Traffic Management System	LTSA	Lange Termijn Spooragenda	WoMo	Woningbouw en Mobiliteit
GWS	Goederenwachtspoor	LVO	Landelijk Verbeterprogramma Overwegen		
HbR	Havenbedrijf Rotterdam	OTB	Ontwerptracébesluit		
HOV	Hoogwaardig Openbaar Vervoer	OV	Openbaar Vervoer		
HWBP	Hoogwaterbeschermingsprogramma	OVAH	OV-verbinding Amsterdam – Haarlemmermeer		
HWN	Hoofdwegenet	OVSA	OV-verbinding Sloterdijk – Amsterdam Centrum		
ILT	Inspectie Leefomgeving en Transport	PAGE	Plan van Aanpak Goederen Emplacementen		
IMA	Integrale Mobiliteitsanalyse	PAS	Programma Aanpak Stikstof		
IPO	Interprovinciaal Overleg	PB	Projectbesluit		
IRM	Integraal Rivier Management	PHS	Programma Hoogfrequent Spoorvervoer		
ITS	Intelligente transportsystemen	PIP	Provinciaal Inpassingsplan		
KIM	Kennisinstituut voor Mobiliteit	PKB	Planologische kernbeslissing		
KP	Knooppunt				
KRW	Kaderrichtlijn Water				
M.e.r.	Milieueffectrapportage				
MF	Mobiliteitsfonds				
Ministerie van BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties				

Over het MIRT

› Het MIRT in ontwikkeling	9
› Herprioritering van het Mobiliteitsfonds	12
› Wijzigingen ten opzichte van het MIRT Overzicht 2026	13
› Toelichting op de project- en programmabladen	14
› Gerealiseerde projecten 2025	17

Het MIRT in ontwikkeling

Wat is het MIRT?

MIRT staat voor Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport. Jaarlijks wordt het MIRT Overzicht als bijstuk van de begroting van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) op Prinsjesdag aan de Tweede Kamer aangeboden. In het MIRT zijn onder andere Rijksprojecten en Rijksprogramma's opgenomen die bijdragen aan de bereikbaarheid, veiligheid en ruimtelijke inrichting van Nederland. De Rijksinvesteringen in het MIRT worden (hoofdzakelijk) bekostigd uit het Mobiliteitsfonds (MF) en het Deltafonds (DF).

Het MIRT heeft de volgende functies:

Informereren

Door middel van het MIRT Overzicht geeft IenW inzicht in de achtergrond, stand van zaken en planning van projecten en programma's waarbij het Rijk in het kader van het MIRT is betrokken.

Samenwerken

Het MIRT is een samenwerking tussen het Rijk en decentrale overheden (provincies, gemeenten, vervoerregio's, waterschappen). Waar opgaven elkaar raken, worden deze gezamenlijk opgepakt. Om dit bestuurlijk te faciliteren, is er elk najaar een bestuurlijk overleg MIRT voor ieder van de vijf MIRT-regio's (Noordwest, Zuidwest, Zuid, Oost en Noord) en de Goederenvervoercorridors.

De minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO) is verantwoordelijk voor de ruimtelijke ordening. Hier wordt via het MIRT ook een belangrijke bijdrage aan geleverd. In het voorjaar vinden onder regie van de minister van VRO bestuurlijke overleggen Leefomgeving plaats. De Tweede Kamer wordt per brief geïnformeerd over de uitkomsten van de bestuurlijke overleggen. Met de Tweede Kamer vindt halfjaarlijks overleg plaats over het MIRT.

Begrotingen IenW

IenW heeft drie begrotingen:

1. De beleidsbegroting (Hoofdstuk XII van de Rijksbegroting);
2. De begroting van het Mobiliteitsfonds (Hoofdstuk A van de Rijksbegroting);
3. De begroting van het Deltafonds (Hoofdstuk J van de Rijksbegroting).

De twee fondsbegrotingen van IenW: het Mobiliteitsfonds en het Deltafonds houden zich bezig met investeringen in het de (vaar) wegen-, spoorwegen- en waterinfrastructuur. In hoofdstuk XII van de Rijksbegroting worden de uitgaven voor de beleidsuitgaven van IenW geraamd en verantwoord. Het gaat bij die uitgaven onder meer om beleidsonderzoeken en subsidies en bijdragen aan medeoverheden en/of internationale organisaties. Ook de apparaatsuitgaven voor het kerndepartement worden begroot in de Rijksbegroting.

Het MIRT in ontwikkeling

Bereikbaarheid op peil

Het kabinet werkt aan het op peil houden van de bereikbaarheid van heel Nederland en waar mogelijk die verder te verbeteren. Daarvoor hanteert het kabinet een Nationaal Bereikbaarheidspeil. Dat peil toont het huidige niveau van bereikbaarheid voor heel Nederland: de bereikbaarheid van banen en voorzieningen, zoals de supermarkt, de huisarts, scholen en het ziekenhuis. Het ministerie van IenW werkt ook aan een bereikbaarheidspeil voor het goederenvervoer waarmee kwetsbaarheden in het goederenvervoer inzichtelijk worden gemaakt.

Het Nationaal Bereikbaarheidspeil is tot stand gekomen door een koppeling van:

- Het burgerperspectief. Aan inwoners van Nederland is gevraagd welke voorzieningen en activiteiten zij met name van belang vinden, met welk vervoermiddel zij daar bij voorkeur willen komen en hoeveel tijd zij daarvoor onderweg willen zijn.
- Een nulmeting. Hierin is voor elk gebied in Nederland nagegaan of inwoners binnen de vanuit het burgerperspectief gewenste reistijd met verschillende vervoermiddelen naar de relevante voorzieningen en activiteiten kunnen reizen.

Aan de hand van dit Nationaal Bereikbaarheidspeil bezien regio's en Rijk samen hoe de bereikbaarheid (= ruimtelijke ordening + voorzieningenbeleid + mobiliteit) te behouden en waar mogelijk te verbeteren. Daarbij werken alle ministeries samen, onderling en met provincies en gemeenten. Die aanpak bestaat uit drie stappen, met het Nationaal Bereikbaarheidspeil als referentie:

- Signaleren:** De Rijksoverheid stelt met het Nationaal Bereikbaarheidspeil om de zoveel tijd vast hoe het gaat met de bereikbaarheid in heel Nederland. Daarmee wordt inzichtelijk welke ontwikkelingen in bereikbaarheid zich voordoen, waar ze zich voordoen en waarom.
- Adresseren:** Samen met de regio's worden zogenaamde 'regionale bereikbaarheidsanalyses' opgesteld. De regionale bereikbaarheidsanalyse brengt feitelijk de bereikbaarheid van

relevante voorzieningen en banen in de regio in beeld en vormt daarmee de basis voor het opstellen van het gewenste regionale bereikbaarheidsprofiel.

- Acteren:** Bij beleidsmaatregelen die de bereikbaarheid beïnvloeden, worden de effecten op de bereikbaarheid vooraf inzichtelijk gemaakt. Het gaat daarbij om ruimtelijke ordening, voorzieningenbeleid en mobiliteit.

Begin 2026 hebben Rijk en regio's een plan van aanpak vastgesteld om hiermee aan de slag te gaan.

Daarvoor worden door de regio's in heel Nederland regionale bereikbaarheidsanalyses opgesteld op basis van het ontwikkelde bereikbaarheidspeil. Deze analyses vormen de basis om in 2027 te komen tot een bereikbaarheidsprofiel per regio. Inmiddels heeft het Rijk, conform het plan van aanpak, de afgelopen periode de benodigde informatie voor het opstellen van de regionale bereikbaarheidsanalyse gedeeld en besproken. Dit is gebeurd tijdens de startbijeenkomsten per regio en de centrale sessies met de regio.

Instandhouding voorop

Nederland staat voor de grootste instandhoudingsopgave ooit. De huidige infrastructuur is namelijk op leeftijd. Veel bruggen, tunnels, sluizen en viaducten zijn gebouwd in de jaren '50 en '60 en daarom aan groot onderhoud of vervanging toe. Bovendien worden onze netwerken intensief gebruikt met steeds meer en zwaardere voertuigen. Nederland beschikt over een goede infrastructuur. De uitdaging is om dat zo te houden. Om heel Nederland veilig, bereikbaar en economisch sterk te houden, zal de instandhoudingsopgave de komende jaren voorrang krijgen in het toebedelen van beschikbare middelen. In het coalitieakkoord Jetten zijn daarom extra incidentele middelen beschikbaar gesteld voor het Mobiliteitsfonds voor de periode 2031 t/m 2035. Vanaf 2036 komen hier jaarlijks structurele middelen bij.

Ondanks deze in het coalitieakkoord beschikbaar gestelde middelen, is de totale instandhoudingsopgave binnen de looptijd van de fondsen

Het MIRT in ontwikkeling

niet volledig uitvoerbaar en betaalbaar. Scherpe keuzes zijn daarom nodig. Om maximaal te kunnen presteren, moeten we prioriteren over de volle breedte van de opgaven, het MIRT en de fondsen. Hoewel de instandhouding van de basisinfrastructuur voorop staat, is ook binnen de instandhoudingsopgave een prioritering nodig. Op dit moment werkt lenW aan een afweegproces op fondsniveau zoals vermeld in de Kamerbrief Prioritering Mobiliteitsfonds en Deltafonds.*

De uitkomsten hiervan worden met de Kamer gedeeld.

Herziening MIRT

Het MIRT is een dynamisch instrument dat voortdurend in ontwikkeling is en wordt aangepast aan actuele ontwikkelingen en opgedane ervaringen. Zo is lenW samen met de betrokken partijen het traject Herziening MIRT gestart.

De bestuurlijke overleggen in het kader van het MIRT zijn een zeer waardevolle systematiek om tot gedragen keuzes rondom bereikbaarheid te komen. Het is de inzet van lenW om dit te behouden, maar ook om hierbinnen tot meer strategische gesprekken te komen: meer focus op de nationale belangen, hoofdnetwerken en de lange termijn. Er is daarvoor een herziening van de MIRT-systematiek nodig. Daarom vinden er gesprekken over de ontwikkeling van het MIRT in gezamenlijkheid met de betrokkenen plaats. Deze gesprekken gaan onder andere over de inhoudelijke focus en afbakening van het MIRT de overlegstructuur van het MIRT, de relatie met andere overlegstructuren m.b.t. de fysieke leefomgeving (beter verbonden aan het ruimtelijk orderingsbeleid) en over de instrumenten van het MIRT. De Kamer zal eind 2026 over de voorgenomen richting van de herziening van de MIRT-systematiek worden geïnformeerd. Als vervolgstap daarna zal worden gezien wat de doorwerking hiervan betekent voor de instrumenten van het MIRT en eventuele aanpassingen hiervan.

Meer informatie

De website van MIRT

www.mirtoverzicht.nl

Kennis en ervaringen op MIRT-gebied:

www.leerplatformmirt.nl

Informatie over het MIRT op rijksoverheid.nl

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/ruimtelijke-ordening-en-gebiedsontwikkeling/meerjarenprogramma-infrastructuur-ruimte-en-transport-mirt>

MIRT-spelregels

[Spelregels van het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport \(MIRT\)](#)

Herprioritering van het Mobiliteitsfonds 2023 en 2025

De combinatie van stikstofproblematiek, financiële tekorten en personele krapte heeft geleid tot herprioritering van het Mobiliteitsfonds in 2023 en 2025. De Kamer is hier meerdere keren over geïnformeerd. Onderstaande projecten zijn momenteel gepauzeerd (in willekeurige volgorde).

N.a.v. besluitvorming 2023:

- A58 Tilburg-Breda
- A15 Papendrecht-Gorinchem
- A2 Deil-'s-Hertogenbosch-Vught
- Rijksbijdrage Noordelijke Randweg Utrecht (NRU)
- InnovA58 Annabosch-Galder
- A67 Leenderheide-Geldrop
- A1/A35 Knooppunt Azelo-Buren
- A1/A30 Barneveld
- A4 Haaglanden-N14
- A1/A28 Knooppunt Hoevelaken
- Volkeraksluizen
- Kreekraksluizen*
- Vaarweg IJsselmeer-Meppel

N.a.v. besluitvorming 2025:

- A7/A8 Amsterdam-Hoorn
- A50 Ewijk-Bankhoef-Paalgraven
- Capaciteitsverruiming A16 Van Brienenoordcorridor Rotterdam
- A4 Burgerveen-N14

Ontwikkelingen en vervolg

Om de gevolgen van het pauzeren te verzachten, investeert het Rijk € 206 miljoen in alternatieve (mitigerende) maatregelen, die in overleg tussen Rijk en regio zijn opgesteld. De regio zal deze maatregelen in de komende jaren realiseren en levert voor veel van deze maatregelen ook een financiële bijdrage. Het Rijk heeft haar financiële bijdrage voor veel maatregelen in 2026 voldaan.

Tot slot wordt het resterende 'restbudget' van de in 2023 gepauzeerde wegenprojecten beschikbaar gesteld voor kleine maatregelen, gericht op het verbeteren van het autonetwerk of de doorstroming van automobiliteit op het nationale netwerk. Met de beschikbare Rijksbijdrage van € 280 miljoen worden 48 maatregelen, verdeeld over Nederland, gerealiseerd waar de weggebruiker positief effect van ervaart.

Weergave in het MIRT Overzicht

De bladen van de gepauzeerde projecten zijn grijs weergegeven. Wijzigingen in de drie randvoorwaarden (stikstof, financiën en capaciteit) worden vermeld in het betreffende projectblad van het MIRT Overzicht.

Meer informatie

Aanvullende informatie over de herprioritering van het Mobiliteitsfonds kunt u onder meer vinden in de Kamerbrief 'herprioritering Mobiliteitsfonds/MIRT' van 19 september 2023 (TK 36 410 A, nr. 8) en de Kamerbrief 'nadere toelichting gevolgen Voorjaarsbesluitvorming voor het Mobiliteitsfonds van 22 mei 2025 (TK 36 725 A, nr. 4).

* Dit betrof (nog) geen formeel MIRT-project.

Wijzigingen ten opzichte van het MIRT Overzicht 2026

Ieder jaar voeren we verbeterpunten door in het MIRT Overzicht om tot een goed product te komen. Het overzicht dient als informatievoorziening en als verantwoording van de geïnvesteerde gelden aan het parlement, met name de Tweede Kamer. Ook kunnen de Rijksoverheid, regionale overheden, semioverheden, marktpartijen, burgers en andere geïnteresseerden het MIRT Overzicht gebruiken als naslagwerk.

Omdat het MIRT Overzicht een bijstuk van de begroting is, wordt het elk jaar op Prinsjesdag gepresenteerd. Tussentijds vinden er geen wijzigingen in het overzicht plaats. Ook niet op de website. De inhoud van het overzicht heeft daarmee een statisch karakter. In dit MIRT Overzicht zijn de actuele ontwikkelingen tot en met 1 juli 2026 opgenomen. In dit hoofdstuk lichten we de wijzigingen ten opzichte van het MIRT Overzicht 2026 toe.

Stand van zaken MIRT-projecten en -programma's

De volgende MIRT-projecten ondergingen een fasewisseling:

Afgeronde projecten

- Actualisatie MIRT onderzoek Verstedelijking en Mobiliteit Brainport
- Sloelijn en Geluidsmaatregelen Zeeuwse Lijn
- Lauwersmeer-Vierhuizenegat
- PHS Ede
- PHS Rijswijk - Rotterdam
- IJsseldelta fase 2 regionale percelen
- Amsterdam Centraal, Cuypershal
- MIRT Onderzoek Vrije spoorkruising Arnhem-Oost
- MIRT Onderzoek A12-zone met doorkijk naar Rijnenburg (U Ned)

Van MIRT-onderzoek naar verkenning

- N33 Appingedam-Eemshaven
- Nedersaksenlijn

Van verkenning naar planning en studies

- Ecologische Waterkwaliteit Friese IJsselmeerkust
- Oostvaardersoevers
- Eemsijsen / Groote Polder
- Calandbrug
- Lichten Buitenhaven IJmuiden en Energiehaven
- OV Knooppunt Nijmegen Centrumzijde & Fietsenstalling
- Noord-Hollandse Markermeerkust

Er gaan geen projecten over van planning en studies naar aanleg.

Vervallen projecten- en programma's

- De voortgangsrapportage Tracéwetplichtige projecten
- Deltaplan voor Noordelijk Nederland (gaat op in individuele projectbladen)
- Kleine Stations
- Tijdelijke tolheffing A24 Blankenburgverbinding en A12/A15 Ressen-Oudbroeken (ViA15) (Onderdeel 'Tijdelijke tolheffing' ViA15 gaat op in het individuele projectblad)

Naamswijzigingen

- Het Programma 'Goederenvervoercorridors' gaat verder onder de naam 'Programma Topcorridors'.
- Calandbrug (Theemswegtracé) wordt Calandbrug
- Hub 's Hertogenbosch wordt Bosch Centraal
- Het project Toekomstvast Spoor Zuidoost NL gaat verder onder de naam Spoorknoop Eindhoven
- Het project Zandsuppletie Galgeplaat heet nu Zandsuppletie Galgeplaat en Slikken van den Dortsman
- Het Project 'Elektrificatie Almelo-Mariënborg' gaat verder onder de naam 'Verduurzaming Diesellijnen'.

In dit MIRT Overzicht zijn de volgende nieuwe MIRT-projecten en -programma's opgenomen

- MIRT Verkenning Veluwelijn
- MIRT Onderzoek UAD (Utrecht-Arnhem-Duitsland)

Toelichting op de project- en programmabladen

Opbouw van het MIRT Overzicht

Per project of programma wordt projectinformatie gegeven in aanvulling op de departementale begrotingen. Voor de leesbaarheid wordt per begrotingsartikel en per blad de fase van besluitvorming inzichtelijk gemaakt. Elke fase heeft naast een herkenbaar icoon zijn eigen steunkleur. Een onderzoek is paars, een verkenning geel, de planning en studies groen, de aanleg rood en de programma's oranje. Projecten die gepauzeerd zijn in het kader van de (her)prioritering van het Mobiliteitsfonds zijn grijs. Door het document heen zijn ook de bladen van projecten die bijdragen aan het TEN-T-netwerk aangemerkt met een icoon.

Momenteel lopen er vier gebiedsgerichte bereikbaarheidsprogramma's. Hier kunnen meerdere MIRT-projecten onder vallen. Om dit in het MIRT Overzicht inzichtelijk te maken, start elke MIRT-regio met de bladen van het gebiedsgerichte bereikbaarheidsprogramma van die regio. Direct hierna volgen de projecten binnen de betreffende programma's op zelfstandige projectbladen in de volgorde: onderzoeks-, verkennings-, planning en studie- en aanlegfase. Deze maken we herkenbaar met het logo van het betreffende programma in de rechterbovenhoek. De overige, niet-programma-gerelateerde projectbladen volgen in dezelfde volgorde.

Bovenstaande indeling ziet u terug bij de programma's Metropoolregio Amsterdam (SBaB) en Metropoolregio Utrecht (U Ned) in Noordwest-Nederland, Metropoolregio Rotterdam-Den Haag (MoVe) in Zuidwest-Nederland en SmartwayZ.NL in Zuid-Nederland. Het programma Topcorridors vindt u bij de Nationale project- en programmabladen. Projecten en programma's die middelen hebben ontvangen vanuit het programma Woningbouw en Mobiliteit (WoMo) merken we aan met het WoMo-icoon.

Indeling van de bladen

De project- en programmabladen bouwen we volgens vastgestelde paragrafen op. De opbouw verschilt per projectfase.

Gebiedsgericht bereikbaarheidsprogramma

- Tijdlijn projecthistorie
- Aanleiding en doel
- Opbouw van het programma
- Betrokkenen
- MIRT-projecten onder dit programma (indien van toepassing)

Onderzoek

- Tijdlijn projecthistorie
- Aanleiding en doel
- Planning
- Betrokkenen

Verkenning

- Tijdlijn projecthistorie
- Opgave
- Oplossing
- Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling
- Planning
- Betrokkenen
- TEN-T (indien van toepassing)
- Financiën (indien van toepassing)

Planning en studies

- Tijdlijn projecthistorie
- Opgave
- Oplossing (inclusief eventuele inpassingsmaatregelen)
- Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling
- Planning
- Politiek/bestuurlijk
- TEN-T (indien van toepassing)
- Financiën inclusief tabel die budget en openstelling weergeeft vanaf MIRT Overzicht 2023

Toelichting op de project- en programmabladen

Aanlegfase

- Tijdlijn projecthistorie
- Opgave
- Oplossing (inclusief eventuele inpassingmaatregelen)
- Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling
- Planning
- Politiek/bestuurlijk
- TEN-T (indien van toepassing)
- Uitvoering
- Financiën
  - inclusief tabel die budget en openstelling weergeeft vanaf MIRT Overzicht 2023
  - inclusief tabel die gerealiseerd budget weergeeft van 2020 t/m 2025
  - vanaf het MIRT Overzicht 2018 is ook het percentage gerealiseerd budget in de tabel aangegeven

Toelichting op de onderdelen project- en programmabladen

Een toelichting op de wijzigingen die zich tussen het uitkomen van het vorige en het huidige MIRT Overzicht hebben voorgedaan. Hierbij gaat het dus om de periode 1 juli 2025 tot 30 juni 2026. Ook al draagt dit MIRT Overzicht 2027 als bijstuk van de Rijksbegroting het jaartal van die begroting (2026), de wijzigingen worden in dit overzicht ten opzichte van het MIRT Overzicht 2026 vermeld onder 2027. Wijzigingen in de planning nemen we op als er sprake is van een versnelling of vertraging van het project met meer dan één jaar ten opzichte van het vorige MIRT Overzicht. We nemen alleen wijzigingen over de laatste 5 jaar op.

Opgave

Een beschrijving van de opgave. Dit kan een probleem of een kans zijn. Of een combinatie van beide.

Oplossing

De gekozen oplossing(en) of onderzoeksvarianten voor het aangegeven knelpunt of probleem. Of de manier waarop er aan een opgave gewerkt wordt of een kans wordt benut.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Bij alle projecten in het MIRT Overzicht wordt de koppeling tussen project- en beleidsdoelstelling meer expliciet uitgelegd. Alle projecten geven via een extra onderdeel aan op welke wijze het project een bijdrage levert aan de beleidsdoelstellingen, zoals geformuleerd in de beleidsbegroting van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat.

Planning

De planning van het project of programma, met aandacht voor de start van de aanleg en openstelling. Bij MIRT-verkenningen wordt de planning van de verkenning weergegeven. Er is ook specifieke aandacht voor het tracébesluit of de projectbeslissing.

Bij sommige programma's zijn deelprojecten uit het programma eerder opgeleverd. Deze mijlpalen worden dan ook onder dit kopje vermeld. Openstelling is de oplevering van alle projecten uit het programma. In de brief van 13 februari 2013 (TK 33400 A, nr. 49) is aangegeven dat bij projecten een bandbreedte wordt gehanteerd voor openstelling dan wel oplevering. Het MIRT Overzicht 2027 neemt voor projecten in voorbereiding dan ook een bandbreedte op. Dit geldt in ieder geval tot het moment dat het werk is gegund aan een aannemer. Voor programma's die betrekking hebben op het spoor en diverse opleveringen kennen, is de oplevering aangeduid als 'divers'.

Tabel ontwikkeling Planning en budget

Sinds het MIRT Overzicht 2017 nemen we op de planning en studies- en aanlegbladen een tabel op, die de ontwikkeling van planning en budget weergeeft. Dit is een wens van de Tweede Kamer en heeft als doel de kwaliteit van de informatievoorziening via de jaarverslagen en de begroting te verhogen.

Toelichting op de project- en programmabladen

In de tabel wordt vijf jaar teruggekeken, tenzij er in de tussentijd een fasewisseling heeft plaatsgevonden of het project een kortere looptijd kent. Dan is het eerste MIRT Overzicht na deze faseovergang het startpunt, aangegeven als MIRT (jaar). Onder de tabel is het totale verschil in budget weergegeven. Een deel hiervan kan worden verklaard door de IBOI (prijnsindexatie van bruto overheidsinvesteringen, zoals die door IenW wordt gehanteerd). Overige budgetmutaties (hoger dan € 10 miljoen of meer dan 10%) lichten we toe bij wijzigingen in het verleden. Kleine verschillen zijn te verklaren als gevolg van afronding op hele miljoenen euro's. Soms zijn ook kleine wijzigingen opgetreden.

Bij sommige projectbladen is er sprake van openstelling/indienststelling of oplevering van verschillende deelprojecten. In de tabel noemen we bij 'Openstelling'/'Indienststelling' of 'Oplevering' het jaar waarin het hele project is afgerond. Planning en afronding van deelprojecten komen onder het kopje 'Planning' op het MIRT-blad. Daarnaast geven we op de aanlegbladen informatie over de financiële voortgang van de projecten. De genoemde bedragen zijn cumulatief, met uitzondering van de projecten waarbij gewerkt wordt met Design, Build, Finance and Maintain-contracten (DBFM) en subsidies. Ook wordt sinds het MIRT Overzicht 2018 het percentage gerealiseerd budget ten opzichte van de laatste slotbepaling weergegeven.

Politiek/bestuurlijk

Hier vindt u informatie over de politieke en bestuurlijke afspraken en mijlpalen van de ministeries (IenW, EZK, LNV en BZK/VRO of hun voorgangers) met de Tweede Kamer, decentrale overheden en/of andere partijen.

Uitvoering

We beschrijven de wijze waarop de uitvoering wordt gedaan. Daar waar relevant geven we aan wie verantwoordelijk is voor het project en/of de uitvoering ervan. Indien van toepassing beschrijven we ook hoe de 'markt' betrokken wordt bij de projectontwikkeling. In de planning- en studiefase wordt met het instrument Publiek Private Comparator (PPC) bepaald of een vorm van publiek-private samenwerking (PPS) meer-

waarde heeft. Dan wordt voorgesorteerd op een bepaalde contractvorm: DBFM (Design, Build, Finance and Maintain), DBM (Design, Build and Maintain) of DB (Design and Build). Bij DBFM is de markt – naast het ontwerp en de bouw – verantwoordelijk voor de langjarige financiering en het onderhoud.

Financiën

Hier staat het (taakstellend) budget of de (taakstellende) rijksbijdrage. Als er geen budget of rijksbijdrage van toepassing is, geven we waar mogelijk een reservering van rijksmiddelen of raming van de (project) kosten. Het betreffende artikel uit het Mobiliteitsfonds, het Deltafonds of hoofdstuk XII staat hierbij aangegeven en ook, indien van toepassing, bijdragen van de regio.

Naar aanleiding van de motie van de leden Van Dijk en Pierik is met ingang van het MIRT Overzicht 2026 per projectblad onder het kopje "financiën" gespecificeerd of alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en wat de uitkomst daarvan is. In het MIRT worden regelmatig alternatieve bekostigingsbronnen benut.

Gerealiseerde projecten 2021-2026

Op deze kaart zijn alle projecten te zien die de afgelopen zes jaar zijn gerealiseerd.

Gerealiseerde projecten 2026

1. MIRT Onderzoek A12-zone met doorkijk naar Rijnenburg (U Ned)
2. Amsterdam Centraal, Cuypershal
3. PHS Rijnswijk Rotterdam
4. Sloelijn + Geluidsmaatregelen Zeeuwse Lijn
5. Actualisatie MIRT onderzoek Verstedelijking en Mobiliteit Brainport
6. MIRT Onderzoek Vrije spoor kruising Arnhem-Oost
7. PHS Ede
8. IJsseldelta fase 2 regionale percelen
9. Lauwersmeer-Vierhuizergat

Gerealiseerde projecten 2025

10. De Zaan (Wilhelminasluis)
11. Sporendriehoek Noord-Nederland
12. A24 Blankenburgverbinding
13. MIRT onderzoek Westflank Groningen

Gerealiseerde projecten 2024

14. Toekomstvisie Waal
15. Ombouw Amstelveerlijn (hoogwaardige tramverbinding)
16. Kribverlaging Pannerdensch Kanaal
17. Reevesluis

Gerealiseerde projecten 2023

18. Capaciteitsuitbreiding ligplaatsen Beneden-Lek
19. Gebiedsontwikkeling Ooijen – Wanssum
20. Twentekanal fase 2

Gerealiseerde projecten 2022

21. Be- en Bijsturing van de toekomst (niet op kaart)
22. Maatregelpakket Verzorgingsplaatsen (niet op kaart)
23. Booggeluid
24. Nadere uitwerking rivierengebied (NURG) (niet op kaart)
25. A15 Papendrecht – Sliedrecht
26. Breda Centraal (t.b.v. Nieuw Sleutelproject)
27. PHS Spooromgeving Geldermalsen
28. Zwolle – Herfte
29. Regiospecifiek Pakket (RSP)

Gerealiseerde projecten 2021

30. Meerjarenprogramma Ontsnippering (MJPO)*
31. Beter en meer/Verbeteraankpak trein (niet op kaart)
32. Plan van Aanpak Goederen Emplacementen (PAGE) risicoreductie (niet op kaart)
33. Rotterdamsebaan
34. Capaciteitsuitbreiding overnachtingplaatsen Merwedes
35. Stadshavens Rotterdam
36. A76 Aansluiting Nuth
37. Sterke regio's: Oost-Nederland

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** ○ Het MIRT-onderzoek A12-zone in samenhang met Rijnenburg is afgerond.
- 2023** ○ Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.

MIRT-onderzoek A12-zone in samenhang met Rijnenburg

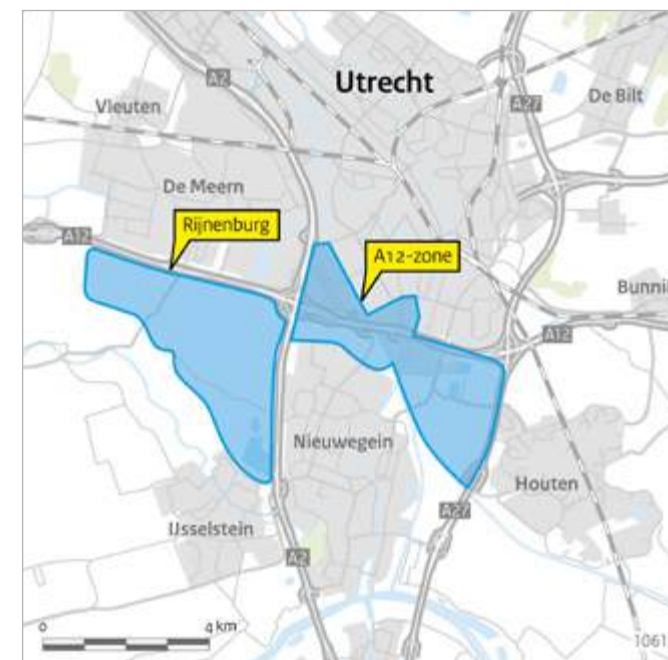
Realisatie

In het najaar van 2025 is het MIRT-onderzoek A12-zone in samenhang met Rijnenburg voltooid. Het onderzoek had als doel om de condities voor de ruimtelijk-economische ontwikkeling van de A12-zone in kaart te brengen, in samenhang met Rijnenburg én de bereikbaarheidsopgave van de deelgebieden in de regio. Daarbij zijn ook de effecten van de ontwikkelingen in het plangebied op de omgeving onderzocht. De resultaten van dit onderzoek hebben geleid tot een afspraak tijdens het BO MIRT Noordwest van januari 2026.

Rijk en regio hebben afgesproken zich in te zetten voor de grootschalige ontwikkeling van in totaal 63.000 tot 75.000 woningen en 30.000 tot 41.000 arbeidsplaatsen in Groot Merwede (inclusief de A12-zone) en Rijnenburg. Deze grootschalige ontwikkeling is afhankelijk van voorwaarden en van de benodigde maatregelen en investeringen voor de bereikbaarheid en leefbaarheid. Daarom is, mede op basis van de resultaten van het MIRT-onderzoek, besloten om te werken aan een ontwikkelstrategie (1) en om toegespitste bereikbaarheidsonderzoeken binnen het programma U Ned uit te voeren(2).

1. Ontwikkelstrategie:

- In de ontwikkelstrategie werken Rijk en regio, mede op basis van het MIRT-onderzoek, uit hoe aan de voorwaarden voor grootschalige ontwikkeling voldaan kan worden. De ontwikkelstrategie richt zich op de governance en de financiële constructies (publiek/publiek en publiek/privaat) van de gebiedsontwikkeling en de onderliggende infrastructuur.
- In de ontwikkelstrategie worden alle benodigde maatregelen bijeengebracht op basis van afgeronde, lopende en nieuw te starten onderzoeken. Het gaat om maatregelen voor bereikbaarheid (OV, weg en fiets), water, bodem, energie, een groen/blauw-netwerk, het beperken van milieucontouren en barrièrewerking van infrastructuur en het uitplaatsen van bedrijven met een hoge milieucategorie.

MIRT-onderzoek A12-zone in samenhang met Rijnenburg (vervolg)

- Rijk en regio stellen mede op basis van de ontwikkelstrategie het pakket aan benodigde maatregelen en investeringen voor de bereikbaarheid en leefbaarheid op, inclusief de beoogde wijze van bekostiging van de maatregelen en een planning. Hierbij worden ook de benodigde stikstofruimte en capaciteit in ogenschouw genomen.
- 2. Toegespitste bereikbaarheidsonderzoeken binnen het programma U Ned:
  - Vervolgonderzoek naar het al dan niet verwijderen van de snelwegaansluiting A12 Kanaleneiland en naar het passeren van het Amsterdam-Rijnkanaal via een nieuwe trambrug of de bestaande trambrug.
  - Vervolgonderzoek naar de auto-ontsluiting van Rijnenburg en welke besluitvorming daarvoor nodig is.
  - Vooruitlopend op bovenstaande onderzoeken: het maken van een ruimtereservering voor toekomstige capaciteitsuitbreiding van het hoofdwegenet conform de onderzochte combinatievariant in fase 2 van het MIRT-onderzoek, die in het vervolgonderzoek naar het functioneren van het hoofdwegenet nader ingevuld kan worden.

Betrokken partijen

Het programma U Ned was opdrachtgever voor het MIRT-onderzoek. Het MIRT-onderzoek heeft inhoudelijk raakvlakken met de MIRT-verkenning OV en Wonen, dat momenteel wordt afgerond. Daarnaast zijn andere bestuurlijke en maatschappelijke partijen, zoals de provincie Utrecht, netwerkorganisatie MRU West en Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, als stakeholder betrokken bij de uitwerking van het MIRT-onderzoek. Binnen U Ned is afgesproken dat de kosten voor het onderzoek gelijk zouden worden verdeeld tussen het Rijk en de regio (de gemeente Utrecht en gemeente Nieuwegein).

Amsterdam Centraal, Cuypershal

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** Naar aanleiding van het besluit om de verbreding van de Oosttunnel te Amsterdam CS onder te brengen binnen het maatregelenpakket in het kader van PHS. Het hiervoor binnen het project Amsterdam Cuypershal gereserveerde budget ad € 2,6 miljoen is overgeboekt naar het project PHS Amsterdam Centraal.
- 2025** De werkzaamheden aan de transfervoorzieningen zijn uitgevoerd. Voor deze werkzaamheden wordt in 2026 een MIRT-4 besluit genomen. De overige werkzaamheden, met name restauratie, worden gerealiseerd na PHS Amsterdam Centraal.
- 2023** De aanbesteding van het project is door ProRail mislukt verklaard, omdat de inschrijvingen beduidend hoger waren dan het beschikbare budget. In overleg tussen ministerie en ProRail is prioriteit gelegd bij realisatie van transfervoorzieningen om veiligheid en comfort voor de reizigers te verzekeren en de uitvoering van het project PHS Amsterdam Centraal te vergemakkelijken. De overige werkzaamheden, met name restauratie, worden gerealiseerd na PHS Amsterdam Centraal.
- 2022** De lange voorbereiding van het project heeft ertoe geleid dat het project in 2022 zal worden afgerond en niet in 2020 zoals eerder is gemeld. Dat is op tijd voor de werkzaamheden in het project PHS Amsterdam Centraal.

Realisatie

Het project is gerealiseerd. De uitvoering van de verbreding van de Oosttunnel te Amsterdam CS is ondergebracht binnen het maatregelenpakket in het kader van PHS. Het hiervoor binnen het project Amsterdam Cuypershal gereserveerde budget ad € 2,6 miljoen is overgeboekt naar het project PHS Amsterdam Centraal.

TEN-T

Dit project ligt op het kernnetwerk dat onderdeel is van het Europese TEN-T-netwerk op de North Sea-Baltic en North Sea-Rhine-Mediterranean corridors.

Amsterdam Centraal, Cuypershal (vervolg)

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

2021

Voor de renovatie van de Cuypershal heeft ProRail zorgvuldig de aanbesteding voorbereid; dat heeft tot vertraging met twee jaar van de aanleg geleid. Vanwege het monumentale karakter van de hal en de daarmee gepaarde risico's voor de opdrachtnemer is gekozen voor samenwerking met de markt, waarbij risico's vroegtijdig in beeld gebracht kunnen worden en waar mogelijk gedeeld door opdrachtgever en opdrachtnemer. Niet alle gewenste werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd. De keuze is gemaakt allereerst alle werkzaamheden in de hal en oostvleugel af te ronden; indien het budget toereikend is, worden ook werkzaamheden (met name het terugbrengen van rijtuigkappen) aan de buitenzijde van het station uitgevoerd. Deze problematiek staat los van de werkzaamheden aan de Oosttunnel; die worden in het kader van het project PHS Amsterdam Centraal uitgevoerd.

2020

ProRail onderzoekt de mogelijkheden voor subsidie in het kader van de zorg voor het rijksmonument om alle onderdelen van het project te kunnen uitvoeren. De provincie Noord-Holland heeft inmiddels een subsidie verleend van circa € 0,3 miljoen voor diverse restauratiewerkzaamheden.

Financiën

Het taakstellend budget is € 27 miljoen (Artikel MF 13.03.01). Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. NS Stations en Amsterdam financieren ieder de eigen projectonderdelen binnen de scope.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Oplevering
MIRT 2027	27	2026
MIRT 2026	28	2012-2023/2024
MIRT 2025	28	2012-2023/2024
MIRT 2024	28	2012-2023/2024
MIRT 2023	27	2012-2023/2024
MIRT 2013	37	2012-2016
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	10	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	3	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	27	92 %
2024	27	96 %
2023	23	82 %
2022	17	64 %
2021	17	63 %
2020	17	63 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Amsterdam Centraal, Cuypershal (vervolg)

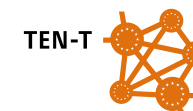
Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2019** ○ Per 1 januari 2018 is de subsidie definitief vastgesteld. De resterende werkzaamheden zijn inclusief bijbehorend budget ondergebracht bij het MIRT-project Nazorg gereedgekomen lijnen en halten. Het niet-benodigde budget onvoorzien (€ 2,3 miljoen) is overgeboekt naar de investeringsruimte (artikelonderdeel IF 20.04).
- 2018** ○ De Midentunnel is gerealiseerd en in dienst genomen. De renovatie van de Cuypershal is een risicovol project, omdat niet volledig bekend is wat achter 120 jaar doorgevoerde aanpassingen naar voren komt. De aanpak om tot aanbesteding van het werk te komen is hierop aangepast. Dat heeft meer tijd gevegd. De geplande oplevering is hierdoor verschoven naar 2020.

PHS Rijswijk-Rotterdam

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026 ○ Vanuit het resterende budget is € 1,4 miljoen overgeboekt naar het programma Spoorcapaciteit 2030 naar aanleiding van het besluit om de resterende werkzaamheden met betrekking tot baanstabieliteit uit te voeren binnen dit programma. Daarnaast is € 1,8 miljoen overgeboekt naar de post Nazorg en is € 23 miljoen vrijvallend projectbudget onvoorzien toegevoegd aan het planuitwerkingsbudget PHS ter verlaging van het potentieel tekort.
- 2025 ○ Op basis van een inventarisatie van de nog uit te voeren activiteiten en de nog actuele risico's, bleek het mogelijk om het projectbudget te verlagen met € 12,1 miljoen. Dit bedrag is toegevoegd aan het nog te beschikken deel van PHS op MF 17.10 ter verlaging van de budgetspanning.
- 2023 ○ De binnen het programma Spoorcapaciteit 2030 geraamde scope Perronverlenging spoor 9 Rotterdam CS wordt uitgevoerd binnen het PHS-project Rijswijk-Rotterdam. Om die reden is € 0,551 miljoen toegevoegd vanuit dit programabudget. De aannemer is gecontracteerd, de infrastructuur wordt op z'n vroegst in 2024 in gebruik genomen.
- 2022 ○ Vanuit het projectbudget Spoorcapaciteit 2030 is € 1,5 miljoen toegevoegd voor het toekomstvast aanleggen van het project door een perronverlenging op Rotterdam CS.

Realisatie

Het project is gereed. Vanuit het resterende budget is € 1,4 miljoen overgeboekt naar het programma Spoorcapaciteit 2030 naar aanleiding van het besluit om de resterende werkzaamheden met betrekking tot baanstabieliteit uit te voeren binnen dit programma. Daarnaast is € 1,8 miljoen overgeboekt naar de post Nazorg en is € 23 miljoen vrijvallend projectbudget onvoorzien toegevoegd aan het planuitwerkingsbudget PHS ter verlaging van het potentieel tekort.

TEN-T

Delen van dit project liggen op het kernnetwerk dat onderdeel is van het Europese TEN T-netwerk. Station Rotterdam Centraal ligt op de North Sea-Baltic en North Sea-Rhine-Mediterranean corridors.

PHS Rijswijk-Rotterdam (vervolg)

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2021** In verband met het verlenen van de subsidie-beschikking 'Keren IC's op Rotterdam CS' is het projectbudget verhoogd met € 12 miljoen.
- 2020** In de bestuursovereenkomst Spoortracé Schiedam, die begin 2019 is afgesloten, is besloten de scope van het op Artikel IF 13.03 geraamde projectbudget project Sporen Schiedam uit te voeren binnen het PHS-project Rijswijk-Rotterdam. Om die reden is de in de genoemde overeenkomst vastgestelde rijksbijdrage van € 14,5 miljoen toegevoegd vanuit het project-budget Sporen Schiedam.
- 2019** In verband met de faseovergang is € 304 miljoen overgeboekt van het planning- en studiesbudget PHS en toegevoegd aan het aanlegbudget PHS Rijswijk-Rotterdam. De planning voor oplevering is in deze fase conform begrotingsregels weergegeven met een bandbreedte van twee jaar.
- 2018** Vanaf heden is de verwachte indienststelling van het gehele project opgenomen. Bij Slotwet 2016 is € 1 miljoen toegevoegd ten behoeve van voorbereidende werkzaamheden van de aanleg. Dit is weergegeven met een bandbreedte van twee jaar.

Financiën

Het taakstellend budget bedraagt € 351 miljoen (Artikel MF 13.03.01 en 17.10.01). Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. De regio draagt € 12,5 miljoen bij aan het deel Schiedam-Rotterdam als cofinanciering voor dit project.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Oplevering
MIRT 2027	351	2024/2026
MIRT 2026	377	2024/2026
MIRT 2025	388	2024/2026
MIRT 2024	385	2024/2026
MIRT 2023	375	2023/2026
MIRT 2017	9	2017
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	342	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	47	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	351	98 %
2024	327	87 %
2023	277	72 %
2022	219	58 %
2021	146	40 %
2020	96	27 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Sloelijn en Geluidsmaatregelen Zeeuwse Lijn

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

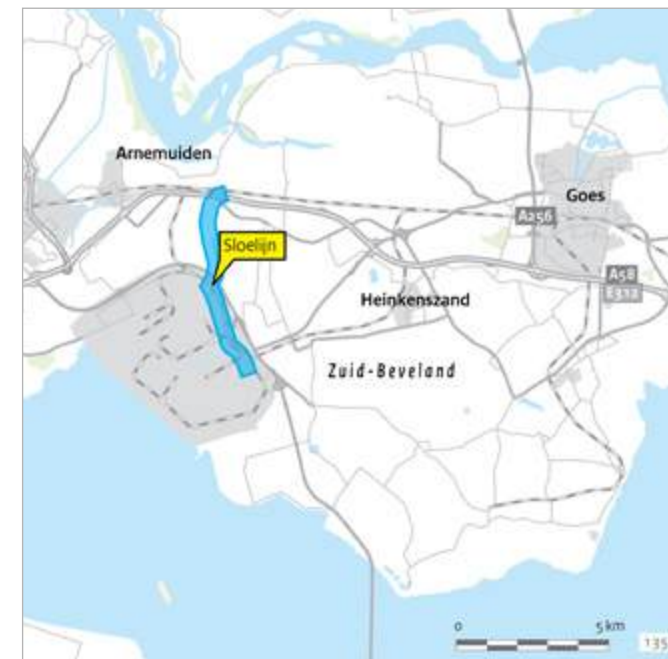
- 2026** Het geluidsscherm in Bergen op Zoom is opgeleverd en in gebruik genomen. Daarmee zijn alle voorziene geluidmaatregelen op de Zeeuwse Lijn getroffen.
- 2025** De aanbesteding en de werkzaamheden van het aan te leggen geluidsscherm in Bergen op Zoom zijn uitgevoerd. Het aangelegde scherm is echter niet geheel conform ProRail-ontwerpvoorschriften. De oplevering wordt daardoor verwacht in de eerste helft van 2025.
- 2023** De aannemer die de sanering van spoor 304 zou uitvoeren, heeft laten weten dit niet te kunnen uitvoeren binnen de geplande treinvrije periode. De vervoerders vinden de gevraagde uitbreiding van de treinvrije periode niet acceptabel. Op dit moment is onduidelijk wanneer de sanering van spoor 304 wel zal plaatsvinden. In afwachting daarvan is de aanbesteding van het laatste aan te leggen geluidsscherm in Bergen op Zoom afgebroken, om extra kosten te voorkomen.
- 2022** Op basis van een inventarisatie van de nog uit te voeren werkzaamheden, de nog te verwachten kosten en het risicodossier bleek het verantwoord het projectbudget onvoorzien te verlagen met € 0,9 miljoen. Dit bedrag is toegevoegd aan de investeringsruimte Spoor (Artikel MF 11.05.02).

Realisatie

Het geluidsscherm in Bergen op Zoom is opgeleverd en in gebruik genomen. Daarmee zijn alle voorziene geluidmaatregelen op de Zeeuwse Lijn getroffen.

TEN-T

Dit project ligt op het kernnetwerk dat onderdeel is van het Europese TEN T-netwerk op de North Sea-Rhine-Mediterranean corridor.

Sloelijn en Geluidsmaatregelen Zeeuwse Lijn (vervolg)

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2021** ○ Op basis van een inventarisatie van de nog uit te voeren werkzaamheden, de nog te verwachten kosten en het risicodossier bleek het verantwoord het projectbudget onvoorzien te verlagen met € 1 miljoen. Dit bedrag is toegevoegd aan de investeringsruimte Spoor (Artikel IF 20.05.01). Het laatste aan te leggen geluidscherm (Bergen op Zoom) kan pas worden aangelegd na het saneren van spoor 304.
- 2020** ○ Op basis van een inventarisatie van de resterende werkzaamheden en de nog te verwachten risico's is besloten het projectbudget te verlagen met € 3,5 miljoen. Dit bedrag is toegevoegd aan de investeringsruimte Spoor (Artikel IF 20.05.02).
- 2018** ○ De gevelisolatie is klaar in 2017 en de plaatsing van de geluidschermen wordt eind 2018 afgerond. Op drie maatregelen is de planning aangepast (één scherm in Kapelle en twee schermen in Goes).
- 2014** ○ Bij de Voorjaarsnota 2013 is het projectbudget opgehoogd met € 9 miljoen als gevolg van extra maatregelen die uit het nieuwe besluit volgen.

Financiën

Het taakstellend budget bedraagt € 21 miljoen. Dit betreft alleen het budget voor de geluidmaatregelen op de Zeeuwse Lijn. De Sloelijn is opgeleverd en gerealiseerde uitgaven zijn uit het budget gehaald (Artikel MF 13.03.02). Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn niet onderzocht.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	21	Divers
MIRT 2026	22	Divers
MIRT 2025	22	Divers
MIRT 2024	22	Divers
MIRT 2023	22	Divers
MIRT 2013	18	2016
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	3	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	1	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	21	98 %
2024	21	95 %
2023	20	92 %
2022	20	92 %
2021	20	87 %
2020	20	83 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

2013

De behandeling van zienswijzen over het nieuwe pakket met geluidsmaatregelen is vertraagd. De gemeente Goes heeft de oorspronkelijke oplossing (een betonnen bak) op basis van nadere studies herzien. Met de resterende geluidsmaatregelen op de Zeeuwse Lijn, de bovenbouwvernieuwing in Goes en de geluidsmaatregelen in Goes zal in 2013 worden gestart. De complexiteit rond de buitendienststellingen en conditionering maakt een langere uitvoeringstijd noodzakelijk.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** Bij het BO MIRT van januari 2026 is de actualisatie van het MIRT-onderzoek afgerond.
- 2025** Het geactualiseerde MIRT-onderzoek is in vier processtappen nader uitgewerkt. Via onderzoeksvarianten, opgaven & dwarsverbanden en onderzoeksscenario's is toegewerkt naar ontwikkelpaden. De ontwikkelpaden geven antwoord op de vraag welke voorkeursrichting in de tijd gezet wordt en hoe de afhankelijkheden op de thema's er in de tijd uitzien. Afronding van de Actualisatie van het MIRT-onderzoek is voorzien in 2025.
- 2024** Middels het Brainport Convenant (2024) zijn aanvullende middelen vanuit het Nationaal Groeifonds beschikbaar gesteld voor de Brainportregio. Vervolgstappen in dit MIRT-project maken onderdeel uit van deze gemaakte afspraken. Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.

Actualisatie MIRT onderzoek Verstedelijking en Mobiliteit Brainport

Realisatie

De Brainportregio heeft de afgelopen jaren een economische groei doorgemaakt. De groei van de aantallen bedrijven, werknemers en inwoners betekent ook een toenemende vraag naar woningen. Het geactualiseerde MIRT-onderzoek geeft weer wat er voor 2040 (met een doorkijk naar 2050) nodig is op het gebied van verstedelijking (woningbouw, werken en voorzieningen), energie en mobiliteit om de schaal-sprong van de Brainportregio mogelijk te maken.

Betrokken partijen

Het Rijk (IenW, VRO,KGG), de provincie Noord-Brabant, Metropoolregio Eindhoven.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** Het MIRT-onderzoek is afgerond. Partijen hebben geen afspraken gemaakt over een vervolg in bijvoorbeeld een MIRT-verkenning.
- 2025** Afronding van het onderzoek is voorzien voor het BO MIRT 2025.
- 2024** Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.

Vrije spoorkruising Arnhem-Oost

Realisatie

Bij het BO MIRT 2022 is afgesproken om een MIRT-onderzoek uit te voeren naar een vrije spoorkruising ten oosten van Arnhem Velperpoort om het groeiende personenvervoer te accommoderen. Dit MIRT-onderzoek is in het najaar van 2025 afgerond en begin 2026 met de Tweede Kamer gedeeld. Uit het onderzoek en de bijbehorende participatiebijeenkomsten kwam naar voren dat er zeker ruimtelijke kansen zijn te creëren bij het ontwerpen van een dergelijke vrije kruising midden in Arnhem, maar dat er ook belangrijke knelpunten zijn. Het is dan ook belangrijk dat de omwonenden bij een vervolg goed betrokken worden.

Planning

2023: Bij het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving 2023 is het plan van aanpak vastgesteld.
2024: Uitvoering MIRT-onderzoek van start.
2025: Afronding van het onderzoek voorzien voor het BO MIRT 2025'

Betrokken partijen

Het MIRT-onderzoek wordt uitgevoerd in opdracht van provincie Gelderland, gemeente Arnhem en de ministeries van VRO en IenW. Dit gebeurt in afstemming met ProRail.

PHS Ede

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** De subsidie van dit project is vastgesteld per 1 januari 2026. Vanuit het resterende budget is € 2 miljoen overgeboekt naar de post Nazorg.
- 2024** In verband met een aanvullende realisatiebeschikking is het projectbudget verhoogd met € 14,9 miljoen, gedekt vanuit het budget planuitwerking PHS (Artikel MF 17.10.02).
- 2022** Als gevolg van een opgetreden kostenstijging door marktwerking is het projectbudget verhoogd met € 5,4 miljoen, gedekt vanuit het budget planuitwerking PHS (Artikel MF 17.10.02).
- 2021** De scope van PHS Ede is aangepast om vertragskosten te beperken en met een herontwerp de in de tussentijd gewijzigde PHS-dienstregeling optimaal te faciliteren. Het projectbudget is opgehoogd met € 4 miljoen om de kosten voor vertraging, herontwerp en heraanbesteding te dekken.
- 2020** De aanbesteding van Spoorzone Ede, waaronder PHS Ede, is niet gelukt. Als gevolg hiervan wordt een herijking van de projectscope uitgevoerd, waarna een nieuwe aanbesteding kan worden gestart.
- 2019** In verband met de faseovergang Ede Wissel is € 3,2 miljoen toegevoegd vanuit het planning- en studiesbudget PHS.
- 2018** Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.

Realisatie

Het project is gereed en de subsidie van dit project is vastgesteld per 1 januari 2026. Vanuit het resterende budget is € 2 miljoen overgeboekt naar de post Nazorg.

TEN-T

Dit project ligt op het kernnetwerk dat onderdeel is van het Europese TEN T-netwerk, op de North Sea-Rhine-Mediterranean corridor.

Financiën

Het taakstellend budget voor het PHS-deel bedraagt € 78 miljoen (Artikel MF 17.10.01). Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn niet onderzocht.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Indienststelling
MIRT 2027	76	2026
MIRT 2026	78	2026
MIRT 2025	77	2026
MIRT 2024	62	2024
MIRT 2023	61	2024
MIRT 2018	43	2021
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	33	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	8	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	76	97 %
2024	70	90 %
2023	63	82 %
2022	40	66 %
2021	8	15 %
2020	5	10 %

* Gegevens over vijf jaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2026 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2026 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Projecthistorie tijdlijn

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2025** ○ Opleveringsbesluit MIRT-4 programma
- 2024** ○ Oplevering N307
- 2023** ○ Waterveiligheidsopgave behaald Oplevering perceel recreatieterreinen
- 2021** ○ Oplevering versterking Drontemeerdijk
- 2020** ○ Projectbesluiten N307/Roggebotsluis en Recreatieterreinen
- 2019** ○ Projectbesluit Versterking Drontemeerdijk
- 2016** ○ Voorkeursbeslissing en bestuurlijke overeenkomst getekend. Het programma is een vervolg van het programma IJsseldelta fase 1

IJsseldelta Fase 2 regionale percelen

Realisatie

IJsseldelta fase 2 is het vervolg op het Ruimte voor de Rivier-project IJsseldelta fase 1. Het doel van het project is het behalen van een waterstanddaling van minimaal 41 centimeter bij Zwolle (bij kilometer 979 van de IJssel) om te voldoen aan de doelstelling van de Planologische Kernbeslissing (PKB) Ruimte voor de Rivier. In de eerste fase van het project (periode 2010-2019) is het zomerbed van de IJssel bij Kampen verlaagd en is er ten zuiden van Kampen een hoogwatergeul aangelegd. Om deze hoogwatergeul, het Reevediep, volwaardig te laten functioneren, is het nodig om een aantal kunstwerken aan te passen of aan te leggen. Dit gebeurt in fase 2. De versnelling van fase 2 heeft gevolgen voor de uitvoering: in fase 1 hoeven geen spuiokers aangelegd te worden (dit was voorzien als tijdelijke maatregel) en in fase 2 wordt in één keer een spui- en een schutsluis (de Reevesluis) aangelegd

Planning

2017: Partiële projectbeslissing Reevesluis
2019 en 2020: Projectbeslissing(en) regionale percelen
2023: Realisatie waterveiligheidsdoelstelling
2025: Opleveringsbesluit (MIRT 4).

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	117	2026
MIRT 2026	119	2024
MIRT 2025	101	2023
MIRT 2024	101	2024
MIRT 2023	105	2023 (realisatie)
MIRT 2017	121	2022
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	2	
waarvan uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	11	

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

Betrokken partijen

Rijkswaterstaat voert het perceel Reevesluis uit. Dit project is opgenomen in een apart MIRT-blad. Dit project is als laatste terug te vinden in het MIRT Overzicht 2025.

De andere drie percelen worden door decentrale overheden uitgevoerd, te weten de provincies Flevoland en Overijssel en het waterschap Zuiderzeeland.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar:

- 2026** ○ Oplevering, voorbereiding monitoring, evaluatie en start beheer en onderhoudsfase
- 2025** ○ Realisatie.
- 2024** ○ Start realisatie.
- 2023** ○ Planuitwerking.
- 2022** ○ Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.

Lauwersmeer-Vierhuizergat

Realisatie

Het nieuwe binnendijkse estuarien leefgebied met inlaatwerk (70 ha) is gerealiseerd samen met nieuwe kwelders en getijderiffen aan de buitendijkse zijde van de dijk.

Lauwersmeer-Vierhuizergat (vervolg)

Financiën

Het totaal benodigde budget voor de drie ecologische maatregelen bedraagt ongeveer € 33,6 miljoen.

Via de PAGW is er bij het begin van het project voor de ecologische maatregelen ten behoeve van de PAGW-doelen een budget van € 10 miljoen gereserveerd (inclusief EPK, IK en 10 jaar onderhoud). Het gereserveerde budget was, gelet op prijsstijgingen, onvoldoende om de PAGW-maatregelen conform planuitwerking te kunnen uitvoeren, ondanks de doorgevoerde versobering. In 2023 is akkoord gegeven om voor dit project extra budget te reserveren, ter dekking van de meerkosten van € 6 miljoen. Er zijn ook alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen onderzocht en opgepakt. De regio draagt in de vorm van cofinanciering € 17,6 miljoen bij aan dit project. De financiële afwikkeling van de subsidie zal in 2026 plaatsvinden.

Betrokken partijen

Waterschap Noorderzijlvest (projecttrekker), provincie Groningen, Rijkswaterstaat, Defensie (terreineigenaar) en de ministeries van LVVN en IenW.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln.	Gereed
MIRT 2027	16	2026
MIRT 2026	16	2026
MIRT 2025	16	2026
MIRT 2024	16	2026
MIRT 2023	16	2026
MIRT 2021	10	2026
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	6	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	0	

* Gegevens over vijf jaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

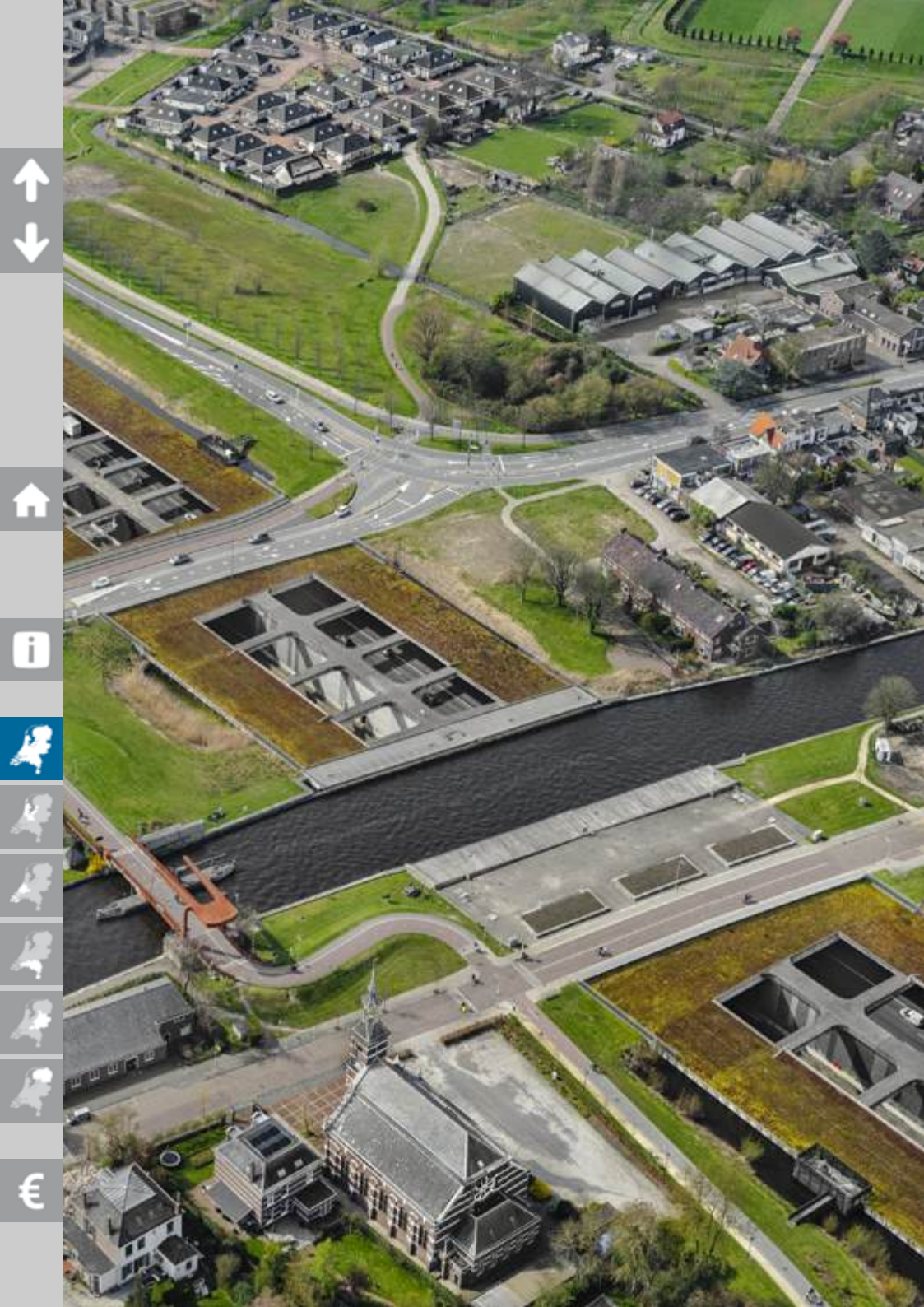
Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2026	15,1	94%
2025	12,3	77%
2024	12,3	77%
2023	1,5	9%
2022	1,5	15%

* Gegevens over vijf jaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2026 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2026 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Nationaal

› MIRT Onderzoeken	35
› Totaalkaart MIRT Projecten	36
› Projectenkaart Hoofdwegen	37
› Projectenkaart Spoorwegen en Openbaar Vervoer	38
› Projectenkaart Vaarwegen	39
› Projectenkaart Water	40
› Nationaal File top 50	41
› Nationaal Transport- en investeringsbeleid van de EU in Nederland	43
› Projectenoverzicht	46
› Project- en programmabladen	47

Totaalkaart MIRT Onderzoeken

Op deze kaart zijn alle lopende MIRT Onderzoeken te zien.

1. MIRT Onderzoek Traject Havikerwaard-Beimerwaard-Fraterwaard-Olburgerwaard
2. MIRT Onderzoek UAD (Utrecht-Arnhem-Duitsland)
3. HRMK Spoorbrug
4. Lelylijn

Totaalkaart MIRT-projecten

Op deze kaart staan alle MIRT-projecten weergegeven per modaliteit, met uitzondering van de nationale projecten. De projectbladen van deze projecten zijn per regio te vinden in de regiohoofdstukken.

Hoofdwegen

1. A27 Zeewolde - Eemnes
2. A28/A1 Knoop punt Hoevelaken
3. A6 Almere Oostvaarders - Lelystad
4. A7/A8 Amsterdam - Hoorn
5. Noordelijke Randweg Utrecht (NRU)
6. A1/A6/A9 Schiphol - Amsterdam - Almere
7. A10 Knoop punten De Nieuwe Meer en Amstel
8. A27/A12 Ring Utrecht
9. ZuidasDok
10. A15 Papendrecht-Gorinchem
11. A4 Burgerven - N14
12. A4 Haaglanden-N14
13. A16 Van Brieneoordcorridor
14. A20 Nieuwerkerk a/d IJssel-Knooppunt Gouwe
15. A16 Rotterdam
16. Rijnlandroute
17. A2/N2
18. A58 Tilburg - Breda
19. A2 Deil - 's Hertogenbosch - Vught
20. A67 / A73 knooppunt Zaanderheiken
21. A67 Leenderheide - Geldrop
22. InnoVA58
23. A2 Het Vonderen - Kerensheide
24. A27 Houten - Hooipolder
25. N65 Vught - Haaren
26. N35 Wijthmen-Nijverdal
27. A1/A30 Barneveld
28. A1/A35 Knoop punt Azelo - Buren
29. A28 Amersfoort - Hogeveen
30. A50 Ewijk - Bankhoef - Paalgraven & Corridor Nijmegen - Eindhoven
31. N35 Nijverdal - Wierden
32. N50 Kampen - Kampen-Zuid
33. A1 Apeldoorn-Azelo
34. A12/A15 Resen - Oudbroeken (ViA15)
35. Bereikbaarheid Ameland
36. N33 Apingedam - Eemshaven
37. N33 Zuidbroek - Apingedam
38. A7 Zuidelijke Ringweg Groningen, fase 2

Spoorwegen en Openbaar Vervoer

1. MIRT-verkenning OV-ontsluiting Amsterdam Sloterdijk-Amsterdam Centraal
2. OV en Wonen in de regio Utrecht
3. OV-verbinding Amsterdam-Haarlemmermeer
4. Derde perron Amsterdam Zuid
5. Multimodale knoop Schiphol
6. Paspoort- en beveiligingsfaciliteiten op Amsterdam Centraal
7. PHS Alkmaar - Amsterdam
8. PHS Amsterdam
9. BRT/HOV LeiZo
10. Merwedelingelijn
11. Oude Lijn
12. Calandbrug
13. Oostflank Rotterdam (Stadsbrug, HOVlijn en Stadionpark)
14. Randstadrail/Metronet
15. Vlietlijn
16. Emplacement Den-Haag Centraal
17. HOV-Net 3 Zuid-Holland Noord
18. Spooransluitingen Tweede Maasvlakte
19. Programma Brainport Eindhoven
20. Bosch Centraal
21. Spoorknop Eindhoven
22. Maaslijn
23. PHS Meteren Bostel
24. MIRT Onderzoek UAD (Utrecht-Arnhem-Duitsland)
25. EuregioRail: Zwolle-Twente-Münster
26. Freqventieverhoging Veluwe
27. Verduurzaming Dieselspoorlijnen
28. OV knooppunt Nijmegen Centrumzijde
29. Quicksan Decentraal Spoor: Oost-Nederland
30. RegioExpres

31. Goederenroute Elst - Deventer - Twente (NaNOV)
32. PHS Nijmegen
33. Traject Oost
34. HRMK Spoorbrug
35. Lelylijn
36. Nedersaksenlijn
37. Spoor- en perroncapaciteit Meppel
38. Station Groningen Suiker

Vaarwegen

1. Capaciteitsuitbreiding ligplaatsen Amsterdam-Lemmer
2. Vaarweg IJsselmeer-Meppel
3. Lichten Buitenhaven IJmuiden en Energiehaven
4. Verbeteren vaargeul IJsselmeer (Amsterdam-Lemmer)
5. Zeetoeegang Ilmond
6. Capaciteit Volkeraksluizen
7. Nieuwe sluis Terneuzen
8. Project Mainportontwikkeling Rotterdam
9. Maasroute, modernisering fase 2
10. Wilhelminakanaal Sluis 2
11. Bovenloop IJssel (IJsselkop tot Zutphen)
12. Capaciteitsuitbreiding ligplaatsen IJssel
13. Vaarweg Lemmer-Delfzijl, fase 2
14. Sluis Kornwerderzand

Water

1. Noord Hollandse Markermeerkust
2. Oostvaardersoevers
3. Afsluitdijk
4. Dijkversterking Marken
5. Markermeer - IJmeer
6. Getij Grevelingen (was Rijksstructuurvisie Grevelingen en Volkerak-Zoommeer)
7. Besluit beheer Haringvlietluizen
8. Vooroeververdiging en Herstel Steenbekledingen Oosterschelde en Westerschelde
9. Zandsuppletie Galgeplaat en Slikken van den Dortsman
10. Vierwaarden
11. Zuidelijk Maasdal (voorheen Maasoever / vaarweg Maastricht)
12. Baarlo-Hout Blerick
13. Lob van Gennep
14. Oeffelt
15. Well
16. Grensmaas
17. Meanderende Maas (was Integrale Verkenning Ravenstein-Lith)
18. Zandmaas
19. Havikenwaard-Fraterwaard-Beimerwaard-Olburgenwaard
20. Rivierklimaatpark IJsselpoort
21. Ecologische Waterkwaliteit Friese IJsselmeerkust
22. Eemzijlen/Groote Polder
23. Koehool-Lauwersmeer
24. Pilot Buitendijkse Slibsedimentatie Eems-Dollard

Projectenkaart Hoofdwegen

Op deze kaart staan alle lopende projecten weergegeven van de modaliteit Hoofdwegen, met uitzondering van de nationale projecten.

1. A27 Zeewolde - Eemnes
2. A28/A1 Knooppunt Hoevelaken
3. A6 Almere Oostvaarders - Lelystad
4. A7/A8 Amsterdam - Hoorn
5. Noordelijke Randweg Utrecht (NRU)
6. A1/A6/A9 Schiphol - Amsterdam - Almere
7. A10 Knooppunten De Nieuwe Meer en Amstel
8. A27/A12 Ring Utrecht
9. ZuidasDok
10. A15 Papendrecht-Gorinchem
11. A4 Burgerveen - N14
12. A4 Haaglanden-N14
13. A16 Van Brienenoordcorridor
14. A20 Nieuwerkerk a/d IJssel-Knooppunt Gouwe
15. A16 Rotterdam
16. Rijnlandroute
17. A2/N2
18. A58 Tilburg - Breda
19. A2 Deil - 's Hertogenbosch - Vught
20. A67 / A73 knooppunt Zaarderheiken
21. A67 Leenderheide - Geldrop
22. InnoVA58
23. A2 Het Vonderen - Kerensheide
24. A27 Houten - Hooipolder
25. N65 Vught - Haaren
26. N35 Wijthmen-Nijverdal
27. A1/A30 Barneveld
28. A1/A35 Knooppunt Azelo - Buren
29. A28 Amersfoort - Hoogeveen
30. A50 Ewijk - Bankhoef - Paalgraven & Corridor Nijmegen - Eindhoven
31. N35 Nijverdal - Wierden
32. N50 Kampen - Kampen-Zuid
33. A1 Apeldoorn-Azelo
34. A12/A15 Ressen - Oudbroeken (Via15)
35. Bereikbaarheid Ameland
36. N33 Appingedam - Eemshaven
37. N33 Zuidbroek - Appingedam
38. A7 Zuidelijke Ringweg Groningen, fase 2

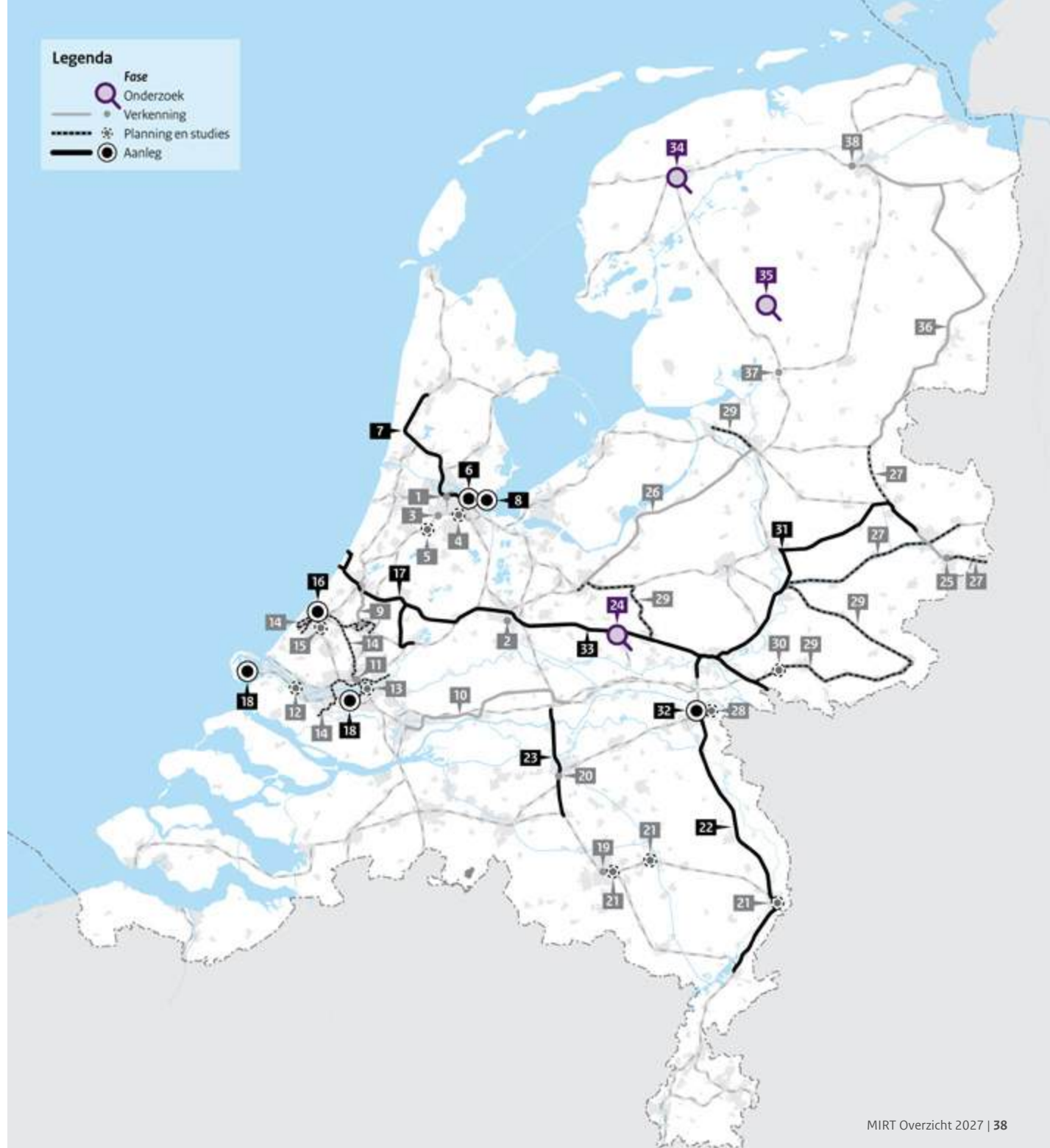

Projectenkaart Spoorwegen en Openbaar Vervoer

Op deze kaart staan alle lopende projecten weergegeven van de modaliteit Spoorwegen en Openbaar Vervoer, met uitzondering van de nationale projecten.

1. MIRT-verkenning OV-ontsluiting Amsterdam Sloterdijk-Amsterdam Centraal
2. OV en Wonen in de regio Utrecht
3. OV-verbinding Amsterdam-Haarlemmermeer
4. Derde perron Amsterdam Zuid
5. Multimodale knoop Schiphol
6. Paspoort- en beveiligingsfaciliteiten op Amsterdam Centraal
7. PHS Alkmaar - Amsterdam
8. PHS Amsterdam
9. BRT/HOV LeiZo
10. MerwedeLingelijn
11. Oude Lijn
12. Calandbrug
13. Oostflank Rotterdam (Stadsbrug, HOVLijn en Stadionpark)
14. Randstadrail/Metronet
15. Vlietlijn
16. Emplacement Den Haag Centraal
17. HOV-Net 3 Zuid-Holland Noord
18. Spooransluitingen Tweede Maasvlakte
19. Programma Brainport Eindhoven
20. Bosch Centraal
21. Spoorknop Eindhoven
22. Maaslijn
23. PHS Meteren Bostel
24. MIRT Onderzoek UAD (Utrecht-Arnhem-Duitsland)
25. EuregioRail: Zwolle-Twente-Münster
26. Frequentieverhoging VeluweLijn
27. Verduurzaming Dieselspoorlijnen
28. OV knooppunt Nijmegen Centrumzijde
29. Quicksan Decentraal Spoor: Oost-Nederland
30. RegioExpres
31. Goederenroute Elst - Deventer - Twente (NaNOV)
32. PHS Nijmegen
33. Traject Oost
34. HRMK Spoorbrug
35. Lelylijn
36. Nedersaksenlijn
37. Spoor- en perroncapaciteit Meppel
38. Station Groningen Suiker

Projectenkaart Vaarwegen

Op deze kaart staan alle lopende projecten weergegeven van de modaliteit Vaarwegen, met uitzondering van de nationale projecten.

1. Capaciteitsuitbreiding ligplaatsen Amsterdam-Lemmer
2. Vaarweg IJsselmeer-Meppel
3. Lichten Buitenhaven IJmuiden en Energiehaven
4. Verbeteren vaargeul IJsselmeer (Amsterdam-Lemmer)
5. Zeetoegang IJmond
6. Capaciteit Volkeraksluizen
7. Nieuwe sluis Terneuzen
8. Project Mainportontwikkeling Rotterdam
9. Maasroute, modernisering fase 2
10. Wilhelminakanaal Sluis 2
11. Bovenloop IJssel (IJsselkop tot Zutphen)
12. Capaciteitsuitbreiding ligplaatsen IJssel
13. Vaarweg Lemmer-Delfzijl, fase 2
14. Sluis Kornwerderzand

Projectenkaart Water

Op deze kaart staan alle lopende projecten weergegeven van de modaliteit Water(veiligheid), met uitzondering van de nationale projecten.

1. Noord Hollandse Markermeerkust
2. Oostvaardersoever
3. Afsluitdijk
4. Dijkversterking Marken
5. Markermeer - IJmeer
6. Getij Grevelingen (was Rijksstructuurvisie Grevelingen en Volkerak-Zoommeer)
7. Besluit beheer Haringvlietluizen
8. Vooroeververdiging en Herstel Steenbekledingen Oosterschelde en Westerschelde
9. Zandsuppletie Galgeplaat en Slikken van den Dortsman
10. Vierwaarden
11. Zuidelijk Maasdal (voorheen Maasoever / vaarweg Maastricht)
12. Baarlo-Hout Blerick
13. Lob van Gennep
14. Oeffelt
15. Well
16. Grensmaas
17. Meanderende Maas (was Integrale Verkenning Ravenstein-Lith)
18. Zandmaas
19. Havikerwaard-Fraterwaard-Beimerwaard-Olbürgerwaard
20. Rivierklimaatpark IJsselpoort
21. Ecologische Waterkwaliteit Friese IJsselmeerkust
22. Eemsijsen/Groote Polder
23. Koehool-Lauwersmeer
24. Pilot Buitendijkse Slibsedimentatie Eems-Dollard

Nationaal File top 50

Op verzoek van de Tweede Kamer (TK 31305, nr. 115) wordt sinds 2009 in het MIRT Overzicht de meest recente file top 50 weergegeven. Het ministerie van IenW werkt aan het oplossen van deze en andere fileknelpunten uit de Integrale Mobiliteitsanalyse (IMA, voorheen NMCA). Hiermee geven we invulling aan de motie-Sharpe (TK 32123, nr. 123), die verzoekt om prioriteit te geven aan de grootste knelpunten. En aan de motie-Dijkstra, die verzoekt om in asfalt te blijven investeren en daarbij de hierboven genoemde NMCA als uitgangspunt te nemen (TK 34775-XII, nr. 19).

Als een wegenproject een bijdrage levert aan het oplossen of verminderen van één of meer knelpunten uit de file top 50, dan staat dit op het betreffende projectblad aangegeven.

Rijkswaterstaat heeft de file top 50 samengesteld op basis van filegegevens van 1 mei 2025 tot en met 30 april 2026. De file top 50 wordt berekend aan de hand van de zogenaamde filezwaarte: de filelengte in kilometers maal het aantal minuten dat de file er staat. Naast Rijkswaterstaat publiceren andere organisaties ranglijsten van de zwaarste knelpunten in het wegennetwerk. Deze overzichten kunnen in beperkte mate van elkaar verschillen. De uiteindelijke rangorde is onder andere afhankelijk van de definitie van een file, de berekeningswijze en de systematiek van het toewijzen van de file aan een bepaalde (kop)locatie.

Nationaal File top 50

1. **A1 Apeldoorn - Amersfoort** tussen KP Barneveld en KP Hoevelaken
2. **A1 Hengelo - Osnabrück** tussen De Lutte en Duitse grens
3. **A12 Arnhem - Oberhausen** bij Grens Duitsland
4. **A50 Arnhem - Oss** tussen KP Bankhoef en Ravenstein
5. **A2 Utrecht - 's-Hertogenbosch** tussen Waardenburg en Zaltbommel
6. **A20 Gouda - Hoek van Holland** tussen Moordrecht en Nieuwerkerk aan den IJssel
7. **A20 Hoek van Holland - Gouda** tussen Nieuwerkerk aan den IJssel en Moordrecht
8. **A27 Almere - Utrecht** bij KP Rijnsweerd
9. **A15 Ridderkerk - Gorinchem** tussen Sliedrecht-West en Sliedrecht-Oost
10. **A2 's-Hertogenbosch - Utrecht** tussen Zaltbommel en Waardenburg
11. **A27 Gorinchem - Breda** tussen Industrierrein Avelingen en Werkendam
12. **A58 Tilburg - Eindhoven** bij KP Batadorp
13. **A9 Badhoevedorp - Diemen** tussen Aalsmeer en Amstelveen-Stadshart
14. **N57 Rotterdam - Ouddorp** tussen Brielle en Hellevoetsluis/Nieuwenhoorn (Nieuweweg)
15. **Eindhoven - 's-Hertogenbosch** bij KP Empel aan het einde van de parallelbaan
16. **A59 kp Zonzeel - 's-Hertogenbosch** bij KP Hooipolder
17. **A27 Breda - Gorinchem** tussen Werkendam en Industrierrein Avelingen
18. **A59 's-Hertogenbosch - kp Zonzeel** tussen KP Hooipolder en Raamsdonksveer
19. **A50 Oss - Arnhem** tussen Ravenstein en KP Bankhoef
20. **A20 Hoek van Holland - Gouda** tussen Rotterdam-Schiebroek en Rotterdam-Crooswijk
21. **A9 Badhoevedorp - Alkmaar** tussen KP Rottepolderplein en KP Velsen
22. **A4 Den Haag - Rotterdam** tussen Delft en KP Kethelplein
23. **A27 Gorinchem - Utrecht** tussen Noordeloos en Lexmond
24. **A4 Den Haag - Amsterdam** bij KP De Nieuwe Meer
25. **A1 Amersfoort - Apeldoorn** tussen KP Hoevelaken en KP Barneveld
26. **A12 Oberhausen - Arnhem** tussen Zevenaar en Duiven
27. **A16 Breda - Rotterdam** bij KP Terbregseplein op de verbindingsweg van A16 naar A20 richting Hoek van Holland
28. **A10 KP Watergraafsmeer - Coenplein** tussen Zeeburg en Schellingwoude
29. **A4 Den Haag - Rotterdam** voor KP Benelux
30. **A27 Utrecht - Gorinchem** tussen Lexmond en Noordeloos
31. **A2 's-Hertogenbosch - Utrecht** tussen KP Empel(A2/A59) en Kerkdriel
32. **A10 KP De Nieuwe Meer - KP Amstel** tussen Amsterdam-Oud Zuid en Amsterdam-Rivierenbuurt
33. **A27 Utrecht - Gorinchem** tussen KP Everdingen en Lexmond
34. **A4 Den Haag - Rotterdam** tussen Rijswijk en Den Haag-Zuid/Wippolderlaan(N211)
35. **A16 Rotterdam - Breda** op de parallelbaan tussen Rotterdam-Centrum en Rotterdam-Feijenoord
36. **A2 Eindhoven - 's-Hertogenbosch** tussen KP De Hogt en KP Batadorp
37. **A28 Amersfoort - Utrecht** bij KP Rijnsweerd op verbindingsweg u A28 naar A27 richting KP Lunetten
38. **A2 Eindhoven - 's-Hertogenbosch** tussen KP Batadorp en KP De Hogt
39. **A12 Utrecht - Arnhem** tussen KP Grijsoord en KP Waterberg
40. **A76 Geleen - Aken** bij Duitse Grens
41. **A58 Eindhoven - Tilburg** tussen Oirschot en Moergestel
42. **A16 Breda - Rotterdam** op de hoofdrijbaan tussen KP Ridderkerk en Rotterdam-Kralingen
43. **A28 Amersfoort - Zwolle** bij KP Hattamerbroek
44. **A4 Den Haag - Rotterdam** tussen Rijswijk-Centrum en Rijswijk-Plaspolder
45. **A15 Ridderkerk - Gorinchem** tussen Sliedrecht-Oost en Hardinxveld-Giessendam
46. **A12 Arnhem - Oberhausen** tussen Duiven en Zevenaar
47. **A12 Arnhem - Den Haag** bij KP Oudenrijn op de parallelbaan
48. **A2 's-Hertogenbosch - Utrecht** tussen Everdingen en KP Everdingen
49. **A58 Tilburg - Breda** tussen KP Sint Annabosch en Ulvenhout
50. **A4 Rotterdam - Den Haag** tussen Rijswijk Plaspolder en Rijswijk Centrum

Nationaal Transport- en investeringsbeleid van de EU in Nederland

Sinds januari 2014 heeft de Europese Unie een verordening voor het Trans-Europese Netwerk voor Transport (TEN-T), welke in 2024 herzien is. Het beleid heeft als doel om de van oorsprong nationale infrastructuurnetwerken Europees te verbinden, verduurzamen, digitaliseren en weerbaar te maken voor de toekomst. Het TEN-T omvat een kernnetwerk, een uitgebreid netwerk en een uitgebreid kernnetwerk, met 9 multimodale TEN-T-corridors als belangrijkste vervoersaders. Sinds de herziening van de TEN-T-verordening in 2024 lopen 2 van deze Europese transportcorridors door Nederland:

- *North Sea-Rhine-Mediterranean corridor*: loopt door Ierland, Nederland, België, Luxemburg, Frankrijk, Duitsland, Zwitserland en Italië.
- *North Sea-Baltic corridor*: loopt door Nederland, België, Duitsland, Polen, Litouwen, Letland, Estland, Finland en Zweden.

Het TEN-T-netwerk beslaat een groot deel van de hoofdverbindingen en vervoersknooppunten in Nederland (wegen, spoor en vaarwegen, stedelijke knooppunten, (lucht)havens en overslagterminals). Nederland hecht veel waarde aan de ontwikkeling van dit netwerk. Dit omvat namelijk de grensoverschrijdende verbindingen waarover grote hoeveelheden goederen vanuit onze zeehavens naar de afzetgebieden in Europa worden vervoerd. Ook garandeert het netwerk vlot en veilig internationaal vervoer van personen.

Het ministerie van IenW, RWS, ProRail, RVO en andere stakeholders werken intensief samen met de Europese Commissie aan de realisatie van het TEN-T netwerk.

Op basis van de TEN-T-verordening heeft de Europese Commissie een aantal instrumenten tot haar beschikking om het netwerk tot ontwikkeling te brengen.

- In de verordening is het netwerk in kaarten vastgelegd.
- In de verordening zijn specifieke vereisten opgenomen voor de verschillende modaliteiten, interoperabiliteit, digitalisering en alternatieve brandstoffen. Het kernnetwerk moet in 2030 aan deze vereisten voldoen, het uitgebreide kernnetwerk in 2040 en het uitgebreide netwerk in 2050.

- De Europese Commissie treedt coördinerend op en maakt daarbij gebruik van werkplannen voor de corridors. Deze worden opgesteld door corridorcoördinatoren in samenwerking met de betrokken lidstaten, regionale overheden en andere stakeholders.
- De Connecting Europe Facility (CEF) is het cofinancieringsinstrument van de EU voor de Europese netwerken voor transport, digitale infrastructuur en energie. Voor de huidige programmaperiode 2021-2027 is in het CEF een bedrag van € 33,7 miljard opgenomen, waarvan € 25,8 miljard voor transport. Projectaanvragen kunnen tot maximaal 50 procent cofinanciering ontvangen. De Rijksoverheid, ProRail, provincies en andere betrokkenen als zeehavens en de binnenvaartsector maken aanspraak op cofinanciering uit CEF. In de periode 2021-2027 zijn al 72 aanvragen van Nederland gehonoreerd. Hierbij werd aan Nederlandse deelnemers € 550 miljoen toegewezen. Een deel van dit bedrag is gerelateerd aan het Mobiliteitsfonds, het grootste deel betreft investeringen van derden. Enkele voorbeelden van de projecten die een financiële bijdrage kregen zijn:
  - Spoorvervoer
    - Grensovergangen (Gent-Terneuzen)
    - Sanering spoorwegovergangen (Nunspeet, Venlo)
    - PHS Amsterdam
    - Extra sporen voor het rijden met 740 meter lange treinen op 5 locaties
  - Wegvervoer
    - Veilige truckparkeerplaatsen nabij Moerdijk
    - Elektrische bussen en laadinfrastructuur in Amsterdam/Amstelland en de provincie Utrecht
    - EV-laadstations en H₂-tankstations voor vrachtwagens
    - Verbetering verkeersmanagement en -veiligheid via ITS-projecten

Nationaal Transport- en investeringsbeleid van de EU in Nederland

- Binnenvaart en maritiem
  - Walstroomvoorzieningen en elektrificatie in Amsterdamse en Rotterdamse havens
  - Overslagvoorzieningen langs de zuidelijke Maas, in Rotterdam en Amsterdam
- Luchtvaart
  - Investerings Schiphol en luchtvaartmaatschappijen in het gezamenlijk Europees luchtruim
  - Elektrificering grondoperaties Schiphol
- Multimodaal
  - Verbetering van multimodale aansluitingen (Rotterdam en Moerdijk)
  - Ontwikkeling Smart Mobility Hub Amsterdam Bijlmer

Relatie MIRT en TEN-T/CEF

In het MIRT Overzicht laten we door middel van iconen zien welke MIRT-projecten uitgevoerd worden op delen van het TEN-T-netwerk. Ook geven we op de MIRT-bladen van deze projecten aan of er CEF-subsidie aan Nederland is toegewezen.

Op de website van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (zie link hieronder) staat een overzicht van alle Nederlandse projecten waaraan CEF-subsidie is toegewezen. Hier vindt u ook informatie over de MIRT-projecten die sinds 2014 op het TEN-T-netwerk uitgevoerd werden en worden.

Projecten op het Nederlands deel van het TEN-T netwerk

[TEN-T | Projecten op het Nederlands deel van het TEN-T netwerk](#)

Kaart: Het Nederlandse transportnetwerk maakt deel uit van het Europese netwerk van transportverbindingen.

Nationaal MIRT-projecten op TEN-T netwerk

Op deze kaart is te zien welke MIRT-projecten uitgevoerd worden op delen van het TEN-T netwerk.

Hoofdwegen

1. ZuidasDok
2. A27 Houten - Hooipolder
3. A16 Rotterdam
4. A1/A6/A9 Schiphol - Amsterdam - Almere
5. A12/A15 Ressen - Oudbroeken (Via15)
6. A27/A12 Ring Utrecht
7. A1 Apeldoorn-Azelo
8. InnoVA58
9. A4 Haaglanden-N14
10. A7 Zuidelijke Ringweg Groningen, fase 2
11. A28/A1 Knooppunt Hoevelaken
12. A2 Het Vonderen - Kerensheide
13. Programma Vernieuwing - hoofdwegen
14. Rijnlandroute
15. A6 Almere Oostvaarders - Lelystad
16. A20 Nieuwerkerk a/d IJssel-Knooppunt Gouwe
17. N33 Zuidbroek - Appingedam
18. Programma SmartwayZ.NL
19. A2 Deil - 's-Hertogenbosch - Vught
20. A67 / A73 knooppunt Zaarderheiken
21. A1/A30 Barneveld
22. A28 Amersfoort - Hoogeveen
23. A58 Tilburg - Breda
24. A15 Papendrecht-Gorinchem
25. A4 Burgerven - N14
26. Capaciteitsverruiming A16 Van Brienenoordcorridor Rotterdam
27. A50 Ewijk - Bankhoef - Paalgraven & Corridor Nijmegen - Eindhoven
28. A1/A35 Knooppunt Azelo - Buren
29. Verkeersveiligheid Rijks-N-wegen

Spoor en OV

1. Goederenroute Elst - Deventer - Twente (NaNOV)
2. Emplacement Den Haag Centraal
3. Spooransluitingen Tweede Maasvlakte
4. Programma Hoogfrequent Spoorvervoer (niet op kaart)
5. Grensoverschrijdend Spoorvervoer (niet op kaart)
6. Toegankelijkheid Stations (niet op kaart)
7. Fietsparkeren bij stations (niet op kaart)
8. Programma Kleine Functiewijzigingen (niet op kaart)
9. European Rail Traffic Management System (ERTMS) (niet op kaart)
10. Calandbrug
11. Programma Behandelen en Opstellen (niet op kaart)
12. Programma emplacementen op orde (niet op kaart)
13. PHS Meteren Bostel

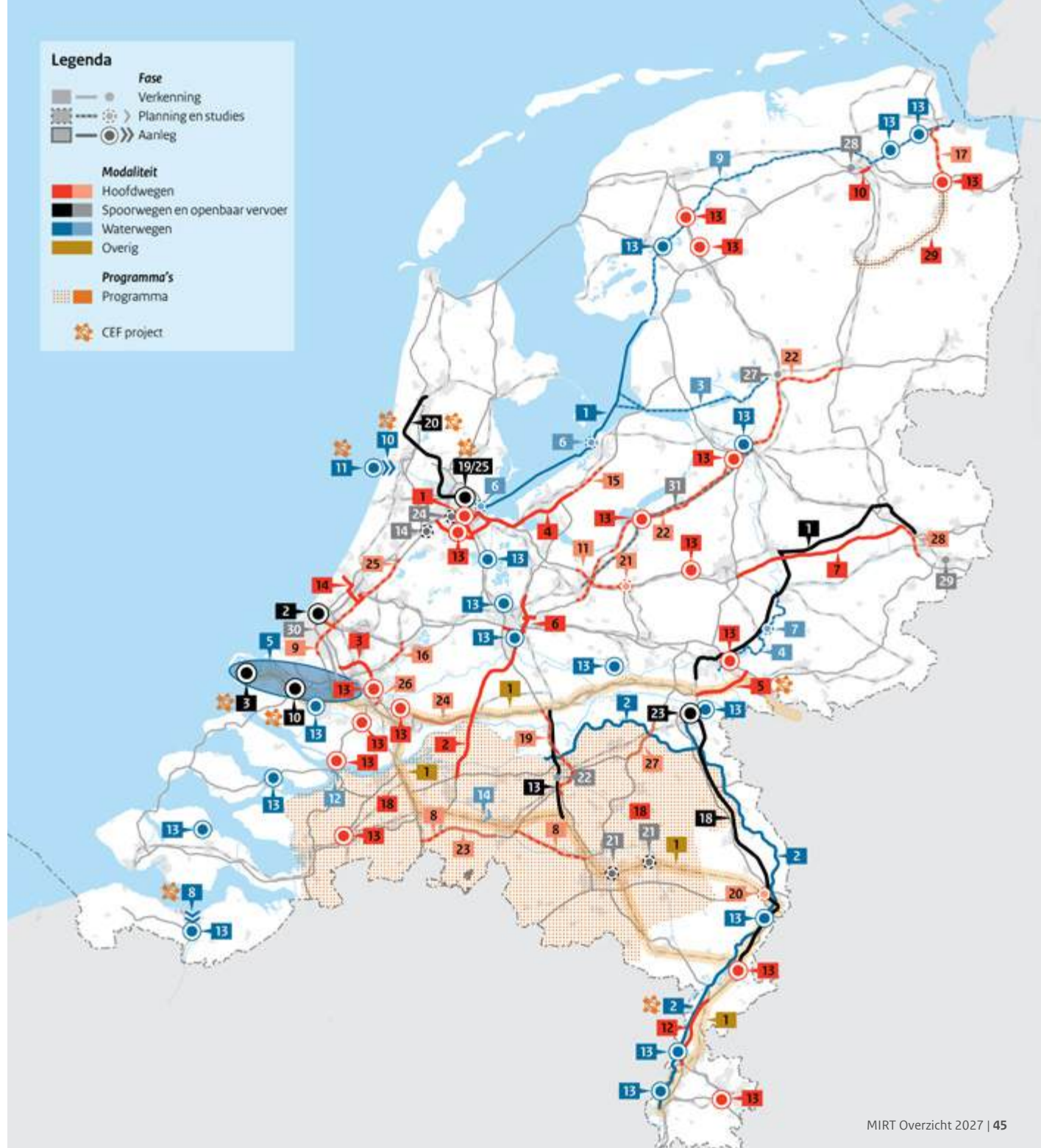
14. Multimodale knoop Schiphol
15. Overwegenaanpak (niet op kaart)
16. Maatregelenpakket HSL-Zuid (niet op kaart)
17. Spoorcapaciteit 2030 (niet op kaart)
18. Maaslijn
19. PHS Amsterdam
20. PHS Alkmaar - Amsterdam
21. Spoorknoep Eindhoven
22. Bosch centraal
23. PHS Nijmegen
24. Derde perron Amsterdam Zuid
25. Paspoort- en beveiligingsfaciliteiten op Amsterdam Centraal
26. Programma 740m treinlengte (niet op kaart)
27. Spoor- en perroncapaciteit Meppel
28. Station Groningen Suiker
29. EuregioRail: Zwolle-Twente-Münster
30. Oude Lijn
31. Veluwelijn

Vaarwegen

1. Verbeteren vaargeul IJsselmeer (Amsterdam - Lemmer)
2. Maasroute, modernisering fase 2
3. Vaarweg IJsselmeer - Meppel
4. Bovenloop IJssel (IJsselkop tot Zutphen)
5. Project Mainportontwikkeling Rotterdam
6. Capaciteitsuitbreiding ligplaatsen Amsterdam - Lemmer
7. Capaciteitsuitbreiding ligplaatsen IJssel
8. Nieuwe sluis Terneuzen
9. Vaarweg Lemmer - Delfzijl, fase 2
10. Zeetoegang IJmond
11. Lichten Buitenhaven IJmuiden en Energiehaven
12. Capaciteit Volkeraksluizen
13. Programma Vernieuwing - hoofdvaarwegen
14. Wilheminakanaal Sluis 2

Overige

- A. Programma Topcorridors

Nationaal Projectenoverzicht

Totaal projecten: 36

Hoofdwegen

Projecten: 5

Spoorwegen en OV

Projecten: 17

Vaarwegen

Projecten: 2

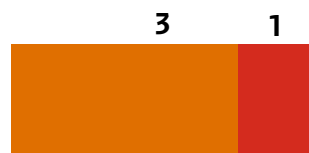
Water

Projecten: 8

Aanvullende projecten

Projecten: 4

Fases

Programma's

Verkenning

Planning en studies

Aanleg

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

2018 ○ Het project is opgenomen in het MIRT.

Programma Fiets

Aanleiding en doel

Nederland staat voor samenhangende maatschappelijke opgaven op het gebied van woningbouw, bereikbaarheid, klimaat, gezondheid en leefbaarheid. De fiets levert hieraan een directe bijdrage en is een onmisbare schakel in het mobiliteitssysteem. De groei van het fietsgebruik vraagt om gerichte en structurele investeringen in veilige en robuuste fietsinfrastructuur. Deze investeringen zijn relatief snel realiseerbaar, kosteneffectief en kennen een positief maatschappelijk rendement.

De woningbouwopgave maakt een intensivering noodzakelijk. De fiets wordt daarbij gepositioneerd als ruimte-efficiënte modaliteit die bijdraagt aan de bereikbaarheid en doorstroming van het mobiliteits-systeem (mobiliteitsvisie 2050), passend binnen de toenemende ruimtedruk.

Voor de ontsluiting van woningbouwlocaties is met het coalitieakkoord van het kabinet-Rutte IV € 7,5 miljard beschikbaar gekomen. In 2022 is circa € 780 miljoen hiervan toegekend aan fiets- en loopmaatregelen, onder meer voor fietsaansluitingen, doorfietsroutes en fietsstallingen. Inclusief regionale cofinanciering betreft dit ruim € 1,1 miljard. Aanvullend is in het regeerprogramma van het kabinet-Schoof circa € 500 miljoen beschikbaar gekomen voor fietsmaatregelen.

Ambities

In het huidige coalitieakkoord is benoemd dat de fiets een praktisch én gezond vervoersmiddel is. Daarom wordt het Nationaal Toekomstbeeld Fiets (NTF) uitgevoerd. Dit draagt onder andere bij aan de bereikbaarheid van OV-knooppunten, voorzieningen, banen en dat (nieuwe) woningen op de fiets en te voet bereikbaar zijn. Voor de zomer van 2026 is de Kamer geïnformeerd over de voortgang van de acties vallend onder de Uitvoeringsagenda Fiets en de Agenda Lopen als Kans.

De opgedane kennis van deze agenda's en de kennis en ervaring van partners uit het fiets- en loopdomein wordt gebundeld in een Uitvoeringsagenda NTF en een Uitvoeringsagenda Lopen. Het voorne-men is deze agenda's eind 2026 met de Kamer te delen.

In 2026 wordt het vervolgtraject voorbereid om € 24 miljoen te investeren in de cofinanciering van het landelijk dekkend netwerk van doorfietsroutes. Het streven is de besluitvorming hierover in de Bestuurlijke Overleggen MIRT van 2026 plaats te laten vinden.

Programma Fiets (vervolg)

Financiën

Eerdere kabinetten hebben geïnvesteerd in fietsinfrastructuur, onder meer via € 100 miljoen voor fietsroutes en € 75 miljoen vanuit het Klimaatakkoord voor fietsparkeren en innovaties. Het kabinet-Rutte IV heeft aanvullend € 50 miljoen beschikbaar gesteld voor stationsstallingen.

De fiets maakt integraal onderdeel uit van de MIRT-afspraken. Voor de cofinanciering van het landelijk netwerk van doorfietsroutes zijn bestuurlijke afspraken gemaakt en is met de eerste tranche voor de jaren 2024-2026 € 18 miljoen vanuit het Rijk bijgedragen.

Binnen de bredere woningbouw- en mobiliteitsopgave wordt ongeveer € 780 miljoen ingezet voor fietsinfrastructuur, als onderdeel van de totale investering van € 7,5 miljard.

Programma Fiets (vervolg)

Betrokken partijen

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten, het Interprovinciaal Overleg, de vervoerregio's en het Rijk werken in de Tour de Force samen met marktpartijen, maatschappelijke organisaties, kennisinstituten en samenwerkingsverbanden die verantwoordelijk en betrokken zijn bij het fietsbeleid in Nederland. Daarnaast werkt het Rijk samen met provincies, vervoersregio's en gemeenten.

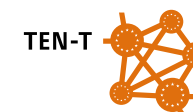

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** Per 1 januari 2026 zijn het programma Goederenvervoercorridors Oost en Zuidoost en het programma Goederenvervoercorridors Zuid geheel samengevoegd. Vanaf dat moment wordt gesproken over het programma Topcorridors. Voor acht van de negen bovengemiddelde multimodale knooppunten (zeehavens en achterlandknooppunten) loopt de uitvoeringsfase nu. Knooppunt Tiel zal in de loop van 2026 ook aan de uitvoeringsfase gericht op multimodale versterking/ontsluiting beginnen.
- 2025** Het programma Goederenvervoercorridors Oost en Zuidoost en het programma Goederenvervoercorridors Zuid worden samengevoegd.
- 2024** Het programma is uitgebreid met 'Realisatiepacten versterking multimodale knooppunten' op de corridors.
- 2023** De Toekomstagenda 2030 Topcorridors is in 2021 vastgesteld, en begin 2023 geactualiseerd. Naast het Programma Goederenvervoercorridors Oost en Zuidoost is een nieuw programma Goederenvervoer Zuid gestart.
- 2019** Het programma is nieuw opgenomen in het MIRT.
- 2017** Het programma Goederenvervoercorridors Oost en Zuidoost is gestart.

Programma Topcorridors

Aanleiding en doel

Het goederenvervoer vormt de ruggengraat van de Nederlandse economie en is essentieel voor de internationale handelspositie van Nederland. In 2017 startte het Programma Goederenvervoercorridors Oost en Zuidoost, gericht op de belangrijkste multimodale verbindingen tussen havens, knooppunten en het internationale achterland. In 2020 is besloten tot een MIRT-onderzoek naar een integraal corridorprogramma voor Zuid (goederenstroom Amsterdam - Rotterdam - Antwerpen en volgende). Op grond hiervan is in 2022 in de programmaraad unaniem besloten tot de start van het corridorprogramma Zuid. In 2020 is de toekomstagenda Corridorontwikkeling 2030 vastgesteld.

In 2024 is door het projectenbureau van IenW onderzoek uitgevoerd naar een advies opgesteld over de samenwerking tussen de programma's Goederenvervoercorridors Oost en Zuidoost en Goederenvervoercorridors Zuid. Aanleiding waren onder meer de vele raakvlakken tussen beide programma's en de wens om efficiënt om te gaan met schaarse capaciteit en middelen. Op basis van dit onderzoek is in 2024 besloten om de samenwerking verder te intensiveren vanaf 2025 en per 2026 de Goederenvervoercorridors-programma's Oost en Zuidoost en Zuid volledig samen te voegen

Beleidsdoelen

De ambitie is om in 2030 topcorridors te realiseren die mondiaal een vooraanstaande positie innemen als efficiënte, duurzame en leefbare multimodale goederenvervoercorridors. Deze corridors vormen de basis voor de logistieke topospositie van Nederland en faciliteren een vlot, betrouwbaar, robuust, veilig en duurzaam transportsysteem. Ze verbinden zee- en binnenhavens met logistieke knooppunten en versterken daarmee de internationale concurrentiepositie van Nederlandse havens, knooppunten en logistieke bedrijvigheid.

Topcorridors dragen bij aan duurzame economische groei, een optimale leefkwaliteit en tevreden gebruikers. Centraal staan de ruimtelijk-economische ambities van overheden en bedrijven, waarbij infrastructuur als randvoorwaarde dient om deze ambities mogelijk te maken. De Topcorridors zijn opgenomen in de Mobiliteitsvisie en de Beleidsagenda Goederenvervoer. Het beleidsonderwerp maatschappelijke weerbaarheid vormt een nieuw onderwerp binnen de goederenvervoercorridors.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2017** Het MIRT Onderzoek Goederenvervoercorridors Oost en Zuidoost is opgeleverd.
- 2015** Het MIRT Onderzoek Goederenvervoercorridors Oost en Zuidoost is gestart.

Programma Topcorridors (vervolg)

Opbouw van het programma

In het Programma Goederenvervoercorridors werken het Rijk, regionale overheden, havenbedrijven, de Topsector Logistiek, marktpartijen en kennisinstellingen samen. Het programma is georganiseerd rondom twee strategische pijlers: A) Beschikbare Verbindingen en B) Multimodale Bovengemiddelde Knooppunten aangevuld met twee doorsnijdende hoofdthema's: Digitale Ketens en EU-kansen en Samenwerking. Onder pijler A staat het toekomstbestendig maken van het multimodale netwerk centraal, met sleutelbegrippen als beter benutten en versterken van de betrouwbaarheid en duurzaamheid. In Pijler B richten de partijen zich onder meer op de versterking van het multimodale karakter van de knooppunten, het efficiënt ruimtegebruik en het concentreren van voorzieningen op knooppunten om daarmee het economisch potentieel van de knopen te benutten. Het werken aan de multimodale knooppunten wordt gedaan middels zogenaamde realisatiepacten.

De corridorpartijen maken in het Bestuurlijk Overleg MIRT Goederenvervoercorridors jaarlijks bestuurlijke afspraken over projecten en maatregelen (waaronder ook landelijke regelingen en transport-innovaties). De Toekomstagenda geeft hierbij voor de periode tot 2030 richting met een gezamenlijk en samenhangend toekomstperspectief voor de strategische pijlers en een routekaart met de focus voor de samenwerking en gezamenlijke investeringen op de korte, middellange en lange termijn. De maatregelen en acties waarover afspraken worden gemaakt in het Bestuurlijk Overleg MIRT worden opgenomen in het uitvoeringsplan dat jaarlijks wordt geactualiseerd. Iedere corridorpartij trekt één of meerdere projecten namens de corridorpartijen, vanuit een integrale, multimodale goederencorridorbenadering.

Planning

Het betreft een doorlopend programma. Planningen voor de geprioriteerde projecten die onderdeel vormen van het programma zijn in de tabel in dit blad opgenomen. De geprioriteerde projecten die momenteel worden opgepakt, zijn in de tabel van dit blad weergegeven en maken onderdeel uit van het jaarlijkse uitvoeringsplan. De voortgang van de projecten wordt door het Directeurenoverleg (Rijk-Regio) van het Programma Goederenvervoercorridors gemonitord.

Betrokken partijen

De betrokken corridorpartijen zijn het ministerie van IenW, de provincies Gelderland, Limburg, Noord-Brabant, Zuid-Holland, Noord-Holland en Zeeland, evenals de havenbedrijven van Rotterdam, Amsterdam, Moerdijk en North Sea Port. Ook het ministerie van VRO, Rijkswaterstaat, ProRail, de Topsector Logistiek en de Logistieke Alliantie maken onderdeel uit van de Goederenvervoercorridors-organisatie.

TEN-T

Het programma en de Goederenvervoercorridors vormen het Nederlandse deel van het kernnetwerk (core network) en het uitgebreide kernnetwerk (comprehensive network) van het Europese TEN-T transportnetwerk. De corridors liggen op de North Sea-Baltic en de North Sea-Rhine-Mediterranean corridor. Het deel Corridor Zuid vormt met zijn Noord-Zuid oriëntatie een deel van het voortraject van de Atlantic corridor (Frankrijk-Spanje/Portugal).

Financiën

Vanuit het ministerie van IenW, de zes betrokken provincies en de havenbedrijven wordt ieder jaar budget beschikbaar gesteld voor generieke programma-activiteiten. Voor ieder project binnen het programma maken corridorpartijen op het BO MIRT GVC aanvullende afspraken onder andere over doelstellingen en toekenning van gelden.

Programma Topcorridors

Strategische pijler	Deelprojecten
Pijler A: Beschikbare verbindingen	A01 Ligplaatsen Binnenvaart
	A03 Vervolg nachtelijke weekendbediening Maas en Brabantse kanalen
	A06 Truckparkings
	A07 Regeling SPUK Binnenhaven Voorzieningen
	A08 Last Mile Spoor
	A17 Versterken binnenvaartvoorzieningen
	A19 Short Sea Shipping kansen
	A20 Internationale pilot Vers-op-spoor
	A21 Grijze machinistenpool voor verhogen veerkracht Brabantroute
	A22 Optimalisatie spoor Port of Moerdijk
	A23 740 meter treinen Botlek
	A24 Kraanbare trailers Rotterdam - Venlo
	A25 Transpect
	A26 Bereikbaarheidsaanpak haven Rotterdam
	A27 Pilot Track together
	A28 Verkenning bundelingsconcept Waalhaven Botlek
	A29 Eerste verkenning prijsprikkels Betuweroute
	A30 Storytelling robuuste vaarwegen
	A31 Update robuustheidsknelpunten binnenvaart
	A32 Quick scan belang en potentie Herzogenrath
	A33 Zeilend binnenkomen treinen
	C01 Clean energy hubs en ZES (Zero Emission Services)
	C02 Coördinatiegroep verslogistiek
	C03 Walstroom
	C04 Modal shift regeling
	C06 Autonoom rijden en varen

Programma Topcorridors (vervolg)

Strategische pijler	Deelprojecten
<i>Pijler B: Multimodale bovengemiddelde knooppunten</i>	B01 Realisatiepact Rotterdam
	B02 Realisatiepact Moerdijk
	B03 Realisatiepact Nijmegen
	B04 Realisatiepact Sittard-Geleen
	B05 Realisatiepact Tiel
	B06 Realisatiepact Tilburg
	B07 Realisatiepact Venlo
	B08 EU fondsen werkgroep
	B13 Realisatiepact Amsterdam
	B14 Realisatiepact NSP/ Zeeland
	B15 Optimalisatie Wilhelminakanaal
	B16 Vrachtwagentrailers via een roll-on roll-off schip
	B17 Grip op grond (handreiking)
	C07 Zero emissie rangeren Port of Moerdijk
	C09 Walstroom in Realisatiepacten achterland
<i>Digitalisering ketens</i>	D01 Rail Connected
	D02 Optimalisatie Rail vervoer INDIGO+
	D03 Digitale Transitie
	D04 Living Labs Digitalisering Binnenhavens
	D05 Living Labs Digitalisering Verslogistiek
	D06/D07 Living Labs Dashboard en dienstencatalogus
	D11 MELVIN-systeem voor mobiliteitsafstemming
	D13 Ligplaatsbezettingsvoorspeller
	D14 Implementatie BDI op de GVC

Programma Woningbouw en Mobiliteit

Projecthistorie tijdlijn

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

2026

In november 2025 is de € 2,5 miljard aan WoMo-middelen verdeeld over afspraken in de nationale grootschalige woningbouwgebieden (€ 1,2 miljard) en woningbouw op de korte termijn daarbuiten (€ 1,3 miljard) om zo aanvullende woningbouw te stimuleren. Deze middelen worden via specifieke doeluitkeringen aan de gemeenten beschikt of toegevoegd aan lopende MIRT-projecten.

In het kader van de Taskforce Versnellen Woningbouw en de prioritering op het Mobiliteitsfonds wordt ingezet op een proactieve beheersing van alle WoMo-afspraken die in de voorgaande jaren zijn gemaakt. De afspraken over de WoMo-middelen en het gebiedsbudget van VRO bevatten in totaal circa 648.000 nieuwe woningen in de periode 2022-2035.

Als onderdeel van de herprioritering van het Mobiliteitsfonds is € 715 miljoen aan WoMo-middelen die in 2022 waren toegewezen aan snelwegprojecten herverdeeld, omdat deze projecten zijn gepauzeerd vanwege de stikstofproblematiek. Er is € 358 miljoen ingezet om snelwegprojecten die wel doorgang konden vinden te helpen realiseren. Hiernaast is € 357 miljoen conform de spelregels uit het 'Plan van Aanpak Beheersing programma Woningbouw en Mobiliteit'¹ herverdeeld binnen het WoMo-programma en ingezet om tekorten op te vangen.

Aanleiding en doel

Nederland staat voor een enorme woningbouwopgave. De ambitie is om 100.000 woningen per jaar te bouwen in de 21 nationaal grootschalige woningbouwgebieden en vele locaties daarbuiten.

Om al deze nieuwe woningen bereikbaar te houden, moeten de keuzes voor woningbouw en bereikbaarheid in samenhang gemaakt worden. Zowel op inhoud als in de planning. Voor de bereikbaarheid is het streven om de nieuwe woningbouwlocaties multimodaal en duurzaam bereikbaar te houden.

In 2022 maakten de bewindspersonen van IenW en VRO bestuurlijke afspraken met regionale overheden over de verdeling van de € 7,5 miljard die door het kabinet-Rutte IV beschikbaar zijn gesteld voor de realisatie van infrastructuur en mobiliteitsmaatregelen ten behoeve van de bouw van nieuwe woningen. De afspraken gaan over de mobiliteits- en infrastructuurinvesteringen en over de aantallen woningen die daarmee kunnen worden ontsloten.

Er zijn 105 afspraken gemaakt over bovenplanse infrastructuurmaatregelen ten behoeve van woningbouw op de korte termijn (start bouw binnen drie tot vijf jaar). Hiervoor is ruim € 1,4 miljard beschikbaar gesteld. Voor het uitvoeren van 26 mobiliteitspakketten met bovenlokale en regionale mobiliteitsinvesteringen ten behoeve van de woningbouw is € 1,1 miljard beschikbaar gesteld. Daarnaast is € 2,2 miljard gereserveerd voor een aantal schaalspronginvesteringen in de nationaal grootschalige woningbouwgebieden en ruim € 2,7 miljard voor het versterken van het hoofdspoorwegennet en het hoofdwegennet.

Ten behoeve van de woningbouwopgave is in 2025 door het kabinet Schoof € 2,5 miljard extra toegevoegd aan het Mobiliteitsfonds voor de bereikbaarheid van nieuwe woningen. Deze middelen zijn, in combinatie met het Gebiedsbudget, door de bewindspersonen van IenW en VRO verdeeld op basis van het aantal nieuwe woningen dat kan worden gebouwd. Dit resulteerde in 106 nieuwe afspraken over woningbouw op korte termijn en 16 afspraken voor de nationaal grootschalige woningbouwgebieden.

De afspraken die in 2022 en 2025 zijn gemaakt worden gemonitord en beheerst binnen het programma woningbouw en mobiliteit.

¹ Plan van Aanpak Beheersing programma Woningbouw en Mobiliteit | Home | Volkshuisvesting Nederland

Programma Woningbouw en Mobiliteit (vervolg)

Projecthistorie tijdlijn

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2025** In het hoofdlijnenakkoord is € 2,5 miljard toegevoegd aan het Mobiliteitsfonds voor het ontsluiten van (nieuwe) woningbouwlocaties en het aanleggen van infrastructuur voor mobiliteit. Deze middelen zijn toegevoegd aan het programma Woningbouw en Mobiliteit.
- 2024** De eerste termijn middelen voor de mobiliteitspakketten en woningbouw op de korte termijn door bovenplanse infrastructuur zijn uitgekeerd aan de gemeenten. Hiermee start de uitvoering van de infrastructurele maatregelen die bekostigd zijn uit programma Woningbouw en Mobiliteit. In november 2024 is de eerste voortgangsrapportage van het programma Woningbouw en Mobiliteit gepubliceerd.
- 2023** In het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving 2023 zijn nadere afspraken gemaakt over de mobiliteitspakketten voor de nationaal grootschalige woningbouwgebieden Oude Lijn, CID Binckhorst en MRA West.
- 2022** Het interdepartementale programma Woningbouw en Mobiliteit is gestart. In het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving 2022 en het Bestuurlijk Overleg MIRT 2022 zijn investeringsafspraken gemaakt over de inzet van de € 7,5 miljard uit het Coalitieakkoord 2021-2025 voor het ontsluiten en bereikbaar maken van nieuwe woningbouwlocaties.

Betrokken partijen

IenW en VRO werken binnen het programma Woningbouw en Mobiliteit samen aan het bereikbaar maken van nieuwe woningbouw. Het programma werkt daarbij samen met regionale overheden, zoals gemeenten en provincies, en stemt het programma af met de brede bereikbaarheidsprogramma's.

Financiën

Het kabinet-Rutte IV heeft € 7,5 miljard beschikbaar gesteld voor de ontsluiting van nieuwe woningen in de zeventien grootschalige woningbouwlocaties en daarbuiten. Deze middelen zijn toegevoegd aan het Mobiliteitsfonds. Het kabinet-Schoof heeft € 2,5 miljard beschikbaar gesteld voor de ontsluiting van (nieuwe) woningbouwlocaties en het aanleggen van infrastructuur voor mobiliteit. Deze middelen zijn tevens toegevoegd aan het Mobiliteitsfonds.

De (financiële) voortgang van de afgesproken MIRT-projecten staat in de individuele projectbladen van het MIRT Overzicht. De bovenplanse infrastructuurmaatregelen ten behoeve van woningbouw op korte termijn en de mobiliteitspakketten vallen niet onder de MIRT-spelregels. Over (de voortgang van) deze projecten wordt de Tweede Kamer geïnformeerd door middel van de jaarlijkse voortgangsrapportage van het programma Woningbouw en Mobiliteit. Deze wordt sinds 2024 elk jaar rond november gepubliceerd.

De herprioritering van het Mobiliteitsfonds in 2025 raakte ook enkele projecten die deels gefinancierd zijn vanuit het programma Woningbouw en Mobiliteit. De WoMo-middelen die hierdoor vrijvielen zijn conform het Plan van Aanpak Programmabeheersing Woningbouw en Mobiliteit herverdeeld.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** ○ Tweede aanvraagtijsdvak derde tranche investeringsimpuls (€ 116 miljoen).
- 2025** ○ Eerste aanvraagtijsdvak derde tranche investeringsimpuls (€ 125 miljoen).
- 2024** ○ Derde tranche investeringsimpuls verkeersveiligheid (€ 238 miljoen).
- 2023** ○ Derde tranche investeringsimpuls verkeersveiligheid (gepland).
- 2022** ○ Tweede tranche investeringsimpuls verkeersveiligheid (€ 75 miljoen).
- 2021** ○ Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.
- 2020** ○ Eerste tranche investeringsimpuls verkeersveiligheid (€ 165 miljoen).

Investeringsimpuls Verkeersveiligheid

Opgave

De urgentie om de verkeersveiligheid te verbeteren blijft onverminderd hoog. De daling van het aantal verkeersdoden stagneert en het aantal verkeersgewonden neemt toe. Op gemeentelijke en provinciale wegen vallen de meeste slachtoffers (circa 80%).

Oplossing

Een extra impuls om de verkeersveiligheid van het onderliggend wegennet (infrastructuur in beheer van gemeenten, provincies en waterschappen) te verbeteren.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

De investeringsimpuls verkeersveiligheid draagt bij aan het verkeersveiliger maken van de infrastructuur, een van de thema's van het Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV). Een veilig ingerichte weg kan ongevallen voorkomen en de letselernst van ongevallen beperken. Daarnaast wordt specifiek ingezet op vernieuwende maatregelen die zich richten op de fietsveiligheid.

Planning

De cofinanciering vanuit het Rijk, die maximaal 50% van de projectkosten bedraagt, wordt gefaseerd via verschillende tranches ingezet. Eind 2020 werd de eerste tranche van € 165 miljoen toegekend aan 207 medeoverheden. In 2022 volgde de tweede tranche van € 75 miljoen, verdeeld over 264 medeoverheden. Het eerste aanvraagtijsdvak van de derde tranche, met een omvang van € 125 miljoen, stond open van 26 februari tot en met 9 april 2025 en resulteerde in 200 aanvragen. Het tweede aanvraagtijsdvak van de derde tranche (€ 116 miljoen) was opengesteld van 12 november tot en met 24 december 2025. Tijdens dit tijsdvak zijn er 195 aanvragen gedaan. Een derde aanvraagtijsdvak van de derde tranche (€ 25 miljoen) wordt naar verwachting opengesteld in september 2026.

De Rijksbijdrage wordt veelal aangevraagd voor maatregelen binnen de bebouwde kom, met name om snelheidsbeperkende maatregelen te treffen. Denk aan de aanleg van kruispuntplateaus en rotondes en het volwaardig afwaarderen van een 50 km/u-weg naar een 30 km/u-weg.

Politiek/bestuurlijk

Tijdens het Bestuurlijk Overleg Verkeersveiligheid op 11 december 2019 hebben het Rijk en vertegenwoordigers van het Interprovinciaal Overleg (IPO), de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) en de Vervoersregio Amsterdam (VRA) afgesproken om een extra impuls te geven aan het verbeteren van de verkeersveiligheid van het onderliggend wegennet. Het Rijk heeft hiervoor een investeringsbedrag van € 500 miljoen tot 2030 vrijgemaakt.

Financiën

Het Rijk heeft tot 2030 € 500 miljoen beschikbaar voor de investeringsimpuls verkeersveiligheid. Hiervan is € 450 miljoen beschikbaar voor medeoverheden om de verkeersveiligheid van het onderliggend wegennet te verbeteren en € 50 miljoen voor vernieuwende maatregelen gericht op de fietsveiligheid. De cofinanciering vanuit het Rijk (maximaal 50%) wordt in verschillende tranches ingezet. In 2025 en 2026 wordt de derde tranche tijdens verschillende aanvraagtijsdvakken verleend aan de medeoverheden.

Programma Vernieuwing Hoofdwegen

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

2026 Het totale budget van het programma vernieuwing Hoofdwegennet (HWN) is gestegen met € 941 miljoen, met name door toevoeging van het extrapolatiejaar 2040, € 584,5 miljoen. Daarnaast zijn er op vernieuwing door excessieve prijsstijgingen tekorten ontstaan als gevolg van het verschil tussen de index waarmee de kosten van Rijkswaterstaat stijgen en de index waarmee de budgetten van IenW zijn berekend. In de dekking-opgave MF is vanuit de investeringsruimte hiervoor aanvullend budget gekomen van € 213,2 miljoen. Tevens is vanuit de reservering € 66,6 miljoen toegevoegd ter compensatie van de indexering 2025 die gedeeltelijk was toegekend. Tot slot is na de indexering 2026 € 149 miljoen toegevoegd.

2025 Het programmabudget is gestegen naar € 9.125 miljoen. In de begroting van 2026 is besloten om vanuit de Coalitie Akkoord (CA) reservering voor instandhouding de financiering van de vernieuwing beleidsarm door te trekken tot en met 2039 (€ 989 miljoen). Daarnaast zijn in 2039 de middelen voor Vernieuwing structureel verhoogd (€ 130 miljoen), waarmee wordt beoogd een deel van de voorziene projecten te financieren. Tot slot is de indexering van € 128 miljoen toegevoegd. En is er voor verstrekte opdrachten € 39 mln. compensatie ontvangen vanwege het optreden van excessieve prijsstijgingen.

Opgave

De veiligheid en de beschikbaarheid van het hoofdwegennet moeten in stand worden gehouden. In eerste instantie gebeurt dat door het uitvoeren van regulier onderhoud. De objecten en onderdelen in het hoofdwegennet, zoals bruggen en tunnels, hebben echter een beperkte levensduur en dienen aan het eind hiervan te worden vervangen of gerenoveerd. Door grootschalige aanleg, met name vanaf de jaren 60 van de vorige eeuw, en het intensievere gebruik is komende jaren sprake van een flinke vervangings- en renovatie-opgave.

Oplossing

Om de veiligheid en de beschikbaarheid van het hoofdwegennet in stand te houden, is het programma Vernieuwing ingericht. Voor alle objecten en onderdelen (zoals wegvakken of tunnelinstallaties) van het hoofdwegennet wordt de opgave in kaart gebracht. Allereerst wordt op basis van het ontwerp ingeschat wanneer vervanging of renovatie aan de orde zal zijn. Daarnaast worden de objecten onderworpen aan inspecties en berekeningen. Dit leidt tot het inzicht in, en een prognose van, waar op een termijn van vijf tot vijftien jaar vervanging of renovatie nodig is. Zo worden, steeds vooruitkijkend, objecten en onderdelen geïdentificeerd waarvoor een planfase wordt gestart. In de planfase wordt de uiteindelijke opgave vastgesteld en daarna volgt een definitief besluit over de aanpak van het betreffende object. Het project gaat dan over naar de realisatiefase.

Ook de aanpak van de brandwerendheid van tunnels is onderdeel van de begrotingsreeks voor Vernieuwing. In 2021 is besloten dat er in samenwerking met bevoegde gezagen tunnelspecifiek onderzoek wordt uitgevoerd om te onderzoeken of andere maatregelen dan het aanbrengen van hittewerende bekleding mogelijk zijn bij tunnels onder land (kenmerk: 29 296, nr. 41). Het aanbrengen van hittewerende bekleding in tunnels zal namelijk leiden tot langdurige afsluitingen en hinder voor het wegverkeer. Het onderzoek is in een afrondende fase.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Door het vervangen of renoveren van objecten en onderdelen worden de beschikbaarheid en veiligheid van het hoofdwegennet op lange termijn geborgd, zodat kan worden bijgedragen aan de economische en ruimtelijke ontwikkeling van Nederland.

Planning

Het betreft een doorlopend programma.

Politiek/bestuurlijk

Het programma Vernieuwing kent een technische aanleiding, namelijk het einde van de technische levensduur van onderdelen en objecten in het hoofdwegennet. Vanuit dit perspectief hoeven geen aanvullende wensen of functionaliteiten te worden toegevoegd. Maar omdat het relatief grote ingrepen in het netwerk betreft, wordt ook gekeken naar eventuele verstandige, aanvullende investeringen in het kader van beleidsdoelstellingen zoals bereikbaarheid, duurzaamheid en klimaatadaptatie. Maar het primaire doel blijft het borgen van de beschikbaarheid en veiligheid van de Rijksnetwerken.

Uitvoering

Rijkswaterstaat voert de projecten uit (zie bijgaande tabel).

TEN-T

Delen van dit project liggen op het kernnetwerk en het uitgebreide netwerk die onderdeel zijn van het Europese TEN T-netwerk, en deels op de North Sea-Baltic en North Sea-Rhine-Mediterranean corridors.

Programma Vernieuwing Hoofdwegen (vervolg)

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

2024 Per 1 januari 2024 zijn alle projecten binnen het programma Vervanging & Renovatie onder de noemer Vernieuwing opgenomen in de Meerjarenafspraak Instandhouding. Hierbij krijgt de uitvoeringsorganisatie ruimte en verantwoordelijkheid om maatregelen en projecten binnen de vernieuwingsopgave te programmeren en te prioriteren. Het programmabudget is gestegen naar € 7.533 miljoen. Belangrijkste mutaties betreffen de toevoeging van het voor 2038 gereserveerde budget van € 300 miljoen, de toevoeging van de indexering van € 267 miljoen, de toevoeging van de middelen uit het coalitieakkoord van € 506 miljoen.

2023 Het programmabudget is gestegen naar € 6.656 miljoen. Belangrijkste mutaties betreffen de toevoeging van het voor 2037 gereserveerde budget van € 276 miljoen, de toevoeging van de indexering van € 297 miljoen, de toevoeging van de middelen uit het coalitieakkoord van € 520 miljoen, de toevoeging van extra budget vanuit de herprioritering wegen van € 372 miljoen, de toevoeging van het budget voor renovatie van de Rozenoordbrug van € 90 miljoen, overboeking van € 7 miljoen vanuit HVWN naar HWN voor het project A7 Draaibruggen den Oever, overboeking van € 83 miljoen naar het project A16 voor aanpak van kunstwerk 58 en overboeking van € 35 miljoen voor brandwerendheid tunnels.

Financiën

Voor de totale vernieuwingsopgave van het hoofdwegenet is in de periode 2012 tot en met 2040 een bedrag van 10.066 miljoen beschikbaar.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €
MIRT 2027	10.066
MIRT 2026	9.125
MIRT 2025	7.533
MIRT 2024	6.639
MIRT 2023	5.196
MIRT 2018	3.172
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	5.952
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	1.134

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	1.979	20 %
2024	1.736	19 %
2023	1.473	20 %
2022	1.213	18 %
2021	1.047	20 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Programma Vernieuwing Hoofdwegen (vervolg)

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

2022 Het programmbudget voor realisatie van het uitvoeringsprogramma is gestegen van € 4.587 miljoen naar € 5.196 miljoen. Belangrijkste mutaties betreffen de toevoeging van het voor 2036 gereserveerde budget van € 276 miljoen, de toevoeging van de indexering van € 207 miljoen, de toevoeging van aanvullend budget voor brandwerendheid tunnels van € 126 miljoen, de toevoeging van budget voor herstel brandwerendheid Coentunnel van € 38 miljoen en de overboeking van € 23 miljoen naar het project Ring Utrecht voor de vervanging van de tuinen van de Galecopperbrug.

2021 Het budget is gestegen naar € 4.587 miljoen door toevoeging van de reservering in de periode 2031-2035 van € 1.253 miljoen, prijsbijstelling van € 56 miljoen en toegevoegd budget voor de tijdelijke versterking van de Rozenoordbrug van € 15 miljoen en door overboekingen naar de projecten Ring Utrecht (€ 17 miljoen) en A27 Houten Hooipolder (€ 84 miljoen) voor de VenR-opgave in die projecten.

2020 Het budget is gestegen naar € 3.364 miljoen Deze stijging wordt grotendeels veroorzaakt door het opnemen van vervanging van intelligente wegkantsystemen voor de periode 2020-2027 in de VenR-opgave.

Planning en studies

1. N99 Balgzandbrug
2. Den Helder-Texel: aanleginrichtingen
3. N3 Papendrechtse brug
4. A15 vernieuwing Suurhoffbrug
5. Vlaketunnel & Dampoortaquaduct
6. Haringvlietbrug, vaste deel
7. Beweegbare bruggenportfolio, waaronder A7 brug Westerwoldse Aa, Eelwerderbrug
8. Betonnen bruggenportfolio, waaronder brug Naardertrekvaart
9. A6 viaduct Kamperhoekweg
10. N31/N32 Werpsterhoek
11. Brug over de Noord, Civiel
12. A16 Van Brienenoordbrug, contracten Nieuwe Westboog en Vernieuwen Oostboog
13. Circulaire Werf Duivelseiland

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

2019

Het beschikbare programmbudget is verlaagd omdat de apparaatskosten van € 73,5 miljoen, die nodig zijn voor de uitvoering van het programma, zijn overgeboekt. Daarnaast is € 17,5 miljoen overgeboekt naar het project Ring Utrecht, ter dekking van de kosten van de renovatie van de Galecopperbrug. Een bedrag van € 9 miljoen is overgeboekt ter dekking van de kosten van het project Bouwwerk Informatie Management. Er is € 6 miljoen toegevoegd voor het project Brandwerendheid tunnels en de indexering 2019 van € 48,5 miljoen is toegevoegd.

Programma Vernieuwing Hoofdwegen (vervolg)

Aanleg

1. A76 Zuidelijke viaduct Daelderweg/Nuth
2. A12 IJsselbrug
3. A10 Versterking Rozenoordbrug
4. N915 Brug over de Noord, technische installaties
5. A7 / A28 Vervanging ARMCO duikers
6. A16 Van Brienenoordbrug, contract 1 beweegbare deel, contract transport en installaties
7. A7 Draaibruggen Afsluitdijk
8. Geluidsschermen A10-Noord
9. Noordtunnel
10. Drechtunnel
11. Kunstwerken A44
12. Programma vervanging verlichting
13. N3 Papendrechtse brug
14. A4/A20 vernieuwen viaducten Kethelplein, Bijdorp
15. A28 spoortunnel Hoogeveen

Programma Vernieuwing Hoofdwegen (vervolg)

Omschrijving project/maatregel	Indicatief budget in mln. €	Verwachte openstelling
Totaal budget waaronder de afgeronde projecten en de lopende planfase-, realisatie-, en onderzoeksprojecten:	6.926	
Waarvan afgeronde projecten	1.773	
Waarvan realisatieprojecten > 10 mln:	4.498	
A16 Van Brienenoordbrug: Vervanging en renovatie van de van de boogbruggen en brugkleppen, vernieuwen van de systemen voor o.a. bediening		Nader te bepalen
N915 Brug over de Noord: vervanging van de technische installaties en systemen van de Brug over de Noord		2026
A76 viaduct Daelderweg: Vervanging zuidelijke viaduct Daelderweg over de A76 in Nuth		Nader te bepalen
A7 Draaibruggen Afsluitdijk: Vervanging draaibruggen, incl. bewegingswerken en bediening en besturing		2030
A28 Geluidsscherm Harderwijk: Renovatie Geluidsscherm		Nader te bepalen
Programma Tunnelrenovaties Zuid-Holland (PTZ); het renoveren van de Noordtunnel en Drechttunnel		2030-2032
Kunstwerken A44: vervanging Kaagbrug en viaducten Lisserweg, Hoofdvaart en Spoorwegviaduct in de A44		2030
Programma Verlichting: Vervangen verlichting Rijkswegen		nader te bepalen
N3 Papendrechtse brug, vervangen beweegbare delen van de brug en versterken kelder en pijler waar de brugklep op rust		2027
A4/A20 vernieuwen viaducten Kethelplein, Bijdorp, het vernieuwen van de viaducten Bijdorp (noord en zuid), Zoomweg en Hargalaan in Schiedam. Zoals versterken van de viaducten, verzwaren steunpunten en betonreparaties.		2028
Renovatie Schinkelbruggen		2030
Waarvan realisatieprojecten < 10 mln.	58	
Waarvan projecten in planfase	136	
Waarvan onderzoek en coördinatie	94	
Overige; intelligente Wegkantsystemen, Brandwerendheid tunnels	367	
Reservering (gebonden)	3.140	
Totalen	10.066	
Waarvan verplicht	69 %	

Verkeersdoorstroming Ringen

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** In 2025 is de opdracht voor de uitvoering van het programma Verkeersdoorstroming Ringen verleend aan Rijkswaterstaat. In samenwerking met de regionale partners (wegbeheerders) zal worden gewerkt aan het verbeteren van Incidentmanagement, Informatievoorziening en Verkeersmanagement en het doorvoeren van kleinschalige infrastructurele aanpassingen.
- 2025** In 2024 hebben Rijk en regio overeenstemming bereikt over de concrete invulling van vijf werksporen t.b.v. de doorstroming op de Ringen. Het gaat om de werksporen Incidentmanagement, Informatievoorziening, Verkeersmanagement, Kleine infra optimalisaties en Netwerkoptimalisaties Ring Eindhoven.
- 2024** In 2023 heeft besluitvorming plaatsgevonden over de afbakening van de scope van het maatregelenpakket.
- 2023** Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.

Aanleiding en doel

In het Coalitieakkoord van het kabinet-Rutte IV is € 7,5 miljard gereserveerd voor de ontsluiting van nieuwe woningbouwlocaties. In het BO MIRT van het najaar van 2022 is afgesproken om hiervan € 300 miljoen te reserveren voor het verbeteren van de verkeersdoorstroming op de Ring Amsterdam, Ring Utrecht, Ring Rotterdam/Den Haag en Ring Eindhoven. Deze middelen worden met name ingezet voor maatregelen op het gebied van Smart Mobility en verkeersmanagement.

Planning

Het merendeel van het programma zal naar verwachting in de periode 2026-2030 worden uitgevoerd.

Betrokken partijen

Rijkswaterstaat is gevraagd te adviseren over een pakket van maatregelen voor € 300 miljoen, inclusief btw op prijspeil 2022, waarmee op een (kosten)effectieve wijze de verkeersdoorstroming verbeterd kan worden op de Ring Amsterdam, Ring Utrecht, Ring Rotterdam/Den Haag en Ring Eindhoven.

Het Rijk is verantwoordelijk voor het besteden van de middelen. In de gebiedsgerichte bereikbaarheidsprogramma's SBaB, U Ned, MoVe en SmartwayZ.NL spreken het Rijk en de regio periodiek over de voortgang.

Financiën

Bij de Voorjaarsnota 2023 is een budget van € 300 miljoen (prijspeil 2022) beschikbaar gesteld vanuit de middelen voor Woningbouw en Mobiliteit (WoMo). Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn niet onderzocht.

TEN-T

Dit programma ligt deels op het uitgebreide netwerk en het kernnetwerk van het Europese TEN-T netwerk, en ligt deels op de North Sea-Baltic corridor.

Verkeersveiligheid Rijks-N-wegen

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** ○ De aangenomen motie van de Kamerleden Van der Plas en Stoffer vraagt te kijken of binnen het gereserveerde bedrag voor de MIRT-verkenning A27 Zeewolde-Eemnes € 40 miljoen euro kan worden ingezet voor een fysieke rijbaanscheiding op de N50 tussen Kampen en Ramspol (36 800 A, nr. 23). Besluitvorming wordt verwacht in 2026.
- 2025** ○ Er is besloten om de gereserveerde middelen voor de Lelylijn op de Aanvullende Post van het ministerie van Financiën over te hevelen voor o.a. de N36 Almelo/Wierden-Ommen (€ 115 miljoen).
- 2023** ○ De middelen voor bermmaatregelen op de N36 vanuit het programma Meer Veilig 4 worden toegevoegd aan de scope en het budget van de N36. Vanuit een amendement zijn middelen (€ 5,8 miljoen) toegevoegd aan de aanpak van de € 200 miljoen voor Rijks-N-wegen.
- 2022** ○ Met het Coalitieakkoord van het kabinet-Rutte IV is € 200 miljoen gereserveerd voor het verder verbeteren van de verkeersveiligheid op Rijks-N-wegen.

Aanleiding en doel

Verkeersveiligheid is een van de prioriteiten van het huidige en vorige kabinet. Met het Coalitieakkoord van het kabinet-Rutte IV in 2021 is € 200 miljoen gereserveerd voor het verder verbeteren van de verkeersveiligheid op Rijks-N-wegen. Bij de begroting van 2023 zijn deze middelen toegevoegd aan het Mobiliteitsfonds. Met het treffen van infrastructurele maatregelen, zoals het veilig inrichten van bermen of het aanbrengen van fysieke rijrichtingscheidingen op enkelbaans Rijks-N-wegen, wordt beoogd het ongevalsrisico en de ernst van de afloop te verminderen. De maatregelen dragen bij aan het terugdringen van het aantal verkeersslachtoffers op deze wegen. De aanpak wordt uitgevoerd in twee tranches. De uitvoering van de verkeersveiligheidsmaatregelen uit tranche 1 zijn gericht op het realiseren van quick-wins op een groter aantal Rijks-N-wegen (€ 24,2 miljoen). Onder tranche 2 (€ 170,5 miljoen) valt de grootschalige integrale aanpak van een beperkt aantal trajecten, zoals het realiseren van rijbaanscheiding op de N36 en N50 Kampen-Ramspol (K-R).

Planning

In 2023 is gestart met de uitvoering van het maatregelenpakket uit tranche 1. Eind 2025 is het grootste deel van de maatregelen uit de eerste tranche uitgevoerd en zijn de resterende maatregelen uit de eerste tranche in opdracht gegeven of vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst met regionale partijen. Rijkswaterstaat werkt momenteel aan de planuitwerking (plannings- en studiefase) van de maatregelen uit de tweede tranche, onder andere voor de N36 en N50 Kampen-Ramspol.

De projecten N36 en N50 bevatten complexe maatregelen en kennen daarom een langere proceduuretijd. Dit heeft impact op de planning van de realisatie van beide projecten. Voor de overige trajecten binnen de aanpak van tranche 2 (N14, N44, N59, N915) werkt Rijkswaterstaat aan de planuitwerking.

MIRT-projecten onder dit programma

Grootschalige aanpak N36 en N50 Kampen - Ramspol door middel van realisatie van fysieke rijbaanscheiding.

N36

Voor de aanpak van de N36 is in totaal € 240 miljoen beschikbaar. Het budget is onvoldoende om de gehele N36 van fysieke rijbaanscheiding te voorzien. In 2026 is besloten dat de planuitwerking wordt vervolgd met het uitgangspunt voor fysieke rijbaanscheiding op grote delen van de N36. Met dit scenario wordt het grootste verkeersveiligheidseffect verwacht en behoudt de weg zoveel mogelijk zijn stroomfunctie. Op delen waar geen fysieke rijbaanscheiding gerealiseerd kan worden, geldt vooralsnog vanuit verkeersveiligheidsoverwegingen het uitgangspunt voor een maximumsnelheid van 80 km/u. Op het deeltraject tussen de aansluiting met de A35 en de afslag Almelo-Noord wordt dit mogelijk gecombineerd met Moeilijk Overrijdbare Rijrichtingscheiding (MORRS), ook wel broodjes genoemd. In de verdere uitwerkingen zullen omrijdefecten op het onderliggend wegennet in beeld gebracht worden. Hiermee is invulling gegeven aan de moties van het lid Veltman en het lid Pierik. Met deze oplossingsrichting zal de planstudiefase vervolgd worden. De daadwerkelijke realisatie van het project is onderdeel van het bredere afwegingsproces van prioritering binnen het MF en DF, daar wordt met dit besluit nog niet op vooruitgelopen.

N50 Kampen-Ramspol

Voor de N50 Kampen - Ramspol is in totaal € 21 miljoen beschikbaar. In 2025 is duidelijk geworden dat deze middelen onvoldoende zijn om dit traject van fysieke rijbaanscheiding te voorzien. De aangenomen motie van de Kamerleden Van der Plas en Stoffer vraagt te kijken of binnen het gereserveerde bedrag voor de MIRT-verkenning A27 Zeewolde-Eemnes € 40 miljoen euro kan worden ingezet voor deze rijbaanscheiding. Besluitvorming volgt naar verwachting na de zomer 2026 en is afhankelijk van de besluitvorming omtrent de brede prioritering binnen het MF en DF.

Verkeersveiligheid Rijks-N-wegen (vervolg)

Betrokken partijen

Rijkswaterstaat is verantwoordelijk voor de realisatie van het maatregelenpakket en werkt samen met regionale overheden aan de voorbereidingen en realisatie van de diverse verkeersveiligheidsmaatregelen.

TEN-T

Dit project ligt deels op het uitgebreide netwerk dat onderdeel is van het Europese TEN-T-netwerk (N33).

Financiën

Met het Coalitieakkoord van het kabinet-Rutte IV in 2021 is € 200 miljoen gereserveerd voor het verder verbeteren van de verkeersveiligheid op Rijks-N-wegen. Bij de begroting van 2023 zijn deze middelen toegevoegd aan het Mobiliteitsfonds.

De middelen van € 10 miljoen die beschikbaar waren voor bermmaatregelen op de N36 binnen het programma Meer Veilig zijn toegevoegd aan de middelen voor de N36 (initieel € 115 miljoen). Met de voorjaarsbesluitvorming 2025 is € 115 miljoen extra beschikbaar gesteld voor de N36. Deze aanvullende middelen zijn toegevoegd aan het programma Rijks-N-wegen. Dit maakt dat er een taakstellend budget van € 240 miljoen beschikbaar is voor de aanpak van de N36.

Vanuit een amendement zijn middelen (€ 5,8 miljoen) toegevoegd aan de aanpak van de € 200 miljoen voor Rijks-N-wegen. Samen met de regio wordt bekeken hoe de middelen effectief ingezet kunnen worden binnen de huidige aanpak op de N18.

- Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. De regio draagt bij aan beide tranches van het programma:
- N9 rotonde Kogendijk: de regio (Alkmaar, Bergen en provincie Noord-Holland) draagt circa € 7 miljoen bij.
- N18 Lichtenvoortseweg: de gemeente Oude IJsselstreek zal een nader te bepalen financiële bijdrage leveren.
- N59 rotonde Zierikzee: de gemeente Schouwen-Duiveland draagt circa € 1 miljoen bij aan de fietstunnel.

In de tabel hierna wordt zichtbaar op welke Rijks-N-wegen maatregelen worden genomen vanuit de € 200 miljoen.

Verkeersveiligheid Rijks-N-wegen (vervolg)

Tranche 1

Traject	Maatregel	Budget
N9	Aanleggen fietstunnel i.c.m. een turbotronde bij Kogendijk. Het veiliger inrichten van de bermen. Afgeronde verkeersveiligheidsmaatregelen in 2023-2025: verwijderen bushalte, fietspad en aanpak andere onveilige punten.	
N99	Afgerond in 2025: Aanbrengen van bermverharding en het aanpassen van in- en uitvoegmogelijkheden.	
N33	Afgerond in 2025: Rechtsuitvoegstroken verwijderen bij de T-aansluitingen en aanpassingen dwarsprofiel met: algeheel inhaalverbod, uitbreiden snelheidsaanpassing naar 80 km/uur, glasbolreflectoren en bermbeveiliging.	
N18	Veiliger inrichten van kruispunt(en)	
N57 en N59	Voor een groot deel afgerond in 2025: Veiliger inrichten van kruispunt(en)	
N11, N18, N31, N32, N33, N35, N50, N57, N59 en N61	In afronding: Op deze trajecten worden diverse bermmaatregelen getroffen, zoals het aanbrengen van geleiderails of het weghalen van obstakels.	
	Reservering onvoorziene kosten (10%).	
Totaal tranche 1		€ 24,2 miljoen

Tranche 2

Traject	Maatregel	Budget
N36 (Almelo/Wierden-Ommen)	Grootschalige aanpak met fysieke rijrichtingscheiding als uitgangspunt.	
N50 (Kampen-Ramspol)	Grootschalige aanpak met fysieke rijrichtingscheiding als uitgangspunt.	
N14	Snelheidsreducerende maatregelen voor en nabij kruisingen.	
N44	Diverse verkeersveiligheidsmaatregelen.	
N59	Verschillende verkeersveiligheidsmaatregelen, waaronder aanpassing of reconstructie van een rotonde, verschillende kruispunten en oversteekplekken.	
N915	Afscherming lichtmasten binnen de obstakelvrije zone.	
	Reservering onvoorziene kosten (10%).	
Totaal tranche 2		€ 170,5 miljoen

Bovenop de in de tabel gepresenteerde budgetten is € 5,3 miljoen gereserveerd voor proces- en programmakosten en is in totaal € 125 miljoen toegevoegd aan het initiële budget van de N36.

Verkeersveiligheid Rijks-N-wegen (vervolg)

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** Om het rijden met 740 meter-treinen mogelijk te maken op de drukste corridors zijn twee additionele investeringen nodig in Deventer en Tilburg. Om die reden is € 39 miljoen toegevoegd vanuit de generieke investeringsruimte (MF artikel 11.04).
- 2025** Om de TEN-T-corridor tussen de Rotterdamse haven en Bad Bentheim beter geschikt te maken voor goederentreinen van 740 meter lang wordt een goederenwachterspoor (GWS) van 740 meter gerealiseerd bij Rotterdam Noord. Aangezien het programma Behandelen & Opstellen (B&O) reeds werkzaamheden gepland heeft op dit emplacement, is de B&O-scope uitgebreid met het realiseren van het GWS. Het hiervoor benodigde budget van € 15,9 miljoen is overgeboekt naar het programmabudget B&O (MF 13.03.01).
- 2023** Het programma is nieuw opgenomen in het MIRT.

Programma 740 meter treinlengte

Opgave

De TEN-T verordening (Vo 1315/2013) verplicht Nederland om op tracés die bij het kernnetwerk horen het rijden van goederentreinen met een lengte van 740 meter uiterlijk in 2030 mogelijk te maken. Voor het in dezelfde verordening benoemde 'uitgebreide netwerk' geldt deze verplichting voor 2050. In de herziening van deze verordening zal deze verplichting naar verwachting op hoofdlijnen hetzelfde blijven. ProRail heeft in 2019 geïnventariseerd wat er aan emplacementen en inhaalsporen aangepast moet worden om aan deze en andere TEN-T verplichtingen te voldoen (bijlage bij TK 29984, nr. 870). In 2023 heeft de Kamer gevraagd om uiterlijk in het najaar van 2023 te komen met een implementatieplan (aanvaarde motie, TK36200-XII, nr. 47). Dit plan zal op basis van corridorstudies van ProRail opgesteld worden, waarbij ook aandacht zal zijn voor de behoeften die voortkomen uit militaire mobiliteit. ProRail heeft in 2023 de corridorstudie opgeleverd, maar gezien de financiële opgave voor de uitvoering van in de studie voorgestelde projecten wordt het implementatieplan uitgewerkt in samenhang met het Toekomstbeeld Spoorgoederenvervoer. Dit wordt in de zomer van 2025 afgerond.

Oplossing

Daar waar sprake is van nieuwbouw van spoorinfrastructuur wordt al rekening gehouden met de TEN-T verplichtingen. Er blijven echter nog veel aanpassingen aan het spoorwegnet nodig om het rijden van treinen met een lengte van 740 meter mogelijk te maken. De aanpak richt zich op meekoppelkansen bij bestaande initiatieven voor beheer en onderhoud, de aanleg van ERTMS en voorgenomen aanpassingen. Door deze kansen te benutten kan 'werk met werk' gemaakt worden. Deze initiatieven worden ondergebracht in het programma 740 meter treinlengte. Als daar extra financiering voor beschikbaar komt, kunnen ook projecten uit het implementatieplan in het programma ondergebracht worden.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Het spoorgoederenvervoer kan met langere treinen per treinpad meer vervoeren tegen lagere kosten. Dit versterkt de concurrentiepositie van het spoorgoederenvervoer ten opzichte van andere modaliteiten. Omdat spoor belangrijke achterlandverbindingen voor de zeehavens vormt, versterkt het ook de concurrentiepositie van deze havens. Daarmee is de 'modal shift'-ambitie gediend en, omdat spoorvervoer duurzamer is dan vervoer over de weg, wordt er bijgedragen aan de klimaat-ambities.

Programma 740 meter treinlengte

(vervolg)

Planning

2025: Implementatieplan 740 meter treinlengte
2023: Meekoppelkansen benutten
2024: Start implementaties
2030: Finalisering opgave op het TEN-T kernnetwerk
2040: Finalisering opgave op het TEN-T uitgebreide kernnetwerk
2050: Finalisering opgave op het TEN-T uitgebreide netwerk

Politiek/bestuurlijk

In het maatregelenpakket spoorgoederenvervoer is de TEN-T verplichting onderschreven, maar is onvoldoende financiering gevonden om de inventarisatie van ProRail uit te voeren. Nu de Kamer gevraagd heeft om een (nieuw) implementatieplan, zijn nieuwe bestuurlijke afspraken nodig over realisatie. In het BO MIRT goederencorridors van 2022 is opdracht gegeven om op de corridors Oost en Zuidoost verkenningen uit te voeren. Deze corridorstudies vormen de basis voor het implementatieplan.

TEN-T

Dit programma geeft invulling aan een verplichting uit de Europese TEN-T-verordening. Het programma wordt mede mogelijk gemaakt door een Europese subsidie uit CEF.

Financiën

Het taakstellend budget bedraagt € 132 miljoen (Artikel MF 13.03.04). Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. Bekostiging door EU, namelijk € 44,3 miljoen.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	132	Divers
MIRT 2026	90	Divers
MIRT 2025	106	Divers
MIRT 2024	103	Divers
verschil t.o.v. eerste begrotingsjaar in mln. €	29	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	6	

* Gegevens over vijf jaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

Programma Vernieuwing Hoofdvaarwegen

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** Het totale programmabudget is toegenomen naar € 4,824 miljard. Mutaties zijn de toevoeging van het voor 2040 gereserveerde budget (€ 314,7 miljoen), toevoeging indexering (€ 76,4 miljoen), toevoeging compensatie excessieve prijsstijgingen (€ 69,4 miljoen), toevoeging niet-opgevraagde IBOI (€ 17,2 miljoen) en toevoeging meevaller project Maasroute (€ 3,6 miljoen). Daarnaast is er budget afgehaald voor verambtelijking (€ 7,1 miljoen) en onderzoek door TNO (€ 1,4 miljoen).
- 2025** Het totale programmabudget is toegenomen naar € 4,351 miljard. Mutaties zijn de toevoeging van CA- middelen (€ 532,0 miljoen), toevoeging van het voor 2039 gereserveerde budget (€ 161,5 miljoen), structurele toevoeging vernieuwing (€ 70,0 miljoen), toevoeging indexering (€ 66,1 miljoen), toevoeging compensatie excessieve prijsstijgingen (€ 27,0 miljoen), wettelijke verplichting energiebesparing (€ 5,6 miljoen), bijdrage Vlaanderen voor de radartoren Kaapduin (€ 2,4 miljoen). Daarnaast is er ook € 55,3 miljoen afgehaald van het vernieuwingsbudget voor de werkzaamheden aan het Julianakanaal als gevolg van de calamiteit. Tot slot is er € 0,125 miljoen euro afgehaald van het vernieuwingsbudget omdat TNO namens RWS een onderzoek uitvoert naar Synthesis-Based Engineering.

Opgave

De veiligheid en de beschikbaarheid van het hoofdvaarwegennet moeten in stand worden gehouden. De hierin aanwezige objecten en onderdelen hebben een beperkte levensduur en dienen aan het eind hiervan te worden vervangen of gerenoveerd. Door grootschalige aanleg van kunstwerken, met name in de eerste helft van de vorige eeuw, en het intensievere gebruik neemt deze problematiek toe.

Oplossing

Vervanging en renovatie van objecten en onderdelen in het hoofdvaarwegennet worden ondergebracht in Programma Vernieuwing.

Voor alle objecten en onderdelen van het hoofdvaarwegennet wordt de opgave in kaart gebracht. Allereerst wordt op basis van het ontwerp ingeschat wanneer vervanging of renovatie aan de orde zal zijn. Daarnaast worden de objecten onderworpen aan inspecties en berekeningen. Dit leidt tot het inzicht in, en een prognose van, waar op een termijn van vijf tot vijftien jaar vervanging of renovatie nodig is.

Zo worden objecten en onderdelen geïdentificeerd waarvoor een planfase wordt gestart. In de planfase wordt de uiteindelijke opgave vastgesteld en daarna volgt een definitief besluit over de aanpak van het betreffende object of onderdeel. Het project gaat dan over naar de realisatiefase.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Door het vervangen of renoveren van objecten en onderdelen van het hoofdvaarwegennet worden de beschikbaarheid en veiligheid op lange termijn geborgd. Hierdoor is ook in de toekomst een robuust hoofdnetwerk van vaarwegen gegarandeerd dat op duurzame wijze bijdraagt aan een goede en betrouwbare bereikbaarheid van de economische kerngebieden over water.

Programma Vernieuwing Hoofdvaarwegen (vervolg)

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

2024 Per 1 januari 2024 zijn alle projecten binnen het programma Vervanging & Renovatie onder de noemer Vernieuwing opgenomen in de Meer-jarenafspraak Instandhouding. Hierbij krijgt de uitvoeringsorganisatie ruimte en verantwoording om maatregelen en projecten binnen de vernieuwingsopgave te programmeren en te prioriteren. Het budget is gestegen naar € 3,542 miljard. Mutaties zijn: toevoeging van het voor 2038 gereserveerde budget (€ 157 miljoen), toevoeging CA-middelen (€ 117 miljoen), toevoeging indexering (€ 85 miljoen), toevoeging compensatie excessieve prijsstijgingen (€ 76 miljoen), toevoeging B&O-middelen aan het project TB3 (€ 32 miljoen), Bijdrage aan TNO voor onderzoek (-€ 5 miljoen), overdracht objecten langs de HLD (-€ 7 miljoen).

2023 Het budget is gestegen naar € 3,087 miljard. Mutaties zijn de toevoeging van CA-middelen (€ 280 miljoen), toevoeging budget als gevolg van herprioritering op vaarwegen (€ 201 miljoen), toevoeging van het voor 2037 gereserveerde budget (€ 148 miljoen), indexering nacalculatie 2022 en 2023 (€ 157 miljoen), toevoeging B&O-budget aan het project TB3 (€ 52 miljoen), budget naar hoofdwegenet voor A7 Draaibruggen Den Oever (-€ 7 miljoen), budget naar TNO voor onderzoek (-€ 1 miljoen).

Planning

Het betreft een doorlopend programma. Planningen voor de projecten die onderdeel zijn van het programma zijn in de tabel in dit blad opgenomen.

Politiek/bestuurlijk

Het programma Vernieuwing kent een technische aanleiding, namelijk het einde van de technische levensduur van onderdelen en objecten in het hoofdvaarwegenet. Vanuit dit perspectief hoeven geen aanvullende wensen of functionaliteiten te worden toegevoegd. Maar omdat het relatief grote ingrepen in het netwerk betreft, wordt goed nagedacht over verstandige, aanvullende investeringen in het kader van beleidsdoelstelling zoals bereikbaarheid, duurzaamheid en klimaatadaptatie. Het primaire doel blijft echter het borgen van de beschikbaarheid en veiligheid van de Rijksnetwerken.

Uitvoering

Rijkswaterstaat programmeert en voert de projecten uit (zie bijgaande tabel).

TEN-T

Delen van dit programma liggen op het kernnetwerk dat onderdeel is van het Europese TEN-T netwerk, op de North Sea-Baltic en North Sea-Rhine-Mediterranean corridors.

Financiën

Voor de totale vervangings- en renovatieopgave van het hoofdvaarwegenet is in de periode 2012 tot en met 2039 een bedrag beschikbaar van € 4.351 miljoen.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €
MIRT 2027	4.824
MIRT 2026	4.351
MIRT 2025	3.542
MIRT 2024	3.087
MIRT 2023	2.260
MIRT 2013	1.093
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	3.258
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	483

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	734	15 %
2024	529	12 %
2023	433	12 %
2022	397	13 %
2021	359	16 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Programma Vernieuwing Hoofdvaarwegen (vervolg)

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2022** ○ Het budget is gestegen naar € 2,260 miljard. Belangrijkste mutaties betreffen de toevoeging van het voor 2036 gereserveerde budget € 90,4 miljoen en de toevoeging van de indexatie € 148,4 miljoen.
- 2021** ○ Er is € 675 miljoen aan het programmabudget toegevoegd vanuit artikel 18 van het Infrastructuurfonds.
- 2020** ○ Er is € 8 miljoen overgeboekt vanuit het programma NoMo AOV.
- 2019** ○ Er is € 265 miljoen overgeheveld vanuit de reservering VenR-Hoofdwatersysteem en € 41 miljoen vanuit het programma NoMo AOV. Er is € 61 miljoen afgeschreven voor personele capaciteit, € 57 miljoen voor damwanden Twentekanal, € 2 miljoen voor de ontwikkeling Airbim en € 2 miljoen ten behoeve van bediening op afstand op vaarweg Lemmer-Delfzijl en inspecties aan kunstwerken en compensatie btw.
- 2018** ○ Er is € 8 miljoen op het programmabudget in mindering gebracht voor de bekostiging van personele capaciteit voor Vervanging en Renovatie.

Omschrijving project/maatregel

Omschrijving project/maatregel	Indicatief budget in mln. €	Verwachte openstelling
Totaalbudget afgeronde projecten en lopende planfase-, realisatie-, en onderzoeksprojecten	2.776	
Waarvan afgeronde projecten	414	
Waarvan realisatieprojecten > 10 mln:	2.108	
Gronst: groot onderhoud aan de Stuwen Linne, Roermond, Sambeek en Belfeld in de Maas		2028
Krammersluizen: onder andere renovatie aandrijfmotoren, sluisdeuren, bewegingswerken en elektrotechnische installaties. Tevens wordt de sluis op afstand bedienbaar		2030
Koninginnensluis: renovatie van het complex, gelegen in het Merwedekanaal bij Nieuwegein		2027
Brug Itteren; renovatie van de stalen boogbrug over het Julianakanaal te Itteren		ntb
Prinses Marijkesluis: renovatie van het complex, gelegen in het Amsterdam-Rijnkanaal		2027
Zandkreeksluis: renovatie sluis die de verbinding vormt tussen het Veerse Meer en de Oosterschelde		2027
Spooldersluis en -brug; renovatie van het complex gelegen in het Zwolle-IJsselkanaal		2026
Bediening en Besturing Brabantse Kanalen (TB3): vernieuwing, van de elektrotechnische, werktuigbouwkundige en industriële automatisering van beweegbare bruggen, sluisen en waterreguleringswerken van de Midden- Limburgse en Noord-Brabantse kanalen		2030
Verkeerspost Nijmegen: renovatie van de verkeerspost ten behoeve van de verkeerbegeleiding		2028
Lemmer-Delfzijl: Kanaal fase 1: vernieuwing damwanden en scheepvaartvoorzieningen op de hoofdvaarweg tussen Lemmer en Delfzijl		2028
Sluis Hansweert: vernieuwing van de sluis die voorziet in de verbinding tussen het kanaal door Zuid-Beveland en de Westerschelde		2028
Prins Willem Alexandersluis: vernieuwing van het complex dat een afscheiding vormt tussen het IJ en het Buiten-IJ (Markermeer)		2029
VTS Waddenzee: renovatie van de installaties om het scheepvaartverkeer vlot en veilig over de Waddenzee en de zeegaten te begeleiden		2027
VTS Amsterdam-Rijnkanaal: vernieuwing van het systeem om de schepen veilig en vlot te begeleiden ten behoeve van nautische veiligheid op het drukbevaren kanaal		2027
Grevelingsluis: oa de bedien- en besturingsinstallatie, alle informatie- en communicatiesystemen voor bediening op afstand inclusief cybersecurity en het groot onderhoud aan de bijbehorende sluisdeuren en bruggen van het sluisencomplex		2028
Verkeersbrug Dordrecht: oa herstel rivieroverspanningen met aanbruggen aan weerszijden, bewegingswerk, boven- en onderbouw, bedieningsruimte en aanvaarbeveiligingen		2032

Gebied **Nationaal**
Onderwerp **Hoofdvaarwegen**
Ministerie **IenW**
Fase **Aanleg**

Programma Vernieuwing Hoofdvaarwegen (vervolg)

Omschrijving project/maatregel	Indicatief budget in mln. €	Verwachte openstelling
<i>Bediening en besturing Maasobjecten (MBZ), het vervangen of renoveren van de bediening en besturing alsmede elektrotechnische en werktuigbouwkundige installaties van 18 complexen in de Maas</i>		2038
<i>Overdracht Merwedekanaal: overdracht van het Utrechtse deel van het Merwedekanaal, de Vaartsche Rijn en de Catharijnesingel-Zuid</i>		2027
<i>Brug Urmond; renovatie van geklonken stalen vakwerkbrug over het Julianakanaal in Urmond</i>		2027
<i>Sluis Bosscherveld; vervanging van aandrijvingen, kettingen en ballastkisten</i>		2026
Waarvan realisatieprojecten < 10 mln	34	
Waarvan projecten in voorbereiding/PUB	12	
Waarvan projecten in planfase	120	
Waarvan onderzoek en coördinatie	87	
Reservering (gebonden)	2.049	
Totalen	4.824	
Waarvan verplicht	2.776	
	58%	

Programma Vernieuwing Hoofdvaarwegen (vervolg)

Planfase

1. Schellingwouderbrug
2. N202 Buitenhuizerbrug
3. Brug Goereese sluis
4. Vervangen Erpsebrug
5. Lemmer-Delfzijl: Kanaalrenovatie
6. Objecten IJsselmeergebied
7. Houtribsluis en -brug
8. Sluiscomplex IJmuiden
9. Vervanging Stuwen Maas
10. Sluis Weurt en Heumen
11. Vier Zeeuwse bruggen
12. Sluis Farmsum en Prinses Margrietsluis
13. Wellenproblematiek ARK
14. Spijkenisserbrug civiel
15. Irenesluis en Bernhardsluis
16. Portfolio stalen bruggen
17. Portfolio beweegbare bruggen
18. Portfolio betonnen bruggen en viaducten

Programma Vernieuwing Hoofdvaarwegen (vervolg)

Realisatiefase

1. Koninginnensluis (RINK)
2. Gronst (RINK)
3. Krammersluizen
4. Marijkesluis
5. Brug Itteren
6. Zandkreeksluis
7. Spooldersluis en Spoolderbrug
8. Bediening en Besturing Brabantse Kanalen
9. Verkeerspost Nijmegen
10. Lemmer-Delfzijl: Kanaalrenovatie
11. Sluis Hansweert
12. Prins Willem Alexandersluis (PWA)
13. VTS Waddenzee
14. VTS Amsterdam-Rijnkanaal (VAR)
15. Grevelingensluis
16. Overdracht Merwedekanaal
17. Brug Urmond
18. Bediening en besturing Maasobjecten (MB2)
19. Verkeersbrug Dordrecht
20. Sluis Bosscherveld
21. Geleidewerken HLD
22. Draaibruggen Afsluitdijk
23. Radartoren Kaapduin
24. Kelperbrug

Projecthistorie tijdlijn

Toelichtingen op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2025** ○ Het programma is in uitvoering.
- 2024** ○ Het programma is nieuw opgenomen in het MIRT.

Programma Rijkskeringen

Aanleiding en doel

Rijkswaterstaat (RWS) beheert 201 kilometer primaire Rijkskeringen, waaronder 6 stormvloedkeringen, sluisen, dijken, dammen en duinen en 523 kilometer regionale Rijkskeringen (de dijken langs de Rijkskanalen). Het Ministerie van IenW heeft deze waterkeringen genormeerd en deze eisen zijn wettelijk vastgelegd in de Omgevingswet. Als beheerder heeft RWS de wettelijke taak om de waterkeringen te toetsen en te beoordelen, en vervolgens om verbetermaatregelen uit te voeren om weer aan de normen te voldoen. Met behulp van het programma Rijkskeringen is de opgave in beeld gebracht en zijn de verbeterprojecten gebundeld in uitvoeringsprogramma's voor de regionale en de primaire waterkeringen.

Planning

Het beleidsdoel is dat de regionale Rijkskeringen op 1 januari 2032 en de primaire rijkskeringen op 1 januari 2050 aan de eisen voldoen. Met de voorbereidingen van de versterking van de regionale Rijkskeringen wordt in 2026 gestart. Van de primaire rijkskeringen is in 2025 het project Vlieland – Waddendijk gerealiseerd. De voorbereidingen zijn in gang voor de projecten Dijkversterking IJmuiden, Duinen Ameland, Grote en kleine sluis Farmsum, Sluiscomplex Weurt en Versterking Oesterdam. De faalkansreductie Hollandsche IJsselkering en de dijkversterking Marken zijn in uitvoering.

Projecten onder dit programma

De projecten onder dit programma zijn niet beleidsrijk en volgen de werkwijze voor Vernieuwing binnen Rijkswaterstaat als onderdeel van de bredere instandhoudingsopgave. De bijgevoegde kaartbeelden geven een beeld van de opgave voor de primaire en de regionale Rijkskeringen, waarin vanaf 2027 ook de projecten zichtbaar zullen worden.

Betrokken partijen

Het ministerie van IenW (DGWB) is opdrachtgever en RWS is de uitvoerder van de projecten. Het uitvoeringsprogramma Primaire Rijkskeringen is tevens onderdeel van de alliantie met de waterschappen binnen het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). De Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) heeft het systeemtoezicht over de bredere zorgplicht voor primaire waterkeringen.

Financiën

Voor het uitvoeringsprogramma primaire Rijkskeringen is in de periode 2018 tot en met 2032 een bedrag beschikbaar van € 779 miljoen. Hiervan is tot en met 2025 € 93 miljoen uitgegeven. Voor het uitvoeringsprogramma regionale Rijkskeringen is in de periode 2018 tot en met 2032 een bedrag beschikbaar van € 202 miljoen. Hiervan is tot en met 2025 € 10,6 miljoen uitgegeven.

De financiering is volledig door het Rijk opgepakt, alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn daarom niet onderzocht.

Gebied **Nationaal**
Onderwerp **Water**
Ministerie **IenW**
Fase **Programma**

Programma Rijkskeringen (vervolg)

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** ○ Besluitvorming twee beleidskeuzes met borging in het Ontwerp-NWP. Het kabinet heeft € 802 miljoen (€ 702 van het Deltafonds en € 100 van het Mobiliteitsfonds) bestemd voor de uitvoering van het maatregelpakket om de bodem te stabiliseren op Rijnakken en Maas en voor het vervolg van het programma.
- 2025** ○ Vaststelling definitief Programma IRM met kennisgeving in Staatscourant.
- 2024** ○ Zienswijzen ingediend op Ontwerp Programma: leidde niet tot grote aanpassingen.
- 2023** ○ Het Ontwerp Programma onder de Omgevingswet is vastgesteld in de ministerraad.
- 2022** ○ Het programma is nieuw opgenomen in het MIRT.

Ruimte voor de Rivier 2.0

Aanleiding en doel

De rivieren zijn van groot belang voor Nederland. Door de gevolgen van klimaatverandering en van bodemerosie, en de schaarse ruimte voor de verschillende functies in het rivierengebied, is het maken van een integrale aanpak van het riviersysteem nodig om die functies zoveel mogelijk te behouden en wendbaar te blijven richting de toekomst. Het Programma Ruimte voor de Rivier 2.0 (RvdR 2.0) richt zich op de inrichting van het rivierengebied richting 2100. De ambitie is te komen tot een toekomstbestendig riviersysteem dat als systeem goed functioneert en meervoudig bruikbaar is. Een systeem dat zichzelf zoveel mogelijk op basis van natuurlijke processen in stand houdt én daarbij de fysieke condities heeft om de volgende vijf rivierfuncties zoveel mogelijk te faciliteren:

- veilige waterafvoer;
- bevaarbaarheid;
- zoetwaterbeschikbaarheid en drinkwatervoorziening;
- ecologische waterkwaliteit en natuur;
- regionale economische ontwikkeling en ruimtelijke kwaliteit.

Het Programma integraal riviermanagement als instrument onder de Omgevingswet is in 2025 vastgesteld. Dit vormde de start voor het opvolgende programma Ruimte voor de Rivier 2.0 waarin beleidskeuzes worden voorbereid voor de benodigde fysieke systeemkenmerken:

- Rivierbodembodem: met welke maatregelen kan de rivierbodembodem toekomstbestendig worden gemaakt?
- Afvoercapaciteit en ruimte: op welke plekken is extra binnendijkse ruimte nodig voor een veilige waterafvoer i.c.m. de andere rivierfuncties?

Beide beleidskeuzes worden in 2026 voorgelegd ter besluitvorming en geborgd in het (Ontwerp) Nationaal Waterprogramma (NWP) 2028 – 2033.

Proces en planning

Het programma RvdR 2.0 is erop gericht om de plannen die er tot nu toe liggen verder uit te werken tot concrete maatregelpakketten. Dit doen we op zo'n manier dat we binnen afzienbare tijd echt aan de slag kunnen: de schop in de grond. Voor de bodemligging zijn in het Programma Integraal Riviermanagement al eerste keuzes gemaakt om de erosie van de rivierbodembodem van de Maas en Rijnakken te stoppen en het (waar nodig en haalbaar) weer omhoog brengen van eroderende delen van de Rijnakken. De uitwerking van de bodemmaatregelen loopt daarmee voor op de ruimtelijke maatregelen voor de afvoercapaciteit en ruimte. Dit mede omdat de bodemproblematiek urgenter is vanwege de droogteproblematiek. Beide kennen daarmee een andere tijdlijn.

Ruimte voor de Rivier 2.0 (vervolg)

Keuzes in 2026

Rivierbodem: Dit jaar worden keuzes gemaakt over een verder uitgewerkte doelstelling en het maatregelenpakket voor de rivierbodemplugging. Er wordt besloten welke strategie gebruikt gaat worden om de bodem van de Maas en de Rijnakken te stabiliseren en er worden keuzes gemaakt over het type bodemmaatregelen die uit deze strategie voortkomen.

Afvoercapaciteit en ruimte: voor afvoercapaciteit en ruimte wordt een visie ontwikkeld over de manier waarop we de hogere afvoer in de toekomst veilig kunnen verwerken en hoeveel ruimte er op de lange termijn nodig is. Dit leidt tot duidelijkheid of de huidige ruimtelijke reserveringen toereikend zijn of aanvullende ruimtereserveringen nodig zijn of dat bestaande ruimtelijke reserveringen kunnen vervallen.

Bovenstaande wordt vastgelegd in het Nationaal Waterprogramma, waarvan het ontwerp eind 2026 verschijnt. Voor de rivierbodemmaatregelen geldt dat de voorbereiding van de uitvoering hierna kan starten. De keuze over ruimte voor waterafvoer in het NWP zal gaan om globale locaties. Die locaties worden na vaststelling van het NWP nader uitgewerkt om tot het benodigde detailniveau voor aanpassing van het Bkl (Besluit kwaliteit leefomgeving) te komen. Daarin liggen ook de bestaande reserveringen vast.

Tijdslijn na 2026

Tot 2029 wordt het Programma Integraal Riviermanagement herijkt tot een programma Ruimte voor de Rivier 2.0. In deze herijking wordt de langetermijnstrategie voor de afvoercapaciteit en ruimte van de rivieren uitgewerkt in ruimtelijke maatregelen inclusief een tijdslijn. Na de herijking van het programma kan ook (de voorbereiding van) de uitvoering van de ruimtelijke maatregelen voor de afvoer- en bergingscapaciteit starten.

MIRT-projecten onder dit programma

Vooruitlopend op het beleid voor Ruimte voor de Rivier 2.0 zijn al een aantal projecten gestart. Dit zijn projecten waarin verschillende urgente opgaven in het rivierengebied samenkomen. Het programma gebruikt de leerervaringen die opgedaan worden uit deze projecten voor de verdere ontwikkeling van het programma. Deze projecten bevinden zich in verschillende projectfasen. Enkele projecten zijn al gestart met de uitvoering, zoals het project Meanderende Maas en het project Arcen.

De lopende MIRT-projecten zijn:

- Zuidelijk Maasdal
- Thorn Wessum
- Baarlo Hout Blerick
- Gebiedsontwikkeling Vierwaarden
- Arcen
- Well
- Lob van Gennep
- Meanderende Maas
- Oeffelt
- Rivierklimaatpark IJsselpoort
- Paddenpol
- Havikerwaard-Beimerwaard-Fraterwaard-Olburgerwaard

Betrokken partijen

IenW, LVVN en VRO werken samen met zes provincies, negen waterschappen en gemeenten langs de Maas en Rijnakken, met inbreng van maatschappelijke organisaties en kennisinstellingen. Ook met inbreng van burgers en ondernemers zodra de uitwerking van plannen per gebied start. Meer informatie over het programma RvdR 2.0 is te vinden op www.ruimtevoorderivier.nl.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

2026 Het totale programmabudget is toegenomen naar € 4,824 miljard. Mutaties zijn de toevoeging van het voor 2040 gereserveerde budget (€ 314,7 miljoen), toevoeging indexerings (€ 76,4 miljoen), toevoeging compensatie excessieve prijsstijgingen (€ 69,4 miljoen), toevoeging niet-opgevraagde IBOI (€ 17,2 miljoen) en toevoeging meevaller project Maasroute (€ 3,6 miljoen). Daarnaast is er budget afgehaald voor verambtelijking (€ 7,1 miljoen) en onderzoek door TNO (€ 1,4 miljoen).

2025 Het totale programmabudget is toegenomen naar € 4,351 miljard. Mutaties zijn de toevoeging van CA- middelen (€ 532,0 miljoen), toevoeging van het voor 2039 gereserveerde budget (€ 161,5 miljoen), structurele toevoeging vernieuwing (€ 70,0 miljoen), toevoeging indexerings (€ 66,1 miljoen), toevoeging compensatie excessieve prijsstijgingen (€ 27,0 miljoen), wettelijke verplichting energiebesparing (€ 5,6 miljoen), bijdrage Vlaanderen voor de radartoren Kaapduin (€ 2,4 miljoen). Daarnaast is er ook € 55,3 miljoen afgehaald van het vernieuwingsbudget voor de werkzaamheden aan het Juliana-kanaal als gevolg van de calamiteit. Tot slot is er € 0,125 miljoen euro afgehaald van het vernieuwingsbudget omdat TNO namens RWS een onderzoek uitvoert naar Synthesis-Based Engineering.

Programma Vernieuwing Hoofdwatersysteem

Opgave

Voor het waarborgen van de waterveiligheid, de beheersing van de waterkwantiteit en zoetwatervoorziening en een goede waterkwaliteit van de oppervlaktewateren dient het hoofdwatersysteem op orde te worden gehouden. In eerste instantie gebeurt dat door het uitvoeren van regulier onderhoud. De kunstwerken in het hoofdwatersysteem, zoals stuwen, gemalen en stormvloedkeringen, hebben echter een beperkte levensduur en dienen aan het eind hiervan te worden vervangen of gerenoveerd. Doordat met name in de vorige eeuw op grote schaal waterkeringen zijn aangelegd, is er komende decennia sprake van een flinke vernieuwingsopgave.

Oplossing

Het vervangen en renoveren van kunstwerken draagt bij aan het op peil houden van de waterveiligheid en het (zoet)waterbeheer. De scope omvat alle objecten waarbij zich levensduurproblemen voordoen met gevolgen voor de waterveiligheid en de beschikbaarheid van de objecten voor het (zoet)waterbeheer. Met de projecten wordt de levensduur van de objecten verlengd of worden de objecten vervangen, zodat de beschikbaarheid van onder andere stormvloedkeringen, stuwen en gemalen in stand wordt gehouden. Hiertoe is het programma Vernieuwing ingericht. Voor alle objecten en onderdelen van het hoofdwatersysteem wordt de opgave in kaart gebracht. Allereerst wordt op basis van het ontwerp ingeschat wanneer vervanging of renovatie aan de orde zal zijn. Daarnaast worden de objecten onderworpen aan inspecties en berekeningen. Dit leidt tot het inzicht in, en een prognose van, waar op een termijn van vijf tot vijftien jaar vervanging of renovatie nodig is. Zo worden, steeds vooruitkijkend, objecten en onderdelen geïdentificeerd waarvoor een planfase wordt gestart. In de planfase wordt de uiteindelijke opgave vastgesteld en daarna volgt een definitief besluit over de aanpak van het betreffende object of onderdeel. Het project gaat dan over naar de realisatiefase.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Door het vervangen of renoveren van objecten en onderdelen wordt het hoofdwatersysteem duurzaam op orde gehouden. Hierdoor houdt Nederland droge voeten en kan het over voldoende zoetwater en schoon (drink)water blijven beschikken, nu en in de toekomst.

Planning

Het betreft een structureel programma. Planningen voor de projecten die onderdeel zijn van het programma zijn in de tabel in dit blad opgenomen.

Politiek/bestuurlijk

Het programma Vernieuwing kent een technische aanleiding, namelijk het einde van de technische levensduur van onderdelen en objecten in het hoofdwatersysteem. Vanuit dit perspectief hoeven geen aanvullende wensen of functionaliteiten te worden toegevoegd. Maar omdat het relatief grote ingrepen in het systeem betreft, wordt goed nagedacht over verstandige, aanvullende investeringen in het kader van verduurzaming, modernisering en meekoppelkansen vanuit de omgeving.

Uitvoering

Rijkswaterstaat programmeert en voert de projecten uit (zie bijgaande tabel).

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

2024 Per 1 januari 2024 zijn alle projecten binnen het programma Vervanging & Renovatie onder de noemer Vernieuwing opgenomen in de Meerjarenafspraak Instandhouding. Hierbij krijgt de uitvoeringsorganisatie ruimte en verantwoordelijkheid om maatregelen en projecten binnen de vernieuwingsopgave te programmeren en te prioriteren. Het budget is gestegen naar € 3,542 miljard. Mutaties zijn: toevoeging van het voor 2038 gereserveerde budget (€ 157 miljoen), toevoeging CA-middelen (€ 117 miljoen), toevoeging indexering (€ 85 miljoen), toevoeging compensatie excessieve prijsstijgingen (€ 76 miljoen), toevoeging B&O-middelen aan het project TB3 (€ 32 miljoen), Bijdrage aan TNO voor onderzoek (-€ 5 miljoen), overdracht objecten langs de HLD (-€ 7 miljoen).

2023 Het budget is gestegen naar € 3,087 miljard. Mutaties zijn de toevoeging van CA-middelen (€ 280 miljoen), toevoeging budget als gevolg van herprioritering op vaarwegen (€ 201 miljoen), toevoeging van het voor 2037 gereserveerde budget (€ 148 miljoen), indexering nacalculatie 2022 en 2023 (€ 157 miljoen), toevoeging B&O-budget aan het project TB3 (€ 52 miljoen), budget naar hoofdwegennet voor A7 Draai-bruggen Den Oever (-€ 7 miljoen), budget naar TNO voor onderzoek (-€ 1 miljoen).

Programma Vernieuwing Hoofdwatersysteem (vervolg)

Financiën

Voor de totale vernieuwingsopgave van het hoofdwatersysteem is in de periode 2012 tot en met 2040 een bedrag beschikbaar van € 2.772 miljoen. Hiervan is tot en met 2025 € 255 miljoen gerealiseerd.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €
MIRT 2027	2.772
MIRT 2026	2.523
MIRT 2025	2.163
MIRT 2024	1.999
MIRT 2023	1.327
MIRT 2021	1.168
verschil t.o.v. budget eerste begrotings-jaar in mln. €	1.604
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	352

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	255	9 %
2024	234	9 %
2023	194	9 %
2022	175	12%
2021	165	12 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

2022 Het budget is gestegen naar € 2,260 miljard. Belangrijkste mutaties betreffen de toevoeging van het voor 2036 gereserveerde budget € 90,4 miljoen en de toevoeging van de indexatie € 148,4 miljoen.

2021 Er is € 675 miljoen aan het programmabudget toegevoegd vanuit artikel 18 van het Infrastructuurfonds.

2020 Er is € 8 miljoen overgeboekt vanuit het programma NoMo AOV.

2019 Er is € 265 miljoen overgeheveld vanuit de reservering VenR-Hoofdwatersysteem en € 41 miljoen vanuit het programma NoMo AOV. Er is € 61 miljoen afgeschreven voor personele capaciteit, € 57 miljoen voor damwanden Twentekanalen, € 2 miljoen voor de ontwikkeling Airbim en € 2 miljoen ten behoeve van bediening op afstand op vaarweg Lemmer-Delfzijl en inspecties aan kunstwerken en compensatie btw.

2018 Er is € 8 miljoen op het programmabudget in mindering gebracht voor de bekostiging van personele capaciteit voor Vervanging en Renovatie.

Programma Vernieuwing Hoofdwatersysteem (vervolg)

Planning en studies

1. Objecten IJsselmeergebied
2. Houtribspuisluis
3. Gemaal IJmuiden
4. Stuwen Maas
5. Sluis Weurt en Heumen
6. Sifons en duikers Brabantse Kanalen

Aanleg

1. Krammersluizen
2. Realisatiefase bediening en besturing Maasobjecten (MB2)
3. Marijkesluizen
4. Realisatiefase Gronst (RINK)
5. Landelijk Meetnet Water

Gebied **Nationaal**
Onderwerp **Water**
Ministerie **IenW**
Fase **Aanleg**

Programma Vernieuwing Hoofdwatersysteem (vervolg)

Omschrijving project/maatregel	indicatief budget in mln.	Verwachte openstelling
Totaalbudget afgeronde projecten en lopende planfase-, realisatie-, en onderzoeksprojecten	509	
Waarvan afgerond	200	
Waarvan realisatieprojecten > 10 mln:	212	
Krammersluizen: onder andere renovatie aandrijfmotoren, sluisdeuren, bewegingswerken en elektrotechnische installaties. Tevens wordt de sluis op afstand bedienbaar.		2030
Prinses Marijkesluis: renovatie van het complex, gelegen in het Amsterdam-Rijnkanaal		2027
Bediening en besturing Maasobjecten (MB2): het vervangen of renoveren van de bediening en besturing alsmede elektrotechnische en werktuigbouwkundige installaties van 18 complexen in de Maas		2038
Waarvan realisatieprojecten < 10 mln	21	
Waarvan projecten in voorbereiding/PUB	27	
Waarvan projecten in planfase	35	
Waarvan onderzoek en coördinatie	15	
Reservering (gebonden)	2.263	
Totalen	2.772	
Waarvan verplicht	509	
	18 %	

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

2026 In 2026 wordt gewerkt aan besluitvorming voor het vervolg van PAGW. Voor de lopende projecten in de eerste drie tranches geldt dat het aantal projecten dat in de realisatiefase zit toeneemt: Meanderende Maas, Paddenpol, zandsuppletie Galgeplaat, Boschplaat, Vismigratierivier Kornwerderzand, IJsselmeerdijk en uiterwaarden Wamel, Dreumel en Heerewaarden. Voor de projecten Buitendijkse Slibsedimentatie en Lauwersmeer-Vierhuizergat wordt de realisatiefase afgerond. Voor projecten Noord-Hollandse Markermeerkust, Ecologische waterkwaliteit Friese IJsselmeerkust is in 2026 een voorkeursbeslissing genomen; voor de Kustontwikkeling Eemshaven, Koehool-Lauwersmeer en Vierwaarden worden voorkeursbeslissingen naar verwachting ook in 2026 genomen.

2025 In 2024 en 2025 is gewerkt aan de realisatie van de projecten van de eerste drie tranches. Daarnaast worden de voorbereidingen getroffen voor het selecteren van maatregelen voor het vervolg van de PAGW. Dit wordt in nauwe samenwerking met de KRW, Natura-2000 en de natuurherstelverordening uitgewerkt.

2024 Eind 2023 zijn de plannen van aanpak van de projectvoorstellen van de derde tranche opgesteld en goedgekeurd. In het voorjaar van 2024 is de opdrachtbrief voor de derde tranche richting de uitvoerende organisaties getekend. Hiermee zijn de afspraken rondom de middelen van de derde tranche vastgesteld.

Programmatie Aanpak Grote Wateren

Aanleiding en doel

Grote waterstaatkundige ingrepen als dijken, dammen, vaargeulverruimingen, inpolderingen en peilbeheer hebben bijgedragen aan een welvend en veilig Nederland. Maar door die ingrepen verdwenen ook veel natuurlijke processen en kenmerkende leefgebieden in de wateren van de Zuidwestelijke Delta, het IJsselmeergebied, het Waddengebied en de rivieren en verdween hun verbinding met de directe omgeving.

Met de uitvoering van de maatregelen voor de Kaderrichtlijn Water (KRW) komen de doelen van deze richtlijn voor het hoofdwatersysteem in beeld. Voor het in stand houden van de KRW-doelen ná 2027 en het behalen van de Natura 2000-doelen met een transitie naar toekomstbestendige grote wateren is echter meer nodig. Door klimaatverandering en toenemend maatschappelijk gebruik staan de ecologische waterkwaliteit en natuur en daarmee de ecosystemen van de grote wateren onder druk. Daarom zijn nu aanvullende systeemgrepen en een transitie naar duurzaam beheer noodzakelijk om toekomstbestendige en klimaatadaptieve grote wateren te realiseren in 2050, met een doorkijk naar 2100. Met ecologisch gezonde wateren en hoogwaardige natuur gaat dit goed samen met een krachtige economie.

Met de Programmatie Aanpak Grote Wateren (PAGW) werken de ministeries van IenW en LNV samen met regionale overheden, maatschappelijke organisaties en marktpartijen aan deze ambitie. Tot circa 2050 worden de nodige maatregelen op een adaptieve, gebiedsgerichte en doelmatige manier uitgevoerd. Rijkswaterstaat, Staatsbosbeheer, de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) en andere medeoverheden zijn daarin de uitvoerende organisaties. De maatregelen richten zich op het verbeteren van de ecologische waterkwaliteit, de aanleg van verloren en ontbrekende leefgebieden, het terugbrengen van natuurlijke dynamiek, het versterken van het estuariënkarakter van de delta en het verbeteren van verbindingen tussen de zee, estuaria en rivieren. Daarmee ontstaat een stabiel en

samenhangend ecologisch netwerk van de grote wateren en de inliggende natuur. Waar dat kan werkt de PAGW integraal samen met het Hoogwaterbeschermingsprogramma, Ruimte voor de Rivier 2.0, de KRW-opgave en NOVEX in gebiedsprocessen, samen met regiopartners en het Rijk.

Planning

De ambitie is om voor 2050 de nodige maatregelen te nemen om te komen tot toekomstbestendige en ecologisch gezonde grote wateren, met hoogwaardige natuur die goed samengaat met een krachtige economie. Daarvoor worden de maatregelen in tranches uitgevoerd. Met de invoering van de Omgevingswet is duidelijk geworden dat veel projecten van de PAGW kunnen volstaan met een stelsel van vergunningen. Daarom wordt per project afgewogen of de MIRT-systematiek nog passend is. Een aantal maatregelen blijven de MIRT-systematiek volgen en die houden hun eigen MIRT blad.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2023** Dit voorjaar zijn medeoverheden en maatschappelijke organisaties uitgenodigd om te reflecteren op voorstellen van het Rijk en om zelf projectvoorstellen te doen voor de derde tranche van de PAGW. Eind 2022 hebben de ministers de Tweede Kamer geïnformeerd dat 13 van de 33 projectvoorstellen zijn geselecteerd voor nadere uitwerking.
- 2022** In 2021 zijn meerdere projecten uit het programma gestart. Deze hebben een eigen MIRT-blad gekregen. De ministers hebben de Tweede Kamer op 4 november 2020 nader geïnformeerd over aanvullende projecten, waarvoor in de tweede tranche middelen zijn gereserveerd.
- 2021** In 2020 en 2021 wordt gewerkt aan start- en voorkeursbeslissingen voor verschillende projecten. Daar waar een startbeslissing is genomen, krijgen de projecten een eigen MIRT-blad. Op 8 november 2019 is de Tweede Kamer geïnformeerd over de projecten waarvoor in de tweede tranche middelen zijn gereserveerd.
- 2020** Dit programma is nieuw opgenomen in het MIRT.

Programmatistische Aanpak Grote Wateren (vervolg)

Eerste tranche

Met een investering van € 95 miljoen (waarvan € 15 miljoen gereserveerd is op de PAGW budgetplaats en € 75 miljoen op het project Getij Grevelingen) uit de enveloppe Natuur en Waterkwaliteit (regerakkoord Rutte-III) hebben de ministers een start gemaakt met de uitvoering van een eerste tranche projecten, namelijk:

- Herstel van getij Grevelingen;
- Buitendijkse slibsedimentatie in de Eems-Dollard;
- Haalbaarheidsonderzoeken en verkenningen voor Wieringerhoek, Oostvaardersoever, Waddenzee en het rivierengebied.

Het project Buitendijkse slibsedimentatie is in 2025 gerealiseerd. De verkenningen zijn afgerond. Het herstel van getij Grevelingen wacht op besluitvorming.

Tweede tranche

De 2^e tranche heeft € 248 miljoen gereserveerd, opgesplitst tussen de ministeries van IenW en LVVN. Hiervan staat € 200 miljoen van IenW op het Deltafonds in de PAGW budgetplaats, en € 48 miljoen op de begroting van LVVN voor personele kosten. Eind 2019 is over een eerste pakket maatregelen in de tweede tranche besloten (in totaal € 208 miljoen). Eind 2020 is ook voor de resterende € 40 miljoen besloten. In de jaren na 2020 wordt voor de volgende projecten het MIRT-traject doorlopen:

- Oostvaardersoever;
- Vergroten laag-dynamisch riviermilieu: aanleg PAGW-doelen als onderdeel van de HWBP-projecten Dijkverlegging Paddenpol en Meanderende Maas;
- Ecologische waterkwaliteit Friese IJsselmeerkust;
- Verzachten Randen van het Wad: realiseren van de PAGW-doelen als onderdeel van de HWBP-projecten Lauwersmeer-Vierhuizergat en Koehool-Lauwersmeer, waarbij gekeken wordt naar de mogelijkheden van een koppeling met de watersysteemmaatregelen.
- Kustontwikkeling Eemzijlen (voorheen Binnendijkse slibsedimentatie/Groote Polder fase 1&2);

- Noord-Hollandse Markermeerkust;
- Wieringerhoek;
- Marker Wadden-verlengde fase 1;
- Zandsuppletie Galgeplaat.
- Daarnaast zijn er middelen om ter voorbereiding van een derde tranche nieuwe MIRT-onderzoeken en gebiedsprocessen op te starten.

De beide projecten Paddenpol en Meanderende Maas zijn eind 2025 in realisatie gegaan. Lauwersmeer-Vierhuizergat is in realisatie. Markerwadden is afgerond. Galgeplaat gaat in 2026 in realisatie. Voor het project Noord-Hollandse Markermeerkust is de ontwerp-voorkeursbeslissing genomen en voor het project Oostvaardersoever is een bestuurlijke overeenkomst gesloten.

Derde tranche

Voor een derde tranche maatregelen is € 347,2 miljoen van IenW en LVVN gereserveerd (op de PAGW budgetplaats in het Deltafonds). Daarvan is € 238 miljoen gereserveerd voor de volgende projecten, waarvoor in de komende jaren het MIRT-traject wordt doorlopen:

- In het IJsselmeergebied:
  - Friese IJsselmeerkust (gedeeltelijk);
  - Optimaliseren Oostvaardersoever;
- In het rivierengebied:
  - Aanleg leefgebied in Ketelpolder
  - Ontwikkelen binnendelta Zwarte Meer/Ketelmeer,
  - Gebiedsontwikkeling Vierwaarden
  - Gelderse Poort (gedeeltelijk);
- In het Waddengebied en Eems-Dollard:
  - Toekomstbestendig Lauwersmeergebied,
  - Boschplaat, dynamiek in de Zeereep
  - Herstel Onderwaternatuur Waddenzee;
- In de Zuidwestelijke Delta:
  - Aanpak zandhonger Kom Oosterschelde
  - Pilot Schorer- en Welzingepolder

Programmatistische Aanpak Grote Wateren (vervolg)

Deze projecten bevinden zich veelal nog in de verkenning of planstudie-fase. Het project Herstel Onderwaternatuur Waddenzee heeft een aantal maatregelen genomen. In 2026 wordt de realisatie voor de Boschplaat, namelijk dynamiek in de Zeereep, gestart.

Besluitvorming over € 59,7 miljoen van het rijksbudget heeft eind 2025 plaatsgevonden. Aan vier projecten is budget toegekend:

- Natuurinclusieve dijkversterking Moerdijk-Drimmelen
- Ecoplus variant Uiterwaarden Wamel, Dreumel en Heerewaarden (UWDH)
- Ecologische inrichting vooroevers IJsselmeerdijken
- Getijdenmaas

De resterende middelen zijn toegevoegd aan het programmerisicobudget.

Het overige deel van het rijksbudget voor de derde tranche PAGW is gereserveerd voor onvoorziene kosten (€ 35 miljoen), algemene programmakosten (€ 6 miljoen) en het in 2023-2030 uitvoeren van zogenaamde PAGW-pre-verkenningen (€ 8 miljoen). De uitvoering van de tranches betreft de periode 2019 t/m 2033. De precieze uitgaven van de projecten worden verantwoord in de MIRT projectbladen.

Betrokken partijen

IenW en LVVN betrekken provincies, gemeenten, waterschappen en stakeholders, primair via de gebiedsprocessen. Binnen de PAGW ligt de uitvoering bij Rijkswaterstaat, Staatsbosbeheer en Rijksdienst voor Ondernemend Nederland en/of medeoverheden.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

2026

Het binnen het voormalige programma Toekomstspoor Zuidoost NL (nu hernoemd in Spoorknoop Eindhoven) gereserveerde bedrag ad € 60,4 miljoen voor het deelproject Venlo Spanningssluis is toegevoegd aan het programma Grensoverschrijdend Spoorvervoer. Binnen dit programma is het budget samengevoegd met het gereserveerde budget voor de aanpassingen op het emplacement Venlo v.w.b. Eindhoven-Düsseldorf aangezien het om dezelfde infra gaat. Dit levert in de ontwerpfase en in de realisatiefase voordelen op, want er is geen afstemming tussen de twee projecten nodig en geen sprake van desinvesteringen.

In 2024 is de subsidiebeschikking voor de verkenning Enschede-Gronau elektrificatie en doorkoppeling, afgegeven binnen het programma Grensoverschrijdend Spoorvervoer. De kosten zijn abusievelijk ten laste gebracht van de binnen dit budget geraamde kosten voor de Berlijntrein maar hadden ten laste moeten worden gebracht van het verkenningen-budget EuregioRail op MF 11. Om die reden is alsnog € 1,824 miljoen toegevoegd vanuit de reservering op MF 11 en toegevoegd aan het programma Grensoverschrijdend Spoorvervoer.

Grensoverschrijdend Spoorvervoer

Opgave

In het regeerakkoord van 2017 is de ambitie ten aanzien van de verbetering van het grensoverschrijdende vervoer opgenomen en in 2018 is zowel in als buiten Nederland een levendig debat ontstaan over het vervoer per vliegtuig over de korte afstand. In de Kamerbrief van 21 juni 2018 (TK 29 984, nr. 783) is de ambitie beschreven ten aanzien van de korte grensoverschrijdende verbindingen alsook de ambitie om binnen Europa de korte afstandsvlucht te vervangen door internationaal vervoer per trein. De ontwikkelingen op het gebied van internationaal personenvervoer per spoor sindsdien zijn beschreven in de Kamerbrief van 31 januari 2019 (TK 29984, nr.813).

Op 12 september 2022 is het Werkprogramma Internationaal Spoor gedeeld met de Tweede Kamer met een overzicht van alle internationale projecten om internationaal reizigersvervoer per spoor te stimuleren (TK 29984, nr.994). In diverse daaropvolgende brieven is de Tweede Kamer steeds meegenomen in de meeste recente ontwikkelingen. De laatste keer betreft de Kamerbrief van 4 november 2025 (TK 29984, nr.1266). In deze laatste kamerbrief zijn ook bouwstenen opgenomen voor een eventuele extra ambitie op dit dossier.

In het regeerakkoord 2026-2030 wordt aangegeven dat het kabinet ruimte wil geven aan innovatieve nieuwe aanbieders op het spoor, specifiek voor nachttreinen en internationale spoorverbindingen.

Oplossing

Het ministerie van IenW werkt samen met decentrale overheden en vervoerders op diverse verbindingen aan verschillende maatregelen om het grensoverschrijdend spoorvervoer te verbeteren. Intensief overleg met de regio en Duitse deelstaat Noordrijn-Westfalen (NRW) heeft geleid tot een twaalfjarige concessie vanaf 2017 tussen Arnhem en Emmerich naar Düsseldorf. Het ministerie van IenW draagt € 6 miljoen bij.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

2024 Bij het project Emmen - Coevorden - Rheine speelde een tekort van ongeveer €14,8 miljoen. Tijdens het Bestuurlijk Overleg MIRT 2023 is afgesproken dat het Rijk en de regio voor eind 2023 een gezamenlijke oplossing zoeken. Bij zowel de provincie als bij het ministerie van IenW is het gelukt de financiering rond te krijgen. Het doel is dat de rechtstreekse verbinding van Coevorden naar Bentheim in 2026 gereed is en dat er elk uur een trein rijdt. De scope benodigd voor maatregelen bij het emplacement Eindhoven - Eindhoven Oost is onderdeel van het binnen dit programma opgenomen deelproject Eindhoven - Düsseldorf. In verband met de raakvlakken met PHS en om de productstap Breda - Eindhoven tijdig mogelijk te maken, wordt deze scope en het bijbehorende budget van € 17 miljoen overgeheveld naar PHS.

2023 Het binnen het programma Grensoverschrijdend Spoorvervoer gereserveerde budget van € 2,7 miljoen voor de linkerspoorbeveiliging tussen Venlo en Kaldenkirchen is toegevoegd aan het projectbudget Toekomstvast spoor Zuid-Nederland waarbinnen een verkenning loopt voor het Emplacement Venlo. De problematiek op het traject Venlo - Kaldenkirchen wordt meegenomen in deze integrale spoorverkenning. Daarnaast is € 36 miljoen toegevoegd aan het programma Grensoverschrijdend vervoer, als bijdrage aan toekomstige verbindingen.

Grensoverschrijdend Spoorvervoer (vervolg)

Het afgelopen jaar heeft ProRail in opdracht van het ministerie van IenW gewerkt aan de Verkenningfase van het project Verbetermaatregelen Amersfoort - Bad Bentheim, in het kader van het Versnellen van de Intercity Berlijn. Begin 2026 wordt de rapportage opgeleverd en zal een gesprek plaatsvinden over het vervolg van deze verkenning. Momenteel is bij IenW nog circa € 33 miljoen beschikbaar voor een volgende fase en benodigde investeringen.

Het spoor tussen Landgraaf en de grens met Duitsland is geëlektrificeerd om met een tweede sneltrein Maastricht - Heerlen - Aken te rijden. Aan de elektrificatie van het traject Landgraaf - Duitse grens heeft het ministerie van IenW € 7,5 miljoen bijgedragen (50%) en aan de exploitatiekosten tot en met 2028 in totaal € 2,75 miljoen.

Samen met deelstaten Nedersaksen en NRW ondersteunt het ministerie van IenW de treindienst van Bielefeld over Osnabrück en Rheine vanaf 2017/2018 en laat deze de komende vijftien jaar doorrijden naar Hengelo. Het ministerie van IenW draagt eenmalig € 9,33 miljoen bij.

Vanuit het ministerie van IenW is € 17 miljoen beschikbaar voor het verkorten van de reistijd en het verbeteren van de kwaliteit van de verbinding met Leer, Oldenburg en Bremen (Wunderline). De provincie Groningen heeft met de Duitse partners op 7 februari 2019 een samenwerkingsovereenkomst getekend. Eind 2023 zijn de werkzaamheden van de eerste bouwstap officieel van start gegaan. Hiermee wordt een versnelling van 17 minuten gerealiseerd op de verbinding Groningen - Bremen, beoogd in 2025.

Het ministerie van IenW heeft met de provincie Limburg en het Duitse Verkehrsverbund Rhein-Ruhr (VRR) afgesproken om van 2016 tot en met 2026 een exploitatiebijdrage te leveren aan de dienstregeling van de spoorverbinding RE13 tussen Venlo en Düsseldorf. In totaal komt dit neer op € 2,750 miljoen. Op deze manier wordt bijgedragen aan het in stand houden van de grensoverschrijdende verbinding. In 2020 heeft IenW € 15 miljoen extra gereserveerd, bovenop de € 10 miljoen die in 2018 is gereserveerd, voor de infrastructurele maatregelen die nodig zijn om de directe treindienst tussen Eindhoven en Düsseldorf vanaf 2027

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2022** Conform de BO MIRT-afspraken is € 17,5 miljoen overgeboekt naar de beleidsbegroting HXII en van daaruit overgemaakt naar de provincie Limburg ten behoeve van Heerlen - Landgraaf. Daarnaast is € 4,4 miljoen overgeboekt naar het programma Exploitatie, onderhoud en vernieuwing (EOV) (Artikel MF 13.02) ter dekking van de kosten voor onderhoud van in beheer genomen aanlegprojecten. Vanuit de generieke investeringsruimte is € 1,4 miljoen toegevoegd ter dekking van de kostenstijging bij het deelproject Opheffen ATBNG & NABO's Landgraaf - Grens.
- 2021** Conform de BO MIRT-afspraken met de regio van eind 2020 (TK 35570 A, nr. 45) is een voorlopige reservering gemaakt van € 10 miljoen voor een bijdrage aan de benodigde investerings- en BOV-kosten op Nederlands grondgebied voor de reactivatie voor personenvervoer van de spoorverbinding tussen Coevorden en Neuenhaus. Daarnaast is voor de reistijdversnelling van de IC Amsterdam - Berlijn € 50 miljoen toegevoegd voor studie- en investeringskosten voor de benodigde infrastructuur in Nederland. Zoals ook benoemd in de Kamerbrief over de nachttrein Wenen (TK 29984, nr. 920) wordt aan NS een subsidie beschikt met een maximum van € 6,7 miljoen voor het dekken van het exploitatiekort voor het doortrekken van de nachttrein Wenen/ Innsbruck - Düsseldorf naar Amsterdam en vice versa. In het kader van de rijksbijdrage aan de twee bouwstappen van de Wunderline van € 17 miljoen

Grensoverschrijdend Spoorvervoer (vervolg)

mogelijk te maken. Deze maatregelen worden op dit moment uitgewerkt voor verschillende onderdelen van de verbinding.

Vervoerders spelen een belangrijke rol bij het aanbieden van internationale treindiensten, zeker in de context van open toegang.

Om internationaal reizen per spoor nog eenvoudiger en aantrekkelijker te maken, is een goed werkend ticketingsysteem van belang. Hiervoor lopen een aantal initiatieven waar IenW bij betrokken is. Europese wet- en regelgeving is cruciaal. Helaas is het wetsvoorstel MDMS (Multimodaal Digital Mobility Services) van de Europese commissie uitgesteld. Dit wetsvoorstel moet multimodaal reizen binnen Europa vergemakkelijken. Vooruitlopend op dit wetsvoorstel heeft het ministerie van IenW een non-paper gestuurd naar de Europese Commissie, met een aantal aanbevelingen op basis van de Nederlandse ervaringen met het MaaS-programma.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Verbeteren deur-tot-deurreistijd, verbeteren van het reisgemak, verbeteren regie over eigen reis.

Planning

Per initiatief is er een andere planning.

Politiek/bestuurlijk

In 2009 is het amendement-Cramer/Koopmans (TK 31700 A, nr. 71) aangenomen. Met dit amendement wordt € 20 miljoen gereserveerd voor investeringen in internationale/regionale spoorweginfrastructuur. Naar aanleiding van het amendement-Koopmans/Cramer (TK 32123 A, nr. 16) is € 23,8 miljoen toegevoegd aan het budget. Dit wordt ingezet voor optimalisering van het traject Heerlen - grens (Aken) in de vorm van de elektrificatie van het spoor tussen Landgraaf en de Duitse grens. Ter financiering van de ambitie vanuit het Regeerakkoord van 2010 is € 50 miljoen beschikbaar gesteld.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

(prijspeil 2015), is het Rijk, via een Specifieke Uitkering aan de provincie Groningen, overgegaan tot uitbetaling van haar bijdrage aan de eerste bouwstap ad € 13,7 miljoen. Op basis van de resultaten van het onderzoek door ProRail naar toekomstvast maatregelen voor aanleg van een directe verbinding Eindhoven - Düsseldorf is een pakket toekomstvast maatregelen voor emplacementen Eindhoven en Venlo uitgewerkt. Voor de aanleg van dit pakket dat ook bijdraagt aan het rijden van een extra internationale trein, een oplossing voor het NMCA-knelpunt Eindhoven - Helmond en verbetering van bediening Blerick, Deurne, Horst-Sevenum is aanvullend € 15 miljoen gereserveerd.

2020

Om het tracé Heerlen - Herzogenrath geschikt te maken voor het goederenvervoer met elektrisch materieel, is het wegnemen van het ATB-NG-eiland (inclusief de twee aanwezige niet actief beveiligde overwegen (NABO's) tussen Landgraaf en de Nederlands-Duitse grens) noodzakelijk. Hiervoor is € 3,5 miljoen toegevoegd vanuit de investeringsruimte Spoor (Artikelonderdeel 20.05). Op dit moment kunnen treinen tussen Venlo (multimodaal vervoersknooppunt) en Kaldenkirchen alleen op het rechterspoor rijden waardoor het baanvak kwetsbaar is in het geval van een versperring. Door linkerspoorbeveiliging aan te leggen kan treinverkeer bij verstoringen wel links gaan rijden.

Grensoverschrijdend Spoorvervoer (vervolg)

TEN-T

Dit project ligt op het kernnetwerk en het uitgebreide kernnetwerk, die onderdeel zijn van het Europese TEN T-netwerk. Het project is mede mogelijk gemaakt door Europese subsidie vanuit het CEF.

Financiën

Taakstellend budget: € 211 miljoen voor inzet van het budget tot op heden. Zie de vermelde bedragen achter de genoemde oplossingen (Artikel MF 13.03.01 en MF 13.03.04). Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. Bekostiging door EU, namelijk € 49,5 miljoen.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	211	Divers
MIRT 2026	145	Divers
MIRT 2025	143	Divers
MIRT 2024	154	Divers
MIRT 2023	115	Divers
MIRT 2013	88	Divers
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	123	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	27	

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

Gebied **Nationaal**
Onderwerp **Spoorwegen personen**
Ministerie **IenW**
Fase **Planning en studies**

Grensoverschrijdend Spoorvervoer (vervolg)

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

Voor deze oplossing is € 2,5 miljoen toegevoegd vanuit de investeringsruimte Spoor (Artikel-onderdeel 20.05). Er is € 4,7 miljoen in het Provinciefonds gestort ter dekking van 50% van het jaarlijkse exploitatietekort van de sneltrein Maastricht – Heerlen - Aken voor de periode tot en met 2031 (einde concessie). Het projectbudget is verhoogd met € 6,7 miljoen in verband met de in oktober 2019 aangekondigde tijdelijke pilot (tot uiterlijk eind 2024) met een doorgetrokken nachttrein uitgevoerd door NS in samenwerking met Österreichische Bundesbahnen (ÖBB).

2019

Het projectbudget is naar aanleiding van het Bestuurlijk Overleg MIRT in het najaar 2017 verhoogd met € 10 miljoen vanuit de Aanvullende Post (regeerakkoord kabinet-Rutte III) voor de verbinding Eindhoven - Düsseldorf.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

2026 Het project PHS Amsterdam Centraal heeft, zoals in de twaalfde voortgangsrapportage op het programma hoogfrequent spoorvervoer is aangegeven, een herfasering moeten doorvoeren met een vertraging van bouwwerkzaamheden en hogere kosten tot gevolg (Kamerstuk 32404-127). De projectkosten nemen hierdoor toe met € 69,1 miljoen. Enerzijds veroorzaakt doordat de onderhoudswerkzaamheden aan een viaduct meer tijd in beslag nemen dan gepland vanwege een slechtere staat dan voorzien en de werkzaamheden met meer dan een jaar uitlopen. Anderzijds door complexere werkzaamheden door de toevoeging van de internationale terminal. Het benodigde bedrag is toegevoegd vanuit de vrije investeringsruimte (MF 11.04). Daarnaast is naar aanleiding van het besluit om de verbreding van de Oosttunnel bij Amsterdam CS onder te brengen binnen het PHS-maatregelenpakket het hiervoor binnen het project Amsterdam Cuypershal gereserveerde budget ad € 2,7 miljoen overgeboekt naar het project PHS Amsterdam Centraal. De subsidie van het project PHS Rijswijk Rotterdam is vastgesteld per 1 januari 2026. Vanuit het resterende budget is € 1,4 miljoen overgeboekt naar het programma Spoorcapaciteit 2030, naar aanleiding van het besluit om de resterende werkzaamheden met betrekking tot baanstabiele uit te voeren binnen dit programma. In verband met een negatieve afrekening over 2025 is het projectbudget verhoogd met € 0,8 miljoen via een desalderingsmutatie met het ontvangstenartikel.

Programma Hoogfrequent Spoorvervoer

Opgave

De landelijke markt- en capaciteitsanalyse Spoor uit 2007 heeft inzicht gegeven in de kansen en mogelijkheden van hogere frequenties op het spoor en het verwerken van het groeiende goederenvervoer.

Oplossing

PHS kent vier speerpunten:

- hoogfrequent spoorvervoer op de drukste trajecten in de Randstad;
- samenhangende regionale ov-systemen waarvan het spoorvervoer – met name de sprinters – de ruggengraat vormt;
- kwalitatief goede reistijden naar de landsdelen;
- toekomstbestendige routestrategie van het spoorgoederenvervoer.

Het betreft de volgende corridors die onderdeel zijn van PHS (TK 32 404, nr. 92): reizigerscorridors Alkmaar - Amsterdam, Amsterdam - Utrecht - Eindhoven, Schiphol - Utrecht - Arnhem/Nijmegen, Den Haag - Rotterdam - Breda en Breda - Eindhoven en de corridor Schiphol - Amsterdam - Almere - Lelystad; routing van goederenvervoer in Zuid-Nederland.

De planning en studies gaan ook in op eventuele effecten op de rest van het spoornet, op ketenvoorzieningen voor onder andere fiets en auto, op een nog intensiever gebruik van de Betuweroute, op mogelijkheden van de binnenvaart en op een langetermijnperspectief op goederenvervoer.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Ruimte bieden aan de groei van het reizigersvervoer, ruimte bieden aan de groei van het goederenvervoer, verbeteren van de deur-tot-deur reistijd, verbeteren van het reisgemak, verbeteren van de betrouwbaarheid, bijdragen aan de economische en ruimtelijke ontwikkeling van Nederland.

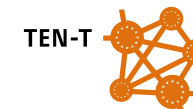

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2025** De ontwikkeling van een nieuwe generatie seinen bij ProRail heeft vertraging opgelopen. Dit leidt ertoe dat spoorprojecten hun ontwerp moeten aanpassen. Bij PHS Amsterdam Sloterdijk en PHS Den Bosch Vught leidt deze aanpassing tot meerkosten omdat werkzaamheden al gepland en deels uitgevoerd waren door de aannemer. Hiervoor is aanvullend € 10,7 miljoen toegevoegd vanuit de specifieke reservering voor de seinenproblematiek. Daarnaast is € 0,4 miljoen overgeboekt naar het programma Exploitatie, onderhoud en vernieuwing (EOV) ter dekking van de kosten voor onderhoud van in beheer genomen aanlegprojecten.
- 2024** De risicoreservering voor Programma Hoogfrequent Spoorvervoer (PHS) is voor € 150 miljoen ingezet om op de corridor PHS Alkmaar - Amsterdam tot uitvoering over te gaan. Tegenover het resterende potentieeltekort staan voldoende beheersmaatregelen en er is ook nog een deel van de risicoreservering beschikbaar. In verband met een negatieve prijsontwikkeling, de mismatch tussen de door Financiën uitgekeerde IBOI enerzijds en de vigerende CBS-reeksen voor de spoorbouw en aanbestedingseffecten anderzijds, is het projectbudget aanvullend verhoogd met € 187 miljoen. Er is € 9,7 miljoen toegevoegd vanuit MF 11.04 aan het planuitwerkingsbudget PHS om extra kosten te dekken om de Amstelpassage als locatie voor security- en paspoortcontrole-voorzieningen te kunnen gebruiken.

Programma Hoogfrequent Spoorvervoer (vervolg)

Uitvoering

De voortgang van het programma wordt periodiek gemeld in de halfjaarlijkse voortgangsrapportages. ProRail werkt aan de aanleg. Een groot deel van het programma is inmiddels gerealiseerd of in uitvoering, zoals doorstroomstation Utrecht (gerealiseerd in 2016), Geldermalsen, Rijswijk-Rotterdam, Meteren-Boxtel, Amsterdam Centraal, Nijmegen en TEV. Waar mogelijk en relevant is in de integrale planning rekening gehouden met onder andere het beveiligingssysteem European Rail Traffic Management System (ERTMS).

De grotere PHS-projecten die in aanleg zijn staan apart opgenomen in dit MIRT Overzicht, volgens de indeling die in de basisrapportage PHS is aangegeven.

Politiek/bestuurlijk

Op 4 juni 2010 heeft het kabinet de voorkeursbeslissing PHS genomen. Vanwege de noodzaak tot inpassing van taakstellingen op het IF is in februari 2013 voor PHS gekozen voor een korting op SAAL, en vanwege de lagere goederenprognoses is de routing Oost-Nederland teruggebracht van twee goederenpaden per uur naar één. Dit is een scopeductie ter grootte van € 300 miljoen (TK 33 400A, nr. 48). De betreffende maatregelen in Oost-Nederland zijn daarmee geen deel meer van PHS. Op basis van de laatste VGR 2023-2 zal de oplevering van PHS-projecten gefaseerd plaatsvinden in de periode 2015 tot 2030-2031. De invulling van de corridor SAAL is vastgesteld met het besluit van 28 augustus 2013 (TK, 32 404, nr. 66). Sinds 2014 is de goederenrouting Oost-Nederland geen onderdeel meer van het programma.

Voor PHS Amsterdam is in juni 2018 een samenhangend besluit genomen om extra budget toe te voegen en daarnaast de uitwerking voort te zetten met negen doorgaande perronsporen (TK 32 404, nr. 86). Samen met regionale partijen, vervoerders en ProRail is in september 2020 het besluit genomen voor een maakbaar treindienstmodel SAAL (TK 32404 nr. 101). Dit model wordt in detail uitgewerkt, waarmee ook meer duidelijkheid komt over de financieel benodigde middelen. Via de VGR wordt de Kamer geïnformeerd over de status hiervan.

TEN-T

Delen van dit project liggen op het kernnetwerk, uitgebreide kernnetwerk of uitgebreide netwerk die onderdeel zijn van het Europese TEN T-netwerk, en liggen deels op de North Sea-Baltic en North Sea-Rhine-Mediterranean corridors.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

De ontwikkeling van een nieuwe generatie seinen bij ProRail heeft vertraging opgelopen. Dit leidt ertoe dat spoorprojecten hun ontwerp moeten aanpassen. De oude seinen hebben een grotere omvang, waarvoor sporen verder uit elkaar moeten liggen. Bij enkele projecten, waaronder PHS Tilburg, leidt deze aanpassing tot grote meerkosten omdat werkzaamheden reeds gepland en deels uitgevoerd waren door de aannemer. Hiervoor is aanvullend € 31,4 miljoen toegevoegd, zodat het project zoveel mogelijk doorgang kan vinden en de meerkosten niet nog verder oplopen. Ten slotte wordt de binnen het programma Spoorcapaciteit 2030 geraamde scope Onderstation Kethel uitgevoerd binnen het programma PHS. Om die reden is € 11 miljoen overgeboekt vanuit het programma Spoorcapaciteit 2030 en toegevoegd aan het PHS-project TEV.

2023 Er is € 0,2 miljoen overgeboekt naar het programma Exploitatie, onderhoud en vernieuwing (EOV) ter dekking van de kosten voor onderhoud van in beheer genomen aanlegprojecten. Er zijn middelen vanuit het programma Spoorcapaciteit 2030 overgeboekt: € 3,6 miljoen voor de studie Baanstabieliteit Delft Campus - Schiedam, en € 1,1 miljoen voor de extra realisatiekosten van de werkzaamheden voor spoor 12 te Rotterdam. Ook is € 0,6 miljoen toegevoegd vanuit het Wegenbudget (Artikel MF 12) voor de verbreding Spoorviaduct A15. Tot slot is er € 0,9 miljoen overgeboekt naar het BCF naar aanleiding van de SPUK Contactweg Amsterdam.

Programma Hoogfrequent Spoorvervoer (vervolg)

Financiën

Voor PHS is een programmabudget beschikbaar van in totaal € 4.509 miljoen, inclusief bijdrage van derden (Artikel MF 17.10). Van dit budget is voor € 4.163 miljoen aan planuitwerkings- en realisatiebeschikkingen verstrekt (stand Ontwerpbegroting 2027 en zie hiervoor onder andere de diverse separate aanlegbladen). Van het totale budget resteert € 345,7 miljoen als nog te beschikken.

Er is geen sprake van cofinanciering vanuit de regiopartijen.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Indienstelling
MIRT 2027	4.509	Divers
MIRT 2026	4.391	Divers
MIRT 2025	4.319	Divers
MIRT 2024	3.788	Divers
MIRT 2023	3.648	Divers
MIRT 2019 (conform basisrapportage PHS)	3.467	Divers
verschil t.o.v. eerste begrotingsjaar in mln. €	1042	Divers
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	529	Divers

* Gegevens over vijf jaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden. Het getoonde budget is exclusief het budget van OV SAAL Korte Termijn, omdat dat sinds de basisrapportage 2019 geen onderdeel meer is van PHS.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

2022 Er is € 2,9 miljoen overgeboekt naar het programma Exploitatie, onderhoud en vernieuwing (EOV) ter dekking van de kosten voor onderhoud van in beheer genomen aanlegprojecten. Daarnaast is € 0,9 miljoen overgeboekt vanuit het programma Spoorcapaciteit 2030 voor het onderzoek naar een ingroeimodel Alkmaar - Amsterdam. De wisselsaneringen à € 2,7 miljoen, die waren voorzien vanuit PHS, worden gecombineerd met het Behandelen en opstellen-project Watergraafsmeer.

Vanuit de voor de stikstofproblematiek gereserveerde middelen is € 7,5 miljoen toegevoegd ten behoeve van de stikstofproblematiek bij de deelprojecten PHS Meteren - Boxtel en PHS Boxtel. Vanwege de efficiëntie wordt de scope Seinoptimalisatie Gouda - Woerden uitgevoerd binnen het project Saneren Oudewater (onderdeel van het programma EOVS). Daarom is deze scope en het bijbehorende budget van € 4,2 miljoen overgeboekt naar dit programma. De scope met betrekking tot trillingmaatregelen van het deelproject Sporen in Den Bosch (eerder opgenomen binnen het project Nazorg personenvervoer), inclusief het bijbehorende budget van € 3,2 miljoen, is ondergebracht bij project PHS Nazorg. Conform de zesde voortgangsrapportage PHS is de opleverdatum verschoven naar 2029 (TK 32 404, nr. 113).

Programma Hoogfrequent Spoorvervoer (vervolg)

Programma Hoogfrequent Spoorvervoer (vervolg)

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

2021

Vanuit PHS is € 40 miljoen beschikbaar gesteld voor de hub 's-Hertogenbosch, waarmee transfermaatregelen binnen PHS vervallen. Daarnaast is voor de aanleg van de scope van Overwegen Gilze en Rijen € 4,3 miljoen overgeboekt naar het Overwegen-programma, € 1,3 miljoen naar het programma Onderhoud vanwege areaalgroei (Amsterdam Sloterdijk en Perronverlenging Bunnik-Rhenen) en € 1,0 miljoen voor het 24/7 bereikbaar zijn van de VL-post ten behoeve van PHS Amsterdam.

De gereserveerde € 6,2 miljoen voor extra opstelcapaciteit in de regio Nijmegen uit het programma Behandelen en Opstellen is toegevoegd aan het PHS-budget voor project PHS Nijmegen. Daarnaast is de integrale aanpak van emplacement Venlo voorzien als onderdeel van Toekomstvast Spoor Zuid-Nederland. De opgave voor 740 meter opstelruimte op Venlo, inclusief het hiervoor binnen PHS gereserveerde budget van € 24,6 miljoen, wordt daarom overgedragen vanuit PHS naar het programma Toekomstvast Spoor Zuid-Nederland (Artikel MF 13.03.04).

2020

Er is € 8 miljoen overgeboekt naar het programma EOV ter dekking van de kosten voor onderhoud van in aanleg genomen projecten. Het onderdeel Tractie Energievoorziening (TEV) binnen PHS is expliciet gemaakt in een separaat aanlegblad. De onderdelen Perronverlengingen Bunnik-Rhenen en Tilburg vierde perronspoor zijn toegevoegd aan de post PHS-projecten overige maatregelen (< € 50 miljoen).

Gebied **Nationaal**
Onderwerp **Spoorwegen personen
en goederen**
Ministerie **IenW**
Fase **Planning en studies**

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2019** ○ PHS is aangewezen als Groot Project. De basis-rapportage van PHS (inclusief SAAL MLT) geeft de stand van zaken van PHS aan, inclusief de diverse corridors en de maatregelen (TK 32404, nr. 92). Voor de overzichtelijkheid van het MIRT-blad is nu de basisrapportage als referentie genomen en is qua projecten de aansluiting gemaakt met deze rapportage. In de voorgaande MIRT Overzichten is de volledige historie van PHS en SAAL terug te zien.

Programma Hoogfrequent Spoorvervoer (vervolg)

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

2026 Vanuit de WoMo-middelen is aanvullend € 10,3 miljoen prijsbijstelling 2025 toegevoegd en vanuit het per 1 januari 2026 afgesloten project Rijswijk-Rotterdam is € 1,4 miljoen toegevoegd naar aanleiding van het besluit om de resterende werkzaamheden met betrekking tot baan-stabiliteit uit te voeren binnen dit programma. Ter dekking van de kosten voor onderhoud van in beheer te nemen aanlegprojecten is € 30,7 miljoen overgeboekt naar het programma Exploitatie, onderhoud en vernieuwing (EOV).

2025 Het projectbudget voor geluidmaatregelen op de HSL is verlaagd met € 0,5 miljoen. Dit bedrag wordt ter beschikking gesteld aan de beheerder van de HSL (Infraspeed). Het is nodig voor werkzaamheden die moeten worden uitgevoerd voor het oplossen van de geluidsoverschrijdingen op de HSL als gevolg van de introductie van de frequentie-verhogingen op de HSL t/m 2025. In verband met de toekomstige EOv-kosten van onlangs beschikte projecten is € 22,3 miljoen overgeboekt naar het Programma EOv (MF 13.02). Ook is besloten om scope TEV-maatregelen Emplacement Rotterdam Noord Goederen uit te voeren binnen het programma B&O. De hiervoor benodigde middelen ad € 2,7 miljoen zijn om die reden overgeboekt naar dit programma. Daarnaast wordt de planstudie Baanstabiliteit Delft-Schiedam in verband met tijdige voortgang van de werkzaamheden in relatie tot PHS

Spoorcapaciteit 2030

Opgave

Het vervoer per spoor groeit naar verwachting op langere termijn. Met de MIRT-projecten investeren we in extra capaciteit om deze groei op te vangen (bijvoorbeeld PHS). Dat lost niet alle knelpunten op en de nieuwe woningbouwlocaties leiden tot extra vervoersbehoefte. Daarom zijn aanpassingen aan de spoorinfrastructuur nodig naast de al voorziene MIRT-projecten.

Oplossing

Met gerichte infra-investeringen lossen we geïdentificeerde knelpunten op, waardoor verbeteringen in de dienstregeling daadwerkelijk mogelijk worden. Hiermee werken we toe naar een basis die verdere doorgroei mogelijk maakt en woningbouwlocaties ontsluit. Het gaat dan concreet om investeringen in onder meer uitbreiding en verzwaring van de tractie-energievoorziening, versteviging van de spoordijken en geluidsmaatregelen. Hierdoor wordt het mogelijk meer, langere of nieuwe treinen te rijden en/of de reistijd te verkorten.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Met Spoorcapaciteit 2030 zorgen we ervoor dat spoorvervoer ook op de middellange termijn voldoende capaciteit en kwaliteit heeft om in de vervoersvraag te voorzien en dat deze veilig, betrouwbaar en betaalbaar is. Met de budgettoevoeging van het Bestuurlijk Overleg MIRT 2022 is het accent gelegd op het voorzien in de extra vervoersbehoefte voortvloeiend uit de nieuwe woningbouwlocaties. Daarmee draagt het mede bij aan de woningbouwdoelstellingen en legt het samen met PHS grotendeels de infrastructurele basis voor het afgesproken eindvolume van de HRN-concessie.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

uitgevoerd binnen de lopende PHS-planstudie en zijn de hiervoor benodigde middelen ad € 1,9 miljoen overgeboekt naar dit programma.

2024 Het projectbudget is verhoogd met € 0,7 miljoen in verband met de vrijval binnen het programma Verbeteraanpak. Daarnaast worden verschillende Tractie Energievoorziening-maatregelen (TEV) uitgevoerd binnen het Programma Hoogfrequent Spoorvervoer (PHS). Hiervoor is € 11 miljoen overgeboekt.

2023 Het kabinet heeft besloten € 585 miljoen (pp 2022) uit WoMo-budget te investeren in het spoornetwerk onder de noemer Spoorcapaciteit 2030. Dit wordt geïnvesteerd in verschillende soorten infrastructuur-maatregelen, waaronder baanstabieliteit, uitbreiding van de tractie-energievoorziening en geluidsmaatregelen voor omwonenden. Hiermee verandert het programma deels van karakter, waardoor ook de opgave, planning en politiek/bestuurlijke context zijn gewijzigd.

Binnen het programma Spoorcapaciteit 2030 was € 3,4 miljoen gereserveerd voor de optimalisatie-maatregelen aan de spoorlijn Zaandam - Hoorn. Er zijn echter geen kosteneffectieve optimalisatie-maatregelen vastgesteld. Daarom is dit budget toegevoegd aan het project Guisweg (onderdeel van het programma Overwegen, Artikel MF 13.03.04).

Spoorcapaciteit 2030 (vervolg)

Planning

Eind 2023 is een eerste maatregelenpakket urgente inframaatregelen à € 121 miljoen (pp. 2023) uit de woningbouwmiddelen beschikt. Hiervoor wordt met name de tractie- en energievoorziening uitgebreid en verzaamd voor een nieuwe dienstregelingsstructuur vanaf eind 2024. In 2024 is een tweede omvangrijk maatregelenpakket beschikt, op basis van eerder gestarte onderzoeken. De verschillende onderzoeken en maatregelen worden de komende jaren stapsgewijs opgeleverd.

Politiek/bestuurlijk

ProRail werkt samen met IenW en vervoerders om de gewenste verbeteringen in de dienstregeling te bepalen en de daarvoor nodige inframaatregelen te bepalen. In het Bestuurlijk Overleg MIRT 2022 is € 585 miljoen (pp. 2022) uit het programmabudget Woningbouw en Mobiliteit vrijgemaakt om stapsgewijs de treindienst te verbeteren in lijn met de nieuwe HRN-concessie en zo bij te dragen aan de woningbouwopgave.

Uitvoering

In 2023 zijn inframaatregelen uit eerdere maatregelenpakketten in uitvoering en worden nieuwe maatregelenpakketten nader uitgewerkt.

TEN-T

Delen van dit programma liggen op het kernnetwerk, uitgebreide kernnetwerk of uitgebreide netwerk die onderdeel zijn van het Europese TEN T-netwerk, op de North Sea-Baltic en North Sea-Rhine-Mediterranean corridors.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

Aangezien de studie Baanstabieliteit Delft Campus - Schiedam uitgevoerd wordt binnen de planstudie PHS, is het hiervoor benodigde bedrag van € 3,6 miljoen overgeboekt van het programma Spoorcapaciteit 2030. De middelen ten behoeve van de baanstabieliteit zijn geraamd naar het PHS-budget. De perronverlenging van spoor 9 op Rotterdam Centraal wordt uitgevoerd binnen het PHS-project Rijswijk - Rotterdam. Om die reden is € 0,551 miljoen overgeboekt naar dit projectbudget (MF 17.10.01). De realisatiekosten van de werkzaamheden voor spoor 12 te Rotterdam (onderdeel van PHS) vallen hoger uit dan eerder beschikt. Deze meerkosten worden gedekt vanuit het programma Spoorcapaciteit 2030, van waaruit ook de initiële beschikking toentertijd is gedekt. Om die reden is € 1,089 miljoen overgeboekt naar het programma PHS. Daarnaast is € 1,416 miljoen overgeboekt naar het programma Exploitatie, onderhoud en vernieuwing (EOV) voor in beheer genomen aangelegde infrastructuur.

2022 Er is € 0,9 miljoen overgeboekt van Spoorcapaciteit 2030 naar PHS (MF 17.10), omdat de voorziene studie naar het ingroeimodel op de PHS-corridor Alkmaar - Amsterdam binnen PHS wordt uitgevoerd. Daarnaast is het vrijgevalen budget à € 1,8 miljoen van Verbeteraanpak Trein treincorridor Amsterdam - Eindhoven toegevoegd, omdat Beter en Meer Verbeteraanpak

Spoorcapaciteit 2030 (vervolg)

Financiën

Er is een taakstellend budget van € 865 miljoen (Artikel MF 13.03.01), waarvan € 633 miljoen vanuit de Woningbouw en Mobiliteit-middelen. Alternatie bekostigings- en financieringsbronnen zijn niet onderzocht.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	865	Divers
MIRT 2026	870	Divers
MIRT 2025	884	Divers
MIRT 2024	871	Divers
MIRT 2023	250	Divers
MIRT 2021	138	Divers
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	727	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	106	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	126	14 %
2024	95	11 %
2023	76	9 %
2022	56	22 %
2021	35	15 %

* Gegevens over vijf jaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Gebied **Nationaal**
Onderwerp **Spoorwegen personen**
Ministerie **IenW**
Fase **Planning en studies
en Aanleg**

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

Trein is opgegaan in Spoorcapaciteit 2030.
Tenslotte is € 2,2 miljoen overgeboekt naar het programma Exploitatie, onderhoud en vernieuwing (EOV) voor in beheer genomen aangelegde infrastructuur.

2021 Het projectbudget is verhoogd met € 87 miljoen voor diverse maatregelen, zoals verzwaring van tractie- en energievoorziening en perronverlengingen in de verschillende delen van het land. Daarnaast is € 15 miljoen toegevoegd voor verdere voorbereidende stappen voor een systeemkeuze in de tractie-energievoorziening (TK 35570-A, nr. 45) en € 1,2 miljoen vanuit het programma Verbeteraanpak Trein, zijnde de vrijval binnen dit programma. Daarnaast is voor de aanleg van de scope van Overwegen Gilze en Rijen € 2,5 miljoen overgeboekt naar het programma Overwegen (LVO). Ten slotte is vanuit het projectbudget Spoorcapaciteit 2030 € 1,9 miljoen overgeboekt naar PHS Amsterdam om de corridor Alkmaar - Amsterdam toekomstvast aan te leggen door het aanleggen van aanvullende seinen, en € 1,5 miljoen voor het toekomstvast aanleggen van PHS Rotterdam - Rijswijk door een perronverlenging op Rotterdam CS.

2020 Dit programma is nieuw opgenomen in het MIRT.

Spoorcapaciteit 2030 (vervolg)

Programma
WoMo

TEN-T

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2023** De eerdere toevoeging van € 6,3 miljoen voor het project Zanddijk is gecorrigeerd, omdat dit project niet wordt verantwoord op de begrotingspost Meer Veilig. De resterende amendementsmiddelen van € 1,2 miljoen zijn toegevoegd aan Meer Veilig 3 voor het project Traverse Lievelede. De middelen voor bermmaatregelen op de N36 vanuit Meer Veilig 4 worden toegevoegd aan de scope en het budget van de N36 binnen het programma verkeersveiligheid Rijks-N-wegen.
- 2022** Er is € 6,3 miljoen aan het programma Meer Veilig toegevoegd voor de uitvoering van het maatregelenpakket Zanddijk.
- 2020** Van de in 2019 toegevoegde € 50 miljoen is € 25 miljoen bestemd voor maatregelen op provinciale wegen. Deze middelen worden niet verantwoord binnen het budget voor Meer Veilig 4.
- 2019** Er is € 50 miljoen beschikbaar gesteld in Meer Veilig 4 voor de aanpak van N-wegen voortkomend uit het regeerakkoord.
- 2018** De € 30 miljoen die beschikbaar is voor het vervolgprogramma Meer Veilig is toegevoegd aan de middelen van Meer Veilig 3.
- 2016** De reservering voor de verbetering van de N35 Wijthmen-Nijverdal (€ 5 miljoen) is apart opgenomen in de begroting.

Meer Veilig

Opgave

Het programma Meer Veilig beoogt het aantal doden en gewonden als gevolg van ongevallen op het hoofdwegenet verder te reduceren door een gerichte aanpak van risicolocaties. De maatregelen binnen het programma dragen bij aan de verkeersveiligheid op het hoofdwegenet, bijvoorbeeld door te zorgen voor obstakelvrije bermen. Met het oog op de permanente verbetering van de verkeersveiligheid op het hoofdwegenet is een vervolgpakket uitgewerkt voor de periode aansluitend op het maatregelenpakket Meer Veilig 3. In 2018 is gestart met de uitvoering van dit vervolgpakket. De maatregelen uit Meer Veilig 3 zijn in 2026 grotendeels afgerond. Het servicepakket Meer Veilig 3 wordt daarom gedechargeerd in 2026.

Oplossing

Om de verkeersveiligheid verder te verbeteren, zijn binnen het maatregelenpakket Meer Veilig 3 locaties in beeld gebracht die op basis van het ongevalspatroon als risicolocaties kunnen worden aangemerkt. Voor deze locaties zijn effectieve maatregelen vastgesteld, gericht op het voorkomen van die ongevallen. Voor deze maatregelen is de kosteneffectiviteit bepaald, waarbij de kosten van ontwikkeling en onderhoud zijn afgewogen tegen de maatschappelijke baten als gevolg van de verwachte reductie van het aantal doden en gewonden. Op basis daarvan zijn binnen het beschikbare budget de meest kosteneffectieve maatregelen geselecteerd.

Bij de maatregelen gaat het bijvoorbeeld om de reconstructie van kruispunten en aansluitingen, het verlengen van in- en uitvoegstroken, het aanbrengen van bochtgeleiding, het aanbrengen van geleiderails, het verwijderen van obstakels in de berm of het realiseren van lokale filebeveiligingssystemen. Het programma Meer Veilig is inmiddels vrijwel helemaal gerealiseerd. Binnen Meer Veilig zijn ook de extra veiligheidsmaatregelen op de N36 uitgevoerd naar aanleiding van de motie-Visser (TK 29398, nr. 551).

De aanpak van het vervolgpakket Meer Veilig 3 is meer preventief van aard en richt zich op de voornaamste factor waarmee vanuit het

wegontwerp het aantal en de afloop van ongevallen positief kan worden beïnvloed: de veilige inrichting van bermen. Bermongevallen blijken namelijk een grote groep te vormen binnen de dodelijke ongevallen. Een eerste tranche van de maatregelen uit Meer Veilig 3 is gestart in 2018 en in de periode 2018-2021 uitgevoerd. De tweede tranche maatregelen is gestart in 2019. De derde tranche is gestart in 2020. De maatregelen worden vanwege efficiency veelal uitgevoerd in combinatie met ander reeds gepland onderhoud. Bij het Bestuurlijk Overleg MIRT in het najaar van 2017 is aangekondigd dat er € 50 miljoen beschikbaar wordt gesteld voor de aanpak van N-wegen, voortkomend uit het regeerakkoord-Rutte III. Daarvan is € 25 miljoen beschikbaar voor de aanpak van N-wegen in beheer van het Rijk en € 25 miljoen voor maatregelen op provinciale N-wegen. Dit valt onder Meer Veilig 4.

De financiële middelen voor het Rijk zijn toegevoegd aan het Meer Veilig-programma. Van de maatregelen binnen dit programma is de helft gerealiseerd en start de realisatie van de overige maatregelen in 2025/2026. De middelen van de maatregelen die geland staan op de N36 zijn aan dit project binnen het programma verkeersveiligheid Rijks-N-wegen toegevoegd. De Tweede Kamer is op 23 april 2018 geïnformeerd over de inzet van deze middelen (TK 34775-A nr. 64). De planning is om deze maatregelen zoveel mogelijk in de periode 2022-2026 te realiseren, met uitloop van enkele maatregelen naar 2031.

Meer Veilig (vervolg)

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Door de aanpak van risicolocaties wordt direct bijgedragen aan het verbeteren van de verkeersveiligheid.

Planning

2015-2018: Aanleg maatregelen uit het programma Meer Veilig 3
2018-2021: Aanleg eerste tranche-maatregelen uit het vervolg-programma Meer Veilig 3
2019-2022: Aanleg tweede tranche-maatregelen Meer Veilig 3
2020-2026: Aanleg derde tranche-maatregelen Meer Veilig 3
2022-2031: Aanleg maatregelen N-wegen Meer veilig 4

Uitvoering

De maatregelen uit het maatregelenpakket Meer Veilig 3 werden uitgevoerd in de periode 2015-2026. Het project Traverse Livelde loopt door tot en met 2027. Hiervoor is € 1,2 miljoen aan resterende amendementsmiddelen aan het programma toegevoegd.

De maatregelen uit het vervolgpakket Meer Veilig 4 wordt uitgevoerd in de periode 2018-2029. De maatregelen aan de N-wegen worden uitgevoerd in de periode 2020-2031.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	117	2015-2025
MIRT 2026	117	2015-2025
MIRT 2025	117	2015-2025
MIRT 2024	115	2015-2025
MIRT 2023	115	2015-2025
MIRT 2015	40	2015-2018
verschil t.o.v. budget in eerste begrotingsjaar in mln. €	77	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	7	

Financiën

Het taakstellend budget is € 117 miljoen (Artikel MF 12.03.01 en Artikel MF 12.03.02). Het budget is exclusief de verbetering op de N35 Wijkmen-Nijverdal naar aanleiding van de Kamermotie-Elias/Kuiken (TK 33400 A, nr. 55).

Meer Veilig 1 en 2 zijn afgerond. Voor Meer Veilig 3 is er sprake van cofinanciering door de regio voor het traject N18 (circa € 1,6 miljoen vanuit Gemeente Oost Gelre) en N35 Wijkmen-Nijverdal (€ 10 miljoen vanuit provincie Overijssel, prijspeil 2014). Er is geen sprake van cofinanciering door de regio voor Meer Veilig 4.

Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. Bekostiging door andere overheden, namelijk € 1,6 miljoen vanuit de gemeente Oost Gelre en € 10 miljoen vanuit provincie Overijssel (prijspeil 2014).

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	117	100 %
2024	117	100 %
2023	115	98 %
2022	96	83 %
2021	78	68 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2023** ○ Binnen de middelen van het Meerjarenprogramma Geluidsanering (MJPg) heeft een herverdeling van middelen plaatsgevonden tussen artikel 12 en 13 van het Mobiliteitsfonds, geleid op de gevorderde realisatie van saneringsmaatregelen en meest actuele ramingen. Alle saneringsplannen zijn ingediend.
- 2022** ○ De wetswijziging voor het indienen van de saneringsplannen op uiterlijk 31-12-2023 is aangenomen door de Tweede en Eerste Kamer. In de wijziging is vastgelegd dat de gevelisolatie-maatregelen uiterlijk op 31-12-2025 moeten zijn uitgevoerd. De wetswijziging is ingegaan per 1-1-2021.
- 2021** ○ Er is besloten om de uitvoering van het volledige saneringsprogramma onder voorwaarden uit te voeren. Het budget voor het MJPg-programma is opgehoogd naar € 1,093 miljard.
- 2018** ○ Er is een technische correctie van € 44 miljoen uitgevoerd op het deel van de middelen dat is geraamd op het IF, omdat een deel van de uitgaven voor het MJPg op hoofdstuk XII van de begroting drukken. Dit is niet van invloed op het taakstellende totaalbudget voor het MJPg. De middelen zijn hiermee juist in overeenstemming gebracht met het vastgestelde budget.

Meerjarenprogramma Geluidsanering (MJPg)

Opgave

Verkeer op (spoor)wegen veroorzaakt geluidshinder. Reductie van dit verkeersgeluid is een belangrijk onderdeel van het rijksbeleid. Mede door de grote verkeersgroei is een extra aanpak nodig om de overlast door de rijksinfrastructuur te beperken. Ook is in de naleving geborgd dat geluidshinder als gevolg van verdere groei van het verkeer niet leidt tot vergroting van de geluidshinder.

Oplossing

Het MJPg vindt zijn oorsprong in de Nota Mobiliteit en de bestaande Saneringsoperatie van de Wet geluidshinder. Het wettelijk kader is opgenomen in hoofdstuk 11 van de Wet milieubeheer, die per juli 2012 is ingegaan. Het MJPg is gericht op geluidsreducerende maatregelen bij woningen met een geluidsbelasting van meer dan 65 decibel (dB) als gevolg van een rijksweg of meer dan 70 dB als gevolg van een hoofdspoorweg. Ook richt het MJPg zich op woningen die in het kader van de Wet geluidshinder tijdig zijn gemeld, en op woningen langs aangewezen wegvakken waar de geluidsbelasting door verkeersgroei meer dan 5 dB is gestegen. Een doelmatigheidscriterium bepaalt welke maatregelen financieel doelmatig zijn. Voorbeelden zijn stille wegdekken, stille spoorconstructies, geluidsschermen of isolatie van gevels. Het streven is de geluidsbelastingen terug te brengen tot 60 dB bij rijkswegen en 65 dB bij spoorwegen.

De exacte omvang van de maatregelen wordt bepaald bij het vaststellen van de saneringsplannen op basis van gedetailleerd akoestisch onderzoek. Bij infrastructuurprojecten wordt onderzocht of de uitvoering van de sanering meegenomen kan worden binnen het project. Bij grote projecten is dit veelal mogelijk.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Met het programma wordt een bijdrage geleverd aan het verminderen van de geluidsoverlast door verkeer op rijkswegen en hoofdspoorwegen. Daarbij wordt gekozen voor een aanpak waarbij eerst de hoogst belaste locaties met efficiënte maatregelen tegen geluidshinder worden beschermd.

Planning

2009: Start voorbereiding uitvoering.
2013-2020: Uitvoeren PreNoMo-maatregelen, akoestisch onderzoek en uitwerken maatregelen.
2016-2023: Uitvoeren saneringsmaatregelen bij lopende projecten in uitvoering.
2016-2024: Vaststelling saneringsplannen voor overige knelpunten.
2020-2030: Uitvoering saneringsmaatregelen. De uitvoering van de maatregelen vindt plaats na het onherroepelijk worden van de vaststelling van de saneringsplannen. De uitvoering van de bronmaatregelen wordt gecombineerd met het geplande groot onderhoud aan de weg en loopt door na 2027.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2017** De aanpak en de planning zijn aangepast om de sanering binnen het afgesproken taakstellende budget doelmatig te kunnen realiseren.
- 2014** De planning is aangepast aan het herstel van het geluidregister en de bezuinigingen uit het Lenteakkoord en het aanvullend regeerakkoord.

Meerjarenprogramma Geluidsanering (MJPg) (vervolg)

Politiek/bestuurlijk

Het MJPg wordt gefinancierd door het ministerie van IenW. Op 20 november 2015 is de Tweede Kamer in een brief geïnformeerd over de stand van zaken rond de uitvoering van het MJPg (TK 32252, nr. 56). Hierin is aangegeven dat bijsturing in de aanpak van de sanering nodig is met het oog op een doelmatige besteding van middelen en het vastgestelde taakstellende budget voor de sanering. Onderdeel van deze aanpak is een aanpassing van het doelmatigheidscriterium en een prioritering van de maatregelen.

De Tweede Kamer is op 1 september 2016 nader geïnformeerd over de uitwerking hiervan (TK 32252, nr. 58). Gezien het budget-gestuurde karakter is het uitgangspunt om de bewoners op de hoogst belaste locaties te beschermen met efficiënte maatregelen. Vervolgens is in de voortgangsbrief MIRT van 21 juni 2018 de Tweede Kamer geïnformeerd over een gefaseerde aanpak binnen het MJPg, waarbij eerst de sanering van de hoogst belaste woningen (en andere bij wet aangewezen bestemmingen) wordt uitgevoerd. De aanpassing van het doelmatigheidscriterium is inmiddels gerealiseerd. Op basis van een herijking van de kosten op basis van het nieuwe doelmatigheidscriterium worden de ontwerpbesluiten voor de sanering van de hoogst belaste woningen in

2020/2021 gepubliceerd. Inmiddels is besloten ook de sanering van de minder belaste woningen (fase 2) uit te voeren. Op basis van het begrotingsrapport en de begrotingsnota is in 2020 ten aanzien van het MJPg een definitief besluit genomen over de inzet van de benodigde (extra) middelen.

Uitvoering

Het gerealiseerde budget betreft de uitvoering van de PreNoMo-sanering, het uitwerken van de planning en studiefase en het realiseren van saneringsmaatregelen binnen aanlegprojecten en in het kader van de vastgestelde saneringsplannen.

Financiën

Het programmabudget is € 1.258 miljoen (prijsspeil 2025). De MJPg-middelen staan verdeeld over de volgende begrotingsposten: Artikel MF 12 (€ 562 miljoen); Artikel MF 13 (€ 640 miljoen); Hoofdstuk XII artikel 20 (€ 58 miljoen). Er is geen sprake van cofinanciering vanuit de regio.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €
MIRT 2027	1.355
MIRT 2026	1.251
MIRT 2025	1.244
MIRT 2024	1.203
MIRT 2023	1.154
MIRT 2016	868
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	487
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	212

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	413	30 %
2024	350	28 %
2023	317	24 %
2022	258	21 %
2021	248	20 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** ○ Er is € 2,3 miljoen overgeboekt naar het programma Exploitatie, onderhoud en vernieuwing (EOV) ter dekking van de kosten voor onderhoud van in beheer te nemen aanlegprojecten.
- 2025** ○ IenW heeft het resterende VAS (verbetering Aanpak Stations) - budget van bijna € 4.7 miljoen beschikbaar gesteld om maatregelen uit te kunnen voeren voor verbetering van stations zoals die vermeld staan in de Stationsagenda.
- 2023** ○ Conform het MIRT-spelregelkader is één jaar na de indienststelling de subsidie van het deelproject VAS 2016 vastgesteld en is € 0,255 miljoen toegevoegd aan de MIRT-post Nazorg (Artikel MF 13.03.01) voor de resterende nazorgwerkzaamheden van dit project.
- 2022** ○ De uitwerking van de alternatieve bewegwijzering is vertraagd en de uitrol van (mogelijke) verbeteracties zal grotendeels in 2023 plaatsvinden.
- 2021** ○ Voor de financiering van opdrachten ten behoeve van een toegankelijke stationsomgeving is € 0,6 miljoen overgeboekt naar de beleidsbegroting HXII.

Beter en Meer: Verbeteraanpak Stations

Opgave

Om de groei op het spoor mogelijk te maken, wordt toegewerkt naar hoogfrequent rijden op drukke trajecten in Nederland. Naar aanleiding van de winterproblematiek in 2010-2012 en de treinbotsing in Amsterdam in 2012 is geconcludeerd dat de betrouwbaarheid van het spoor eerst omhoog moet voordat de frequentie op de drukke corridors kan worden verhoogd.

Oplossing

NS en ProRail voeren samen het Verbeterprogramma Beter en Meer uit. Het uitgangspunt is dat het treinproduct eerst beter (lees: robuuster) moet worden voordat de stap gezet kan worden naar meer (frequentieverhoging). Meer treinen betekent een zwaardere belasting van het spoorstelsel. Zonder extra inspanning zullen treinen elkaar eerder hinderen en ondervinden infrastructuur en materieel vaker storingen. Dit wordt ondervangen in het verbeterprogramma.

Het programma Beter en Meer is opgedeeld in meerdere verbeteraanpakken: Verbeteraanpak Trein, Be- en Bijsturing van de Toekomst, en Verbeteraanpak Stations. De operationele uitwerking van Beter en Meer wordt gefaseerd uitgevoerd en maakt onderscheid in termijnen. De eerste termijn is gericht op verbeteringen van de uitvoering van de treindienst in de komende jaren, zodat in 2018 gestart kan worden met hoge frequenties op de A2-corridor Amsterdam - Eindhoven.

Stations vormen belangrijke schakels in het spoornetwerk en zijn belangrijke overstappunten voor al het openbaar vervoer in Nederland. Daarmee vormen stations een wezenlijk onderdeel van de deur-tot-deureis van de reiziger en van de infrastructurele keten. Het groeiend aantal reizigers moet op stations voldoende gefaciliteerd worden. Verbeteraanpak Stations is erop gericht om de ervaring en de waardering van de reiziger op en rondom het station blijvend te verbeteren en vervoerders in staat te stellen hun klanten beter van dienst te zijn.

Doorlopend wordt gewerkt aan het gezamenlijk ontwikkelen van instrumenten voor betere besturing van de stations en verbetering van de samenwerking met vervoerders en overheden en van hun positie op de stations. Ook het voor- en natransport en de verandering van operationele processen rond verbouwing, nieuwbouw, exploitatie en beheer van de stations worden verbeterd.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Verbeteren van het reisgemak.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

2019 De aanbesteding van de XL-schermen moet in 2018 opnieuw worden gedaan, waardoor de uitrol van de schermen ook in tijd naar achteren schuift en grotendeels in 2019 zal plaatsvinden. Voor de informatiepunten is besloten eerst in 2018 pilots uit te voeren om reizigersbeleving te meten, waarna bij positieve bevindingen de uitrol kan plaatsvinden in 2019 (en mogelijk 2020). Daarnaast is € 0,7 miljoen overgeboekt naar het programma Onderhoud en vernieuwing (Artikel IF 13.02) ter dekking van de beheer- en onderhoudskosten van de in beheer genomen programmaonderdelen.

2017 Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.

Beter en Meer: Verbeteraanpak Stations (vervolg)

Planning

In februari 2023 is de Stationsagenda vastgesteld. Op basis van deze Stationsagenda is in 2025 welke maatregelen binnen het resterende VAS-budget een bijdrage kunnen leveren aan het (blijvend) verbeteren van de ervaring en waardering van reizigers op stations. De realisatie van eventueel uit te voeren maatregelen zal niet in één bepaald jaar gereed zijn, maar zal waarschijnlijk over meerdere jaren verdeeld zijn.

Politiek/bestuurlijk

De visie achter Beter en Meer is opgenomen in de Lange Termijn Spooragenda (LTSA) 2 en is omarmd door het kabinet. Op verzoek van het Rijk is de visie achter Beter en Meer nader uitgewerkt in het Verbeterprogramma Beter en Meer en opgenomen in het maatregelenpakket Herijking. Op 23 november 2015 is dit maatregelenpakket besproken in het Notaoverleg en zijn de budgetten voor de Beter en Meer-onderdelen vastgesteld.

Uitvoering

ProRail heeft een derde subsidiebeschikking aangevraagd voor het XL-scherm te Leiden en deze is eind 2021 verleend. Verder is besloten om de informatiezuilen niet uit te rollen omdat er geen eenduidige conclusie kan worden getrokken uit de pilots die NS en ProRail omtrent dit thema ondernomen hebben. De alternatieven voor bewegwijzering waarvoor dit geld binnen dit programma geoormerkt is, worden in 2022 door IenW, ProRail en NS onderzocht. Onderdeel hiervan is ook dat bepaald wordt welk deel van het restbudget (ontstaan als gevolg van het wegvallen van de investering in informatiezuilen) besteed moet worden aan de alternatieve bewegwijzeringsmogelijkheden.

Financiën

Taakstellend budget IenW € 10 miljoen (Artikel MF 13.03.01). Er is geen sprake van cofinanciering vanuit de regiopartijen. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn niet onderzocht.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	10	Divers
MIRT 2026	12	Divers
MIRT 2025	12	Divers
MIRT 2024	12	Divers
MIRT 2023	12	2023
MIRT 2017	13	2018
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	-3	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	2	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	4	34 %
2024	4	33 %
2023	4	35 %
2022	4	36 %
2021	4	36 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

2026 Via een decentralisatie-uitkering is € 2,1 miljoen (excl. btw) voor het in stand houden van een scholierenbuslijn en € 3,5 miljoen (incl. btw) voor de aanpak van twee overwegen beschikbaar gesteld aan Zeeland, conform afspraken hierover in het maatregelpakket voor hinderbeperking en het vergroten van de betrouwbaarheid. Wegens het niet halen van de deadline voor de seriële ombouw wordt een deel van de toegezegde CEF-subsidie voor het realiseren van een prototype en seriële ombouw in het goederenvervoer niet uitgekeerd. Omdat in het budget al rekening was gehouden met de ontvangst van deze subsidie is zowel het uitgaven- als het ontvangstenbudget verlaagd met € 6,245 miljoen. Daarnaast is € 25,410 miljoen overgeboekt naar het EOY-programma (MF 13.02), omdat de kosten van instandhouding van het bestaande treinbeveiligingssysteem VPI (Vital Processor Interlocking, een elektronisch rijwegbeveiligingssysteem dat wissels en seinen aanstuurt) op de baanvakken Groningen - Leeuwarden en Groningen - Bad Nieuweschans grens plaatsvindt binnen dit programma.

2025 Bij de 21e voortgangrapportage ERTMS is het besluit genomen om de locatie voor het proefbaanvak te wijzigen naar de Zeeuwse Lijnen. Als gevolg van deze scopewijziging wordt er budget overgeheveld vanuit de reservering op MF 11.03 naar het uitgavenartikel MF 17.07. De kosten voor de ombouw van de baan, het proefbedrijf, het alternatief vervoer en het maatregelenpakket bedragen € 337,3 (prijspeil 2024).

European Rail Traffic Management System (ERTMS)

Opgave

Het huidige beveiligingssysteem Automatische Treinbeïnvloeding (ATB) is aan vervanging toe. De nieuwe Europese standaard voor treinbeveiliging is het European Rail Traffic Management System (ERTMS). Dit systeem kent een grote ICT-component en een Europese context. De invoering van ERTMS raakt alle partijen in de spoorsector in de kern, omdat het systeem een andere manier van (samen)werken vraagt. Het is dus niet alleen een aanpassing in techniek, maar een grote verandering.

Oplossing

In mei 2019 heeft het kabinet de programmabeslissing ERTMS genomen (Kamerstuk 33652, nr. 65) en besloten het huidige treinbeveiligingssysteem tot 2050 landelijk te vervangen door de Europees verplichte standaard ERTMS. Dit systeem bestaat uit diverse onderdelen die worden ingebouwd in zowel de trein als in de baan. In de realisatiefase wordt ATB op verschillende baanvakken vervangen door ERTMS. Hieraan voorafgaand worden processen bij vervoerders aangepast, worden gebruikers van ERTMS opgeleid en wordt ERTMS ingebouwd in het bestaande materieel dat in aanraking komt met ERTMS. Reizigers en verladers moeten vooral profiteren van de voordelen en idealiter niets van de overgang merken.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Verhogen van de veiligheid en interoperabiliteit tussen landen, verbeteren van de betrouwbaarheid, verbeteren van de deur-tot-deur-reistijd.

Planning

Met de in 2019 genomen programmabeslissing ERTMS is het programma overgegaan van de plannings- en studiefase naar de aanlegfase.

Politiek/bestuurlijk

Met de programmabeslissing op 17 mei 2019 is de aanlegfase gestart. Deze vervanging sluit aan bij het algemene uitgangspunt om prioriteit te geven aan de instandhouding van het bestaande netwerk. Met deze beslissing wordt ook invulling gegeven aan een tijdige aanleg van ERTMS en aan Europese afspraken over de aanleg van ERTMS op de belangrijkste nationale en internationale verbindingen. Daarnaast biedt ERTMS meer mogelijkheden dan de huidige treinbeveiliging, zoals meer veiligheid, de mogelijkheid om meer treinen te laten rijden, en op termijn automatisch.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

In de Begroting 2024 zijn middelen overgeheveld van artikel MF 11.03 naar artikel MF 17.07 voor het proefbaanvak op de Hanzelijn. Omdat de locatie van het proefbaanvak wijzigt, worden de eerder overgehevelde middelen voor de infra-aanpassingen ten bedrage van € 87,5 miljoen (prijsspeil 2024) weer teruggeboekt naar artikel MF 11.03 en wordt per saldo € 249,8 miljoen overgeheveld naar MF 17.07. Tevens is in 2021 bestuurlijk afgesproken dat ERTMS op de Noordelijke Lijnen wordt uitgerold. Deze scope was geraamd binnen de EOv-middelen (MF 13.02) en om die reden is € 313,2 miljoen overgeboekt en toegevoegd aan het programmabudget ERTMS. In verband met excessieve prijsstijgingen, veroorzaakt door de mismatch tussen de door Financiën uitgekeerde IBOI en de vigerende CBS reeksen voor de spoorbouw en de aanbestedingseffecten, is het projectbudget verhoogd. € 102 miljoen gaat vanuit de voor excessieve prijsstijgingen getroffen reservering op MF 11.04. In verband met de toekomstige EOv-kosten van onlangs beschikte projecten is € 52,7 miljoen overgeboekt naar het EOv-artikel (MF 13.02). In verband met de inbouw van het European Rail Traffic Management System (ERTMS) is € 35 miljoen verrekend met de concessie-vergoeding NS.

European Rail Traffic Management System (ERTMS) (vervolg)

In de 22^e voortgangsrapportage ERTMS (Kamerstuk 33652, nr. 106) is tranche 1 vastgesteld waarmee de eerste stappen van de uitrol van ERTMS bekend zijn. De essentie van deze herijking is het ontwikkelen van een stapsgewijze aanpak (in tranches). Zo ontstaat een beheersbaar en maakbaar plan met een lerende aanpak, waarmee kan worden ingespeeld op ontwikkelingen.

In de 20^e voortgangsrapportage ERTMS (Kamerstuk 33652, nr. 92) staat een nadere concretisering van de herijking van de aanpak door middel van tranches. Dit houdt in dat de technische scope en wijze van aanpak worden bevroren, om focus en stabiliteit aan te brengen en te leren, voor er wordt overgegaan op de volgende stap. Dankzij deze werkwijze wordt de landelijke uitrol van ERTMS beter beheerst en stapsgewijs vormgegeven.

Om hinder te voorkomen en te kunnen leren, zal de uitrol en het testen plaatsvinden op relatief eenvoudige en minder druk bereden baanvakken aan de randen van het spoornetwerk, voordat er opgeschaald wordt.

Uitvoering

De eerste tranche ERTMS richt zich op het ontwikkelen en werkend krijgen van het vervoersysteem met ERTMS-level 2-only op een druk, met gemengd vervoer bereden baanvak. In de eerste tranche wordt het centrale beveiligingssysteem van ERTMS ontwikkeld. Daarnaast zijn er aanpassingen van de computersystemen en de beveiliging daarvan. Ook de treinen worden klaargemaakt voor rijden op ERTMS, inclusief het opleiden van de gebruikers. De scope van tranche 1 zal ook de aanleg van ERTMS op de Noordelijke lijnen, de Zeeuwse Lijn en Kijfhoek – Roosendaal – Belgische grens omvatten, inclusief de verwijdering van seinen en het ATB-systeem.

TEN-T

De uitrol van ERTMS op het kernnetwerk dient uiterlijk in 2030 volbracht te zijn. Het uitgebreide kernnetwerk dient in 2040 volbracht te zijn en het uitgebreide netwerk uiterlijk in 2050, zodat een hoogwaardig Europees netwerk ontstaat. Nederland voldoet met de uitrolvolgorde niet volledig aan deze verplichting: de Europese Commissie is hiervan genotificeerd. De ontwikkelingen voor ERTMS op de North Sea-Rhine-Mediterranean corridor en de North Sea-Baltic corridor worden ieder half jaar gerapporteerd in de voortgangsrapportage van het programma ERTMS. Het programma wordt mede mogelijk gemaakt door een bijdrage uit CEF aan onderzoek, goederenvervoerders en/of materieel-eigenaren.

Gebied **Nationaal**
Onderwerp **Spoorwegen personen
& goederen**
Ministerie **IenW**
Fase **Aanleg**

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2024** In verband met de inbouw van ERTMS is € 60 miljoen verrekend met de concessievergoeding NS. Daarnaast is € 0,3 miljoen overgeboekt naar de beleidsbegroting HXII voor de inzet van de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) en eveneens € 0,3 miljoen ten behoeve van de inzet van de RVO. Tenslotte is € 0,5 miljoen overgeboekt naar het project HSL-Zuid ten behoeve van een onderzoek naar de aansluiting van de ERTMS-versie van het HRN op de ERTMS-versie van de HSL-Zuid.
- 2023** Het beproeven en testen van ERTMS op het proefbaanvak Hanzelijn kost tot 2030 € 127,2 miljoen (prijsspeil 2022) meer dan opgenomen in het Kabinetsbesluit. Op programmaniveau is dit vrijwel kostenneutraal (TK 33652, nr. 85). De 'studie landelijke uitrol' wordt bekostigd van een overboeking vanuit MF 11.03.02 van € 3,9 miljoen, omdat het een scope-uitbreiding betreft vanuit de landelijke uitrol van ERTMS (TK 33652, nr. 85). In verband met de inbouw van ERTMS is € 14,9 miljoen verrekend met de concessievergoeding NS. Daarnaast is € 4,0 miljoen toegevoegd in verband met lagere (geplande) uitgaven en is € 11,8 miljoen overgeboekt naar het programma EOv in verband met in onderhoud genomen systemen.

European Rail Traffic Management System (ERTMS) (vervolg)

Financiën

Het taakstellend budget is € 3.556 miljoen (Artikel MF 17.07 (periode tot en met 2039). Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. Bekostiging door de EU bedraagt € 16,6 miljoen.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	3.556	Divers
MIRT 2026	3.555	Divers
MIRT 2025	2.932	Divers
MIRT 2024	2.926	Divers
MIRT 2023	2.687	Divers
MIRT 2015	2.570	Divers
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	986	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	602	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	943	27 %
2024	773	22 %
2023	628	22 %
2022	442	17 %
2021	328	13 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Gebied **Nationaal**
Onderwerp **Spoorwegen personen
& goederen**
Ministerie **IenW**
Fase **Aanleg**

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2022** ○ Naar aanleiding van het besluit (zie TK 33652) om de uitrol van ERTMS op de Noordelijke Lijnen toe te voegen aan de scope van het programma ERTMS, is € 60 miljoen toegevoegd aan het projectbudget. € 1,3 miljoen is overgeboekt naar Exploitatie, onderhoud en vernieuwing in verband met in beheer genomen aanlegprojecten. Daarnaast is € 14,2 miljoen aan reeds ingeboekte EU-subsidies afgeboekt (zie VGR-13) en is € 23,8 miljoen aan nieuw toegezegde EU-subsidies opgenomen. In verband met de inbouw van ERTMS is € 16,4 miljoen verrekend met de concessievergoeding NS. Tot slot is € 1,8 miljoen toegevoegd vanuit de beleidsbegroting HXII in verband met lagere uitgaven in 2021 dan verwacht. Ook is € 1,1 miljoen overgeboekt naar Rijkswaterstaat in verband met een onjuiste administratieve verwerking op een toegekende subsidie.
- 2021** ○ Het budget is verlaagd met € 10,8 miljoen.
- 2020** ○ Het budget is verlaagd met € 11 miljoen doordat de eerder toegekende EU-subsidie voor de aanleg van ERTMS (baseline 3) op de infrastructuur tussen Kijfhoek en Roosendaal is vervallen. Daarnaast is per saldo € 1,4 miljoen overgeboekt naar de beleidsbegroting HXII ter dekking van de kosten van de opdrachtgeversunit (OGU) die via de beleidsbegroting verantwoord worden.
- 2019** ○ Het programma is overgegaan naar de aanlegfase.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** Een deel van de scope wordt uitgevoerd binnen het project OV Knooppunt Nijmegen centrumzijde. Om die reden is € 4,8 miljoen overgeboekt naar dit project.
- 2025** In verband met de dekking van de kosten voor onderhoud van in beheer genomen projecten is € 0,1 miljoen overgeboekt naar het programma Exploitatie, onderhoud en vernieuwing (EOV) (Artikel MF 13.02).
- 2024** Een deel van de scope Amsterdam CS (de stallingen onder de oostelijke sporen (SOOS)) wordt overgeheveld naar het PHS-project Amsterdam Centraal, waardoor de werkzaamheden efficiënter kunnen worden uitgevoerd. Het hiermee samenhangende budget van € 44,1 miljoen is overgeboekt naar MF 17.10.
- 2023** De huidige capaciteit aan fietsparkeerplaatsen bij ov-knooppunten is onvoldoende om te voorzien in de groeiende behoefte. Ook uit de Integrale Mobiliteitsanalyse (IMA) 2021 blijkt dat er tot 2040 een tekort is aan fietsparkeerplekken bij stations. Als gevolg van corona is er een daling geweest van het ov-gebruik en daarmee de benutting van de fietsenstallingen, maar recent onderzoek van het Kennisinstituut voor mobiliteit (KiM) laat zien dat deze daling van tijdelijke aard is. Het huidige kabinet heeft in het coalitieakkoord daarom € 50 miljoen gereserveerd voor de beschikbaarheid

Fietsparkeren bij stations

Opgave

Verdere groei van het fietsgebruik heeft grote maatschappelijke voordelen. Het oplossend vermogen van fietsen draagt bij aan belangrijke nationale doelen zoals bereikbaarheid, leefbaarheid, duurzaamheid en gezondheid. Doordat steeds meer mensen met de fiets naar het station komen, is er een tekort aan fietsparkeerplaatsen bij stations ontstaan. In 2011 werd voor 2020 een tekort verwacht van 82.000 tot 145.000 plaatsen. Tussen januari 2012 en maart 2020 zijn 135.000 plaatsen gerealiseerd, waaronder de 500.000e plaats in de stalling van Utrecht in 2019. In 2017 werd voor 2030 een tekort van circa 150.000 plaatsen geprognosticeerd en een noodzakelijke vervangings-opgave van circa 50.000 plaatsen. Dit betekende een bouwopgave van 200.000 fietsparkeerplaatsen tot 2030. Voor 107.000 hiervan is een afspraak gemaakt of in de maak. In totaal zijn er dan met de huidige beschikbare budgetten naar verwachting circa 605.000 fietsparkeerplaatsen bij stations in Nederland in 2030.

Oplossing

In de Lange Termijn Spooragenda deel 2 (TK 29 984, nr. 474) is het verbeteren van de ketenreis benadrukt. De overstap van ov naar fiets en andersom, ook zeker bij knooppunten, is hierbij een belangrijk onderdeel. Na het Actieplan Fietsparkeren bij Stations (AFP) zijn er extra middelen vanuit het regeerakkoord-Rutte III en recent uit het Klimaatakkoord ingezet voor het innoveren en uitbreiden van de stallingsmogelijkheden bij ov-knooppunten. Bij het stallen wordt rekening gehouden met het toenemende aantal fietsen met bijzonder formaat, zoals elektrische fietsen, speed-pedelecs en bakfietsen.

Er wordt ook nadrukkelijk gekeken naar innovaties en andere concepten, bijvoorbeeld deelfietsen (naast ov-fietsen) in de stallingen. Daarbij is er focus op het efficiënter benutten van de stallingscapaciteit.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

De oplossing draagt bij aan het verkorten van de deur-tot-deurreistijd, biedt ruimte aan de groei van het reizigersvervoer en vergroot het reisgemak en de aantrekkelijkheid van de combinatie fiets-trein.

Daarmee is er een vermindering van CO₂-uitstoot voor zover mensen van modaliteit veranderen in het voor- of natransport en wordt er gezondheidswinst behaald.

Planning

Start aanleg: Divers
Oplevering: Divers

Politiek/bestuurlijk

In 2011 is het AFP naar de Tweede Kamer gestuurd (TK 32 404, nr. 53). In reactie op de motie-Ouwehand/De Rouwe ging de regering met grote gemeenten, NS en ProRail in overleg over de fietsparkeerproblematiek en werd per brief van 12 mei 2014 (TK 29 984, nr. 485) het actieplan nader ingevuld. In de loop van 2015 is de tussentijdse evaluatie van het AFP uitgevoerd (TK 29 984, nr. 642). Ook werd een bestuurlijk overleg voorgesteld om te komen tot een gemeenschappelijk bestuursakkoord.

Fietsparkeren bij stations (vervolg)

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

en ontsluiting van fietsenstallingen bij ov-knopen. Deze € 50 miljoen is toegevoegd aan het programma Fietsparkeren. Daarnaast is ter dekking van de kosten voor onderhoud van in beheer genomen aanlegprojecten € 6,4 miljoen overgeboekt naar het programma Exploitatie, onderhoud en vernieuwing (EOV) (Artikel MF 13.02).

- 2021** ○ Vanuit het klimaatakkoord is € 75 miljoen beschikbaar gesteld voor de cofinanciering van investeringen in fietsenstallingen bij ov-knooppunten. Daarnaast is er € 7,8 miljoen overgeboekt naar het programma Onderhoud en vernieuwing ter dekking van de kosten voor onderhoud van in aanleg genomen projecten. Ook is € 2,25 miljoen overgeboekt naar de beleidsbegroting HXII, bestemd voor de beleidsontwikkeling op het gebied van de bijdrage van fiets in de keten aan de doelstellingen van het Klimaatakkoord, innovatie, monitoring en de communicatie daarover.
- 2020** ○ De binnen het programma Hoogfrequent Spoorvervoer gereserveerde vaste bijdrage van € 2,2 miljoen voor de aanleg van de fietsenstallingen aan de noordzijde van het station Tilburg is overgeboekt naar het programma Fietsparkeren. Daarbinnen worden deze werkzaamheden uitgevoerd en verantwoord.
- 2019** ○ In het regeerakkoord van het kabinet-Rutte III wordt een extra investeringsimpuls aan de aanleg van fietsinfrastructuur gegeven (totaal € 100 miljoen),

In 2016 is het bestuursakkoord Fietsparkeren bij Stations ondertekend en aan de Tweede Kamer aangeboden (TK 29 984, nr. 700). Het bevat afspraken voor de aanpak van het tekort aan fietsenstallingen voor de middellange en de lange termijn en het beschikbaar stellen van € 40 miljoen extra voor een aantal extra fietsparkeerprojecten. In 2017 zijn bij aanvang van het kabinet-Rutte III extra middelen beschikbaar gesteld voor fietsparkeren. Hierbovenop is vanaf 2020 een bijdrage van het Klimaatakkoord van € 75 miljoen gekomen. De bijdrage van het Rijk in deze nieuwe plannen bedraagt bij de laatste twee deelprogramma's maximaal 40%. Er komt meer nadruk op innovatie en betere benutting van huidige plaatsen. In het najaar van 2025 is door ProRail, NS en IenW een nieuw arrangement voor fietsenstallingen bij stations afgesproken. Eén van de onderdelen van dit arrangement is dat de maximale bijdrage van IenW 50% van de geraamde realisatiekosten is. Dit geldt voor het budget dat door het kabinet-Rutte IV is gereserveerd voor fietsparkeren bij stations (€ 50 miljoen) en alleen voor projecten waarover nog geen financiële afspraken zijn gemaakt. Dus niet met terugwerkende kracht.

Uitvoering

De uitvoering van de (deel)programma's voor fietsparkeren ofwel investeringsimpuls in fietsparkeren is in handen van ProRail. Dit geldt ook voor het beheer. ProRail werkt daarbij nauw samen met gemeenten, provincies en NS-stations. De exploitatie van bewaakte stallingen is in de meeste gevallen in handen van NS-stations of vindt plaats door onderaannemers. Gemeenten, NS-stations, en soms de vervoerregio of provincie, maken hier afspraken over.

Fietsparkeren bij stations (vervolg)

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

waarvan € 74 miljoen gereserveerd wordt voor de medebekostiging van fietsenstallingen. De fietsambities van het kabinet zijn uiteengezet in brief van 12 juni 2018 (TK 31 305, nr. 70).

Met de nieuwe middelen kan structureel gewerkt worden aan Fietsparkeren bij Stations. Om die reden is het jaar van opleveren aangepast in 'divers'. Daarnaast is € 2 miljoen overgeboekt naar het programma Onderhoud en vernieuwing (Artikel IF 13.02) voor de dekking van de beheer- en onderhoudskosten van de in beheer genomen programmaonderdelen.

2018 Voor de korte termijn is € 40 miljoen vrijgemaakt vanuit de investeringsruimte Spoor (Artikel MF 13.08) voor een vervolg op het AFP. Daarmee kunnen, samen met de andere betrokken partijen, de stallingsproblemen op de twaalf meest urgente plekken worden aangepakt (TK 29 984, nr. 700). En naar aanleiding van afspraken die op 3 december 2014 in het bestuurlijk overleg tussen IenW en de gemeente Almere zijn gemaakt over de aanleg van extra fietsenstallingsplaatsen bij stations Almere Centrum en Almere Poort, is via dekking vanuit het projectbudget OV-SAAL MLT € 1,3 miljoen toegevoegd.

2017 De motie-Dik/Faber (TK 29 984, nr. 562) is verwerkt in de in 2015 aan NS verleende vervoerconcessie voor het hoofdrailnet.

TEN-T

Delen van dit project liggen op het kernnetwerk dat onderdeel is van het Europese TEN T-netwerk, en liggen deels op de North Sea-Baltic en North Sea-Rhine-Mediterranean corridors. Het project is mede mogelijk gemaakt door Europese subsidie vanuit het CEF.

Financiën

Het totaalbudget is € 563 miljoen. Tot en met 2012 via Beheer en Instandhouding als geoormerkt project: € 104 miljoen en vanaf 2013 € 459 miljoen via het aanlegprogramma Personenvervoer (Artikel MF 13.03.01). Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. De verdeling Rijk/Regio bij een aanlegproject is 40/60 of 50/50. Dat is afhankelijk van de het programma waar het onder het project valt (afspraken op basis van budget uit het Klimaatakkoord zijn bijvoorbeeld op basis van 40/60). Bekostiging door EU, namelijk € 1,5 miljoen.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	563	Divers
MIRT 2026	564	Divers
MIRT 2025	561	Divers
MIRT 2024	597	Divers
MIRT 2023	582	Divers
MIRT 2013	321	Divers
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	242	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	67	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	378	67 %
2024	359	64 %
2023	345	58 %
2022	327	56 %
2021	310	59 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** De naam van dit project is gewijzigd van HSL Maatregelenpakket in HSL Maatregelenpakket & Inbeheername. De nieuwe naam geeft een beter beeld van de op dit blad verantwoorde scope en activiteiten. Deze hebben enerzijds betrekking op te treffen (herstel-)maatregelen voor de HSL en anderzijds op apparaatskosten voor de inbeheername van de HSL door ProRail. Het projectbudget is verhoogd met 6 miljoen vanuit de generieke investeringsruimte (MF 11) ten behoeve van de te maken kosten voor de voorbereiding van inbeheername van de HSL door ProRail.
- 2025** Als gevolg van constructiefouten in tien viaducten op de noordsectie van de Hogesnelheidslijn (hierna: HSL-Zuid) zijn er snelheidsbeperkingen van kracht. Om de snelheid weer te kunnen verhogen zijn maatregelen nodig en moeten de geconstateerde constructiefouten in de tien viaducten (tussen Hoofddorp en Tunnel Groene Hart) worden hersteld. Bij een van de tien viaducten, viaduct Zuidweg bij Rijpwetering, speelt naast de constructiefout in het viaduct ook zettingenproblematiek (verplaatsing van de ondergrond, met als gevolg verminderde baanstabiliteit). Om dit op te lossen, worden ook hiervoor maatregelen uitgevoerd. De financiering van deze werkzaamheden was deels geraamd binnen MF 13.04. Omdat de werkzaamheden worden uitgevoerd door ProRail via de MIRT-

HSL Maatregelenpakket & Inbeheername

Opgave

ProRail en NS werken samen aan het ontwikkelen van maatregelen (investeringen) die de betrouwbaarheid van de HSL-Zuid op (middel) lange termijn verder kunnen verhogen. Daarbij gaat het onder andere om investeringsvoorstellen om uitval bij harde wind te voorkomen en om een betere overgang tussen het hogesnelheidsspoor en conventioneel spoor te realiseren. Hiervoor is in 2017 € 60 miljoen beschikbaar gesteld.

Daarnaast bleek bij de ingebruikname van de HSL-Zuid dat de reeds geplaatste geluidschermen onvoldoende effect hebben, omdat de combinatie van een betonnen baan en transparante schermen het geluid als het ware de baan uit doet kaatsen. Hoewel er geen wettelijke verplichting is de geluidsoverlast op te lossen, is – richtend op de grootste knelpunten – in 2015 € 70 miljoen uitgetrokken. Daarna is samen met bewoners gezocht naar maatregelen die passend zijn voor de situatie.

In 2024 is hier het herstel van tien viaducten op de noordsectie bij gekomen, inclusief de maatregelen die rondom zettingen genomen moeten worden. Omdat dit grote opgaven betreft, wordt dit ook onder het maatregelenpakket gebracht.

Oplossing

Het maatregelenpakket bestaat uit twee onderdelen: prestatieverbetering en geluidsmaatregelen. Om de prestatie te verbeteren, wordt onder andere gekeken naar de reductie van windhinder en de verbetering van de overgang tussen het hogesnelheidsspoor en conventioneel spoor.

De Tweede Kamer is op 1 oktober 2015 (TK 22 026, nr. 482) geïnformeerd over het pakket aan geluidsmaatregelen dat zal worden gerealiseerd in het kader van de geluidsproblematiek. Het maatregelenpakket bestaat uit het geluidsabsorberend maken van schermen, het verlengen van schermen en het plaatsen van een nieuw scherm in de gemeente Lansingerland.

Voor het herstellen van de tien kunstwerken op de noordsectie, om zo de snelheid weer naar 300 km/u te kunnen verhogen, worden maatregelen uitgewerkt. De definitieve planning en de kosten van de realisatie van de herstelwerkzaamheden voor negen van de viaducten zijn pas duidelijk in 2026. Voor het viaduct Zuidweg verwacht ProRail dat de planning en kosten voor de zomer van 2025 duidelijk zijn.

HSL Maatregelenpakket & Inbeheername (vervolg)

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

systematiek is de hiervoor gereserveerde € 70 miljoen overgeboekt naar MF 13.03.01. Tevens is, naar aanleiding van een eerste inschatting van de hiermee gemoeide kosten, het projectbudget vooralsnog opgehoogd met € 100 miljoen vanuit de generieke investeringsruimte.

2023 Door het plaatsen van windschermen langs de HSL-Zuid bij Bleiswijk nemen de beheerkosten voor het windwaarschuwingssysteem HSL-Zuid af. De vrijval van € 4 miljoen op het onderhoudsbudget is daarom toegevoegd aan het projectbudget, ter dekking van deze investering.

2022 Met de aanbidding van het tweede deel van de realisatie is gebleken dat het oorspronkelijke budget van € 70 miljoen niet meer toereikend is. Het budget is aangepast voor inflatie, maar niet voor de veel hogere prijsstijgingen in de bouwsector. Daarnaast bleken de constructies complexer dan gedacht. Er is daarom bij de ontwerpbegroting 2022 een risicoservering getroffen van € 43 miljoen binnen de vrije ruimte van het Mobiliteitsfonds, om alle beoogde maatregelen uit te kunnen voeren. Hiervan is bij de begroting 2023 € 38 miljoen overgeheveld naar het budget. Daarnaast is er € 3 miljoen van het budget overgeboekt naar Artikel MF 13.04 (geïntegreerde contractvormen/PPS) in verband met het in beheer nemen van de wind- en

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

De maatregelen dragen bij aan het verbeteren van de prestaties op de HSL en het verminderen van geluidsoverlast.

Planning

2018: Besluitvormingsfase oplossingsrichtingen

2019: Ontwerpfase en vergunningstraject

2020: Start aanleg

Divers tot 2027: Oplevering

Specifiek voor het herstel van de kunstwerken:

2025:

- Start verkenningfase en start plannings- en studiefase van het project 'HSL-Zuid herstel 9 kunstwerken'. ProRail verwacht in de zomer van 2025 een Voorkeursbeslissing aan IenW voor te leggen en daarna te starten met het ontwerpen van oplossingen. Het verwacht dat de eerste Voorlopige Ontwerpen begin 2026 beschikbaar zijn.
- Start realisatie damwand bij Rijpwetering.
- Opleveren realisatieplanning voor Rijpwetering (herstel kunstwerk) in Q2 2025.

2026: Planning voor realisatie van het herstel van deze kunstwerken.

Politiek/bestuurlijk

De Tweede Kamer is op 16 juni 2017 (TK 29 984, nr. 720) en in de daaropvolgende voortgangsrapportages (TK 22026, nr. 498, 505 en 509) geïnformeerd over de samenstelling en de voortgang van het pakket aan verbetermaatregelen en geluidmaatregelen. De Tweede Kamer wordt vanaf 2022 in een reguliere Kamerbrief jaarlijks geïnformeerd over de voortgang van projecten op de HSL. De gemeenten langs de HSL-Zuid zijn regelmatig geïnformeerd over de geluidmaatregelen. In de gemeente Lansingerland heeft een intensief traject van co-creatie en co-aanleg met de gemeente, de Nederlandse Stichting Geluidshinder, ProRail en het ministerie van IenW gelopen.

In 2024 is de Kamer meermaals geïnformeerd over de snelheidsbeperkingen op de HSL-Zuid en de bijbehorende herstelmaatregelen. Op 20 maart jl. is de Kamer geïnformeerd over de stand van zaken van de herstelplanning en op 13 mei heeft ProRail in een technische briefing nader toelichting gegeven op de planning.

Uitvoering

De uitvoering van de (deel)projecten is in handen van ProRail en Infrasppeed. ProRail en Infrasppeed werken daarbij nauw samen met NS. Op dit moment worden voor het € 60 miljoen. pakket projecten (SIG bundel 2.0) voorbereid, dit geldt ook voor het herstel van de viaducten (zie planning).

TEN-T

Delen van dit project liggen op het kernnetwerk dat onderdeel is van het Europese TEN-T-netwerk op de North Sea-Baltic en North Sea-Rhine-Mediterranean corridors.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

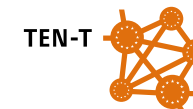
geluidschermen en de schakelaars in de spanningssluizen. Van een aantal verbetermaatregelen duurt de voorbereiding en doorlooptijd langer dan verwacht. Daarom schuift de einddatum van dit project op naar 2027.

2021 Er is € 2 miljoen overgeboekt naar het project Nazorg personenvervoer (Artikel MF 13.03), in verband met het in beheer nemen van het testlab ERTMS. Eind 2020 is gestart met het eerste deel van de realisatie van de geluidschermen van de HSL.

2020 Een aantal deelprojecten gaat over van de planstudiefase naar de aanlegfase. De einddatum van het project wordt opgeschoven van 2021 naar 2023, omdat niet alle maatregelen uit het pakket vóór 2022 uitvoerbaar zijn. Ten behoeve van geluidsmaatregelen langs de HSL-Zuid is er aan de gemeenten Lansingerland, Breda en Moerdijk een bijdrage geleverd van € 4,7 miljoen, middels een storting in het Gemeentefonds (- € 3,9 miljoen) en het btw-compensatiefonds (- € 0,8 miljoen).

2019 Nieuw opgenomen in het MIRT. Deze middelen waren eerder gereserveerd onder Artikel IF 17.

HSL Maatregelenpakket & Inbeheername (vervolg)

Financiën

Het taakstellend budget is € 431 miljoen (Artikel MF 13.03.01 en 13.03.04)
Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn niet onderzocht.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	431	Divers
MIRT 2026	347	Divers
MIRT 2025	174	Divers
MIRT 2024	173	Divers
MIRT 2023	167	Divers
MIRT 2017	130	Divers
Verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	301	
Cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	16	

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	178	51 %
2024	153	44 %
2023	147	85 %
2022	131	78 %
2021	94	56 %
2020	45	34 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Overwegenaanpak

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** Voor het project Guisweg is € 3,5 miljoen via de BDU beschikbaar gesteld aan de Vervoerregio Amsterdam.
- 2025** In verband met de kostenstijging van het deelproject Spoorzone Rijen is de bijdrage van IenW verhoogd en is € 4,8 miljoen toegevoegd vanuit de hiervoor op MF 11.03 geserveerde middelen. Daarnaast is, in verband met de toekomstige EOv-kosten van onlangs beschikte projecten, € 8 miljoen overgeboekt naar het Programma EOv (MF 13.02) en is in verband met diverse uitkeringen aan de regio € 4,2 miljoen in het btw-compensatiefonds gestort.
- 2024** In verband met diverse Specifieke Uitkeringen aan de regio (SPUKs) is circa € 5 miljoen gestort in het btw-compensatiefonds (BCF). Voor de uitvoering van het risicogestuurd en datagedreven Plan van Aanpak Overwegen/Structurele Overweg-verbeteraankpak (SOVA) is een budget van in totaal circa € 25 miljoen vanuit het NABO-programma (Niet Actief Beveiligde Overwegen) en het Landelijk Verbeterprogramma Overwegen (LVO) beschikbaar gesteld. Verder is € 7 miljoen toegevoegd vanuit MF 11.04 in verband met prijsstijgingen bij de deelprojecten Wolfheze en Gilze-Rijen.

Opgave

Elk incident op het spoor heeft een grote impact op de omgeving en de samenleving. De afgelopen jaren zijn diverse verbeteringen aan overweginfrastructuur gerealiseerd. Een onveilige overweg wordt direct aangepakt. Toch vallen de meeste verkeersslachtoffers op het spoor nog steeds op overwegen.

Veiligheid en betrouwbaarheid van het spoor hebben hoge prioriteit. Overwegen zijn een kwetsbare schakel voor weg- en treinverkeer en zijn van grote invloed op de veiligheid, de betrouwbaarheid van de dienstregeling en de doorstroming van het wegverkeer. Veiligheid op en rond overwegen is daarom onderdeel van de Beleidsagenda Spoorveiligheid 2020-2025. Het regeerakkoord van kabinet-Rutte II bevatte de opgave voor een verbeterprogramma om het aantal overwegincidenten te verminderen. Met het LVO en het programma NABO geeft het ministerie van IenW in samenwerking met ProRail, decentrale overheden en andere betrokken partijen uitvoering aan die opgave. Nu deze verbeterprogramma's aflopen is gestart met een structurele verbeteraankpak voor overwegveiligheid: de Structurele Overwegverbeteraankpak (SOVA). Hierin wordt datagedreven, (kosten) effectief en doelmatig gewogen op welke overweg de beschikbare, resterende middelen de grootste veiligheidsverbetering per euro oplevert.

Oplossing

Bij het veiliger maken van overwegen volgt het ministerie van IenW een risicogestuurd aanpak. Investerings worden gedaan waar de risico's het grootst zijn. Bovendien gaat de overwegenaankpak bij openbare overwegen uit van cofinanciering door de regio voor de meest kosteneffectieve oplossingen. Dit gebeurde de laatste jaren via verschillende overwegenprogramma's, die tot en met 2028 worden afgerond:

1. Het Landelijk Verbeterprogramma Overwegen (LVO). Dit richt zich op de meest risicovolle beveiligde overwegen.

2. Het programma Niet-Actief Beveiligde Overwegen (NABO). Dit richt zich op het opheffen of (innovatief) beveiligen van alle openbare en openbaar toegankelijke NABO's op het reizigers- en gemengde spoornet.
3. Het AKI-plan en Veiligheidsknelpunten. Dit project is sinds 2002 bekend als het Programma Verbeteren Veiligheid Overwegen (PVVO). Enkele projecten binnen dit programma bevinden zich nog in de aanlegfase, maar de programmatische aanpak is afgerond.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

2023

Het deelproject AKI Programma en Veiligheidsknelpunten (onderdeel van het programma Verbeteren Veiligheid Overwegen (PVVO)) is afgesloten, de subsidie is vastgesteld en er is € 2,1 miljoen overgeboekt naar de post Nazorg (MF 13.03.01). Naar aanleiding van de SPUK aan de gemeente Apeldoorn, ten behoeve van de overweg onderdoorgang Laan van Osseveld, is € 2,1 miljoen gestort in het btw-compensatiefonds. En nog eens € 1,9 miljoen naar aanleiding van de SPUK aan de gemeente Gilze en Rijen, ten behoeve van het project Oosterhoutseweg. Bij het deelproject Guisweg is sprake van een budgettekort.

In het Bestuurlijk Overleg MIRT 2022 is besloten om € 8,4 miljoen van de reservering voor de overweg Beverwijksestraatweg (MF 11.04.01) in te zetten voor het project Guisweg. Na deze overboeking resteert voldoende budget om de overweg Beverwijksestraatweg PHS-proof te maken. Ook is in het Bestuurlijk Overleg MIRT 2022 besloten het binnen het programma Spoorcapaciteit 2030 gereserveerde budget van € 3,4 miljoen voor de optimalisatiemaatregelen aan de spoorlijn Zaandam-Hoorn toe te voegen aan het project Guisweg, om hiermee een deel van het voorziene tekort te dekken.

Overwegenaanpak (vervolg)

Vanaf eind 2024 is gestart met de Structurele Overwegverbeteraanpak (SOVA), waarmee de geleerde lessen van de aanpak uit de verbeterprogramma's zijn opgenomen in een bredere verbeteraanpak.

Een risicogestuurde en integrale (gebiedsgerichte) aanpak van overwegen moet het aantal incidenten op overwegen verder verminderen. Vanuit spoor en weg wordt de overweg in de bredere ruimtelijke context gezien. ProRail werkt in nauwe samenwerking met decentrale overheden en wegbeheerders aan maatregelen om het aantal incidenten of de kans daarop te verminderen.

Deze maatregelen kunnen zich zowel richten op aanpassingen van het spoorstelsel, als op aanpassingen van het wegennet. Het LVO-programma richt zich daarbij ook op de meer generieke maatregelen. Innovatie en kosteneffectiviteit zijn daarbij van groot belang. Met slimme, innovatieve en kosteneffectieve maatregelen wil het ministerie van IenW samen met betrokken partijen een veilige en vlotte doorstroming van weg- en spoorverkeer op overwegen bevorderen, zodat het aantal incidenten of de kans daarop aantoonbaar afneemt. Voor specifieke projecten (aan openbare overwegen) is cofinanciering door de decentrale overheden en het ministerie van IenW een uitgangspunt. Vanuit het Rijk geldt daarbij een maximale bijdrage van 50% voor de meest kosteneffectieve oplossing. Generieke LVO-maatregelen en maatregelen aan particuliere overwegen worden in beginsel door het ministerie van IenW gefinancierd.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Het verhogen van de veiligheid op het spoor, het verbeteren van de betrouwbaarheid van zowel het openbaar vervoer als het vervoer van goederen en het mogelijk maken van de beoogde groei daarvan.

Planning

2001-2021: Aanleg AKI-plan en Veiligheidsknelpunten (PVVO)
2014: Start planning en studies LVO
2015: Start planning en studies Programma NABO
2024: Start planning en studies uitvoering Plan van Aanpak

Overwegveiligheid/SOVA

Start aanleg: Divers, afhankelijk van uitkomsten verkenningen en overleg met regionale partners
Oplevering: Divers

Politiek/bestuurlijk

IenW streeft ernaar om samen met ProRail, decentrale overheden, recreatieve belangenorganisaties en burgers te zorgen voor nul dodelijke slachtoffers en nul verstoringen op en rondom overwegen (trein- en wegverkeer), om een veilige, vlotte en duurzame mobiliteit te kunnen garanderen. Deze ambitie volgt uit de Beleidsagenda Spoorveiligheid 2020-2025, die in 2025 een opvolger krijgt. ProRail en IenW hanteren een risicogestuurde aanpak voor het reduceren van het aantal overwegen en het verhogen van de veiligheid op overwegen, daar waar de meeste veiligheidswinst kan worden geboekt voor elke geïnvesteerde euro. Een goede aanpak van overwegen is van belang om de veiligheid op en rondom het spoor (maatschappelijk) te kunnen verantwoorden als we meer en snellere treinen willen laten rijden.

Ook de OvV heeft geconstateerd dat overwegen zijn ontstaan in een tijd dat treinen minder frequent en langzamer reden, er minder wegverkeer was en er nog overwegwachters waren die voor de veiligheid het spoor handmatig volledig konden afsluiten. De OvV benoemt dan ook in haar rapportage om het aantal overwegen te reduceren. Aan ProRail, als capaciteitsverdelers en beheerder van het spoor, is het vervolgens de taak om de aanpak van overwegen samen met alle betrokken partijen te realiseren. Inmiddels zijn, verspreid over het land, overwegen aangepakt en zijn plannen voor de verdere aanpak in voorbereiding.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2022** Sinds 2018 zijn 67 van de 180 NABO's uit het NABO-programma aangepakt. Om de overige 113 NABO's ook aan te kunnen pakken, is besloten om de komende drie jaar circa € 37,5 miljoen per jaar extra in het NABO-programma te investeren (Kamerstukken 29 893, nr. 249). Daarnaast is voor de aanleg van de scope van Overwegen Gilze en Rijen vanuit het PHS-budget € 4,3 miljoen toegevoegd en vanuit het budget Spoorcapaciteit 2030 € 2,5 miljoen. Onder andere met bijdragen uit deze budgetten worden binnen het LVO twee gelijkvloerse overwegen vervangen door tunnels.
- 2021** Voor het NABO- en het LVO-programma is aanvullend € 25 miljoen vanuit de investeringsruimte Spoor (Artikel IF 20.05 Regeerakkoordmiddelen) beschikbaar gesteld.
- 2020** Voor het opheffen van de overweg Guisweg is vanuit het programma Hoogfrequent Spoorvervoer € 28,5 miljoen toegevoegd (ten behoeve van een hoogfrequente dienstregeling op het traject Alkmaar-Amsterdam) en vanuit de investeringsruimte Spoor is € 11,7 miljoen toegevoegd vanuit de vrijval Zaanstad (Spoorse Doorsnijdingen).

Overwegenaanpak (vervolg)

Uitvoering

Sinds 2018 zijn 161 van de 180 onbeveiligde overwegen uit het NABO-programma aangepakt.

TEN-T

Delen van dit project liggen op het kernnetwerk, uitgebreide kernnetwerk of uitgebreide netwerk die onderdeel zijn van het Europese TEN T-netwerk, en deels op de North Sea-Baltic en North Sea-Rhine-Mediterranean corridors.

Financiën

Het taakstellend budget is € 947 miljoen (Artikel MF 13.03.01 en 13.03.04). Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt (bekostiging door andere overheden). De

verbetering van overwegveiligheid is namelijk een gedeelde verantwoordelijkheid van spoor- en wegbeheerders. De overwegenaanpak bestaat uit vier overkoepelende programma's, lopende over vele jaren, met daarin honderden afzonderlijke projecten voor de aanpak van specifieke overwegen. Er is daardoor geen som van de gecofinancierde bijdrage naar actueel prijspeil te geven. Daar waar het openbare wegen betreft, is het uitgangspunt dat de wegbeheerder voorziet in 50% medefinanciering. Maar dit is afhankelijk van de specifieke situatie. Per overwegproject worden afspraken gemaakt met de betrokken decentrale overheden.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	947	Divers
MIRT 2026	946	Divers
MIRT 2025	950	Divers
MIRT 2024	938	Divers
MIRT 2023	911	Divers
MIRT 2013	378	Divers
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	569	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	93	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	695	73 %
2024	662	70 %
2023	608	65 %
2022	531	58 %
2021	474	53 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

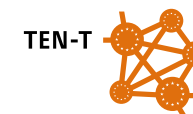
** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Gebied **Nationaal**
Onderwerp **Spoorwegen personen**
Ministerie **IenW**
Fase **Aanleg**

Overwegenaanpak (vervolg)

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2019** ○ Vanaf de begroting 2019 zijn de lopende overwegenprogramma's en projecten samengevoegd tot één MIRT-blad. Hierdoor wordt het overzicht op de totale overwegenaanpak vergroot. De MIRT-bladen Landelijk Verbeterprogramma Overwegen, Programma NABO en AKI Veiligheidsknelpunten komen hiermee te vervallen. Ten opzichte van de begroting 2018 is aan het Programma NABO € 25 miljoen toegevoegd naar aanleiding van de motie-Van der Graaf c.s. (Kamerstuk 34775-A, nr. 36), en als vervolg op het LVO is een nieuwe reservering opgenomen van € 25 miljoen voor overwegenaanpak (risicogestuurd).

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2025** In verband met een aanvullende realisatiebeschikking is het projectbudget verhoogd met € 24,3 miljoen, gedekt vanuit het budget planuitwerking PHS (Artikel MF 17.10.02).
- 2024** De binnen het programma Spoorcapaciteit 2030 geraamde scope Tractie Energievoorziening (TEV) wordt uitgevoerd binnen het project PHS Tractie Energievoorziening. Het hiervoor gereserveerde bedrag van € 11 miljoen is toegevoegd aan dit project.
- 2023** Er is € 25,124 miljoen toegevoegd vanuit het PHS-budget planuitwerking voor een aanvullende realisatiebeschikking.
- 2022** Voor het verzwaren van elf bestaande onderstations en de bouw van een nieuwe is een aanvullende subsidiebeschikking afgegeven. Het projectbudget is verhoogd met € 48 miljoen.
- 2021** In verband met de aanleg van drie nieuwe onderstations is het projectbudget verhoogd met € 23 miljoen.
- 2020** Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.

PHS Tractie Energievoorziening

Opgave

Het vergroten van de TEV-capaciteit op de verschillende PHS-corridors om zo de toekomstige frequenties van personentreinen en/of goederentreinen te faciliteren. Dit bestaat uit zowel het verzwaren van bestaande onderstations als het bouwen van nieuwe.

Oplossing

In het kader van PHS zijn TEV-maatregelen bepaald die nodig zijn om op de diverse PHS-corridors de frequenties van personentreinen en/of goederentreinen mede te faciliteren. De benodigde TEV-maatregelen en het moment waarop deze gereed moeten zijn, zijn mede afhankelijk van de diverse stappen in het verhogen van de frequenties op de PHS-corridors.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Deze maatregelen maken onderdeel uit van PHS en dragen daarmee bij aan de economische en ruimtelijke ontwikkeling van Nederland. De TEV-maatregelen zijn onderdeel van het integrale maatregelpakket dat voor PHS nodig is om het aantal treinen op de PHS-corridors stap voor stap te verhogen.

Planning

2020: Start aanleg

2028: Maatregelenpakket volledig gerealiseerd

Uitvoering

Dit project bestaat uit een portefeuille van deelprojecten die elk een eigen status (nog te starten, in planuitwerking, in realisatie of opgeleverd) en planning hebben. Realisatie van totale portefeuille is voorzien uiterlijk bij het einde van PHS.

Gebied **Nationaal**
Onderwerp **Spoorwegen personen
en goederen**
Ministerie **IenW**
Fase **Aanleg**

PHS Tractie Energievoorziening (vervolg)

Financiën

Taakstellend budget € 149 miljoen (Artikel MF 17.10.01). Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn niet onderzocht.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	149	Divers
MIRT 2026	147	Divers
MIRT 2025	121	Divers
MIRT 2024	107	Divers
MIRT 2023	77	Divers
MIRT 2021	2	Divers
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	147	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	15	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	54	37 %
2024	38	26 %
2023	29	27 %
2022	21	27 %
2021	8	31 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2023** In verband met voortdurend overleg tussen ProRail en de betrokken spoorwegondernemingen over de selectiecriteria voor nieuwe risicoseinen, is de afronding van het programma in 2023 niet meer haalbaar.
- 2018** Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.

Programma ATB-Vv

Opgave

In het kader van het Programma Hoogfrequent Spoorvervoer (PHS) wordt de frequentie op het spoor verhoogd. Voorwaarde daarvoor is het terugdringen van het aantal roodseinpassages (stoptonend seinpassages ofwel STS-passages) en het verminderen van veiligheidsrisico's die deze passages hebben. Het systeem Automatische Treinbeïnvloeding Verbeterde versie (ATB-Vv) bij seinen is een effectief middel gebleken om deze STS-passages en de daaraan verbonden risico's terug te dringen.

Oplossing

Door ATB-Vv bij seinen wordt de kans op STS-passages verminderd. Ook worden de risico's gereduceerd als een STS-passage toch plaatsvindt. Momenteel zijn meer dan 3.000 seinen hiermee uitgerust. In de Beleidsagenda Spoorveiligheid 2020-2025 (TK 29893, nr. 242), die op 5 februari 2020 naar de Tweede Kamer is gestuurd, is toegelicht dat de inmiddels gerealiseerde zogenaamde tranche 5 van de aanleg van ATB-Vv de laatste grootschalige ATB-Vv-tranche was. In tranche 6 zal alleen bij incidentele nieuwe risicoseinen en bij zogenaamde kopsporen nog ATB-Vv aangelegd worden. Op basis van een subsidieaanvraag van ProRail is medio 2023 hiervoor de subsidiebeschikking aan ProRail verstrekt.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Verhogen van de veiligheid en verbeteren van de betrouwbaarheid.

Planning

2017: Start uitvoering
2026: Totale programma gereed

Gebied **Nationaal**
Onderwerp **Spoorwegen personen**
Ministerie **IenW**
Fase **Aanleg**

Programma ATB-Vv (vervolg)

Uitvoering

Op basis van een subsidieaanvraag van ProRail is medio 2023 de subsidiebeschikking ATB-Vv tranche 6 aan ProRail verstrekt.

Financiën

Het taakstellend budget is € 84 miljoen (Artikel MF 13.03.01).
Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn niet onderzocht.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	84	Divers
MIRT 2026	82	Divers
MIRT 2025	81	Divers
MIRT 2024	79	Divers
MIRT 2023	75	Divers
MIRT 2018	68	Divers
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	16	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	17	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	10	12 %
2024	10	12 %
2023	9	12 %
2022	8	11 %
2021	8	11 %

* Gegevens over vijf jaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Programma Behandelen en Opstellen

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** Er is € 1 miljoen overgeboekt naar het programma Exploitatie, onderhoud en vernieuwing (EOV) ter dekking van de kosten voor het onderhoud van in beheer te nemen aanlegprojecten. Het gerealiseerd budget is fors toegenomen vanwege de succesvolle indienststelling van de deelprojecten Amsterdam Watergraafsmere en Hengelo.
- 2025** In verband met de toekomstige EOY-kosten van onlangs beschikte projecten is € 4 miljoen overgeboekt naar het Programma EOY (MF 13.02). Om de TEN-T-corridor tussen de Rotterdamse haven en Bad Bentheim beter geschikt te maken voor goederentreinen van 740 meter lang wordt een goederenwachterspoor (GWS) van 740 meter gerealiseerd bij Rotterdam Noord. Aangezien het programma Behandelen & Opstellen (B&O) reeds werkzaamheden van plan is op het emplacement hier, wordt de B&O-scope uitgebreid met het realiseren van het GWS. Het hiervoor benodigde budget ad € 15,9 miljoen is toegevoegd vanuit het programmabudget 740 meter. (MF 13.03.05). Ook is besloten een deel van de binnen het programma Spoorcapaciteit 2030 opgenomen scope TEV maatregelen Emplacement Rotterdam Noord Goederen uit te voeren binnen het programma B&O. De hiervoor benodigde middelen ad € 2,7 miljoen zijn om die reden overgeboekt en toegevoegd aan dit programma.

Opgave

Het materieelpark van de NS en andere vervoerders groeit vanwege het stijgende aantal treinreizigers. Voor het opstellen en behandelen van dit nieuwe materieel is aanvullende opstelcapaciteit nodig.

Oplossing

IenW heeft de sector gevraagd een integrale studie uit te voeren naar het opstellen van reizigerstreinen op de lange termijn (2018-2030). Op basis daarvan heeft ProRail in samenwerking met de NS, treinonderhoud en andere vervoerders een plan van aanpak opgesteld om de opstelcapaciteit te vergroten. Daarbij is besluitvorming op basis van het MIRT het uitgangspunt. Het doel is om te komen tot een mix van oplossingen, zoals uitbreiding, betere benutting en het optimaliseren van het opstelproces. Het uitgangspunt daarbij is dat bestaand spoor zo veel en optimaal mogelijk wordt benut.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Verbeteren van de betrouwbaarheid en ruimte bieden aan de groei van het reizigersvervoer. Waar nodig wordt extra opstelcapaciteit gerealiseerd.

Planning

De oplevering van maatregelen is divers. Indienststelling van het laatste deelproject dat nettocapaciteit toevoegt, is momenteel voorzien voor 2028.

Politiek/bestuurlijk

In overleg met de sector en de regio is in het notaoverleg MIRT van 23 november 2015 besloten om geld vrij te maken voor een pakket van investeringsmaatregelen (zie ook bijlage 6 van TK 34300 A, nr. 17). Hiervan is € 45 miljoen bedoeld voor het faciliteren van opstelcapaciteit. Na het gereedkomen van de integrale studie naar de lange-termijn-behoefte (2018-2030) is € 150 miljoen toegevoegd vanuit de aanvullende post (regeerakkoord Kabinet Rutte-III).

Programma Behandelen en Opstellen (vervolg)

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2023** Er is € 0,6 miljoen toegevoegd voor een pilot van ProRail over het feitelijke gebruik van behandel- en opstelcapaciteit. Daarnaast wordt binnen het B&O-project Rotterdam Noord Goederen de planuitwerking meegenomen van '740 meter goederenwachtspoor' (meekoppelkans) en is daarom € 1,21 miljoen toegevoegd vanuit het budget Maatregelenpakket Spoorgoederenvervoer (Artikel MF 11.03.02).
- 2022** Bij Rotterdam Noord ligt een kans om plannen voor behandel- en opstelcapaciteit te integreren met de 740 meter-ambitie op de TEN-T-corridor richting Bad Bentheim. De hiervoor gereserveerde gelden van € 0,3 miljoen zijn toegevoegd. Ter dekking van de kosten voor onderhoud van in beheer genomen aanlegprojecten is € 0,24 miljoen overgeboekt naar het programma Exploitatie, onderhoud en vernieuwing.
- 2021** Vanuit het programma Behandelen en Opstellen is behoefte aan extra opstelcapaciteit in de regio. Deze uitbreiding wordt meegenomen in de uitwerking van PHS Nijmegen. Om die reden is de hiervoor gereserveerde € 6,2 miljoen overgeboekt naar het PHS-budget (Artikel MF 17.10.02).
- 2020** De binnen dit programma geraamde scope Opstellen Leeuwarden wordt uitgevoerd binnen het programma Kleine Functiewijzigingen. Het hiervoor geraamde budget van € 4,8 miljoen is overgeboekt naar dit programma.

Uitvoering

Uitvoering geschiedt in diverse deelprojecten onder aansturing van ProRail.

TEN-T

Delen van dit project liggen op het kernnetwerk, uitgebreide kernnetwerk of uitgebreide netwerk die onderdeel zijn van het Europese TEN-T-netwerk en liggen deels op de North Sea-Baltic en North Sea-Rhine-Mediterranean corridors.

Financiën

Het taakstellend budget is € 194 miljoen (Artikel MF 13.03). Er is geen sprake van cofinanciering vanuit de regiopartijen.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	194	Divers
MIRT 2026	193	Divers
MIRT 2025	175	Divers
MIRT 2024	171	Divers
MIRT 2023	161	Divers
MIRT 2017	45	2020
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	149	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	36	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	71	37 %
2024	36	19 %
2023	31	18 %
2022	24	15 %
2021	20	13 %
2020	14	9 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Gebied **Nationaal**
Onderwerp **Spoorwegen personen**
Ministerie **IenW**
Fase **Aanleg**

Programma Behandelen en Opstellen (vervolg)

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2019** ○ De binnen dit programma geraamde scope Opstelsterrein Heerhugowaard wordt uitgevoerd binnen het programma Hoogfrequent Spoorvervoer. Het hiervoor geraamde budget van € 43 miljoen is overgeboekt naar PHS. Daarnaast is het projectbudget verhoogd met € 1 miljoen vanuit het programma Beter Benutten ten behoeve van de uit te voeren scope Opstellen station Leeuwarden.
- 2018** ○ Op basis van een door IenW aan de sector opgedragen langetermijnanalyse is geconstateerd dat op de korte en middellange termijn aanvullende capaciteit nodig is om de dienstregeling te kunnen uitvoeren. Naar aanleiding daarvan heeft de staatssecretaris aanvullend € 150 miljoen toegezegd. Ook de naamgeving en de planning van het programma zijn hierop aangepast.

Programma Emplacementen op orde

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** ○ Het projectbudget is naar aanleiding van een negatieve afrekening over de 2e helft van 2025 via een desalderingsmutatie met het ontvangstenartikel verhoogd met € 1,5 miljoen. Daarnaast is in verband met de subsidievaststelling van het deelproject Realisatie brandblusvoorzieningen € 0,6 miljoen overgeboekt naar het project Nazorg.
- 2025** ○ In verband met de toekomstige EOv-kosten van onlangs beschikte projecten is € 1,8 miljoen overgeboekt naar het Programma EOv (MF 13.02). Daarnaast is € 0,4 miljoen overgeboekt naar het studie- en innovatiebudget (MF 13.03.04) voor het uitvoeren van een consequentieonderzoek voor de implementatie van de uitkomsten van het emplacementenproject.
- 2024** ○ De brandblusvoorzieningen op de havenemplacementen Europoort, Botlek, Maasvlakte West/West-West en Waalhaven Zuid zijn voor 1 januari 2023, conform de door de het Bevoegd Gezag gestelde eisen in de vigerende vergunning, gerealiseerd. Emplacement Pernis is op 6 maart 2023 opengesteld voor handelingen met gevaarlijke stoffen. Het deelproject is daarmee afgerond. De scope 'Eenmalig spoelen op de Rotterdamse Havenemplacementen' is ontstaan omdat werkzaamheden voor brandblusvoorzieningen onder grote tijdsdruk bij slechte weersomstandigheden zijn uitgevoerd. Hierdoor is er

Opgave

Spooremlacements zijn complexe locaties waar veel verschillende activiteiten worden uitgevoerd. De eisen in de vergunningen verschillen onderling qua voorschriften, maatregelen en voorzieningen. Daarom heeft het ministerie van IenW besloten om een landelijk project te starten om te komen tot heldere, uniforme, robuuste en kosteneffectieve afspraken over de eisen die op emplacementen worden gesteld aan veiligheid. In dit traject wordt samengewerkt met gemeenten, omgevingsdiensten, veiligheidsregio's, brandweer Nederland, vervoerders, brancheorganisaties en ProRail. Voor geluid is inmiddels een apart project gestart. Daarnaast zijn er emplacementen die onvoldoende voldoen aan arbonormen voor treinpersoneel. Onder leiding van ProRail is een project gestart om waar nodig voorzieningen aan te brengen of te herstellen.

Oplossing

Vertegenwoordigers van gemeenten, veiligheidsregio's, omgevingsdiensten, ProRail en het ministerie van IenW hebben in een landelijk project uniforme normen voor veiligheidsmaatregelen op spooremlacements bepaald. Deze normen zijn onder andere gebaseerd op maatgevende scenario's van mogelijke soorten incidenten en op de bevolkingsdichtheid in de omgeving. Betrokken bestuurders van lokale overheden hebben hierover afspraken gemaakt. De maatregelen worden nu op de emplacementen gerealiseerd. De Tweede Kamer is hier nader over geïnformeerd in de Beleidsimpuls Railveiligheid (TK 29893, nr. 204) en de Beleidsagenda Railveiligheid (TK 29 893, nr. 242). ProRail is gestart met de Rotterdamse havenemplacementen. Daarnaast worden op emplacementen voorzieningen aangebracht en verbeterd, waardoor treinpersoneel zich veilig van en naar de trein kan begeven. ProRail heeft hiervoor een plan opgesteld dat in vier jaar uitgevoerd wordt.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Verhogen van de veiligheid en behalen van de milieunormen.

Planning

2016-2021: Opstellen programma, juridische verankering uitkomsten bestuurlijke afspraken, onderzoek naar benodigde aanpassingen op emplacementen (uniforme veiligheidsmaatregelen en een onderverdeling over de relevantste emplacementen), aansluitend uitvoeren programma

2018-2022: Aanbesteden en uitvoeren programma Arbomaatregelen. Verwacht décharge in 2023

2020-2023: Realisatie brandblusvoorzieningen Rotterdam

2023-2024: Opstellen programma overige fase 1-emplacementen

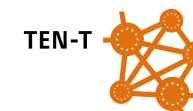
Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

vervuiling in de leidingen gekomen en moet het systeem eenmalig worden gespoeld. De werkzaamheden worden in 2024 afgerond. De scope wordt uitgevoerd binnen het EOv-programma. Om die reden zijn de kosten voor het uitvoeren van de alle werkzaamheden, in totaal € 21,8 miljoen, overgeboekt naar dit programma (MF 13.02).

2023 Om aan de eisen van de omgevingsvergunningen te voldoen zijn aanpassingen aan de brandblusvoorzieningen in het havengebied van Rotterdam noodzakelijk. Het projectbudget is hiervoor opgehoogd met € 123 miljoen vanuit de generieke investeringsruimte (Artikel MF 11.04). De volledige realisatie van de nieuwe veiligheidsmaatregelen op het havenspoor is vertraagd. ProRail heeft inmiddels nieuwe blusleidingen op de emplacementen gerealiseerd, maar het is nog niet gelukt om deze met de door bevoegd gezag geëiste waterdruk te spoelen. Deze eis wordt nog onderzocht op technische haalbaarheid, waarna realisatie kan gaan plaatsvinden. Deze werkzaamheden waren aanvankelijk niet op deze manier voorzien en hiervoor moeten extra kosten worden gemaakt. Daarnaast worden op meerdere plekken in het land voorzieningen gerealiseerd naar aanleiding van de uitkomsten van het landelijk emplacementenproject. Voor de dekking daarvan is € 50 miljoen aan het programmabudget toegevoegd.

Programma Emplacementen op orde (vervolg)

Politiek/bestuurlijk

Het project voor spooreplacementen heeft in 2018 een advies over de voorzieningenniveaus opgeleverd. Op basis van het advies wordt de exacte opgave voor de spooreplacementen in kaart gebracht en wordt een projectvoorstel gedaan voor de uitvoering.

Uitvoering

De uitvoering van de veiligheidsmaatregelen op emplacementen hangt af van de scope en de planning die momenteel in kaart worden gebracht. Voor de aanleg van deze plannen is nu geen einddatum te noemen, maar dit zal de komende jaren gebeuren. De uitvoering van de arbomaatregelen op emplacementen heeft ongeveer een half jaar vertraging opgelopen door een verlate gunning in verband met de uitloop van de aanbesteding.

TEN-T

Delen van dit project ligt op het kernnetwerk en het uitgebreide netwerk, die onderdeel zijn van het Europese TEN T-netwerk.

Financiën

Het taakstellend budget is € 233 miljoen (Artikel MF 13.03.02). Er is geen sprake van cofinanciering vanuit de regiopartijen.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	233	Divers
MIRT 2026	232	Divers
MIRT 2025	233	Divers
MIRT 2024	253	Divers
MIRT 2023	198	Divers
MIRT 2017	58	2020
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	175	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	18	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	194	84 %
2024	191	82 %
2023	168	66 %
2022	107	54 %
2021	19	27 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Gebied **Nationaal**
Onderwerp **Spoorwegen personen**
Ministerie **IenW**
Fase **Aanleg**

Programma Emplacementen op orde (vervolg)

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2022** ○ Binnen het programma PAGE was rekening gehouden met een bijdrage voor de Zuidelijke spoorboog Sittard van € 6,6 miljoen. Na het besluit van de gemeente Sittard-Geleen om de eerder toegezegde bijdrage aan dit project in te trekken en het feit dat er sprake bleek van een stijging van de geraamde ontwikkelingskosten, is dit project stopgezet. Het resterende budget is overgeboekt naar het programma Emplacementen op orde. Dit programma heeft dezelfde doelstelling, namelijk het verhogen van de veiligheid op emplacementen.
- 2019** ○ De planning is geactualiseerd. De oplevering van maatregelen is verspreid in de tijd.
- 2017** ○ Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.

Programma Kleine Functiewijzigingen

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2022** ○ Hoewel de uitvoering van de scope 'Centraal beheerd gebied Den Haag Kleine Binckhorst' binnen dit programma was gepland, is besloten om deze scope uit te voeren binnen het project Den Haag emplacement. Om die reden is € 3,6 miljoen overgeboekt naar het project Den Haag Emplacement.
- 2021** ○ Binnen het programma Behandelen en Opstellen is de scope Opstellen Leeuwarden geraamd. Deze scope wordt uitgevoerd binnen het programma Kleine Functiewijzigingen. Het hierbij behorende budget van € 4,8 miljoen is toegevoegd. Bij de Miljoenennota 2019 is vanuit de aanvullende middelen van het regeerakkoord € 75 miljoen toegevoegd aan dit programma met het oogmerk om investeringen in capaciteit te kunnen doen. Nu al deze investeringen worden ondergebracht onder 'Spoorcapaciteit 2030' worden deze middelen, met uitzondering van € 0,6 miljoen ten behoeve van het project Zandvoort, overgeboekt naar het project 'Spoorcapaciteit 2030'.
- 2020** ○ Er is € 12,1 miljoen overgeboekt naar het project Den Haag Emplacement. Daarnaast is er € 3,8 miljoen overgeboekt naar het programma Onderhoud en vernieuwing (artikelonderdeel 13.02) ter dekking van de beheer- en onderhoudskosten van het in beheer te nemen deelproject Cameratoezicht op stations.

Opgave

Het programma Kleine Functiewijzigingen is bestemd voor:

- het oplossen van actuele capaciteits- en kwaliteitsknelpunten in het vervoersysteem;
- het oplossen van actuele knelpunten naar aanleiding van ingediende (vervoerders)vragen.

Oplossing

1. Het programma bevat maatregelen om de capaciteit te vergroten. Zo worden knelpunten die voortkomen uit overbelastverklaringen vanuit het verdelingsproces opgelost. Daarnaast moet het robuuster maken van de infrastructuur zorgen voor minder verstoringen en daarmee een betrouwbare dienstregeling. Hierbij wordt rekening gehouden met milieu- en veiligheidsaspecten.
2. Het gaat om vragen rond logistiek, transfer en veiligheid. Hieronder vallen maatregelen voor de uitbreiding van de opstelcapaciteit, perronverlengingen, de aanleg van gelijktijdigheden, de elektrificatie van emplacementen, de verkorting van bezettingstijden, de verlenging/inkorting van sporen, de verbetering van de servicecapaciteit en de reactivering van de treindienst. Maatregelen in het kader van transfers betreffen onder meer de vergroting van perroncapaciteit en de verbreding van reizigerstunnels en traversen.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstellingen

Het verbeteren van de van-deur-tot-deurreistijd, het verbeteren van het reisgemak, het verhogen van de veiligheid, het verbeteren van de betrouwbaarheid, ruimte bieden aan de groei van het aantal reizigers en het goederenvervoer, en het behalen van de milieunormen.

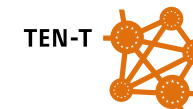
Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

2019 Het projectbudget is met € 75 miljoen verhoogd vanuit de Aanvullende Post (regerakkoord kabinet-Rutte III). Daarnaast is € 2,3 miljoen toegevoegd vanuit het projectbudget Sporendriehoek Noord-Nederland (Artikel IF 13.03.01) ten behoeve van de financiering van de tractie energievoorziening Meppel-Leeuwarden.

2018 Binnen het deelproject Watergraafsmeer worden werkzaamheden uitgevoerd in het kader van het programma Opstellen Reizigerstreinen. Om die reden is vanuit het programma Opstellen Reizigerstreinen € 2,2 miljoen overgeboekt en toegevoegd aan het programma Kleine Functiewijzigingen.

Programma Kleine Functiewijzigingen (vervolg)

Planning

Jaarlijks wordt het meerjarenprogramma geactualiseerd.

Uitvoering

Jaarlijks wordt bekeken welk pakket aan maatregelen gewenst is. Hiervoor wordt vervolgens een subsidiebeschikking afgegeven.

TEN-T

Delen van dit programma liggen op het kernnetwerk en het uitgebreide netwerk die onderdeel zijn van het Europese TEN-T netwerk, op de North Sea-Rhine-Mediterranean corridor.

Financiën

Het taakstellend budget is € 402 miljoen (Artikel MF 13.03.01). Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	402	Divers
MIRT 2026	401	Divers
MIRT 2025	399	Divers
MIRT 2024	396	Divers
MIRT 2023	389	Divers
MIRT 2013	565	Divers
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	163	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	51	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	321	80 %
2024	308	77 %
2023	281	71 %
2022	270	69 %
2021	257	67 %
2020	235	62 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2022** De oorspronkelijke scope is afgerond. Het resterende budget dat bij die scope hoort, wordt ingezet voor het vervolg van het programma (afschermingsmaatregelen). Daarnaast is € 10 miljoen toegevoegd vanuit de generieke investeringsruimte, waardoor het programma verlengd kan worden tot en met 2026. Hiermee wordt invulling gegeven aan de ambitie uit de Beleidsagenda Spoorveiligheid om het aantal suicides op het spoor te verminderen en wordt aangesloten bij de ambities vanuit de Landelijke Agenda Suïcidepreventie.
- 2020** Er is € 5 miljoen overgeboekt naar het programma Onderhoud en vernieuwing (artikelonderdeel 13.02) ter dekking van de scope die binnen dit programma wordt uitgevoerd.
- 2018** Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.

Programma Suïcidepreventie en -afhandeling

Let op: In deze content komt zelfdoding ter sprake. Heb je zelf gedachten aan zelfdoding?
Praat erover. Bel 113 of 0800-0113 of ga naar 113.nl.

Opgave

Jaarlijks vinden er circa 200 suicides plaats op het spoor. ProRail en NS hebben – naast de forse persoonlijke impact – de economische en maatschappelijke schade door suicides op het spoor in beeld gebracht:

- circa 800.000 verstoorde reizen per jaar;
- circa € 30 miljoen aan operationele kosten per jaar voor ProRail en vervoerders.

Dit programma richt zich op het verder terugbrengen van het absolute aantal suicides op het spoor. Het programma volgt een preventieaanpak, bestaande uit drie pijlers:

1. Afschermen van het spoor: de aanpak van risicolocaties en risicobaanvakken waarbij het spoor door hekken, anti-loopmatten en cameratoezicht minder toegankelijk wordt gemaakt.
2. Inzetten op interventies: het spoorwegpersoneel opleiden in het contact met suïcidale personen en het uitbreiden van cameratoezicht en draaiboeken gericht op (snellere) interventies.
3. Maatschappij beïnvloeden: bijdragen aan bredere maatschappelijke ontwikkelingen op het gebied van suicidepreventie door publiekscampagnes en samenwerking met relevante maatschappelijke organisaties, en het in stand houden van de strategische samenwerking met 113 Zelfmoordpreventie.

Oplossing

Via de Landelijke Agenda Suïcidepreventie, onder leiding van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), werkt de overheid aan het verminderen van het aantal suicides. IenW speelt hierin een rol voor de aansturing van het werk in de spoorsector.

Met het programma Suïcidepreventie, -afhandeling en nazorg 2017-2021 is hier in de afgelopen periode aan gewerkt, met positieve resultaten tot gevolg. Uit recent wetenschappelijk onderzoek blijkt dat maatregelen zoals die uit het programma effectief zijn, en dat deze ertoe leiden dat in Nederland jaarlijks ongeveer 85 suicides op het spoor worden voorkomen.

Met inachtneming van de evaluatie heeft ProRail aan IenW een voorstel gedaan om het huidige programma te verlengen voor de periode 2022-2026. ProRail heeft hierbij de doelstelling geformuleerd om het absolute aantal suicides op het spoor verder reduceren. Het programma is inmiddels verlengd tot en met 2026.

Programma Suïcidepreventie en -afhandeling (vervolg)

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Verhogen van de veiligheid en verbeteren van de betrouwbaarheid.

Planning

2017: Projectbesluit

2017-2021: Uitvoeringsperiode

2026: Beleidsmatige afronding van programma

2027: afronding van realisatieprojecten

Politiek/bestuurlijk

De Tweede Kamer wordt jaarlijks over de voortgang van het programma geïnformeerd bij het jaarverslag Spoorveiligheid van de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT).

Uitvoering

Door beperkte bezetting bij ProRail heeft de uitvoering van het programma in 2023 vertraging opgelopen. Inmiddels is er weer voldoende capaciteit beschikbaar en kan ProRail doorgaan met het aanpakken van de risicolocaties. De trainingen voor personeel vinden nog steeds plaats en ook wordt er onderzoek gedaan naar innovatie. Deze inspanningen worden met het aflopen van het programma eind 2026 afgerond. De aanbesteding van de afschermingsmaatregelen (pijler 1) is inmiddels afgerond. De werkzaamheden zullen in 2026 en 2027 worden afgerond.

Financiën

Het taakstellend budget bedraagt € 22 miljoen (Artikel MF 13.03.01). Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn niet onderzocht.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	22	Divers
MIRT 2026	22	Divers
MIRT 2025	22	Divers
MIRT 2024	22	Divers
MIRT 2023	21	Divers
MIRT 2018	14	Divers t/m 2021
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	8	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	2	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	12	52 %
2024	10	45 %
2023	9	44 %
2022	9	43 %
2021	9	86 %

* Gegevens over vijf jaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2020** Er is € 1,4 miljoen overgeboekt naar het project Emplacement Den Haag Centraal ten behoeve van de maatregelen voor toegankelijkheid van het station binnen dit project.
- 2019** Sinds het programma Toegankelijkheid in 2008 in uitvoering is genomen, zijn nieuwe MIRT-gefinancierde projecten gestart. Hierdoor gaat de lay-out van een aantal grote stations, zoals Groningen, Schiphol en Den Haag Centraal, fors wijzigen. Deze wijzigingen worden uitgevoerd na 2020. Het hierop vooruitlopend aanpassen van de perronhoogtes betekent dat veel kosten worden gemaakt die vermeden kunnen worden indien deze werkzaamheden tijdens de aanleg van deze MIRT-projecten worden uitgevoerd. Dit heeft echter tot gevolg dat op deze stations geen zelfstandig toegankelijke instap geboden kan worden eind 2020, zoals oorspronkelijk gepland. Naar verwachting reist 84% van de reizigers per eind 2020 van of naar een toegankelijk station. In 2022 zal dat percentage toegenomen zijn tot boven de 90%.

Toegankelijkheid Stations

Opgave

Mensen met een auditieve, visuele of motorische functiebeperking kunnen nog niet op alle stations zelfstandig het perron bereiken en/of in en uit de trein komen.

Oplossing

Vanuit het programma Toegankelijkheid Stations worden alle stations toegankelijk gemaakt voor mensen met een auditieve, visuele of motorische beperking.

Dit programma bestaat uit:

- een pakket 'kleine maatregelen': maatregelen ten behoeve van mensen met een auditieve of visuele beperking;
- een pakket 'bereikbaarheid perron': de aanleg of verbetering van hellingbanen en de bouw van liften;
- een pakket 'aanpassing perronhoogte': aanpassing van de hoogte van de perrons op alle stations zodanig dat deze in de toekomst bij het materieel aansluit, waardoor een gelijkvloerse instap ontstaat;
- een pakket 'bouw 40 toiletten': uitbreiding van de sanitaire voorzieningen op veertig stations.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Het uiteindelijke doel is om het openbaar vervoer voor iedereen toegankelijk te maken in 2040, zoals vastgelegd in het Toekomstbeeld OV, vanwege de verplichtingen die op Nederland rusten als gevolg van de ratificatie van het VN Verdrag Handicap (2016) en vanwege verplichtingen die voortvloeien uit de Wet gelijke behandeling. Andere doelen zijn bijdragen aan de sociale functie van het ov en verbeteren van het reisgemak.

Planning

2030: Het streven is om het totale programma te voltooien. Eind 2025 was 94% van de stations toegankelijk gemaakt.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2018** Als gevolg van een scopeoverheveling, het (innovatief) beveiligen van onbeveiligde stationsoverpaden, is € 3,6 miljoen overgeheveld vanuit het programma Toegankelijkheid Stations naar het programma Niet Actief Beveiligde Overwegen (NABO). In lijn met de inhoud van het programma is de naam van het MIRT-blad gewijzigd.
- 2017** Uit het Actualisatierapport Toegankelijkheid 2015, opgesteld door ProRail, blijkt dat de raming van de eindstand van het programma met € 31 miljoen kan worden verlaagd. Tegelijk doet ProRail een voorstel tot scopeaanpassing van in totaal € 14 miljoen. Het gaat daarbij om no-regret-maatregelen die ervoor moeten zorgen dat de doelstelling 'alle treinstations per 2030 toegankelijk' daadwerkelijk gehaald wordt. Per saldo komt (afgerond) € 17 miljoen vrij. Dit is toegevoegd aan de investeringsruimte (Artikel IF 13.08).
- 2014** Bij de Voorjaarsnota 2013 is het projectbudget opgehoogd met € 9,4 miljoen. Overbesteding van € 4,4 miljoen bij BenI is afgeboekt bij het taakstellend budget voor het aanlegprogramma.

Toegankelijkheid Stations (vervolg)

Politiek/bestuurlijk

De maatregelen die NS en ProRail nemen voor de uitvoering van het Implementatieplan Toegankelijkheid uit 2006 (Bijlage bij TK 23645, nr. 144) zijn beschreven in het Actualisatierapport 2010 Toegankelijkheid Spoor, dat op 28 juni 2011 naar de Tweede Kamer is gestuurd (TK 25847, nr. 97). Op 29 november 2011 is de motie-Aptroot/Bashir (TK 33000-XII, nr. 16) aangenomen, waarin de regering wordt verzocht de Kamer een plan van aanpak voor te leggen waarmee het spoor uiterlijk in 2030 zodanig is aangepast dat mensen met een beperking er zelfstandig hun weg kunnen vinden.

Dit plan is op 30 maart 2012 naar de Tweede Kamer gestuurd (TK 33000 XII, nr. 126). De maatregelen voortvloeiend uit dit plan zijn door ProRail en NS geactualiseerd in het Actualisatierapport toegankelijkheid 2015, dat op 9 april 2016 naar de Tweede Kamer is gestuurd (TK 29984 nr. 661). Bij Kamerbrief van 28 juni 2021 (TK, 29984, nr. 931) is het Actualisatierapport toegankelijkheid Spoor (2021) aangeboden.

Bij Kamerbrief van 19 december 2022 (TK, 23645, nr. 785), 28 juni 2023 (TK, 23 645, nr. 806), 8 maart 2024 (TK, 23645, nr. 819), 11 februari 2025 (TK, 23 645, nr. 834) en 24 maart 2026 (TK, 23645, nr. 881) is de stand van zaken toegankelijkheid openbaar vervoer (trein, metro, tram en bus) geschetst, waaronder de vorderingen in het kader van het Implementatieplan Toegankelijkheid Spoor.

TEN-T

Delen van dit project liggen op het kernnetwerk en het uitgebreide netwerk, die onderdeel zijn van het Europese TEN T-netwerk, en liggen deels op de North Sea-Rhine-Mediterranean corridor.

Financiën

Het totaalbudget is € 693 miljoen. Tot en met 2012 via BenI als geoormerkt project: € 163 miljoen. Vanaf 2013 taakstellend budget-ontwikkelingsprogramma € 530 miljoen (Artikel MF 13.03.01). Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn niet onderzocht.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	693	Divers
MIRT 2026	691	Divers
MIRT 2025	689	Divers
MIRT 2024	685	Divers
MIRT 2023	677	Divers
MIRT 2013	666	Divers
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	27	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	59	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	584	84 %
2024	571	83 %
2023	550	80 %
2022	526	78 %
2021	502	75 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** Om de aanpak van omgevingshinder (o.a. spoortrillingen) verder voor te bereiden - in lijn met de “Minder Hinder-doelstellingen” - is € 3 miljoen overgeboekt naar het programma Minder Hinder (MF 13.03.02) waarbinnen deze scope wordt uitgevoerd. De werkzaamheden op de noordzijde van locatie Dordrecht zijn afgerond en in beheer genomen. Voor de overige locaties is nog geen overeenstemming bereikt. De verwachte afronding van het programma verschuift daarom naar 2027.
- 2025** Op de locatie Dordrecht zijn de werkzaamheden aan de zuidzijde (gevelisolatie) afgerond en in beheer genomen. De uitvoering aan de noordzijde (geluidscherm) heeft vertraging opgelopen als gevolg van het ontbreken van goedkeuring op de ontwerpvariant vanwege recente bezorgdheid over de baanstabieleit. Om de baanstabieleit te waarborgen zal teruggerepen worden op een veiliger ontwerpvariant. Realisatie en afronding is daardoor eind 2025 voorzien. Voor de overige locaties is nog geen overeenstemming bereikt.
- 2024** Voor de locatie Dordrecht is in 2020 de procedure afgerond. In 2021 is gestart met de uitvoering van scherm- en gevelmaatregelen die beide in 2024 worden voltooid. Voor andere locaties is nog geen overeenstemming bereikt.

Uitvoeringsprogramma Geluid Emplacementen (UPGE)

Opgave

Het Uitvoeringsprogramma Geluid Emplacementen (UPGE) is erop gericht dat alle emplacementen voldoen aan de geluidsnormen uit de Handreiking industrielawaai en vergunningverlening 1998 (beoordeeld volgens de Circulaire piekgeluiden spoorwegemplacementen d.d. 19-12-2003) of aan de eisen uit de milieuvergunning als die hogere waarden dan de handreiking toelaten.

Oplossing

Het programma bestaat enerzijds uit de deelprogramma's Terugdringen booggeluid en Terugdringen voeggeluid, en anderzijds uit een aantal deelprojecten op emplacementen waar extra maatregelen zoals geluidschermen nodig zijn om aan de normen te voldoen.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Behalen van de milieunormen.

Planning

2018-2027: Deelprojecten op emplacementen waar extra maatregelen nodig zijn, zijn afgerond

2028: Afronding complete programma

Politiek/Bestuurlijk

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024 verschuift de bevoegdheid voor het geluid van spoorvoertuigen op spoorwegemplacementen naar het Rijk. Vóór inwerkingtreding was die bevoegdheid belegd bij gemeenten. De uitvoering van het programma is vergevorderd.

Uitvoering

ProRail voert het programma in opdracht van het Rijk uit.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2020** Er is €3,4 miljoen overgeboekt naar het project Emplacement Den Haag Centraal, ten behoeve van het uitvoeringsprogramma geluid binnen dit project. Op basis van de huidige inzichten zal op zijn vroegst in 2024 de laatste locatie zijn opgeleverd. Dit is sterk afhankelijk van eventuele (hogere) beroepen. Bij twee van de drie resterende locaties is er nog geen uitspraak van de Raad van State inzake de hogerberoepszaken. Bij de derde locatie is er nog geen overeenstemming bereikt met het bevoegd gezag over de milieuvergunning.
- 2018** De deelprojecten op emplacementen waar extra maatregelen nodig zijn, zijn op vier locaties na afgerond. De aanleg van deze locaties heeft vertraging opgelopen als gevolg van stagnatie in het aanvragen van de bouwvergunning of een hoger beroep op de omgevingsvergunning milieu. Naar verwachting zijn twee van deze locaties binnen een of twee jaar afgerond. Bij de resterende twee locaties is de verwachting dat het drie tot vier jaar gaat duren voordat deze volledig zijn afgerond. Dit is sterk afhankelijk van eventuele (hogere) beroepen.
- 2015** Voor vier locaties is vanwege het uitblijven van een onherroepelijke milieuvergunning een vertraging ontstaan. Gebaseerd op de huidige inzichten is het de verwachting dat twee jaar extra nodig is om alle maatregelen daadwerkelijk te realiseren.

Uitvoeringsprogramma Geluid Emplacementen (UPGE) (vervolg)

Financiën

Het totaalbudget is € 104 miljoen. Tot en met 2012 via BenI als geoormerkt project € 77 miljoen; vanaf 2013 taakstellend budget aanlegprogramma € 27 miljoen (Artikel MF 13.03.01). Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn niet onderzocht.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	104	2011/2018-2027
MIRT 2026	107	2011/2018-2025
MIRT 2025	106	2011/2018-2025
MIRT 2024	106	2011/2018-2025
MIRT 2023	105	2011/2018-2025
MIRT 2013	106	Diversen t/m 2015
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	-2	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	4	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	93	88 %
2024	92	86 %
2023	92	87 %
2022	91	87 %
2021	90	87 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.
** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.
*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Uitvoeringsprogramma Geluid Emplacementen (UPGE) (vervolg)

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2014** ○ De onderbesteding van € 7,1 miljoen bij Beheer en Instandhouding (BenI) wordt overgeheveld naar het taakstellend budget voor het aanlegprogramma. Voor de laatste fase is inmiddels een beschikking afgegeven. Er resteert een budget van € 3,3 miljoen voor restproblemen op emplacementen die nog niet volledig zijn uitgezocht.
- 2013** ○ Het project is nieuw opgenomen in het MIRT. De tijdelijke commissie Onderhoud en innovatie spoor (commissie-Kuiken) heeft aanbevolen de aansturing van ProRail minder diffuus te maken. In de kabinetsreactie is aangegeven dat de geoormerkte projecten van BenI worden ondergebracht in het aanlegprogramma, omdat deze projecten meer overeenkomsten vertonen met aanlegprojecten dan met beheer en instandhouding.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar

- 2026** De BIRK-subsidie aan de gemeente Dordrecht is vastgesteld in december 2025. De BIRK-subsidie aan de gemeente Delft voor de spoorzone is vastgesteld in oktober 2025, ondanks dat de derde kwaliteitsdrager, het park, nog niet volledig is afgerond. Voor de afronding van het park zet de gemeente Delft eigen, gereserveerde middelen in. Daarmee is afgesproken de subsidie vast te stellen.
- 2025** Het project Dordrecht Dordtse mijl is in de eerste helft van 2025 gerealiseerd en afgerond.
- 2023** De BIRK-subsidie voor Venlo is verlengd tot uiterlijk 31 december 2030. De BIRK-subsidie voor Dordrecht is verlengd tot uiterlijk 31 december 2024, omdat de uitvoering van het gehele project een paar maanden uitloopt.
- 2022** De BIRK-subsidie voor Dordrecht is aangepast vanwege wijzigingen in de projectscope.
- 2021** De BIRK-subsidie voor Breda Stationskwartier is vastgesteld. Veranderende economische omstandigheden hebben ertoe geleid dat de einddatum van het project IODS met één jaar is uitgesteld.

Budget Investerings Ruimtelijke Kwaliteit (BIRK)

Opgave

Voor zowel het stedelijk als het landelijk gebied was het streven volgens de Nota Ruimte versterking van de ruimtelijke kwaliteit. Bij het Budget Investerings Ruimtelijke Kwaliteit (BIRK) gaat het om intensivering van stedelijke centra en versterking van de open en groene gebieden rond de steden.

Oplossing

Het Rijk geeft een impuls voor de realisering van projecten met ruimtelijke kwaliteit via het BIRK. In stedelijk gebied gaat het om gemeentelijke centrumstedelijke projecten, waarbij barrières worden weggenomen die onderdelen van de stad hinderlijk van elkaar scheiden (zoals het spoorviaduct in Delft) en waardoor de centrumontwikkeling wordt bevorderd. De rijksbijdragen zijn gericht op het realiseren van onderdelen die essentieel zijn voor de ruimtelijke kwaliteit. In de subsidiebeschikking is aangegeven welke kwaliteitsdrager of kwaliteitsdragers essentieel zijn voor de ruimtelijke kwaliteit van het project. Projecten in het Groene Hart, de Hoeksche Waard, Noord-Hollands Midden of de Nieuwe Hollandsche Waterlinie richten zich op het versterken van deze gebieden, het stimuleren van hun ontwikkeling en het tegengaan van verrommeling.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Door de rijksbijdragen uit het BIRK in te zetten als 'trigger money' kunnen projecten zoals hierboven, die anders niet of niet met de gewenste ruimtelijke kwaliteit van de grond zouden zijn gekomen, toch gerealiseerd worden.

Planning

Eind 2024: Afronding Dordrecht Spoorzone

Eind 2030: Afronding Venlo Q4

Later: Afronding Delft Spoorzone: afronding subsidie is voorzien op korte termijn.

Politiek/bestuurlijk

Convenanten: Delft Spoorzone.

Moties/amendementen: de belangrijkste hadden betrekking op Delft Spoorzone (zie onder andere motie-Mastwijk, december 2003, TK 29200 XII, nr. 88) en Az Maastricht (zie onder andere motie-De Nereë tot Babberich, november 2002, TK 28600, nr. 59H). In 2011 en 2012 zijn diverse projecten gedecentraliseerd. Nadien is een aantal projecten (financieel) afgerond.

Uitvoering

De rijksbijdragen gaan naar projecten waarbij diverse marktpartijen zijn betrokken. De marktpartijen dragen niet direct bij aan de grondexploitatie van projecten, maar ze voeren wel de regie over de vastgoedexploitatie. Voor de grondexploitatie zijn de gemeenten verantwoordelijk. Voor de vastgoedexploitatie zijn de marktpartijen verantwoordelijk.

Financiën

Er is een taakstellend budget van € 418 miljoen (hoofdstuk XII, art. 13 Ruimtelijke ontwikkeling). Voor het BIRK was een initieel budget beschikbaar van € 418 miljoen ter medefinanciering van 42 projecten. Voor de jaren 2025 (Dordrecht) en 2031 (Venlo) resteert van dit budget nog € 3,36 miljoen om in tranches als voorschot uit te keren aan twee BIRK-projecten. Daarmee is het initiële budget van € 418 miljoen volledig uitgeput. BIRK in zijn geheel is dus bijna afgerond.

Gebied **Nationaal**
Onderwerp **Integrale gebiedsopgaven**
Ministerie **VRO**
Fase **Aanleg**

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar

- 2020** ○ De economische en marktveranderende omstandigheden van de laatste jaren hebben een vertragend effect gehad op de aanleg van de projecten. Dit heeft ertoe geleid dat bij de projecten Breda Stationskwartier, Dordrecht Spoorzone en Venlo Q4 een wijziging van einddatum heeft plaatsgevonden.
- 2019** ○ Door de portefeuillevreiding valt dit programma met ingang van 2018 onder de verantwoordelijkheid van VRO.
- 2018** ○ Er zijn drie projecten (financieel) afgerond.

Budget Investerings Ruimtelijke Kwaliteit (BIRK) (vervolg)

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2021** ○ Er is een extra bijdrage van Vlaanderen gekomen voor de Westerschelde (Hansweert en Ossensisse).
- 2017** ○ Het budget is verhoogd als gevolg van de bijdrage van Vlaanderen, bestemd voor de uitbreiding van de Schelderadarketen met de radarposten Gapfiller Hansweert en radartoren Ossensisse.
- 2013** ○ Het budget is verlaagd vanwege een overboeking aan het project Vaarweg Eemshaven-Noordzee ten behoeve van een Vessel Traffic Management-systeem.

Walradarsystemen

Opgave

Bij de begeleiding van de scheepvaart van en naar de Nederlandse zeehavens wordt gebruikgemaakt van een aantal instrumenten. Een daarvan is het verkeersbegeleidend systeem. Hierin moet worden geïnvesteerd. Investerings in het Schelderadarsysteem, de Emsradarketen, de Verkeerscentrale Waddenzee en de verkeerscentrale op Fort Harssens in Den Helder worden bekostigd uit het project Walradarsystemen.

Oplossing

Met verkeersbegeleidende systemen op de Westerschelde, de Waddenzee en in de aanloop naar de haven in Den Helder wordt een veilige en vlotte verkeersafwikkeling in stand gehouden. Daarmee wordt voldaan aan de internationale richtlijnen en ontwikkelingen.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Dit programma draagt bij aan de nautische veiligheid.

Planning

Oplevering: divers. De planning en de oplevering van de radarsystemen verschilt per regio.

Politiek/bestuurlijk

Toezeggingen: Nederland heeft zich internationaal verplicht om verkeersbegeleidende systemen van en naar de Nederlandse zeehavens te hebben en in stand te houden. Op grond van het Schelderadarverdrag hebben Nederland en België gezamenlijk een Schelderadarsysteem ontwikkeld. Het verdrag regelt de kostenverdeling op basis van het aantal schepen dat de havens aandoet. De investering in de Verkeerscentrale Waddenzee is mede ingegeven door de bijzondere status van de Waddenzee.

De investeringen in de verkeerscentrale Fort Harssens in Den Helder worden gedaan op basis van het convenant tussen de voormalige ministeries van Verkeer en Waterstaat en van Defensie uit 1990. Hierin is afgesproken dat de verkeersbegeleiding van en naar de haven van Den Helder door de Koninklijke Marine zal geschieden en dat het ministerie van IenW de voor deze taak benodigde investeringen in radarsystemen zal doen.

Walradarsystemen (vervolg)

Financiën

Het taakstellend budget bedraagt € 35 miljoen (Artikel MF 15.03.01). De investeringen in de Schelderadarketen zijn voor de gezamenlijke rekening van Nederland en Vlaanderen. De bijdrage vanuit Vlaanderen fluctueert per jaar, afhankelijk van het aantal scheepvaartbewegingen.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	35	Divers
MIRT 2026	35	Divers
MIRT 2025	35	Divers
MIRT 2024	29	Divers
MIRT 2023	29	Divers
MIRT 2013	23	Divers
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	12	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	1	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	32	91%
2024	30	86%
2023	29	83 %
2022	27	93 %
2021	24	83 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

2017 ○ Dit project is nieuw opgenomen in het MIRT.

Deltaprogramma Zoetwater

Opgave

Voldoende (zoet)water is cruciaal voor de stabiliteit van dijken, het voorkomen van bodemdaling en veenoxidatie, het tegengaan van onomkeerbare schade aan zoetwaterafhankelijke natuur, en de drinkwater- en elektriciteitsvoorziening. Bepaalde sectoren – zoals landbouw, scheepvaart en veel industrieën – zijn voor hun productie afhankelijk van zoetwater. Ook waterrijke natuur, het leefmilieu in de stad en de volksgezondheid zijn hiervan afhankelijk.

In lijn met de voorkeursvolgorde voor (regionaal) waterbeheer komt er steeds meer aandacht voor het uitgangspunt om bij het gebruik van land- en watersystemen meer rekening te houden met de beschikbaarheid van zoetwater en wateroverlast. Het besef groeit dat er grenzen zijn aan de mogelijkheden om toekomstige periodes van extreme droogte of neerslag in het watersysteem op te vangen. De extreme langdurige droogte in 2018 en 2022 en het hoogwater en de wateroverlast in Limburg in 2021 hebben laten zien dat ook aanpassing van landgebruik nodig is.

Dit onderschrijft het belang om inzicht te krijgen in de beschikbaarheid van (zoet)water en de kansen op watertekorten. Er zijn maatregelen nodig om de aanvoer van zoetwater robuuster te maken en te zorgen voor zuiniger gebruik.

Oplossing

Het Deltaprogramma Zoetwater geeft uitvoering aan de Deltaplannen Zoetwater. De Deltaplannen Zoetwater 2015–2021 (fase 1) en 2022–2027 (fase 2) bevatten maatregelen om de zoetwatervoorziening in Nederland robuuster te maken voor toekomstige effecten van klimaatverandering en om knelpunten aan te pakken. De plannen bevatten maatregelen om het watersysteem gezonder te maken en sectoren weerbaarder te maken. Bijvoorbeeld door water vast te houden, minder te gebruiken, te hergebruiken, slim te verdelen en de inrichting aan te passen. Het plan bevat ook afspraken over de financiële bijdragen van het Rijk en de regio. De droogte in de afgelopen jaren heeft de urgentie en het belang van het Deltaprogramma Zoetwater onderstreept.

De gerealiseerde maatregelen uit fase 1 (zoals het nieuwe peilbesluit voor het IJsselmeer, de Klimaatbestendige Wateraanvoer Midden-Nederland, slim watermanagement, water vasthouden in de hoge zandgronden) hebben tijdens de droogte van 2022 hun nut bewezen. De realisatie van enkele grote complexe maatregelen lopen door tot en met 2027.

In 2022 is de tweede fase van het Deltaplan Zoetwater van start gegaan. Het Deltaplan Zoetwater bevat alle geprogrammeerde maatregelen en investeringen van Rijkswaterstaat, provincies en waterschappen voor de periode 2022–2027. In totaal gaat het om een maatregelenpakket van circa € 810 miljoen. Hiervan is € 256 miljoen afkomstig uit het Deltafonds. Er zijn nieuwe regionale bestuursovereenkomsten gesloten en financiële afspraken gemaakt middels een SPUK-regeling 'Tijdelijke regeling stimuleren maatregelen tweede fase Deltaprogramma zoetwater'. Daarnaast heeft iedere zoetwaterregio een vastgestelde strategie met bijbehorende maatregelen.

Meer dan de helft van de investeringen is voorzien op de zandgronden. Zo moet er een omslag worden gemaakt naar het beter vasthouden van water, door meer rekening te houden met het water- en bodemsysteem. De overige maatregelen zijn gericht op het slimmer verdelen van het beschikbare water, het gebruik van alternatieve bronnen (zoals effluent en brakke kwel), een (klimaat)robuustere inrichting en beheer van het watersysteem en innovaties in onder meer de landbouw. Daarbij wordt slim watermanagement in de tweede fase ook benut voor het verder uitwerken en lerend implementeren van de strategie Klimaatbestendige Zoetwatervoorziening Hoofdwatersysteem (KZH). De strategie KZH gaat uit van zoetwaterbuffers en zones in het hoofdwatersysteem van waaruit zoetwater, vanuit landelijk overzicht, situationeel gestuurd wordt naar de regionale watersystemen.

Deltaprogramma Zoetwater (vervolg)

Politiek/bestuurlijk

Voor de programmering van zoetwatermaatregelen uit de eerste fase zijn afspraken over verantwoordelijkheden, kostenverdeling, financieel arrangement en planning via bestuursovereenkomsten per regio vastgelegd. Voor de tweede fase heeft het Rijk een specifieke uitkeringsregeling (SPUK) ingesteld (juli 2022). In deze regeling zijn de voorwaarden met betrekking tot de uitvoering van de maatregelen door de zoetwaterregio's en cofinanciering door het Deltafonds vastgelegd. De zoetwaterregio's zijn Hoge Zandgronden Oost, Hoge Zandgronden Zuid, Rivierengebied, West-Nederland, Noord-Nederland (voorheen IJsselmeergebied) en Zuidwestelijke Delta. De regio's krijgen 25% cofinanciering voor hun maatregelen (50% bij innovaties). Maatregelen in het hoofdwatersysteem worden volledig met Deltafondsgelden bekostigd en via opdrachten van de Minister van IenW door Rijkswaterstaat geregeld.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

De beleidsdoelstelling is om Nederland voor te bereiden op de gevolgen van klimaatverandering en weerbaar te maken tegen watertekorten in 2050. De maatregelen zorgen voor een robuuster watersysteem, waarmee toenemende watertekorten (qua omvang en frequentie) beter opgevangen kunnen worden. Ook richten gebruikers hun bedrijfsvoering zo in dat ze beter met watertekorten en verzilting kunnen omgaan. Hiermee wordt de schade door droogte en verzilting beperkt.

Planning

De planning per maatregel staat beschreven in de programmering die jaarlijks wordt geactualiseerd. Deze is te vinden op: www.deltaprogramma.nl.

Planning fase 1 - uitvoering laatste complexe maatregelen

Circa 95% van het Deltafondsbudget voor de eerste fase van het Deltaplan Zoetwater (2015-2024) is daadwerkelijk besteed. De overige 5% van het budget wordt gerealiseerd tot en met 2027.

Tussen 2015 en 2025 zijn 60 maatregelen ter waarde van € 172,7 miljoen gerealiseerd die deel uitmaken van de eerste fase van het Deltaplan Zoetwater. Drie grote complexe uitvoeringsprojecten lopen nog door: Maatregelen Friese IJsselmeerkust, Maatregel Dwarsdiepgebieden en Aanvoerdeel Noordervaart tot en met 2027. De langere uitvoeringstijd heeft te maken met complexe procedures, PFAS, grondposities en aanbestedingsproblemen. In 2025 is Hoofdwatersysteem maatregel Hoeckelingsdam afgerond. De regio's krijgen 25% cofinanciering voor hun maatregelen (50% bij innovaties of bij bovenregionale maatregelen).

Planning fase 2 - uitvoering Deltaplan fase 2 (2022-2027)

De Deltaprogramma Zoetwater fase 2 SPUK-regeling (2022-2027) is in feite in de tweede helft van 2022 van start gegaan. De uitvoering van de meeste maatregelen is reeds gestart. Tot en met 2025 zijn 8 maatregelen afgerond. In 2025 in de regio West Verkenningfase Robuuste Doorvoertracé Krimpenerwaard (RDWK) afgerond. In de zoetwaterregio Zuidwestelijke Delta zijn een viertal onderzoeksmaatregelen afgerond.

Het is te verwachten dat de uitvoering van complexe trajecten langer zal duren dan 2027, vanwege druk op de uitvoeringskracht in de regio's, moeite met het aankopen van gronden, complexe vergunningprocedures en prijsstijgingen door inflatie.

Deltaprogramma Zoetwater (vervolg)

Financiën

Fase 1

Het budget voor het Deltaplan Zoetwater Fase 1 is circa € 400 miljoen op basis van cofinanciering. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. Het taakstellend budget voor IenW bedraagt € 182,4 miljoen (Artikel DF 2.02.02). Van het taakstellend budget is in de periode 2015-2025 circa € 172,7 miljoen overgemaakt naar decentrale overheden en Rijkswaterstaat als bijdrage voor het uitvoeren van zoetwatermaatregelen van nationaal belang conform het Deltaplan Zoetwater fase 1.

Projectbudget (fase 1)

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	2.5	2027
MIRT 2026	12	2027
MIRT 2025	31	2027
MIRT 2024	50	2027
MIRT 2023	65	2027
MIRT 2015	159	2027
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €		
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	0	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2026	9.3	99 %
2025	19.5	95 %
2024	18.6	83 %
2023	16.6	73 %
2022	16.8	64 %
2021	24.3	55 %
2020	24.1	42 %
2019	19.3	29 %
2018	11	18 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Deltaprogramma Zoetwater (vervolg)

Fase 2

Het budget voor het Deltaplan Zoetwater Fase 2 is circa € 810 miljoen op basis van cofinanciering. Het taakstellend budget voor IenW bedraagt € 256 miljoen (Artikel DF 2.02.02). Van het taakstellend budget is tot en met 2025 circa € 110 miljoen overgemaakt naar decentrale overheden en Rijkswaterstaat. Dit is als bijdrage voor het uitvoeren van zoetwatermaatregelen van nationaal belang conform het Deltaplan Zoetwater fase 2.

Projectbudget (fase 2)

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	120.68	2027
MIRT 2026	146.12	2027
MIRT 2025	172.10	2027
MIRT 2024	196.09	2027
MIRT 2023	231.15	2027
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €		
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	0	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2026	25.45	52.86 %
2025	25.97	42.92 %
2024	23.99	32.77 %
2023	35.07	23.40 %
2022	24.85	9.71 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand."

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** Het programmaprojectbudget is in 2026 met €589,- miljoen verhoogd in verband met indexering en de jaarlijkse bijdrage aan het HWBP-programma.
- 2025** In 2025 heeft de herijking van het HWBP plaatsgevonden. Dit betekent dat er nadere afspraken in de HWBP Alliantie (het Rijk en de Unie van Waterschappen) zijn gemaakt over de opgave tot en met 2050 en de bijbehorende financiën.
- 2024** Het programmaprojectbudget is met € 534 miljoen verhoogd in verband met indexering en de jaarlijkse bijdrage aan het HWBP-programma.
- 2023** Het programmaprojectbudget is met € 428 miljoen verhoogd in verband met indexering en de jaarlijkse bijdrage aan het HWBP-programma.

En in verband met een budgetoverheveling inzake rivierverruimende maatregelen.
- 2022** Het programmaprojectbudget is met € 80 miljoen verlaagd in verband met een overheveling naar het HWBP-2.
- 2018** Het programmaprojectbudget is aangepast vanwege vrijval uit HWBP-2.
- 2017** Het programmaprojectbudget is opnieuw aangepast vanwege vrijval uit HWBP-2 en de verlenging van het Deltafonds (DF) in 2029 en 2030.

Hoogwaterbeschermingsprogramma

Opgave

Nederland wordt door primaire waterkeringen beschermd tegen overstromingen. Elke 12 jaar worden deze waterkeringen beoordeeld. Wanneer niet aan de gestelde normen wordt voldaan, zijn maatregelen nodig. Bij de laatste toetsing (in 2011 en 2013) bleek van de dijken en duinen 2.408 kilometer wel aan de norm te voldoen en 1.302 kilometer niet. Voor de kunstwerken gold dat 868 kunstwerken wel aan de norm voldeden, en 799 kunstwerken niet. In 2014 is een nieuw waterveiligheidsbeleid vastgesteld, waarvan nieuwe normen zijn afgeleid. Vanaf 2017 worden de keringen beoordeeld op basis van deze nieuwe normen. In 2023 werden de resultaten van de beoordelingsronde bekend. Hieruit kwam een totale versterkingsopgave van circa 2.000 kilometer aan dijkversterkingen en circa 400 kunstwerken naar voren.

Eind 2024 zijn er Opgave Ontwikkel Gesprekken (OOG) geweest, waarbij vanuit de techniek naar de versterkingsopgave is gekeken. Hieruit blijkt dat nog circa 1.448 kilometer tot 2050 moet worden versterkt. Daarnaast is 245 kilometer al reeds afgerond. Het doel is dat in 2050 alle keringen aan de nieuwe normen voldoen.

Oplossing

Voor het realiseren van de huidige opgave is in 2014 het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) opgericht. Dit is een alliantie van het Rijk en de waterschappen. Van de nu (2026) geschatte totale veiligheidsopgave van circa 1.693 kilometer bevindt momenteel 563 kilometer zich in een van de drie projectfasen (verkenningfase, planfase of realisatiefase) en voldoet 245 kilometer weer aan de norm.

Binnen het HWBP is aandacht voor de mogelijkheden van duurzaamheid. Denk hierbij aan het gebruik van gebiedseigen grond, de inzet van emissieloos materieel, circulair bouwen en natuurinclusief bouwen.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Het HWBP heeft als doel om de waterveiligheidsopgave uit te voeren door de primaire waterkeringen op orde te brengen.

Planning

De programmering kent een voortrollend karakter, waardoor een jaarlijkse actualisatie mogelijk is. De prioritering is gebaseerd op urgentie. De eerste jaren van een project ligt de nadruk op de verkenningfase en planfase, als voorbereiding op de realisatiefase. Circa 26 projecten bevinden zich momenteel in de realisatiefase.

Politiek/bestuurlijk

De uitvoering van het HWBP wordt gecoördineerd door de Programmadirectie Hoogwaterbescherming, een gemeenschappelijke uitvoeringsorganisatie van de waterschappen en het ministerie van IenW.

Uitvoering

Het HWBP maakt deel uit van het Deltaprogramma, met behoud van eigen organisatie en sturing.

Financiën

Circa 90% van de primaire waterkeringen is in beheer bij de waterschappen, de rest vrijwel volledig bij het Rijk. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. De versterking van de keringen van de waterschappen gebeurt op basis van cofinanciering. Het Rijk en de waterschappen dragen ieder 50% van de kosten. De bijdrage van de waterschappen bestaat uit een zogenaamd solidariteitsdeel van 40% en een projectgebonden deel van 10%. Voor maatregelen voor de waterkeringen van waterschappen is tot en met 2038 in totaal € 8.058 miljoen beschikbaar. De versterking van de Rijkskeringen is voor rekening van het Rijk. Hiervoor is tot en met 2038 € 755 miljoen beschikbaar (Artikel DF 1.02.02).

Gebied **Nationaal**
 Onderwerp **Water**
 Ministerie **IenW (met waterschappen)**
 Fase **Programma**

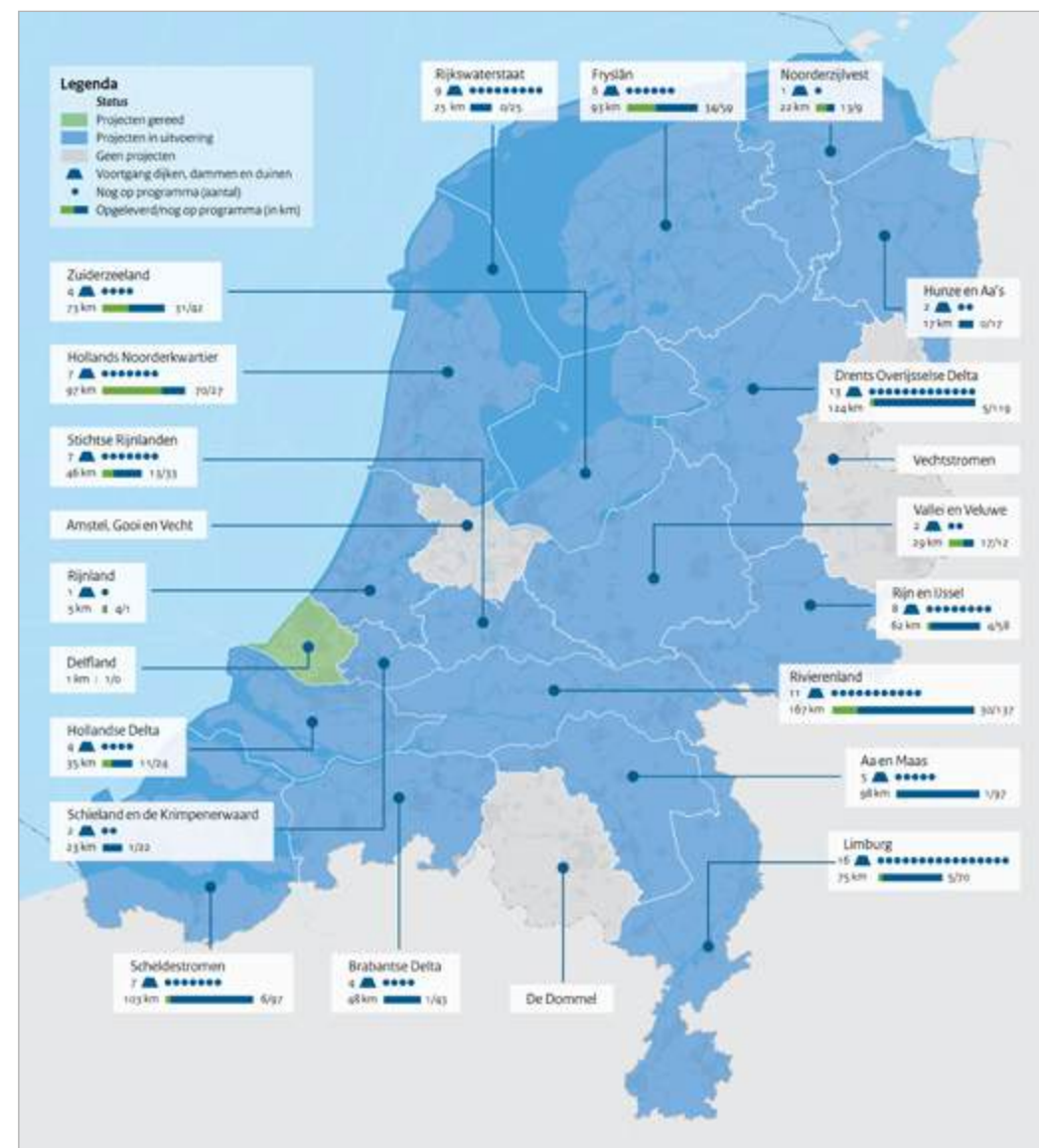

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2016** Het programmbudget is aangepast vanwege vrijval uit HWBP-2.
- 2015** Het project is overgegaan naar de aanlegfase.

Hoogwaterbeschermingsprogramma (vervolg)

Hoogwaterbeschermingsprogramma (vervolg)

Begrotingsjaar *	HWBP in mln. €	Projectbudget waterschaps- projecten in mln. €	Projectbudget Rijksprojecten in mln. €	Budget overige programmakosten
MIRT 2027	10.205	9.166	780	259
MIRT 2026	9.616	8.608	780	228
MIRT 2025	9.002	8.058	757	187
MIRT 2024	8.468	7.552	736	180
MIRT 2023	7.692	6.856	687	149
MIRT 2012	3.768	3.138	573	57
verschil t.o.v. eerste begrotingsjaar in mln. €	6.436	6.028	206	202
waarvan uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	1.661	1.474	168	20

Jaar**	Totaal HWBP	Percentage gerealiseerd***	Waterschapkosten	Rijksprojecten	Overige programmakosten
MIRT 2025	3.191	31 %	3.017	91	83
MIRT 2024	2.517	22 %	2.371	71	75
MIRT 2023	2.025	22 %	1.918	43	64
MIRT 2022	1.611	19 %	1.525	33	53
MIRT 2021	1.248	18 %	1.172	27	49
MIRT 2020	952	16 %	889	20	43
MIRT 2019	728	11 %	680	11	37

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De aanleggegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** Het programmbudget is met € 10 miljoen verhoogd, door prijsbijstelling en ontvangst nav afwikkeling juridische schikking bij project Eemdijk en Zuidelijke Randmeren voor de afwikkeling herstelkosten thermischgereinigde grond (€ 4,9 miljoen).
- 2024** Het programmbudget is met € 7 miljoen verhoogd in verband met indexering.
- 2023** Het programmbudget is verhoogd met € 64 miljoen. Deze wijziging betreft indexering en budgetoverheveling van € 40 miljoen vanuit de reservering Deltafonds. Daarnaast is een reservering van € 20 miljoen voor het tweede Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP-2) in het Deltafonds opgenomen.
- 2022** In 2021 is € 80 miljoen toegevoegd aan het programmbudget HWBP-2. Deze wijziging betreft de verwerking van € 80 miljoen budgetverschuiving tussen het HWBP en HWBP-2. Daarnaast is een reservering van € 60 miljoen voor HWBP-2 in het Deltafonds opgenomen.
- 2021** In 2021 is extra budget voor het HWBP-2 aangevraagd.

Tweede Hoogwaterbeschermingsprogramma

Opgave

Een stelsel van primaire waterkeringen beschermt Nederland tegen overstromingen van de zee, rivieren en meren. Het op de juiste sterkte houden van deze waterkeringen is van groot belang voor het handhaven van de gewenste veiligheid tegen overstromingen. De Waterwet schrijft voor dat om de twaalf jaar moet worden getoetst of de primaire waterkeringen in Nederland voldoen aan de wettelijke normen. Uit de eerste en de tweede Landelijke Rapportage Toetsing (in 2001 en 2006) bleek dat respectievelijk 549 kilometer en 680 kilometer aan dijken, dammen en duinen en respectievelijk 82 en 206 van de zogenoemde kunstwerken niet aan de gestelde eisen voldoen. Daarnaast zijn negen locaties langs de Nederlandse kust bestempeld als 'zwakke schakels'. Voor deze locaties werd voorzien dat zij binnen een termijn van 20 jaar niet meer aan de norm voldoen.

Oplossing

Wanneer de primaire waterkeringen niet aan de normen voldoen, zijn maatregelen zoals dijkversterking of versterking van de kunstwerken nodig. Op basis van de uitkomsten van beide toetsingsrondes is een planning en prioritering gemaakt voor de benodigde verbeteringswerken. Deze maatregelen (oorspronkelijk 88 in totaal) zijn opgenomen in HWBP-2. In 2015 is het project Markermeerdijk Marken, Zuid- en Westkade overgeheveld naar het HWBP, waardoor het aantal maatregelen van het programma wijzigt naar 87.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Het programma draagt bij aan een adequate bescherming tegen overstromingen.

Planning

In de Basisrapportage is aangegeven dat de projecten uit HWBP-2 in 2017 dienen te zijn afgerond. Enkele grote, complexe projecten zullen later gereed zijn (zie Voortgangsrapportage 11, 15, 19, 20 en 21). Het laatste project dat wordt opgeleverd, is het project dijkversterking Markermeerdijk Hoorn-Edam-Amsterdam. De in 2018 vastgestelde mijlpaal voor oplevering van het programma in 2022 was niet langer

haalbaar als gevolg van vertragingen bij dit project. In Voortgangsrapportage 27 is deze mijlpaal gewijzigd naar Q2 2027, dit is sindsdien ongewijzigd.

Politiek/bestuurlijk

In 2011 is HWBP-2 door de Tweede Kamer aangewezen als Groot Project. In dit kader is begin oktober 2011 de Basisrapportage aan de Kamer verstuurd. De eerste voortgangsrapportage is in april 2012 aangeboden. Afspraken over gezamenlijke financiering door het Rijk en de waterschappen zijn vastgelegd in het Bestuursakkoord Water van 2011. Naar aanleiding van de derde Landelijke Rapportage Toetsing (2011) is een nieuw hoogwaterbeschermingsprogramma opgesteld (zie het desbetreffende projectblad).

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2019** ○ Eind 2018 is het laatste project van HWBP-2 in aanleg gegaan. De einddatum van dit project is verschoven van 2021 naar 2022. Aangezien dit het laatste project is dat gerealiseerd wordt, is daarmee ook de mijlpaal voor het einde van het programma verschoven van 2021 naar 2022.
- 2018** ○ In de Ontwerpbegroting 2018 wordt voorgesteld om € 81 miljoen vrij te laten vallen. Dit bedrag kan volgens de bestuurlijk afgesproken verdeelsleutel worden ingezet bij het nieuwe HWBP (twee derde deel) en voor de waterveiligheidsopgave in het Deltafonds (een derde deel).
- 2017** ○ In de Ontwerpbegroting 2017 wordt voorgesteld € 327 miljoen vrij te laten vallen ten bate van het Deltafonds.

Tweede Hoogwaterbeschermingsprogramma (vervolg)

Uitvoering

De eerste projecten zijn in 2007 gestart. De verbeteringsmaatregelen worden uitgevoerd door de beheerder (90% van de primaire waterkeringen is in beheer bij waterschappen, 9% bij Rijkswaterstaat en de rest bij derden, onder andere provincies en gemeenten). De maatregelen worden gezamenlijk gefinancierd door het Rijk en de waterschappen. HWBP-2 is onderdeel van het Deltaprogramma met behoud van eigen besturing, organisatie en financiering.

Financiën

Het budget van HWBP-2 bedraagt € 2.879 miljoen (Artikelen DF 1.01.01 en 1.01.02). Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. De versterking van de keringen van de waterschappen gebeurt op basis van cofinanciering. Rijk en waterschappen dragen ieder 50% van de kosten.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	2.889	2027
MIRT 2026	2.879	2027
MIRT 2025	2.866	2027
MIRT 2024	2.859	2027
MIRT 2023	2.798	2027
MIRT 2018	3.151	2021
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	-262	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	137	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	2.698	93 %
2024	2.586	90 %
2023	2.531	88 %
2022	2.463	86 %
2021	2.376	85 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** Inmiddels is bekend dat oplevering in 2022 niet haalbaar is. Een nieuwe mijlpaal wordt nog vastgesteld.

*** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** De Tweede kamer is voor het WGO Water op 2 februari 2026 geïnformeerd over de stand van zaken rond de budgetspanning op het uitvoeringsprogramma. Het budget is opgehoogd met € 82 miljoen.
- 2025** De Tweede Kamer is geïnformeerd over de budgetspanning op het uitvoeringsprogramma van Rijkswaterstaat voor de Kaderrichtlijn Water. De gesignaleerde budgettaire spanning is daarbij opgelopen tot circa € 420 mln. tot € 500 mln. Om het programma financieel beheersbaar te houden moet er stevig worden bijgestuurd. Het programmaproject voor het KRW uitvoeringsprogramma van RWS is opgehoogd met € 168 miljoen.
- 2024** Het programmaproject is met € 30 miljoen toegenomen. De toename bestaat uit de indexerings van € 15 miljoen, een restbudget uit de 1e tranche van € 5 miljoen en een aanvullende opdracht Paddenpol van € 10 miljoen.
- 2023** In 2023 is het Impulsprogramma Kaderrichtlijn Water gestart. Daarin worden knelpunten geadresseerd die naar voren komen bij de uitvoering van de al geplande KRW-maatregelen, onder andere die uit de Stroomgebied-beheerplannen 2022-2027.

Verbeterprogramma Waterkwaliteit Rijkswateren

Opgave

De opgave vanuit de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) is het verbeteren van de chemische en ecologische kwaliteit van grond- en oppervlaktewater. In 2027 moeten maatregelen zijn uitgevoerd die bijdragen aan de doelen van de KRW. Het betreft onder meer maatregelen voor ecologisch herstel: herstel van verbindingen om vissen ruim baan te geven; verbetering van geleidelijke en ecologisch functionerende overgangen tussen water en land en tussen zoet en zout water; betere uitwisseling tussen hoofdstroom en geulen in de uiterwaarden; verbetering van de gevoeligheid voor de afwenteling van stofstromen vanuit bovenstrooms gelegen watersystemen. In enkele gebieden is algenbloei een belangrijk aandachtspunt.

Oplossing

De knelpunten kunnen grotendeels worden weggenomen door inrichtingsmaatregelen in het watersysteem. Het betreft een mix van maatregelen gericht op de vispasseerbaarheid, het ecologisch functioneren van watergangen en hun directe omgeving (oeveren), helder en schoon water, en herstel van de habitat en natuurlijke dynamiek.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Het Verbeterprogramma Waterkwaliteit Rijkswateren draagt bij aan het op orde krijgen en houden van een duurzaam watersysteem tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten volgens de doelen van de KRW.

Planning

2027: oplevering derde planperiode en programma.

Politiek/bestuurlijk

De maatregelen voor de Kaderrichtlijn Water worden uitgevoerd in drie planperiodes van zes jaar. Het maatregelenpakket en de onderbouwing voor de derde planperiode zijn opgenomen in de stroomgebiedsbeheerplannen voor de periode 2022-2027. Per 22 maart 2022 gelden de geactualiseerde stroomgebiedsbeheerplannen als wettelijke bijlage bij het Nationaal Waterprogramma 2022-2027.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2022** In 2022 zijn de geactualiseerde stroomgebieds-beheerplannen 2022-2027 vastgesteld als wettelijke bijlage bij het Nationaal Waterprogramma.
- 2021** Het voorkeursalternatief voor het maatregelpakket voor de derde planperiode is opgenomen in de ontwerp-stroomgebiedsbeheerplannen. Deze zijn in maart 2021 als bijlage van het Nationaal Waterprogramma ter inzage gelegd. Parallel daaraan is een begin gemaakt aan de planning en studies van dit maatregelpakket.
- 2020** Medio 2020 is het voorkeursalternatief voor het maatregelpakket voor de derde planperiode vastgesteld.
- 2019** Er is versneld gestart met de verkenning van het maatregelpakket voor de derde planperiode (2022-2027). Het reeds bekende maatregelpakket is geactualiseerd en aangevuld. Het budget is verhoogd met € 15 miljoen, waarvan € 12 miljoen door indexering.
- 2018** Er is decharge verleend voor de eerste planperiode van de uitvoering van KRW-maatregelen. Het budget is verhoogd met € 14,4 miljoen. Het eerder overgehevelde bedrag voor Hoornse Hop is na het vervallen van het project Hoornse Hop weer teruggegaan naar het Verbeterprogramma Waterkwaliteit Rijkswateren. Daarnaast is € 8,6 miljoen toegevoegd door indexering.

Verbeterprogramma Waterkwaliteit Rijkswateren (vervolg)

Uitvoering

De maatregelen van de eerste en een deel van de tweede planperiode zijn inmiddels uitgevoerd. Het maatregelpakket voor de derde planperiode is vastgesteld en de planning en studies zijn in 2020 van start gegaan. In 2022 is de scope van de derde tranche van het KRW-verbeterprogramma geactualiseerd op basis van effectiviteit, uitvoerbaarheid en haalbaarheid van de beoogde maatregelen. Hierbij is de opgave verdeeld in een basispakket van 136 maatregelen (waarmee aan de Europese resultaatsverplichting wordt voldaan) en een aanvullend pakket van 10 maatregelen.

Het aanvullend pakket maatregelen heeft als doel om een meer robuuste verbetering van de waterkwaliteit na te streven en tegenvallers in de uitvoering van het basispakket op te vangen. De maatregelen uit het basispakket zijn opgenomen in de stroomgebiedsbeheerplannen 2022-2027 en het Nationaal Water Programma.

De maatregelen uit het basispakket moeten binnen de lopende tranche gerealiseerd worden. Van deze maatregelen worden de verkennings-, planuitwerkings- en realisatiefase doorlopen. Van de maatregelen uit het aanvullend pakket worden de verkennings- en planuitwerkingsfase doorlopen, zodat uitwisseling met maatregelen uit het basispakket mogelijk is. De realisatiefase is daarmee komen te vervallen voor deze projecten. Het daarmee vrijvallende budget wordt gebruikt voor het dekken van de meerkosten als gevolg van PFAS-verontreinigingen en voor de planfase van het aanvullend pakket.

Gebied **Nationaal**
Onderwerp **Water**
Ministerie **IenW**
Fase **Aanleg**

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

2017

Het budget is verlaagd met € 5 miljoen als gevolg van indexering (+ € 1 miljoen) en overheveling van het budget van het Verbeterprogramma naar het project Luwtmaatregelen Hoornse Hop (€ 6 miljoen).

Verbeterprogramma Waterkwaliteit Rijkswateren (vervolg)

Financiën

Het taakstellend budget voor het gehele programma bedraagt € 1.662 miljoen. Toename komt door prijscompensatie 2026 (€ 19,5 miljoen), overheveling van DGWB vanuit de reservering naar uitvoeringsbudgetplaats (€ 82 miljoen), overheveling aanvullend budget i.v.m. hogere kosten uitvoering (€ 143 miljoen), desaldering ontvangsten bestuursovereenkomst Staatsbosbeheer en provincie Gelderland (€ 2,9 miljoen). Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn niet onderzocht.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	1.662	2027
MIRT 2026	1.415	2027
MIRT 2025	1.211	2027
MIRT 2024	1.182	2027
MIRT 2023	1.150	2027
MIRT 2013	484	2027
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	1.178	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	161	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	799	48 %
2024	732	52 %
2023	679	56 %
2022	636	54 %
2021	586	51 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Noordwest-Nederland

› Gebiedsopgave	159
› Projectenkaart	161
› Projectenoverzicht	162
› Project- en programmabladen	163

Noordwest-Nederland

Noordwest-Nederland is met de provincies Noord-Holland, Utrecht en Flevoland een aantrekkelijke en economisch belangrijke regio. De regio staat voor grote, complexe en samenhangende ruimtelijke opgaven. Rijk en regio werken intensief samen aan de aanpak daarvan, onder meer in gezamenlijke programma's.

Noordwest-Nederland bestaat uit een polycentrisch netwerk van steden en dorpen, elk met een eigen karakter en kracht, gelegen in een gevarieerd landschap. De kern wordt gevormd door de metropoolregio's Amsterdam (MRA) en Utrecht-Amersfoort (MRU). Daaromheen liggen Noord-Holland Noord, Oost- en Noord-Flevoland en Foodvalley, die deels functioneel verbonden zijn met de metropoolregio's.

Noordwest-Nederland is een aantrekkelijke en groeiende regio. Het is een gewilde plek om te wonen, werken en leven. De metropoolregio's vormen een motor voor de Nederlandse economie. Vooral in het stedelijk netwerk groeit de bevolking en de werkgelegenheid. Sterke economische sectoren zijn financiële en zakelijke dienstverlening, de creatieve industrie, life sciences & health en hightech systemen en materialen. Dankzij de luchthaven Schiphol, de havens in het Noordzeekanaalgebied en internationale spoorverbindingen heeft Noordwest-Nederland een goede internationale bereikbaarheid voor personen- en goederenvervoer.

Tegelijkertijd staat Noordwest-Nederland voor grote ruimtelijke uitdagingen als gevolg van bevolkings- en economische groei, de energietransitie, weerbaarheid, klimaatverandering en de toenemende druk op de leefomgeving.

Noordwest-Nederland

Om de groei duurzaam en leefbaar te houden, werken het Rijk en de regio samen. Ze pakken meerdere onderwerpen tegelijkertijd aan, zoals woningbouw, economie, verkeer, energie, natuur en water.

Mobiliteit in Noordwest-Nederland

Door de groei van de bevolking en economie in Noordwest-Nederland neemt het verkeer toe. Volgens de Integrale Mobiliteitsanalyse (IMA 2021) staat door toenemende gebruik van de fiets en het openbaar vervoer de capaciteit van het stedelijk netwerk onder druk, vooral in Amsterdam en Utrecht. Ook op de wegen en het spoor ontstaan bereikbaarheidsproblemen, zowel binnen steden als op de verbindingen tussen steden en naar andere delen van het land. Er is speciale aandacht voor de goede bereikbaarheid van nieuwe woningen. Deze worden vooral gebouwd binnen bestaande steden en in de nabijheid van knooppunten, zoals in MRA West (Haarlemmermeer), MRA Oost (Amsterdam Zeeburgereiland en IJburg, Amsterdam Zuidoost, Almere en Lelystad), Haven-Stad, Alkmaar Kanaalzone, Utrecht Groot Merwede, Amersfoort Spoor- en A1-zone en Foodvalley.

Er wordt gewerkt aan een schaa sprong in het mobiliteitssysteem, met name voor het openbaar vervoer en de fiets. Zo kunnen de groeiende stedelijke gebieden bereikbaar en aantrekkelijk blijven. Landelijke gebieden blijven meer afhankelijk van de auto. Vanuit het oogpunt van brede welvaart is het belangrijk om verschillende vormen van vervoer beschikbaar te houden, vooral voor een goede bereikbaarheid van werk en voorzieningen.

Een blijvende opgave is het verbeteren van de verkeersveiligheid, die onder druk staat door vergrijzing en het toenemend gebruik van (e-) fietsen en nieuwe vervoermiddelen. Daarnaast moeten de gezondheidseffecten van mobiliteit, zoals geluid en uitstoot van schadelijke stoffen, worden verminderd.

De toenemende congestie op de weg vormt ook een uitdaging voor het goederenvervoer, evenals de concurrentie tussen personen- en goederenvervoer op het spoor. Met de nieuwe zeeluis bij IJmuiden is de

internationale bereikbaarheid van de havens in het Noordzeekanaalgebied op de lange termijn verzekerd.

Leefbaarheid en veiligheid in steden en wijken vragen om duurzame oplossingen voor de distributie van goederen naar winkels én particulieren. Hetzelfde geldt voor de bouwlogistiek die nodig is voor de grote woningbouwopgave.

Ten slotte kunnen bestaande netwerken beter worden benut, onder meer door:

- bundelen van krachten bij het afstemmen van werkzaamheden,
- slimmer maken van netwerken,
- betere verknoping van modaliteiten via hubs,
- en de aanpak van wateropgaven is geborgd in het Nationaal Water Programma en het Deltaprogramma. Doel hiervan is Nederland te beschermen tegen overstromingen, te zorgen voor voldoende zoetwater en de inrichting van het land klimaatbestendig te maken.

Ook wordt ingezet op spreiden en mijden, onder andere via een werkgeversaanpak.

Aanpak

Om de grote, complexe en samenhangende ruimtelijke opgaven in Noordwest-Nederland aan te pakken, werken het Rijk en regionale overheden steeds intensiever samen in een programmatische aanpak. Dat gebeurt binnen:

- het programma NOVEX, in de gebieden MRA, Utrecht-Amersfoort, Noordzeekanaalgebied, Regio Schiphol en Groene Hart;
- de bereikbaarheidsprogramma's Samen Bouwen aan Bereikbaarheid (SBaB) in de MRA en U Ned in Utrecht-Amersfoort;
- en bij de aanpak van waterveiligheid, binnen het Deltaprogramma en het Programma Ruimte voor de Rivier 2.0.

Projectenkaart Noordwest-Nederland

Verkenning

1. A27 Zeewolde - Eemnes
2. OV en Wonen in de regio Utrecht
3. OV-verbinding Amsterdam Sloterdijk-Amsterdam Centraal
4. OV-verbinding Amsterdam-Haarlemmermeer

Planning en studies

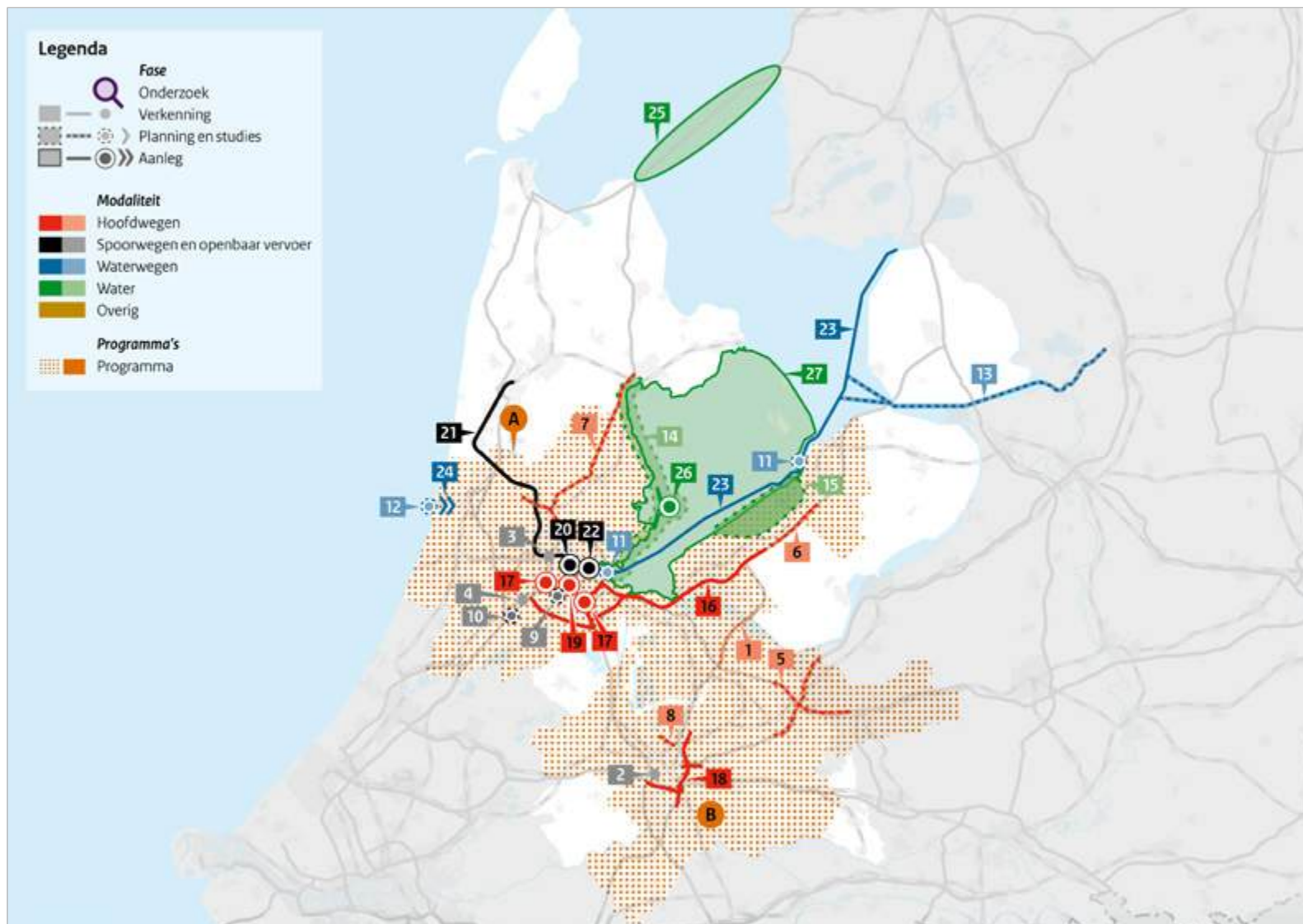
5. A6 Almere Oostvaarders - Lelystad
6. A7/A8 Amsterdam - Hoorn
7. A28/A1 Knooppunt Hoevelaken
8. Noordelijke Randweg Utrecht (NRU)
9. Derde perron Amsterdam Zuid
10. Multimodale knoop Schiphol
11. Capaciteitsuitbreiding ligplaatsen Amsterdam-Lemmer
12. Lichten Buitenhaven IJmuiden en Energiehaven
13. Vaarweg IJsselmeer-Meppel
14. Noord Hollandse Markermeerkust
15. Oostvaardersoever

Aanleg

16. A1/A6/A9 Schiphol - Almere
17. A10 Knooppunten De Nieuwe Meer en Amstel
18. A27/A12 Ring Utrecht
19. ZuidasDok
20. Paspoort- en beveiligingsfaciliteiten op Amsterdam Centraal
21. PHS Alkmaar - Amsterdam
22. PHS Amsterdam
23. Verbeteren vaargeul IJsselmeer (Amsterdam-Lemmer)
24. Zeetoegang IJmond
25. Afsluitdijk
26. Dijkversterking Marken
27. Markermeer - IJmeer

Programma's

- A** Programma Samen Bouwen aan Bereikbaarheid (SBaB)
- B** Programma U Ned

Projectenoverzicht Noordwest-Nederland

Totaal projecten: 29

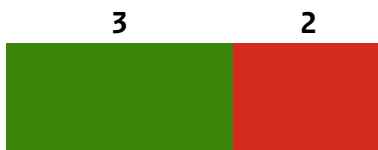
Hoofdwegen
Projecten: 9

Spoorwegen en OV
Projecten: 8

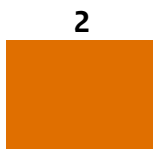
Vaarwegen
Projecten: 5

Water
Projecten: 5

Aanvullende projecten
Projecten: 2

Fases

Programma's

Verkenning

Planning en studies

Aanleg

Programma Samen Bouwen aan Bereikbaarheid MRA (SBaB)

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

2026

Er zijn diverse onderzoeken vastgesteld, waaronder een studie naar de bereikbaarheid van Lelystad Zuiderhage, een impactstudie A1/A27 én een prognose-onderzoek Multimodaal Toekomstbeeld 2040. De resultaten van deze onderzoeken dragen bij aan de update van het Multimodaal Toekomstbeeld die in 2026 van start gaat. Daarnaast is er een start gemaakt met het vormgeven van een nieuwe werkgeversaanpak en hebben Rijk en regio nieuwe middelen beschikbaar gesteld voor Spits spreiden- en mijden in 2026 en 2027.

2025

In het BO MIRT 2024 is de rapportage van de bereikbaarheidsmaatregelen die nodig zijn voor het realiseren van de gehele MRA-woningbouwopgave vastgesteld. Vervolgens is bestuurlijk ingestemd met het advies vanuit het bereikbaarheidsperspectief voor fasering van de opgave. Dit advies is meegenomen in de integrale afweging die plaats heeft gevonden in het kader van de NOVEX Uitvoeringsagenda en Regionale Investeringsagenda (RIA). Op het BO Leefomgeving 2025 is de eerste versie van de Uitvoeringsagenda voor het NOVEX-gebied MRA onderschreven. Er is een uitvoeringsplan voor corridorhubs vastgesteld, waarbij gestart wordt met de uitbreiding van de P+R-locatie/hub Muiden en kwaliteitsverbeteringen bij 8 andere hubs. Verder is een onderzoek gestart naar de werkgeversaanpak en de kansen die hinder door

Aanleiding en programmadoelen

In de Metropoolregio Amsterdam (MRA) komen er naar verwachting tot 2040 250.000 woningen bij en groeit de werkgelegenheid met 230.000 arbeidsplaatsen. Hiervan worden al 175.000 woningen tot 2030 gerealiseerd. Naast deze groeiopgave staat de MRA voor de uitdaging om in 2030 55% minder CO₂ uit te stoten en in 2050 95% minder (de klimaatdoelen van de Europese Klimaatwet).

Tegelijkertijd zien we schaarste optreden op allerlei gebieden die een voortvarende aanpak van deze opgaven in de weg staan. Het is een enorme uitdaging om in deze dynamiek het huidige niveau van brede welvaart te kunnen behouden. Investerings in schaa sprongen blijven noodzakelijk en tot dat weer kan moeten wij vol inzetten op het realiseren van een mobiliteitstransitie en slim ruimtelijk-economisch beleid.

De ambitie van SBaB is om bij te dragen aan de brede welvaart in de MRA. In het Multimodaal Toekomstbeeld zijn vijf manieren beschreven waarop mobiliteit kan bijdragen aan de brede welvaart. Wij stellen deze vijf manieren centraal in onze programmadoelen. Dit betekent een accentverschuiving ten opzichte van de programmadoelen in het programmaplan 2021-2024.

1. Een aantrekkelijke en gezonde werkomgeving, door zo veel mogelijk gezonde en ruimte- efficiënte vervoerswijzen te gebruiken.
2. Duurzame mobiliteit, door te voorzien in de levensbehoeften van de huidige generatie, zonder die van de toekomstige generaties tekort te doen.
3. Een vitale economie en verstedelijking, door het faciliteren van de voorziene woningbouw en het bereikbaar houden van de economische toplocaties en arbeidsplaatsen.

4. Een mobiliteitssysteem voor iedereen, door ervoor te zorgen dat verschillende groepen in staat zijn om de voor hen relevante activiteiten te bereiken binnen redelijke reistijd, en tegen redelijke moeite en kosten.
5. Een bereikbare regio, door het aantal knelpunten (Hierbij volgen wij de definitie van knelpunten zoals gehanteerd door het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) in de Integrale Mobiliteitsanalyse (IMA)) in de MRA te verminderen.

Programma Samen Bouwen aan Bereikbaarheid MRA (SBaB) (vervolg)

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

werkzaamheden biedt voor spits spreiden en mijden. Voor de MIRT-verkenning OV-verbinding Amsterdam – Haarlemmermeer zijn de Notitie Kansrijke Oplossingen (NKO), de notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) en de Nota van Beantwoording (NvB) bestuurlijk vastgesteld. Voor de MIRT-verkenning OV-verbinding Sloterdijk – Amsterdam centrum is de kennisgeving voornemen en participatie gepubliceerd.

2024

Er is een nieuw programmaplan vastgesteld voor de periode 2024-2026, waarin de brede welvaartsdoelen leidend zijn gemaakt. Er wordt gewerkt aan de lijst van randvoorwaardelijke mobiliteitsmaatregelen, die als basis dient voor de NOVEX MRA Uitvoeringsagenda en Regionale Investeringsagenda. De Samenwerkings overeenkomst voor de MIRT-verkenning OV-verbinding Amsterdam – Haarlemmermeer is getekend en de ontwerp-Notitie Reikwijdte en Detailniveau is ter inzage gepubliceerd. Ook is de samenwerkingsovereenkomst voor de MIRT-verkenning OV-verbinding Sloterdijk – Amsterdam Centrum getekend.

2023

De MIRT-verkenning Ag Rottepolderplein is gepauzeerd in het kader van de herprioritering van het Mobiliteitsfonds. De startbeslissing voor de MIRT-verkenning OV-verbinding Sloterdijk – Amsterdam centrum is genomen. Er is gestart met het opstellen van een implementatieplan Voor het Multimodaal Toekomstbeeld. De uitwerking van de uitvoeringsagenda is beëindigd, alleen de

Opbouw van het programma

In dit programma werken Rijk en regio samen aan bereikbaarheidsoplossingen in relatie tot de verstedelijking in de MRA. Het programma is adaptief. De bereikbaarheidsopgaven kunnen immers veranderen als gevolg van gewijzigde omstandigheden. Begin 2026 wordt de scope van het programma bepaald door de volgende zes programmalijnen:

- Slim Verstedelijken
- Spreiden en Mijden
- Multimodale netwerken
- Oostflank MRA
- Update MTB
- Monitoren en aanjagen MTB (on hold)

De programmalijn **Slim Verstedelijken** richt zich op bereikbaarheid in relatie tot verstedelijking, door de komst van extra woningen en arbeidsplaatsen. Er is een nauwe relatie met het NOVEX Ontwikkelperspectief en de NOVEX Uitvoeringsagenda (UA). Voor SBaB ligt de focus op de bereikbaarheid en het leveren van input aan de NOVEX UA hiervoor.

De programmalijn **Spreiden en Mijden** richt zich op het stimuleren en aanjagen van slim en bewust reisgedrag. Denk aan thuiswerken op drukke dagen, reizen buiten de spits en vaker kiezen voor fiets of OV. Hierbij wordt in 2026 de nadruk gelegd op de nieuwe werkgeversaanpak en een gerichte bewonersaanpak.

In de programmalijn **Multimodale Netwerken** staat de infrastructurele kant van de mobiliteitstransitie voor personen en goederen centraal. Het gaat hierbij om de verschillende modaliteiten, zoals weg, ov en fiets en de afstemming daartussen, via hubs.

De programmalijn **Oostflank MRA** coördineert de voortgang van de Bestuurlijk Overleg MIRT-afspraken die in 2022 en 2024 zijn gemaakt over de verstedelijking en bereikbaarheid van de Oostflank van de MRA,

waaronder een p-verkenning naar de kansrijkheid van alternatieve bekostiging van een IJmeerverbinding. De agendering van de voortgang van deze afspraken vindt plaats in het DO Oostflank.

In 2026 wordt gestart met een **update van het Multimodaal Toekomstbeeld (MTB)**. Het MTB zoals dat in 2022 is opgeleverd is verouderd. Er is gerekend met cijfers van voor Corona en er is uitgegaan van realisatie van diverse projecten die inmiddels vertraagd of gepauzeerd zijn. De update is noodzakelijk om een realistisch beeld te geven van wat de impact van deze nieuwe werkelijkheid is én om op zoek te gaan naar welke keuzes nodig zijn om de brede welvaartsdoelen te halen. Dit alles wetende dat er forse beperkingen zijn met betrekking tot financiën, stikstof en personele capaciteit.

Om de MTB-principes van papier naar praktijk te brengen, wordt vanuit de programmalijn **Monitoren en aanjagen MTB** twee keer per jaar een monitor uitgebracht. Door het delen van successen en knelpunten in beeld te brengen jagen wij de voortgang van de implementatie aan. De monitor resulteert ook in het faciliteren van een strategisch gesprek richting het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving en het Bestuurlijk Overleg MIRT. Vanwege capaciteitsgebrek staan de activiteiten van deze programmalijn on hold.

Programma Samen Bouwen aan Bereikbaarheid MRA (SBaB) (vervolg)

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

activiteiten voor mobiliteitsgedrag worden voortgezet. Voor de coördinatie van de samenwerking met NOVEX MRA en Programma Woningbouw en Mobiliteit is de programmalijn Verstedelijking en Mobiliteit gestart.

- 2022** ○ Het MIRT-onderzoek Amsterdam Bay Area (met name rondom Almere en IJburg) is afgerond. De startbeslissing voor de MIRT-verkenning OV-verbinding Amsterdam - Haarlemmermeer is genomen. Er is vanwege onvoldoende financiële middelen nog geen startbeslissing genomen voor de MIRT-verkenning A27 knooppunt Eemnes - Zeewolde. Het onderzoek Multimodaal Toekomstbeeld (MTB) is in uitvoering.
- 2020** ○ Uitvoeringsprogramma SBaB is in uitvoering. Het MIRT-onderzoek Zuidwestkant Amsterdam - Schiphol - Hoofddorp (ZWASH) en de Quick Scan Westkant zijn afgerond. Het MIRT-onderzoek Amsterdam Bay Area en onderzoek Netwerkstrategie (voorganger van MTB) zijn gestart.
- 2019** ○ Het Adaptief Ontwikkelpad van SBaB voor 2040 is vastgesteld. De MIRT-verkenning Rottepolderplein is gestart.
- 2018** ○ De Kwartiermakersfase van het programma SBaB is afgerond en het programma is formeel vastgesteld en gestart.

MIRT-projecten onder dit programma

Naast de programmalijnen maken ook de MIRT-verkenningen OV-verbinding Amsterdam - Haarlemmermeer, OV-verbinding Sloterdijk - Amsterdam Centrum en A27 Zeewolde - Eemnes onderdeel uit van het programma.

MIRT-verkenning OV-verbinding Amsterdam - Haarlemmermeer

Het MIRT-onderzoek Zuidwestkant Amsterdam - Schiphol - Hoofddorp (ZWASH) is in 2020 afgerond. In november 2022 is de startbeslissing genomen voor de MIRT-verkenning OV-verbinding Amsterdam - Haarlemmermeer. In december 2023 is de samenwerkingsovereenkomst getekend en in maart 2024 is de ontwerp-Notitie Reikwijdte en Detailniveau ter inzage gepubliceerd. In maart 2025 zijn de Notitie Kansrijke Oplossingen (NKO), de notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) en de Nota van Beantwoording (NvB) bestuurlijk vastgesteld. Er wordt toegewerkt naar het nemen van een voorkeursbeslissing in 2026.

MIRT-verkenning OV-verbinding Sloterdijk - Amsterdam Centrum

In het Bestuurlijk Overleg MIRT Noordwest 2022 hebben de bestuurders van het Rijk en de regio besloten tot het uitvoeren van een MIRT-verkenning naar het verlengen van de metroringlijn. In juni 2023 is de startbeslissing genomen voor de MIRT-verkenning en in november 2024 is de samenwerkingsovereenkomst getekend. In maart 2025 is de kennisgeving voornemen en participatie gepubliceerd. Er wordt toegewerkt naar het nemen van een voorkeursbeslissing in 2027.

MIRT-verkenning A27 Zeewolde - Eemnes

Het project is gepauzeerd in het kader van de herprioritering van het Mobiliteitsfonds in 2023. Het voornemen is de verkenning A27 Zeewolde-Eemnes weer op te starten. Dit is onderdeel van de brede prioritering op het Mobiliteits- en Deltafonds.

Betrokken partijen

De betrokken partijen zijn de ministeries van IenW en VRO, de Vervoerregio Amsterdam, de provincies Noord-Holland en Flevoland, Rijkswaterstaat, ProRail, NS en de dertig gemeenten van de Metropoolregio Amsterdam.

Gebied **Noordwest-Nederland**
Onderwerp **Multimodaal**
Ministerie **IenW en VRO**
Fase **Programma**

Programma Samen Bouwen aan Bereikbaarheid MRA (SBaB) (vervolg)

Programma
SBaB

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2016** ○ De kwartiermakersfase van het programma SBaB is gestart. Het programma is nieuw opgenomen in het MIRT.

Programma U Ned

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

2026

Het MIRT-onderzoek A12 zone in samenhang met Rijnenburg is eind 2025 afgerond. Hierin is onderzocht hoe deze gebieden ontwikkeld kunnen worden tot nieuwe stadsdelen waar het gezond en prettig wonen en werken is. Verder zijn de onderzoeken naar de corridorhubs en het Gebiedsonderzoek Spoorzone Amersfoort-Heuvelrug in 2025 afgerond.

Mede op basis van de onderzoeksresultaten van het MIRT-onderzoek A12 zone in samenhang met Rijnenburg zijn conform de BO MIRT-afspraken 4 vervolgonderzoeken gestart: 1) Snelweg-aansluiting Kanaleiland en doortrekken Merwedelijn naar Rijnenburg via bestaande of nieuwe trambrug; 2) Startdocument MIRT verkenning doortrekken Merwedelijn naar Rijnenburg; 3) Autobereikbaarheid Rijnenburg; en 4) Functioneren hoofdwegennet A2/A12.

Mede op basis van het Gebiedsonderzoek Spoorzone Amersfoort-Heuvelrug is gestart met het verdiepend onderzoek Stations Amersfoort Centraal en Amersfoort Schothorst en wordt verkend hoe de BRT-corridor Amersfoort Utrecht Sciencepark verbeterd kan worden.

Daarnaast zijn de eerste grote stappen gezet in de richting van grootschalige woningbouw in de A12-zone (Groot Merwede) en Rijnenburg. Belangrijke voorwaarde voor de bereikbaarheid

Aanleiding en doel

De Metropoolregio Utrecht kent een reeks urgente opgaven op het gebied van wonen, werken, bereikbaarheid en leefbaarheid.

De belangrijkste opgaven voor de Metropoolregio:

- Tot 2040 is er behoefte aan 165.000 extra woningen.
- Tot 2040 komen er naar verwachting meer dan 110.000 arbeidsplaatsen bij.
- De groei van het aantal woningen en de economische groei (in de regio en in de omliggende regio's) veroorzaakt druk op de bereikbaarheid, zowel op de weg als in het ov.
- De huidige en de geplande grote verbouwingen aan het wegennet rond de stad Utrecht, en de huidige en geplande ruimtelijke ontwikkelingen in en aan de randen van de stad Utrecht en Amersfoort, vergroten samen de druk op de bereikbaarheid. En dat terwijl die druk al hoog is vanwege autonome groei van alle modaliteiten.

Deze opgaven vragen om:

- Inzet van (innovatieve) oplossingen die bijdragen aan een betere bereikbaarheid, verkeersveiligheid, en duurzame en schone mobiliteit rondom huidige en nieuwe woningen en werkplekken.
- Een mobiliteitssysteem dat efficiënt met ruimte omgaat.
- Balanceren tussen de verschillende belangen.

Doel van het programma U Ned:

Maatregelen ontwikkelen op het gebied van wonen, werken, leefbaarheid en bereikbaarheid, waardoor de Metropool Regio Utrecht haar positie als meest competitieve regio één als gezonde regio kan continueren en de draaischijffunctie voor Nederland behoudt. Met een adaptieve aanpak nemen de samenwerkende partijen integrale besluiten om ruimte te bieden aan wonen en werken voor het gehele NOVEX-gebied Utrecht-Amersfoort in relatie tot de daarvoor gewenste bereikbaarheid via verschillende netwerken. Dit onder de randvoorwaarde van het creëren van een duurzame balans tussen groei en omgeving op een manier die uitvoerbaar en betaalbaar is.

Programma U Ned (vervolg)

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

van deze nieuwe wijken is de aanleg van de tramlijn Merwedelijn, waarvoor extra budget is toegezegd. Met extra investeringen van € 562 miljoen vanuit het Rijk en € 160 miljoen vanuit de regio kunnen nu vervolgstappen worden gezet.

2025 In 2025 is de Uitvoeringsagenda NOVEX Utrecht – Amersfoort vastgesteld waarmee de adaptieve programmering van het ontwikkelingsperspectief NOVEX verdere invulling heeft gekregen.

2024 In 2024 zijn belangrijke stappen gezet om het Gezamenlijk Ontwikkelperspectief NOVEX Utrecht – Amersfoort 'Gezond groeien in nabijheid' te concretiseren. Als eerste product van het adaptieve uitvoeringsprogramma is de Adaptieve Ontwikkelstrategie vastgesteld. Deze strategie biedt een kader om flexibel in te spelen op toekomstige ontwikkelingen en onzekerheden. Voorts is de actualisatie van de Aanpak 2030 afgerond, waarin concrete acties voor de korte termijn zijn benoemd. Daarnaast zijn twee belangrijke regionale documenten vastgesteld: de Mobiliteitsagenda Amersfoort en de Ontwikkelstrategie Regiopoorten.

Opbouw van het programma

Binnen U Ned wordt er gewerkt in een aantal programmalijnen. Deze programmalijnen worden gewaardeerd naar ruimtelijke kwaliteit, mobiliteitseffecten en kosten/baten (de meetlat). Het vertrekpunt hierbij is het gezamenlijk ontwikkelperspectief NOVEX Utrecht – Amersfoort 'Gezond groeien in nabijheid'. De NOVEX-opgave is geconcretiseerd in het adaptieve programma en de Uitvoeringsagenda Utrecht – Amersfoort.

Om de opgaven van het ontwikkelperspectief dichterbij te brengen, wordt een aantal vervolgstappen uitgewerkt. Hierbij gaat het onder andere om:

1. Uitwerken van de adaptieve programmering. In 2025 is de Uitvoeringsagenda Utrecht – Amersfoort vastgesteld, komend jaar zal hier ook een Regionale Investeringsagenda aan toe worden gevoegd. Hiermee is dan de basis gelegd om tot een (adaptieve) langjarige programmering en prioritering te komen. Aanvullend hierop wordt een bekostigingsstrategie uitgewerkt.
2. MIRT-verkenning OV en Wonen regio Utrecht: het Rijk en de regio voeren een verkenning uit naar de verbetering van de ov-bereikbaarheid van het Utrecht Science Park, het minder belasten van de multimodale knoop Utrecht CS en de bereikbaarheid van nieuwe woningbouw. Hierbij wordt in stappen getrechterd naar een voorkeursbeslissing eind 2026.
3. Startdocument Rijnburglijn (doortrekken Merwedelijn naar Rijnburg). Vooruitlopend op de ontwikkelstrategie wordt gewerkt aan het opstellen van een startdocument voor de MIRT Verkenning. Afspraken over de financiering worden parallel georganiseerd.
4. Vervolgonderzoek snelwegaansluiting Kanaleneiland en de trambrug: doel is om hier twee principebesluiten te nemen met als doel om de scope van een eventuele MIRT verkenning Rijnburglijn te verkleinen, de scope van de MIRT planuitwerking Merwedelijn nader in te kaderen en richting te geven aan de gebiedsontwikkeling.

5. Onderzoek functioneren HWN A2 en A12. Doel is om: a) de maatregelen zoals opgenomen in het Structuurbeeld 2040 verder uit te werken en op basis van verkeerskundige doorrekeningen zo nodig te optimaliseren; b) de technische maakbaarheid van de benodigde maatregelen op het hoofdwegennet (A2 en A12) te beoordelen; en c) de investeringen die nodig zijn om de maatregelen op het hoofdwegennet (A2 en A12) uit te voeren inzichtelijk te maken.
6. Autobereikbaarheid Rijnburg. Onderzocht wordt hoe Rijnburg zodanig op het omliggende wegennet kan worden aangesloten dat de bereikbaarheid van Rijnburg en de omliggende gebieden geborgd zijn.
7. Regiopoorten. Ondersteuning integrale gebiedsontwikkelingen rond tien OV-knooppunten, zodat de ontwikkelpotentie en de OV-knoopkwaliteit maximaal wordt benut. Hiermee wordt bijgedragen aan de regionale verstedelijkingsstrategie zoals opgenomen in het NOVEX Ontwikkelperspectief Utrecht Amersfoort en de bereikbaarheid van de regio. Dit betreft de integrale beoogde woonopgave, arbeidsplaatsen, energie, fasering en toegang tot groen en landschappen in samenhang met mobiliteit. Hiervoor is een ontwikkelstrategie uitgewerkt.
8. Verdiepend onderzoek versterking stations Amersfoort CS en Schothorst. Dit onderzoek heeft als doel om te komen tot samenhangende keuzes voor de ontwikkeling van deze stations en stationsgebieden in samenhang met de verstedelijkingsopgave en de ontwikkeling van het OV-netwerk.
9. Préverkenning BRT Amersfoort-USP. Dit onderzoek ziet op welke wijze de OV-bereikbaarheid op de corridor Amersfoort-Utrecht kan worden verbeterd, waaronder middels een BRT-verbinding tussen Amersfoort en USP.

Programma U Ned (vervolg)

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2023** In 2023 is het MIRT-onderzoek A12-zone in samenhang met Rijnenburg gestart, de Gebiedsonderzoeken zijn in 2022 afgerond. Het NOVEX Ontwikkelperspectief Utrecht-Amersfoort is vastgesteld. Dit ontwikkelperspectief vormt de basis voor een integrale en toekomstbestendige ruimtelijke ontwikkeling van de regio.
- 2022** In 2020 zijn de Gebiedsonderzoeken, Mobiliteitsstrategie, Knooppuntenprogramma en Aanpak 2030 opgestart en in 2021 zijn no-regret-afspraken gemaakt.
- 2021** Het MIRT-onderzoek Utrecht Nabij is in 2020 afgerond en vastgesteld door Rijk en regio.
- 2020** De MIRT-verkenning OV en Wonen is gestart.
- 2019** Het MIRT-onderzoek Utrecht Nabij is nieuw opgenomen in het MIRT.
- 2018** De kwartiermakersfase is afgerond, het programma U Ned is gestart en het programma-plan U Ned op hoofdlijnen – Bereikbare, gezonde groei in de Metropoolregio Utrecht is vastgesteld.
- 2016** De regionale verkenning ov, de gebiedsverkenning Utrecht-Oost en het programmaplan U Ned 1^e fase zijn opgeleverd.

10. Kortetermijnaanpak Goedopweg. Met dit programma wordt gewerkt aan een goede bereikbaarheid en een gezonde leef- en werkomgeving van onze regio door middel van programma's, projecten en activiteiten gericht op het stimuleren van niet en anders reizen in de regio Utrecht.

Deze maatregelen zijn grotendeels in uitvoering. Daarnaast vindt er een strategische heroriëntatie plaats op doorontwikkeling en positionering van U Ned in de volgende fase van de samenwerking tussen Rijk en regio. Hierbij zal ook worden gekeken wat de impact is van de vernietiging door de Raad van State van het Tracébesluit A27/A12 Ring Utrecht op de werkzaamheden, prioritering en strategische koers van het programma en het vertalen waar dit nodig is naar bijgestelde keuzes en inzet.

Betrokkenen

Het programma is een samenwerking tussen het Rijk (IenW, EZK en VRO), de provincie Utrecht, de gemeenten Utrecht en Amersfoort, de regio's Amersfoort en MRU West, NS, ProRail en Rijkswaterstaat.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** De motie van de leden van der Plas en Stoffer (36 800 A, nr. 23) verzoekt de regering te kijken of binnen het projectbudget van de A27 Zeewolde-Eemnes een bedrag van € 40 miljoen kan worden ingezet voor een fysieke rijbaanscheiding op de N50 tussen Kampen en Ramspol.
- 2025** Het voornemen is de verkenning A27 Zeewolde-Eemnes weer op te starten. Hiervoor is € 200 miljoen gereserveerd vanuit de restbudgetten van de in 2023 gepauzeerde wegprojecten.
- 2023** Het Rijk en de regio constateerden eind 2022 dat er onvoldoende financiële middelen aanwezig zijn voor het MIRT-project A27 Zeewolde - knooppunt Eemnes. De startbeslissing is daarom aangehouden. Het project is gepauzeerd in het kader van de herprioritering van het Mobiliteitsfonds.

A27 Zeewolde - Eemnes

Opgave

Uit het MIRT-onderzoek Oostkant Amsterdam, de quick-win-studie A27, Verbredingsopties A27 en de NMCA 2017 blijkt dat er een bereikbaarheidsknelpunt is op het tracé A27 Zeewolde - knooppunt Eemnes. De autonome groei en de woningbouwopgave in dit gebied leiden nu en in de toekomst tot een hoge filedruk. De opgave is om de doorstroming op dit deel van de A27 te verbeteren.

Oplossing

De oplossing wordt gezien in de uitbreiding van de wegcapaciteit (verbreding) tussen Zeewolde en knooppunt Eemnes.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Het project draagt bij aan:

- het vergroten van de betrouwbaarheid van reistijd op de A27;
- de bereikbaarheid van woningbouwlocaties en verschillende economische locaties;
- het verminderen van de economische schade als gevolg van files op dit traject;
- het oplossen van het NMCA-knelpunt op dit tracé en daarmee een betere betrouwbaarheid van het hoogwaardig openbaar vervoer (HOV).

Planning

Het voornemen is de verkenning A27 Zeewolde-Eemnes in 2026 te starten. Dit is onderdeel van de brede prioritering op het Mobiliteits- en Deltafonds.

Betrokken partijen

Direct betrokkenen zijn de provincies Flevoland, Noord-Holland, Utrecht, de regio Gooi en Vechtstreek en de gemeenten Blaricum, Eemnes, Laren en Almere. Ook is er participatie van maatschappelijke organisaties, waterschappen, vertegenwoordigers van het bedrijfsleven, omwonenden en relevante stakeholders.

Gebied **Noordwest Nederland**
Onderwerp **Hoofdwegen**
Ministerie **IenW**
Fase **Verkenning**

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2022** ○ Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.
In het Bestuurlijk Overleg MIRT van 25 november 2020 is afgesproken een MIRT-verkenning A27.

Zeewolde - knooppunt Eemnes te starten.
Het project bevindt zich in de initiatieffase. Het streven is om eind 2022 de MIRT-startbeslissing voor de verkenning A27 Almere Haven - knooppunt Eemnes te nemen, zodat daarna de MIRT-verkenning kan starten. Het onderzoek is onderdeel van het gebiedsgerichte bereikbaarheidsprogramma Samen Bouwen aan Bereikbaarheid.

A27 Zeewolde - Eemnes (vervolg)

Financiën

Het Rijk heeft € 204 miljoen (prijsspeil 2026) voor het project gereserveerd. De motie van de leden van der Plas en Stoffer (36 800 A, nr. 23) verzoekt de regering te kijken of binnen dit bedrag € 40 miljoen kan worden ingezet voor een fysieke rijbaanscheiding op de N50 tussen Kampen en Ramspol. Overige alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn niet onderzocht.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2023** Het project is nieuw opgenomen in het MIRT Overzicht. Dit project is een vervolg op het MIRT-onderzoek Zuid- en Westkant Amsterdam Schiphol Hoofddorp (ZWASH). Het startbesluit voor de MIRT-verkenning is bekrachtigd in het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving van 15 juni 2023. Op 11 en 12 december 2024 is de samenwerkingsovereenkomst getekend.

OV-verbinding Sloterdijk - Amsterdam Centrum

Opgave

Uit eerder uitgevoerd onderzoek is gebleken dat de bestaande ov-netwerken en stations (nationaal en lokaal/regionaal) in het noordwestelijk deel van Amsterdam op dit moment al vaak overbelast zijn. Dit wordt in de toekomst erger door de voorziene groei van inwoners en arbeidsplekken in en rond Amsterdam, in de MRA, maar ook daarbuiten. Niet in de laatste plaats hangt dit samen met de extra vervoervraag die de grootschalige gebiedsontwikkeling van Haven-Stad Zuid zal genereren.

In totaal worden er in Haven-Stad Zuid tot 2040 27.400 woningen ontwikkeld. Na 2040 komen er daar nog 26.300 bij. Wanneer Haven-Stad Zuid gereed is, betekent dat ruim 53.700 woningen. Daarnaast voorzien de plannen in 48.000 arbeidsplaatsen in Haven-Stad Zuid in het eindbeeld. De opgave is dus om het hoogwaardige ov-systeem in het noordwestelijke deel van Amsterdam te versterken en aan te sluiten op nationale en stedelijke ov-knopen.

Oplossing

Er zijn in eerdere onderzoeksfases al diverse oplossingsrichtingen bestudeerd en onderling vergeleken. Bestuurlijk is vastgelegd (Bestuurlijk Overleg MIRT, 25 november 2020) dat het sluiten van de metro Ringlijn van Isolatorweg via de Hemknoop tot Amsterdam Centraal randvoorwaardelijk is voor de gebiedsontwikkeling Haven-Stad Zuid mogelijk te maken. Ook is vastgesteld dat deze oost-westgerichte ov-verbinding aangevuld moet worden met een noord-zuidgerichte verbinding. In het Bestuurlijk Overleg MIRT 2022 is besloten tot een MIRT-verkenning voor het eerste deel van deze ontsluiting met een doorkijk naar het volledige eindbeeld tot Amsterdam Centraal. Dit is nader geconcretiseerd in het projectplan. Het gaat concreet om de beste

ov-ontsluiting voor de ontwikkeling van de eerste fase van Haven-Stad Zuid, waarbij ook het eindbeeld meegenomen wordt in de beoordeling. In de MIRT-verkenning zijn tot nu toe 32 oplossingen in de longlist opgenomen. Vervolgens zijn deze 32 oplossingen nader bestudeerd. Uit de longlist zijn op 26 november 2025 9 haalbare oplossingen definitief in de shortlist opgenomen. De oplossingen uit de shortlist worden verder bestudeerd, om de kansrijke oplossingen op te nemen in de Nota Kansrijke Oplossingen (NKO).

OV-verbinding Sloterdijk - Amsterdam Centrum (vervolg)

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelen

Het project draagt bij aan het verkorten van de totale ov-reistijd en de betrouwbaarheid van reistijd in de MRA. Voor de benutting van het multimodale netwerk rond Amsterdam en op die manier vergroten van de spoorcapaciteit op regionaal, nationaal en internationaal niveau is OVSA belangrijk. Daardoor wordt de transfercapaciteit op onder andere stations Amsterdam Zuid, Amsterdam Centraal en Amsterdam Sloterdijk ontlast. Het oplossen van de diverse infra knelpunten rond Amsterdam, waaronder het vrijmaken van ruimte op het spoor en transfercapaciteit, is noodzakelijk om het Toekomstbeeld 2040 mogelijk te maken. Ook draagt het project bij aan de bereikbaarheid van de woningbouwlocatie Haven-Stad Zuid en aan de bereikbaarheid van andere locaties zoals Amsterdam Zuidoost. Het project maakt het mogelijk dat Haven-Stad Zuid zich ontwikkelt tot een bloeiende, leefbare, op ov-gebruik georiënteerde, binnenstedelijke woon- en werkwijk. Het project draagt daarmee bij aan de woningbouwdoelstellingen van het kabinet-Rutte IV, en aan de economische en ruimtelijke ontwikkeling van de Metropoolregio Amsterdam en Nederland.

Planning

2023: Start MIRT-verkenning
2026-2027: Afronding MIRT-verkenning

Betrokken partijen

De MIRT-verkenning wordt uitgevoerd door de Vervoerregio Amsterdam, de gemeente Amsterdam en het ministerie van IenW. Het Ministerie van VRO, NS, ProRail, GVB en de provincie Noord-Holland zullen nauw bij de verkenning worden betrokken.

Financiën

Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. Het Rijk en de regio hebben gezamenlijk zicht op 100% financiering (€ 394 miljoen vanuit de regio, prijspeil 1 januari 2022) voor de beste oplossing voor de OV-verbindingen voor de ontsluiting van de eerste fase van de ontwikkeling van Haven-Stad, tussen station Amsterdam Sloterdijk en Amsterdam Centraal. Voor de afspraken rondom regionale cofinanciering van dit project: zie BO MIRT-afspraken 2022 (Kamerstukken II, 36200-A-9).

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

2026 Vanuit de € 2,5 miljard WoMo-middelen is € 562,3 miljoen toegevoegd voor de realisatie van de Merwedelijn, ten behoeve van de bouw van 10.000 extra woningen in Groot Merwede t/m 2034 en inspanning om vanaf 2035 te starten met de ontwikkeling van Rijnenburg. Daarnaast is vanuit de WoMo-middelen aanvullend € 10,8 miljoen prijsbijstelling 2025 toegevoegd.

In het BO MIRT 2025 is een voorlopig voorkeursalternatief vastgesteld voor de Merwedelijn; een verdiepte ligging. Het pakket bus- en trammaatregelen in Utrecht-Oost/Utrecht Science Park is geen onderdeel van het voorlopig voorkeursalternatief omdat hier geen budget voor is. Daarnaast is afgesproken een startbeslissing voor te bereiden voor een MIRT-verkenning naar het doortrekken van de Merwedelijn naar Rijnenburg.

2025 Er is een verkenner gestart die een advies uitbrengt, voornamelijk als doel om scope en budget van het project bij elkaar te brengen.

2024 Er is geconstateerd dat er onvoldoende beslisinformatie beschikbaar is om een voorkeursalternatief vast te stellen. Daarom is een verdiepfase gestart. Het binnen het ministerie van VRO gereserveerde budget voor dit project van € 69,4 miljoen is toegevoegd.

OV en Wonen regio Utrecht

Opgave

De Metropoolregio Utrecht kent een reeks opgaven op het gebied van wonen, werken, bereikbaarheid en leefbaarheid. De opgaves van de MIRT-verkenning OV en Wonen in Utrecht zijn:

- het voorkomen van overbelasting rondom station Utrecht Centraal;
- het beter bereikbaar maken per ov van Utrecht Science Park;
- het beter bereikbaar maken per ov van nieuwe woon- en werklocaties in Utrecht-Zuidwest en Nieuwegein in 2030 en verder.

Oplossing

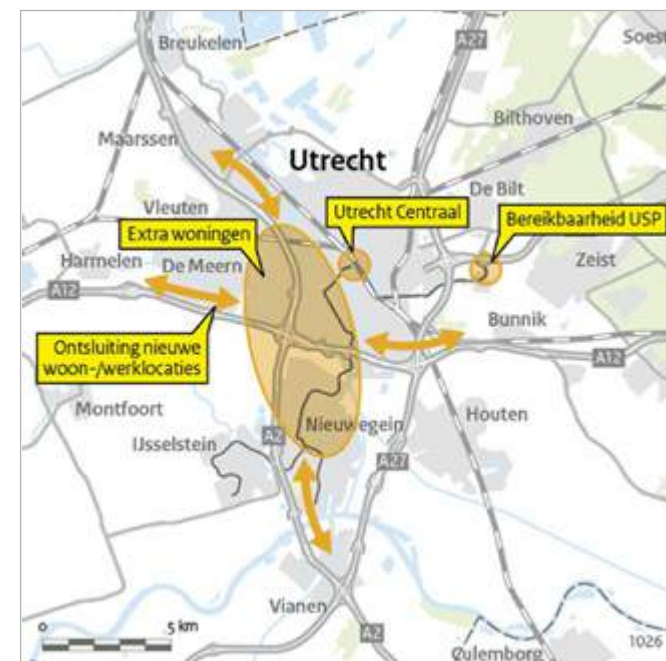
Het resultaat van de MIRT-verkenning is een door Rijk en regio vastgesteld pakket aan maatregelen (Voorkeursalternatief) voor de verbetering van het ov-systeem in het zuidwestelijke en oostelijke deel van de stad Utrecht en het noordelijke deel van Nieuwegein. Eén van de kansrijke maatregelen is de Merwedelijn, een tram die Utrecht Centraal met Nieuwegein, de Groot Merwede en Galecop verbindt.

Er wordt momenteel doorgestudeerd op vijf maatregelen. Dit zijn:

1. Het tracé van de Merwedelijn.
2. De halte (aanlanding) van de Merwedelijn op Utrecht Centraal
3. Busbaanopties via de Waterlinieweg.
4. Een frequentieverhoging van de bestaande tramlijn 22 van/naar het Utrecht Science Park.
5. Busbaanopties binnen het Utrecht Science Park.

Het resultaat van de MIRT-verkenning is een door Rijk en regio vastgesteld pakket aan maatregelen (voorkeursvariant) voor de verbetering van het ov-systeem in het zuidwestelijke en oostelijke deel van de stad Utrecht en het noordelijke deel van Nieuwegein. Eén van de kansrijke maatregelen is de Merwedelijn, een tram die Utrecht Centraal met Nieuwegein, de A12-zone en Galecop verbindt.

De maatregelen moeten bijdragen aan de bredere programmadoelen van U Ned ten aanzien van een duurzame en gezonde groei van de regio

Ook kunnen oplossingen naar voren komen in het participatieproces, op basis van inzichten uit het programma U Ned en andere relevante projecten.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

De oplossing moet bijdragen aan de doelstellingen van het programma U Ned om een duurzame en gezonde groei van de regio mogelijk te maken. Dit project moet Utrecht Centraal ontlasten en het Utrecht Science Park beter bereikbaar maken per ov. Daarnaast zorgt dit project voor de ontsluiting en het bereikbaar maken van bijna 39.000 woningen in Utrecht-Zuidwest tot 2030, waarvan 25.500 in Groot Merwede. Na 2030 ligt er potentie voor de bouw van circa 37.000-52.000 woningen in het gebied rond de A12-zone en Rijnenburg. Alles bij elkaar gaat het om

Gebied **Noordwest-Nederland**
Onderwerp **Spoorwegen personen**
Ministerie **IenW en VRO**
Fase **Verkenning**

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2023** Naar aanleiding van het Bestuurlijk Overleg MIRT 2022 is € 600 miljoen (prijspeil 2022) toegevoegd vanuit de middelen voor Woningbouw en Mobiliteit (WoMo).
- 2021** Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.

OV en Wonen regio Utrecht (vervolg)

Programma
WoMo

Programma
U Ned

ca. 85.000 woningen. Ongeveer 75% van deze woningen is afhankelijk van de realisatie van de Merwedelijn. Daarmee draagt het bij aan de woningbouwdoelstellingen van kabinet Schoof I.

Planning

De MIRT-verkenning is medio 2020 gestart. Medio 2024 is gestart met een verdiepingsfase, omdat er nog niet genoeg beslisinformatie beschikbaar was. Eind 2025 is een voorlopig voorkeursalternatief vastgesteld. Naar verwachting wordt eind 2026 een voorkeursbesluit genomen, waarna de planning- en studiefase van start kan gaan.

Betrokken partijen

De MIRT-verkenning is een project binnen het programma U Ned en is een samenwerking tussen het Rijk (IenW, Rijkswaterstaat, EZK en BZK), de provincie Utrecht, de gemeente Utrecht, de U10 (zestien samenwerkende Utrechtse gemeenten), gemeente Amersfoort, Regio Amersfoort, het Waterschap, NS en ProRail.

Financiën

Het taakstellend budget van dit project bedraagt € 1.506 miljoen, inclusief € 1.252 miljoen voor Woningbouw en Mobiliteit (WoMo) en ontsluiting Groot Merwede (MF 11.01). De regio draagt € 575 miljoen (exclusief btw) bij als cofinanciering, verdeeld over verschillende gemeenten en de provincie.

Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. De regio heeft € 575 miljoen gereserveerd als cofinanciering voor dit project.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** Via de BDU-uitkering 2026 is voor de OV-verbinding Amsterdam-Haarlemmermeer € 14 miljoen beschikbaar gesteld aan de Vervoerregio Amsterdam (VRA). De VRA heeft deze middelen voorgeschoten als kasbeheerder van de verkenning. Daarnaast is het Rijksbudget verhoogd met € 200 miljoen (extrapolatie 2040).
- 2025** Planning voor het kunnen nemen van de Voorkeursbeslissing is aangepast van eind 2025 naar eind 2026.
- 2024** Het project heeft een aanbestedingstraject voor ingenieursdiensten doorlopen. De ingenieurs zijn nu aan de slag voor de uitwerking van de producten voor de verkenning. Daarnaast is de inspraak op de ontwerpnota Reikwijdte en Detailniveau ingezet (Staatscourant 2024, 8692).
- 2023** Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.

OV-verbinding Amsterdam - Haarlemmermeer

Opgave

In de Metropoolregio Amsterdam (MRA) wonen ruim 2,4 miljoen mensen en er is een grote dichtheid van bedrijven. Hierdoor is sprake van flinke druk op de bereikbaarheid en mobiliteit. Tussen Rijk en regio is afgesproken dat er ten opzichte van nu in 2050 ruim 325.000 woningen worden bijgebouwd. Deze extra verstedelijking verhoogt de druk op het mobiliteitssysteem verder, terwijl de wegen en het ov nu al tegen hun grenzen aanlopen.

Deze verwachte groei kan met het bestaande ov-systeem niet worden gefaciliteerd. Uit de IMA 2021 blijkt dat er in de toekomst diverse knelpunten zullen ontstaan. Het gaat dan om knelpunten in de Schipholtunnel (hoofdrailnet) en het onderliggende ov-netwerk in de MRA. Het doel is om te komen tot een voorstel waarmee deze knelpunten op te lossen zijn.

Oplossing

Door toename van bevolking, verstedelijking en (internationaal) treinverkeer wordt een toename van de af te wikkelen vervoersvraag verwacht die niet meer past op het huidig ov-systeem. Een nieuwe ov-verbinding ontlast het landelijk spoorwegnet (met name capaciteitsproblemen Schipholtunnel), vergroot de capaciteit en veiligheid op de treinperrons op de stations Schiphol Airport en Amsterdam-Zuid, ontsluit nieuwe woon- en werklocaties en maakt nieuwe regionale, nationale en internationale ov-verbindingen mogelijk.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Een nieuwe ov-verbinding levert een (forse) bijdrage aan de beleidsdoelstellingen ten aanzien van bereikbaarheid, veiligheid, betrouwbaarheid en het faciliteren van ov-verbindingen voor de regio en het (inter)nationaal ov-netwerk.

Planning

2026: Voorkeursbeslissing

Betrokken partijen

De Verkenning wordt uitgevoerd door de Dienst Bijzondere Projecten van de gemeente Amsterdam. Gedelegeerd opdrachtgevers zijn de Vervoerregio Amsterdam en het ministerie van IenW. De financiers zijn de Vervoerregio Amsterdam, het ministerie van IenW, gemeente Amsterdam, gemeente Haarlemmermeer, provincie Noord-Holland, Schiphol Area Development Company, Schiphol en NS. Deze partijen hebben met elkaar een samenwerkingsovereenkomst afgesloten (Staatscourant 2024, nr. 1439-nr. 1). Daarnaast wordt nauw samengewerkt met partijen waaronder ProRail, regionale vervoerders, markt-partijen en kennisinstellingen. Vanuit het participatieproces worden partijen direct betrokken.

OV-verbinding Amsterdam - Haarlemmermeer (vervolg)

Financiën

Door het ministerie van IenW is € 1.282 miljoen gereserveerd (Artikel MF 14.01 en Artikel MF 11.01 prijspeil 2026). Deze bijdrage is onderdeel van een grotere bijdrage van het ministerie van IenW in het kader van Zuidasdok en Derde Perron, waarvan afgesproken is dat de bijdrage van IenW gekoppeld is aan een prioriteitsstelling en dat tekorten worden gedekt uit de reservering voor de ov-verbinding Amsterdam - Haarlemmermeer. IenW heeft zich in de samenwerkingsovereenkomst OVAH in ieder geval gecommitteerd aan een taakstellend budget van € 33,6 miljoen (exclusief btw, prijspeil juli 2023) voor de uitvoering van het projectplan (€ 41,9 miljoen inclusief btw, prijspeil 2024).

Alternatieve financierings- en bekostigingsopties zijn onderzocht en opgepakt. Bekostiging door private baathebbers (Schiphol, SADC, NS). Bekostiging door andere overheden (Vervoerregio Amsterdam, gemeente Amsterdam en Haarlemmermeer, provincie Noord-Holland). Tezamen een bijdrage van € 652 miljoen pp 2022, conform BO MIRT-afpraak 2022 als onderdeel van afspraken in het kader van het pakket van projecten Zuidasdok, Noord/Zuidlijn, knooppunten De Nieuwe Meer en Amstel, derde perron Amsterdam Zuid, metroringlijn Amsterdam.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** Het Rijk reserveert € 131 miljoen voor een toekomstige herstart van het in 2025 gepauzeerde project A6 Almere Oostvaarders-Lelystad, mede met het oog op de ontwikkeling van woningbouw in Lelystad. Deze middelen zijn afkomstig uit de € 7,5 miljard voor Woningbouw en Mobiliteit van het kabinet Rutte IV.
- 2025** Het project is gepauzeerd vanwege stikstofproblematiek, financiële tekorten binnen het Mobiliteitsfonds en personele krapte.
- 2022** Zoals gemeld in de MIRT-brief van 9 juni 2021 (TK 35570-A, nr. 62) is dit een van de projecten die vertraging oplopen in afwachting van het onderzoek naar de maximale rekenafstand ten aanzien van stikstofuitstoot. Op dit moment is er nog geen duidelijkheid te geven over de omvang van deze vertraging en het effect op de mijlpalen van dit project.
- 2021** De totstandkoming van het ontwerp-tracébesluit heeft vertraging opgelopen. De uitspraak van de Raad van State inzake de PAS heeft hieraan bijgedragen. Dit heeft ook gevolgen voor de mijlpalen van het tracébesluit, aanleg en openstelling.
- 2019** Het project is overgegaan van de verkenning naar de planning- en studiefase.

A6 Almere Oostvaarders - Lelystad

Opgave en oplossing

De A6 is een belangrijke verbinding voor de ontsluiting van Flevoland en voor het verkeer tussen de Randstad en het noorden van het land. Op het traject tussen Almere en Lelystad is het verkeer de laatste jaren sterk toegenomen, waardoor nu al congestie ontstaat. Verkeersanalyses geven aan dat dit de komende jaren nog zal toenemen. Het gevolg hiervan is dat het doorgaand verkeer steeds meer hinder zal ondervinden en de autobereikbaarheid van/naar de met name ruimtelijk-economische bestemmingen in en rond Lelystad (waaronder Lelystad Airport) verslechtert.

Uit eerder onderzoek is gebleken dat bij de verkenning zowel inhoudelijk als bestuurlijk een voorkeur bestaat voor uitbreiding van de A6 van 2x2 naar 2x3 rijstroken. Dit is het voorkeursalternatief dat uitgewerkt dient te worden in een (ontwerp)projectbesluit.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Het project verbetert de bereikbaarheid over de A6 van bestemmingen in en rond Lelystad (waaronder Lelystad Airport). Dit project draagt ook bij aan de woningbouwdoelstellingen.

Planning

Rijk en regio zijn in overleg over de stikstofopgave en benodigde personele capaciteit.

Politiek/bestuurlijk

Het Rijk heeft de rol van opdrachtgever voor planning en studies voor de verbreding van de A6 tussen Almere Oostvaarders en Lelystad Centrum. Voor de overige onderdelen neemt de regio het voortouw. Er is een rijksbijdrage van € 21,4 miljoen (inclusief btw) verleend aan de provincie Flevoland voor de nieuwe aansluiting op de A6 die begin 2021 is opgeleverd.

Betrokken partijen

Betrokken partijen zijn de ministeries van IenW en VRO, de provincie Flevoland, de gemeente Lelystad en de gemeente Almere. Daarnaast worden voor de mobiliteitsmaatregelen en de voorbereiding van de duurzaamheidsopgave specifieke partijen uitgenodigd. Hieronder vallen gemeenten, het waterschap, kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties, natuurbeheerders, belangengroeperingen en vertegenwoordigers namens het bedrijfsleven.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2018** ○ Het project is overgegaan van de onderzoekfase naar de verkenningsfase.
- 2015** ○ Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.

A6 Almere Oostvaarders-Lelystad (vervolg)

TEN-T

Dit project ligt op het uitgebreide netwerk dat onderdeel is van het Europese TEN-T netwerk.

Financiën

Het planflexibele deel van het gereserveerde budget is bij de Voorjaarsnota 2025 volledig afgeroomd vanwege het pauzeren van het project. Vervolgens is het budget bij de Voorjaarsnota 2026 met € 131 miljoen aangevuld voor een toekomstige herstart. In combinatie met de nog bij Rijkswaterstaat aanwezige middelen is een taakstellend budget van € 157 miljoen (prijspeil 2026) beschikbaar. Een deel van deze middelen is contractueel verplicht en al uitgegeven.

Er is voor het MIRT-project A6 Almere Oostvaarders-Lelystad geen sprake van cofinanciering vanuit de regio. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn niet onderzocht.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	157	n.t.b.
MIRT 2026	23	n.t.b.
MIRT 2025	149	n.t.b.
MIRT 2024	144	n.t.b.
MIRT 2023	107	n.t.b.
MIRT 2020	53	2023
verschil t.o.v. budget in eerste begrotingsjaar in mln. €	104	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	25	

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2025** ○ Het project is gepauzeerd vanwege stikstof-problematiek, financiële tekorten binnen het Mobiliteitsfonds en personele krapte.
- 2021** ○ Start MIRT-planning en studies voor het hoofdwegennet.
- 2020** ○ Partijen hebben in het Bestuurlijk Overleg MIRT van najaar 2018 een principebesluit genomen over het conceptvoorkeursalternatief (multimodaal mobiliteitspakket) met de afspraak zich in te zetten voor financiële dekking. De ontwerp-structuurvisie is ter inzage voorgelegd.
- 2019** ○ De bestuursovereenkomst Corridor Amsterdam Hoorn (BOK CAH) is door partijen ondertekend.
- 2017** ○ Partijen hebben gezamenlijk besloten meer tijd te besteden aan de brede uitwerking van de bereikbaarheidsopgaven en te streven naar een voorkeursbeslissing in 2018.
- 2016** ○ Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.

A7/A8 Amsterdam-Hoorn

Opgave

Uit de Nationale Markt- en Capaciteitsanalyse (NMCA) van 2011 en de bevestiging in updates is gebleken dat aan de noordkant van Amsterdam op termijn niet wordt voldaan aan de streefwaarden die in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte zijn geformuleerd. Uit het MIRT-onderzoek Noordkant Amsterdam is gebleken dat de bereikbaarheidsproblematiek op de lange termijn het grootst is aan de oostkant van het onderzochte studiegebied. De grootste knelpunten, wat betreft voertuigverliesuren en overschrijding van reistijdnormen, doen zich voor op de A7/A8-corridor. De afgeronde brede MIRT-verkenning Corridorstudie Amsterdam Hoorn (CAH) bevestigt dit beeld.

Oplossing

Naar aanleiding van de uitkomsten van het MIRT-onderzoek is in oktober 2013 bestuurlijk afgesproken dat voor de A7/A8-corridor een MIRT-verkenning gestart wordt, volgens de nieuwe aanpak bereikbaarheidsopgaven, onder de naam CAH. Hierin wordt vooral gekeken naar een aanpak van de mobiliteitsknelpunten met een combinatie van mobiliteitsmaatregelen zonder direct (volledig) in te zetten op investeringen in nieuwe infrastructuur. Deze MIRT-verkenning is eind 2019 afgerond en heeft geresulteerd in een multimodaal bereikbaarheidspakket, vastgelegd in de BOK CAH en belegd bij de volgende betrokken partners:

- Hoofdwegennet Midden A8-A7 (Rijkswaterstaat)
- AVANT (Vervoerregio Amsterdam)
- Guisweg (Vervoerregio Amsterdam)
- Werkgroep Afvaarderen A7 (gemeente Zaanstad)
- Werkgroep Fiets (gemeente Zaanstad)
- Werkgroep OV-Knooppunten en Hoornse Lijn (gemeente Purmerend)
- Werkgroep Carpoolplekken (gemeente Zaanstad)
- Werkgroep Werkgeversaanpak Breikers (SBaB)

A7/A8 Amsterdam-Hoorn (vervolg)

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

De hoofddoelstelling van het project is het verbeteren van de bereikbaarheid in de corridor Amsterdam – Hoorn, en de A7 en A8 in het bijzonder. Daarmee wordt een bijdrage geleverd aan de ambities van het Rijk en de regio, zoals het versterken van de economische concurrentiepositie en het zorgen voor een aantrekkelijke leefomgeving. Daarbij spelen het wegennetwerk, het fietsnetwerk, het ov-netwerk en het gedrag van de reiziger op deze netwerken een rol. Dit project draagt ook bij aan de woningbouwdoelstellingen.

Planning

Het project is tot nader order gepauzeerd vanwege stikstofproblematiek, financiële tekorten binnen het Mobiliteitsfonds en personele krapte. Meer informatie hierover staat in het toelichtende blad over de herprioritering aan het begin van dit MIRT Overzicht.

Politiek/bestuurlijk

Er is tot de pauzering samengewerkt met de ministeries van IenW en VRO, de provincie Noord-Holland, de Vervoerregio Amsterdam en gemeenten in de nabijheid van de A7/A8. Belangenorganisaties en

omwonenden zijn betrokken geweest via het participatieproces. Ook is samengewerkt met relevante partijen in de regio: overheidspartijen, infrabeheerders, vervoerders, terreinbeheerders, belangengroeperingen, kennisinstellingen en (overige) marktpartijen.

Financiën

Het planflexibele deel van deze reservering is bij de Voorjaarsnota 2025 volledig afgeroomd vanwege het pauzeren van het project. Voor het aanpakken van de bereikbaarheidsknelpunten op het hoofdwegennet (A7 en A8) had het ministerie van IenW € 547 miljoen (prijspeil 2024) gereserveerd op het Mobiliteitsfonds.

Er resteert nog € 25 miljoen (prijspeil 2026) aan Rijksbudget. Hiervan is € 20 miljoen (prijspeil 2026) gereserveerd voor Guisweg. Het restant van € 4 miljoen (prijspeil 2026) is (bested) budget voor voorbereidende werkzaamheden.

Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt binnen de bredere Corridor Amsterdam-Hoorn, waar dit project onderdeel van is. Er is geen sprake van cofinanciering vanuit de regio voor het MIRT-project A7/A8 Amsterdam-Hoorn. Dit MIRT-project is echter wel onderdeel van de Corridor Amsterdam-Hoorn, waarbinnen de regio (mede)financier is van diverse projecten.

A28/A1 Knooppunt Hoevelaken

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** In het Bestuurlijk Overleg MIRT januari 2026 is geconcludeerd dat, gegeven de niet ingevulde randvoorwaarden, actieve inspanning van het Rijk nodig is om alle randvoorwaarden op orde te brengen en daarmee te komen tot (gefaseerde) herstart van het project. Rijk en regio verkennen gezamenlijk de mogelijkheden in de aanpak van de stikstofopgave. Ook verkent het Rijk welke ontwerpstappen voor de 'A1/A28 Knooppunt Hoevelaken-variant q' er mogelijk zijn, zodat er tijdig een ontwerp ligt dat als basis dient voor het vervolg.
- 2025** In het Bestuurlijk Overleg MIRT 2024 is afgesproken dat Rijk en regio beiden € 50 miljoen beschikbaar stellen voor de uitvoering van een alternatief mobiliteitsmaatregelenpakket om de effecten van het pauzeren te mitigeren.
- 2023** Het project is gepauzeerd in het kader van de herprioritering van het Mobiliteitsfonds.
- 2022** Zoals gemeld in de MIRT-brief van 9 juni 2021 (TK 35 570 A, nr. 62) is dit een van de projecten die vertraging oplopen in afwachting van het onderzoek naar de maximale rekenafstand ten aanzien van stikstofuitstoot. Op dit moment is er nog geen duidelijkheid te geven over de omvang van deze vertraging en het effect op de mijlpalen van dit project. Het taakstellend budget is opgehoogd vanwege diverse extra kosten.

Opgave

De groei van het verkeer leidt tot afwikkelingsproblemen op de driehoek van autosnelwegen A27/A1/A28 en het daarop aansluitende onderliggend wegennet.

Oplossing

Dit project is onderdeel van de regionale pakketstudie driehoek Utrecht-Hilversum-Amersfoort. In de pakketstudie is aandacht voor diverse modaliteiten en thema's (ov, fiets, auto, prijsbeleid, mobiliteitsmanagement). Tijdens het Bestuurlijk Overleg MIRT van najaar 2009 is het alternatief verbreden als voorkeursalternatief afgesproken, aangevuld met de kansrijke elementen uit het alternatief sorteren. Verbreden bestaat uit het aanleggen van extra capaciteit op de wegen die naar het knooppunt leiden én aanpassingen aan het knooppunt Hoevelaken. Bij sorteren wordt gekeken naar het splitsen van doorgaand en lokaal verkeer.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

De maatregelen dragen bij aan de verbetering van de doorstroming en de bereikbaarheid van de regio Midden-Nederland. Een goede inpassing/vormgeving van de A1/A28 levert een bijdrage aan de verbetering van de leefbaarheid in het gebied rond deze wegen.

Planning

De herprioritering van het Mobiliteitsfonds in 2023 is van invloed op dit project. Dat betekent dat het project tot nader order gepauzeerd is.

Meer informatie hierover staat in het toelichtende blad over de herprioritering aan het begin van dit MIRT Overzicht.

Rijk en regio erkennen de meerwaarde van een opgedeelde en gefaseerde aanpak van het project A1/A28 Knooppunt Hoevelaken in combinatie met het voorkeursalternatief A1/A30 Barneveld (variant q). Op dit moment zijn de randvoorwaarden voor deze aanpak nog niet op orde, waardoor de breed gedeelde ambitie om Knooppunt Hoevelaken versneld (gefaseerd) aan te pakken momenteel niet haalbaar is.

Politiek/bestuurlijk

In het Bestuurlijk Overleg MIRT van voorjaar 2011 is afgesproken dat wordt ingezet op vervlechting van de verdere tracé-uitwerking en de aanbesteding van de aanleg. Daarbij is een pakket van eisen en wensen het uitgangspunt. Alle benodigde afspraken tussen het Rijk en de regio om het project te kunnen aanbesteden zijn in juni 2013 vastgelegd in een bestuursovereenkomst. De regio levert onder andere een bijdrage voor de geluidmaatregelen en voor de verplaatsing van de verzorgingsplaats op het grondgebied van de gemeente Nijkerk.

Met het in 2019 genomen gezamenlijke besluit om te komen tot ontbinding van het contract met de aannemerscombinatie, is er geen sprake meer van vervlechting. Het tracébesluit zal worden vastgesteld

A28/A1 Knooppunt Hoevelaken (vervolg)

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2021** Door de ontbinding van het contract met de combinatie A1/A28 moet de aanleg van het project opnieuw worden aanbesteed, wat tot vertraging leidt in de openstelling. Daarnaast zorgt de stikstofproblematiek voor een extra vertraging.
- 2020** Het contract met de combinatie A1/A28, aan wie het project medio 2015 is gegund, wordt ontbonden, nadat de combinatie haar werkzaamheden met betrekking tot het tracébesluit in goede orde heeft afgerond. Dit is een gevolg van het gedeelde besluit dat de gekozen innovatieve aanbestedingsvorm niet de juiste is geweest. Het project zal na vaststelling van het tracébesluit, naar verwachting voorjaar 2020, opnieuw worden aanbesteed.
- 2019** Het budget is gewijzigd door extra bijdragen van de provincie Utrecht en de gemeente Amersfoort voor de aanleg van fiets- en voetgangerstunnels (€ 5 miljoen) en een extra bijdrage voor grondkosten en onderhoud (€ 2 miljoen).
- 2018** Het budget is bijgesteld vanwege een bijdrage van de regio en het toevoegen van onderhoudsbudget ten behoeve van de aanlegfase.

conform de afspraken uit de bestuursovereenkomst tussen het Rijk en de regio. Uitgangspunt in het vastgestelde voorkeursalternatief A1/A30 Barneveld is een gerealiseerd knooppunt Hoevelaken. Wijzigingen in de planning van een van deze projecten kan vanuit het raakvlak effect hebben op de voortgang in het andere project.

In het Bestuurlijk Overleg MIRT van januari 2026 hebben Rijk en regio kennisgenomen van het plan van aanpak (routekaart) 'A1/A28 Knooppunt Hoevelaken-variant 4'. Ook onderschrijven zij de daarin opgenomen analyse van de huidige situatie en benodigde vervolgstappen, als eerste fase in de aanpak van Knooppunt Hoevelaken en A1/A30 Barneveld in lijn met de eerder gemaakte bestuurlijke afspraken.

File top 50

Dit project levert een bijdrage aan het oplossen van fileknelpunten 1 en 25 uit de file top 50, samengesteld door Rijkswaterstaat op basis van filegegevens van 1 mei 2025 tot en met 30 april 2026.

TEN-T

Dit project ligt op het kernnetwerk en het uitgebreide netwerk die onderdeel zijn van het Europese TEN T-netwerk, en deels op de North Sea-Baltic corridor.

Financiën

Het planflexibele deel van de Rijksreservering voor dit project is volledig afgeroomd in 2025 vanwege het pauzeren van het project en na besluitvorming over het restbudget van het Rijk. De regio heeft voor een alternatief mobiliteitsmaatregelenpakket € 50 miljoen gereserveerd. Het Rijk draagt eveneens € 50 miljoen hieraan bij vanuit het restbudget.

Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt in de vorm van een regionale bijdrage. Het gereserveerde projectbudget voorafgaand aan de herprioritering van het Mobiliteitsfonds in 2023 bedroeg € 1.145 miljoen (prijsspeil 2022), inclusief een bijdrage van de regio van € 44 miljoen als cofinanciering voor dit project.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2025** ○ Het restbudget (€ 28 mln.) is volledig afgeroomd vanwege het pauzeren van het project en na besluitvorming over het restbudget.
- 2023** ○ De Rijksbijdrage van dit project is deels weggehaald in het kader van de herprioritering van het Mobiliteitsfonds.
- 2020** ○ De rijksbijdrage is met € 5 miljoen verhoogd.
- 2016** ○ Het eerste deel van de rijksbijdrage wordt vijf jaar eerder beschikbaar gesteld.
- 2015** ○ In maart 2014 heeft de gemeenteraad van Utrecht ingestemd met de voorkeursvariant.
- 2014** ○ Het project heeft een eigen projectblad. Voorheen was het onderdeel van project Ring Utrecht, samen met de A27/A12.

Noordelijke Randweg Utrecht (NRU)

Opgave

De groei van het autoverkeer leidt tot problemen met de verkeersafwikkeling op de Ring Utrecht en het daarop aansluitende onderliggend wegennet.

Oplossing

Het gemeentelijke deel van de Noordelijke Randweg Utrecht (NRU) wordt opgewaardeerd tot autoweg met minimaal 2x2 rijstroken, ongelijkvloerse kruisingen en een maximumsnelheid van ten minste 80 km/u. De voorkeursvariant van de gemeente Utrecht is een opgewaardeerde NRU met een maximumsnelheid van 80 km/u, 2x2 rijstroken en drie ongelijkvloerse kruisingen.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Dit project draagt bij aan de bereikbaarheid in en rondom de gemeente Utrecht.

Planning

De planning van dit project is primair aan de regio. De herprioritering van het Mobiliteitsfonds in 2023 is van invloed op dit project. Meer informatie hierover staat in het toelichtende blad over de herprioritering aan het begin van dit MIRT-overzicht.

Gebied **Noordwest-Nederland**
Onderwerp **Hoofdwegen**
Ministerie **IenW**
Fase **Planning en studies**

Noordelijke Randweg Utrecht (NRU) (vervolg)

Politiek/bestuurlijk

De gemeente Utrecht is het bevoegd gezag voor de NRU. De aanpak van de NRU kan niet los gezien worden van het project A27/A12 Ring Utrecht. Op 11 maart 2026 heeft de Raad van State het Tracébesluit A27/A12 Ring Utrecht vernietigd.

Uitvoering

Het project wordt aangestuurd door de gemeente Utrecht.

Financiën

De Rijksreservering is volledig afgeroomd in 2025 vanwege het pauzeren van het project en besluitvorming over het restbudget. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. De regio draagt € 50 miljoen bij aan dit project.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2024** Het project is overgaan van de verkenningfase naar de planning- en studiefase.
- 2023** Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.

Derde perron Amsterdam Zuid

Opgave

Er reizen steeds meer mensen met de trein van en naar Amsterdam. Dit leidt tot knelpunten op de stations Schiphol en Amsterdam Centraal en op de spoorlijnen van en naar deze stations. Om de vervoervraag in de regio Amsterdam in de komende decennia goed op te vangen zijn grote aanpassingen nodig. De toeleidende baanvakken naar Amsterdam Centraal worden zo intensief gebruikt dat verplaatsing van het internationale treinverkeer naar station Amsterdam Zuid nodig is. Zo worden de sporen rondom Amsterdam geschikt gemaakt voor de huidige en de toekomstige vraag van spoorvervoer en kan verder ingespeeld worden op nieuwe ontwikkelingen op het terrein van bereikbaarheid, woningbouw en economie.

Oplossing

Er is gekozen voor uitbreiding van station Amsterdam Zuid. In het programma Zuidasdok wordt ruimte gecreëerd die spooruitbreiding mogelijk maakt en waarvoor een ruimtelijke reservering in het bestemmingsplan is opgenomen. Dat maakt aanleg van een derde perron mogelijk met de benodigde toeleidende sporen en keerspooren. Het huidige zuidelijke perron wordt vervolgens omgebouwd om aanlanding van internationale treinen mogelijk te maken. Vanaf de zuidzijde van het station onder de sporen tot onder het middenperron wordt een terminal gerealiseerd voor reizigers naar niet-Schengengebied (Verenigd Koninkrijk).

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

De realisatie van het derde perron op Amsterdam Zuid, inclusief passagiersterminal voor reizigers naar het VK, maakt het voor meer internationale treinen mogelijk bij Amsterdam Zuid te kunnen stoppen. Dit geldt met name voor treinen van en naar Londen. Dit kan ook bijdragen aan de gewenste air-to-rail-substitutie.

Planning

- 2018: Start verkenning
- 2023: Afronding verkenning
- 2023: Start planning- en studiefase
- 2029: Besluit voorkeursvariant
- 2031: Projectbeslissing

Na ondertunneling van het zuidelijke deel van de A10 (onderdeel project Zuidasdok) is de start van de aanlegfase voorzien.

Derde perron Amsterdam Zuid (vervolg)

Betrokken partijen

De planning- en studiefase wordt in opdracht van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat uitgevoerd door ProRail. Gemeente Amsterdam en Vervoersregio Amsterdam zijn medefinancier. De onderlinge verhoudingen worden in een bestuursovereenkomst vastgelegd. NS Stations is gedeeld opdrachtgever voor de terminal. De besluitvorming over deze verkenning vindt plaats in overleg met de gemeente Amsterdam en de vervoerregio Amsterdam. Daarnaast wordt NS Reizigers bij de uitvoering van de planning- en studiefase betrokken. De consumentenorganisaties zijn geïnformeerd over opzet en voortgang.

Politiek/bestuurlijk

Op 18 juni 2018 is de brief 'Uitbreiding spoor van en naar Amsterdam' (TK 32404, nr. 86) aan de Tweede Kamer aangeboden. Hierin is de keuze verwoord voor de verbouw van het station Amsterdam Centraal in het kader van het Programma Hoogfrequent Spoorvervoer, in samenhang met de realisatie van een derde perron op het station Amsterdam Zuid. In het Bestuurlijk Overleg MIRT najaar 2022 zijn bestuurlijke afspraken gemaakt over financiering van een pakket projecten, waarvan het project Derde Perron deel uitmaakt. Op 1 maart 2024 is de Voorkeurs-

beslissing MIRT-verkenning Derde perron Amsterdam Zuid gepubliceerd. Op 12 juni 2025 is de Kamer geïnformeerd dat de herijkte projectraming € 597 miljoen bedraagt, tegen een projectbudget van ongeveer € 459 miljoen (prijsspeil 2024). Het grootste deel van de stijging – bijna driekwart – is echter toe te schrijven aan de excessieve kostenstijgingen van materiaal en arbeid. Met die herijkte raming als nieuw uitgangspunt wordt de plannings- en studiefase volgens planning voortgezet.

TEN-T

Dit project ligt op het kernnetwerk dat onderdeel is van het Europese TEN-T-netwerk.

Financiën

Het beschikbare budget is € 437 miljoen (MF 13.03.04). Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. De regionale bijdrage, als onderdeel van het budget, is € 58 miljoen (prijsspeil 2023).

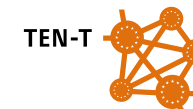
Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	437	n.t.b.
MIRT 2026	429	n.t.b.
MIRT 2025	429	n.t.b.
MIRT 2024	416	n.t.b.
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	21	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	21	

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

Multimodale knoop Schiphol

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2024** Het projectbudget van het Rijk is verhoogd met € 6,6 miljoen vanwege een bijdrage van de Vervoerregio Amsterdam (VRA) voor het deelproject Stijg- en daalpunten trein/bus. Na oplevering wordt de eindafrekening opgemaakt en de definitieve bijdrage vastgesteld.
- 2023** Het project Multimodale Knoop Schiphol (MKS) heeft als doel om maatregelen te nemen om de verwachte reizigersgroei voor de middellange termijn op te vangen. In de BO MIRT-brief (TK 36 200, nr. 9) is aan de Kamer gemeld dat een budget van € 148,8 miljoen van MKS over wordt geheveeld naar het project derde perron Amsterdam Zuid (MF 11.01.01).
- 2021** De betrokken partijen hebben gezamenlijk het besluit genomen om een van de meest urgente knelpunten van MKS, de beperkte capaciteit van en naar de treinperrons, eerder te realiseren dan beoogd. Dit gebeurt door de (rol)trappen aan te passen en los van het maatregelenpakket MKS op te lossen. Volgens de nieuwe planning is dit knelpunt begin 2024 in plaats van eind 2025 opgelost. Voor het resterende deel van de planuitwerking is gebleken dat de uitwerking meer tijd kost dan voorzien. Dit betekent dat de projectbeslissing niet in februari 2022 kon worden genomen. Er wordt gewerkt aan een nieuwe projectplanning. Deze boodschap is aan de Kamer gemeld (TK 35925-A, nr. 24).

Opgave

De huidige multimodale knoop Schiphol is gebouwd in de jaren 90 en is berekend op 21,3 miljoen luchtreizigers per jaar met Schiphol als bestemming of vertrekpunt. In 2017 verwerkte Schiphol al 43 miljoen luchtreizigers met Schiphol als bestemming of vertrekpunt. Het treinstation Schiphol Airport is inmiddels uitgegroeid tot een van de belangrijkste stations van ons land. Dagelijks gebruiken ruim 90.000 in- en uitstappende reizigers dit station. Ook heeft Schiphol Centrum een groot busstation op de voorrijwegen van de luchthaven. Door het toenemende verkeer op de voorrijwegen staat de veiligheid van de buspassagiers op die plaats onder druk.

Schiphol Plaza kent in de huidige vorm problemen met de capaciteit door de combinatie van reizigers die met alle modaliteiten komen (auto, trein, bus en vliegtuig) en verschillende reisdoelen hebben in een beperkte ruimte. Bij verdere groei leidt dit tot mogelijke knelpunten met betrekking tot de veiligheid.

Het MIRT-onderzoek naar station Schiphol (november 2014) heeft aangetoond dat er capaciteitsknelpunten zijn. De capaciteit van de treinperrons, de trappen en roltrappen, het busstation en de hal van Plaza is onvoldoende om de groeiende stroom reizigers te accommoderen. Naar aanleiding hiervan is in juli 2016 overeengekomen de verkenning Multimodale Knoop Schiphol te starten. Deze verkenning is uitgevoerd door het ministerie van IenW, Schiphol, NS, Vervoerregio Amsterdam en Haarlemmermeer. Er is vooral gekeken naar een zo integraal mogelijke oplossing die toekomstbestendig en robuust is, maar ook flexibel kan inspringen op de veranderende mobiliteitsvraag. Het ijkpunt van de verkenning was de reizigersgroei tot 2040. Gedurende de verkenning is besloten een overgangsooplossing te zoeken voor de multimodale knoop Schiphol die de komende jaren zal zorgen voor voldoende veiligheid en capaciteit. Voor de lange termijn is een MIRT-onderzoek Zuidwestkant Amsterdam/Schiphol/Hoofddorp gaande dat een integrale bereikbaarheid van de regio (na 2030/2035) zal onderzoeken.

Oplossing

De multimodale knoop Schiphol wordt aangepakt om de capaciteit, de veiligheid en de kwaliteit voor de groeiende stroom reizigers te faciliteren voor de middellange termijn (ongeveer 2035). Bij het Bestuurlijk Overleg MIRT van november 2019 is er een voorkeursbeslissing genomen. Deze wordt sindsdien verder uitgewerkt in de planning- en studiefase. Ondertussen zijn belangrijke onderdelen van het project al gerealiseerd (Kamerstuk 36200 A nr. 9).

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

De oplossing biedt ruimte aan de groei van het reizigersvervoer en draagt bij aan het verhogen van de veiligheid en het verbeteren van de betrouwbaarheid.

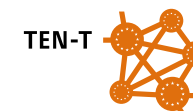

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2020** Naar aanleiding van besluitvorming in het Bestuurlijk Overleg MIRT van het najaar van 2019 is € 7 miljoen uit het gereserveerde resterende budget MKS overgeboekt naar het programma Spoorcapaciteit 2030. Dit is ten behoeve van de landelijke dienstregeling 2023 en de hoogfrequente sprinter Schiphol/Hoofddorp - Amsterdam.
- 2018** In het Bestuurlijk Overleg MIRT van december 2017 is geconstateerd dat uitwerking nodig is voor zowel de middellange als de lange termijn. Ook middellange termijnoplossingen vragen meer onderzoek. Hierop is de planning aangepast.
- 2017** Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.

Multimodale knoop Schiphol (vervolg)

Planning

2016: Startbeslissing voor de verkenning van Multimodale Knoop Schiphol
2019: Voorkeursbeslissing
2026: Oplevering van de maatregelen

Politiek/bestuurlijk

Het ministerie van IenW, Schiphol, NS en Vervoerregio Amsterdam hebben zich in de intentieovereenkomst van 28 april 2016 gecommitteerd aan een gezamenlijke aanpak van de multimodale knoop om een integrale oplossing te bereiken die de veiligheid, de capaciteit en de kwaliteit van de knoop faciliteert. Daarnaast wordt nauw samengewerkt met andere partijen: overheidspartijen zoals de gemeente Amsterdam, vervoerders, kennisinstellingen en marktpartijen.

De bestuursovereenkomst van november 2019 is getekend door IenW, Schiphol, Vervoerregio Amsterdam, NS, ProRail, Haarlemmermeer en Amsterdam. In deze overeenkomst hebben betrokken partijen

afspraken gemaakt over bijdragen aan de voorkeursbeslissing. Voor het pakket aan maatregelen is € 237,3 miljoen (prijsspeil 2018) beschikbaar gesteld door partijen, waarvan het ministerie van IenW € 78,8 miljoen (prijsspeil 2018) bijdraagt.

TEN-T

Dit project ligt op het kernnetwerk dat onderdeel is van het Europese TEN T-netwerk, op de North Sea-Baltic en North Sea-Rhine-Mediterranean corridors.

Financiën

Voor spoorse maatregelen rondom de multimodale knoop Schiphol heeft het ministerie van IenW € 148 miljoen gereserveerd binnen het Mobiliteitsfonds (Artikel MF 13.03.01 en 13.03.04). Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. De Vervoerregio Amsterdam (VRA) draagt ongeveer € 69 miljoen (incl. btw, pp. 2018) bij als één van de drie financierende partijen naast IenW en Schiphol.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	148	Divers
MIRT 2026	146	Divers
MIRT 2025	146	Divers
MIRT 2024	136	Divers
MIRT 2023	278	Divers
MIRT 2018	253	Divers
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	105	Divers
Cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	32	

* Gegevens over vijf jaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

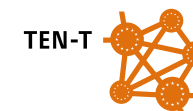

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2014** De bezuinigingen uit het Lenteakkoord en het aanvullend Regeerakkoord van 2012 hebben, zoals in de Voorjaarsnota 2013 besloten, tot gevolg dat de planning- en studiefase wordt vertraagd.

Capaciteitsuitbreiding ligplaatsen Amsterdam - Lemmer

Opgave

Er is een tekort aan ligplaatsen (overnachtingsplaatsen en wachtplaatsen) op de vaarweg tussen Amsterdam en Lemmer. Door dit tekort kunnen onwenselijke afmeersituaties ontstaan rond de sluiscomplexen op dit traject. Dit kan leiden tot veiligheidsproblemen. Ook kunnen situaties ontstaan waarin schippers te lang door moeten varen op zoek naar een ligplaats. Hierdoor kunnen ze niet voldoen aan wet- en regelgeving voor vaar- en rusttijden.

Oplossing

In de planning- en studiefase wordt onderzocht op welke manier en op welke locaties het ligplaatsentekort kan worden opgelost. Gedacht kan worden aan zowel uitbreiding en verbetering als herstructurering van de huidige ligplaatsen rond de Oranjesluizen en de Houtribsluizen.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

De aanleg van ligplaatsen draagt bij een veilige en efficiënte scheepvaart.

Planning

De mijlpalen voor het project worden nog bepaald. Het opstellen van de planning is mede afhankelijk van de ontwikkelingen in het stikstof-dossier.

TEN-T

Dit project ligt op het kernnetwerk dat onderdeel is van het Europese TEN T-netwerk, op de North Sea-Baltic corridor.

Financiën

Taakstellend budget: € 7 miljoen (Artikel MF 15.03.02). Er is geen sprake van cofinanciering vanuit de regiopartijen. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn niet onderzocht.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln.	Gereed
MIRT 2027	7	n.t.b.
MIRT 2026	7	n.t.b.
MIRT 2025	7	n.t.b.
MIRT 2024	7	n.t.b.
MIRT 2023	7	2025-2027
MIRT 2014	6	2025-2027
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	1	
Cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	0	

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

Lichtenen Buitenhaven IJmuiden en Energiehaven

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** In het voorjaar van 2026 is geconstateerd dat de dynamiek rond het onderwerp staalslakken dermate groot is dat er op dit moment geen concrete stappen richting uitvoering kunnen worden gezet. Het Rijk werkt in 2026 nader uit hoe het – gegeven deze onzekerheid – met de aanwezige staalslakken om kan gaan in relatie tot de ontwikkeling van de Energiehaven. In het najaar komen de betrokken partijen opnieuw bijeen om te bespreken hoe het project verder kan worden voortgezet.
- 2024** Eind 2024 is de bijdrage van € 27,6 miljoen gerestitueerd aan het Rijk voor aanvullende sanering van de Averijhaven als baggerdepot door IenW. De cofinanciering voor de realisatie van de Energiehaven wordt met het Ministerie van EZ uitgewerkt.
- 2023** Als gevolg van gewijzigde juridische uitgangspunten over het gebruik van staalslakken brengt de ontmanteling van het baggerdepot voor het bouwrijp maken van het haven terrein extra kosten met zich mee. Voor de baggerwerkzaamheden die Rijkswaterstaat heeft uitgevoerd, is een kostenstijging gemeld.
- 2022** Eind 2020 is middels een specifieke uitkering € 27,6 miljoen overgeheveld naar de regio voor het inrichten van de Energiehaven. Doel van de specifieke uitkering is het saneren van een

Opgave

Veel bulkschepen die bestemd zijn voor de haven van Amsterdam worden zo diep afgeladen dat ze vóór het sluisencomplex IJmuiden moeten worden gelichter (gedeeltelijk gelost). Zo kunnen ze met de juiste diepgang de Noordersluis passeren en vervolgens doorvaren naar Amsterdam. De lichtervoorziening ligt aan de rand en gedeeltelijk in de vaargeul van en naar de Noordersluis en vormt daardoor een nautisch veiligheidsknelpunt.

De opgave is het ontmantelen van een baggerdepot Averijhaven dat in beheer is bij Rijkswaterstaat. Hierna kan een haven terrein met kade (de Energiehaven) worden gerealiseerd voor de aan- en afvoer van onderdelen voor aanleg/onderhoud van windmolenparken op zee.

Oplossing

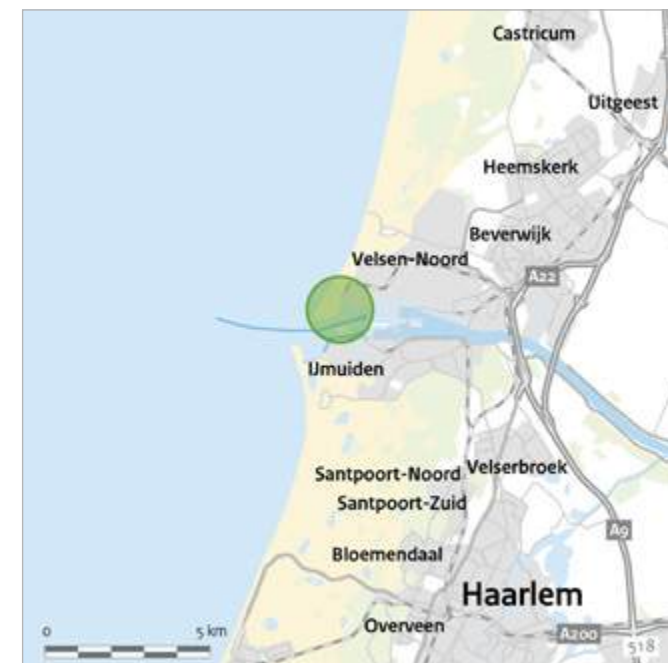
Om de nautische veiligheid en een vlotte doorvaart in het gebied te garanderen, wordt een nieuwe lichterlocatie (insteekhaven) op de plek van het huidige baggerspeciedepot (de voormalige Averijhaven) bestudeerd. Het gaat hierbij om het verplaatsen van de huidige lichtercapaciteit (2 miljoen ton kolen per jaar). In de planning- en studiefase is ingegaan op de ontmanteling van het baggerspeciedepot, de aanleg van de insteekhaven, de noodzakelijke maatregelen voor een veilige en vlotte in- en uitvaart en de gevolgen van deze maatregelen voor de waterbeweging in het gebied (onder andere de stroming) en voor de leefomgeving.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Het project draagt bij aan een vlotte doorvaart en de nautische veiligheid.

Planning

Nader te bepalen.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

baggerdepot en de aanleg van een werkhaven. Deze werkhaven is voornamelijk bestemd voor werkzaamheden in het kader van de energietransitie, zoals de aanleg en het onderhoud van windparken op zee.

- 2021** Rijk en regio hebben een convenant getekend voor het inrichten van een Energiehaven op de locatie van het baggerspeciedepot in de Averijhaven. De marktbenadering voor het verwijderen van baggerspecie uit de Averijhaven is gestart. Na gunning wordt de scope geactualiseerd.
- 2018** De scope van dit project wordt mogelijk aangepast als gevolg van een lopende herbezinning op de toekomstvastе functie vervulling van de Averijhaven/het slibdepot.
- 2017** Er is vertraging in de planning opgetreden. Het combineren van de lichterlocatie met nieuwe havenontwikkeling wordt vertraagd door veranderende marktomstandigheden in met name het kolentransport en de staalindustrie.
- 2016** Er is vertraging in de planning opgetreden. Regionale partijen en het Havenbedrijf Amsterdam zoeken naar mogelijkheden om het verplaatsen van de lichterlocatie te combineren met nieuwe

Lichten Buitenhaven IJmuiden en Energiehaven (vervolg)

Politiek/bestuurlijk

In het convenant over het toekomstig gebruik van de Averijhaven in Velsen (1996-2006) is vastgelegd dat het Rijk zorg zal dragen dat het terrein een voldoende stevige ondergrond biedt. Dit is nodig om de inrichting van de locatie voor haven- en bedrijfsactiviteiten mogelijk te maken of om het baggerspeciedepot weer terug te brengen in de oorspronkelijke staat van de Averijhaven. Uit onderzoek is gebleken dat de sanering van het slibdepot door het Rijk goed kan samengaan met de bouw van een veilige lichterlocatie elders in het gebied. Ook biedt dit kansen voor de ontwikkeling van een werkhaven, met name bedoeld voor het faciliteren van de bouw en het onderhoud van windmolens op zee. Hiertoe is tussen het Rijk, Tata Steel en de beoogde consortium-partners (provincie Noord-Holland, gemeente Velsen en de Havenbedrijven Amsterdam en IJmuiden) een convenant gesloten, dat in 2025 is verlengd.

TEN-T

Dit project ligt op het kernnetwerk dat onderdeel is van het Europese TEN T-netwerk, op de North Sea-Baltic en North Sea-Rhine-Mediterranean corridors. Het project wordt mede mogelijk gemaakt door een Europese subsidie uit CEF.

Financiën

Taakstellend budget: € 84,1 miljoen, waarvan € 36,7 miljoen op Artikel MF 15.03.02 en € 47,4 miljoen op Artikel MF 15.03.01. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. Bij het project Lichten Buitenhaven IJmuiden is er geen sprake van cofinanciering. Voor de energiehaven betreft het een bijdrage vanuit IenW als cofinancier van het consortium (provincie Noord-Holland, gemeente Velsen en de Havenbedrijven Amsterdam en IJmuiden) voor het bouwen hiervan. Bekostiging voorbereiding door EU, namelijk € 2 miljoen.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	84	N.t.b.
MIRT 2026	83	N.t.b.
MIRT 2025	83	N.t.b.
MIRT 2024	51	N.t.b.
MIRT 2023	39	N.t.b.
MIRT 2014	65	2017
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	19	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	46	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	46	55%
2024	46	45%
2023	46	45%
2022	n.v.t.	67%
2021	14	36%

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2023** ○ Het project is gepauzeerd in het kader van de herprioritering van het Mobiliteitsfonds.
- 2021** ○ Het taakstellend budget is verlaagd vanwege een overboeking naar de reservering van het project Verruiming Sluiscomplex Kornwerderzand.
- 2013** ○ In april 2012 is er bestuurlijk overleg gevoerd met de regio. Het resultaat is dat eerdere aanleg van het project door middel van voorfinanciering niet aan de orde is.

Vaarweg IJsselmeer-Meppel

Opgave

Voor schepen in de klasse Va/Vb is het moeilijk zich te bewegen tussen West-Nederland en Noord- en Oost-Nederland, omdat een aantal vaarwegen niet geschikt is voor schepen in deze categorieën.

Oplossing

In de studie zijn de aanleg en de verbetering onderzocht van vaargeulen op de trajecten Botterrak en Molenrak en de vaarweg Ketelbrug - Meppel. Onderzocht is hoe het Molenrak en het Botterrak (vaargeulen IJsselmeer - Ketelbrug) geschikt kunnen worden gemaakt voor volledig afgeladen binnenvaartschepen van klasse Vb en kustvaartschepen in R/S-categorie 1. Voor de vaarweg Ketelbrug - Meppel (Schokkerak - Meppelerdiep) wordt onderzocht in hoeverre deze geschikt gemaakt kan worden voor binnenvaartschepen van klasse Va.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Het verruimen van de vaargeulen voor schepen in klasse Va/Vb draagt bij aan een vlotte, efficiënte en veilige scheepvaartafwikkeling.

Planning

De herprioritering van het Mobiliteitsfonds in 2023 is van invloed op dit project. Dat betekent dat het project tot nader order gepauzeerd is. Meer informatie hierover staat in het toelichtende blad over de herprioritering, aan het begin van dit MIRT Overzicht.

Politiek/bestuurlijk

De planning- en studiefase is medio 2012 niet afgerond. In overleg met de regio is besloten het voorkeursalternatief nog niet vast te stellen en de planning en de besluitvorming later opnieuw te bezien.

TEN-T

Dit project ligt op het kernnetwerk dat onderdeel is van het Europese TEN T-netwerk, op de North Sea-Baltic corridor.

Financiën

Na de herprioritering van het Mobiliteitsfonds bedraagt het resterende Rijksbudget voor dit project € 0. Het budget in het MIRT Overzicht 2023 bedroeg € 30 miljoen. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn niet onderzocht.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** Definitieve voorkeursbeslissing is in medio 2026 vastgesteld en gepubliceerd.
- 2025** De ontwerp-voorkeursbeslissing (VKB) is in mei vastgesteld en ter inzage gelegd.
- 2024** Het gebruik van de zogenaamde Zandbaan (voor landwaterovergangen) in samenwerking met de Alliantie Markermeerdijken is niet mogelijk gebleken.
- 2020** In november 2020 is door de toenmalige ministers van IenW en LNV de startbeslissing genomen en daarmee de MIRT-verkenningfase gestart.

Noord-Hollandse Markermeerkust

Opgave

Het project Noord-Hollandse Markermeerkust is onderdeel van de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW). Het is één van de projecten om het ecosysteem van het IJsselmeergebied toekomstbestendig te maken, waarbij hoogwaardige natuur samengaat met een krachtige economie. Het IJsselmeergebied is het grootste aaneengesloten zoetwatergebied in Noordwest-Europa. Het is van groot belang als bron van zoetwater voor Noord-Nederland, voor onder andere drinkwater en landbouw. Het is een belangrijk recreatiegebied met veel maatschappelijke gebruiksfuncties en het heeft grote betekenis voor de natuur. Zo is het Markermeer aangewezen als Natura-2000 gebied.

Het ecosysteem van het IJsselmeergebied staat onder druk, en die druk zal nog verder toenemen door klimaatverandering en intensiever gebruik. Om de diverse functies van dit gebied in de toekomst mogelijk te blijven maken, is een robuust ecosysteem noodzakelijk. In november 2020 is de MIRT-startbeslissing voor het project Noord-Hollandse Markermeerkust vastgesteld. Daarmee is de MIRT-verkenningfase van start gegaan.

Oplossing

Het project Noord-Hollandse Markermeerkust heeft als doel om de robuustheid van het ecosysteem te versterken door het verbeteren en creëren van leefgebieden voor vogels en vissen. Het project draagt daarmee bij aan een sterker ecosysteem van het Markermeer, dat beter bestand is tegen veranderingen in het klimaat en waar ruimte is voor maatschappelijk en economisch gebruik. Het project heeft ook als doel om een positieve bijdrage te leveren aan het behalen van de KRW-normen en de instandhoudingsdoelen voor Natura-2000 gebieden en om bij te dragen aan een toekomstbestendig ecosysteem voor het Markermeer-IJmeer (TBES), zoals verwoord in de Rijk-regio-structuurvisie Amsterdam-Almere-Markermeer (RRAAM, 2013).

Noord-Hollandse Markermeerkust (vervolg)

In de MIRT-verkenning zijn voor zes locaties langs de kust tussen Amsterdam en Enkhuizen samenhangende maatregelen ('locatievarianten') onderzocht. Hierin zijn vier kansrijke en effectieve locatievarianten naar voren gekomen die positief zullen bijdragen aan PAGW-doelbereik in het Markermeer (zie figuur). Dit zijn de locaties Kinselbaai, De Nes, Schardammer Kogen en Uiterdijk (reservelocatie).

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Het project Noord-Hollandse Markermeerkust levert een bijdrage aan de doelstellingen van de PAGW, die streven naar toekomstbestendige grote wateren waar hoogwaardige natuur goed samengaat met een krachtige economie. Het project sluit aan bij eerdere initiatieven in het kader van de Vogel- en Habitatrichtlijn (Natura 2000) en de Kaderrichtlijn Water (KRW). Daarnaast is de Noord-Hollandse Markermeerkust onderdeel van de Agenda IJsselmeergebied 2050, die streeft naar een toekomstvast en klimaatbestendig IJsselmeergebied.

Planning

2023-2026: Verkenning en voorkeursbeslissing
2026-2028: Planning- en studiefase en projectbeslissing
2028- 2032: Realisatiefase

Politiek Bestuurlijk

Vanuit het Rijk zijn Rijkswaterstaat, Staatsbosbeheer, RVO en de ministeries van LVVN en IenW betrokken. Vanuit de regio gaat het om de provincie Noord-Holland, gemeenten, Natuurmonumenten en Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier.

Financiën

Voor het project is vanuit het Rijk € 20 miljoen gereserveerd voor de verkenning, planning- en studiefase, aanleg en beheer en onderhoud. Vanuit het regionaal Ambitieprogramma is de intentie tot cofinanciering uitgesproken. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn dus onderzocht, maar op dit moment nog niet concreet toegezegd.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	20	Start realisatie gepland voor 2028
MIRT 2026	20	Start realisatie gepland voor 2029
MIRT 2025	20	Start realisatie gepland voor 2030
MIRT 2024	20	Start realisatie gepland voor 2025
MIRT 2023	20	Start realisatie gepland voor 2025
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	0	
Cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	Nihil : 0,018	

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2025** ○ Studies effectbepaling en voorbereiding projectbeslissing. Ondertekende Samenwerkingsovereenkomst met partners waarin afspraken zijn gemaakt over scope, geld, samenwerking en eigendom beheer en onderhoud met de partners.
- 2024** ○ Vaststellen vernieuwd voorkeursalternatief op basis van het voorkeurseindbeeld.
- 2022** ○ Het project is nieuw opgenomen in het MIRT. Start van de verkenningsfase. Vaststellen voorkeursalternatief op basis van financiën 2e tranche. Toekenning 3e tranche PAGW.

Oostvaardersoevers

Opgave

Het project Oostvaardersoevers heeft tot doel om:

- het Markermeer, de Oostvaardersplassen en de Lepelaarplassen onderling te verbinden tot een ecosysteem dat toekomstbestendig is: vitaal, gevarieerd en robuust genoeg om ontwikkelingen zoals klimaatverandering, verstedelijking, nieuwe infrastructuur, economische groei en toenemende recreatie op te vangen;
- de maatregelen zodanig vorm te geven dat ze elkaar versterken en tot een aansprekend resultaat leiden: met innovatieve waterbouw wordt een aantrekkelijker, leefbaarder en veilig merengebied gerealiseerd.

Oplossing

In de verkenningsfase zijn drie onderzoeksalternatieven ontwikkeld. Deze zijn beoordeeld op doelbereik, haalbaarheid en milieueffecten. Deze onderzoeksalternatieven zijn opgesteld om de hele opgave voor Oostvaardersoevers op te lossen. Op basis van de beoordeling van de alternatieven zijn elementen uit de alternatieven geselecteerd waarmee de doelen zo optimaal en effectief mogelijk bereikt kunnen worden. Deze selectie vormt het gewenste eindbeeld: het voorkeurseindbeeld (VKE). Vervolgens is in het tweede kwart van 2025 uit het VKE het voorkeursalternatief (VKA) bepaald dat financieel haalbaar is en zo optimaal mogelijk bijdraagt aan de doelen van het project. Dit VKA behelst het inlaten van water uit het Markermeer in de twee moerasgebieden en het er weer uitlaten bij respectievelijk een nieuw te maken wateruitlaat en het bestaande gemaal De Blocq van Kuffeler, het realiseren van een verondiept luwtegebied in het Markermeer en het realiseren van een vispassage nabij gemaal De Blocq van Kuffeler en binnendijkse voorzieningen.

Op 6 oktober 2022 hebben de toenmalige ministers van IenW en Nens (nu LNV) de voorkeursbeslissing voor het VKA genomen. In december 2022 is vanuit de derde tranche PAGW aanvullend €65 miljoen beschikbaar gesteld voor optimalisatie Oostvaardersoevers. Voor de middelen uit beide tranches is een gecombineerde planuitwerking gestart. De planuitwerking richt zich op het uitwerken en nader detailleren van het voorkeursalternatief.

Oostvaardersoever (vervolg)

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Het project Oostvaardersoever levert een bijdrage aan de doelstellingen van de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW). De PAGW streeft naar toekomstbestendige grote wateren waar hoogwaardige natuur goed samengaat met een krachtige economie. Daarnaast is Oostvaardersoever opgenomen in de Agenda IJsselmeergebied 2050, die streeft naar een toekomstvast en klimaatbestendig IJsselmeergebied. Het project is een volgende stap in het proces om te komen tot een toekomstbestendig ecosysteem, zoals beschreven in de Rijksstructuurvisie Amsterdam-Almere-Markermeer (RRAAM, 2013). Ook geeft het project een impuls aan het Nationaal Park Nieuw Land.

Planning

Planning en studies: 2023-2029

Aanlegfase: 2029-2033

Politiek/bestuurlijk

Oostvaardersoever is een samenwerkingsproject tussen de provincie Flevoland, Rijkswaterstaat Midden-Nederland, de gemeente Almere, de gemeente Lelystad, Staatsbosbeheer, RVO, het Flevo-landschap en waterschap Zuiderzeeland. Rijkswaterstaat en de provincie Flevoland treden op als initiatiefnemers van het project. Eind 2025 hebben partijen een samenwerkingsovereenkomst voor de planning- en studiefase ondertekend waarin afspraken zijn gemaakt over scope, financiering, samenwerking en eigendom en beheer en onderhoud

Financiën

Er is € 129,2 miljoen beschikbaar vanuit de PAGW. Hiervan komt €1 miljoen uit de eerste tranche, €45 miljoen uit de tweede tranche en €65 miljoen uit de derde tranche en €18,2 mln. euro uit de reserve van de derde tranche.

Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt samen met het waterschap, provincie en gemeenten. De regio heeft €10,6 miljoen gereserveerd als cofinancier van dit project.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	129,2	2028-2034
MIRT 2026	111	2027-ntb
MIRT 2025	111	2026-2031
MIRT 2024	111	2026-2031
MIRT 2023	45	2025-2030
MIRT 2022	45	2025-2030
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	66	
Cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	13	

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

A1/A6/A9 Schiphol-Amsterdam-Almere

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** De openstelling van het deeltraject A9 Badhoevedorp – Holendrecht en daarmee het gehele programma verschuift van eind 2027 naar medio 2029. Er is meer tijd nodig om de werkzaamheden aan de verdiepte ligging bij Amstelveen goed en veilig af te ronden.
- 2025** Vanwege de excessieve prijsstijging in de afgelopen jaren is er conform het door de Minister vastgestelde handelingskader voor DBFM-projecten tot een overeenkomst gekomen met de opdrachtnemer. Hiervoor is het projectbudget van A9 Badhoevedorp-Holendrecht met € 107 miljoen aangevuld vanuit de reservering voor excessieve prijsstijging op het MF.
- 2023** Vanwege de beperkende maatregelen omtrent COVID-19 is er bij de opdrachtnemer enkele maanden vertraging opgetreden bij het opstellen en uitwerken van een integraal wegontwerp voor de A9 Badhoevedorp-Holendrecht. Aangezien dit het laatste project is van het programma SAA, verschuift de openstelling van zowel het project als het programma SAA van 2026 naar 2027. Dit is op 15 december 2021 met de Tweede Kamer gedeeld (TK 35925-A, nr. 24).
- 2022** Conform de voortgang van het programma en het dalende risicoprofiel is € 70 miljoen vanuit het programma overgeboekt naar de vrije investeringsruimte van het MF.

Opgave

De bereikbaarheid over de weg in de corridor A1/A6/A9 Schiphol-Amsterdam-Almere en de inpassing van de wegen in de stedelijke omgeving is niet optimaal. Toekomstige ontwikkelingen zoals de uitbreiding van Almere zetten op lange termijn de bereikbaarheid verder onder druk.

Oplossing

In 2007 heeft het kabinet een voorkeur uitgesproken voor het Stroomlijnalternatief: de uitbreiding van de bestaande weginfrastructuur A1/A2/A6/A9/A10-Oost tussen knooppunt Badhoevedorp en de aansluiting Almere Buiten-Oost. In het ontwerp-tracébesluit is de keuze voor het Stroomlijnalternatief gekoppeld aan een groot aantal inpassingsmaatregelen, waaronder de aanleg van een tunnel in de A9 bij Amsterdam-Zuidoost en een verdiepte ligging in Amstelveen, een eco-aquaduct in de A1 bij Muiden en het op maaiveld brengen van de A6 bij de Weerwaterzone in Almere.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Het project draagt bij aan de bereikbaarheid in de noordelijke Randstad, zodat weggebruikers snel, verkeersveilig en betrouwbaar in de corridor kunnen reizen. Daarnaast draagt de inpassing van deze hoofdwegen in de dichtbevolkte omgeving bij aan een verbetering van de leefomgeving en de duurzaamheid.

Planning

De openstelling van het laatste SAA deeltraject (A9 Badhoevedorp-Holendrecht) zal medio 2029 plaatsvinden.

De overige vier van de vijf delen van het programma zijn al opengesteld.

Politiek/bestuurlijk

Het Rijk en de regio hebben in 2007 en 2008 overeenkomsten getekend over het Stroomlijnalternatief met afspraken over de inpassing. Er is een aanvullende bestuursovereenkomst getekend over de busvoorzieningen tussen Almere en het knooppunt Watergraafsmeer. Het tracébesluit is in 2011 vastgesteld en in november 2014 onherroepelijk geworden. Het Rijk en de regio zijn in maart 2014 overeengekomen dat de Keizer Karel tunnel in Amstelveen niet wordt aangelegd, maar dat de A9 verdiept wordt aangelegd. Hierdoor is een wijzigingstracébesluit opgesteld, dat in maart 2017 door de minister van Infrastructuur en Milieu is vastgesteld.

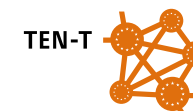

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2021** ○ Conform de voortgang van het programma en het dalende risicoprofiel is € 80 miljoen vanuit het programma overgeboekt naar de vrije investeringsruimte van het MF.
- 2018** ○ Het taakstellend budget is opgehoogd met kosten voor meerjarig onderhoud en financieringskosten van het deel A6 Almere. Daarnaast zijn meevallers en tegenvallers, die zijn ontstaan door verschillen in uitgekeerde indexering en per project contractueel ingepaste indexering, binnen de DBFM-projecten budgetneutraal verrekend.
- 2016** ○ Het taakstellend budget is opgehoogd met kosten voor onderhoud van het deel Ag Gaasperdammerweg. De scope en het budget zijn daarnaast aangepast aan gewijzigde afspraken met de regio.

A1/A6/A9 Schiphol-Amsterdam-Almere (vervolg)

Uitvoering

Het project wordt uitgevoerd in vijf delen. De uitvoering van het deelproject A10-Oost/A1 Watergraafsmeer-Diemen is gestart in 2012, en extra rijstroken op de A10 Oost zijn opengesteld in 2014. Het deelproject A1 Diemen-Muiderberg/A6 Muiderberg-Almere Havendreef is gegund in 2012 en in 2017 opengesteld. Deeltraject Ag Gaasperdammerweg is in 2014 gegund en is in fases in 2020 opengesteld. Deeltraject A6 Almere is in 2016 gegund en in 2019 opgeleverd. Het laatste project Ag Badhoevedorp-Holendrecht is in 2019 gegund.

TEN-T

Dit project ligt op het kernnetwerk dat onderdeel is van het Europese TEN T-netwerk, deels op de North Sea-Baltic corridor.

Financiën

Er is een taakstellend budget van € 6.544 miljoen, inclusief bijdragen van derden van € 179 miljoen, voor onderhoud deeltraject A1/A6, Ag Gaasperdammerweg, A6 Almere en Ag Badhoevedorp-Holendrecht (Artikel MF 12.03.01 en 12.04.01). Voor projecten met een Design, Build, Finance & Maintain-contract (DBFM) wordt het budget ten tijde van de gunning opgehoogd vanuit de middelen voor onderhoud. Bij A1/A6/A9 Schiphol-Amsterdam-Almere is dit gebeurd in MIRT 2014, MIRT 2016, MIRT 2018, MIRT 2020 en MIRT 2021. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. De regio draagt € 179 miljoen bij als cofinanciering voor dit project.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	6.544	2029
MIRT 2026	6.461	2027
MIRT 2025	6.245	2027
MIRT 2024	6.079	2027
MIRT 2023	5.940	2025-2027
MIRT 2013	4.118	2020
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	2.527	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	1.159	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	3.285	50 %
2024	2.872	44 %
2023	2.622	43 %
2022	2.426	40 %
2021	2.250	38 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

2026 De koepelovereenkomst voor Knooppunt Amstel is in 2025 gegund. De uitvoering van Knooppunt De Nieuwe Meer is in volle gang. Ondanks de inzet op versoberingen en het voorkomen van meerkosten is het verwachte tekort van het programma Zuidasdok begin 2025 verder toegenomen, naar € 1.150 miljoen tot € 1.300 miljoen. Eind 2026 wordt besloten over de aanleg van de noordelijke tunnel en Knooppunt Amstel-Noord. De koepelovereenkomst voor Knooppunt Amstel bestaat daarom uit twee deelovereenkomsten: één voor de zuidzijde (incl. de Rozenoordbrug) en één voor de noordzijde van het Knooppunt. Op dit moment is er alleen budget beschikbaar voor de realisatie van de zuidzijde.

2025 De aanbesteding van deelproject Knooppunt Amstel is eind 2024 op de markt gezet. Gunning wordt eind 2025 verwacht. De werkzaamheden aan Knooppunt de Nieuwe Meer zijn in volle gang. Het Bestuurlijk Overleg heeft in mei 2024 besloten de volledige projectscope van Zuidasdok opnieuw te bevestigen. Het Bestuurlijk Overleg heeft ingestemd met gunning van project Tunnel, met uitwerking van het voorontwerp van de integrale scope (tunnel Zuid + tunnel Noord) en met realisatie van de zuidelijke tunnel. Met het bestaande budget wordt zo het maximale gedaan maar blijft het tekort van € 600 miljoen tot € 800 miljoen wel bestaan. Een besluit over de uitvoering en financiering van de noordelijke tunnel wordt op een later moment genomen.

A10 Knooppunten De Nieuwe Meer en Amstel

Opgave

Het verkeer op de Ring A10 ter plaatse van de Zuidas blijft naar verwachting groeien. Daarom is het noodzakelijk om de capaciteit te vergroten. Ook is ontvlechting nodig van doorgaand verkeer op de Ring A10 en het bestemmingsverkeer ten behoeve van de op- en afritten van de S108 (VU Kenniskwartier) en S109 (RAI). De capaciteitsvergroting en de genoemde ontvlechting dient op knooppunt De Nieuwe Meer en knooppunt Amstel ingezet te worden. De projecten Zuidasdok (zie betreffende projectblad) en A10 Knooppunten De Nieuwe Meer en Amstel worden in samenhang ontwikkeld en gerealiseerd.

Oplossing

De doorstroming van het verkeer wordt verbeterd door het aanpassen van bestaande en het inpassen van nieuwe infrastructuur (rijstroken en kunstwerken) ter plaatse van de knooppunten De Nieuwe Meer en Amstel. Hiermee worden het doorgaande verkeer en het bestemmingsverkeer op de A10 Zuid gescheiden. Dit draagt bij aan een robuuster verkeerssysteem en een verruimde capaciteit ter plaatse van Amsterdam Zuidas. Voor aanpassingen op de Zuidas: zie het projectblad Zuidasdok.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

De aanpassing van de knooppunten en de ontvlechting van doorgaand verkeer en bestemmingsverkeer is noodzakelijk om invulling te geven aan de doelstelling om de bereikbaarheid van de noordelijke Randstad in het algemeen te verbeteren. In het bijzonder die van Amsterdam en de economische toplocatie Zuidas.

Planning

2035-2037: Openstelling (verschillende projectonderdelen worden eerder opgeleverd)

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2024** Met de kamerbrief van december 2023 (TK 32668, nr. 22) is de Kamer geïnformeerd over een verwacht tekort van € 600 miljoen tot 800 miljoen voor het gehele programma Zuidasdok. Er worden scenario's uitgewerkt om verdere kostenstijging te voorkomen.
- 2023** In het Bestuurlijk Overleg MIRT van november 2022 is besloten tot het toekennen van een aanvullend budget. Knooppunt De Nieuwe Meer is eind 2022 gegund. Voor deze gunning was aanvullend circa € 100 miljoen benodigd. Dit wordt gedekt binnen de kaders van de procedurele en financiële afspraken over deze projecten (TK 36200-A, nr. 9). In 2023 is de vervanging van de Rozenoordbrug aan de scope van Knooppunt Amstel toegevoegd.
- 2022** De aanbesteding van deelproject Knooppunt De Nieuwe Meer is gestart. Met de Kamerbrief van 30 april 2021 (TK 32668, nr. 17) is de Tweede Kamer geïnformeerd over de raming van het tekort. Bij haalbaarheid planning geldt een voorbehoud voor besluitvorming budget.

A10 Knooppunten De Nieuwe Meer en Amstel (vervolg)

Politiek/bestuurlijk

In het voorjaar van 2012 heeft het Rijk besloten om het project A10 Knooppunten De Nieuwe Meer en Amstel in samenhang met het project Zuidasdok te ontwikkelen. De noodzakelijke ontvlechting van door- gaand verkeer en bestemmingsverkeer ter plaatse van de Zuidas is alleen mogelijk als de scheiding op de knooppunten wordt ingezet. Het project is opgenomen in de bestuursovereenkomst Zuidas van juli 2012. In tegenstelling tot de andere onderdelen van de bestuursovereenkomst komt het project A10 Knooppunten volledig voor rekening en risico van het Rijk. Het ontwerp-tracébesluit is vervroegd vastgesteld in 2015. Het tracébesluit is op 18 maart 2016 vastgesteld. Op 15 augustus 2018 is het tracébesluit onherroepelijk geworden.

Uitvoering

De bestuurders hebben in maart 2020 de huidige scope van het project Zuidasdok gezamenlijk herbevestigd, waaronder de knooppunten De Nieuwe Meer en Amstel. Om het project beter beheersbaar te maken hebben de gezamenlijke opdrachtgevers toen ook besloten om het contract met de toenmalige opdrachtnemer minnelijk te beëindigen en om het project serieel in werkpakketten uit te voeren, in plaats van integraal. Gevolg is dat de totale aanlegtijd van het project toeneemt. Er is nog sprake van een grote planningsonzekerheid: de huidige verwachting is dat het laatste pakket in de periode 2035-2037 wordt opgeleverd. Het werk aan Knooppunt de Nieuwe Meer is eind 2022 gegund. De gunning van de koepelovereenkomst voor de reconstructie van Knooppunt Amstel vond eind 2025 plaats.

File top 50

Dit project levert een bijdrage aan het oplossen van fileknelpunt 32 uit de file top 50. Deze lijst is samengesteld door Rijkswaterstaat op basis van de filegegevens van 1 mei 2025 tot en met 30 april 2026.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2021** De bestuurders hebben de huidige scope van het project Zuidasdok gezamenlijk herbevestigd. Voor de voortzetting van de aanleg van het project Zuidasdok is besloten tot het minnelijk beëindigen van het contract met de aannemer en het opnieuw aanbesteden van de scope van Zuidasdok in werkpakketten. Met de Kamerbrief van 26 maart 2020 (TK 32668, nr. 15) is de Tweede Kamer geïnformeerd over de besluitvorming die heeft plaatsgevonden.
- 2020** De herijkingfase zal tot uiterlijk het eerste kwartaal 2020 lopen. Met de Kamerbrief van 23 juli 2019 (TK 32668, nr. 13) is de Tweede Kamer geïnformeerd over de besluitvorming die heeft plaatsgevonden. In de zomer en in het najaar van 2019 zullen diverse werkzaamheden op en rond het station Amsterdam Zuid doorgang blijven vinden.
- 2017** Het project is overgegaan naar de aanlegfase.
- 2015** Het taakstellend budget is afgenomen door een overboeking van de projectorganisatiekosten naar het project Zuidasdok.

A10 Knooppunten De Nieuwe Meer en Amstel (vervolg)

Financiën

Het taakstellend budget bedraagt € 887 miljoen (Artikel 12.03.01 MF).

Het projectbudget is verhoogd met de prijsbijstelling 20206.

Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht, maar niet verder opgepakt.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	887	2032-2036
MIRT 2026	867	2032-2036
MIRT 2025	833	2032-2036
MIRT 2024	730	2032-2036
MIRT 2023	333	2032-2036
MIRT 2017	297	2028
verschil t.o.v. budget in eerste begrotingsjaar in mln. €	590	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	137	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	245	28 %
2024	148	17 %
2023	96	12 %
2022	63	8 %
2021	55	17 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

A27/A12 Ring Utrecht

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** Op 11 maart heeft de Raad van State het Tracébesluit vernietigd.
- 2025** 30 april heeft de Raad van State een tussenuitspraak gedaan in de procedure over het Tracébesluit. In de uitspraak heeft de Minister van Infrastructuur en Waterstaat de opdracht gekregen om een aantal onderdelen van het tracébesluit beter te motiveren.
- 2024** Op 19, 20 en 21 november heeft de Raad van State zitting plaatsgevonden over het Tracébesluit A27/A12 Ring Utrecht 2020 en 2022.
- 2023** Op 23 augustus 2022 is de aanpassing van het tracébesluit en de nadere onderbouwing van het stikstofonderzoek uitgebracht.
- 2022** Op 17 november 2020 is het tracébesluit uitgebracht gebaseerd op de scope van het ontwerp-tracébesluit 2016.
- 2020** De Raad van State heeft op 17 juli 2019 geoordeeld dat het tracébesluit Ring Utrecht niet in stand kan blijven. Dit is het directe gevolg van de uitspraak van de Raad van State van 29 mei 2019 over het Programma Aanpak Stikstof (PAS). De exacte consequenties van de uitspraak en de vervolgaanpak voor de A27/A12 Ring Utrecht worden de komende periode nader uitgewerkt.

Opgave

De groei van het verkeer leidt tot afwikkelingsproblemen op de Ring Utrecht en het daarop aansluitende onderliggend wegennet

Oplossing

Dit project is onderdeel van de regionale pakketstudie Ring Utrecht. In de pakketstudie is aandacht voor diverse modaliteiten en thema's (ov, fiets, auto, mobiliteitsmanagement). Het tracébesluit van de Ring Utrecht bevat onder meer:

- de uitbreiding van de capaciteit van de A27 aan de oostzijde van Utrecht en uitbreiding van de knooppunten Lunetten en Rijsweerd, waarbij de verkeersstromen tussen deze knooppunten worden gescheiden (ontweven);
- de uitbreiding van de A12 met een extra rijstrook in beide richtingen op de parallelbaan;
- een groene verbinding over de A27 tussen de stad en het landgoed Amelisweerd.

De nagestreefde doelstelling voor de omgeving is dat maatregelen aan de Ring Utrecht over het geheel genomen niet tot verslechtingen leiden en waar mogelijk een verbetering opleveren.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Het project draagt bij aan de doelstellingen: betere doorstroming, leefbaarheid en veiligheid op het hoofdwegennet.

Planning

Op 11 maart 2026 heeft de Raad van State het Tracébesluit vernietigd.

Politiek/bestuurlijk

Tijdens het Bestuurlijk Overleg MIRT van najaar 2009 heeft het destijds vierledig bevoegd gezag de voorkeursrichting bepaald. Na een consultatie- en adviesronde over de milieueffectrapportage fase 1 is in december 2010 een voorkeursalternatief vastgesteld. Ook is hierbij de

verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag voor de A27/A12 volledig bij de minister van Infrastructuur en Milieu gelegd.

Op verzoek van de Tweede Kamer heeft de commissie-Schoof tussen december 2012 en maart 2013 de besluitvorming over het voorkeursalternatief onderzocht. De conclusie is dat het onderzoek voldoende tot goed is uitgevoerd, dat er een uitgebreid en zorgvuldig participatie- en besluitvormingsproces is geweest en dat de keuze voor een verbreding aan de oostzijde van de stad Utrecht onderbouwd is. De minister heeft de voorkeursvariant vastgesteld op 13 juni 2014 en het ontwerp-tracébesluit in maart 2016. Op 14 december 2016 is het tracébesluit vastgesteld.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2018** Start aanleg verschuift van 2018 naar 2020. Na de vaststelling van het tracébesluit is de projectplanning ten aanzien van de aanlegfase herijkt, waarbij een zorgvuldige marktbenadering en omgevingsproces voorop staat. Dit leidt ertoe dat de start aanleg plaatsvindt in 2020.
- 2016** In november 2014 heeft de minister de Tweede Kamer per brief aangegeven dat het tracébesluit verschuift naar 2017.
- 2015** De voorkeursvariant is vastgesteld.

A27/A12 Ring Utrecht (vervolg)

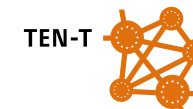
De Raad van State heeft op 17 juli 2019 geoordeeld dat het tracébesluit Ring Utrecht niet in stand kan blijven. Dit is het directe gevolg van de uitspraak van de Raad van State van 29 mei 2019 over het Programma Aanpak Stikstof (PAS). Op 17 november 2020 is het tracébesluit uitgebracht gebaseerd op de scope van het ontwerp-tracébesluit 2016. Op 23 augustus 2022 is de aanpassing van het tracébesluit en de nadere onderbouwing van het stikstofonderzoek uitgebracht. Op 11 maart 2026 heeft de Raad van State het Tracébesluit vernietigd.

File top 50

Dit project levert een bijdrage aan het oplossen van fileknelpunten 8 en 37 uit de file top 50, samengesteld door Rijkswaterstaat op basis van filegegevens van 1 mei 2025 tot en met 30 april 2026.

TEN-T

Dit project ligt op het uitgebreide netwerk dat onderdeel is van het Europese TEN T-netwerk.

Financiën

Het taakstellend budget bedraagt € 1.231 miljoen (prijspeil 2026). Het budget is exclusief reservering vanwege het Meerjarenprogramma Geluidssanering (MJPg). Het budget is verlaagd doordat het tekort bij A27 Houten-Hooipolder tijdelijk is gedekt vanuit het budget Ring Utrecht, vooruitlopend op de prioritering op het Mobiliteitsfonds. Tot slot is budget opgehoogd met de prijsbijstelling van € 31 miljoen. Er is geen sprake van cofinanciering vanuit de regiopartijen. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn niet onderzocht.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	1.231	N.t.b.
MIRT 2026	1.802	N.t.b.
MIRT 2025	1.773	N.t.b.
MIRT 2024	1.725	N.t.b.
MIRT 2023	1.640	N.t.b.
MIRT 2015	1.134	2024-2026
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	97	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	371	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	171	14 %
2024	159	9 %
2023	140	8 %
2022	121	7 %
2021	99	6 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Zuidasdok

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** Ondanks de inzet op versoeringen en het voorkomen van meerkosten, is het verwachte tekort begin 2025 verder toegenomen naar € 1.150 miljoen tot € 1.300 miljoen. In een nieuw Bestuurlijk Overleg hebben Rijk en regio de scope van Zuidasdok, zoals opgenomen in het Tracé-besluit Zuidasdok, nogmaals bevestigd. Het is inmiddels duidelijk geworden dat het besluit over de noordelijke tunnel en Knooppunt Amstel-Noord pas eind 2026 nodig is. Ondertussen wordt doorgewerkt aan een integraal definitief ontwerp voor de realisatie van tunnel zuid en tunnel noord. De gehele scope kan alleen worden gerealiseerd met aanvullend budget.
- 2025** Het Bestuurlijk Overleg heeft de volledige projectscope van Zuidasdok opnieuw bevestigd. Het Bestuurlijk Overleg heeft ingestemd met gunning van het project Tunnel, met uitwerking van het voorontwerp van de integrale scope (tunnel Zuid + tunnel Noord) en met realisatie van de zuidelijke tunnel. Met het bestaande budget wordt zo het maximale gedaan, maar blijft het tekort van € 600 miljoen tot € 800 miljoen wel bestaan. Een besluit over de uitvoering en financiering van de noordelijke tunnel wordt op een later moment genomen. De aanbesteding van Knooppunt Amstel is eind 2024 gestart.

Opgave

De ruimtelijke ontwikkelingen in de corridor Haarlemmermeer-Almere en op de Zuidas versterken de toename van het aantal reizigers en de hoeveelheid verkeer. Door de opening van de Noord/Zuidlijn, de Hanzelijn en Openbaar Vervoer Schiphol-Amsterdam-Almere-Lelystad (OV-SAAL) neemt het aantal reizigers op station Amsterdam Zuid toe. Daarom is een vergroting van de stationscapaciteit nodig. Daarnaast biedt de gerealiseerde spoedaanpak A10 Zuid op termijn onvoldoende wegcapaciteit. Daarom is een robuuste wegverbreding nodig. Een investering in ruimtelijke kwaliteit is nodig om de Zuidas te laten uitgroeien tot een internationale toplocatie.

Oplossing

De ov-terminal wordt uitgebreid door de stationscapaciteit te vergroten en een efficiëntere overstap tussen trein, metro, tram en bus te realiseren. Zo wordt de ov-terminal geschikt om de toename in reizigersaantallen af te handelen. De wegcapaciteit wordt uitgebreid en de A10 Zuid tussen de bruggen over de Amstel en de Schinkel wordt van elkaar gescheiden met vier rijstroken op de hoofdrijbaan en twee rijstroken op de parallelrijbaan voor bestemmingsverkeer in beide rijrichtingen. Ter hoogte van de Zuidas krijgt de A10 een ondergrondse ligging. Zie projectblad A10 Knooppunten De Nieuwe Meer en Amstel voor de aanpassing van de aanliggende knooppunten.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Dit project draagt niet alleen bij aan gemeentelijke en provinciale doelstellingen, maar ook aan de vergroting van de capaciteit van de ov-terminal en aan het verbeteren van de bereikbaarheid over de weg. Voor de noordelijke Randstad in het algemeen en voor Amsterdam en de economische toplocatie Zuidas in het bijzonder. Door de ondertunneling ontstaat meer ruimte voor andere modaliteiten die bijdragen aan de bereikbaarheid en die de leefomgeving verbeteren. Ook levert de ondertunneling een bijdrage aan de wens om de Zuidas te ontwikkelen tot een gemengde stadswijk.

Planning

2035-2037: Openstelling (verschillende projectonderdelen worden eerder opgeleverd)

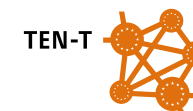

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2024** Met de Kamerbrief van 21 december 2023 is de Kamer geïnformeerd over een verwacht tekort van €600 tot 800 miljoen voor Zuidasdok (TK 32688, nr. 22). Oorzaak hiervan zijn de huidige geopolitiek en marktomstandigheden, een risicomijdende markt en herijking van ramingen (OVT2, Tunnel en KNA). Er worden scenario's uitgewerkt om verdere kostenstijging te voorkomen. De aanbesteding van het project Tunnel is dit jaar gestart.
- 2023** In het Bestuurlijk Overleg MIRT van november 2022 is besloten om een aanvullend budget toe te kennen. De doorgrondings- en prijsvormingsfase van het deelproject Openbaar Vervoer Terminal 2 is in augustus 2022 gestart.
- 2022** De opdracht voor de realisatie van het eerste deelproject Openbaar Vervoer Terminal 1 is 15 april 2022 opgedragen aan de aannemer (TK 32668, nr. 19).
- 2021** De aanbestedingen van de deelprojecten Openbaar Vervoer Terminal en Knooppunt De Nieuwe Meer zijn gestart. Ze zijn onderdeel van het project A10 Knooppunten De Nieuwe Meer en Amstel dat door de projectorganisatie Zuidasdok wordt uitgevoerd. Met de Kamerbrief van 30 april 2021 (TK 32668, nr. 19) is de Tweede Kamer geïnformeerd over de raming van het tekort.

Zuidasdok (vervolg)

Politiek/bestuurlijk

In juli 2012 is een bestuursovereenkomst gesloten en is de voorkeursbeslissing genomen. In maart 2015 is het ontwerptracébesluit vervroegd vastgesteld. Het tracébesluit is op 18 maart 2016 vastgesteld. Op 15 augustus 2018 werd het tracébesluit onherroepelijk.

Uitvoering

De bestuurders hebben in maart 2020 de huidige scope van het project Zuidasdok gezamenlijk herbevestigd. Om het project beter beheersbaar te maken, hebben de gezamenlijke opdrachtgevers besloten om het project serieel uit te voeren in plaats van integraal in werkpakketten. Het gevolg hiervan is dat de totale aanlegtijd van het project toeneemt. Er is nog sprake van een grote planningsonzekerheid: de verwachting is dat het laatste pakket in de periode 2035-2037 wordt opgeleverd.

TEN-T

Het spoorse deel van het project ligt op het kernnetwerk dat onderdeel is van het Europese TEN-T-netwerk.

File top 50

Dit project levert een bijdrage aan het oplossen van fileknelpunt 32 uit de file top 50. Deze lijst is samengesteld door Rijkswaterstaat op basis van de filegegevens van 1 mei 2025 tot en met 30 april 2026.

Financiën

Het taakstellend budget is € 3.978 miljoen (prijsspeil 2026). Het project budget is gestegen door een toevoeging van € 400 miljoen vanuit de coalitieakkoord middelen (Prioritaire Infrastructuurprojecten), de prijsbijstelling 2026 € 60,6 miljoen en € 5,8 miljoen overheveling vanuit vernieuwing reservering naar Schinkelbrug 2 PEAT deel. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt, zoals bekostiging door andere overheden en private baathebbers. De gemeente Amsterdam draagt € 423 miljoen bij. Voor de OV-terminal draagt de provincie Noord-Holland € 87 miljoen bij en de Vervoerregio Amsterdam € 346 miljoen. Onderdeel van het taakstellend budget is tevens een EU-subsidie van € 3 miljoen en een bijdrage van de NS van € 77 miljoen voor de Brittenpassage, de Minervapassage en aanvullende commerciële voorzieningen van het station (Artikel MF 17.08). Er zijn scopewijzigingen die hebben geleid tot een verhoging van de bijdragen van partijen conform de bestuursovereenkomst uit 2012.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	3.978	2035-2037
MIRT 2026	3.505	2034-2036
MIRT 2025	3.444	2034-2036
MIRT 2024	3.169	2032-2036
MIRT 2023	1.802	2032-2036
MIRT 2017	1.584	2028
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	2.394	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	487	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	1.177	30 %
2024	944	22 %
2023	783	23 %
2022	607	30 %
2021	481	28 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

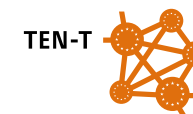
*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Gebied **Noordwest-Nederland**
Onderwerp **Hoofdwegen en
Spoorwegen personen**
Ministerie **IenW**
Fase **Aanleg**

Zuidasdok (vervolg)

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2020** De bestuurders hebben de huidige scope van het project Zuidasdok gezamenlijk herbevestigd. Voor de voortzetting van de aanleg van het project Zuidasdok is besloten tot het minnelijk beëindigen van het contract met de aannemer en het opnieuw aanbesteden van de scope van Zuidasdok in werkpakketten. Met de Kamerbrief van 26 maart 2020 (2020D11909) is de Tweede Kamer geïnformeerd over de besluitvorming die heeft plaatsgevonden.
- 2019** De geactualiseerde planning na de gunning leidt tot een vertraging van twee jaar voor de start.
- 2017** Het project is overgegaan naar de aanlegfase.

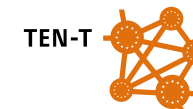

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** De realisatie van het project is gekoppeld aan de bouwfasering van PHS Amsterdam Centraal. De realisatiedatum is daarom gelijkgetrokken met PHS Amsterdam.
- 2024** Project is overgaan van fase planning en studies naar aanleg.
- 2023** Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.

Paspoort- en beveiligingsfaciliteiten op Amsterdam Centraal

Opgave

Vanaf 2024 wordt station Amsterdam Centraal grootschalig verbouwd om reizigersgroei mogelijk te maken. Tegelijkertijd worden de bruggen aan de oostzijde van het station vervangen en vinden er grootschalige renovatiewerkzaamheden plaats. Vanwege de beperkte ruimte en de noodzakelijke stroom in aan- en afvoer van bouwmaterialen, is het noodzakelijk om een alternatieve locatie te realiseren voor de noodzakelijke security- en paspoortcontrolevoorzieningen voor de directe treinverbinding naar Londen vanaf Amsterdam Centraal.

Oplossing

In samenwerking met ProRail en NS wordt gewerkt aan de Amstelpassage op station Amsterdam Centraal om deze gereed te maken voor de noodzakelijke security- en paspoortcontrolevoorzieningen voor de directe treinverbinding naar Londen vanaf Amsterdam Centraal.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

De nieuwe voorzieningen zijn goed voor de continuïteit van het beveiligd vertrek naar het Verenigd Koninkrijk, maar geeft ook veel ruimte voor groei op deze belangrijke verbinding. Omdat de nieuwe locatie groter is, kunnen zeker 650 reizigers per trein beveiligd naar Londen vertrekken. Dit is een groei is van circa 400 reizigers ten opzichte van de huidige situatie. Dit biedt ruimte voor de groeiende internationale mobiliteit en de transitie van vliegtuig naar trein.

Planning

- 2023: Start planning- en studiefase en start aanleg.
- 2025: Amstelpassage gereed en in gebruik genomen.
- 2030: Project gerealiseerd.

Als de internationale faciliteiten op Amsterdam Zuid klaar zijn, wordt de Amstelpassage teruggebouwd naar een poortvrije reizigerspassage.

Paspoort- en beveiligingsfaciliteiten op Amsterdam Centraal (vervolg)

Politiek/bestuurlijk

In opdracht van het ministerie van IenW voeren ProRail en NS de studies uit. Dit gebeurt in afstemming met de gemeente Amsterdam en Eurostar als huidige gebruiker.

Uitvoering

Het project is grotendeels gerealiseerd. Er wordt nog gewerkt aan het uitbreiden van de capaciteit van de terminal. Daarnaast zijn de komende jaren aanpassingen aan de faciliteiten noodzakelijk, vanwege de verbouwingen op Amsterdam Centraal voor het Programma Hoogfrequent Spoorvervoer. Op 10 februari 2025 zijn de nieuwe paspoort- en beveiligingsfaciliteiten in gebruik genomen.

TEN-T

Dit project ligt op het kernnetwerk dat onderdeel is van het Europese TEN-T-netwerk, op de North Sea-Baltic en North Sea-Rhine-Mediterranean corridors.

Financiën

Het taakstellend budget voor dit project bedraagt € 22 miljoen (Artikel MF 13.03.04 en 13.03.01). Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. NS stations en de vervoerder hebben vanuit hun verantwoordelijkheid meegefinancierd.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	22	2024/2030
MIRT 2026	22	2024/2025
MIRT 2025	22	2024/2025
MIRT 2024	21	2024/2025
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln.	1	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln.	1	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	16	72 %
2024	9	41 %
2023	0	0 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** Het tracébesluit van het project is onherroepelijk verklaard door de Raad van State. In afwachting van deze uitspraak hebben de mijlpalen van dit project vertraging opgelopen. In het Directeurenoverleg PHS is de baseline 9.0 vastgesteld, met daarin de bijgewerkte mijlpalen.
- 2024** In verband met het afgeven van de realisatiebeschikking is € 270 miljoen toegevoegd vanuit het planuitwerkingsbudget (MF 17.10.02).
- 2023** Op 1 december 2023 is het Tracébesluit van het project gepubliceerd. Vanwege de vertraging in de aanloop naar het Tracébesluit is de infra naar verwachting in 2029 gereed. Vanwege stikstofproblematiek bij twee voor PHS randvoorwaardelijke overwegen (de Guisweg en Beverwijkerstraatweg) is het tracébesluit vertraagd. Het streven is nu in de tweede helft van 2023 een tracébesluit te publiceren.
- 2022** Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.

PHS Alkmaar-Amsterdam

Opgave

De hoofddoelstelling van PHS, om op de drukste trajecten in het land te komen tot hoogfrequent spoorvervoer en een toekomstvaste routing van het goederenvervoer, is vertaald naar hoeveel treinen extra gaan rijden op welke trajecten en welke maatregelen daarvoor nodig zijn. Op de PHS-corridor Alkmaar - Amsterdam gaat het bij een hoogfrequente treindienst om zes intercity's per uur tussen Alkmaar en Amsterdam en zes sprinters per uur tussen Uitgeest en Amsterdam. Ook moet incidenteel goederenvervoer worden gefaciliteerd. Om dat mogelijk te maken moet het bestaande spoor worden aangepast. Ook is er meer plek nodig voor het parkeren van treinstellen.

Oplossing

Op de corridor Alkmaar - Amsterdam zijn, om de PHS-dienstregeling toe te kunnen passen, de volgende maatregelen noodzakelijk: Heerhugowaard: het realiseren van een nieuw opstelterrein voor reizigerstreinen (met zes opstelsporen en service- en personeelsvoorzieningen) op het bedrijventerrein De Vaandel.

Uitgeest: herinrichting van het stationsemplacement, verplaatsen van het goederenkeerspoor, het realiseren van een onderstation en het aanpassen van het stationsgebied. In het stationsgebied vindt een verandering plaats van de sporenlay-out, worden de perrons gewijzigd, wordt een extra eilandperron toegevoegd (om het treinverkeer op de Zaanlijn tussen Amsterdam en Alkmaar en de Kennemerlijn tussen Haarlem en Alkmaar te kunnen ontvlechten) en wordt over het spoor een traverse (loopbrug) gerealiseerd. Ook worden er hekwerken rondom het stationsgebied gebouwd.

Het herinrichten van emplacement Alkmaar, zodat het proces van aftappen en bijplaatsen van materiaal gefaciliteerd kan blijven worden bij een toename van de dienstregelingen. Om dat mogelijk te maken, dienen sporen en perrons aangepast te worden. Verder worden op de corridor geluidsmaatregelen getroffen, zoals geluidsschermen rond het stationsgebied in Alkmaar en raildempers op diverse locaties op de corridor.

Het aanpassen van vijftien overwegen langs het tracé Alkmaar - Amsterdam voor de verbetering van de overwegveiligheid. Aanpassingen bestaan onder andere uit het vrijleggen of herstructureren van fiets- en voetpaden en het plaatsen van overwegbomen en het realiseren van compenserende en mitigerende maatregelen zoals geluidmaatregelen, natuurmaatregelen en watercompensatie.

PHS Alkmaar-Amsterdam (vervolg)

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Ruimte bieden aan de groei van het reizigersvervoer en het goederenvervoer, verbeteren van de deur-tot-deurreistijd, verbeteren van het reisgemak, verbeteren van de betrouwbaarheid en bijdragen aan de economische en ruimtelijke ontwikkeling van Nederland.

Planning

2021: Ontwerp-tracébesluit

Tweede helft 2023: Tracébesluit

2026: Start aanleg

2032: Infra gereed

2030-2032: Indienstelling

Uitvoering

Voor de aanleg van de belangrijkste infrastructurele aanpassingen wordt gestuurd op infra gereed in 2032.

Politiek/bestuurlijk

Op 3 maart 2021 is het ontwerp-tracébesluit volgens planning gepubliceerd. Op 1 december 2023 is het tracébesluit gepubliceerd.

De volledige hoogfrequente dienstregeling op de corridor Alkmaar - Amsterdam kan gereden worden als de laatste bouwstap op Amsterdam Centraal gereed is. Deze kan pas worden aangelegd na oplevering van het derde perron bij station Amsterdam Zuid. De planning hiervan is mede afhankelijk van de aanleg van het project Zuidasdok en de aanleg van het derde perron bij station Amsterdam Zuid. Over Zuidasdok is eerder gemeld dat de oplevering kan doorschuiven naar 2036. Het komend jaar wordt onderzocht welke tussentijdse verbeteringen voor de reizigers en vervoerders mogelijk zijn op de corridor Alkmaar - Amsterdam (ingroeimodel). Het tracébesluit is in de zomer van 2025 onherroepelijk verklaard door de Raad van State.

Vanwege het uitblijven van een ongelijkvloerse oplossing voor de overweg Beverwijkerstraatweg (Castricum) is er in het tracébesluit gekozen voor een (tijdelijke) ingreep in de dienstregeling op de Kennemerlijn, zodat het aantal treinen dat over de overweg rijdt ook bij een hoogfrequente dienstregeling niet toeneemt. De uitwerking van de hiervoor geschikt bevonden varianten vindt plaats als er meer zicht komt op het ingroeimodel of anders de uiteindelijke PHS-dienstregeling. In het BO MIRT Noordwest 2023 hebben Rijk en regio aangegeven dat een ongelijkvloerse oplossing uiteindelijk het streven blijft.

Gebied **Noordwest-Nederland**
Onderwerp **Spoorwegen goederen**
Ministerie **IenW**
Fase **Aanleg**

PHS Alkmaar-Amsterdam (vervolg)

TEN-T

Dit project ligt op het uitgebreide netwerk dat onderdeel is van het Europese TEN-T-netwerk. Het is mede mogelijk gemaakt door Europese subsidie vanuit het CEF.

Financiën

Taakstellend budget is 308 miljoen. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. Bekostiging door EU, namelijk € 1 miljoen.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	308	2032
MIRT 2026	303	2031/32
MIRT 2025	298	2029
MIRT 2024	28	2027-2028
MIRT 2023	27	2027-2028
MIRT 2022	10	2027-2028
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	298	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	13	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	22	7 %
2024	18	6 %
2023	12	45 %
2022	7	26 %
2021	6	60 %

* Gegevens over vijf jaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand

PHS Amsterdam

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

2026 Besloten is om de verbreding van de Oosttunnel op Amsterdam CS uit te voeren binnen PHS Amsterdam. Daarom is het hiervoor gereserveerde budget van € 2,6 miljoen overgeheveld van het project Amsterdam Cuypershal naar het PHS-project. Daarnaast heeft het project, zoals in de twaalfde voortgangsrapportage op het Programma Hoogfrequent Spoorvervoer is aangegeven, een herfasering moeten doorvoeren. Dit had een vertraging van bouwwerkzaamheden en hogere kosten tot gevolg (Kamerstuk 32404-127). De projectkosten nemen toe met € 69,1 miljoen. Dit wordt enerzijds veroorzaakt doordat de onderhoudswerkzaamheden aan een viaduct meer dan een jaar uitlopen, omdat dit viaduct in een slechtere staat verkeert dan voorzien. Anderzijds zijn de werkzaamheden complexer geworden door de toevoeging van de internationale terminal.

2025 De eerste projectonderdelen zijn in gebruik genomen, zoals de vernieuwde entree aan de westkant van het station. In verband met de extra engineeringskosten als gevolg van de inpassing van de UK-Terminal is € 5,3 miljoen toegevoegd vanuit het PHS-budget planuitwerking voor een aanvullende realisatiebeschikking voor het deelproject Amsterdam CS. Daarnaast is vanuit het planuitwerkingsbudget € 20,6 miljoen toegevoegd voor de extra kosten naar aanleiding van de vertraging van een jaar van het project (aanpassing

Opgave

Station Amsterdam Centraal kent een groeiend aantal reizigers. Amsterdam Centraal ontvangt nu al gemiddeld zo'n 200.000 reizigers per dag. De prognose van de NMCA laat richting 2040 een sterke groei in het aantal reizigers zien. Ook voor het goederenvervoer wordt een groei verwacht. Om deze groei op te vangen, zullen aanpassingen plaatsvinden aan het station en aan de sporen. Daarnaast is vanuit het groeiende aantal treinen bij een hoogfrequent spoorvervoer meer opstelcapaciteit nodig.

Oplossing

Om de beoogde groei mogelijk te kunnen maken zijn diverse aanpassingen aan de infrastructuur nodig:

- De capaciteit van de bestaande (rol)trappen en liften wordt uitgebreid.
- De perrons worden verbreed en verlengd.
- De oostelijke reizigerstunnel wordt vernieuwd en verbreed en met extra (rol)trappen uitgebreid.
- De Westtunnel krijgt een extra lift.
- De sporen en wissels aan de oostkant van het station worden aangepast. Bij de Dijksgracht wordt een ongelijkvloerse kruising aangelegd.
- De stalen spoorbruggen over de Oostertoegang worden vanwege einde levensduur vervangen.
- Aanpassingen voor het reizigers- en goederenvervoer in het Amsterdamse havengebied. Dit betreft met name extra opstelcapaciteit.
- Kleine maatregelen, zoals keurvoorzieningen, op andere Amsterdamse stations.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

diverse spoorinfra-ontwerpen en aanvullende transferanalyses, veiligheid- en gezondheidsdossiers, bewegwijzering etc.). De probabilistische eindmijlpaal blijft ongewijzigd staan op 2032. Omdat de ontwikkeling van een nieuwe generatie seinen bij ProRail vertraging heeft opgelopen moest het ontwerp worden aangepast met meerkosten tot gevolg omdat werkzaamheden al gepland en deels uitgevoerd waren door de aannemer. Hiervoor is € 8,9 miljoen overgeboekt vanuit de reservering Seinenproblematiek zodat de uitvoering zoveel mogelijk doorgang kan vinden en de meerkosten niet nog verder oplopen. Het projectbudget is ook verhoogd met € 6,1 miljoen in verband met opgetreden prijsstijgingen veroorzaakt door de delta toegekende IBOI 2024 versus de CBS-index 2024. Op basis van een inventarisatie van de nog uit te voeren activiteiten en de nog actuele risico's bleek het mogelijk om van het deelproject Amsterdam Sloterdijk € 8,1 miljoen vrij te laten vallen. Dit bedrag is toegevoegd aan het nog te beschikken deel van het PHS-budget (MF 17.10.02) ter verlaging van de budgetspanning. Daarnaast is een bedrag van € 1,2 miljoen overgeboekt naar de post PHS Nazorg (onderdeel PHS Overige maatregelen).

2024

Het deelproject Amsterdam Amstel is gereed en de subsidie is per 1 januari 2024 vastgesteld. Er is een bedrag van € 0,3 miljoen overgeboekt naar de MIRT-post PHS Nazorg en de vrijval van het

PHS Amsterdam (vervolg)

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Ruimte bieden aan de groei van het reizigersvervoer, ruimte bieden aan de groei van het goederenvervoer, verbeteren van de deur-tot-deur reistijd, verbeteren van het reisgemak, verbeteren van de betrouwbaarheid en bijdragen aan de economische en ruimtelijke ontwikkeling van Nederland.

Planning

2021: Tracébesluit

2021: Start aanleg

2030-2032: Indienstelling*

* Dit betreft ongeveer 90% van de aanleg. Het laatste deel wordt gerealiseerd nadat het derde perron op Amsterdam Zuid in gebruik is genomen.

Politiek/bestuurlijk

In juni 2018 is een besluit genomen over de treinenloop van en naar Amsterdam. Daarbij is een richtinggevende keuze gemaakt voor de verder uitwerking van het project. Dit besluit is uitgewerkt in een tracébesluit PHS Amsterdam Centraal dat in 2021 is vastgesteld

Uitvoering

ProRail heeft opdracht om het werk uit te voeren. In 2019 is een aanlegbesluit genomen voor de maatregelen in het Amsterdamse havengebied. Na vaststelling van het tracébesluit is aan ProRail, naast beschikkingen voor kleine maatregelen in het projectgebied en het havengebied, een beschikking verleend voor de aanpassingen rondom Amsterdam Centraal.

PHS Amsterdam (vervolg)

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

onbenodigde onvoorzien van € 2,2 miljoen is toegevoegd aan het planuitwerkingsbudget PHS. Daarnaast is het projectbudget verhoogd met € 68,2 miljoen naar aanleiding van prijs- en markteffecten en is € 44,1 miljoen toegevoegd vanuit het programma Fietsparkeren (MF 13.03). Omdat een deel van de oorspronkelijk binnen dat programma geraamde scope (de stallingen onder de oostelijke sporen (SOOS)) wordt overgeheveld naar het PHS-project 'Amsterdam Centraal, kunnen de werkzaamheden efficiënter worden uitgevoerd.

2023 In verband met voorbereidende werkzaamheden voor het deelproject PHS Aziëhaven is een voorbeschikking afgegeven van € 2,4 miljoen.

2022 Voor het project zijn diverse aanlegbeschikkingen verleend, waaronder voor Amsterdam Centraal (faseovergang). Hierop is het projectbudget in het MIRT-blad aangepast. Bij het tracébesluit is ook de planning van het project geactualiseerd. Vanuit het projectbudget Spoorcapaciteit 2030 is € 1,9 miljoen toegevoegd voor het toekomstvast aanleggen van de corridor Alkmaar - Amsterdam door het aanleggen van aanvullende seinen.

2021 In het afgelopen jaar is een aantal partiële uitvoeringsbesluiten genomen. Daarmee is PHS Amsterdam separaat opgenomen in het MIRT Overzicht (voorheen onderdeel van 'Projecten < 50 miljoen').

TEN-T

Dit project ligt op het kernnetwerk dat onderdeel is van het Europese TEN T-netwerk, op de North Sea-Baltic en North Sea-Rhine-Mediterranean corridors. Dit project wordt mede mogelijk gemaakt door een Europese subsidie vanuit het CEF.

Financiën

Het taakstellend budget is € 1.174 miljoen (Artikel MF 17.10.01). Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. De regio draagt € 48,8 miljoen bij als cofinanciering voor dit project. Bekostiging door EU, namelijk € 70,2 miljoen.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Indienststelling
MIRT 2027	1.174	2030-2032
MIRT 2026	1.088	2030-2032
MIRT 2025	1.042	2030-2032
MIRT 2024	911	2030-2032
MIRT 2023	870	2030-2032
MIRT 2021	138	2027-2029
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	1036	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	147	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	388	36 %
2024	296	27 %
2023	214	23 %
2022	154	18 %
2021	82	10 %

* Gegevens over vijf jaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

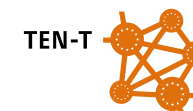

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** Het laatste gedeelte van de verdieping van de vaarweg is voor de zomer van 2026 afgerond.
- 2025** Het project wordt naar verwachting begin 2026 opgeleverd.
- 2024** Het project wordt naar verwachting eind 2024 opgeleverd.
- 2023** De verwachting is dat het nautisch profiel voor de gehele vaargeul reeds in 2024 op orde zal zijn.
- 2020** In 2018 is de laatste zandwinconcessie uitgegeven voor deeltraject 4.

Verbeteren vaargeul IJsselmeer (Amsterdam - Lemmer)

Opgave

De diepgang van de vaarroutes naar Oost- en Noord-Nederland vergroten om beroepsvaart in klasse Vb mogelijk te maken.

Oplossing

Het verdiepen van de vaargeul IJsselmeer, zodat die geschikt wordt voor beroepsvaart tot klasse Vb. Het gedeelte Buiten-IJ maakt ook deel uit van het project.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Het verruimen van de vaargeul draagt bij aan een vlotte, efficiënte en veilige scheepvaartafwikkeling.

Planning

Deeltraject 1: gereed

Deeltraject 4: zandwinconcessie loopt tot 2030, nautisch profiel op orde in 2026.

Deeltraject 6: gereed

Politiek/bestuurlijk

Toezeggingen: Nota Transport in Balans (1997).

Uitvoering

Het verdiepen van de vaargeul IJsselmeer wordt via zandwinning door middel van concessies gerealiseerd. Door zandwinning ontstaat een diepe vaargeul, waarbij scheepvaart een deel van deze diepte gebruikt: het benodigd nautisch profiel. Er zijn nog restopgaven voor het op orde brengen van het nautisch profiel op de deeltrajecten 1, 4 en 6. De uiteindelijke oplevering van de verruiming van de vaargeul is afhankelijk van de snelheid en het daadwerkelijk gebruik van de concessie op zandwinning. Het is mogelijk dat het nautisch profiel eerder gerealiseerd is dan de einddata van de concessies.

Gebied **Noordwest-Nederland**
Onderwerp **Hoofdvaarwegen**
Ministerie **IenW**
Fase **Aanleg**

Verbeteren vaargeul IJsselmeer (Amsterdam - Lemmer) (vervolg)

TEN-T

Dit project ligt op het kernnetwerk dat onderdeel is van het Europese TEN T-netwerk, op de North Sea-Baltic corridor.

Financiën

Taakstellend budget: € 12 miljoen. Er is geen sprake van cofinanciering vanuit de regiopartijen. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn niet onderzocht.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	12	2026
MIRT 2026	12	2026
MIRT 2025	12	Eind 2024
MIRT 2024	12	Afhankelijk van zandwinning (deeltraject 1, 4, 6)
MIRT 2023	12	Afhankelijk van zandwinning (deeltraject 1, 4, 6)
MIRT 2013	13	Voor 2015
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	1	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	0	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	12	100 %
2024	12	100 %
2023	12	100 %
2022	12	100 %
2021	12	100 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Zeetoegang IJmond

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** De decharge van het project is in voorbereiding.
- 2025** De Selectieve Onttrekking is in oktober 2024 in gebruik genomen. Door het optreden van cavitatie bij de Selectieve Onttrekking is de Zeetoegang IJmond nog niet volledig in gebruik genomen.
- 2024** Ingebruikname van de Selectieve Onttrekking is voorzien voor eind 2024.
- 2023** Het budget voor de Selectieve Onttrekking is in december 2022 opgehoogd met € 25,2 miljoen, vanwege de gestegen prognose als gevolg van prijsstijgingen en indexatie.
- 2022** Zeesluis IJmuiden is 26 januari 2022 door de koning in gebruik genomen. De bouwfase is afgerond en de 26 jaar durende exploitatiefase van het DBFM-contract is ingegaan.
- 2021** Om de Selectieve Onttrekking te kunnen realiseren, is € 67 miljoen extra budget beschikbaar gesteld. Dit in verband met de complexiteit van het project, de benodigde uitvoeringstijd en extra beheersmaatregelen. De verwachte ingebruikname van de Selectieve Onttrekking is voorzien voor eind 2024.

Opgave

Om het toenemende aanbod van zeeschepen te kunnen ontvangen en de bereikbaarheid van de haven van Amsterdam te verbeteren, is een betere beschikbaarheid van de huidige Noordersluis noodzakelijk. Vanwege de ouderdom van de Noordersluis moet deze op enig moment worden vervangen. De wens vanuit de regio is om de schutcapaciteit te vergroten en eerdere aanleg van de sluis te realiseren.

Door het gebruik van Zeesluis IJmuiden stroomt, ten opzichte van de Noordersluis, veel meer zoutwater het Noordzeekanaal in. Dit is niet goed voor het kanaal en de omgeving. Selectieve Onttrekking gaat verdere verzilting van het Noordzeekanaal en de omgeving tegen.

Oplossing

Op basis van een convenant uit 2009 is besloten om te starten met de planning van en studies naar de bouw van een nieuwe, grotere sluis, die versneld wordt aangelegd. Volgens de bestuurlijke afspraak in het convenant en de voorkeursbeslissing van juni 2012 was het vertrekpunt voor de afmetingen van de nieuwe zeesluis 500 meter x 65 meter x 18 meter. De opdracht was om te bezien of 70 meter breedte ook mogelijk is binnen het taakstellend budget. Inmiddels wordt gebouwd aan een sluis van 70 meter breed. Bij wijzigingen in het sluizencomplex moet ook rekening worden gehouden met de aanpassing aan de primaire waterkering conform de Omgevingswet. Daarnaast wordt gewerkt aan de maatregel Selectieve Onttrekking. Deze maatregel heeft als doel om verdere verzilting van het Noordzeekanaal als gevolg van de nieuwe sluis tegen te gaan.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Dit project draagt bij aan de internationale concurrentiekracht van mainport Amsterdam door een efficiënte scheepvaartafwikkeling.

Planning

Zeesluis IJmuiden is 26 januari 2022 in gebruik genomen. De Selectieve Onttrekking is eind 2024 in gebruik genomen.

Politiek/bestuurlijk

In 2009 heeft de toenmalig minister van Verkeer en Waterstaat met de provincie Noord-Holland en de gemeente Amsterdam een convenant getekend, met de intentie de toegankelijkheid van het Noordzeekanaal te optimaliseren. Er is afgesproken dat de gemeente Velsen en de provincie Noord-Holland hun medewerking verlenen bij het doorlopen van de benodigde ruimtelijke procedures en milieuvergunningen. De toenmalig minister van Infrastructuur en Milieu heeft in juni 2012 een voorkeursbeslissing genomen, waarmee de scope van de sluis en het financiële kader (inclusief het omgaan met de versnellingskosten) is vastgesteld.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2020** De aanbesteding voor Selectieve Onttrekking (ter bestrijding van de toename van verzilting) is in 2020 gestart.
- 2019** Door vertraging en eerder opgetreden project-risico's is besloten om € 64 miljoen extra budget toe te kennen. De technische oplossing om de toename van verzilting te bestrijden, is aan het MIRT-blad toegevoegd.
- 2018** Naar aanleiding van problemen met het oorspronkelijke ontwerp van de deurenkasten is het ontwerp aangepast en een herziene planning opgesteld. De beschikbaarheidsdatum verschuift van 31 oktober 2019 naar 25 januari 2022.
- 2017** Het budget is opgehoogd met kosten voor onderhoud, vanwege de omzetting van het contract naar DBFM.

Zeetoegang IJmond (vervolg)

De convenantpartners hebben eind 2014 een go-beslissing genomen. Eind 2014 is het Provinciaal Inpassingsplan (PIP), dat de basis biedt voor de projectbeslissing, onherroepelijk geworden. Deze beslissing is met het uitvoeringsbesluit in 2015 genomen.

Uitvoering

Op basis van een Publiek-Private Comparator (PPC) is geconcludeerd dat publiek-private samenwerking (PPS) met een DBFM-contract een geschikte contractvorm is. Op basis van de voorkeursbeslissing is invulling gegeven aan het PIP en het daarbij behorende milieueffectrapport. In 2015 is gestart met voorbereidende werkzaamheden. In 2016 is de bouw van de nieuwe sluis gestart. In 2018 is gebleken dat het oorspronkelijke ontwerp van het consortium niet maakbaar is. Rijkswaterstaat heeft het nieuwe ontwerp en de bijbehorende planning onafhankelijk laten toetsen. Op basis hiervan is besloten de beschikbaarheidsdatum te verschuiven van 31 oktober 2019 naar 25 januari 2022. Eind 2024 is de Selectieve Onttrekking in bedrijf genomen.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	1.313	2026
MIRT 2026	1.301	2026
MIRT 2025	1.289	2025
MIRT 2024	1.275	2022
MIRT 2023	1.220	2022
MIRT 2016	660	2019
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	653	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	193	

TEN-T

Dit project ligt op het kernnetwerk dat onderdeel is van het Europese TEN T-netwerk, op de North Sea-Baltic en North Sea-Rhine-Mediterranean corridors. Het project is mede mogelijk gemaakt door Europese subsidie vanuit het CEF.

Financiën

Het totale budget is € 1.313 miljoen. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. Ook andere overheden bekostigen een deel van het project. De gemeente Amsterdam heeft maximaal € 46,5 miljoen gereserveerd voor dit project. De provincie Noord-Holland heeft € 39 miljoen gereserveerd als cofinanciering voor dit project. Bekostiging door EU, namelijk € 11 miljoen. Het huidige budget is het resultaat van de DBFM-conversie en is dus voor aanleg, onderhoud (Artikel MF 15.04.01).

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	695	53%
2024	654	50%
2023	586	45 %
2022	477	38 %
2021	336	28 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** In januari 2026 is de Tweede Kamer geïnformeerd over de realisatie van tijdelijke fietsbruggen vanaf 2027.
- 2025** Het werk aan de Afsluitdijk gaat door. De verwachte eindoplevering van de vernieuwde Afsluitdijk is 2026.
- 2024** De eindoplevering van de vernieuwde Afsluitdijk is verschoven naar 2026. Uitzondering hierop is de renovatie van de bestaande spuisluizen die opnieuw zal worden aanbesteed en daardoor later in tijd gereed zal zijn.
- 2023** Met de opdrachtnemer zijn nieuwe afspraken gemaakt ten aanzien van scope, planning en financiën als gevolg van de eerder aangeleverde en onvolledige ontwerpuitgangspunten. De renovatie van de bestaande spuisluizen in Den Oever en Kornwerderzand ligt niet langer bij de opdrachtnemer en zal opnieuw worden aanbesteed. Met uitzondering van de renovatie van de bestaande spuumiddelen blijft de eindoplevering van de vernieuwde Afsluitdijk staan op 2025. Het taakstellend budget van het project Afsluitdijk is opgehoogd met een bedrag van in totaal € 374 miljoen uit het Deltafonds naar in totaal € 2,154 miljard. Rijkswaterstaat en de opdrachtnemer vragen een Commissie van Deskundigen om advies bij het oplossen van een aantal resterende geschilpunten.

Afsluitdijk

Opgave

Bij de tweede Landelijke Rapportage Toetsing van de primaire waterkeringen (2006) is gebleken dat de Afsluitdijk niet meer voldoet aan de wettelijke eisen voor waterveiligheid. Daarnaast is een vergroting van de waterafvoercapaciteit nodig, omdat het steeds vaker en in sterkere mate onmogelijk wordt om het peil van het IJsselmeer voldoende te beheersen. Dit als gevolg van de stijgende zeespiegel en hogere piekafvoeren van de rivieren. Het project Afsluitdijk garandeert tot tenminste 2050 de veiligheidseis van 1:10.000 per jaar (eerste stap van de aanpak tot 2100) en het kunnen handhaven van de huidige peildynamiek op het IJsselmeer.

Oplossing

De scope van het project bestaat uit:

- het versterken van het dijklichaam volgens het principe van een overslagbestendige dijk, met een groene uitstraling (vegetatie);
- het versterken van de bestaande spui- en schutsluizen in Den Oever en Kornwerderzand;
- het (gefaseerd) vergroten van de afvoercapaciteit van het bestaande spuicomplex in Den Oever;
- bijdrage van een oplossing aan beleidsdoelstelling;
- de versterking van de Afsluitdijk en de vergroting van de waterafvoercapaciteit, die bijdragen aan de bescherming tegen hoogwater.

Planning

Voorzien wordt dat de Afsluitdijk in 2026 weer aan de normen voor waterveiligheid en doelen voor waterbeheer voldoet.

Politiek/bestuurlijk

In 2011 is met de Structuurvisie Toekomst Afsluitdijk de voorkeursbeslissing vastgesteld voor de waterveiligheid. Het gaat om maatregelen om de dijk en de kunstwerken op orde te brengen. Er wordt ruimte geboden aan de ontwikkeling van regionale ambities voor duurzaamheid, natuur,

recreatie en toerisme. Tegelijkertijd hebben het Rijk en de decentrale overheden in een bestuursovereenkomst afspraken gemaakt over de samenwerking bij de aanleg van regionale ambities. In augustus 2012 is de voorkeursbeslissing genomen voor het vergroten van de afvoercapaciteit. In februari 2016 heeft de minister het definitieve Rijsinpassingsplan gepubliceerd.

Uitvoering

Rijkswaterstaat is begin 2012 gestart met de planning- en studiefase. De projectopdracht omvat het opleveren van een projectbeslissing en de voorbereiding van de aanleg. Het DBFM-contract is in 2018 gegund. In 2018 is de bouwcombinatie Levvel gestart met de aanleg.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

De kosten die hieruit volgen worden betaald vanuit het opgehoogde projectbudget.

2022

De ontwerpen van de nieuwe en bestaande spuisluizen zijn aangepast om deze objecten bestand te maken tegen bepaalde combinaties van waterstanden en golfhoogtes, waar in het oorspronkelijke ontwerp nog geen rekening mee was gehouden. De uitvoeringsplanning van het project wordt hierdoor aangepast. Eerste beeld is dat de eindoplevering van de vernieuwde Afsluitdijk wijzigt naar 2025.

2018

Het taakstellend budget is opgehoogd met kosten voor meerjarig onderhoud en financieringskosten van het project.

2017

Het budget is met € 17 miljoen verhoogd met bijdragen van regionale partijen voor het realiseren van regionale ambities. Voor het vergroten van de verkeersveiligheid van de A7 en het aanleggen van verzorgingsplaatsen is budget (€ 19,5 miljoen) vanuit het Infrastructuurfonds beschikbaar gesteld. De voorbereiding van dit Design, Build, Finance and Maintain-contract (DBFM-contract) kost meer tijd dan voorzien, waardoor de start van de aanbesteding later is dan voorzien. De oplevering blijft gepland in 2022.

Afsluitdijk (vervolg)

Financiën

Taakstellend budget: € 2.146 miljoen inclusief bijdragen regiopartijen (€ 17 miljoen) en onderhoud). Deze budgetverhoging komt door prijscompensatie (€ 22,6 miljoen), overheveling van Bestaande Spuimiddelen naar DBFM t.b.v. bestaande spuimiddelen Den Oever (€ 10,3 miljoen), overheveling van Bestaande Spuimiddelen naar DBFM t.b.v. contract level (€ 34 miljoen) Alternatieve bekostigings- en financieringsmogelijkheden zijn onderzocht. Bekostiging door regio-partijen. Het taakstellend budget van het project is verlaagd met een bedrag van in totaal € 17 miljoen.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	2.146	2025
MIRT 2026	2.079	2025
MIRT 2025	2.056	2025
MIRT 2024	2.072	2025
MIRT 2023	2.154	2025
MIRT 2016	831	2022
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	1.315	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	319	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	760	36 %
2024	659	32 %
2023	525	26 %
2022	239	11 %
2021	166	9 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Gebied **Noordwest-Nederland**
Onderwerp **Water**
Ministerie **IenW**
Fase **Aanleg**

Afsluitdijk (vervolg)

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2016** Vanwege een actualisatie in de planning is de oplevering voorzien in 2022. Het budget voor het project Afsluitdijk is overgeheveld naar de aanlegfase.
- 2015** In 2014 zijn de projecten Versterking Afsluitdijk en Extra Spuicapaciteit in de begroting samengevoegd.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2025** ○ Het verschil in het budget is ontstaan door de loon- en prijsbijstelling 2024 (1 miljoen).
- 2024** ○ Start uitvoering.
- 2021** ○ Eind 2020 is het Projectplan Waterwet vastgesteld waarmee de planning- en studiefase is afgerond en het project verdergaat met de voorbereiding van aanleg. Medio 2021 is het project conform planning gegund.
- 2020** ○ De planning is met een aantal jaren vertraagd door onder meer de uitspraak met betrekking tot de PAS, en nieuwe inzichten die volgen uit de planning- en studiefase.
- 2019** ○ Toepassing van gewijzigde ontwerpvoorschriften leidt tot een andere oplossing voor de Westkade. Afronding van de planning- en studiefase en start van de aanleg zijn in de tijd opgeschoven.
- 2018** ○ De pilot Meerlaagsveiligheid Marken is afgerond. De naam van het project is gewijzigd van Pilot Meerlaagsveiligheid Marken naar Dijkversterking Marken. Ook is de opgave hierop aangepast.

Dijkversterking Marken

Opgave

De waterveiligheid op Marken voldoet niet aan de huidige eisen. Een deel van de dijk heeft stabiliteitsproblemen of is te laag. Bovendien is de steenbekleding van de dijk op een aantal plaatsen ingezakt of ligt deze los. Daarom is gezocht naar een bij Marken passende oplossing ter verbetering van de waterveiligheid.

Oplossing

Na uitvoering van de pilot Meerlaagsveiligheid Marken is besloten tot versterking van de Westkade en de Zuidkade van Marken. Er is sprake van een stabiliteits- en een hoogteopgave. De Westkade en de Zuidkade worden buitenwaarts versterkt.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

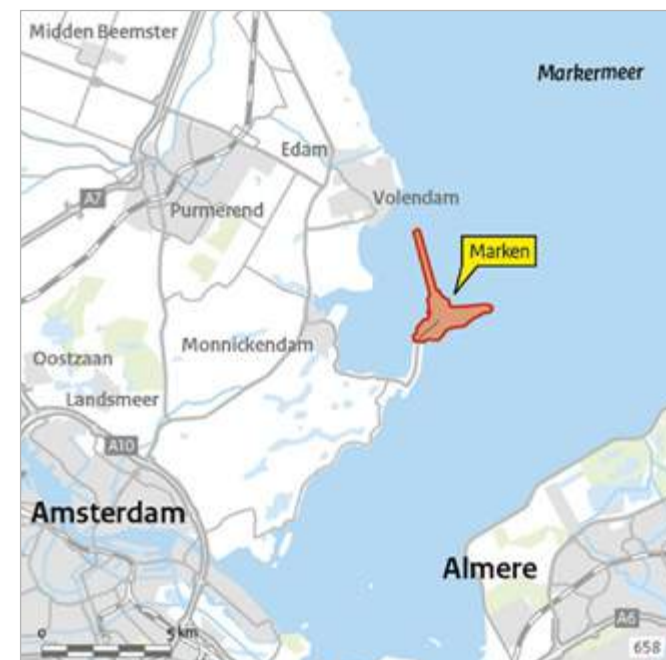
Na de dijkversterking is de waterveiligheid op Marken in overeenstemming met de wettelijke eisen voor waterveiligheid.

Planning

2023: Start aanleg.
2023-2027: Uitvoering
2027-2028: Oplevering en openstelling

Betrokken partijen

De planning- en studiefase is uitgevoerd door Rijkswaterstaat: het bevoegd gezag is de provincie Noord-Holland. In de planning- en studiefase is nauw samengewerkt met de gemeente Waterland en het Hoogheemraadschap Hollands-Noorderkwartier. De overdracht van de kering van het Rijk aan het hoogheemraadschap, na afronding van de aanleg van de dijkversterking, is nog onderwerp van gesprek.

Dijkversterking Marken (vervolg)

Financiën

Het taakstellend budget is (binnen het Hoogwaterbeschermingsprogramma) € 77 miljoen (Artikel DF 1.02.02). Het projectbudget is gestegen door aanvullende financiering uit de reservering van het programma Rijkskeringen omdat het ontwerp en de uitvoeringswijze is aangepast door o.a. het aantreffen van asbest en teerhoudend asfalt als de nieuwe wettelijke eis voor geotextiel (€ 19 miljoen) en verlaging van de risicoreservering (minus € 8 miljoen).

Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. In 2018 is een overeenkomst voor cofinanciering van het project gesloten. Dit betreft financiering van meekoppelkansen tussen de partijen Provincie Noord-Holland (€ 492.000 exclusief BTW), gemeente Waterland (€ 318.100 exclusief BTW) en het Hoogheemraadschap Hollands-Noorderkwartier (€ 80.000 exclusief BTW).

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	77	2025-2027
MIRT 2026	66	2025-2027
MIRT 2025	65	2025-2027
MIRT 2024	64	2025-2027
MIRT 2023	61	2025-2027
MIRT 2017	48	2022
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	29	
Cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	12	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	40	51 %
2024	25	38 %
2023	16	25 %
2022	10	16 %
2021	7	12 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2023** Werkzaamheden buiten zijn afgerond. Decharge is in voorbereiding verwacht Q4 2023.
- 2021** De aanleg van twee extra eilanden voor Marker Wadden, de zogenaamde 'verlengde fase 1 Marker Wadden', is gestart als aanvulling op de eerste fase Marker Wadden. Oplevering is voorzien in 2023.
- 2020** De uitvoering van het project Trintelzand B (ecologische maatregelen Markermeer) is gestart en gereedgekomen als onderdeel van het project Houtribdijk.
- 2019** De minister heeft in het najaar van 2018 de voorkeursbeslissing voor het project Ecologische Maatregelen Markermeer genomen.
- 2018** De planning en studies van het project Hoornse Hop is stopgezet. Het project is doorgestart als verkenning onder de naam Project Ecologische Maatregelen Markermeer (EMM). Het budget van project EMM is verlaagd na loskoppeling van de KRW-opgaven (€ 6 miljoen). Hierdoor is het resterend aanlegbudget circa € 9 miljoen. Het Rijk heeft een extra bijdrage van € 7 miljoen aan het project Marker Wadden gegeven.

Markermeer-IJmeer

Opgave

De ecologische kwaliteit van het Markermeer en het IJmeer is in de jaren 90 van de vorige eeuw fors achteruitgegaan. De doelen uit Natura 2000 en de Kaderrichtlijn Water worden niet bereikt. De ambitie is om de kwaliteit te verbeteren voor natuur, recreatie en landschap. In de Rijksstructuurvisie Amsterdam-Almere-Markermeer (RRAAM) is een Toekomstbestendig Ecologisch Systeem (TBES) geschetst. Het TBES gaat uit van een gefaseerde aanpak van natuurmaatregelen en ruimtelijke ontwikkelingen.

Oplossing

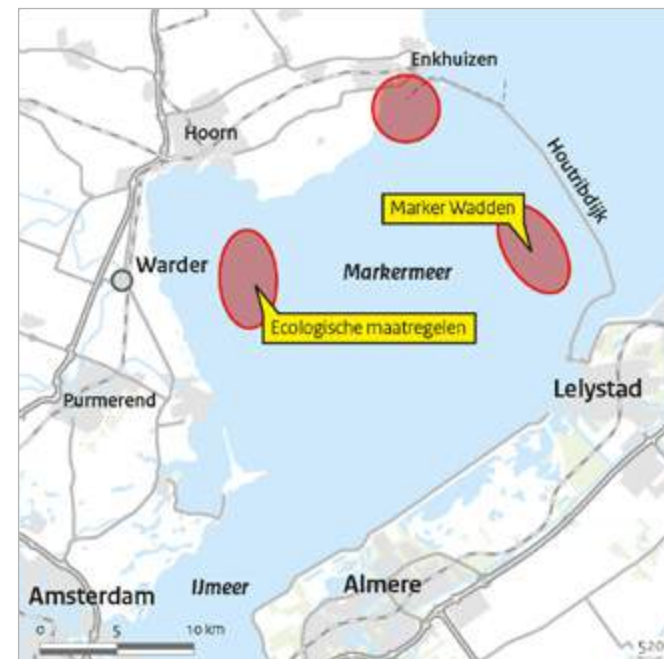
Het onderzoeksprogramma Natuurlijker Markermeer-IJmeer is eind 2015 opgeleverd.

Ecologische Maatregelen Markermeer (aanleg)

Een van de maatregelen om in het Markermeer-IJmeer een TBES te creëren, was de luwtemaatregel Hoornse Hop. De partijen die samen de luwtemaatregel Hoornse Hop financierden (de ministeries van Infrastructuur en Milieu en van Economische Zaken en de provincies Noord-Holland en Flevoland), hebben in 2016 besloten om te stoppen met de planning- en studiefase. Dit nadat was gebleken dat de luwtemaatregelen niet de verwachte effecten zouden opleveren. Begin 2017 is een verkenning gestart naar alternatieve manieren om een bijdrage te leveren aan de ecologische doelstellingen voor het Markermeer-IJmeer. De minister heeft in 2018 de voorkeursbeslissing genomen voor de ecologische maatregelen Markermeer. Deze beslissing houdt in dat er wordt geïnvesteerd in maatregelen langs de Noord-Hollandse kust en in Trintelzand B.

Eerste fase Marker Wadden (aanleg)

In dit project wordt, gefaseerd in de tijd, met behulp van slib uit het Markermeer een moerasland aangelegd met een bijbehorend onderwaterlandschap. Dit levert een bijdrage aan de ecologische kwaliteit van het gebied en aan de verbetering van watergebonden recreatie en economische ontwikkeling. In mei 2016 zijn de eerste delen van Marker Wadden boven water zichtbaar geworden. Begin 2017 is opdracht

gegeven voor de ontwikkeling van extra eilanden die horen bij het ontwerp voor de eerste fase van Marker Wadden. In het najaar van 2018 is een deel van Marker Wadden al opgeleverd. In september 2018 is het eerste, grote eiland opengestaan voor publiek. Eind 2020 is de eerste fase Marker Wadden gerealiseerd.

Verlengde fase 1 Marker Wadden (aanleg)

In november 2020 is besloten om de eerste fase van de Marker Wadden uit te breiden en extra eilanden te realiseren, de zogenaamde 'verlengde fase 1 Marker Wadden'. Deze verlengde fase 1 maakt onderdeel uit van de tweede tranche van de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW), zie Kamerstuk 27625-523.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

2017 Het budget is opgehoogd met € 6 miljoen als gevolg van het combineren met een maatregel uit de Kaderrichtlijn Water (KRW). De aanleg van Luwtmaatregelen Hoornse Hop gaat niet door. Afhankelijk van de uitkomsten van de verkenning naar alternatieve maatregelen kunnen vanaf 2018 verdere stappen worden gezet (planning- en studiefase, aanleg).

2016 Het project Marker Wadden is een jaar vertraagd.

Markermeer-IJmeer (vervolg)

Met de verlengde eerste fase worden twee extra eilanden bij Marker Wadden gerealiseerd. De oppervlakte van Marker Wadden groeit hiermee van circa 900 hectare naar circa 1.200 hectare. De verlengde fase 1 Marker Wadden wordt uitgevoerd in 2021-2023.

Bijdrage aan oplossing beleidsdoelstelling

De projecten dragen bij aan de verbetering van de waterkwaliteit en de toekomstbestendigheid van het Markermeer-IJmeer, waarin hoogwaardige natuur samengaat met een krachtige economie. Daarnaast wordt de toepassing van slimme (preventieve) maatregelen en projecten onder andere ter verbetering van Nederlandse waterexpertise gestimuleerd.

Planning

2020: Eerste fase Marker Wadden gereed

2020: Trintelzand B gereed

2022: Oplevering laatste maatregel Noord-Hollandse kust Markermeer

2023: Verlengde fase 1 Marker Wadden gereed

Gebied **Noordwest-Nederland**
Onderwerp **Water**
Ministerie **IenW en LNV**
Fase **Aanleg**

Markermeer-IJmeer (vervolg)

Financiën

Ecologische Maatregelen Markermeer:

Totaal voorbereiding: € 1 miljoen. Totaal aanleg: € 9 miljoen, bestaande uit een rijksbijdrage (€ 6 miljoen) en bijdragen van de provincies. Noord-Holland en Flevoland (elk € 1,5 miljoen) (Artikel DF 2.02.02).

Marker Wadden, eerste fase:

Financiering door ministerie van LNV (€ 19 miljoen), ministerie van IenW (€ 18 miljoen), Postcodeloterij (€ 15 miljoen), provincie Flevoland (€ 6,5 miljoen), provincie Noord-Holland (€ 4 miljoen), bedrijfsleven (€ 1 miljoen) en Natuurmonumenten (€ 7,5 miljoen).

Marker Wadden, verlengde fase 1:

Financiering door ministerie van IenW en LNV vanuit tweede tranche PAGW (€ 10 miljoen), provincie Flevoland (€ 1 miljoen) en Natuurmonumenten (€ 1 miljoen).

Een bedrag van € 5,796 miljoen is in 2021 overgeheveld van het ministerie van IenW naar het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Het ministerie van LNV draagt zorg voor storting in het groenfonds. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	11	2023
MIRT 2026	11	2023
MIRT 2025	10	2023
MIRT 2024	10	2023
MIRT 2023	10	2023
MIRT 2015	8	2021-2022
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	3	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	1	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	8	82 %
2024	8	82 %
2023	8	80 %
2022	8	80 %
2021	8	80 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Zuidwest-Nederland

› Gebiedsopgave	229
› Projectenkaart	231
› Projectenoverzicht	232
› Project- en programmabladen	233

Zuidwest-Nederland

De MIRT-regio Zuidwest-Nederland is met de provincies Zuid-Holland en Zeeland veelzijdig en divers.

De provincie Zuid-Holland heeft met de Metropoolregio Rotterdam Den Haag een hoge bevolkingsdichtheid en is grotendeels sterk verstedelijkt. Zuid-Holland huisvest de haven van Rotterdam en grote internationale bedrijven waarmee de internationale concurrentiekracht van deze regio wordt bepaald. Daarbij staan de glastuinbouw in de Greenports, een sterk mkb, de maakindustrie, universiteiten en kennisinstituten hoog aangeschreven. De provincie levert daarmee een belangrijke bijdrage aan de Nederlandse economie.

Zeeland is met haar natuurlijke ligging in de Zuidwestelijke Delta, karakteristieke dorpen, polders en natuur dunner bevolkt. Met de grensoverschrijdende haven North Sea Port (Vlissingen, Terneuzen en Gent) beschikt Zeeland over een sterk internationaal zeehavencomplex met goede achterlandverbindingen. Daarbij zorgt de kustzone in deze regio in de eerste plaats voor een natuurlijke verdediging tegen overstromingen en levert het toerisme een belangrijke economische bijdrage.

De Zuidwestelijke Delta is een van de meest veilige delta's ter wereld. Dit unieke gebied staat voor de uitdaging om het evenwicht tussen veiligheid, economie, leefbaarheid, zoetwatervoorziening, energievoorziening en ecologie goed te bewaken.

Mobiliteit in Zuidwest-Nederland

Door een groeiende bevolking, woningbouwopgaven en economie neemt de vraag naar mobiliteit verder toe.

De bereikbaarheidsvraagstukken worden met behulp van gebieds-gerichte uitwerking van de Mobiliteitsvisie onder de loep genomen. Dit gebeurt ook voor het bestaande areaal in het kader van de instandhoudingsopgaven.

Zuidwest-Nederland

Zuid-Holland heeft een forse woningbouwopgave van zo'n 230.000 nieuwe woningen tot 2030 en een nog grotere opgave na 2030. Om die opgave te realiseren, is een schaa sprong in het multimodale mobiliteitssysteem noodzakelijk. Het gaat dan onder andere om de verdere ontwikkeling van de Oude Lijn: de bestaande spoorlijn tussen Leiden, Den Haag, Rotterdam en Dordrecht, de ruggengraat van het ov in de Zuidelijke Randstad.

Betrouwbare en snellere metro-, tram- en snelbusverbindingen zorgen voor een breed bereik. Zo worden de economische kerngebieden, bestaande en nieuwe woongebieden, wetenschap en onderwijs beter verbonden.

De ontwikkeling van de mobiliteit in Zuidwest-Nederland wordt beïnvloed door de energietransitie in de steden en de havens, de overgang naar een circulaire economie, een duurzame leefomgeving en het verbeteren van de verkeersveiligheid. Het ontwikkelen van regionale bouw- en energie hubs biedt ons kansen voor het versnellen en verduurzamen van bouwopgaven en het leveren van duurzame energie. Dat kan leiden tot winst in het bouwtempo en minder transportbewegingen, en daarmee tot minder uitstoot van CO₂, stikstof en fijnstof.

Belangrijk voor Zeeland is de aansluiting van de landelijke gebieden met auto, ov en fiets via hubs op de hoofdnetwerken. In Zeeland werken het Rijk en regiopartijen samen met stakeholders uit het bedrijfsleven, het onderwijs en overheden om duurzame mobiliteitsvormen en digitalisering van het mobiliteitssysteem verder te ontwikkelen. Hiermee is Zeeland de regio om innovatieve mobiliteitsconcepten in een meer dunbevolkt gebied met landsgrensoverschrijdende verbindingen uit te testen. Nabijheid van voorzieningen en de uitgangspunten van de Mobiliteitsvisie kunnen door deze innovatieve mobiliteitsconcepten in de praktijk tot uiting komen.

In Zuidwest-Nederland neemt het belang van de goederenvervoer-corridor en het versterken van de samenwerking tussen de zeehavens met de grensoverschrijdende verbindingen toe. Bij de havens gaat het om het borgen van de balans tussen de ontwikkeling van de havens en van woningbouw en leefomgevingskwaliteit.

Door de uitstekende ligging van de havens van Rotterdam en North Sea Port aan internationale goederenvervoer corridors liggen er kansen om de bereikbaarheid via het water multimodaal én grensoverschrijdend te optimaliseren. Kern is ook hier om met regionale en internationale partners samen te werken. Op die manier kunnen we de ontbrekende schakels, zoals het goederenspoor Gent-Terneuzen, in de vervoersystemen oplossen en ons voorbereiden op toekomstige leefbaarheidsvraagstukken en opgaven in de energietransitie. Zowel de Rotterdamse haven als het North Sea Port District zijn NOVEX-gebieden. Hier worden grote opgaven opgepakt in nauwe samenwerking met Vlaanderen.

Aanpak

Om de complexe, ruimtelijke opgaven gezamenlijk op te pakken, werken Rijk en regio in toenemende mate samen in programmatische aanpakken. Dit gebeurt bijvoorbeeld in het proces van de Ruimtelijke Arrangementen, de NOVEX-gebieden, het mobiliteits- en verstedelijkingsprogramma MoVe, Zeeland Bereikbaar en Zuid-Holland Bereikbaar en het gebiedsprogramma Zuidwestelijke Delta.

De aanpak van wateropgaven is geborgd in het Nationaal Water Programma en het Deltaprogramma. Doel hiervan is Nederland te beschermen tegen overstromingen, te zorgen voor voldoende zoetwater en de inrichting van het land klimaatbestendig te maken. Een goede samenwerking in de Zuidwestelijke Delta is ook noodzakelijk bij de aanpak van de gevolgen van klimaatverandering voor de waterveiligheid, zoetwaterbeschikbaarheid, regionale economie, ecologie en het landschap.

Projectenkaart Zuidwest-Nederland

Verkenning

1. A15 Papendrecht-Gorinchem
2. BRT/HOV LeiZo
3. Merwedelingelijn
4. Oude Lijn

Planning en studies

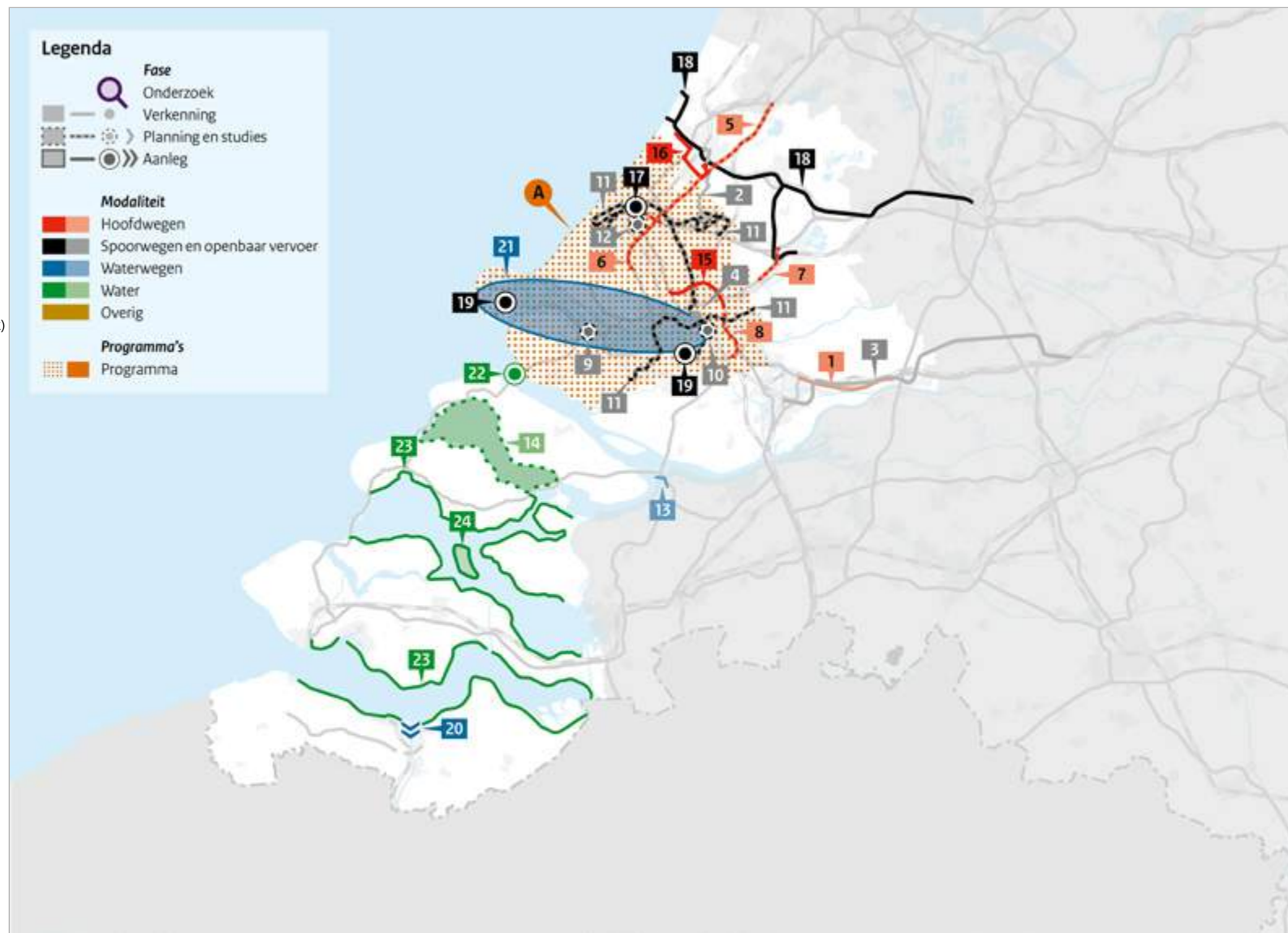
5. A4 Burgerveen - N14
6. A4 Haaglanden-N14
7. A20 Nieuwerkerk a/d IJssel-Knooppunt Gouwe
8. Capaciteitsverruiming A16 Van Brienenoordcorridor Rotterdam
9. Calandbrug (Theemswegtrace)
10. Oostflank Rotterdam (Stadsbrug, HOVlijn en Stadionpark)
11. Randstadrail/Metronet
12. Vlietlijn
13. Capaciteit Volkeraksluizen
14. Getij Grevelingen

Aanleg

15. A16 Rotterdam
16. Rijnlandroute
17. Emplacement Den Haag Centraal
18. HOV-Net Zuid-Holland Noord
19. Spooransluitingen Tweede Maasvlakte
20. Nieuwe sluis Terneuzen
21. Project Mainportontwikkeling Rotterdam
22. Besluit beheer Haringvlietssluisen
23. Vooroeververdiging en Herstel Steenbekledingen Oosterschelde en Westerschelde
24. Zandsuppletie Galgeplaat en Slikken van den Dortsman

Programma's

- A** Programma MoVe Bereikbaarheid Rotterdam-Den Haag

Projectenoverzicht Zuidwest-Nederland

Totaal projecten: 25

Hoofdwegen
Projecten: 7

Spoorwegen en OV
Projecten: 10

Vaarwegen
Projecten: 3

Water
Projecten: 4

Aanvullende projecten
Projecten: 1

Fases

Programma's

Onderzoek

Verkenning

Planning en studies

Aanleg

Programma MoVe

Bereikbaarheid Rotterdam-Den Haag

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

2025 Het programma MoVe richt zich op waarmaken en doorontwikkelen. De bestaande afspraken – het realiseren van de MIRT-projecten – hebben hierin de prioriteit. Deze ov-schaalsprongprojecten, waaronder de Oude Lijn, Vlietlijn (voorheen CID Binckhorst) en de Stadsbrug Rotterdam en HOV (voorheen oeververbindingen Rotterdam) worden dit en volgend jaar uitgewerkt naar respectievelijk een voorkeursbeslissing en projectbeslissingen. Aan de realisatie van de projecten is de realisatie van een grote woningbouwopgave gekoppeld. De contouren voor het mobiliteitssysteem van de toekomst – doorontwikkelen – zijn uitgewerkt. De knelpunten en daarmee de uitdagingen voor 2040 met doorkijk naar 2050 zijn in kaart gebracht. Ondanks de huidige investeringen in de ov-schaalsprong dreigt de regio Rotterdam-Den Haag vast te lopen. Multimodale maatregelen voor infrastructuur, beleids- en gedragsmaatregelen worden de komende jaren uitgewerkt.

2024 In 2023 is de nieuwe koers voor het programma MoVe vastgesteld. Het programma MoVe richt zich op de realisatie van de MIRT-projecten. Voor de planning- en studiefase van de CID Binckhorst en de oeververbindingen Rotterdam (stadsbrug, HOV Zuidplein en station Stadionpark) zijn tussen het Rijk en de regio bestuursovereenkomsten gesloten. Daarnaast richt MoVe zich op de ontwikkeling van een hoogwaardig en toekomstvast mobiliteitssysteem dat aansluit bij de

Aanleiding en doel

Uit de Integrale Mobiliteitsanalyse 2021 (IMA) bleek dat er op termijn bereikbaarheidsknelpunten zullen optreden in de regio Rotterdam - Den Haag. Zelfs in het lage economische groeiscenario en ondanks de aanleg van drie nieuwe verbindingen in het gebied: de A4 Delft - Schiedam, de A16 Rotterdam, de A24 Blankenburgverbinding en Programma Hoogfrequent Spoorcorridor Den Haag – Rotterdam - Breda.

Het MIRT-onderzoek Bereikbaarheid Rotterdam - Den Haag is in de zomer van 2017 afgerond. In het programma Mobiliteit en Verstedelijking (MoVe) werken we dat onderzoek verder uit volgens de nieuwe aanpak. In die nieuwe aanpak pakken we bereikbaarheidsopgaven, waar dit relevant is, op in samenhang met duurzaamheid en de ruimtelijke opgaven in het gebied. Hierover maken we wederkerige afspraken. Stedelijke verdichting, de vergroting van de agglomeratiekracht, kansen voor mensen en de versterking van de bereikbaarheid gaan in die afspraken hand in hand. We richten ons niet alleen op infrastructuur, maar kijken breed naar mogelijke oplossingen en mogelijkheden voor het Rijk, de regio en het bedrijfsleven om hierbij op te trekken in een gelijkwaardige samenwerking. Projecten beoordelen we niet alleen op hun bijdrage aan de bereikbaarheid, maar ook op hun bijdrage aan economische versterking (agglomeratiekracht), een aantrekkelijke leefomgeving en kansen voor mensen. Rijksbelangen en regionale belangen voor mobiliteit en verstedelijking brengen we daarbij samen.

Opbouw van het programma

Het programma MoVe is door een besluit in het Bestuurlijk Overleg MIRT van 15 maart 2018 gestart. Onderdeel van het programma zijn de MIRT-verkenning Oude Lijn, de planning- en studiefase Stadsbrug en HOV (voorheen Oeververbindingen) in de regio Rotterdam en de planning- en studiefase Vlietlijn (voorheen CID Binckhorst) in de regio Den Haag. Verder lopen er twee gebiedsuitwerkingen: Aanpak Bereikbaarheid Voorne-Putten en Haven Rotterdam, en gebiedsuitwerking Greenport 3.0 Westland. Voor de Oude Lijn, RandstadRail/metronet

Programma MoVe Bereikbaarheid Rotterdam-Den Haag (vervolg)

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

verstedelijking in de Zuidelijke Randstad. Hiervoor ontwikkelen Rijk en regio een multimodale en adaptieve ontwikkelstrategie. De ontwikkeling van deze strategie is een vervolg op de Adaptieve Ontwikkelstrategie Metropolaan OV en Verstedelijk Zuidelijke Randstad (AOS MOVV) van 2019 (geüpdatet in 2023) en de in 2023 afgeronde ontwikkelstrategie Wegen, Fiets en Logistiek.

2023 De startbeslissing voor de Oude Lijn is genomen, de MIRT-verkenning Oude Lijn is gestart. De voorkeursalternatieven voor de MIRT-verkenningen CID Binckhorst en Oeververbindingen Rotterdam zijn vastgesteld. In 2023 starten we voor beide projecten met de planuitwerking. Het voorstel voor het Nationaal Groeifonds is gehonoreerd. In het Bestuurlijk Overleg MIRT 2022 hebben we een akkoord gesloten over een gezamenlijke investering van € 4,8 miljard in de bereikbaarheid in Zuid-Holland.

2022 Voor het Nationaal Groeifonds hebben we een voorstel ingediend voor de financiering van Infrastructuur en Knooppunten Oude Lijn, RandstadRail/metronet en de HOV-corridor Leiden-Zoetermeer, inclusief een regionaal voorstel voor cofinanciering.

en Bus Rapid Transport Leiden-Zoetermeer hebben we een voorstel ingediend bij het Nationaal Groeifonds, dat daarvoor minimaal € 1 miljard heeft gereserveerd. In 2022 is de startbeslissing voor de Oude Lijn genomen. Voor de MIRT-verkenningen Oeververbindingen regio Rotterdam en CID-Binckhorst is het voorkeursalternatief vastgesteld. Samen met investeringen in de vergroting van de capaciteit van de RandstadRail/metronet en de studie naar de BRT Leiden - Zoetermeer. In het Bestuurlijk Overleg MIRT 2022 is de Rijk-regio-afsprake gemaakt om voor maar liefst € 4,8 miljard te investeren in de bovenstaande projecten.

Daarnaast hebben we een onderzoek afgerond naar maatregelen voor verslogistiek. In 2023 hebben we bekeken of we de Ontwikkelagenda Verslogistiek kunnen onderbrengen in het programma Goederencorridors. Nader onderzoek moet in 2024 leiden tot een overdracht. In 2023 hebben we de Adaptieve Ontwikkelstrategie Wegen, Fiets en Logistiek Zuidelijke Randstad afgerond. In de periode 2024-2025 integreren we deze strategie met de adaptieve ontwikkelstrategie voor metropolaan openbaar vervoer om tot een multimodaal toekomstbeeld te komen als basis voor een duurzaam en multimodaal mobiliteitssysteem van de toekomst. Begin 2023 hadden we een heroriëntatie, waarin we de ambitie, doelen en prioritaire activiteiten voor het programma MoVe voor de komende jaren vaststelden. Inmiddels zijn de knelpunten en opgaven voor 2040 met doorkijk naar 2050 helder. Aanvullend hierop is een visie bouwlogistiek ontwikkeld, een niet te onderschatten verkeersstroom in het mobiliteitssysteem. Samen met onderzoek naar de mobiliteitsbehoeften van reizigers en bedrijven vormt dit de basis voor het ontwerp van het toekomstig mobiliteitssysteem. Hieruit volgt welke maatregelen er multimodaal – voor infra, beleid, gedrag en nabijheid - noodzakelijk zijn om de metropool Rotterdam-Den Haag te laten groeien.

Betrokken partijen

MoVe is een samenwerking tussen het Rijk (IenW en VRO), de provincie Zuid-Holland, de Metropoolregio Rotterdam-Den Haag en de gemeenten Rotterdam en Den Haag. In verschillende projecten werken we samen met onder andere vervoerders (NS, HTM, RET) en netwerkbeheerders (Rijkswaterstaat, ProRail). Daarnaast werken we voor het uitvoeren van het Verstedelijkingsakkoord Zuidelijke Randstad samen met de Verstedelijkingsalliantie (acht gemeenten langs de Oude Lijn en Zoetermeer). Inmiddels werken we intensief samen met NOVEX Zuidelijke Randstad en Zuid-Holland Bereikbaar.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2021** • De pre-verkenning Schaalsprong Metropolaan OV en Verstedelijking (MOVV) is afgerond.
- 2020** • De pre-verkenningen Oeververbindingen Rotterdam en CID Binckhorst zijn overgegaan in MIRT-verkenningen, de Adaptieve Ontwikkelstrategie Metropolaan OV en Verstedelijking is afgerond.
- 2019** • Het eerste programmajaar is afgerond met een set aan afspraken in het Bestuurlijk Overleg MIRT.
- 2018** • Het gebiedsgerichte bereikbaarheidsprogramma Mobiliteit en Verstedelijking (MoVe) is van start gegaan.

Programma MoVe Bereikbaarheid Rotterdam-Den Haag (vervolg)

MIRT-projecten onder dit programma

Onder dit programma lopen de MIRT-verkenning Oude Lijn, de planning- en studiefase Stadsbrug Rotterdam en HOV (dit is een uitvloeisel van de MIRT-verkenning Oeververbindingen Rotterdam) en de planning- en studiefase Vlietlijn.

De ambities van MoVe hebben we vertaald in de volgende strategische en operationele doelen:

- Binnenstedelijke verdichting woningbouw: langs de Oude Lijn (hoofdspoor Leiden - Dordrecht) en de regionale corridors van Hoogwaardig OV (Den Haag - Zoetermeer, Den Haag - Rotterdam, metro Rotterdam, Zoetermeer - Leiden, Zoetermeer - Rotterdam) concentreren we de woningbouw. Dit versterkt het gebruik van het openbaar vervoer en mitigeert de groei van het autoverkeer.
- Schaalsprong Metropolaan OV: in samenhang met boven- genoemde verdichting tillen we het openbaar vervoer stapsgewijs naar een hoger plan. Dat wil zeggen: frequenter, betrouwbaarder, met meer kwaliteit en met goede stationslocaties waar andere modaliteiten, zoals de S-Bahn, aanlanden waardoor de catchment area van het ov toeneemt.
- Gezonde mobiliteit: we verbinden woon-werklocaties beter door binnen- en interstedelijke wandel- en fietsroutes te versterken en fietsvoorzieningen op HOV-knopen te verbeteren.
- Ketenintegratie en mobiliteitstransitie: we verbeteren de doorstroming op de wegen door slimmer gebruik te maken van bestaande capaciteit. Dat doen we door (auto)mobiliteit duurzamer en slimmer te maken, de integratie van modaliteiten te verbeteren en de autodruk in de binnensteden te verminderen (middels flankerend beleid).
- Efficiëntere logistiek: we versterken de logistieke relaties binnen de regio – zowel tussen mainport en greenports als tussen bouwlogistiek en stadslogistiek – zonder dat de druk op de wegen daarmee net zo hard toeneemt. Dat doen we door middel van modal shift, slimme distributie, nieuwe technologieën en gedragsverandering. Hierbij richten we ons met name op bouw- en stadslogistiek.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar

- 2026** De opdracht voor rit- en spitsverminderingen op de A15 voor de periode 2026-2035 (€ 8,5 miljoen) is verstrekt aan Zuid-Holland Bereikbaar. IenW, de provincie Zuid-Holland en de betrokken gemeenten, waaronder Dordrecht, hebben een Bestuurlijke Overeenkomst gesloten voor de realisatie van kleine regionale infrastructurele maatregelen ter ondersteuning (€ 7,5 miljoen).
- 2025** In het Bestuurlijk Overleg MIRT 2024 is besloten dat een aanpak voor rit- en spitsverminderingen op de A15 wordt gestart voor de periode 2026-2035 (€ 8,5 miljoen), met een aanvullend budget (€ 7,5 miljoen) voor kleine regionale infrastructurele maatregelen ter ondersteuning.
- 2023** Het project is gepauzeerd in het kader van de herprioritering van het Mobiliteitsfonds.
- 2022** In het Bestuurlijk Overleg MIRT van najaar 2020 is het beschikbare budget opgehoogd met € 375 miljoen.
- 2020** In het Bestuurlijk Overleg MIRT van najaar 2018 zijn afspraken gemaakt over een korte termijn-maatregelpakket voor de A15.
- 2019** Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.

A15 Papendrecht-Gorinchem

Opgave

In de Nationale Markt- en Capaciteitsanalyse (NMCA) 2017 komt het tracé A15 Papendrecht - Gorinchem naar voren als een belangrijk knelpunt dat hoge economische verlieskosten kent bij zowel een laag als een hoog groeiscenario. Het tracé vervult een cruciale rol in de doorstroming op de as Rotterdam - Duitsland en voor de bereikbaarheid in de regio. Het toenemende verkeersaanbod betekent dat de bereikbaarheid van economisch belangrijke locaties steeds verder onder druk komt te staan.

Oplossing

In de verkenning worden meerdere alternatieven onderzocht, waaronder een oplossing waarbij er geen of minimale infrastructurele maatregelen worden genomen, zoals Smart Mobility. Een van de oplossingsrichtingen voor de lange termijn is een capaciteitsuitbreiding op de A15 tussen Sliedrecht-West en Gorinchem. De MIRT-verkenning moet antwoord geven op de vraag welke oplossing of combinatie van oplossingen het effectiefst is. In de keuze voor deze alternatieven is ook rekening gehouden met de motie-Dijkstra, waarin gevraagd wordt om breed te kijken naar oplossingen voor wegenknelpunten waarvoor geen procedures nodig zijn.

In aanvulling hierop is in het Bestuurlijk Overleg MIRT van najaar 2018 afgesproken dat over de periode 2019-2022 een korte termijn-maatregelpakket voor de A15 wordt uitgevoerd, waaronder ook maatregelen voor het traject Papendrecht - Gorinchem. Het gaat hierbij onder andere om maatregelen voor de inzet van bergers op strategische plekken, kleine infrastructurele maatregelen, gecoördineerd verkeersmanagement en spitsmijdingen. De uitwerking van de maatregelen zal aansluiten bij de verschillende initiatieven die al lopen, waaronder de korte termijn-fileaanpak, hinderbeperkende maatregelen bij MIRT-projecten en Slim en Duurzaam.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Dit project draagt bij aan de doorstroming en de betrouwbaarheid op de A15 op het traject Papendrecht - Gorinchem. Dit traject is van belang voor de Ruimtelijk Economische Ontwikkelstrategie (REOS), die inzet op het versterken van de agglomeratiekracht van Nederland. Het vervult een cruciale rol in de doorstroming op de as Rotterdam - Duitsland en voor de bereikbaarheid van Rotterdam en Rivierland.

Planning

De herprioritering van het Mobiliteitsfonds in 2023 is van invloed op dit project. Dat betekent dat het project tot nader order gepauzeerd is. Meer informatie hierover staat in het toelichtende blad over de herprioritering aan het begin van dit MIRT Overzicht.

Gebied **Zuidwest-Nederland**
Onderwerp **Hoofdwegen**
Ministerie **IenW**
Fase **Verkenning**

A15 Papendrecht-Gorinchem (vervolg)

Programma
Goederen-
vervoercorridors

Betrokken partijen

De provincie Zuid-Holland, Havenbedrijf Rotterdam, aanliggende gemeenten en andere bestuurlijke organen zijn bij het project betrokken.

File top 50

Dit project levert een bijdrage aan het oplossen van fileknelpunten 9 en 45 uit de file top 50, samengesteld door Rijkswaterstaat op basis van filegegevens van 1 mei 2025 tot en met 30 april 2026.

TEN-T

Dit project ligt op het kernnetwerk dat onderdeel is van het Europese TEN-T-netwerk, op de North Sea-Rhine-Mediterranean corridor.

Financiën

De Rijksreservering voor dit project is volledig afgeroomd vanwege het pauzeren van het project en na besluitvorming over het restbudget van het Rijk. Het Rijk stelt in totaal € 16 miljoen beschikbaar voor ritverminderingen en spitsverminderingen op de A15 voor de periode 2026-2035 vanuit het restbudget (€ 8,5 miljoen voor een korte termijn aanpak en € 7,5 miljoen voor ondersteunende maatregelen op het gebied van met name fiets, OV en logistiek).

De reservering voorafgaand aan de herprioritering bedroeg € 778 miljoen (prijspeil 2022), inclusief een regionale bijdrage van € 30 miljoen. Overige alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn niet onderzocht.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2024** ○ Project nieuw opgenomen in het MIRT. De financiering van het Rijksdeel van dit project is afkomstig vanuit het budget Nationaal Groeifonds (NGF) Oude Lijn.

Bus Rapid Transit Leiden - Zoetermeer

Opgave

In het Bestuurlijk Overleg MIRT Zuidwest van 10 november 2022 is besloten dat er, als onderdeel van het programma Mobiliteit en Verstedelijking (MoVe), een verkenning gestart zal gaan worden naar Bus Rapid Transit (BRT) Leiden-Zoetermeer (LeiZo). Deze verkenning moet leiden tot maatregelen en ontwikkelrichtingen voor diverse toekomstjaren om de ov-lijn hoogwaardig te laten functioneren met meer reizigers, mede door de omliggende verstedelijkingsontwikkelingen. In 2024 is de verkenning afgerond en is een vervolgaanpak bestuurlijk vastgesteld. Vervolgens is een plan van aanpak opgesteld voor de vervolgfase.

Oplossing

Er wordt breed gekeken naar ontwikkelrichtingen en maatregelen, zoals hoge frequenties, voldoende capaciteit in de bus, snellere doorstroming en hoog comfort. De uitkomsten van de verkenning leiden er in de volgende fase toe dat op diverse onderdelen van de ov-lijn maatregelen nader worden onderzocht op effectiviteit en kosten. Daarbij kan gedacht worden aan het voorstellen van concrete maatregelen voor een planstudie of het inbrengen van wensen en eisen bij aanpalende projecten met een bredere scope dan ov.

Momenteel worden fysieke maatregelen nader uitgewerkt tot aan een uitvoeringsbesluit, worden de belangen van BRT LeiZo ingebracht bij de projecten Knooppunt Leiden Centraal, Autoluwe Binnenstad Leiden en Herinrichting Lammenschansweg en wordt een onderzoek gestart naar de mogelijkheden van een doortrekking van de ov-lijn in Zoetermeer. Tevens wordt via landelijke BRT initiatieven bekeken of er innovaties in de exploitatie mogelijk zijn.

Bus Rapid Transit Leiden - Zoetermeer (vervolg)

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Een goed functionerende HOV-verbinding tussen steden waar grote verstedelijkingsontwikkelingen gepland zijn biedt een volwaardig duurzaam vervoersalternatief. Dit is van belang voor de economische ontwikkeling van aanliggende gemeenten en de bereikbaarheid van werk, voorzieningen, sociale activiteiten van inwoners en bezoekers. Bovendien zal dit het onderliggend wegennet en het hoofdwegennet (A4 en A12) ontlasten.

Planning

In 2024 is de verkenning afgerond en zijn afspraken gemaakt over de vervolgstappen. De fysieke maatregelen worden in 2025 en 2026 nader onderzocht. Bij voldoende baten start de uitvoering in 2027. De doortrekking in Zoetermeer en exploitatieve innovaties worden in 2026 nader onderzocht. Voor de overige acties wordt aangesloten bij de planning van de aanpalende projecten (Knooppunt Leiden Centraal, Autoluwe Binnenstad Leiden en Herinrichting Lammenschansweg).

Betrokken partijen

Provincie Zuid-Holland is trekker van het project. Overige direct betrokken partijen zijn het ministerie van IenW, Metropoolregio Rotterdam Den Haag en de gemeenten Leiden, Zoetermeer, Zoeterwoude en Leidschendam-Voorburg.

Financiën

Binnen MoVe-verband is een budget gereserveerd op basis Rijk/regio is 50/50. Voor het Rijk is dat € 38 miljoen (prijspeil 2026, inclusief btw). Binnen de regio zullen nadere afspraken gemaakt worden over de verdeling, afhankelijk van waar de baten van maatregelen neerslaan. Tijdens het BO MIRT van januari 2026 zijn nadere afspraken gemaakt tussen Rijk en regio over de inzet van partijen, de scope en de verdeling van de financiën voor de studiefase en de uitvoeringsfase.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

2024 Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.

Inframaatregelen MerwedeLingeLijn

Opgave

Op Europees niveau wordt een nieuw treinbeveiligingssysteem geïmplementeerd: European Rail Traffic Management System (ERTMS). Dit systeem wordt in fases uitgerold over de verschillende spoorlijnen in Nederland.

Volgens de huidige planning wordt voor 2031 het spoorbeveiligingssysteem ERTMS geïmplementeerd op het baanvak Kijfhoek – Belgische grens (EKB), inclusief station Dordrecht. De MerwedeLingeLijn loopt tussen Dordrecht en Geldermalsen. Dit betekent dat alle treinen die daar rijden geschikt moeten zijn om te rijden onder ERTMS.

Om de nieuwe treinen met ERTMS tussen Dordrecht en Geldermalsen te kunnen laten rijden is een aantal infrastructurele aanpassingen nodig.

Oplossing

In de MIRT-verkenning MerwedeLingeLijn worden de volgende scope onderdelen onderzocht:

1. Tractie energievoorziening
2. Perronverleningen
3. Behandel- en Opstellocatie

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Dit project draagt bij aan de verbetering van de spoorinfrastructuur, zodat de MerwedeLingeLijn klaar is voor de nieuwe treinen met ERTMS. Dit draagt bij aan het verbeteren van de spoorveiligheid.

Daarnaast dragen de nieuwe treinstellen met toiletten bij aan de toegankelijkheid van het openbaar vervoer.

Planning

De MIRT-verkenning is in oktober 2024 gestart. De keuze van de kansrijke oplossingsrichtingen is voorzien voor medio 2026. Zodra de verkenning van een scope-onderdeel is afgerond, kan dit onderdeel versneld worden uitgevoerd.

Betrokken partijen

De betrokken partijen zijn het ministerie van IenW, ProRail, Qbuzz en de provincie Zuid-Holland.

Financiën

Het taakstellend Rijksbudget bedraagt € 58 miljoen (prijsspeil 2026, inclusief btw) voor de strikt noodzakelijke infrastructurele aanpassingen voor de nieuwe treinen met ERTMS op de MerwedeLingeLijn.

Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. Bekostiging door de andere overheden. Vanuit de provincie Zuid-Holland is er een wens om de perronverlenging gelijk toekomstvast uit te voeren. Zij hebben aangegeven de meerkosten hiervoor te financieren.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** Via de BDU-uitkering 2026 is voor de gemaakte studiekosten Oude Lijn 2023/2024 € 1 miljoen beschikbaar gesteld aan de Metropoolregio Rotterdam Den Haag. Vanuit de WoMo-middelen is aanvullend € 11,3 miljoen prijsbijstelling 2025 toegevoegd aan het projectbudget. Daarnaast is vanuit de € 2,5 miljard aan WoMo-middelen € 143 miljoen toegevoegd: € 37,9 miljoen voor Schiedam en € 105,1 miljoen voor Leiden. Rondom de Knooppuntstations in deze plaatsen worden namelijk meer woningen en arbeidsplaatsen ontwikkeld dan eerder was voorzien.
- 2025** Eind 2024 is de Nota Kansrijke Oplossings-richtingen vastgesteld. In de beoordelingsfase wordt nu toegewerkt naar een Voorkeurs-alternatief op hoofdlijnen eind 2025.
- 2024** Begin 2024 is het budget voor de Oude Lijn losgekoppeld van het budget voor de planstudies Randstadrail/Metronet, de verkenning HOV Leiden-Zoetermeer en de planstudie station Rotterdam Stadionpark.
- 2023** Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.

Oude Lijn

Opgave

De forse groei van het aantal woningen en arbeidsplaatsen in de Zuidelijke Randstad leidt tot toenemende vraag naar vervoer. Om de schaarse open en groene ruimten te behouden, is er voor gekozen de bouw van woningen en arbeidsplaatsen zoveel mogelijk binnenstedelijk te realiseren in combinatie met een schaa sprong in het Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV). De Oude Lijn maakt deel uit van deze schaa sprong. Het op deze manier oppakken van de ruimtelijke opgaven en de mobiliteitsopgaven, leidt ook tot vergroting van de agglomeratiekracht in de Zuidelijke Randstad.

Oplossing

In de MIRT-verkenning Oude Lijn wordt het volgende onderzocht:

- Opwaardering van vier bestaande stations (Leiden Centraal, Den Haag Laan van NOI, Schiedam Centrum en Dordrecht);
- Extra sprinters tussen Den Haag Centraal en Dordrecht (van 6 naar 8);
- Vier nieuwe stations (Rijswijk Buiten, Schiedam Kethel, Rotterdam Van Nelle en Dordrecht Leerpark).

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

De oplossing moet bijdragen aan de doelstellingen van het programma MoVe (Mobiliteit en Verstedelijking) in de regio Rotterdam - Den Haag:

- Versterking van de agglomeratiekracht van de Zuidelijke Randstad;
- Duurzaam bereikbaar houden van de toplocaties (woon-werk) in de Zuidelijke Randstad;
- Vergroten van de kansen voor mensen op betaald werk (bereikbaarheid woningen en arbeidsplaatsen);
- Ontzien van het open, groene landschap.

Dit project zorgt voor de ontsluiting en het bereikbaar maken van 54.000 woningen op de elf toplocaties langs de Oude Lijn tot 2030 (exclusief De Vlietlijn en Oostflank Rotterdam). Na 2030 worden met de realisatie van de Oude Lijn op deze locaties nog eens 23.000 woningen mogelijk gemaakt. Daarmee draagt het project bij aan de woningbouw-doelstellingen van het kabinet.

Planning

De MIRT-verkenning is in november 2022 gestart met het uitbrengen van de startbeslissing. Begin 2026 is een voorkeursalternatief voor de vier bestaande knooppuntstations vastgesteld. In 2026 start een planstudie voor deze deelprojecten. Voor de vier nieuwe stations en de daarmee samenhangende infrastructurele uitbreidingen wordt eind 2026 een ontwerp-voorkeursbeslissing voorzien.

Oude Lijn (vervolg)

Betrokken partijen

De MIRT-verkenning Oude Lijn is een project binnen het programma MoVe.

De betrokken partijen zijn de gemeenten Leiden, Den Haag, Rijswijk, Schiedam, Rotterdam en Dordrecht, provincie Zuid-Holland, Metropoolregio Rotterdam - Den Haag, ProRail, NS, Verstedelijkingsalliantie Zuidelijke Randstad en de ministeries van VRO en IenW.

TEN-T

Delen van dit project liggen op het kernnetwerk en het uitgebreide netwerk die onderdeel zijn van het Europese TEN-T-netwerk. Het deel Rotterdam-Dordrecht ligt op de North Sea-Baltic en North Sea-Rhine-Mediterranean corridors.

Financiën

Het taakstellend Rijksbudget bedraagt € 1.584 miljoen, waarvan € 853 miljoen (prijspeil 2026) uit de middelen voor Woningbouw en Mobiliteit (WoMo). Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. De regiopartijen dragen gezamenlijk € 298,6 miljoen (prijspeil 2025) bij.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2025** ○ Het project is gepauzeerd vanwege stikstof-problematiek, financiële tekorten binnen het Mobiliteitsfonds en personele krapte.
- 2023** ○ De aanhoudende onzekerheid rondom de stikstofproblematiek zorgt voor een vertraging van de oplevering van het ontwerp-tracébesluit.
- 2021** ○ Vanwege een gedeeltelijke uitbreiding van de A4 tussen Zoeterwoude-Rijndijk en Hoogmade met twee rijstroken per rijrichting is de tracéwet-procedure uitgebreid met een Structuurvisie. Nadat medio 2020 de Structuurvisie is gepubliceerd, is de fase van planning en studies gestart.
- 2020** ○ Eind 2018 is het budget verhoogd met € 80 miljoen, bestemd voor de aanleg van een nieuw Ringvaartaquaduct in zuidelijke richting met vier rijstroken.
- 2019** ○ Dit project is nieuw opgenomen in het MIRT.

A4 Burgerveen-N14

Opgave

Naar aanleiding van de hoge notering van de A4 bij Leiden in de file top 50, en de motie van de leden Visser en Hoogland (TK 34300-A, nr. 75), is verkeerskundig onderzoek verricht naar de effecten van het toevoegen van extra capaciteit op de hoofdrijbaan van de A4 tussen knooppunt Burgerveen en de N14. Uit het verkeersonderzoek kan worden geconcludeerd dat het aantal voertuigverliesuren kan worden verminderd door in beide richtingen een extra rijstrook op de hoofdrijbaan toe te voegen tussen knooppunt Burgerveen en de N14.

Oplossing

Tijdens de verkenningsfase is de capaciteitsuitbreiding van de A4 nader onderzocht. Uit de verkeersstudie is gebleken dat de uitwisseling met het omliggende onderliggend wegennet, onder meer via de parallelstructuur, nog niet goed genoeg functioneert. Daarom is in de verkenning ook gekeken naar de noodzaak van het nemen van infrastructurele maatregelen bij de verdiepte ligging ter hoogte van de N11. Dit geldt ook rond de aansluitingen. Om die reden is de aansluiting A4/N11 aan de scope van het project toegevoegd. In de verkenningsfase is een aantal verkeersveiligheidsknelpunten geïdentificeerd die bijdragen aan de verminderde doorstroming. Deze knelpunten worden in de fase van planning en studies nader beschouwd.

Tevens is besloten om een nieuw Ringvaartaquaduct in zuidelijke richting te realiseren op de plek van het bestaande aquaduct, en het wegvak tussen Zoeterwoude-Rijndijk en Hoogmade met twee rijstroken in beide richtingen te verbreden. De rest van het tracé tussen knooppunt Burgerveen en de N14 kent een uitbreiding met één rijstrook per rijrichting. Ook worden maatregelen op het gebied van verkeersmanagement en Smart Mobility beschouwd.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Dit project levert een bijdrage aan de bereikbaarheid van de Randstad en diverse economisch belangrijke locaties daar. Ook vermindert het de economische schade als gevolg van files op dit traject en draagt het bij aan het verbeteren van de verkeersveiligheid en het behalen van de woningbouwdoelstellingen.

A4 Burgerveen-N14 (vervolg)

Planning

Het project is tot nader order gepauzeerd vanwege stikstofproblematiek, financiële tekorten binnen het Mobiliteitsfonds en personele krapte. Meer informatie hierover staat in het toelichtende blad over de herprioritering aan het begin van dit MIRT Overzicht.

Politiek/bestuurlijk

Het ministerie van IenW, de provincies Zuid-Holland en Noord-Holland, de aan het traject liggende gemeenten, Hoogheemraadschap Rijnland en ProRail zijn de betrokken partijen. Behalve deze overheden zijn ook verschillende stakeholders uit de regio en omwonenden betrokken.

In het Bestuurlijk Overleg MIRT 2022 zijn ook afspraken gemaakt over een fietsverbinding. Het Rijk en de regio investeren gezamenlijk in het verbeteren van de fietsverbinding tussen Leidschendam-Voorburg en Leiden. De regio zal hiervoor een investering doen van € 6,46 miljoen (prijspeil 2022, inclusief btw). Het Rijk draagt € 2,67 miljoen (prijspeil 2022, inclusief btw) bij vanuit de middelen binnen het project A4 Burgerveen - N14 voor Minder Hinder tijdens de realisatie.

TEN-T

Dit project ligt op het kernnetwerk dat onderdeel is van het Europese TEN T-netwerk, op de North Sea-Baltic en North Sea-Rhine-Mediterranean corridors.

Financiën

Voor de problematiek op de A4 tussen knooppunt Burgerveen en de N14 was in totaal € 358 miljoen (prijspeil 2024) gereserveerd. Deze reserving is bij de Voorjaarsnota 2025 grotendeels afgeroomd vanwege het pauzeren van het project. Er resteerde circa € 3 miljoen voor het verbeteren van de fietsverbinding tussen Leidschendam-Voorburg en Leiden (zie kop: politiek/bestuurlijk). Deze Rijksbijdrage van circa € 3 miljoen is in 2025 voldaan. Er is geen sprake van cofinanciering vanuit de regio. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn niet onderzocht.

A4 Haaglanden-N14

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** In het Bestuurlijk Overleg MIRT van januari 2026 zijn de bestuurlijke afspraken over het restbudget gewijzigd. De opdracht voor de Middellange Termijn Aanpak (MTA) voor 10 jaar tot 2035 is verstrekt aan Zuid-Holland Bereikbaar (€ 4 miljoen i.p.v. € 8,5 miljoen). De Specifieke Uitkering voor de realisatie van ondersteunende maatregelen bedraagt € 12 miljoen, in plaats van € 7,5 miljoen. De gesprekken met de provincie Zuid-Holland over de realisatie van de capaciteitsuitbreiding van de aansluiting van de N211 op de A4 (Harnaschknoop) zijn gaande.
- 2025** In het Bestuurlijk Overleg MIRT 2024 is besloten dat het Rijk € 8,5 miljoen reserveert voor de start van een korte termijn aanpak voor 10 jaar tot 2035 en € 7,5 miljoen voor nader te bepalen ondersteunende maatregelen. Ook reserveert het Rijk € 35 miljoen voor de capaciteitsuitbreiding van de aansluiting van de N211 op de A4 (Harnaschknoop), conform het ontwerp van deze aansluiting dat is opgenomen in het ontwerp-tracébesluit A4 Haaglanden-N14. De provincie Zuid-Holland zal het werk aan de Harnaschknoop uitvoeren in opdracht van en voor rekening en risico van IenW.
- 2023** Het project is gepauzeerd in het kader van de herprioritering van het Mobiliteitsfonds.

Opgave

Uit een aantal studies blijkt dat er in de regio Haaglanden sinds 2020 bereikbaarheidsknelpunten bestaan. Deze vragen om een integrale aanpak. In de MIRT-verkenning die is uitgevoerd, is de afwikkeling van het verkeer op de A4 op het traject Harnaschknoop - Ypenburg - Prins Clausplein-Leidschendam bezien in samenhang met het functioneren van de toeleidende wegen en het onderliggend (stedelijk) wegennet, de ruimtelijke opgaven en het openbaar vervoer. Het studiegebied betrof globaal gezien de gemeentegrenzen binnen het voormalig stadsgewest Haaglanden.

In 2012 is de Rijksstructuurvisie (A4 Passage en Poorten & Inprikkers) vastgesteld en is een bestuurlijk akkoord gesloten over de aanpassingen aan de A4 ter hoogte van Den Haag en enkele toeleidende wegen. Het project A4 Haaglanden-N14 is onderdeel van deze Rijksstructuurvisie en betreft de aanleg van de rijksonderdelen. Uit de validiteitstoets bij de planning- en studiefase bleek dat de scope ten opzichte van de uitgangspunten van 2012 bijstelling behoeft. De belangrijkste wijzigingen zijn de voorgenomen uitbreiding van de scope aan de zuidkant tot aan de Ketheltunnel en de vernieuwing/aanpassing van een aantal kunstwerken, waaronder de spoorviaducten bij Rijswijk en Leidschendam-Voorburg.

Oplossing

Deze planning- en studiefase betreft de nadere uitwerking van de werkzaamheden aan de A4 (onder meer het toevoegen van een extra rijstrook op grote delen van het tracé en een parallelstructuur voor doorgaand verkeer met 2x2 rijstroken bij Den Haag) en de N14 (aangepassen van twee kruisingen in Leidschendam-Voorburg).

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Dit project draagt bij aan de bereikbaarheid van de regio. Ook de ruimtelijk-economische ontwikkeling van de regio is meegenomen in dit project.

Planning

De herprioritering van het Mobiliteitsfonds in 2023 is van invloed op dit project. Dat betekent dat het project tot nader order gepauzeerd is. Meer informatie hierover staat in het toelichtende blad over de herprioritering aan het begin van dit MIRT Overzicht.

A4 Haaglanden-N14 (vervolg)

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2022** ○ Zoals gemeld in de MIRT-brief van 9 juni 2021 (TK 35570-A, nr. 62) is dit een van de projecten die vertraging oplopen in afwachting van het onderzoek naar de maximale rekenafstand ten aanzien van stikstofuitstoot. Op dit moment is er nog geen duidelijkheid te geven over de omvang van deze vertraging en het effect op de mijlpalen van dit project.
- 2021** ○ Het ontwerp-tracébesluit van de A4 Haaglanden-N14 is in het voorjaar van 2020 vastgesteld.
- 2019** ○ Ter voorbereiding van het tracébesluit zijn de uitgangspunten van de Rijksstructuurvisie (A4 Passage en Poorten & Inprikkers) uit 2012 gevalideerd.
- 2018** ○ De planning en studies A4 Passage Den Haag (inclusief de werkzaamheden aan de N14) is gestart.

Politiek/bestuurlijk

Het ministerie van IenW voert de maatregelen aan de A4 en de N14 uit. Deze maatregelen zijn onderdeel van het bestuurlijk akkoord bij de Rijksstructuurvisie met de provincie Zuid-Holland en het voormalig stadsgewest Haaglanden (opgegaan in Metropoolregio Rotterdam Den Haag.) Als gevolg van de zuidelijke uitbreiding van de scope zijn ook de betreffende gemeenten (Midden-Delfland, Schiedam, Vlaardingen en Delft) betrokken. Ook de hoogheemraadschappen van Rijnland en Delfland zijn betrokken. ProRail is betrokken als onderdeel van de projectorganisatie voor de vernieuwing van de genoemde spoorviaducten. Naast deze (semi-)overheden zijn verschillende stakeholders betrokken.

File top 50

Dit project levert een bijdrage aan het oplossen van de fileknelpunten 22, 34, 44 en 50 uit de file top 50. Deze lijst is samengesteld door Rijkswaterstaat op basis van de filegegevens van 1 mei 2025 tot en met 30 april 2026.

TEN-T

Dit project ligt deels op het kernnetwerk dat onderdeel is van het Europese TEN-T-netwerk, op de North Sea-Baltic en North Sea-Rhine-Mediterranean corridors.

Financiën

Het vrije beschikbare deel van de Rijksreservering voor dit project is volledig afgeroomd vanwege het pauzeren van het project en na besluitvorming over het restbudget van het Rijk. RWS had reeds € 36 miljoen ontvangen voor voorbereidende werkzaamheden. Deze middelen zijn contractueel verplicht en grotendeels al uitgegeven. Het Rijk stelt vanuit het restbudget € 4 miljoen beschikbaar voor de start van een Middellange Termijn Aanpak (MTA) tot 2035 en € 12 miljoen voor ondersteunende maatregelen. Ook stelt het Rijk vanuit het restbudget € 35 miljoen beschikbaar voor de capaciteitsuitbreiding van de aansluiting van de N211 op de A4 (Harnaschknoop). Er is voor het MIRT-project A4 Haaglanden-N14 geen sprake van cofinanciering vanuit de regio. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn niet onderzocht.

A20 Nieuwerkerk a/d IJssel-Knooppunt Gouwe

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2024** Het projectbudget is verhoogd met € 56 miljoen vanwege de noodzakelijke uitbreiding van de scope van het project. De spitsstrook op de A12 van Utrecht richting Gouda/Den Haag wordt een volwaardige rijstrook en wordt doorgetrokken als derde rijstrook richting Rotterdam (A20). Daarnaast wordt tussen de aansluitingen Moordrecht en Nieuwerkerk aan den IJssel in beide richtingen de op- en afrit verbonden door een weefvak. Hierdoor ontstaat een 3+1-rijbaanindeling.
- 2022** De aanbesteding voor de ingenieursdiensten is succesvol afgerond en de MIRT-fase van planning en studies is gestart. Binnen de opdracht wordt tevens de voorbereiding voor de aanleg uitgewerkt. Op basis van de planning en studies wordt de projectplanning geactualiseerd.
- 2021** Het budget is aangepast conform de kostenraming behorend bij de Voorkeursbeslissing. Het project is vertraagd omdat er geen inschrijvingen van ingenieursdiensten zijn binnengekomen voor de MIRT-fase van planning en studies. Na consultatie van de markt wordt op korte termijn een nieuwe aanbestedingsprocedure gestart.

Opgave

De A20 Nieuwerkerk aan den IJssel - Knooppunt Gouwe vervult een cruciale rol in de bereikbaarheid van Rotterdam (Haven), Greenport Westland-Oostland en Greenport Boskoop. Door het toenemende verkeersaanbod komt de bereikbaarheid van deze economisch belangrijke locaties steeds verder onder druk te staan. De A20 Nieuwerkerk a/d IJssel - Knooppunt Gouwe kent flinke problemen met de doorstroming en de verkeersveiligheid. Op nationaal niveau is dit wegvak een grote bottleneck in de doorstroming tussen Rotterdam en Utrecht. De opgave is de verkeersdoorstroming en verkeersveiligheid duurzaam te verbeteren.

Oplossing

De oplossing ligt in de uitbreiding van de wegcapaciteit (verbreding van 2x2 naar 2x3 rijstroken) en overige aanvullende maatregelen om de bereikbaarheid te verbeteren.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Het project draagt bij aan het verkorten van de reistijd en het vergroten van de betrouwbaarheid van de reistijd op de A20 en een deel van de A12 tussen Rotterdam en Gouda.

Planning

De mijlpalen voor het project zijn nog niet geheel stabiel en mede afhankelijk van de ontwikkelingen in het stikstofdossier.

Politiek/bestuurlijk

De MIRT-fase van planning en studies wordt uitgevoerd door Rijkswaterstaat in nauwe samenwerking met de bestuurlijke partners in de regio.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

2020 De Voorkeursbeslissing is op 11 maart 2019 vastgesteld met een taakstellend budget van € 124 miljoen en € 6 miljoen voor aanvullende bereikbaarheidsmaatregelen. In de planning- en studiefase zal met name verder onderzoek moeten plaatsvinden naar de bodemgesteldheid in het gebied en de gevolgen daarvan voor de werkzaamheden.

2017 Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.

A20 Nieuwerkerk a/d IJssel-Knooppunt Gouwe (vervolg)

File top 50

Dit project levert een bijdrage aan het oplossen van fileknelpunt 6 en 7 uit de file top 50. Dit overzicht is samengesteld door Rijkswaterstaat op basis van filegegevens van 1 mei 2025 tot en met 30 april 2026.

Uitvoering

De start van de uitvoering is mede afhankelijk van de ontwikkelingen in het stikstofdossier.

TEN-T

Dit project ligt op het uitgebreide netwerk dat onderdeel is van het Europese TEN T-netwerk.

Financiën

Het taakstellend budget voor dit project is € 220 miljoen (prijspeil 2026). Daarnaast heeft het project de beschikking over middelen voor geluidsmaatregelen vanuit het MJPG. Er is geen sprake van cofinanciering vanuit de regio. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn niet onderzocht.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	220	2028-2031
MIRT 2026	216	2028-2031
MIRT 2025	216	2028-2031
MIRT 2024	153	2028-2031
MIRT 2023	145	2028-2030
MIRT 2019	178	124 mln. toegekend
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	96	t.o.v. startbudget van 124 mln.
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. € t/m 2023	39	

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2025** ○ Het project is gepauzeerd vanwege stikstof-problematiek, financiële tekorten binnen het Mobiliteitsfonds en personele krapte.
- 2023** ○ Het project is nieuw opgenomen in het MIRT. Dit is een uitvloeisel van de MIRT-verkenning Oeververbindingen Rotterdam.

Capaciteitsverruiming A16 Van Brienenoordcorridor Rotterdam

Opgave

In het Bestuurlijk Overleg MIRT van november 2022 hebben het Rijk en de regio besloten de inhoud van het voorkeursalternatief vast te stellen. Het voorkeursalternatief bestaat uit:

- een multimodale brugverbinding met een nieuwe HOV-verbinding met tramkwaliteit van Kralingse Zoom naar Zuidplein;
- station Stadionpark;
- een hoogwaardige busverbinding van Centraal Station naar Zuidplein via de Maastunnel;
- capaciteitsverruiming N210/Algeracorridor;
- capaciteitsverruiming A16 Van Brienenoordcorridor.

Het Rijk en de regio hebben verder besloten een afspraak te maken over het tot en met 2030 realiseren van circa 19.000 woningen in de Oostflank van de Rotterdamse regio en circa 16.000 woningen in de periode na 2030.

De verdere uitwerking van de A16 Van Brienenoordcorridor staat beschreven in dit MIRT-blad. De verdere uitwerking van de nieuwe oeververbinding met HOV-lijn, station stadionpark en de HOV-busverbinding Maastunnel staat beschreven in het MIRT-blad 'Oostflank Rotterdam'. De provincie Zuid-Holland neemt de verdere uitwerking van de N210/Algeracorridor ter hand. Hieraan is geen Rijksbijdrage gekoppeld.

Oplossing

Naar aanleiding van de MIRT-verkenning is een bestuurlijke voorkeur vastgesteld voor de A16 Van Brienenoordcorridor. Deze voorkeur behelst het slimmer inrichten van de weg, het toevoegen van een extra rijstrook op delen van het tracé (tussen de knooppunten Terbregseplein en Ridderkerk op de A16 en tussen de knooppunten Ridderkerk en Vaanplein op de A15) en het aanpassen van het weefvak bij de aansluiting Feijenoord.

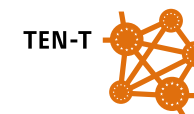
Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Dit project zorgt voor de ontsluiting en het bereikbaar maken van 35.000 woningen in de NOVEX-locatie Oostflank Rotterdam. Het betreft circa 19.000 woningen in de periode tot en met 2030 en circa 16.000 woningen na 2030. Daarmee draagt het bij aan de woningbouwdoelstellingen van het kabinet.

Het project levert daarnaast een bijdrage aan het voorkomen, verminderen en/of oplossen van doorstromingsknelpunten op het hoofdwegennet.

Capaciteitsverruiming A16 Van Brienenoordcorridor Rotterdam (vervolg)

Planning

Het project is tot nader order gepauzeerd vanwege stikstofproblematiek, financiële tekorten binnen het Mobiliteitsfonds en personele krapte. Meer informatie hierover staat in het toelichtende blad over de herprioritering aan het begin van dit MIRT Overzicht.

Betrokken partijen

Het ministerie van IenW.

File top 50

Dit project levert een bijdrage aan het oplossen van de fileknelpunten 27, 35 en 42 uit de file top 50. Deze lijst is samengesteld door Rijkswaterstaat op basis van de filegegevens tussen 1 mei 2025 en 30 april 2026.

TEN-T

Dit project ligt op het kernnetwerk dat onderdeel is van het Europese TEN-T-netwerk, op de North Sea-Baltic en North Sea-Rhine-Mediterranean corridors.

Financiën

Het Rijk had € 290 miljoen (prijspeil 2024) gereserveerd voor de realisatie van de ingrepen op de A16 Van Brienenoordcorridor. Deze reservering is bij Voorjaarsnota 2025 volledig afgeroomd vanwege het pauzeren van het project. Er is geen sprake van cofinanciering vanuit de regio. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn niet onderzocht.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

2026 Er rijden geen treinen meer over de Calandbrug. De aanleg van het Theemswegtracé is afgerond en het nieuwe spoor is inmiddels in de beheer- en onderhoudsfase. De aansluitend geplande renovatie van de (weg)brug bevindt zich in de planning- en studiefase. Deze duurt langer dan voorzien, omdat eerst gebreken aan het hefmechanisme zijn verholpen, en omdat uit diverse onderzoeken gebleken is dat meer componenten einde levensduur zijn dan verwacht en dienen te worden hersteld of vervangen. Hierdoor is de scope van het project fors uitgebreid en is de planning aangepast.

2025 In verband met de aanleg van het Theemswegtracé wordt het huidige spoor van de Calandbrug verwijderd. Deze werkzaamheden worden gecombineerd met renovatie van de brug en reparatie of vervanging van het wegdek. In verband met deze kosten is het projectbudget verhoogd met € 87,9 miljoen vanuit de Generieke Investeringsruimte (MF 11.04).

2024 Uit onderzoeken blijkt dat de renovatie van de Calandbrug omvangrijker en kostbaarder wordt dan aanvankelijk gedacht. Een belangrijke reden hiervoor is dat regelgeving en standaarden voor bruggen de afgelopen periode zijn aangescherpt, waardoor de scope van het project fors uitgebreid moet worden. Daarnaast spelen prijsstijgingen in de bouwsector en is er schaarste aan benodigde

Calandbrug

Opgave

De Calandbrug is een stalen hefbrug voor wegverkeer en langzaam verkeer in het Rotterdamse havengebied. De brug verbindt het westelijk havengebied met het achterland. Voor de zeescheepvaart vormt de hefbrug de toegang naar de Britanniëhaven.

Oplossing

Sinds de ingebruikname van het Theemswegtracé in 2021 rijden er geen treinen meer over de brug. Op dit moment worden voorbereidingen getroffen voor renovatie van de brug. De Calandbrug blijft na deze renovatie alleen in gebruik voor wegverkeer.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Ruimte bieden aan de groei van het goederenvervoer, het verbeteren van de betrouwbaarheid, ervoor zorgdragen dat verladers het spoor in toenemende mate als aantrekkelijke vervoersoptie beschouwen, en bijdragen aan de economische ontwikkeling van Nederland.

Planning

2017: Tracébesluit

2020/2021: Opleveringen renovatie Calandbrug

2020-2029: Planning- en studiefase en projectbeslissing variant Calandbrug

2030: Start aanleg renovatie Calandbrug

2034: Oplevering

Politiek/bestuurlijk

Het Havenbedrijf Rotterdam heeft in 2016 besloten het Theemswegtracé aan te leggen. Dit project bevindt zich in de afrondende fase en het nieuwe tracé is inmiddels in gebruik. Het ministerie draagt € 135 miljoen bij aan de aanpassingen op het spoor (het nieuwe tracé) en heeft daarnaast € 141 miljoen gereserveerd voor een kleinschalige renovatie van de Calandbrug (de weg).

Uitvoering

Het Havenbedrijf Rotterdam heeft het Theemswegtracé in 2021 opgeleverd. ProRail voert de komende jaren de renovatie van de Calandbrug uit.

TEN-T

Dit project ligt op het kernnetwerk dat onderdeel is van het Europese TEN-T-netwerk op de North Sea-Baltic en North Sea-Rhine-Mediterranean corridors.

Calandbrug (vervolg)

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

capaciteit. Eén van de gevolgen hiervan is dat de start van de realisatie is opgeschoven naar 2025 en de verwachte oplevering naar 2029.

- 2023** ○ De Calandbrug wordt later opgeleverd dan aanvankelijk gepland, omdat ProRail onvoorzien tussentijds substantiële onderdelen van de brug heeft moeten vervangen. Oplevering staat nu in 2025-2026 gepland.
- 2022** ○ In de overeenkomst Theemswegtracé tussen het Havenbedrijf Rotterdam en IenW van 2016 staat dat IenW naast de al beschikbaar gestelde € 112 miljoen maximaal € 16,7 miljoen aanvullend bijdraagt als de totale projectkosten meer dan € 262 miljoen bedragen. Aangezien dit zich heeft voorgedaan, is € 16,7 miljoen toegevoegd aan het projectbudget vanuit de generieke investeringsruimte (Artikel MF 11.04).
- 2021** ○ De renovatie van de Calandbrug kan pas van start na de aanleg van het Theemswegtracé (voorzien in het vierde kwartaal van 2021).
- 2018** ○ Het project is overgegaan naar de aanlegfase.
- 2016** ○ Het project is overgegaan van de verkenningsfase naar de plannings- en studiefase.
- 2014** ○ Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.

Financiën

Het taakstellend budget is € 278 miljoen (deel Rijk) (Artikel MF 13.03.05). Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. Het Havenbedrijf Rotterdam draagt € 173 miljoen bij.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	278	2034
MIRT 2026	276	2020/2029
MIRT 2025	188	2020/2026
MIRT 2024	186	2020/2025
MIRT 2023	182	2020/2025
MIRT 2015	157	2019
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	121	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	16	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	140	51 %
2024	139	50 %
2023	137	73 %
2022	118	65 %
2021	118	72 %
2020	118	73 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De aanleggegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** Via de BDU-uitkering 2026 is ten behoeve van de Kwartiermakersfase en de bijdrage aan de planstudie Stadsbrug € 0,8 miljoen beschikbaar gesteld aan de Metropoolregio Rotterdam Den Haag. Daarnaast is € 0,2 miljoen voor btw toegevoegd aan het btw-compensatiefonds (BCF). Vanuit de WoMo-middelen is aanvullend € 12,5 miljoen prijsbijstelling voor 2025 toegevoegd.
- 2025** De naam van het project Stadsbrug, HOV en station Stadionpark, Oostflank 3 Rotterdam is veranderd in Stadsbrug en OV.
- 2024** In 2024 is het rijksdeel voor het station Stadionpark vanuit het budget Nationaal Groeifondsonderdeel (NGF) Oude Lijn overgeheveld naar het project Stadsbrug, HOV en station Stadionpark. Het betreft een bedrag van € 138,6 miljoen (prijsspeil 2024). Begin 2024 is het voorkeursbesluit genomen.
- 2023** Het project is nieuw opgenomen in het MIRT. Dit is een uitvloeisel van de MIRT-verkenning Oeververbindingen Rotterdam.

Stadsbrug en OV

Opgave

- In het Bestuurlijk Overleg MIRT van november 2022 hebben het Rijk en de regio besloten de inhoud van het voorkeursalternatief vast te stellen, bestaande uit:
- een multimodale brugverbinding met een nieuwe HOV-verbinding met tramkwaliteit van Kralingse Zoom naar Zuidplein;
- station Stadionpark;
- een hoogwaardige busverbinding van Rotterdam Centraal naar Zuidplein via de Maastunnel;
- capaciteitsverruiming N210/Algeracorridor (Het voorkeursalternatief betreft maximale benutting van de bestaande wegcapaciteit van de Algerabrug met een extra autorijstrook op de Algeraweg in noordelijke richting een ongelijkvloerse oplossing bij Capelseplein);
- capaciteitsverruiming A16 Van Brienenoordcorridor (Het voorkeursalternatief betreft het slimmer inrichten van de weg, het toevoegen van een extra rijstrook op delen van het tracé en het aanpassen van het weefvak bij aansluiting Feijenoord.).

De verdere uitwerking van de A16 Van Brienenoordcorridor staat beschreven in het betreffende MIRT-blad. De regio zal de verdere uitwerking van de N210/Algeracorridor ter hand nemen.

De gemeente Rotterdam en de Metropoolregio Rotterdam Den Haag voeren de verdere uitwerking van de hoogwaardige busverbinding van Centraal Station naar Zuidplein via de Maastunnel uit. De verdere uitwerking van de multimodale brugverbinding met HOV-verbinding en station Stadionpark staat beschreven in dit MIRT-blad.

Vanuit de wederkerigheid tussen investeren in bereikbaarheid en verstedelijking starten de Gemeente en MRDH met de volgende fase van de stedelijke ontwikkeling van de Oostflank van Rotterdam, bestaande uit de realisatie van 19.000 woningen tot en met 2030 en ongeveer 16.000 woningen in de periode na 2030, waarvan 30.000 op Rotterdams grondgebied. Deze wederkerigheid is planologisch verankerd middels een herziening van de Rotterdamse Omgevingsvisie. Nadere afspraken hierover tussen partijen zijn (of worden) verder

vastgelegd in de Regionale realisatieagenda Rotterdam (Woondeal) en het Ontwikkelperspectief voor de NOVEX Zuidelijke Randstad. Deze volgende fase van de stedelijke ontwikkeling dient gelijk op te lopen met de uitwerking en realisatie van het MIRT-project. Daartoe bespreken partijen eventuele tegenvallers bij de realisatie van de 19.000 woningen in de periode tot en met 2030.

De bovenstaande afspraken zijn door de betrokken partijen geformaliseerd door de herziening van de Rotterdamse Omgevingsvisie, die in december 2023 door de gemeenteraad is vastgesteld, en de ondertekening van een Bestuursovereenkomst in januari 2024. De Bestuursovereenkomst bevat concrete afspraken over de verdere uitwerking van de multimodale brugverbinding met HOV-verbinding en station Stadionpark en is op 7 februari 2024 gepubliceerd in de Staatscourant (nr. 3145).

Stadsbrug en OV (vervolg)

Oplossing

In de MIRT-verkenning is een nieuwe multimodale brugverbinding met aanlandingen op de noordoever (Nesserdijk) en de zuidoever (Burgerhoutstraat) van de Nieuwe Maas vastgesteld als bestuurlijke voorkeur. In de MIRT-verkenning werd deze locatie aangeduid als Bocht A. Bij de verdere uitwerking worden zowel de waterzijdige (vlotte en veilige doorvaart van schepen) als de landzijdige (HOV, auto, fiets en voetganger) aspecten onderzocht, inclusief de aansluiting op het onderliggend wegennet voor alle modaliteiten. Voor de ov-verbinding van Kralingse Zoom naar Zuidplein wordt uitgegaan van een nieuwe HOV-verbinding met tramkwaliteit via de multimodale brug.

Station Stadionpark

Het vastgestelde voorkeursalternatief betreft de uitbreiding van het huidige evenementenstation Station Stadionpark tot een regulier treinstation, met als uitgangspunt een Sprinterbediening met een frequentie van zes keer per uur per richting. De scope bestaat uit spoorse aanpassingen, toevoeging van stationsvoorzieningen en de inrichting van de openbare ruimte rond het station.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Dit project zorgt voor de ontsluiting en bereikbaar maken van 35.000 woningen in de NOVEX Grootchalige Woningbouwlocatie Oostflank Rotterdam. Het betreft ongeveer 19.000 woningen in de periode tot en met 2030 en ongeveer 16.000 woningen na 2030. Daarmee draagt het bij aan de woningbouwdoelstellingen van het kabinet-Rutte IV en het kabinet-Schoof I.

De oplossing moet ook bijdragen aan de doelstellingen van het programma MoVe (Mobiliteit en Verstedelijking in de regio Rotterdam-Den Haag):

- Versterking van de agglomeratiekracht van de zuidelijke Randstad;
- Duurzaam bereikbaar houden van de toplocaties (woon-werk) in de zuidelijke Randstad;
- Vergroten van de kansen voor mensen op betaald werk (bereikbaarheid woningen – arbeidsplaatsen); Ontzien van het open, groene landschap.

Planning

2023: lokale/regionale vaststelling van het bestuurlijk vastgestelde voorkeursalternatief, door middel van een partiële herziening van de Rotterdamse omgevingsvisie. Ondertekenen van een bestuursovereenkomst over de verdere uitwerking en realisatie van het Voorkeursalternatief (afgerond).

2024 en verder: De komende jaren wordt het voorkeursalternatief uitgewerkt in de planning- en studiefase. De openstelling is nog niet bekend.

Politiek/bestuurlijk

Deze MIRT-planning- en studiefase kent vier initiatiefnemers: gemeente Rotterdam, Metropoolregio Rotterdam-Den Haag (MRDH), het Ministerie van VRO en het ministerie van IenW. In januari 2024 zijn de afspraken over de vervolgfase vastgelegd in een bestuursovereenkomst.

Gebied **Zuidwest-Nederland**
Onderwerp **Spoorwegen, Stedelijk ov
en Wonen**
Ministerie **IenW en VRO**
Fase **Planning en studies**

Stadsbrug en OV (vervolg)

Financiën

Het Rijk en de regio hebben op basis van het vastgestelde voorkeursalternatief in 2022 gezamenlijk een bedrag van € 1.288 miljoen (prijsspeil 2022, inclusief btw) gereserveerd voor de planuitwerking en de realisatie van de multimodale brugverbinding met een nieuwe HOV-verbinding met tramkwaliteit van Kralingse Zoom naar Zuidplein. De totale reservering van het Rijk bedraagt 858 miljoen (Artikel MF 13.03 en Artikel MF 14.01) (prijsspeil 2026). Dit bedrag wordt gefinancierd vanuit het WoMo-budget.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	858	n.n.b.
MIRT 2026	830	n.n.b.
MIRT 2025	691	n.n.b.
MIRT 2024	672	n.n.b.
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	186	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	16	

* Gegevens over vijf jaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** Via de BDU-uitkering 2026 is voor het Metronet Rotterdam € 8,3 miljoen beschikbaar gesteld aan de Metropoolregio Rotterdam Den Haag en is € 1,7 miljoen voor btw toegevoegd aan het btw-compensatiefonds (BCF).
- 2025** In 2024 hebben de MRDH en IenW over de uitvoering van dit project een bestuursovereenkomst afgesloten.
- 2024** Het project is nieuw opgenomen in het MIRT. De financiering van het Rijksdeel van dit project is afkomstig vanuit het budget Nationaal Groeifonds (NGF) Oude Lijn. In prijspeil 2024 uitgedrukt is dat een bedrag van € 275 miljoen.

Randstadrail/Metronet

Opgave

Op verschillende locaties langs de lijnen RandstadRail 2, 3 en 4, de metrolijnen E en C liggen grootschalige verstedelijkingslocaties én in de jaren tot 2030 groeit daar het aantal woningen met ruim 35.000, oplopend tot ruim 50.000 in 2040. Het Metronet in de regio Rotterdam (C-lijn en E-lijn) en RandstadRail (lijn 3 en 4) in Den Haag, Leidschendam-Voorburg en Zoetermeer zijn als regionale ov-corridors in de Zuidelijke Randstad geschikt om deze verstedelijkingsopgaven te ondersteunen. Het Rijk en de regio hebben de gedeelde ambitie om deze regionale ov-corridors door te ontwikkelen in aansluiting op de verstedelijking. Daartoe hebben zij samen de afgelopen jaren gewerkt aan oplossingen voor deze corridors. Deze oplossingen bestaan uit het gekoppeld rijden van de bestaande voertuigen op de RandstadRail, het verhogen van de frequentie op delen van het Metronet én het vernieuwen van de spoorbeveiliging op het samenloopdeel van de RandstadRail en het Metronet.

Oplossing (inclusief eventuele inpasingsmaatregelen)

1. De scope van de projecten bestaat uit drie componenten:
  - Gekoppeld rijden op de RandstadRail. Hierbij is de eerste fase om bij ingebruikname per 2027 gekoppeld te gaan rijden met de railvoertuigen op RandstadRail lijn 4. Dat betekent dat de dienstregeling de gehele dag wordt uitgevoerd met twee aan elkaar gekoppelde voertuigen. Daardoor ontstaat meer capaciteit door extra frequenties en zo groeimogelijkheden voor nieuwe reizigers. Voor de tweede fase gekoppeld rijden wordt een scenarioanalyse uitgevoerd, waarbij gekeken wordt op welke lijn in het stedelijk gebied van Den Haag (2, 3 of 4) gekoppeld rijden het beste in te passen is. Het doel is om bij ingebruikname per 2029 met twaalf gekoppelde RandstadRail-voertuigen per uur door de tramtunnel Grote Marktstraat en het Samenloopdeel te rijden. Dit om de beperkt beschikbare spoor-technische capaciteit zo optimaal mogelijk in te zetten voor de reizigers.

Randstadrail/Metronet (vervolg)

2. Frequentieverhoging op het Metronet. Hierbij is de oplossing om in twee stappen de frequentie van het Metronet te verhogen. De eerste stap is de E-lijn bij ingebruikname per 2030, waar deze drukke metrolijn tussen Den Haag Centraal en Rotterdam Slinge elke 5 minuten gaat rijden. De tweede stap is de C-lijn (tussen Rotterdam Hoogvliet en Capelle aan den IJssel) elke 5 minuten te laten rijden per 2032. Ter ondersteuning hieraan wordt de metro-infrastructuur opgewaardeerd (tractie, stallingen, geluidsmaatregelen, overwegen). Ook wordt de capaciteit en doorstroming van station Beurs vergroot, bij ingebruikname tussen 2035 en 2040. Gelijktijdig met deze projectoplossing worden al geplande vervangingsinvesteringen voor metrovoertuigen en vernieuwingen aan metrowerkplaatsen meegenomen in de uitvoering. Deze investeringen zijn op initiatief en rekening van het bevoegd gezag voor het regionale openbaar vervoer in de Metropoolregio Rotterdam Den Haag.
3. Het vernieuwen van de spoorbeveiliging van het Samenloopdeel RandstadRail en E-lijn (de infrastructuur waarvan de RandstadRail en het Metronet samen gebruik maken). Hiermee is in de toekomst een hogere frequentie van zowel het Metronet als de RandstadRail mogelijk, bij ingebruikname tussen 2034-2040.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

De oplossing draagt bij aan het in stand houden en verbeteren van het regionale ov-systeem, als onderdeel van het totale mobiliteitssysteem in de provincie Zuid-Holland.

Planning*

- Februari 2026: Realisatiebesluit Metronet
- Medio 2026: Besluit voorkeursvariant spoorbeveiliging Randstadrail en E-lijn
- Medio 2026: Besluit voorkeursvariant vernieuwing knooppunt Beurs
- 2027: Realisatiebesluit gekoppeld rijden Randstadrail lijn 4
- 2029: Realisatiebesluit gekoppeld rijden Randstadrail lijn 2 of 3
- 2030: Realisatiebesluit vernieuwing knooppunt Beurs
- 2030: Ingebruikname gekoppeld rijden Randstadrail lijn 4
- 2031: Ingebruikname 5 minutenfrequentie Metrolijn E
- 2033: Ingebruikname 5 minutenfrequentie metrolijn C
- 2033: Ingebruikname gekoppeld rijden Randstadrail lijn 2 of 3
- 2034-2040: Realisatieperiode vernieuwing spoorbeveiliging Randstadrail/E-lijn en station Beurs

* *Besluitvormingsmomenten door bevoegd gezag voor het regionale openbaar vervoer in de Metropoolregio Rotterdam Den Haag.*

Randstadrail/Metronet (vervolg)

Politiek/bestuurlijk

Metropoolregio Rotterdam Den Haag (bevoegd gezag regionaal ov), het ministerie van IenW, ov-bedrijven RET en HTM en de gemeenten Rotterdam en Den Haag zijn betrokken bij dit project.

In het Bestuurlijk Overleg MIRT van november 2022 zijn tussen het Rijk en de regio afspraken gemaakt over de scope en bekostiging van de projecten Metronet en Randstadrail. IenW en MRDH hebben deze afspraken in 2024 uitgewerkt in een bestuursovereenkomst.

De Metropoolregio Rotterdam Den Haag is als bevoegd gezag voor het regionale openbaar vervoer verantwoordelijk voor de nadere planning, uitwerking, realisatie en de toekomstige exploitatie en het beheer van de projecten. In die hoedanigheid besluit zij op eigen initiatief en rekening ook over het meekoppelen van vervangingsinvesteringen, renovaties en werk-met-werk-maken. De projecten zijn onderdeel van een groter pakket afspraken over investeringen in het openbaar vervoer, gekoppeld aan de verstedelijkingsopgaven in de Zuidelijke Randstad.

Financiën

Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt.

De gemaakte afspraak in het Bestuurlijk Overleg MIRT van november 2022 betreft een taakstellend investeringsbedrag voor de twee projecten samen van totaal € 509 miljoen (prijspeil 2022, inclusief btw), waaraan het ministerie van IenW en de Metropoolregio Rotterdam Den Haag elk 50% bijdragen. Het huidige, nog niet uitgekeerde taakstellend budget van het Rijk is € 270 miljoen (prijspeil 2026) (MF 14.01).

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	270	Divers
MIRT 2026	275	Divers
MIRT 2025	275	Divers
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	5	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	5	

* Gegevens over vijf jaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

2026 Voor de planstudiefase Vlietlijn en het partieel uitvoeringsbesluit is in totaal €18,2 miljoen beschikbaar gesteld via de BDU-uitkering 2026 en is €3,8 miljoen voor btw toegevoegd aan het btw-compensatiefonds (BCF). Vanuit de WoMo-middelen is aanvullend €3,8 miljoen toegevoegd (prijsbijstelling 2025). Tot slot is vanuit de €2,5 miljard aan WoMo-middelen €44,8 miljoen toegevoegd voor de aanleg van een tunnel onder de sporendriehoek in het Binckhorstgebied. De tunnel is via een scopewijziging toegevoegd aan de scope van De Vlietlijn. De tunnel verbetert de oversteekbaarheid en ontwikkelpotentie van het gebied rondom de spoorviaducten, zorgt voor minder barrières in dit gebied en vergroot de (sociale) veiligheid. Hiermee kan beter aan de ambities van het project voldaan worden. Daarnaast is voor de uitvoering van het No-Regret pakket in de Binckhorst, ten behoeve van het project Trekvlietbrug, €3,4 miljoen beschikbaar gesteld aan de Metropoolregio Rotterdam Den Haag. Ook is €0,7 miljoen voor btw toegevoegd aan het btw-compensatiefonds (BCF).

De Vlietlijn

Opgave

In het Bestuurlijk Overleg MIRT van november 2020 is besloten deze MIRT-verkenning naar mogelijke mobiliteitsmaatregelen om de bereikbaarheid van het Central Innovation District - Binckhorst te verbeteren. Dit in het licht van de ontwikkelambities ten aanzien van woningbouw en arbeidsvoorzieningen. De verkenning richt zich op drie samenhangende centrale opgaven:

- Mogelijk maken van de verstedelijking en het versterken van de economische kracht van de (inter)nationale toplocaties CID en Binckhorst, door in iedere ontwikkelfase een passende duurzame mobiliteit aan te bieden.
- Voorkomen, verminderen en/of oplossen van NMCA-knelpunten in het (regionaal) ov en het voorkomen van extra belasting op het hoofdwegenet.
- Bijdragen aan het realiseren van gezamenlijke ov- en fietsambities.
- De lange doorlooptijd van de gebiedsontwikkeling CID - Binckhorst (meer dan twintig jaar) maakt een adaptieve aanpak noodzakelijk. Daarbij worden de mobiliteitsmaatregelen gefaseerd uitgevoerd, in aansluiting op de feitelijke ontwikkeling van de verstedelijking. De keuzes voor de doorontwikkeling van het mobiliteitssysteem worden afgestemd op de stand van zaken van de gebiedsontwikkeling en ontwikkelingen in de omgeving. Als eerste stap wordt in de periode tot 2025 een No-Regretpakket uitgevoerd, dat bestaat uit een aantal voorbereidende maatregelen om het gebruik van de fiets en ov te stimuleren.

Oplossing

De bereikbaarheid van CID - Binckhorst vraagt om pakketten van samenhangende maatregelen voor de verschillende modaliteiten. Deze pakketten bestaan uit:

1. Smart Mobility
2. Langzaam verkeer

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2025** De naam van het project is gewijzigd in De Vlietlijn. Deze naam laat beter de gemeenschappelijk verbinding zien tussen de gemeenten Den Haag, Rijswijk en Leidschendam-Voorburg. In verband met de bijdrage aan de planstudie Vlietlijn is € 7,5 miljoen (incl. € 1,3 miljoen btw) overgeboekt naar de beleidsbegroting HXII. Via de BDU-uitkering 2025 is € 6,3 miljoen beschikbaar gesteld aan de Metropoolregio Rotterdam Den Haag en het btw-deel ad 1,3 miljoen is in het btw-compensatiefonds (BCF) gestort.
- 2023** Bij het Bestuurlijk Overleg MIRT 2022 is € 213 miljoen (prijsspeil 2022) toegevoegd vanuit de WoMo-middelen. Daarnaast is een bijdrage van € 5 miljoen van BZK ten behoeve van de CID Binckhorst toegevoegd. Eind 2023 is het voorkeursbesluit genomen.
- 2022** In 2022 is er € 4,5 miljoen overgeheveld naar de Metropoolregio Rotterdam-Den Haag (MRDH) ten behoeve van de cofinanciering van de studiekosten van de MIRT-verkenning en voor de uitvoering van maatregelen uit het No-Regret pakket.
- 2021** Project is nieuw opgenomen in het MIRT.

De Vlietlijn (vervolg)

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

De oplossing moet bijdragen aan de doelstellingen van het programma MoVe (Mobiliteit en Verstedelijking in de regio Rotterdam – Den Haag):

- Versterking van de agglomeratiekracht van de zuidelijke Randstad;
- Duurzaam bereikbaar houden van de toplocaties (woon-werk) in de zuidelijke Randstad;
- Vergroten van de kansen voor mensen op betaald werk (bereikbaarheid woningen - arbeidsplaatsen);
- Ontzien van het open, groene landschap.

Dit project zorgt voor de ontsluiting en het bereikbaar maken van ruim 20.000 woningen in CID Binckhorst t/m 2030 en het mogelijk maken van circa 15.000 woningen na 2030. Daarmee draagt het project bij aan de woningbouwdoelstellingen van het kabinet-Rutte IV en het kabinet-Schoof I.

Planning

De komende jaren wordt het voorkeursalternatief verder uitgewerkt in de planning- en studiefase. Deze zal naar verwachting in 2027 worden afgerond.

Politiek/bestuurlijk

De planning- en studiefase heeft zeven opdrachtgevers, te weten: gemeente Den Haag, gemeente Leidschendam-Voorburg, gemeente Rijswijk, provincie Zuid-Holland, Metropoolregio Rotterdam-Den Haag (MRDH), het Ministerie van VRO en het ministerie van IenW.

Financiën

Het taakstellend rijksbudget is € 359 miljoen (inclusief € 262 miljoen voor Woningbouw en Mobiliteit) (Prijsspeil 2026). Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. De regio draagt circa € 273 miljoen (prijsspeil 2022, inclusief btw) bij als cofinanciering voor dit project.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	359	Divers
MIRT 2026	329	Divers
MIRT 2025	337	Divers
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	22	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	17	

* Gegevens over vijf jaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2023** Het project is gepauzeerd in het kader van de herprioritering van het Mobiliteitsfonds.
- 2020** De quick wins zijn in 2017 gerealiseerd. Het budget is nu aangepast.
- 2016** Het budget is verlaagd met € 2 miljoen door lagere kosten van de quick wins. De doorlooptijd van opdrachtverlening, aanbesteding en uitvoering wordt langer ingeschat dan voorzien. Zo is de aanpassing van de bestaande bediening en besturing van de sluisen complex van aard.
- 2014** Dit project is na de voorkeursbeslissing overgegaan van verkenning naar planning en studies.

Capaciteit Volkeraksluizen

Opgave

De Volkeraksluizen vormen het drukste en grootste sluisencomplex van Europa. Ze vormen de schakel in de hoofdtransportassen die Rotterdam met de Scheldehavens verbinden, en de Scheldehavens met het Duitse achterland. In de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) zijn de Volkeraksluizen aangemerkt als potentieel capaciteitsknelpunt voor de scheepvaart. Er is geen alternatieve route op de Rijn-Schelde-corridor; alle binnenvaartschepen passeren de Volkeraksluizen.

Oplossing

In april 2013 heeft de toenmalig minister van IenM een Voorkeursbeslissing genomen. Deze beslissing bestaat uit quick wins om de wachttijd op korte termijn te verminderen (in het voorjaar van 2013 is de fase van planning en studies hiervan gestart), monitoring van de ontwikkeling van de wachttijden en een extra scheepvaartkolk voor de beroepsvaart als dat nodig is op basis van de wachttijden (naar verwachting tussen 2025 en 2030).

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Het verkorten van de wachttijden draagt bij aan een veilige, vlotte en efficiënte doorvaart voor het scheepvaartverkeer.

Planning

De herprioritering van het Mobiliteitsfonds in 2023 is van invloed op dit project. Dat betekent dat het project tot nader order gepauzeerd is. Meer informatie hierover staat in het toelichtende blad over de herprioritering aan het begin van dit MIRT Overzicht.

Politiek/bestuurlijk

De quick wins zijn in 2017 gerealiseerd.

TEN-T

Dit project ligt op het kernnetwerk dat onderdeel is van het Europese TEN T-netwerk, op de North Sea-Baltic en North Sea-Rhine-Mediterranean corridors.

Financiën

Na de herprioritering van het Mobiliteitsfonds bedraagt de resterende Rijksreservering voor dit project € 0 (prijspeil 2026). De Rijksreservering in het MIRT Overzicht 2023 bedroeg € 165 miljoen. Er is geen sprake van cofinanciering vanuit de regiopartijen. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn niet onderzocht.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	0	n.t.b.
MIRT 2026	0	n.t.b.
MIRT 2025	0	n.t.b.
MIRT 2024	0	n.t.b.
MIRT 2023	165	n.t.b.
MIRT 2014	157	2024-2026
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	-157	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	14	

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** In april heeft RWS de resultaten van het aanvullend onderzoek afgerond. De kosten voor realisatie zijn nu indicatief € 550 miljoen (prijsspeil 2025), inclusief de daarbij benodigde natuur- en infrastructuurmaatregelen gebaseerd op de huidige N2000 doelen.
- 2025** Opdracht aan RWS voor uitvoeren van aanvullend onderzoek naar kosten en de effecten op de waterkwaliteit, natuur en economie van een nieuw doorlaatmiddel in de Brouwersdam. Daarbij wordt uitgegaan van een ander peilregime dan gehanteerd bij de varianten in de Taskforce fase.
- 2024** In juni is de Tweede Kamer in de verzamelbrief voor het Commissiedebat Water geïnformeerd dat de kosten voor realisatie van het project Getij Grevelingen fors hoger zijn dan oorspronkelijk geraamd. Een Taskforce van RWS raamt de kosten voor realisatie nu op ruim € 800 miljoen.
- 2023** In mei heeft Taskforce Getij Grevelingen haar eindrapport opgeleverd. Het onderzoek van de taskforce bevestigt dat er geen kwaliteitsverbetering mogelijk is van het ecologische systeem Grevelingen zonder de herintroductie van getijdewerking. De taskforce concludeert ook dat de herintroductie van getijdewerking altijd meer kost dan het beschikbaar gestelde taakstellende budget.

Getij Grevelingen

Opgave

Sinds de afsluiting van de Deltawerken gaat de waterkwaliteit in de Grevelingen steeds verder achteruit door toename van de zuurstofloosheid. Dat komt doordat de dynamiek in het meer is weggefallen. De slechte waterkwaliteit is schadelijk voor de visserij- en recreatiesector en voor het woon- en leefmilieu in en om de Grevelingen. De centrale opgave voor de Grevelingen is dan ook het verbeteren van de waterkwaliteit en daarmee (onderwater)natuur als basis voor de ontwikkeling van het gebied.

Oplossing

Samen met de regio en stakeholders is gewerkt aan een ontwikkelperspectief voor de Grevelingen dat bestaat uit het terugbrengen van beperkt getij door een doorlaatmiddel te maken in de Brouwersdam. Dat bood mogelijk ook kansen voor regio en markt voor de opwekking van getijdenenergie; maar dit bleek technisch en financieel niet haalbaar.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Het terugbrengen van beperkt getij op de Grevelingen zorgt voor een structurele verbetering van de waterkwaliteit (KRW) en de boven- en onderwaternatuur (Natura 2000).

Planning

Het Rijk en regionale partijen hebben in 2020 de verkenningsfase afgerond. Onder meer door het actualiseren van kennis over de brede effecten van het doorlaatmiddel en de kansen voor initiatieven, zoals een getijdencentrale. De betrokken ministers hebben in 2020 na overleg met de regionale partijen de formele voorkeursbeslissing genomen. In 2021 is na advies van een expertteam opdracht gegeven aan een taskforce om de haalbaarheid van een doorlaatmiddel te verkennen zonder getijdencentrale. In mei 2023 is het eindrapport van de taskforce opgeleverd. Eind 2023 is in het kabinet-Rutte IV afgesproken een besluit over het vervolg van het project Getij Grevelingen over te laten aan een nieuw kabinet, vanwege de fors opgelopen kosten voor dit project. In 2026 is een aanvullend onderzoek opgeleverd naar een nieuw doorlaatmiddel, dat uitgaat van een hoger maximumpeil op het

Grevelingenmeer en daarmee beter past bij het estuariene karakter van het meer.

Betrokken partijen

Vanuit het Rijk werken de ministeries van IenW en LNVN samen aan het project Getij Grevelingen. Op regionaal niveau werken provincies, gemeenten en Staatsbosbeheer mee aan dit project.

Politiek/bestuurlijk

Het project maakt deel uit van de Programmatische Aanpak Grote Wateren. Het doel is om meer dynamiek in de Zuidwestelijke Delta te brengen. Daartoe wordt breed bestuurlijk samengewerkt.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2022** In november is de Tweede Kamer in de verzamelbrief voor het Wetgevingsoverleg Water geïnformeerd dat het opwekken van getijdenenergie niet langer onderdeel uitmaakt van het project vanwege technische en financiële onhaalbaarheid.
- 2021** Het Rijk en de regio brengen samen € 9,5 miljoen extra voor het taakstellend budget bijeen. De planning- en studiefase kan nu gestart worden. In februari heeft een expertteam advies uitgebracht over de scope van de planning- en studiefase. Vanwege de hoge kosten en bedenkingen bij de technische haalbaarheid van getijdenenergie, is het advies om het project te versoberen tot de hoofddoelstelling om de waterkwaliteit en de natuur duurzaam te verbeteren. De ministers van IenW en LNV hebben, na overleg met de regionale partners, in november opdracht gegeven aan een taskforce om het advies van het expertteam uit te werken.
- 2019** In maart 2018 hebben de ministers van IenW en LNV bekend gemaakt dat het Rijk vanuit de enveloppe Natuur- en waterkwaliteit € 75 miljoen extra beschikbaar stelt voor een doorlaatmiddel in de Brouwersdam. Vanwege de achteruitgang van natuur- en waterkwaliteit, en de Europese en nationale afspraken om voor verbetering te zorgen, heeft de Grevelingen hoge prioriteit voor beide ministers. Samen met eerder gereserveerde

Getij Grevelingen (vervolg)

Financiën

Het projectbudget van het project Getij Grevelingen is € 172 miljoen (prijspeil 2026) opgenomen in de planning- en studiefase en verkennin-
gen op artikel 7 van het Deltafonds. Op het Deltafonds zijn aanvullende
middelen van in totaal € 40 miljoen gereserveerd in de Programmatische
Aanpak Grote Wateren (€ 20 miljoen) en de Investeringsruimte (€ 20
miljoen). Deze middelen betreffen naast aanleg ook zaken als planning-
en studiefase, onderhoud en monitoring. Alternatieve bekostigings- en
financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. De regio draagt € 25
miljoen bij als cofinanciering voor dit project. EZK had € 4,25 miljoen
gereserveerd voor de planning- en studiefase van een getijdencentrale.
De reservering van EZK is in 2024 vervallen vanwege het niet doorgaan
van de getijdencentrale.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	212	n.t.b.
MIRT 2026	146	n.t.b.
MIRT 2025	146	n.t.b.
MIRT 2024	150	n.t.b.
MIRT 2023	146	2028-2029
MIRT 2022	143	2028-2029
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	69	
cumulatief uitgekeerde prijjsbijstelling (IBOI) in mln. €	17	

* Gegevens over vijf jaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

Getij Grevelingen (vervolg)

Projecthistorie

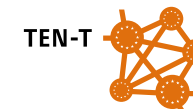
Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

budgetten bij het Rijk en regionale partijen is er daarmee voldoende budget beschikbaar voor aanleg van het doorlaatmiddel ten behoeve van de Grevelingen.

- 2016** ○ In juli 2016 is de Tweede Kamer per brief geïnformeerd over de financiële stand van zaken en heeft de Tweede Kamer een motie aangenomen met het verzoek om voor het Wetgevingsoverleg Water geïnformeerd te worden over een gefaseerde aanpak en mogelijke financieringsconstructies. In december 2016 is een aanvullende brief over de financiële opgave en het ontwikkelperspectief voor de Grevelingen aan de Tweede Kamer verstuurd.
- 2015** ○ Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.

A16 Rotterdam

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** In oktober 2025 is de A16 Rotterdam volledig in gebruik genomen. Op maandag 6 oktober reden de eerste auto's zuidwaarts richting Dordrecht en Breda, drie weken later ging ook de noordelijke rijrichting naar Delft en Den Haag open. Met deze 11 kilometer lange verbinding tussen de A13 (bij Rotterdam The Hague Airport) en de A16 (bij het Terbregseplein) is de bereikbaarheid van Rotterdam en Lansingerland verbeterd.
- 2025** De werkzaamheden verlopen voorspoedig. Openstelling staat gepland voor eind 2025.
- 2024** De geplande openstelling blijft 2025.
- 2023** Het bestaande viaduct in de A16, ter hoogte van het knooppunt Terbregseplein, blijkt onvoldoende robuust om te kunnen renoveren. Er is gekozen voor een scenario van volledige vervanging, met minimale verkeershinder. Deze vervanging is toegevoegd aan de scope van het project. De gevolgen hiervan op de planning (openstelling) lijken mitigeerbaar, maar worden nog onderzocht.

Opgave

Door capaciteitsproblemen op de A20 tussen het Terbregseplein en het Kleinpolderplein is de bereikbaarheid op dit traject onvoldoende. Daarnaast zijn er problemen met de kwaliteit van de leefomgeving langs de A13 en A20 en doen zich problemen voor met de verkeersafwikkeling op het onderliggende wegennet.

Oplossing

De wegcapaciteit en de kwaliteit van de leefomgeving worden verhoogd door de aanleg van een nieuwe rijksweg tussen de A13 (aansluiting Berkel en Rodenrijs) en het Terbregseplein (A16). Het tracé loopt vanaf de A13 parallel aan de N209 en buigt ter hoogte van de Ankie Verbeek-Ohrlaan af, via het Bergse Bos naar het Terbregseplein.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Dit project draagt bij aan een verbeterde verkeersdoorstroming en vergroot de betrouwbaarheid van de reistijd op het hoofdwegennet.

TEN-T

Dit project ligt op het kernnetwerk dat onderdeel is van het Europese TEN-T-netwerk, op de North Sea-Baltic en North Sea-Rhine-Mediterranean corridors.

Planning

In oktober 2025 is de A16 Rotterdam volledig in gebruik genomen.

Politiek/bestuurlijk

In mei 2013 is het standpunt voor dit project vastgesteld. Conform bestuurlijke voorkeur van december 2011 is gekozen voor een gecombineerde ligging van de A13/A16 met een deel van de N209, passages over de Hoge Snelheidslijn (HSL)-Zuid, RandstadRail en het Terbregseplein, het onderlangs kruisen van de Rotte en een tunnel op maaiveld ter hoogte van het Lage Bergse Bos. Het ontwerptractébesluit is in 2015 vastgesteld en in september 2015 ter inzage gelegd.

In oktober 2015 is de Inpassingovereenkomst A13/16 gesloten met de regiopartners, waarin verdere afspraken zijn gemaakt over de besteding van de regionale bijdrage aan enkele bovenwettelijke inpassingsmaatregelen. Daarbij is de eerder overeengekomen regionale bijdrage van € 100 miljoen geïndexeerd en gesplitst in een projectgebonden deel van € 92 miljoen en een niet-projectgebonden deel van € 14 miljoen.

In 2018 zijn aanvullende afspraken gemaakt. De projectgebonden regionale bijdrage komt daarmee uit op € 102 miljoen. De regio zal de € 14 miljoen besteden aan inpassingsmaatregelen die geen deel uitmaken van het Tracébesluit. Het Tracébesluit is vastgesteld in juni 2016 en in augustus 2016 ter inzage gelegd. In augustus 2017 werd het Tracébesluit onherroepelijk.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2022** ○ De vertraging die in 2020 is opgetreden is verwerkt in de planning en financiën. De mijlpaal openstelling is hierdoor verschoven van 2024 naar 2025. Renovatie van een bestaand viaduct in de A16 ter hoogte van het knooppunt Terbregseplein blijkt noodzakelijk om A16 Rotterdam veilig te kunnen openstellen. Deze renovatie is toegevoegd aan de scope van het project.
- 2021** ○ Het project heeft vertraging opgelopen als gevolg van met name de PAS- en PFAS-problematiek.
- 2020** ○ Start uitvoering in februari 2019. Het project heeft vertraging opgelopen als gevolg van met name de PAS- en PFAS-problematiek. De gevolgen voor de planning en financiën worden in 2020 inzichtelijk gemaakt.
- 2018** ○ De openstelling is aangepast. Dit om een gelijktijdige aanbesteding met het project Blankenburgverbinding te voorkomen.
- 2017** ○ De projectnaam A13/A16 is gewijzigd naar A16 Rotterdam.

A16 Rotterdam (vervolg)

Uitvoering

Het project is in 2018 gegund. De aanleg is in 2019 gestart. In oktober 2025 is de A16 Rotterdam volledig in gebruik genomen.

File top 50

Dit project levert een bijdrage aan het oplossen van fileknelpunt 20 uit de file top 50. Deze lijst is samengesteld door Rijkswaterstaat op basis van de filegegevens van 1 mei 2025 tot en met 30 april 2026.

Financiën

Er is een taakstellend budget van € 2.112 miljoen (prijspeil 2026). Prijsbijstelling € 20,1 miljoen en aanvullend budget vanuit Vernieuwing Verlichting A16 naar A16 Rotterdam DBFM t.b.v. werkzaamheden De Groene Boog (€ 1,9 miljoen). Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht. Er is sprake van financiering middels een DBFM-contract. Daarnaast bekostiging door regiopartners (€ 102 miljoen) (zie voor nadere toelichting: politiek/bestuurlijk). Voor projecten met een Design, Build, Finance & Maintain-contract (DBFM) wordt het budget ten tijde van de gunning opgehoogd vanuit de middelen voor onderhoud. Bij het project A16 Rotterdam is dit gebeurd in het MIRT 2020.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	2.112	2025
MIRT 2026	2.087	2025
MIRT 2025	2.062	2025
MIRT 2024	2.021	2025
MIRT 2023	1.746	2025
MIRT 2014	964	2021
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	1.133	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	270	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	892	42 %
2024	777	37 %
2023	515	25 %
2022	345	17 %
2021	300	17 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand

Rijnlandroute

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2025** De werkzaamheden aan de N434, A4 en A44 zijn op een paar laatste kleine restpunten na afgerond. Op 5 juli 2024 is de N434 al opengesteld. Decharge zal naar verwachting nog dit jaar gaan plaatsvinden. De Tjalmaweg (N206) is in 2023 al in gebruik genomen. De uitvoering van de Europaweg (N206) is begin 2024 gegund en deze weg zal naar verwachting in 2027 gereed zijn.
- 2024** Het taakstellend budget is verlaagd met € 6 miljoen in verband met een btw-afdracht aan het btw-compensatiefonds. Daarnaast is het budget verhoogd als gevolg van het toekennen van de prijsindexering 2024. De verlaging is per saldo € 2 miljoen. Door diverse oorzaken is vertraging ontstaan in de uitvoering van de N434 en Europaweg. De N434 is op 5 juli opengesteld voor het verkeer. De Europaweg is begin 2024 gegund.
- 2023** Het taakstellend budget is verlaagd met € 12 miljoen, in verband met een btw-afdracht aan het btw-compensatiefonds. Daarnaast is het budget verhoogd met € 10 miljoen als gevolg van het toekennen van de prijsindexering 2023. De verlaging is per saldo € 2 miljoen.

Opgave

De bereikbaarheid in de regio (hoofdwegennet en onderliggend wegennet, ov) moet worden verbeterd om de ruimtelijke ontwikkelingen op het gebied van woningbouw (waaronder topmilieu Valkenburg) en bedrijvigheid (clustering BioScience-bedrijven, transitie van Greenport Duin- en Bollenstreek) mogelijk te maken.

Oplossing

Er wordt een gedeeltelijk nieuwe verbinding aangelegd tussen Katwijk en de A4 ter hoogte van Leiden. Het project bestaat van west naar oost uit de volgende delen:

- Verbreding van de Ingenieur G. Tjalmaweg (N206) naar 2x2 rijstroken tussen de aansluiting met de Wassenaarseweg/N441 te Katwijk en de aansluiting Leiden-West (A44/N206);
- Verbreding van de A44 naar 2x4 rijstroken tussen de aan te passen aansluiting Leiden-West en het nieuw aan te leggen knooppunt Ommedijk (inclusief de aanpassing van aansluiting Leiden-West en de aanleg van knooppunt Ommedijk);
- Aanleg van een nieuwe regionale stroomweg N434 (snelheidsregime 80 kilometer per uur) met 2x2 rijstroken tussen het nieuw aan te leggen knooppunt Ommedijk op de A44 en het nieuw aan te leggen knooppunt Hofvliet op de A4;
- Verlenging van de parallelstructuur van de A4 tussen de bestaande aansluiting N206/Zoeterwoude-Dorp en het nieuw aan te leggen knooppunt Hofvliet (inclusief de aanleg van knooppunt Hofvliet);
- Verbreding van de Europaweg te Leiden (N206) naar 2x2 rijstroken tussen de binnenstad van Leiden en de aansluiting op de A4.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Het project draagt bij aan de verbetering van de verkeersdoorstroming en de leefbaarheid in Leiden en omgeving, de ontsluiting van met name de woningbouwlocatie Nieuw-Valkenburg en de bedrijvigheid van nationaal belang.

Planning

De planning van dit project is primair aan de regio.
2027: Openstelling Europaweg

Politiek/bestuurlijk

In 2013 hebben het ministerie van Infrastructuur en Milieu en de provincie Zuid-Holland de bestuurlijke overeenkomst RijnlandRoute gesloten over de scope, de planning, de taakverdeling en de subsidiering van het project. In de overeenkomst is vastgelegd dat het Rijk een financiële bijdrage levert van € 534 miljoen (prijsspeil 2012). In maart 2015 is er een samenwerkingsovereenkomst getekend die een nadere uitwerking is van de eerdere afgesloten bestuurlijke overeenkomst.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2022** De mijlpaal openstelling is verschoven van 2020-2022 naar 2023-2025. Door diverse oorzaken is vertraging ontstaan in de uitvoering van de N434 en Tjalmaweg in de provincie Zuid-Holland. Voor de Europaweg is de provincie nog in overleg met de gemeente Leiden voordat de aanbesteding kan starten.
- 2016** Het project is overgegaan naar de aanlegfase. Het provinciaal Inpassingsplan en de tracébesluiten zijn vervroegd vastgesteld in 2014.
- 2015** Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.

Rijnlandroute (vervolg)

Deze heeft betrekking op de delen 2,3 en 4 en het MIRT-project Verbreding A4 Haaglanden-N14. In 2016 zijn de tracébesluiten en het provinciaal inpassingsplan onherroepelijk geworden.

Uitvoering

A44 zijn sinds 2017 in uitvoering en dit projectdeel is in 2024 gereed. De Tjalmaweg (N206) was sinds in 2019 in uitvoering en is in 2023 in gebruik genomen. De uitvoering van de Europaweg (N206) is begin 2024 gegund en deze weg zal naar verwachting in 2027 gereed zijn.

TEN-T

Delen van dit project liggen op het kernnetwerk dat onderdeel is van het Europese TEN T-netwerk, en deels op de North Sea-Baltic en North Sea-Rhine-Mediterranean corridors.

Financiën

De taakstellende rijksbijdrage is € 543 miljoen (prijspeil 2025).

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027		
MIRT 2026	543	De planning is aan de regio
MIRT 2025	557	De planning is aan de regio
MIRT 2024	559	De planning is aan de regio
MIRT 2023	561	De planning is aan de regio
MIRT 2016	551	De planning is aan de regio
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	8	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	67	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025		
2024	513	94 %
2023	408	73 %
2022	369	66 %
2021	285	51 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

**** Door een optelfout is het bedrag dat is opgenomen in het MIRT 2022 onjuist. Hier stond € 1.788 miljoen, terwijl dat € 1.705 miljoen moest zijn.

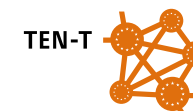

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** In verband met tegenvallende kosten in de uitvoering is het projectbudget verhoogd met € 2 miljoen. De dekking komt vanuit de post Nazorg door meevallers binnen deze post.
- 2025** De aanvullende subsidieaanvraag naar aanleiding van de seinenproblematiek bleek € 2 miljoen lager dan gepland. Deze € 2 miljoen is toegevoegd aan de specifieke reservering voor seinenproblematiek.
- 2024** Voor het project is een herontwerp gemaakt, de planning is met een jaar verlengd en het contract met de aannemer is herzien. Ook zijn er aanvullende afspraken gemaakt over risicoverdeling (met name prijsstijgingen). De reden is dat in het oorspronkelijke ontwerp rekening was gehouden met toepassing van een nieuwe generatie seinen. Deze bleken echter nog niet beschikbaar. Daarnaast heeft ProRail extra kosten moeten maken voor toepassing van kwartsloze ballast. Het projectbudget is verhoogd met € 41 miljoen en de indienststelling is nu voorzien in 2026.
- 2023** Juridische problemen met de aanbesteding van het project hebben ertoe geleid dat werkzaamheden pas in 2025 worden afgerond. Dat leidt niet tot problemen voor de reiziger, omdat NS in de dienstregeling 2025 meer intercity's tussen Rotterdam en Leiden via Den Haag HS laat rijden in plaats van Rotterdam naar Den Haag Centraal.

Emplacement Den Haag Centraal

Opgave

Het emplacement Den Haag Centraal moet na 2024 meer treinen kunnen afwikkelen. In PHS is uitbreiding van de dienstregeling met twee sprinters tussen Den Haag Centraal en Rotterdam voorzien. Er zullen dan zes sprinters en twee intercity's tussen deze stations rijden. Tussen Den Haag Centraal en Leiden wordt uitbreiding van de dienstregeling naar zes intercity's en zes sprinters (nu vier om vier) voorzien in de periode 2025-2030.

Oplossing

ProRail sluit de perrons 11 en 12, die tijdelijk in gebruik waren voor Randstadrail, opnieuw aan op het emplacement Den Haag Centraal. Ook wordt het hele emplacement opnieuw ingericht om meer treinen sneller en betrouwbaarder te kunnen laten rijden. De Randstadrail maakt inmiddels gebruik van de nieuwe perrons naast het busstation (op plus 2-niveau). Het in december 2018 vastgestelde voorkeursalternatief maakt deze verbeteringen mogelijk. Daarnaast zijn met NS afspraken gemaakt over de realisering van BTS-maatregelen (beheerste toegang spoor). Daardoor verbetert ook de sociale veiligheid voor reizigers en het NS-personeel op het station én in de treinen.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Verbeteren van de betrouwbaarheid, ruimte bieden aan de groei van het reizigersvervoer, verbeterendeur-tot-deureistijd.

Planning

2020: Start aanleg

2023-2026: Oplevering

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2022** Voor dit project is in 2020 een aanlegbeschikking afgegeven. Aan het project zijn de werkzaamheden vanuit het programma Kleine Functiewijzigingen op het emplacement Binckhorst toegevoegd. Om die reden is € 3,6 miljoen vanuit dit programma aan het projectbudget toegevoegd.
- 2020** Het projectbudget is verhoogd. In het project worden vele kleinere werkzaamheden meegenomen die vanuit andere doelstellingen (toegankelijkheid, leefbaarheid en lifecyclemanagement) gewenst zijn. Daarom zijn middelen vanuit diverse landelijke programma's (toegankelijkheid, geluidsemplocementen, onderhoud en kleine functiewijzigingen) toegevoegd aan het projectbudget. Hierna resteerde nog een verschil van € 3,2 miljoen met de geactualiseerde raming van het project. Dit bedrag is toegevoegd vanuit de investeringsruimte Spoor.
- 2018** ProRail heeft eind 2017 een beschikking voor de planning en studies aangevraagd, waarbij tijd, geld en scope van het project opnieuw zullen worden gedefinieerd. Er is gekozen voor een meer robuust, betrouwbaar en toekomstvast ontwerp waarbij meer treinen sneller en met meer betrouwbaarheid over het emplacement kunnen rijden. Dit kan mede vanwege de invoering van het programma Hoogfrequent Spoorvervoer (PHS).

Emplacement Den Haag Centraal (vervolg)

Politiek/bestuurlijk

Er zijn voor dit project geen specifieke bestuurlijke afspraken. Realisatie van het project is randvoorwaardelijk voor het rijden van een hoogfrequente dienstregeling op de corridor Rotterdam - Leiden.

Uitvoering

Het project wordt uitgevoerd door ProRail. Het emplacement wordt in drie stappen gerealiseerd, waarbij eerst het deel naar Leiden, dan het deel naar Gouda en ten slotte het deel naar Rotterdam wordt vernieuwd.

TEN-T

Dit project ligt op het kernnetwerk, dat onderdeel is van het Europese TEN T-netwerk.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

Het uitgangspunt is oplevering in 2023, maar delen van het project zullen eerder beschikbaar zijn voor verbetering van de dienstregeling. De eerder verleende aanlegbeschikking wordt ingetrokken, omdat er nu feitelijk een ander project zal worden gerealiseerd dan in deze eerdere beschikking is vastgelegd.

2017 Volgens de meest recente planning worden de sporen 11 en 12 in 2020 in dienst gesteld en is de rest van de verbouwing in 2022 gereed.

2016 De sporen 11 en 12 worden in 2020 in dienst gesteld en de rest van de verbouwing is medio 2021 gereed. De verschuiving komt onder andere door de uitvoering van extra onderzoeken voor het ontwerp, vanwege nieuwe veiligheids- en betrouwbaarheidsnormen.

Emplacement Den Haag Centraal (vervolg)

Financiën

Het taakstellend budget is € 122 miljoen. (Artikel MF 13.03.01). Het is mogelijk dat er maatregelen nodig zijn om de stikstofdepositie tijdens de aanleg van het project te verminderen. Deze zijn nog niet in de kostenraming verwerkt. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn niet onderzocht.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Indienststelling
MIRT 2027	122	2023-2026
MIRT 2026	119	2023-2026
MIRT 2025	120	2023-2026
MIRT 2024	77	2023-2026
MIRT 2023	74	2023-2026
MIRT 2013	37	2015
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	85	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	14	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	91	76 %
2024	63	53 %
2023	34	44 %
2022	17	22 %
2021	15	21 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** ○ Begin 2026 heeft m.b.t. de spoorcorridor Leiden-Utrecht Beter Bereikbaar besluitvorming plaatsgevonden over de aanleg van een nieuw station Hazerswoude-Rijndijk en de realisatie van de treinfrequentie tot vier keer per uur de gehele dag d.m.v. de ongelijkvloerse kruising Burgemeester Smeetsweg te Zoeterwoude.
- 2025** ○ Voor het deelproject HOV/R-net corridor Leiden-Katwijk-Noordwijk is in september 2024 gestart met de uitvoering van de busbaan en het Broekwegviaduct. De maatregelen worden medio 2026 opgeleverd. In december 2024 is gestart met de maatregelen op de Plesmanlaan. De Plesmanlaan wordt eind 2027 opgeleverd. In 2025 wordt m.b.t. de spoorcorridor Leiden-Utrecht Beter Bereikbaar het besluit verwacht tot de aanleg van een nieuw station Hazerswoude-Rijndijk en/of de realisatie van de treinfrequentie tot vier keer per uur de gehele dag.
- 2024** ○ Voor deelproject Spoorcorridor Leiden - Utrecht is in 2023 geconstateerd dat het beschikbare budget ontoereikend is om de gehele scope (aanleg nieuw station Hazerswoude-Rijndijk en realisatie vier keer per uur de gehele dag) te realiseren. Er worden versoberingsmaatregelen onderzocht om toch de volledige scope te realiseren. De planning zal hierop worden aangepast.

HOV-Net Zuid-Holland Noord

Opgave

De Randstad ontwikkelt zich steeds meer tot één samenhangend stedelijk gebied. Door deze ontwikkeling ontstaat er meer behoefte aan mobiliteit binnen, tussen en naar de stedelijke kernen. Het regionale openbaar vervoer heeft een belangrijke taak om deze groei te faciliteren en in goede banen te leiden, zodat het stedelijk gebied bereikbaar en leefbaar blijft.

Oplossing

Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV) vergroot de capaciteit en de kwaliteit van het ov in Zuid-Holland Noord. Het HOV-net bestaat in totaal uit twee treinverbindingen en zes busverbindingen. Door het Rijk is subsidie gegeven aan drie deelprojecten van HOV-net Zuid-Holland Noord: spoorcorridor Alphen aan den Rijn - Gouda, spoorcorridor Leiden - Utrecht en buscorridor Leiden - Katwijk/Noordwijk. Voor het deelproject Spoorcorridor Leiden - Utrecht is als kortetermijnoplossing besloten de huidige spitspendel Leiden - Alphen aan den Rijn door te trekken naar Utrecht en de frequentie te verhogen naar vier keer per uur in de brede spits. De langetermijnoplossing bestaat uit de aanleg van het nieuwe station Hazerswoude-Rijndijk (inclusief een P+R met een regionale hub-functie) en de realisatie van frequentieverhoging naar vier keer per uur gedurende de gehele dag, die qua spoorwegveiligheid mogelijk wordt gemaakt door de aanleg van een ongelijkvloerse kruising Burgemeester Smeetsweg met N11 en spoor te Zoeterwoude.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Het doel van het project is het verbeteren van de reistijd van deur tot deur en het leveren van een bijdrage aan de economische en ruimtelijke ontwikkeling van Zuid-Holland Noord.

Planning

2009: Start aanleg
2016: Oplevering en start dienstregeling Alphen aan den Rijn-Gouda.
2017: Oplevering station Boskoop Snijdelwijk.
2018: Oplevering station Waddinxveen Triangel.

2021: Oplevering fase 1 van deelproject Buscorridor Leiden-Katwijk/Noordwijk en kortetermijnoplossing deelproject Spoorcorridor Leiden - Utrecht.

2026: Oplevering fase 2 van deelproject Buscorridor Leiden-Katwijk/Noordwijk.

2029-2030: Oplevering langetermijnoplossing deelproject Spoorcorridor Leiden-Utrecht.

Het onderdeel Leiden-Utrecht bevindt zich in de fase Planning en Studies.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2023** In samenspraak met Provincie Zuid-Holland is besloten de afgegeven subsidiebeschikking HOV-net Zuid-Holland Noord per saldo te verlagen met € 50,5 miljoen. De verlaging is het gevolg van een aanzienlijk versmalde scope op de deelprojecten Spoorcorridor Leiden - Utrecht en Spoorcorridor Alphen aan den Rijn - Gouda. De vrijval is ingezet voor de ingediende amendementen voor Leeuwarden emplacement, Bus Rapid Transit (BRT), de pilot Toegankelijkheid deelmobiliteit en Verbeteren toegankelijkheid ov voor mensen met handicap. Daarnaast is € 33 miljoen van de genoemde vrijval ingezet ter dekking van de kosten van de het project Paspoort- & beveiligingsfaciliteiten op Amsterdam Centraal.
- 2021** Voor deelproject Buscorridor Leiden - Katwijk/ Noordwijk wordt fase 1 begin 2021 opgeleverd en is oplevering van fase 2 voorzien in 2025. Voor deelproject Spoorcorridor Leiden - Utrecht staat de kortetermijnoplossing gepland voor eind 2021/ begin 2022 en het besluit voor de langetermijnoplossing wordt richting 2022 genomen. De planning is hierop aangepast.
- 2020** De oplossing op het deelproject Spoorcorridor Leiden - Utrecht is aangepast, waarbij ook een kortetermijnoplossing wordt bekeken. Het deelproject Buscorridor Leiden - Katwijk/ Noordwijk is afhankelijk van de regionale invulling. De planning is hierop aangepast.

HOV-Net Zuid-Holland Noord (vervolg)

Politiek/bestuurlijk

Begin 2026 heeft in het BO MIRT m.b.t. de spoorcorridor Leiden-Utrecht Beter Bereikbaar besluitvorming plaatsgevonden over de aanleg van een nieuw station Hazerswoude-Rijndijk en de realisatie van de treinfrequentie tot vier keer per uur de gehele dag d.m.v. de ongelijkvloerse kruising Burgemeester Smeetsweg te Zoeterwoude.

Uitvoering

De provincie en de betrokken gemeenten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van dit project. Door de keuze van het college voor het uitwerken van een netwerk van HOV-verbindingen zijn de plannen in 2012 opnieuw uitgewerkt.

Voor het deelproject Leiden - Utrecht zijn de kortetermijnmaatregelen in december 2021 opgeleverd, waardoor nu in de brede spits vier keer per uur een trein rijdt tussen deze steden. Voor de langetermijnoplossing zijn afspraken gemaakt over realisatie van station Hazerswoude en frequentieverhoging naar vier keer per uur gedurende de hele dag. Hiervoor is de verkenning afgerond en is begonnen met de planuitwerking. In het deelproject Leiden - Katwijk/Noordwijk is fase 1 in 2021 opgeleverd.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	188	Divers
MIRT 2026	185	Divers
MIRT 2025	183	Divers
MIRT 2024	180	Divers
MIRT 2023	225	Divers
MIRT 2014	202	2018
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	-14	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	36	

Financiën

Voor HOV-net Zuid-Holland Noord is een rijksbijdrage van € 188 miljoen exclusief btw gereserveerd als onderdeel van het gebiedsbudget. Dit bedrag voor HOV-net Zuid-Holland Noord is samengesteld uit de gereserveerde middelen van de Rijn-Gouwelijn Oost en West. De bijdrage maakt deel uit van het gebiedsbudget voor HOV-net Zuid-Holland Noord en RijnlandRoute (Artikel MF 14.01.03). De subsidiebeschikking is in december 2014 verleend. De regionale bijdrage bedraagt ongeveer € 75 miljoen (pp. 2022). Door de regio worden nog alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen onderzocht. Met de toekenning van de WoKT-propositie aan Alphen ad Rijn begin 2026 is sprake van een toereikend budget voor het langetermijndeel van het programma Leiden-Utrecht Beter Bereikbaar

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	70	38%
2024	70	38 %
2023	70	39 %
2022	70	31 %
2021	63	29 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Gebied **Zuidwest-Nederland**
Onderwerp **Regionale/lokale
infrastructuur**
Ministerie **IenW**
Fase **Aanleg**

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2018** Door het uitblijven van een bedieningsovereenkomst tussen PZH/ProRail/NS voor het onderdeel Leiden - Utrecht is de planning bijgesteld.
- 2017** De planning is bijgesteld naar 2020, vanwege een aanvullende studie naar een kleiner pakket aan infrastructurele maatregelen waarmee volgens een robuuste dienstregeling gereden kan worden.
- 2015** Eind 2014 is de subsidiebeschikking afgegeven.

HOV-Net Zuid-Holland Noord (vervolg)

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

2026 Ten behoeve van de ontwikkeling en bereikbaarheid van grootschalige woningbouw in de omgeving van emplacement IJsselmonde is vanuit de 2,5 miljard aan WoMo-middelen € 89 miljoen toegevoegd om de verplaatsing van een spoorbundel op IJsselmonde naar de Maasvlakte mogelijk te maken. Het pakket aan projecten bestaat uit de aanleg (door het Havenbedrijf Rotterdam) van bundel 2 op emplacement Maasvlakte Zuid, de dubbelsporige aansluiting van Maasvlakte Zuid op de C2-bocht en het elektrificeren van de distri-driehoek tussen de emplacementen Maasvlakte West en Zuid.

2013 Het project is overgegaan naar de aanlegfase.

Spooraansluitingen Tweede Maasvlakte

Opgave

In 2009 hebben ProRail en het Havenbedrijf Rotterdam (HbR) de integrale verkenning Rotterdams Havengebied uitgevoerd. Die laat zien dat er maatregelen noodzakelijk zijn om de verwachte groei van het spoorgoederenvervoer door met name de komst van de Tweede Maasvlakte op te vangen.

Oplossing

De capaciteit van de Havenspoorlijn en de bijbehorende openbare spooreplacementen moet meegroeien met de verwachte vervoerstoe name. Dit kan door de spoorinfrastructuur uit te breiden en aan te passen en door het vervoerproces te verbeteren.

In prioriteitsfase 1 zijn de volgende maatregelen urgent:

1. uitbreiding van het spooreplacement Maasvlakte West;
2. herinrichting van het spooreplacement Waalhaven Zuid;
3. procesverbeteringen waaronder verkorte proces- en verblijftijden op de emplacementen en maatregelen voor het openingsregime van de Calandbrug.

In prioriteitsfase 2 zijn maatregelen opgenomen die op korte termijn minder urgent zijn:

1. aanleg van een nieuw spooreplacement Maasvlakte Zuid (te financieren en realiseren door HbR);
2. aanpassing van emplacement Maasvlakte Oost;
3. aanpassing van emplacement Kijfhoek;
4. elektrificering van twee sporen op emplacement Europoort.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Het project biedt ruimte aan de groei van het goederenvervoer, zorgt ervoor dat verladers de trein meer als een aantrekkelijke vervoersoptie beschouwen en draagt bij aan de economische ontwikkeling van Nederland.

Planning

In 2012 is ProRail gestart met de uitbreiding van Maasvlakte West (deelproject 1a), die in 2014 in gebruik is genomen. De eerste procesverbeteringen (deelproject 1c) zijn in 2014/2015 geïmplementeerd. In 2013 is ProRail gestart met de planning en studies voor Waalhaven Zuid, deelproject 1b, die naar verwachting in 2023/2024 overgaat naar de aanlegfase. Voor de overige deelprojecten wordt een prioriteitenlijst opgesteld, omdat de verwachte kosten het resterende budget overstijgen. Voor Kijfhoek wordt gezamenlijk gewerkt aan een langetermijnvisie.

Spooraansluitingen Tweede Maasvlakte (vervolg)

Politiek/bestuurlijk

ProRail, Havenbedrijf Rotterdam en het ministerie van IenW werken samen om de spoorcapaciteit in het Rotterdamse havengebied zo efficiënt en effectief mogelijk te laten aansluiten bij het groeiende vervoersvolume. De integrale verkenning van 2009 is door Havenbedrijf Rotterdam en ProRail herijkt tot een logistieke visie. Aan de hand hiervan zijn in overleg met deze partijen keuzes gemaakt voor de inzet van de resterende middelen voor maatregelen, waarmee binnen prioriteitsfase 1 de capaciteit van het havenspoor beter kan worden benut.

Uitvoering

Uitvoering gebeurt door ProRail.

TEN-T

Dit project ligt op het kernnetwerk, dat onderdeel is van het Europese TEN T-netwerk, op de North Sea-Baltic en North Sea-Rhine-Mediterranean corridors. Het project is mede mogelijk gemaakt door Europese subsidie vanuit het CEF.

Financiën

Het beschikbare budget is € 361 miljoen waarvan € 89 miljoen voor Woningbouw en Mobiliteit (WoMo) (artikel MF 13.03.02 en 13.03.04). Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. Deelproject 2a, het aan te leggen emplacement Maasvlakte Zuid, wordt gefinancierd door het Havenbedrijf Rotterdam. Bekostiging door EU, namelijk € 4,6 miljoen.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Indienststelling
MIRT 2027	361	Divers
MIRT 2026	267	Divers
MIRT 2025	254	Divers
MIRT 2024	249	Divers
MIRT 2023	239	Divers
MIRT 2017	212	Divers
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	149	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	45	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	77	29 %
2024	75	28 %
2023	75	30 %
2022	73	31 %
2021	73	32 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** Per 1 augustus 2025 is de Nieuwe Sluis Terneuzen in gebruik genomen voor reguliere scheepvaart. Eind 2025 is een Vaststellingsovereenkomst gesloten waarin de resterende werkzaamheden met opdrachtnemer zijn afgesproken. Het projectbudget bedraagt actueel € 1.282 miljoen.
- 2025** De Nieuwe Sluis Terneuzen is op 11 oktober 2024 officieel geopend door de koningen van Nederland en België. Daarna moeten er nog resterende werkzaamheden door de aannemer, testen en proefvaarten plaats vinden, waarna de sluis gefaseerd in gebruik wordt genomen.
- 2024** Het projectbudget is opgehoogd met € 20 miljoen in verband met tegenvallers in de uitvoering. Dit bedrag heeft Nederland aan het projectbudget toegevoegd om de continuïteit van het project te kunnen garanderen. Deze verhoging is vooruitlopend op de kostenverdeling tussen Vlaanderen en Nederland en de ophefing van het projectbudget die daarop volgt.
- 2023** Het projectbudget is opgehoogd met de tweede tranche van de Nederlandse bijdrage voor de sanering onderlaag Schependijk. Daarnaast is de Nederlandse bijdrage verhoogd in verband met de extra gemaakte kosten PFAS. Tot slot heeft Vlaanderen in 2022 een aanvullende bijdrage gedaan.

Nieuwe Sluis Terneuzen

Opgave

Door de ontwikkelingen in afmetingen van zeeschepen en toenemende congestie voor de binnenvaart wordt het sluisencomplex in Terneuzen als een steeds groter knelpunt ervaren. Daarnaast is er sprake van een betrouwbaarheidsprobleem van de sluis.

Oplossing

In opdracht van de Vlaams-Nederlandse Scheldecommissie (VNSC) is de bouw van een nieuwe sluis bij Terneuzen voorbereid. De scope van het project – volgens het politiek besluit van 2012 – omvat de voorbereiding, de aanleg en dertig jaar infrastructureel onderhoud van een nieuwe sluis binnen het sluisencomplex Terneuzen (NST). De sluis krijgt de volgende afmetingen: 427 meter x 55 meter x 16 meter.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

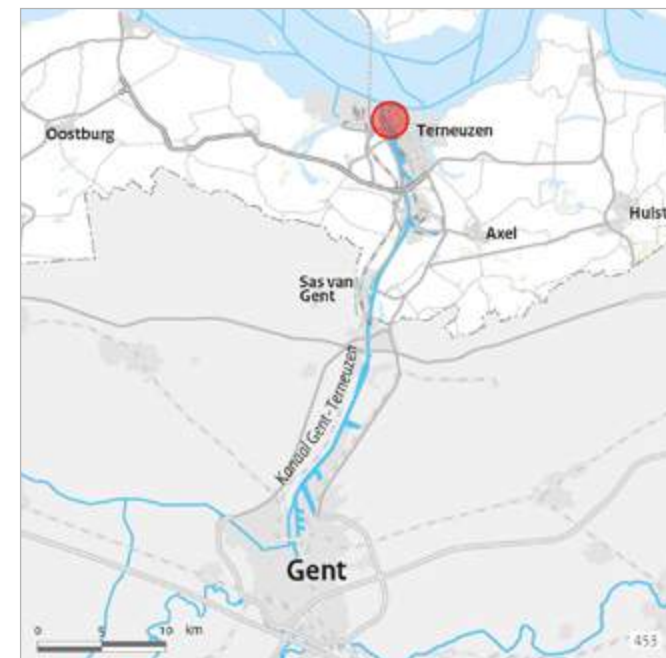
Dit project zorgt voor een verbetering van de toegang tot de havens van Terneuzen en Gent en een verbetering van de scheepvaartverbinding tussen Nederland, België en Frankrijk. Dit draagt bij aan een efficiënte en veilige scheepvaartafwikkeling.

Planning

In oktober 2024 is de sluis door beide Koningen officieel geopend, daarna moeten er nog resterende werkzaamheden, testen en proefvaarten plaats vinden. De sluis is in 2025 gefaseerd in gebruik genomen.

Politiek/bestuurlijk

Als basis voor de oplossing geldt het besluit van 19 maart 2012 van de minister van Infrastructuur en Milieu en de Vlaamse minister van Mobiliteit en Openbare Werken, samen het Politiek College van de Vlaams-Nederlandse Scheldecommissie waarmee het voorkeurs-alternatief is vastgelegd. Hierop heeft de Nederlandse minister besloten tot de planning- en studiefase voor het projectalternatief Grote Zeesluis.

Op 5 februari 2015 hebben Vlaanderen en Nederland een verdrag gesloten over de aanleg van de Nieuwe Sluis in Terneuzen. Dit Verdrag Nieuwe Sluis Terneuzen vormt de juridische vertaling van de politiek-bestuurlijke afspraken uit 2012. Het verdrag is op 1 maart 2016 in werking getreden. Het tracébesluit is begin 2016 vastgesteld.

Uitvoering

De uitvoering vindt plaats via een Design & Construct-contract (D&C). Tijdens de planning- en studiefase is gebleken dat D&C als contractvorm meer voordelen biedt dan uitvoering via een geïntegreerd DBFM-contract. De gunning vond in 2017 plaats.

Nieuwe Sluis Terneuzen (vervolg)

TEN-T

Dit project ligt op het kernnetwerk dat onderdeel is van het Europese TEN T-netwerk, op de North Sea-Rhine-Mediterranean corridor. Het project is mede mogelijk gemaakt door Europese subsidie vanuit het CEF.

Financiën

Het totale projectbudget voor de NST in de begroting 2027 bedraagt € 1.303 miljoen, inclusief bijdragen van derden. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. Het ministerie van IenW levert een bijdrage van € 297 miljoen aan de kosten van de aanleg van de sluis en de eerste twee jaar onderhoud en beheer. Dit is inclusief de bijdrage van de Zeeuwse regio van € 10 miljoen, zoals in 2012 is overeengekomen. Vlaanderen draagt de overige kosten. Ook komt er budget uit de CEF-subsidies (€ 48 miljoen). Nederland levert een bijdrage van € 148 miljoen aan Vlaanderen voor de extra kosten voor kanaalaanpassingen. De Vlaamse en Nederlandse bijdragen zijn vastgelegd in een verdrag. Vlaanderen en Nederland dragen elk de btw voor hun aandeel in de projectkosten (Artikel MF 15.03.01).

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	1.303	2025
MIRT 2026	1.271	2025
MIRT 2025	1.208	2024
MIRT 2024	1.184	2024
MIRT 2023	1.058	2023
MIRT 2017	189	2022
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	1.114	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	74	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	1.236	96 %
2024	1.174	94 %
2023	1.047	89 %
2022	892	75 %
2021	723	68 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2022** Het projectbudget is opgehoogd met de Nederlandse bijdrage voor toegekende middelen COVID-19. Daarnaast heeft Vlaanderen ook een aanvullende bijdrage gedaan in 2021.
- 2021** Het projectbudget is opgehoogd met de Nederlandse bijdrage voor PFAS en de tussen Vlaanderen en Nederland overeengekomen wijzigingen. Daarnaast heeft Nederland de kosten voor de aangepaste dienstenbrug/dienstensteiger van de dienstenhaven voorgefinancierd.
- 2020** Het projectbudget is opgehoogd met financiering voor de sanering onderlaag Schependijk eerste tranche door Nederland en ontvangsten van derden. Daarnaast is de Nederlandse bijdrage verhoogd met de extra bijdrage voor de grotere dienstenhaven en energieneutrale sluis. De openstelling is door omstandigheden op de bouwplaats verschoven naar 2023.
- 2019** De projectfinanciën zijn geactualiseerd. De aanbestedingsmeevaller is verwerkt in het projectbudget.
- 2017** Het project is overgegaan naar de aanlegfase. Hierbij is de planning geactualiseerd.
- 2014** De planning- en studiefase is gestart. De planning is dat het tracébesluit eind 2015 wordt vastgesteld.

Project Mainportontwikkeling Rotterdam

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2024** ○ Het budget van € 26,9 miljoen voor de natuurcompensatie Voordelta (ten behoeve van de landaanwinning) is overgedragen aan het ministerie van LNV.
- 2021** ○ Bestaand Rotterdams Gebied (BRG) en 750 hectare gereed, met uitzondering van het project Buitenland van Rhoon (600 hectare).
- 2020** ○ Eindevaluatie Project Mainportontwikkeling Rotterdam (PMR) voor Tweede Kamer conform de Regeling Grote Projecten. Status Groot Project voor PMR is beëindigd. Verdieping Nieuwe Waterweg gereed.
- 2019** ○ Het budget BRG van € 39 miljoen valt door herverkaveling (naar het ministerie van VRO) nu onder andere rijksbijdragen. Hierdoor is ook het gerealiseerde budget gewijzigd.
- 2018** ○ Aanleg van 750 hectare natuur- en recreatiegebied Buitenland van Rhoon: Gebiedscoöperatie opgericht, streefbeeld vastgesteld en samenwerkingsovereenkomst getekend. De verdieping van de Nieuwe Waterweg is toegevoegd aan het project.
- 2016** ○ De verbreding van het Breddiep is toegevoegd aan het project.

Opgave

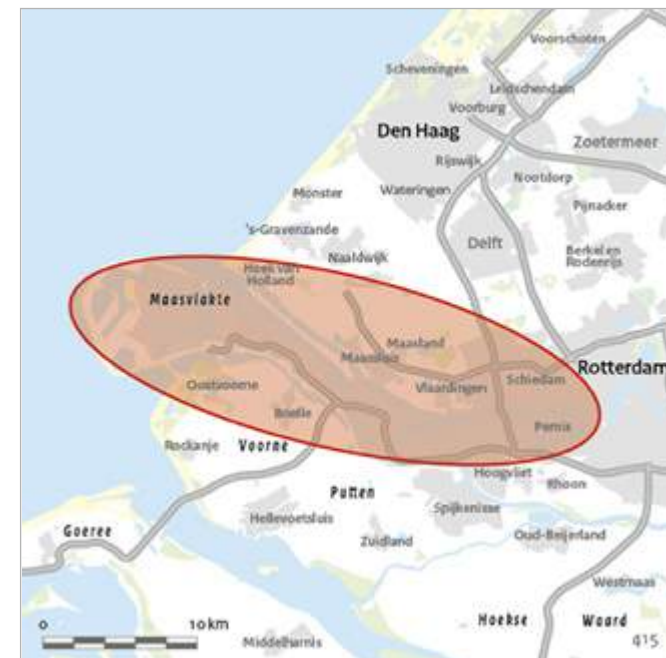
De mainport Rotterdam is in Europa een belangrijk knooppunt voor internationale goederenstromen en een vestigingsplaats voor industrie en logistieke dienstverlening. De mainport is een van de belangrijkste dragers van de Nederlandse economie. Ruimte voor de groei van intercontinentale handelsstromen, en daarmee de havenactiviteiten, is cruciaal. Zonder aanleg van een nieuw haven terrein in zee krijgen de sectoren Deepsea containers, Distributie en Chemische industrie op korte termijn te maken met ruimtekort in de haven van Rotterdam. Dit heeft gevolgen voor de kwaliteit en de concurrentiepositie van de haven en daarmee ook voor de economie. Bovendien vraagt de kwaliteit van de leefomgeving rond de haven dringend om aandacht.

Oplossing

Het kabinet heeft in 2006 een besluit genomen over de ruimtelijke reservering en aanleg van het project Mainportontwikkeling Rotterdam (PMR). PMR is een project met een dubbele doelstelling: de versterking van de positie van de mainport door aanleg van netto 1000 hectare nieuw hoogwaardig haven terrein en de verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving in de regio Rijnmond. Binnen PMR worden daarnaast de achterlandverbindingen van de Maasvlakte verbeterd, allereerst door verbreding van het Breddiep van 75 naar 350 meter. De verbreding is in 2016 gerealiseerd. Ook wordt de Nieuwe Waterweg verdiept van NAP -15,0/-14,5 meter naar NAP -16,3 meter, zodat grotere en dieper stekende zeeschepen het petrochemische cluster beter kunnen bereiken. In 2018 is de aanleg van terrein K2 ten behoeve van het offshore center (70 hectare) afgerond. In 2019 is de verdieping van de Nieuwe Waterweg afgerond.

De doelstelling wordt in de volgende deelprojecten gerealiseerd:

- Landaanwinning, inclusief verplichte natuurcompensatie;
- Aanleg van 750 hectare natuur- en recreatiegebied (drie projecten van respectievelijk 600, 100 en 50 hectare);
- Bestaand Rotterdams Gebied (BRG), uiteenvallend in leefbaarheidsprojecten en intensivering van het ruimtegebruik.

In de uitwerkingsovereenkomsten van de drie deelprojecten zijn de looptijden van de projecten opgenomen. De eerste fase van het deelproject Landaanwinning (buitencontour gereed en aanleg 640 hectare uitgeefbaar haven terrein) was in 2013 gereed. De aanleg van de overige haven terreinen (360 hectare) wordt afhankelijk van de marktvraag uitgevoerd en komt voor rekening en risico van het Havenbedrijf Rotterdam. De haven terreinen van de Tweede Maasvlakte zullen naar verwachting uiterlijk 2040 volledig zijn uitgegeven. In 2017 is gestart met de aanleg van terrein K2 ten behoeve van het offshore center (70 hectare, gereed in 2019).

Project Mainportontwikkeling Rotterdam (vervolg)

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Dit project draagt bij aan het versterken van de internationale concurrentiepositie van de mainport.

Planning

2026: Aanleg van 750 hectare natuur- en recreatiegebied Buijtenland van Rhoon: realisatie van de maatregelen uit het Streefbeeld

2030: Aanleg van 750 hectare natuur- en recreatiegebied Buijtenland van Rhoon: doelen streefbeeld behaald

2033: Natuurcompensatie m.b.t. de landaanwinning behaald en invulling modal shift-doelstellingen

2040: Haventerreinen Tweede Maasvlakte volledig uitgegeven

Politiek/bestuurlijk

Het planologische kader op rijksniveau ligt besloten in de Planologische Kernbeslissing PMR (2006) en het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro 2011). Verder is de uitvoering van het project vastgelegd in het bestuursakkoord (2004) en uitwerkingsovereenkomsten (2005). Voor de verbreding van het Breddiep en de verdieping van de Nieuwe Waterweg is een aanvulling op de Uitwerkingsovereenkomst (UWO) Landaanwinning PMR met het Havenbedrijf afgesloten.

Het uitbreken van de coronacrisis heeft ertoe geleid dat de looptijd van het programma BRG met een jaar is verlengd, zonder gevolgen voor de leefbaarheidsdoelstellingen.

De Tweede Kamer heeft in 2006 PMR als Groot Project aangemerkt volgens de Regeling Grote Projecten (RGP). De minister van IenW heeft, op verzoek van de Kamer, een eindevaluatie opgesteld conform RGP. De Kamer is in 2020 gestart met de procedure om de status Groot Project voor PMR te beëindigen. PMR is in belangrijke mate gerealiseerd en succesvol gebleken, maar het is nog niet af. Er resteren een aantal wezenlijke opgaven, waarvan nu nog niet met zekerheid kan worden gesteld dat de doelstelling daarvoor wordt bereikt. De evaluatie geeft daarom ook aanbevelingen voor de borging van de verdere uitvoering en monitoring van de nog resterende opgaven.

Uitvoering

De verantwoordelijkheid en de risico's voor de uitvoering zijn bij diverse partijen neergelegd (Havenbedrijf Rotterdam, de provincie Zuid-Holland en de gemeente Rotterdam). Binnen het Rijk dragen de ministeries van IenW, EZK, LNV, VRO en Financiën verantwoordelijkheid voor project-onderdelen. De natuurcompensatie bij de landaanwinning wordt onder verantwoordelijkheid van het Rijk uitgevoerd.

TEN-T

Dit project ligt op het kernnetwerk dat onderdeel is van het Europese TEN T-netwerk, op de North Sea-Baltic en North Sea-Rhine-Mediterranean corridors.

Gebied **Zuidwest-Nederland**
Onderwerp **Groot project**
Ministerie **IenW**
Fase **Aanleg**

Project Mainportontwikkeling Rotterdam (vervolg)

Financiën

De bijdrage van het ministerie van IenW is € 1.148 miljoen. Er is nog een andere rijksbijdrage van € 142 miljoen. De uitgekeerde prijsbijstelling 2026 is € 0,9 miljoen. Voor dit project is er geen cofinanciering vanuit de regio.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	1.148	2033
MIRT 2026	1.147	2033
MIRT 2025	1.147	2033
MIRT 2024	1.172	2033
MIRT 2023	1.169	2033
MIRT 2013	1.188	2033
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	-/-40	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	8	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	1.102	96 %
2024	1.102	96 %
2023	1.102	96 %
2022	1.101	94 %
2021	1.100	94 %
2020	1.100	94 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2025** ○ Eind 2024 is de variantenstudie naar beheersmaatregelen voor zoutverspreiding afgerond. De volgende stap is om de voorkeursvariant verder te optimaliseren.
- 2021** ○ In 2020 is extra budget toegekend voor de fase van Lerend implementeren.
- 2020** ○ In 2018 zijn de compenserende maatregelen (verplaatste innamepunten) opgeleverd en is het Kierbesluit in werking gesteld door de minister van Infrastructuur en Waterstaat.
- 2015** ○ Het project is overgegaan naar de aanlegfase.
- 2014** ○ Het project is nieuw opgenomen in het MIRT. Er is € 41,4 miljoen van Verbeterprogramma Waterkwaliteit Rijkswateren naar dit project overgeheveld.

Besluit Beheer Haringvlietsluizen

Opgave

In 1970 werd het Haringvliet in het kader van de Deltawerken door de Haringvlietsluizen van zee afgesloten. Hierdoor verdwenen het zoute water en de invloed van eb en vloed. Trekvissen zoals zalm, zeeforel en glasaal kunnen nu de stroomgebieden van de Rijn en de Maas niet of nauwelijks meer bereiken. Ook de trek naar zee wordt bemoeilijkt, omdat de sluizen alleen bij eb opengaan wanneer er rivierwater moet worden afgevoerd.

Oplossing

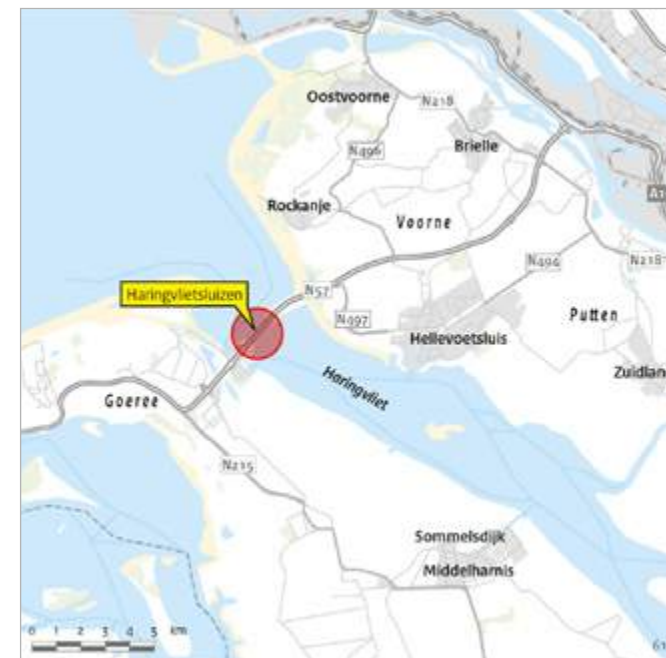
Als een beperkt deel van de Haringvlietsluizen bij vloed op een kier wordt gezet, kunnen trekvissen de stroomgebieden van de Rijn en de Maas weer bereiken. Door het Kierbesluit kan het westelijke deel van de Haringvliet verzilt. De daar gelegen inlaatpunten van het waterschap Hollandse Delta en Evides Waterbedrijf zijn de afgelopen jaren naar het oosten verplaatst, zodat zoetwater voor landbouw, drinkwater en industrie beschikbaar blijft. Bij een lage afvoer van de rivier (minder dan 1500 m³/s) gaan de sluizen bij vloed weer dicht en wordt het Haringvliet 'zoetgespoeld'. De komende jaren zal het Kierbesluit door middel van Lerend implementeren stapsgewijs worden ingevoerd. Daarbij wordt praktijkkennis over zoutverspreiding opgedaan en de visintrek geoptimaliseerd.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Het Kierbesluit draagt bij aan het behalen van de doelstelling uit de Kaderrichtlijn Water voor vis. Daarnaast is het onderdeel van het Rijn Actie Programma.

Planning

2018-2028: Lerend implementeren

Besluit Beheer Haringvlietsluizen (vervolg)

Politiek/bestuurlijk

Overheden en belangenorganisaties begeleiden het Lerend implementeren van het Kierbesluit in de klankbordgroep van het project. Tot 2018 hebben het Rijk, het waterschap en Evides samengewerkt om de innamepunten te verplaatsen. Na 2018 draagt Rijkswaterstaat zorg voor implementatie. Dat is vooral onderzoek. De stakeholders zijn nu veel breder dan alleen waterschap en Evides (in totaal zo'n 20 organisaties).

Financiën

Voor dit project is vanuit het Rijk in totaal circa € 85 miljoen beschikbaar gesteld. (Artikel DF 2.02.02). Het projectbudget is door de prijscompensatie van 2026. De bijdrage van Hollandse Delta en Evides is bij elkaar € 4 miljoen. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn niet onderzocht.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	85	2018/2030
MIRT 2026	85	2018/2030
MIRT 2025	85	2018/2030
MIRT 2024	84	2018/2029
MIRT 2023	84	2018/2029
MIRT 2015	76	2018
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	9	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	3	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	78	92 %
2024	78	92 %
2023	77	91 %
2022	76	90 %
2021	75	89 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** ○ De laatste monitoring vindt eind 2026 plaats. Deze zal verwerkt worden in 2027, waarna decharge wordt aangevraagd.
- 2025** ○ De monitoringsverplichting in het kader van natuurherstel loopt nog tot eind 2026. Na afronding van de monitoring zal decharge worden verleend.
- 2024** ○ Er is een monitoringsverplichting. Na afronding van de monitoring wordt de decharge aangevraagd.
- 2023** ○ De aanleg van vooroeververdediging cluster 3 is afgerond. De decharge is in voorbereiding.
- 2021** ○ De aanleg van vooroeververdediging cluster 2.2 is afgerond. Voor cluster 3 is de aanbesteding succesvol afgerond en de uitvoering gaande.
- 2020** ○ In 2018 is € 8 miljoen toegevoegd aan het projectbudget als gevolg van een scopewijziging. In de nieuwe scope is de eindmijlpaal van het project verschoven van 2021 naar 2023. De aanleiding van deze wijziging is een opgetreden vertraging en eerder opgetreden projectrisico's. Op verzoek van de provincie Zeeland zijn twee locaties toegevoegd aan de vooroeververdediging van het perceel Westerschelde. Deze worden gefinancierd door de provincie Zeeland.

Vooroeververdediging en Herstel steenbekleding Oosterschelde en Westerschelde

Opgave

Vooroeververdediging

In 1992 hebben het Rijk, de provincie Zeeland en de toenmalige waterschappen een overeenkomst gesloten waarin het Rijk de verantwoordelijkheid op zich neemt voor de bestrijding van oevererosie in de Westerschelde. De overeenkomst wordt om de tien jaar stilzijdend verlengd. In 2016 is het voornemen kenbaar gemaakt om de overeenkomst na 2022 niet te verlengen. De toenmalige staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat heeft in 2001 aangegeven dat het Rijk ook de kosten draagt voor de bestrijding van oevererosie langs de Oosterschelde. Deze zeearm is daarmee onderdeel van de (rijks) kustlijn zorg. In 2005 en 2010 constateerden de Zeeuwse waterschappen dat een deel van de vooroevers in de Oosterschelde en de Westerschelde niet voldoet aan de stabiliteitsnormen. Op basis hiervan is bij Rijkswaterstaat een aanvraag voor vooroeververdediging ingediend.

Herstel steenbekledingen Oosterschelde en Westerschelde

Bij een inventarisatie van dijkbekledingen van gezette steen bleek in 1996 dat een groot deel van de dijkbekledingen langs de Oosterschelde en Westerschelde niet voldeed aan de veiligheidsnormen.

Oplossing

Vooroeververdediging

Rijkswaterstaat heeft na beoordeling van de aanvraag voor vooroeververdediging in 2008 vastgesteld dat de versterking van de onderwateroever en het tegengaan van oevererosie naar volgorde van urgentie in drie clusters (1, 2, en 3) wordt aangepakt.

Herstel steenbekledingen Oosterschelde en Westerschelde

Voor de steenbekledingen startte het projectbureau Zeeweringen in 1997 met de verbetering van de bekledingen langs de Westerschelde. In het gebied is een nadere inventarisatie gedaan aan de hand van de uitkomst van de eerste toetsing op grond van de Wet op de waterkering.

Hiermee kwamen ook de steenbekledingen langs de Oosterschelde erbij. Er is in totaal circa 321 kilometer steenbekleding hersteld, waarvan 140 kilometer langs de Westerschelde en 181 kilometer langs de Oosterschelde. In september 2015 is de waterveiligheidsdoelstelling bereikt. In 2017 is decharge verleend.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

In Zeeland is er als gevolg van de stroming een tamelijk grote oevererosie. Door het herstellen van de steenbekleding worden de vooroevers versterkt. Het op deze manier tegengaan van oevererosie levert een adequate bescherming op tegen overstromingen.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2018** Een financiële tegenvaller bij het project Vooroeververdediging is inzichtelijk gemaakt. Deze is onder andere veroorzaakt door compensatiemaatregelen en herstelwerkzaamheden. Na het opnieuw verkrijgen van vergunningen wordt de uitvoering in 2018 verder voorbereid. In 2019 wordt gestart met de uitvoering. De oplevering is voorzien voor 2021.
- 2017** De voortgang van de vooroeververdedigingen-clusters (2.2 en 3) is vertraagd. De oorzaken zijn de ontbinding van het contract en de vernietiging van de Natuurbeschermingswetvergunningen door de Raad van State bij cluster 2.2. De vertraging heeft doorwerking op de uitvoering en de oplevering van het laatste cluster (3).
- 2016** Het taakstellend budget voor de steenbekledingen is verlaagd met € 40 miljoen vanwege afbouw van risicoreservering en een aanbestedings-meevaller. De start van het laatste cluster van de werkzaamheden van de steenbestortingen is twee jaar vertraagd, in afwachting van een uitspraak van de Raad van State. Dit heeft gevolgen voor de oplevering.

Vooroeververdediging en Herstel steenbekleding Oosterschelde en Westerschelde (vervolg)

Planning

2017: Decharge herstel steenbekledingen Oosterschelde en Westerschelde
2023: Oplevering vooroeververdedigingen
2026: De monitoringsverplichting eindigt eind 2026.
2027: Dechargeaanvraag van de monitoringsverplichting

Politiek/bestuurlijk

Convenanten: de volgorde van de verbeteringswerken vooroeververdediging is vastgesteld volgens de Integrale Beoordeling Oosterschelde. Dit is gebeurd in overleg met betrokken waterschappen en provincies. Bij de uitvoering van de werkzaamheden wordt rekening gehouden met de effecten daarvan op natuur, landschap en recreatie. In 2016 is het voornemen kenbaar gemaakt om de overeenkomst daarna niet te verlengen. Hierover worden nu afspraken gemaakt tussen de betrokken partijen.

Uitvoering

De aanleg van de vooroeververdediging (cluster 3) is afgerond. De decharge is in voorbereiding. Het herstel steenbekledingen Oosterschelde en Westerschelde is in 2015 afgerond.

Financiën

Taakstellend budget: € 828 miljoen. Dit budget is in de begroting van het Deltafonds opgenomen onder Dijkversterking en Herstel steenbekleding (Artikel DF 1.02.02). Dit is inclusief € 80 miljoen voor vooroeververdedigingen. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn niet onderzocht.

De budgetdaling betreft een meevaller door minder uitgaven, veroorzaakt door verkregen subsidies die niet voorzien waren en de scope-wijziging locatie Molenpolder (€ -4 miljoen).

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	828	2023
MIRT 2026	827	2023
MIRT 2025	827	2023
MIRT 2024	830	2023
MIRT 2023	830	2023
MIRT 2013	836	2015
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	-8	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	10	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	826	100 %
2024	826	100 %
2023	826	99 %
2022	826	99 %
2021	826	99 %
2020	803	97 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** ○ Aanbesteding afronden en start realisatie
- 2025** ○ Overgang planuitwerkingsfase naar realisatiefase.
- 2024** ○ De planuitwerking en voorbereiding projectbesluit worden voorbereid.
- 2022** ○ Het project is nieuw opgenomen in het MIRT. Het project is overgegaan van de verkenningsfase naar de planning en studiefase.
- 2021** ○ Samen met de regio en Natuurmonumenten is een samenwerkingsovereenkomst opgesteld voor de planuitwerkingsfase van dit project, inclusief een plan van aanpak. Aan de hand daarvan is in de BO MIRT-brief van 15 december 2021 (TK 35925-A, nr. 24) opgenomen dat de planuitwerking voor dit PAGW-project kan worden gestart.
- 2020** ○ In het kader van de bestrijding van de zandhonger in de Oosterschelde is in februari de zandsuppletie Roggenplaat opgeleverd. Eind 2020 is in het BO MIRT besloten dat als vervolg hierop de planuitwerking voor de zandsuppletie Galgeplaat kan worden voorbereid (tranche 2 PAGW).

Zandsuppletie Galgeplaat en Slikken van den Dortsman

Opgave

Sinds de aanleg van de Oosterscheldekering kalven in de Oosterschelde intergetijdengebieden zoals platen, slikken en schorren geleidelijk af. Dat verschijnsel staat bekend als de zandhonger van de Oosterschelde en vormt een bedreiging voor de ecologische waterkwaliteit, natuur, het landschap en recreatie.

Intergetijdengebieden zijn verder van belang voor de regionale economie, onder meer vanwege hun rol bij het invangen van oesterzaad, het bieden van beschutting en voedselaanbod voor mosselpercelen en hun betekenis voor de toeristische sector. Op langere termijn kan door de zandhonger ook de waterveiligheid in het geding komen, omdat intergetijdengebieden op natuurlijke wijze de golfaanval op dijken dempen.

Oplossing

Rijkswaterstaat heeft in opdracht van de toenmalige ministeries van Infrastructuur en Milieu en Economische Zaken een MIRT-verkenning uitgevoerd naar de meest effectieve maatregelen voor de aanpak van de zandhonger in de Oosterschelde. Dat leverde een voorkeursaanpak op, waarbij de effecten van de zandhonger worden bestreden met het suppleren van zand op intergetijdengebieden, te beginnen op de Roggenplaat. Deze locatie was het meest urgent, omdat door de zandhonger de oppervlakte en hoogte van deze plaat snel afnamen. De aanpak van andere locaties is vanaf 2025 aan de orde.

In het BO MIRT van 13 november 2014 is ingestemd met de voorkeursaanpak van de zandhonger van de Oosterschelde. Op grond daarvan is in de winter van 2019-2020 een zandsuppletie uitgevoerd op de Roggenplaat. Over de volgende zandsuppletie, uit te voeren op en in de omgeving van de Galgeplaat, is in het BO MIRT van 26 november 2020 afgesproken dat de planuitwerkingsfase van dat project kon worden voorbereid. De regio, het Rijk en Natuurmonumenten hebben daartoe een samenwerkingsovereenkomst en een plan van aanpak opgesteld. Aan de hand daarvan startte in 2022 de planuitwerkingsfase.

De zandsuppletieprojecten die voortkomen uit de MIRT-verkenning Zandhonger Oosterschelde maken onderdeel uit van de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW). Dat programma werkt aan toekomstbestendige grote wateren, waarin een goede waterkwaliteit en hoogwaardige natuur samengaan met een krachtige economie.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2015** ○ Begin 2015 is aan de hand van een MIRT-verkenning de voorkeursaanpak van de zandhonger in de Oosterschelde bekendgemaakt. Op grond daarvan is als eerste project de Zandsuppletie Roggenplaat gestart.

Zandsuppletie Galgeplaat en Slikken van den Dortsman (vervolg)

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

De zandsuppleties in de Oosterschelde dragen bij aan:

- het zoveel mogelijk beperken van de achteruitgang van Natura 2000-gebieden;
- herstel van deze plaat en slikken verbetert de ecologische waterkwaliteit van de Oosterschelde. Hiermee draagt het bij aan het KRW-doel 'verondiepen watergang-/systeem';
- de instandhouding van de landschaps- en recreatiefunctie;
- de waterveiligheid en de regionale economie.

Planning

De planuitwerking is in 2025 afgerond. Het ontwerp is afgestemd met stakeholders en door IenW en LVVN goedgekeurd. In 2025 is positief besloten over de start van de realisatiefase. Het project wordt naar verwachting in de winter van 2026-2027 opgeleverd.

Betrokken partijen

De ministeries van IenW en LVVN zijn de opdrachtgevers voor het PAGW-project 'Zandsuppletie Galgeplaat en Slikken van den Dortsman en omgeving'. Er wordt samengewerkt met de provincie Zeeland, Natuurmonumenten en Stichting Nationaal Park Oosterschelde. Gemeenten en vertegenwoordigers van de recreatie- en schelpdiersector zijn actief bij de voorbereiding en uitvoering van het project.

Politiek/bestuurlijk

Het project maakt deel uit van tranche 2 van de PAGW. Het primaire doel van het project is om de achtergang van internationaal beschermde intergetijdengebieden zoveel mogelijk te beperken en zo bij te dragen aan de instandhouding van de unieke estuariëne natuur van het deltagebied.

Uitvoering

In 2026 is de aanbesteding en gunning van het project succesvol afgerond. Tussen 1 oktober 2026 en 31 maart 2027 moet het project gerealiseerd worden. Voor goede samenwerking tijdens de uitvoering is een aanvullende samenwerkingsovereenkomst getekend tussen Provincie Zeeland, Natuurmonumenten en Rijkswaterstaat.

Zandsuppletie Galgeplaat en Slikken van den Dortsman (vervolg)

Financiën

Het initieel voorziene budget voor het project bedraagt € 22,5 miljoen. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. Een bijdrage van € 20 miljoen is toegezegd vanuit de middelen van de PAGW. De regio draagt € 2,5 miljoen bij als cofinancier van dit project.

Voor het goedgekeurde ontwerp was € 6,5 miljoen extra nodig. Deze dekking is gevonden binnen het PAGW-budget (€ 5,5 miljoen) en de provincie Zeeland (€ 1 miljoen).

Begin 2026 ondervond het project een aanbestedingstegenvaller van € 5 miljoen. Dit is deels binnen het project zelf opgelost en deels is aanvullende financiering vanuit regionaal vaargeulonderhoud gevonden. Het resterende tekort van € 2,1 miljoen is gefinancierd vanuit het PAGW budget

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	27,6	2026-2027
MIRT 2026	25,5	2026-2027
MIRT 2025	20	2026-2027
MIRT 2024	20	2026-2027
MIRT 2023	20	2026-2027
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	7,6	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	0	

* Gegevens over vijf jaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

Zuid-Nederland

› Gebiedsopgave	290
› Projectenkaart	292
› Projectenoverzicht	293
› Project- en programmabladen	294

Zuid-Nederland

De MIRT-regio Zuid-Nederland omvat de provincies Limburg en Noord-Brabant. Kenmerkend zijn de Brainport, de vele middelgrote steden, de maakindustrie en de agrifoodsector.

Noord-Brabant bestaat uit een geïntegreerd geheel van stedelijke regio's en netwerken, ingebed in een agrarisch natuurlandschap (het Brabants Mozaïek). Het polycentrische netwerk van steden en dorpen is sterk verbonden met stedelijke regio's zoals de Randstad, Antwerpen en andere stedelijke gebieden in Noordwest-Europa.

Noord-Brabant speelt een belangrijke rol op het gebied van agrifood, hightech, logistiek en industrie. Dit komt door de aanwezigheid van onderzoeks- en kennisinstellingen, kennisintensieve bedrijven en hoogwaardige maakindustrie. De Brainportregio vormt hiervan het kristallisatiepunt. De economie is concurrerend en internationaal georiënteerd. Dit is te danken aan een goede fysieke en digitale infrastructuur, toonaangevende bedrijven en sterke kennis- en innovatiekracht, in combinatie met een netwerk van aantrekkelijke steden en dorpen in een groene leefomgeving.

Ook Limburg ligt strategisch tussen de Nederlandse en Belgische mainports en Noordrijn-Westfalen, met daarin onder andere het Ruhrgebied. Agrifood, chemie, materialen, (hightech) maakindustrie en life sciences zijn veelbelovende economische sectoren. Deze sectoren hebben ruimte nodig om te kunnen groeien en te verduurzamen richting een circulaire economie en energietransitie. Limburg heeft daarnaast een grote logistieke sector en een bloeiende vrijetijdseconomie.

Naast economische groei speelt ook de wateropgave in Zuid-Nederland een belangrijke rol. Deze opgave kent veel facetten: wateroverlast, droogte, waterkwaliteit, veiligheid en de beschikbaarheid van zoetwater.

Mobiliteit in Zuid-Nederland

Voor Zuid-Nederland zijn zes hoofdogaven voor mobiliteit vastgesteld:

1. bereikbaarheid voor stad en dorp;
2. stevig verbeteren brede welvaartsaspecten veiligheid, leefomgeving en gezondheid;
3. benutten kansen grensoverschrijdend;
4. multimodale goederenaanpak;
5. kwaliteitsopgave spoor en BRT/HOV;
6. weg: een brede aanpak bereikbaarheid van het hoofdnetwerk.

Deze opgaven worden verder uitgewerkt in een Multimodale Agenda voor Zuid-Nederland, waarin het perspectief van Brede Welvaart centraal staat.

Het goederentransport, in het bijzonder het vervoer over de corridors tussen mainports, de bovengemiddelde knooppunten Moerdijk, Tilburg, Venlo en Sittard-Geleen (Chemelot) en verder over de grenzen is een landsdeel overstijgende opgave. Meerdere corridors doorsnijden Noord-Brabant en Limburg. Het gaat in deze opgave zowel om betere bereikbaarheid als de optimale benutting van infrastructuur, externe veiligheid en de verschuiving van goederenvervoer van weg naar water, spoor en buisleidingen.

Opgaven op het gebied van verduurzaming en veiligheid spelen bij alle vormen van verkeer en vervoer. De verkeersveiligheid in Noord-Brabant en Limburg is al jaren beneden het Nederlands gemiddelde. De inrichting van de mobiliteitsnetwerken kan in belangrijke mate bijdragen aan de verbetering hiervan.

Aanpak

Rijk en regio werken in programma's en projecten samen aan de mobiliteit- en wateropgaven in Zuid-Nederland, zoals in het Programma Goederenvervoercorridors en SmartwayZ.NL. Ook wordt in Noord-Brabant gewerkt aan verstedelijkingsstrategieën, waarin de woonopgave in samenhang met bereikbaarheid wordt beschouwd. De Limburgse evenknie daarvan is Limburg Centraal.

De aanpak van wateropgaven is geborgd in het Nationaal Water Programma en het Deltaprogramma. Doel hiervan is Nederland te beschermen tegen overstromingen, te zorgen voor voldoende zoetwater en de inrichting van het land klimaatbestendig te maken. In het Programma Integraal Riviermanagement (IRM) werkten regionale overheden en het Rijk vanuit één gezamenlijke visie samen aan een veilig, bevaarbaar, vitaal en aantrekkelijk Maas- en Rijngebied. Sinds april 2025 krijgt dit een vervolg in het Programma Ruimte voor de Rivier 2.0, waarin Rijk en regio samenwerken aan een toekomstbestendig rivierengebied.

Projectenkaart Zuid-Nederland

Verkenning

1. A2/N2
2. A58 Tilburg-Breda
3. Programma Brainport Eindhoven
4. Bosch Centraal (was Hub 's Hertogenbosch)
5. Gebiedsontwikkeling Vierwaarden
6. Zuidelijk Maasdal

Planning en studies

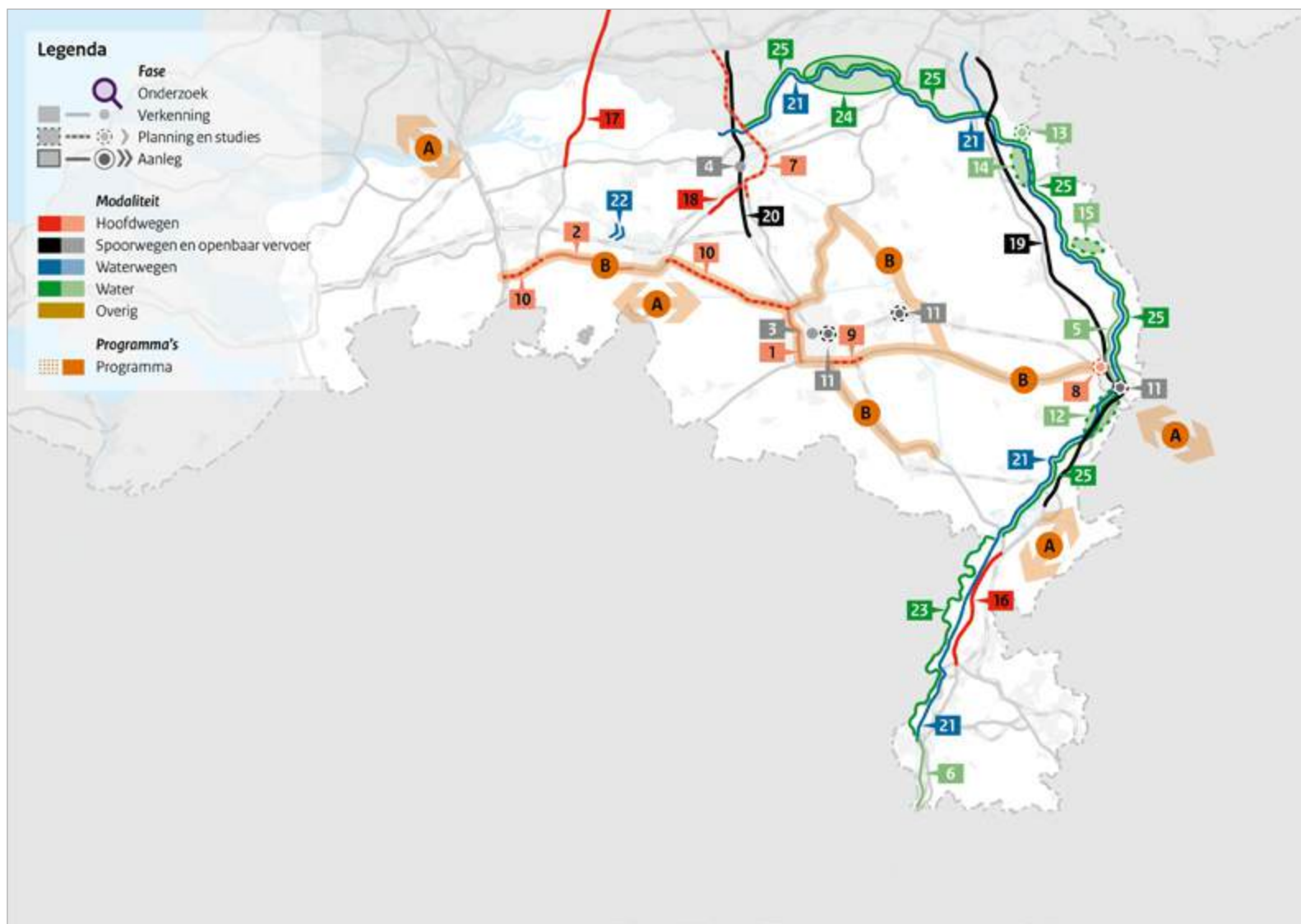
7. A2 Deil - 's Hertogenbosch - Vught
8. A67 / A73 knooppunt Zaarderheiken
9. A67 Leenderheide-Geldrop
10. InnoVA58
11. Spoorknoop Eindhoven
12. Baarlo-Hout Blerick
13. Lob van Gennepe
14. Oeffelt
15. Well

Aanleg

16. A2 Het Vonderen - Kerensheide
17. A27 Houten - Hooipolder
18. N65 Vught - Haaren
19. Maaslijn
20. PHS Meteren Boxtel
21. Maasroute, modernisering fase 2
22. Wilhelminakanaal Sluis II
23. Grensmaas
24. Meanderende Maas
25. Zandmaas

Programma's

- A** Programma Topcorridors
- B** Programma SmartwayZ.NL

Projectenoverzicht Zuid-Nederland

Totaal projecten: 27

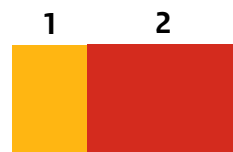
Hoofdwegen
Projecten: 9

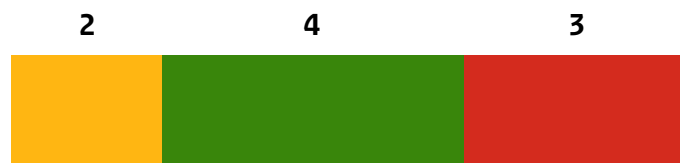
Spoorwegen en OV
Projecten: 5

Vaarwegen
Projecten: 3

Water
Projecten: 9

Aanvullende projecten
Projecten: 1

Fases

Programma's

Verkenning

Planning en studies

Aanleg

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2025** Tijdens het Bestuurlijk Overleg MIRT 2024 tussen Rijk en de regio zijn voor de Meerjarige Multimodale Agenda (MMA) zes hoofdpogaven vastgesteld. Deze opgaven worden als vertrekpunt meegenomen bij de verdere gezamenlijke uitwerking van de MMA in 2025. Daarnaast is het werkprogramma SmartwayZ.NL 2025-2027 geconcretiseerd en vastgesteld. Financiering vindt plaats uit de reserves van het programma SmartwayZ.NL.
- 2024** Tijdens het Bestuurlijk Overleg MIRT 2023 tussen het Rijk en de regio is naar aanleiding van de strategische heroriëntatie bevestigd dat SmartwayZ.NL de integrale tafel is voor het strategisch gesprek over bereikbaarheid in Zuid-Nederland. Daarnaast werken het Rijk en de regio samen aan een multimodale agenda voor Zuid-Nederland en is een nieuw werkprogramma SmartwayZ.NL 2024-2027 vastgesteld in de Programmaraad SmartwayZ.NL.
- 2023** In 2023 vindt een strategische heroriëntatie plaats van het programma SmartwayZ.NL. Hierbij worden het doel en de governance van het programma tegen het licht gehouden. Aanleiding hiervoor is onder meer de herprioritering van het Mobiliteitsfonds. Deze infraprojecten vormden van oudsher een belangrijk fundament onder het programma.

Aanleiding en doel

Het blijft van groot belang dat Zuid-Nederland toegankelijk en bereikbaar blijft voor inwoners, werknemers, bezoekers en vervoerders. De keuzes die gemaakt worden in het mobiliteitssysteem zijn van grote invloed op maatschappelijke uitdagingen, en vice versa. In de afgelopen jaren is met kennisdeling, het toepassen van innovatie en met de uitvoering van vele projecten bijgedragen aan de bereikbaarheid van Zuid-Nederland.

Vanuit het programma SmartwayZ.NL is de afgelopen ruim zeven jaar samen met Brabantse en Limburgse partners gewerkt aan slimme oplossingen om Zuid-Nederland bereikbaar te houden. Met het pauzeren van een aantal belangrijke wegenprojecten wordt het perspectief op de toekomst anders dan voorheen. De omgeving is veranderd en daarmee ook de uitdagingen. Dat vraagt om een programma dat niet enkel meer focust op het mobiliteitsdomein, maar breder kijkt. De mens staat centraal, met brede welvaart als kapstok.

Opbouw van het programma

Vanuit de brede welvaart als kapstok zijn voor het programma vijf doelen gedefinieerd:

1. Minder verplaatsingen
2. Veilige verplaatsingen
3. Gezonde en schone verplaatsingen
4. Inclusieve verplaatsingen
5. Efficiënte verplaatsingen

Het programma SmartwayZ.NL bestaat uit drie samenhangende onderdelen: Gebiedsgerichte Realisatie, Innovatie & Ontwikkeling en Shared Services. SmartwayZ.NL werkt op een programmatische basis. Dit betekent dat betrokken partijen nauw samenwerken in een netwerk om de doelstellingen van het programma te bereiken en aan te sluiten bij de behoeften van de partners. De activiteiten en projecten moeten bijdragen aan de doelstellingen van het programma en bijdragen aan het versnellen van de mobiliteitstransitie en het verbeteren van de brede welvaart in Zuid-Nederland.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2022** • Het Rijk en de regio besluiten de bereikbaarheids- en verstedelijkingsvraagstukken in de Brainportregio (zie het blad 'Verstedelijking en mobiliteit Brainportregio') onder te brengen bij de programmaraad SmartwayZ.NL.
- 2021** • De rijksstructuurvisie, met daarin opgenomen de voorkeursbeslissing voor de A67 Leenderheide - Zaarderheiken, is vastgesteld. Ook het uitvoeringsplan is vastgesteld. Hierin staan concrete voorstellen om het programma de komende vier jaar te versnellen en daarmee de bereikbaarheid te verbeteren.
- 2020** • De ontwerpprijsstructuurvisie voor de A67 Leenderheide-Zaarderheiken is vastgesteld.
- 2019** • Voor het deelprogramma A58 Tilburg - Breda wordt een MIRT-verkenning gestart. Hiervoor wordt € 35 miljoen rijksbudget gereserveerd.
- 2018** • Voor de A2 Weert - Eindhoven wordt geen verkenning gestart, maar wordt een no-regret-pakket uitgewerkt.

Programma SmartwayZ.NL (vervolg)

MIRT-projecten (in afstemming met dit programma)

- A2 Deil - Vught (gepauzeerd)
- A2 Het Vonderen - Kerensheide (realisatie)
- A27 Houten - Hooipolder (realisatie)
- A58 Tilburg - Breda (gepauzeerd)
- A67 Leenderheide - Geldrop (gepauzeerd)
- InnovA58 (het projectdeel A58 St. Annabosch - Galder is gepauzeerd; het projectdeel A58 Eindhoven - Tilburg (planning en studies) is niet gepauzeerd)
- A67/A73 Knooppunt Zaarderheiken (planning en studies)
- Spoorwaaier Eindhoven (voorheen Toekomstvast Spoor Zuidoost-Nederland)

Het programma is adaptief ingericht. Vooraf wordt niet meer alles voor de lange termijn geprogrammeerd, zodat ruimte blijft bestaan voor het inspelen op veranderende omstandigheden en nieuwe technologische mogelijkheden. Door stikstofproblematiek, financiële tekorten en schaarse uitvoeringscapaciteit is de planning van een aantal MIRT-projecten herijkt (zie voor meer informatie het betreffende MIRT-blad). De activiteiten in het programma zijn te relateren aan de volgende opgaven in Zuid-Nederland:

- Oplossingen/alternatieven voor gepauzeerde wegenprojecten (hoofdwegenet en provinciaal)
- Bereikbaarheid van verstedelijkingslocaties en dorpen
- Bereikbaarheid van maatschappelijke voorzieningen, sociale contacten en werk
- Bijdragen aan het versterken van brede welvaart (leefomgeving, veiligheid en gezondheid)

TEN-T

Dit project ligt op het uitgebreide netwerk dat onderdeel is van het Europese TEN-T-netwerk.

Meer informatie
www.smartwayz.nl

A2/N2

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** In het Bestuurlijk Overleg MIRT van januari 2026 is afgesproken de Noordwestelijke ontsluiting versneld uit te voeren, mede vanwege de opening van de eerste fase van de ASML-campus op Brainport Industries Campus Noord begin 2028. Er zijn nadere afspraken gemaakt over de verdeling van het budget voor de Noordwestelijke ontsluiting.
- 2025** In het Bestuurlijk Overleg (BO) MIRT 2024 is afgesproken om te starten met de verkenning en is een verdeling gemaakt in de bijdragen van Rijk en regio voor deze integrale verkenning. In mei 2025 is de startbeslissing voor de integrale MIRT-verkenning A2/N2, Brainportlijn en Noordwestelijke ontsluiting formeel genomen. Daarmee is een budget van € 415 miljoen overgeheveld naar de post Verkenningen van het Mobiliteitsfonds.
- 2024** In het Beethovenconvenant (28 maart 2024) is een besluit genomen over nieuwe investeringen in de Brainportregio Eindhoven, waaronder een integrale MIRT-verkenning naar het hoofdwegenet/onderliggend wegennet A2/N2, de tangente Brainportlijn (tracé A2/N2) en Noordwestelijke ontsluiting.
- 2023** Eind 2022 zijn in het BO MIRT investeringsbeslissingen genomen voor de Brainport Eindhoven. Voor de netwerkstrategie HWN/OWN Brainport Eindhoven is besloten om het MIRT-onderzoek te actualiseren met de meest recente inzichten.

Opgave

Om ervoor te zorgen dat Nederland een aantrekkelijke vestigingsplaats blijft voor de microchipsector en zijn toeleveranciers, heeft het vorige kabinet in het Beethovenconvenant afspraken gemaakt op het gebied van onderwijs, kennis en ruimtelijke infrastructuur (waaronder mobiliteit).

Voor mobiliteit is er in totaal voor € 1 miljard aan maatregelen overeen gekomen. Daarvan is € 503 miljoen (Rijk: € 415 miljoen, Regio: € 88 miljoen) bestemd voor de aanpak van het Hoofdwegenet A2/N2, inclusief de Brainportlijn en Noordwestelijke ontsluiting van de Brainportregio. In het BO MIRT 2024 heeft de minister van IenW met de regionale bestuurders afgesproken in 2025 hiervoor de verkenning te starten.

Opgave A2/N2

Van oudsher speelt de auto een belangrijke rol bij verplaatsingen in dit deel van Nederland. Dat zorgt ervoor dat er op dit moment al sprake is van vertraging op de wegen in de Brainportregio Eindhoven. Met de verwachte groei neemt deze vertraging – zonder ingrijpen – verder toe. De meeste vertraging rondom de Brainportregio Eindhoven* is op de Randweg A2/N2 aan de westzijde. De A2 heeft daarnaast een belangrijke functie voor het doorgaande verkeer dat via de regio Eindhoven rijdt. Eerdere onderzoeken** wijzen uit dat ook met de inzet op een mobiliteitstransitie er een opgave blijft op de Randweg A2/N2. En dat het gezien de opgaven voor de hand ligt om te starten met het aanpakken van de westzijde van de Randweg.

Opgave Brainportlijn

* De vertraging op de westzijde van de Randweg Eindhoven A2/N2 bedroeg in 2023 tussen de 250 en 500 voertuigverliesuren op een gemiddelde werkdag. Rijkswaterstaat (2024). Rapportage Rijkswegennet 2023.

** Het gaat om: Studio Bereikbaar (2021). Netwerkstrategie HWN/OWN Eindhoven. Eindrapportage en Studio Bereikbaar (2024). Actualisatie netwerkstrategie HWN-OWN A2/N2 Eindhoven.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2022** In 2021 is het vervolg op het MIRT-onderzoek uitgevoerd. Vanwege het niet doorgaan van het Bestuurlijk Overleg MIRT eind 2021 (vanwege het demissionaire kabinet) is de besluitvorming van investeringsbeslissingen voor de Brainport Eindhoven naar 2022 verschoven.
- 2021** Na besluitvorming in het Bestuurlijk Overleg MIRT 2020 is besloten om een vervolg-MIRT-onderzoek uit te voeren naar de netwerkstrategie voor het HWN en het OWN voor de Brainport Eindhoven.

A2/N2 (vervolg)

Naast inzet op bereikbaarheid per auto is ook de bereikbaarheid van de westzijde van de Brainportregio met het openbaar vervoer (OV) een punt van aandacht. Het OV-netwerk biedt onvoldoende kwaliteit en capaciteit om de enorme mobiliteitsgroei op de economische toplocaties op te vangen. Het ontbreekt aan rechtstreekse en snelle OV-verbindingen naar de werklocaties rondom de A2/N2. De OV-verbindingen lopen nagenoeg allemaal (trein, Hoogwaardig OV, bus) via het centraal station van Eindhoven, waardoor vanuit vele kernen uit de regio een overstap of omreis nodig is om werklocaties aan de westzijde te bereiken.

De ambitie is de ontwikkeling van een Brainportlijn met een Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV)-tracé aan de westzijde van de Brainportregio, waarlangs verschillende OV-lijnen rijden. Dit bij voorkeur via vrijliggende busbanen voor een snelle verbinding naar de economische toplocaties. Uit eerder onderzoek*** is een studievariant naar voren gekomen met een kerncorridor met vrijliggende infrastructuur op een gedeelte van de Rijkswegen A2/N2. Op basis hiervan zijn de financiële afspraken in het Beethovenconvenant gemaakt. De uitlopers van deze Brainportlijnen zullen ook verbonden zijn met Brainporthubs die om de agglomeratie heen liggen, langs de autosnelwegen in alle windrichtingen. Hier kan men overstappen op HOV.

De integrale verkenning van een capaciteitsuitbreiding op de A2/N2, samen met infrastructuur voor de Brainportlijn, maakt deze MIRT-verkenning uniek. Hierdoor kan gestreefd worden naar een duurzaam mobiliteitssysteem in het westelijk deel van de Brainport, waaronder een robuuste A2/N2, om hier ook in de (verre) toekomst zorg te dragen voor de bereikbaarheid van de woon- en werklocaties.

Opgave Noordwestelijke ontsluiting

De Noordwestelijke ontsluiting gaat om het onderliggend wegennet (OWN). Brainportregio Noordwest is het concentratiegebied van nieuwe ontwikkelingen: de versnelde ontwikkeling van BIC-Noord, de bestaande clusters van economische activiteiten en de ontsluiting van het gebied via de Brainportlijn. Een belangrijk element hierin is de verbreding van de onderdoorgang onder de A58 tussen Eindhoven en Tilburg (onderdoorgang Erica). Tijdens het Bestuurlijk Overleg MIRT van januari 2026 is afgesproken de Noordwestelijke ontsluiting versneld uit te voeren, mede vanwege de plannen om in 2028 de eerste fase van de ASML-campus op BIC-Noord te openen.

Oplossing

De verkenningen onderzoeken oplossingen voor de knelpunten aan de westzijde van de Brainportregio Eindhoven. Daarbij is voor de A2/N2 een capaciteitsuitbreiding voor het autoverkeer noodzakelijk. Voor directe bereikbaarheid van de economische toplocaties met het OV is een goede infrastructuur voor een betrouwbare Brainportlijn nodig. En voor het onderliggend wegennet aan de Noordwestzijde van de Brainportregio zijn middelen gereserveerd om het verkeer aldaar te ontsluiten.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Het project draagt bij aan het verbeteren van de regionale, nationale en internationale bereikbaarheid. Door de integrale aanpak met de Brainportlijn wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan de mobiliteits-transitie. Het verbeteren van de bereikbaarheid van de Brainportregio Eindhoven is in het Beethovenconvenant benoemd als opgave van nationaal belang.

Planning

In 2027 wordt de verkenning A2/N2 afgerond met het nemen van een voorkeursbeslissing.

*** Keypoint (2023). Ontwerpstudie tangent Brainportlijn.

A2/N2 (vervolg)

Betrokken partijen

Het Rijk (IenW) is opdrachtgever van de MIRT-verkenning A2/N2. Voor de regionale verkenningen is de gemeente Eindhoven de trekker namens de gemeenten Eindhoven, Best, Oirschot en Veldhoven. Ook zal er afstemming plaatsvinden met andere gemeenten (vertegenwoordigd door de Metropoolregio Eindhoven) en de provincie Noord-Brabant. De provincie is als concessiehouder voor het openbaar vervoer een belangrijke speler. Daarnaast kunnen belanghebbenden hun zienswijze kenbaar maken in een participatieproces.

File top 50

Deze verkenning levert een bijdrage aan het oplossen van de fileknelpunten 12, 36 en 38 uit de file top 50. Deze lijst is samengesteld door Rijkswaterstaat op basis van de filegegevens van 1 mei 2025 tot en met 30 april 2026.

TEN-T

Dit project ligt op het uitgebreide netwerk dat onderdeel is van het Europese TEN-T-netwerk.

Financiën

In het Beethovenconvenant is € 503 miljoen beschikbaar gesteld voor alle drie de onderdelen van de integrale MIRT-verkenning. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. In onderstaande tabel is weergegeven welk gedeelte het Rijk en welk gedeelte de regio bijdraagt. Het grootste gedeelte van het totale bedrag (€ 309 miljoen) is gereserveerd voor de A2/N2.

	Totaal	Rijk	Regio
Opgave voor integrale verkenning	503	415*	88
Waarvan A2/N2	309	309	0

Tabel 1: budget voor opgaven westzijde Brainportregio.

* exclusief ontvangen prijsbijstelling

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2025** ○ In het Bestuurlijk Overleg MIRT 2024 is afgesproken dat zowel Rijk als regio € 23 miljoen beschikbaar stellen voor de uitvoering van een alternatief mobiliteitsmaatregelenpakket vanaf 2025 om de effecten van het pauzeren te verzachten voor de stedelijke regio Breda-Tilburg.
- 2023** ○ Het Rijk en de regio hebben afgesproken de onderzoeksfase van de MIRT-verkenning A58 aan te houden, zonder de ontwerpstructuurvisie ter inzage te leggen. Het project is gepauzeerd in het kader van de herprioritering van het Mobiliteitsfonds.
- 2022** ○ Afronding van de verkenning is vertraagd, met name vanwege stikstof.
- 2019** ○ Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.

A58 Tilburg-Breda

Opgave

De A58 tussen Tilburg en Breda is een deelopgave van het programma SmartwayZ.NL. In de deelopgave A58 Tilburg - Breda wordt gezocht naar de 'slimste oplossing' om de bereikbaarheid te vergroten. Uit een marktverkenning blijken zowel Smart Mobility en gedragsmaatregelen als fysieke capaciteitsuitbreiding kansrijk. De effecten van alleen Smart Mobility en gedragsmaatregelen zijn op het moment nog niet goed in te schatten, maar lijken onvoldoende om de verkeersproblematiek op te lossen. In de Nationale Markt- en Capaciteitsanalyse (NMCA), waarin naast de mobiliteitsontwikkeling ook de potentiële bereikbaarheidsopgaven op de lange termijn in beeld worden gebracht, blijkt dat de economische verlieskosten op de A58 tussen Tilburg en Breda rond 2030 zo'n € 50 miljoen op jaarbasis bedragen. Dit, samen met de resultaten van de marktverkenning, was aanleiding een formele MIRT-verkenning te starten.

Oplossing

De oplossing ligt in capaciteitsuitbreiding, in combinatie met aan Smart Mobility-gerelateerde oplossingen die verder worden uitgewerkt binnen het programma SmartwayZ.NL. Ook kansrijke oplossingsrichtingen uit de marktverkenning A58 Tilburg - Breda zijn hier onderdeel van.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Het project draagt bij aan de verbetering van de regionale en (inter) nationale bereikbaarheid van de regio. De A58 verbindt de mainport Rotterdam met het Duitse achterland en is een belangrijke route voor goederenverkeer richting Duitsland en verder Europa in. Als onderdeel van de Europese C-ITS corridor (Coöperatieve Intelligente Transport Systemen) is de A58 ook van belang. Deze corridor loopt van Rotterdam, via Breda, Tilburg en Eindhoven naar Venlo en Duitsland.

A58 Tilburg-Breda (vervolg)

Planning

De herprioritering van het Mobiliteitsfonds in 2023 is van invloed op dit project. Dit betekent dat het project tot nader order gepauzeerd is. Meer informatie hierover staat in het toelichtende blad over de herprioritering aan het begin van dit MIRT-overzicht.

Betrokken partijen

De provincies Noord-Brabant en Limburg, de gemeenten Tilburg en Breda en de SmartwayZ.NL-partners zijn bij dit project betrokken.

Politiek/bestuurlijk

In de Programmaraad SmartwayZ.NL en het Bestuurlijk Overleg MIRT is de bestuurlijke voorkeur vastgesteld voor het alternatief, waarmee de A58 Tilburg - Breda wordt uitgebreid met een extra rijstrook per richting, hoofdzakelijk in de middenberm (uitbreiding 2x3 'naar binnen'). Bij voldoende budget, uitvoeringscapaciteit en stikstofruimte kan de MIRT-verkenning na actualisatie alsnog worden afgerond.

TEN-T

Dit project ligt op het uitgebreide netwerk dat onderdeel is van het Europese TEN-T-netwerk.

Financiën

De Rijksreservering voor dit project is volledig afgeroomd vanwege het pauzeren van het project en na besluitvorming over het restbudget van het Rijk. De regio heeft voor een alternatief mobiliteitsmaatregelenpakket € 23 miljoen gereserveerd. Het Rijk draagt eveneens € 23 miljoen hieraan bij vanuit het restbudget.

Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt in de vorm van een regionale bijdrage. Het gereserveerde projectbudget voorafgaand aan de herprioritering bedroeg € 59 miljoen, inclusief regionale bijdrage (prijsspeil 2022). Bij vaststelling van het voorkeursalternatief zouden definitieve afspraken worden gemaakt over de kostenverdeling tussen het Rijk en de regio, waarbij als uitgangspunt een verdeling geldt van een derde voor de regio (tot een maximale provinciale bijdrage van € 20 miljoen exclusief btw) en twee derde voor het Rijk.

File top 50

Dit project levert een bijdrage aan het oplossen van fileknelpunt 49 uit de file top 50. Deze lijst is samengesteld door Rijkswaterstaat op basis van de filegegevens tussen 1 mei 2025 en 30 april 2026.

Meer informatie

Ga voor meer informatie naar de website van SmartwayZ via www.SmartwayZ.nl.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

2026

Vanuit de WoMo-middelen is aanvullend € 9 miljoen prijsbijstelling voor 2025 toegevoegd aan het projectbudget voor de Multimodale Knoop (MMK). Voor de Multimodale Knoop heeft de gemeente Eindhoven een voorkeursbeslissing genomen. De planning is geactualiseerd, omdat met de uitkomsten van de verkenning een reëlere inschatting van de verdere voorbereidingen van het project is gemaakt. Van de Rijksbijdrage van € 87 miljoen, die naar aanleiding van het convenant Beethoven bij het BO MIRT 2024 toegekend is aan het project Hoogwaardig Openbaar Vervoer Lijn 4 (HOV4), heeft € 43 miljoen betrekking op de aanleg van de tunnelmond in het ondergronds busstation (MMK) en € 44 miljoen op de stedelijke inpassing van HOV4. De € 44 miljoen is overgeboekt naar MF 14.03. Hiermee zijn de budgetten voor HOV4 uit de Brainportdeal van 2022 en de Beethovendeal van 2024 samengevoegd tot één budget.

Met de regio en spoorpartijen is afgesproken dat IenW aan ProRail opdracht geeft voor de planuitwerking van de spoorse scope van Brainport Eindhoven. Betreffende planuitwerking wordt met budget van de MMK (Brainport Eindhoven) gefinancierd en om die reden is € 1,5 miljoen overgeboekt naar Spooknoop Eindhoven (MF 13). Daarnaast wordt, om zicht te kunnen houden op gezamenlijke uitwerking van de spooknoop Eindhoven en de multimodale knoop Eindhoven, aan ProRail in het kader van de

Programma Brainportregio Eindhoven

Opgave

De Brainportregio is een unieke economische regio, waar een ruimtelijke schaa sprong voor werken en wonen essentieel is voor de verdere economische ontwikkeling, de economische veiligheid van Nederland en de strategische autonomie van Europa. Maar de groei heeft ook een keerzijde: het zorgt voor een toename van de mobiliteit en een toenemende druk op de woningmarkt en op de leefbaarheid.

Om de effecten en mogelijke oplossingen van de schaa sprong tot 2030 in beeld te brengen, is in 2020 een MIRT-onderzoek Verstedelijking en Mobiliteit Brainport gestart. Dit MIRT-onderzoek is in 2025 geactualiseerd, met een doorkijk richting 2050, en afgerond bij het BO MIRT in januari 2026.

De bereikbaarheid van de Brainportregio per spoor zit aan zijn maximum. Vanaf 2026 belemmert de bestaande spoorcapaciteit de doorgroei naar hoogfrequent spoorvervoer en extra grensoverschrijdende spoorverbindingen, zoals een IC naar Aken. Daarnaast maken de bestaande knelpunten in de spoorknoop Eindhoven het spoorsysteem onvoldoende betrouwbaar en robuust.

Om oplossingen te bieden voor de brede opgaven in de Brainportregio, zijn in de Brainportdeal van 2022 afspraken gemaakt over investeringen in:

- De ontwikkeling van de multimodale knoop aan de noordzijde van het station
- De hoogwaardige ov-verbinding HOV4
- De spoorse opgave (stap 1 MIRT-verkenning Spooknoop Eindhoven)
- De A58 Eindhoven - Tilburg
- Het mobiliteitstransitiepakket 1 (KTM1)

In 2024 is in het convenant tussen Rijk en regio voor investeringen in het ondernemingsklimaat voor de microchipsector afgesproken dat de groei van de Brainportregio wordt gestimuleerd door wederzijdse investeringen in:

- De ontwikkeling van de multimodale knoop noordzijde station
- De hoogwaardige ov-verbinding HOV4

- De aanpak van de A2 en de N2, inclusief een verkenning naar een Brainportlijn en de Noordwestelijke Ontsluiting
- Een mobiliteitspakket voor aanvullende hubs, fietsverbindingen en een werkgeversaanpak in de regio

Verder worden binnen de MRE-regio tot en met 2030 circa 45.000 woningen toegevoegd (woondeal) en er zijn afspraken gemaakt over de ruimtelijke opgave in de regio in het verstedelijkingsakkoord SGE (2001). Deze woningen en opgaven worden deels gerealiseerd binnen de twee grootschalige NOVEX woningbouwlocaties Knoop XL en HOV-4. Beide locaties vormen een nieuw, hoogstedelijk woon- en werkmilieu in het hart van de Brainportregio. Hiertoe worden op beide locaties bijna 11.500 woningen gerealiseerd tot en met 2030 en nog eens bijna 10.000 woningen na 2030.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

verkenning voor de spoorknoop een beschikking afgegeven voor de beperkte onderzoeksopdracht voor nieuwe zijperrons op Eindhoven CS. Deze kosten ad €2,7 miljoen worden eveneens gefinancierd vanuit het budget van de MMK (Brainport Eindhoven) en ook overgeboekt naar Spoorknoop Eindhoven (MF 13)

2025

In het Brainport Convenant uit 2024 is de totale investering vanuit het Rijk en de regio vastgelegd en eind 2024 is de verdeling op maatregelniveau tussen het Rijk en de regio afgesproken. Het grootste gedeelte van de Rijksbijdrage zal geïnvesteerd worden in het onderdeel HWN-OWN A2-N2 inclusief Brainportlijn en Noordwestelijke ontsluiting. Dit betekent een hogere bijdrage vanuit de regio voor de MMK en HOV4. Bij BO MIRT 2024 zijn de afspraken met de regio gewijzigd en zijn de rijksbijdragen voor de MMK met € 53 miljoen en voor HOV4 met € 31 miljoen verlaagd. Deze € 84 miljoen is toegevoegd aan het budget voor de aanpak van HWN-OWN A2-N2, inclusief Brainportlijn en Noordwestelijke ontsluiting. De regio draagt aan dit pakket € 84 miljoen minder bij, € 53 miljoen extra aan de MMK en € 31 miljoen extra aan HOV4. Per saldo zijn de budgetten voor de verschillende onderdelen hierdoor niet gewijzigd.

Programma Brainportregio Eindhoven (vervolg)

Oplossing

De Adaptieve Ontwikkelstrategie Toekomstvast Spoor Zuidoost-Nederland heeft inzichtelijk gemaakt dat voor de ontwikkeling van het landelijke spoornetwerk (Toekomstbeeld OV) en door de snelle verwachte gebiedsontwikkeling, er vanaf 2030 extra capaciteit nodig is aan de westzijde van station Eindhoven (Westelijk Emplacement) en vanaf 2035 aan de oostzijde (vrije kruising Tongelre en acht perronspoor). Dit is nodig om de reizigersgroei vanaf Helmond op te vangen en de gewenste doorgroei aan treinproducten te kunnen bieden. Voor de noordkant van het stationsgebied van Eindhoven is de Ontwikkelvisie Fellenoord opgesteld. Deze beschrijft de voor 2040 beoogde ontwikkelingen vanuit verschillende invalshoeken: stedenbouw, bereikbaarheid, duurzaamheid en klimaatadaptatie. Voor de ontwikkeling van dit gebied en de multimodale ov-knoop zijn de opschaling van station Eindhoven Centraal, busstation Neckerspoel en de beschikbaarheid van voldoende fietsparkeerplekken en andere transfermogelijkheden, evenals het plaats bieden aan de spoorse opgaven, van groot belang.

Hiervoor zijn de volgende mogelijke oplossingen onderzocht:

1. In aanvulling op de twee bestaande hoogwaardig openbaar vervoer (HOV)-assen, wordt HOV-as 4 van het station naar Veldhoven - De Run en de High Tech Campus Eindhoven gerealiseerd.
2. Binnen de integrale uitwerking van de Multimodale Knoop (MMK) Eindhoven zijn verschillende modellen onderzocht om te komen tot een toekomstvast oplossing voor de MMK in samenhang met de bredere gebiedsontwikkeling (Fellenoord). Ook een nieuwe stationshal en een fietsenstalling aan de noordzijde van de spoorbundel zijn onderdeel van deze opgave.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Bovenstaande oplossingen moeten helpen om de verwachte groei en capaciteitsvragen op het spoor te kunnen faciliteren.

Planning MMK

2022: Start MIRT-verkenning
2025: Resultaten MIRT-verkenning
2026-2029: Planuitwerking en studies
2030-2038: Aanleg

Betrokken partijen

Opdrachtgevers voor het verkennend onderzoek zijn de gemeente Eindhoven, provincie Noord-Brabant, NS en ProRail (in opdracht van IenW) geweest. De MIRT-verkenning is door de gemeente, provincie, BZK en IenW gestart.

TEN-T

Dit project ligt op het uitgebreide kernnetwerk dat onderdeel is van het Europese TEN-T-netwerk.

Financiën

De opgaven in de Brainportregio bestaan uit een aantal projecten. Voor de Multimodale Knoop heeft het Rijk € 718 miljoen gereserveerd. Voor HOV4 heeft het Rijk € 194 miljoen gereserveerd.

Het budget voor de spoorknoop staat toegelicht op het MIRT-blad Spoorknoop Eindhoven. Het budget voor de MIRT-verkenning A2/N2 staat toegelicht op het MIRT-blad A2/N2.

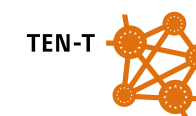
Het budget voor de A58 Eindhoven – Tilburg staat toegelicht op het MIRT-blad InnovA58.

Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. De regio heeft ongeveer € 913 miljoen gereserveerd als cofinanciering voor verschillende projecten.

Gebied **Zuid-Nederland**
Onderwerp **Spoorwegen personen**
Ministerie **IenW**
Fase **Verkenning en
planning en studies**

Programma Brainportregio Eindhoven (vervolg)

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2024** ○ Middels het Brainport Convenant (2024) zijn aanvullende middelen vanuit het Nationaal Groeifonds beschikbaar gesteld voor de Brainportregio. Vervolgstappen in dit MIRT-project maken onderdeel uit van deze gemaakte afspraken. Voor het openbaar vervoer in de regio Eindhoven is middels het Brainportconvenant (28 maart 2024) extra geld beschikbaar gesteld. Voor een volledig verdiepte multimodale knoop is aanvullend € 48 miljoen uit het Mobiliteitsfonds beschikbaar gesteld. Naast een aanvullende investering van € 150 miljoen vanuit het Nationaal Groeifonds een regionale bijdrage. Daarnaast zijn in het Brainportconvenant afspraken gemaakt over aanvullende bijdragen aan het multimodaal pakket, met onder andere aanvullende hubs, fietsverbindingen en een bijdrage voor de werkgeversaanpak in de regio alsmede een aanvullende bijdrage voor HOV4.
- 2023** ○ Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

2026 De naam van dit project is gewijzigd. Hub 's-Hertogenbosch, zoals het officieel heette, staat in de regio al langer bekend als Bosch Centraal. Met onze partners is afgesproken ook binnen IenW deze nieuwe naam te hanteren.

Vanuit de WoMo-middelen is aanvullend € 1,1 miljoen prijsbijstelling voor 2025 toegevoegd. Daarnaast is vanuit de € 2,5 miljard aan WoMo-middelen € 61,4 miljoen toegevoegd voor de vernieuwing van station 's-Hertogenbosch. Hierbij wordt de capaciteit op een duurzame manier vergroot. De aanpassingen richten zich op het faciliteren van de autonome reizigersgroei en het duurzaam ontsluiten van de stedelijke en regionale woningbouwopgave. Ook is € 37 miljoen toegevoegd aan het projectbudget, in verband met excessieve prijsstijgingen. En er is € 7,5 miljoen aanvullend toegevoegd vanuit de generieke investeringsruimte. Hiermee zijn, samen met een aanvullende bijdrage van de regio, de totale kosten van het project gedekt en kan de plannings- en studiefase van start.

2025 Momenteel wordt onderzocht op welke manier afspraken kunnen worden gemaakt over scope, budget en planning van een voorkeursvariant, waarbij voldoende recht wordt gedaan aan de verschillende opgaven en doelstellingen van dit project. De ambitie is hiervoor eind 2025 een voorkeursbesluit te kunnen vaststellen.

Bosch Centraal

Opgave

Station 's-Hertogenbosch is een mooi voorbeeld van het samenkomen van verschillende opgaven en belangen. Er speelt zowel een opgave om het station toekomstbestendig te maken als om een kwaliteitssprong en schaalessprong te realiseren. Door dit niet sectoraal of in delen te doen (pleisters plakken), maar integraal op te pakken, wordt gewerkt volgens de wijze van knooppuntontwikkeling zoals het Toekomstbeeld OV (TBOV) voorstaat.

Onder andere vanuit veiligheidsperspectief is de oplossing van het transferknooppunt op 's-Hertogenbosch (perrons, passerelle) urgent. Dit moet met inachtneming van doelstelling PHS uiterlijk 2030 gerealiseerd zijn. Tegelijkertijd moet rekening worden gehouden met de binnen TBOV en NMCA voorziene reizigersgroei en groei van het treinverkeer in komend decennium. Voor het TBOV zijn voor 2030 spooraanpassingen nodig. In het kader daarvan heeft ProRail een extra zijperron 8 voor station 's-Hertogenbosch voorgesteld en deels uitgewerkt. Deze maatregelen zijn onderdeel van de eerste stap in de landelijke ontwikkelagenda van TBOV.

Bepalend voor de opgave is de vormgeving van de transferverbinding van, naar en tussen de treinen, bussen en fietsen zoals door ProRail onderzocht. Deze moet zowel voldoen aan de scope-eisen vanuit PHS-transferknooppunt 's-Hertogenbosch als aan de gewenste nieuwe sporenlay-out om in 2030 de gewenste dienstregeling in het kader van TBOV te hebben. Door voorziene aanpassingen in het kader van PHS Meteren-Boxtel en het nieuwe beveiligingssysteem ERTMS vraagt ook de sporenlay-out een integrale benadering. Het hiertoe gewenste zijperron 8 is niet te realiseren op de huidige passerelle.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2024** Halverwege 2024 wordt de nota kansrijke oplossingen verwacht, waarop toegewerkt kan worden naar het uitwerken van een voorkeursvariant.
- 2023** Bij het Bestuurlijk Overleg MIRT 2022 is € 60 miljoen (prijsspeil 2022) toegevoegd vanuit de WoMo-middelen.
- 2022** De start van de MIRT-verkenning is een jaar later dan aanvankelijk gedacht, omdat er meer tijd nodig bleek om afspraken over voldoende bijdragen van betrokken partijen te maken. Daarnaast bleek uit de voorbereidingen dat de aanpak op onderdelen complexer is dan gedacht, waardoor meer tijd is ingeruimd voor de verdere stappen in dit project.
- 2021** Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.

Bosch Centraal (vervolg)

Oplossing

Met een integrale oplossing voor de knooppuntontwikkeling bij stationsomgeving 's-Hertogenbosch ontstaat een hoogwaardig mobiliteitsknooppunt, waarin de noodzakelijke vergroting van de transfercapaciteit is meegenomen, de (multimodale) reis wordt vergemakkelijkt en de verblijfskwaliteit van het station sterk wordt verbeterd. Ook zullen de PHS-investeringen beter tot hun recht komen. Concreet gaat het daarbij om investeringen in een nieuw (zij)perron, vernieuwing van de traverse, aanleg van stationshallen aan beide zijden van het station, een upgrade van het busstation inclusief wachtvoorzieningen en aanpassing van de voorpleinen.

Om een antwoord te bieden op de geïnventariseerde knelpunten en ambities is een integrale visie opgesteld. Deze visie gaat uit van een stedelijke as Binnenstad - Paleiskwartier (stedelijk knooppunt), welke samenvalt met de stationsas (ov-knoop). Langs deze as ontwikkelen de capaciteit, de kwaliteit van de ov-hub en de verstedelijking zich in samenhang. Het MIRT-onderzoek is gericht op de eerste ontwikkelfase (2030). In de tweede ontwikkelfase is er ook ruimte om de woningbouwopgave in de stationsomgeving te betrekken met betrokkenheid van VRO.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Een integrale oplossing voor de knooppuntontwikkeling van station 's-Hertogenbosch draagt bij aan de bereikbaarheid en veiligheid van de spoorknoop en ondervangt de verwachte reizigersgroei (TBOV/NMCA). Ook past de knooppuntontwikkeling in de wijze waarop 'Ketens & Knopen' binnen TBOV opereert. De gemeente 's-Hertogenbosch bouwt in de periode tot en met 2030 4.800 woningen en schat in dat na 2030 nog eens circa 10.000 woningen kunnen worden toegevoegd. Daarmee draagt het bij aan de woningbouwdoelstellingen van het kabinet Rutte IV.

Planning

2021: Start MIRT-verkenning
2024-2025: Resultaten MIRT-verkenning – fase 1 van de woningbouw, met 4.800 woningen, is gestart.
2025-2026: Planuitwerking en studies
2026-2027: Voorbereiding aanleg
2028-2030 Aanleg

Betrokken partijen

De verkenning wordt begeleid door de gemeente 's Hertogenbosch, provincie Noord-Brabant, NS, ProRail en de ministeries van BZK en IenW. Medio 2024 zijn de uitkomsten van verschillende varianten bekend en zal een keuze worden gemaakt voor het voorkeursalternatief.

TEN-T

Dit project ligt op het uitgebreide kernnetwerk dat onderdeel is van het Europese TEN-T-netwerk, op de North Sea-Rhine-Mediterranean corridor.

Financiën

Er is in totaal € 253 miljoen gereserveerd, waarvan € 130 miljoen voor Woningbouw en Mobiliteit (WoMo) (Artikel MF 11.01 en 13.03.04). Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. De regio heeft € 50 miljoen gereserveerd als cofinanciering voor dit project.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2023** De verkenning is gestart. Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.
- 2022** De startbeslissing is genomen.

Gebiedsontwikkeling Vierwaarden

Opgave

Dijken en hoge gronden beschermen het gebied ten noorden van Venlo tegen hoogwater, maar deze voldoen niet aan de wettelijke normen. Tegelijkertijd ondervindt de Maas in Venlo belemmeringen in de afvoer en berging van hoogwater. De waterveiligheidsopgave voor dit gebied en de stroomopwaarts gelegen gebieden, bestaande uit een dijkversterkings- en een rivierverruimingsopgave, vormt de primaire aanleiding voor het project. Het recente hoogwater in de zomer van 2021 onderstreept de urgentie om aan de slag te gaan met de rivier en hoogwaterveiligheid. Bovendien zijn in het gebied kansen aanwezig om gebiedskwaliteiten en ruimtelijke functies te versterken en te ontwikkelen.

Oplossing

Om de waterveiligheid van het gebied op orde te krijgen, zal de oplossing een combinatie zijn van dijkversterking en rivierverruiming. Het aanpassen van de rivier en dijken biedt uitgelezen kansen om tegelijkertijd gebiedskwaliteiten en functies te versterken en uit te bouwen en daarmee een impuls te geven aan het gebied. De verkenning Vierwaarden moet leiden tot een keuze voor de uiteindelijke scope van het project en de te nemen maatregelen.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Venlo-Velden is een van de twaalf systeemwerkingsmaatregelen die de toenmalige minister van Infrastructuur en Waterstaat in de Waterbrief van najaar 2017 (TK 27625, nr. 409) aan de Tweede Kamer heeft gemeld. De systeemwerkingsmaatregelen zijn in het Nationaal Waterprogramma 2022-2027 verankerd en dienen om te compenseren voor het verlies aan rivierbed als gevolg van het laten vervallen van de overstroombaarheidseis van de keringen in de Limburgse Maasvallei. Daarnaast zorgt de dijkversterking ervoor dat de hoogwaterbescherming ook hier voor 2050 op orde is.

Planning

De verkenning is gestart in 2022 en zal afgerond worden in 2026. De planuitwerking is gepland voor 2026-2029 en de realisatie voor 2029-2032.

Betrokken partijen

Vierwaarden is een gezamenlijk project van de gemeenten Venlo en Horst aan de Maas, waterschap Limburg, de provincie Limburg en het Rijk; zij zijn de initiatiefnemers. Het project gaat in de verkenning verder als project binnen zowel het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) als het MIRT. Daarbij zal het Rijk het voorkeursbesluit nemen.

Financiën

De kosten bij een integrale benadering zijn circa € 119 miljoen voor het geheel van verkenning, planuitwerking en realisatie van Vierwaarden. Als Rijksbijdrage is op het Deltafonds € 38,4 miljoen gereserveerd. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. De overige financiën komen voort uit de HWBP-bijdrage, PAGW-bijdrage en bijdragen vanuit de regiopartijen.

Projecthistorie tijdlijn

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2025** De samenwerkingsovereenkomst voor de verkenningsfase is gesloten en de scope is uitgebreid met een langzaamverkeersverbinding over de Maas.
- 2023** De startbeslissing is genomen. Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.

Zuidelijk Maasdal

Opgave

De historische binnenstad van Maastricht heeft nu geen zichtbare dijken. De huidige primaire keringen voldoen echter niet aan de wettelijke norm. Tegelijkertijd voldoet de Maas als vaarroute niet aan de toekomstige vaarklasse Vb, wat de nautische veiligheid betreft. Hiervoor dienen verschillende ingrepen te worden gedaan. Door beide opgaven in samenhang op te pakken en gebruik te maken van rivierverruiming als een van de oplossingsrichtingen voor waterveiligheid, zal er ook meer kans ontstaan voor verbeterde inpassing, ruimtelijke kwaliteit, natuur en stedelijke ontwikkeling. De totale opgave wordt daarmee: een waterveiligheidsopgave, een nautische veiligheidsopgave, ruimtelijke ontwikkeling met versterking van de ruimtelijke kwaliteit rond de Maas tussen Eijsden en de monding van de Geul.

Oplossing

In de verkenning zullen de opgaven in samenhang onderzocht worden, waarbij dijkversterking en rivierverruiming in ieder geval onderdelen van de oplossing zijn. Vanuit het MIRT-onderzoek Zuidelijk Maasdal en de onderzoeken van RWS naar het nautisch knelpunt is al een lijst met mogelijke oplossingsrichtingen geformuleerd. In het najaar van 2023 is met de regio een uitgebreid participatieproces gestart om ook oplossingen vanuit de omgeving mee te kunnen nemen.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Dit project draagt bij aan de doelstelling om in 2050 te voldoen aan de wettelijke norm voor waterveiligheid in Nederland. Het openstellen van de Maasroute voor de vaarklasse Vb helpt om de lokale economie te versterken.

Planning

De verkenning is gestart in het najaar van 2023 en zal in 2028 worden afgerond.

Betrokken partijen

De verkenning Zuidelijk Maasdal is een gezamenlijk project van het ministerie van IenW, Waterschap Limburg, de provincie Limburg en de gemeenten Maastricht, Meerssen en Eijsden- Margraten.

Financiën

Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. In het Mobiliteitsfonds/Deltafonds is € 112 miljoen gereserveerd voor de meest voor de hand liggende oplossingsrichting. Deze reservering bestaat uit € 60 miljoen (prijsspeil 2023) voor de planvorming en realisatie van de rivierverruiming en € 54 miljoen (prijsspeil 2021) voor de realisatie van de nautische knelpunten. De overige bekostiging komt vanuit de gemeente Maastricht, Waterschap Limburg, de provincie Limburg, de gemeente Eijsden-Margraten en een subsidie vanuit het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). Deze mede-overheden staan voor een regionale toezegging van € 27 miljoen voor ruimtelijke kwaliteit en stedelijke inpassing, € 17,9 miljoen (prijsspeil 2025) voor de langzaamverkeersverbinding en € 214 miljoen voor waterveiligheid.

A2 Deil-'s Hertogenbosch-Vught

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2025** In het Bestuurlijk Overleg MIRT 2024 tussen Rijk en regio is een adaptief Breed Mobiliteits Pakket (BMP) vastgesteld voor de A2 Deil-Vught. Rijk en regio leggen beiden € 54 miljoen in. Dit pakket omvat maatregelen om enerzijds de negatieve effecten van meer verkeer over het onderliggend wegennet te verminderen (het zwaartepunt) en anderzijds het gebruik van andere modaliteiten dan de auto te stimuleren.
- 2023** In oktober 2022 is het voorkeursalternatief vastgesteld en zijn de stukken gepubliceerd via www.platformparticipatie.nl. Daarmee is de verkenning afgerond en is het project overgegaan naar de planuitwerkingsfase. Daarna is het project gepauzeerd in het kader van de herprioritering van het Mobiliteitsfonds.
- 2022** Na ondertekening van de bestuursovereenkomst wordt het voorkeursalternatief vastgesteld en de Nota van Antwoord gepubliceerd. Daarmee is de verkenning afgerond en gaat het project over naar de planuitwerkingsfase.
- 2021** De planning is geactualiseerd. Doordat aanvullende uitwerkingen ten aanzien van de verkeersveiligheid nodig waren en de bestuurlijke besluitvorming langer duurde dan verwacht, kon het voorkeursalternatief niet in 2020 worden vastgesteld. Dit werkt door in de rest van de planning.

Opgave

Op en tussen de knooppunten Deil en Vught kent de A2 problemen met doorstroming. Op nationaal niveau is dit wegvak een groot knelpunt. Verkeersprognoses die uitgaan van toekomstige ontwikkelingen in de economie, demografie, gebiedsontwikkeling en aanpassingen in het netwerk, laten een autonome groei van het verkeer zien. Hierbij nemen fileproblemen op dit traject in de toekomst verder toe, met negatieve netwerkeffecten en daarmee gepaard gaande economische schade tot gevolg.

Oplossing

In de MIRT-verkenning zijn diverse alternatieven onderzocht voor de uitbreiding en ontvlechting van de A2. Daarnaast zijn er alternatieven onderzocht waarbij er geen of minimale infrastructurele maatregelen worden genomen, bijvoorbeeld Smart Mobility-oplossingen en het pakket aan quick wins dat voor de korte termijn is geformuleerd.

Bijdrage oplossing aan beleidsoplossing

Het project draagt bij aan het oplossen van de huidige en toekomstige bereikbaarheidsopgaven door de doorstroming en verkeersveiligheid op de A2 tussen het knooppunt Deil en knooppunt Vught in beide richtingen te verbeteren. Hierdoor zal de betrouwbaarheid van de reistijd op het netwerk en de bereikbaarheid van het gebied per saldo verbeteren. Zodoende levert het project ook een bijdrage aan de economische ontwikkeling van het gebied en zal de multimodale bereikbaarheid door het pakket aan quick wins verbeteren.

Planning

De herprioritering van het Mobiliteitsfonds in 2023 is van invloed op dit project. Dit betekent dat het project tot nader order gepauzeerd is. Meer informatie hierover staat in het toelichtende blad over de herprioritering aan het begin van dit MIRT-overzicht.

Politiek/bestuurlijk

De MIRT-verkenning is uitgevoerd onder leiding van het ministerie van IenW, in nauwe samenwerking met de provincies Gelderland en Noord-Brabant, de gemeente 's-Hertogenbosch en de regio Rivierenland.

File Top 50

Dit project levert een bijdrage aan het oplossen van fileknelpunten 5, 10, 15 en 31 uit de file top 50. Deze is samengesteld door Rijkswaterstaat op basis van de filegegevens tussen 1 mei 2025 en 30 april 2026.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2019** ○ Het project is overgegaan naar de verkenningfase.
- 2017** ○ Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.

A2 Deil-'s Hertogenbosch-Vught (vervolg)

TEN-T

Dit project ligt op het uitgebreide netwerk dat onderdeel is van het Europese TEN-T-netwerk.

Financiën

Het projectbudget voor de A2 Deil-Vught is volledig afgeroomd vanwege het pauzeren van het project en na besluitvorming over het restbudget van € 126 miljoen. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. Rijk en regio hebben eerder middelen beschikbaar gesteld voor kortetermijnmaatregelen tot 2025. Ook reserveren de regionale partijen vanaf 2025 in totaal maximaal € 54 miljoen voor maatregelen in een Breed Mobiliteits Pakket (BMP). Het Rijk stelt eveneens maximaal € 54 miljoen beschikbaar voor het BMP vanuit het restbudget.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** In 2025 is een stikstofonderzoek uitgevoerd op basis van de op dat moment meest recente verkeerscijfers. De uitkomst van dat onderzoek was aanleiding om Rijkswaterstaat opdracht te verstrekken voor een doorstart van de planuitwerking.
- 2025** Rijk en regio zijn in gesprek onder welke voorwaarden het project weer opgepakt kan worden. Het Rijk voert een stikstofonderzoek uit en de uitkomsten daarvan zijn basis voor het gesprek met de provincie Limburg. Het streven is om de planuitwerking in 2025 weer op te pakken.
- 2022** Zoals gemeld in de MIRT-brief van 9 juni 2021 (TK 35 570 A, nr. 62) is dit een van de projecten die vertraging oplopen in afwachting van het onderzoek naar de maximale rekenafstand ten aanzien van stikstofuitstoot. Op dit moment is er nog geen duidelijkheid te geven over de omvang van deze vertraging en het effect op de mijlpalen van dit project.
- 2021** Door een langere doorlooptijd van de totstandkoming van het ontwerp-tracébesluit is de mijlpaal ontwerp-tracébesluit doorgeschoven naar 2020. Inmiddels is het ontwerp-tracébesluit getekend.

A67/A73 knooppunt Zaarderheiken

Opgave

Sinds de openstelling van de A74 in 2012 is de filevorming in en rond het knooppunt Zaarderheiken toegenomen. In de ochtendspits staat er zuidelijk van het knooppunt vooral file op de parallelbaan van de A73 in de noordelijke rijrichting. In de avondspits treedt de congestie vooral op in de zuidelijke rijrichting en staat de file op de parallelbaan van de A73 in zuidelijke richting en op de boog vanuit Eindhoven vanaf de A67. Op 23 juni 2014 hebben de minister van Infrastructuur en Milieu en de provincie Limburg een bestuursovereenkomst gesloten waarin is overeengekomen om maatregelen te treffen bij het knooppunt Zaarderheiken. De maatregelen moeten zorgen voor een betere doorstroming op en rond het knooppunt, op een veiligere en robuuste manier. Een van de maatregelen is de uitbreiding van de parallelbaan van de A73 in noordelijke richting met een extra rijstrook.

Oplossing

In de bestuursovereenkomst tussen het Rijk en de provincie Limburg is afgesproken om de parallelbaan van de A73 in noordelijke richting met een extra rijstrook uit te breiden. Deze bestuurlijke voorkeursoplossing is gekozen op basis van een eerder onderzoek naar verschillende alternatieven en is als enige kansrijke alternatief overgebleven.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Dit project draagt bij aan het verbeteren van de bereikbaarheid en de economische ontwikkeling.

Planning

De mijlpalen voor het project zijn nader te bepalen. Het opstellen van de planning is mede afhankelijk van de beschikbare maakcapaciteit bij Rijkswaterstaat voor dit project en de ontwikkelingen in het stikstof-dossier. De verwachting is dat Q4 2027 het Tracébesluit ter inzage gelegd kan worden.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2019** Ten opzichte van de startbeslissing zijn de mijlpalen met een jaar verschoven. Dit komt voornamelijk door extra afstemming met de omgeving. Daarnaast is de planning robuuster uitgevoerd dan in de startbeslissing was bepaald.
- 2018** Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.

A67/A73 knooppunt Zaarderheiken (vervolg)

Politiek/bestuurlijk

In januari 2017 is de Startbeslissing Knooppunt A67/A73 Zaarderheiken door de minister ondertekend. De startbeslissing vloeit voort uit de met de provincie Limburg gesloten bestuursovereenkomst van 23 juni 2014. Op 11 maart 2021 is de wijziging van deze bestuursovereenkomst ondertekend. Hierin is aanvullend vastgelegd dat het financiële risico van overschrijding van het projectbudget gelijkelijk verdeeld wordt over het Rijk en de provincie.

TEN-T

Dit project ligt op het uitgebreide netwerk dat onderdeel is van het Europese TEN T-netwerk.

Financiën

Het taakstellend budget bedraagt € 6 miljoen (prijspeil 2026). Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. De provincie Limburg heeft als cofinancier de helft bijgedragen aan dit project.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	6	n.t.b.
MIRT 2026	6	n.t.b.
MIRT 2025	5	n.t.b.
MIRT 2024	5	n.t.b.
MIRT 2023	5	n.t.b.
MIRT 2019	5	2021-2022
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	1	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	1	

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** ○ IenW stelt € 20,7 miljoen beschikbaar voor een mitigerend maatregelenpakket A67. De regio investeert minimaal een gelijke of eventueel hogere bijdrage dan de Rijksbijdrage in het maatregelenpakket. De regio is risicodragend.
- 2025** ○ In het BO MIRT 2024 is afgesproken dat de regio de mogelijkheid krijgt om een voorstel voor alternatieve en mitigerende maatregelen in te dienen, met een maximale rijksbijdrage ter hoogte van € 20,7 miljoen.
- 2023** ○ Het project is gepauzeerd in het kader van de herprioritering van het Mobiliteitsfonds.
- 2021** ○ In december 2019 is een afspraak gemaakt in de programmaraad SmartwayZ.NL over het maatregelenpakket en budget. Daarna is in het voorjaar van 2020 de structuurvisie voor dit project vastgesteld. Het project is overgegaan naar de fase van planning en studies.
- 2018** ○ Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.

A67 Leenderheide-Geldrop

Opgave

De A67 kent structurele files op het traject Leenderheide - Geldrop. Daarnaast doen zich ook op de overige gedeelten van de A67 incidenten voor die leiden tot vertragingen. Het relatief grote percentage vrachtverkeer vergroot deze problemen. In de MIRT-verkenning A67 Leenderheide - Zaarderheiken (onderdeel van het programma SmartwayZ.NL) is een verkenning uitgevoerd naar de oplossing van de verkeersproblemen op de A67 en de verbetering van de verkeersveiligheid.

Oplossing

Het Rijk en de regio hebben in 2019 in de programmaraad SmartwayZ.NL en het Bestuurlijk Overleg MIRT afspraken gemaakt over een maatregelenpakket. In 2020 is de structuurvisie A67 Leenderheide - Zaarderheiken vastgesteld. Er is een planning- en studiefase gestart naar de toekomstvast verbreding van de A67 Leenderheide - Geldrop. De oplossing ligt in een uitbreiding van de noordelijke rijbaan (richting Eindhoven) met een parallel- annex weefstrook en een uitbreiding van de zuidelijke rijbaan (richting Venlo) met één rijstrook (van twee naar drie rijstroken). Daarnaast worden er nog overige maatregelen getroffen om de bereikbaarheid te verbeteren.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Het project draagt bij aan de verbetering van de nationale en internationale bereikbaarheid. Het verbeteren van het vestigingsklimaat van Brainport Zuidoost-Nederland en Greenport Venlo zijn benoemd als opgaven van nationaal belang.

A67 Leenderheide-Geldrop (vervolg)

Planning

De herprioritering van het Mobiliteitsfonds in 2023 is van invloed op dit project. Dat betekent dat het project tot nader order gepauzeerd is. Meer informatie hierover staat in het toelichtende blad over de herprioritering aan het begin van dit MIRT Overzicht.

Betrokken partijen

De provincies Noord-Brabant en Limburg en alle aanliggende gemeenten en andere regionale bestuurlijke organen zijn bij het project betrokken.

TEN-T

Dit project ligt op het kernnetwerk dat onderdeel is van het Europese TEN T-netwerk.

Financiën

De planflexibele Rijksreservering voor dit project is afgeroomd vanwege het pauzeren van het project en na besluitvorming over het restbudget van het Rijk. De regio draagt als cofinancier € 45 miljoen (prijsspeil 2026) bij aan het MIRT-project. Deze regiobijdrage heeft het Rijk reeds ontvangen.

Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt in de vorm van bovengenoemde regionale bijdrage.

Meer informatie

Op de website www.smartwayz.nl staat meer informatie over dit project.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** In 2025 en 2026 zijn voorbereidende werkzaamheden gestart voor een herstart van de planuitwerking A58 Eindhoven-Tilburg vanaf 2027. Uit onderzoek begin 2026 naar de scope van de planuitwerking is de verbreding van 2x2 naar 2x3 rijstroken juridisch houdbaar gebleken. Dit is vervolgens bestuurlijk vastgesteld.
- 2025** In 2025 zijn voorbereidende werkzaamheden gestart voor een doorstart van de planuitwerking A58 Eindhoven-Tilburg vanaf 2027. De resterende Rijksreservering voor het traject St. Annabosch-Galder is volledig afgeroomd vanwege het pauzeren van het project en na besluitvorming over het restbudget.
- 2023** A58 Sint Annabosch-Galder: Vanwege de herprioritering van het Mobiliteitsfonds in 2023 is dit (deel)project tot nader order gepauzeerd.
- 2022** De aanhoudende onzekerheid rondom de stikstofproblematiek zorgt bij beide trajecten voor een vertraging van oplevering van het ontwerp-tracébesluit en het tracébesluit. Dit heeft voor het totale project een latere openstelling tot gevolg.

InnovA58

Programma
WoMo

Programma
SmartwayZ.NL

TEN-T

Opgave

De 160 kilometer lange autosnelweg A58 loopt van Vlissingen tot de Ring Eindhoven. Deze weg verbindt de grootste Brabantse steden onderling (oost-west). Bovendien is de route onderdeel van de verbinding Rotterdam - Antwerpen en verbinding Rotterdam - Zuidoost-Nederland - Ruhrgebied. Uit de Nationale Markt- en Capaciteitsanalyse (NMCA) van mei 2011 is gebleken dat in het hoge groeiscenario (Global Economy) in 2030 op de A58 tussen Breda en Tilburg een knelpunt zal ontstaan. Bovendien speelt op het traject colonnevorming door vrachtverkeer, die van invloed is op doorstroming en veiligheid.

Oplossing

De oplossing voor de opgave is onderzocht binnen het project InnovA58. Dit project had als extra opgave om te onderzoeken in welke vorm innovaties een bijdrage kunnen leveren aan de oplossing.

A58 Sint Annabosch-Galder: in het najaar van 2015 is de voorkeursbeslissing genomen voor een verbreding naar 2x3 rijstroken en een aanpassing van de knooppunten Sint-Annabosch en Galder.

A58 Eindhoven-Tilburg: in het najaar van 2015 is de voorkeursbeslissing genomen voor een verbreding naar 2x3 rijstroken en een aanpassing van de knooppunten De Baars en Batadorp en de aansluitingen Moergestel en Best.

De planning- en studiefase is evenals de verkenning binnen het project InnovA58 uitgewerkt en is medio 2016 opgestart. Het project InnovA58 stimuleert ook de inbreng van innovaties in het project, onder andere door de inrichting van een living lab voor innovaties in de periode 2021-2026. De innovatie-opgave van het project richt zich op optimale life cycle costs (kosten over de gehele levensduur), Smart Mobility, minder milieuhinder, energieneutraliteit en nieuwe diensten langs de weg.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2021** De stikstofproblematiek zorgt bij beide trajecten voor een vertraging van oplevering van het ontwerp-Tracébesluit en het Tracébesluit. Dit leidt tot latere openstellingen.
- 2017** De projectbladen over de A58 Sint Annabosch-Galder en de A58 Eindhoven-Tilburg zijn samengevoegd tot één MIRT-blad. Het project is opgenomen in het programma SmartwayZ.NL (bereikbaarheid Zuid-Nederland). Het project is overgegaan naar de planstudiefase.

InnovA58 (vervolg)

Programma
WoMo

Programma
SmartwayZ.NL

TEN-T

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Het project InnovA58 draagt bij aan de verbetering van de doorstroming, de verkeersveiligheid, de betrouwbaarheid en de robuustheid op dit traject. Dit project draagt mede bij aan de ontsluiting en bereikbaar maken van woningen. Daarmee draagt het bij aan de woningbouwdoelstellingen van het kabinet-Rutte IV.

Planning

De herprioritering van het Mobiliteitsfonds in 2023 is van invloed op het project InnovA58. Het (deel)project A58 Sint Annabosch-Galder is tot nader order gepauzeerd. Meer informatie hierover staat in het toelichtende blad over de herprioritering aan het begin van dit MIRT Overzicht. De mijlpalen voor het (deel)project A58 Eindhoven - Tilburg zijn nader te bepalen. In 2025 en 2026 zijn voorbereidende werkzaamheden gestart voor een herstart van de planuitwerking A58 Eindhoven-Tilburg vanaf 2027. Uit onderzoek begin 2026 naar de scope van de planuitwerking is de verbreding van 2x2 naar 2x3 rijstroken juridisch houdbaar gebleken. Dit is vervolgens bestuurlijk vastgesteld.

Politiek/bestuurlijk

Het project InnovA58 maakt deel uit van het programma SmartwayZ.NL (zie hiervoor het betreffende MIRT-blad). Waar relevant zal dit project in samenhang met andere onderdelen van dit programma worden bekeken.

TEN-T

Dit project ligt op het uitgebreide netwerk dat onderdeel is van het Europese TEN T-netwerk.

File top 50

Dit project levert een bijdrage aan het oplossen van fileknelpunten 12, 41 en 49 uit de file top 50, samengesteld door Rijkswaterstaat op basis van filegegevens van 1 mei 2025 tot en met 30 april 2026.

InnovA58 (vervolg)

Financiën

Het Rijksbudget voor dit project bedraagt € 594 miljoen (prijsspeil 2026), inclusief budget voor het living lab. Hiervan is voor het (deel)project A58 Eindhoven-Tilburg bij de Voorjaarsnota 2023 een aanvullend budget van € 126 miljoen (prijsspeil 2022) toegevoegd vanuit de middelen voor Woningbouw en Mobiliteit (WoMo). Er is geen sprake van cofinanciering vanuit de regio. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn niet onderzocht.

Meer informatie

Op de website www.smartwayz.nl staat meer informati

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Openstelling Eindhoven-Tilburg	Openstelling St. Annabosch-Galder
MIRT 2027	594	n.t.b.	Gepauzeerd
MIRT 2026	581	n.t.b.	Gepauzeerd
MIRT 2025	588	n.t.b.	Gepauzeerd
MIRT 2024	572	n.t.b.	Gepauzeerd
MIRT 2023	459	2030-2032	2030-2032
MIRT 2017	401	2022-2024	2022-2024
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	193		
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	118		

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

2026

Uit het onderzoek voor de verkenning is gebleken dat aanvullende maatregelen nodig zijn voor het stabiliseren van de ondergrond aan de westzijde van station Eindhoven. De hiermee samenhangende extra kosten bedragen € 10 miljoen. In het bestuurlijk overleg Brainport is de dekking van deze extra benodigde € 10 miljoen toegezegd. Bij de Voorjaarsnotabesluitvorming is het bedrag aan het project toegevoegd vanuit de generieke investeringsruimte. Daarnaast is vanuit de WoMo-middelen aanvullend € 1,1 miljoen prijsbijstelling voor 2025 toegevoegd. De reservering van € 60,4 miljoen voor het deelproject Venlo Spanningssluis is overgeboekt naar het programma Grensoverschrijdend Spoorvervoer. Binnen dit programma is het budget samengevoegd met het budget voor de aanpassingen op het emplacement Venlo voor wat betreft Eindhoven-Düsseldorf, aangezien het om dezelfde infra gaat. Dit levert in de ontwerpfase en in de realisatiefase voordelen op: er zijn geen afstemming tussen 2 projecten nodig en geen desinvesteringen. De oorspronkelijke naam van het MIRT-blad, Toekomstvast spoor Zuidoost-Nederland, is hernoemd naar Spoorknoep Eindhoven, aangezien dit project nu nog het enige onderdeel is.

De planning- en studiefase voor stap 1 van het project Spoorknoep Eindhoven start een aantal maanden later (in 2026) vanwege enig oponthoud

Spoorknoep Eindhoven

Opgave

Vanwege de grote onderlinge samenhang vraagt de groei van het spoorvervoer in Zuidoost-Nederland om een integrale studie. Hiervoor is onder andere een integrale studie Emplacement Eindhoven opgestart, om toekomstige opgaven voor (inter)nationaal personen- en goederenvervoer op de spoorknoep Eindhoven te ondervangen.

In Eindhoven komen de volgende opgaven bij elkaar:

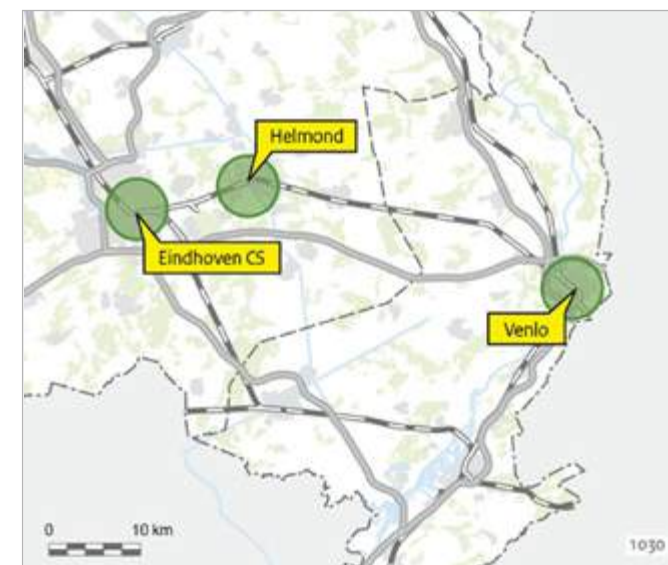
1. De resterende opgave NMCA-knelpunt Eindhoven-Helmond.
2. De verwachte (inter)nationale reizigersgroei door extra intercitytreinen in het binnenland, de internationale trein Eindhoven – Düsseldorf, en de toenemende verstedelijking in de Brainportregio en specifiek in het stationsgebied van Eindhoven en Helmond.
3. De groei van het goederenvervoer over de Brabantroute richting Venlo/Duitsland (Ruhrgebied).

Oplossing

Het doel van het project Spoorknoep Eindhoven is dat ProRail met een adaptief ontwikkelpad de benodigde infrastructurele maatregelen voor de spoor- en perroncapaciteit in Eindhoven vergroot. Hierbij wordt gebruik gemaakt van inzichten uit Toekomstbeeld OV 2030 (doorkijk 2040) en het MIRT-onderzoek Verstedelijking & Bereikbaarheid Brainport. De impact van de mobiliteitstransitie en verstedelijking is nadrukkelijk onderdeel van het adaptief ontwikkelpad.

Betrokken partijen zullen de woningbouw- en verstedelijkingsopgave rondom Eindhoven CS afstemmen met ontwikkelingen op het emplacement, onder andere door de ruimtelijke inpassingsstudie.

Voor het project Spoorknoep Eindhoven wordt stap 1 uitgewerkt in de plannings- en studiefase. De aanpak van stap 2 (ongelijkvloerse spoorkruising Tongelre) en stap 3 (uitbreiding perroncapaciteit op Eindhoven Centraal) zijn eerder meegenomen in de verkenning, omdat

het voor het vervolg van stap 1 noodzakelijk is om over een integraal eindbeeld van de situatie op en rond het station te beschikken. De uitwerking van de stappen 2 en 3 in de plannings- en studiefase is afhankelijk van nieuwe besluitvorming.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Stap 1 van de Spoorknoep Eindhoven draagt bij aan het accommoderen van de groei van het spoorvervoer in Zuid-Nederland, de verdere netwerkontwikkeling van het spoor op een aantal belangrijke corridors op het nationale netwerk en de (inter)nationale bereikbaarheid van de Brainportregio. Dit project draagt bij aan de ontsluiting en het bereikbaar maken van woningen. Daarmee draagt het bij aan de woningbouwdoelstellingen van de Woningbouw en Mobiliteit-afspraken (2022).

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

tijdens de verkenning. Met de uitkomsten van de verkenning is namelijk een reële inschatting van de verdere voorbereidingen van het project gemaakt. Deze fase loopt naar aanleiding van nieuwe inzichten uit de verkenning van 2026 tot eind 2029. Vanaf 2030 worden de aanpassingen aan de westzijde van het station gerealiseerd.

Met de regio en spoorpartijen is afgesproken dat IenW aan ProRail opdracht geeft voor de planuitwerking van de spoorse scope van Brainport Eindhoven. Betreffende planuitwerking wordt met budget van de MMK (Brainport Eindhoven) gefinancierd. Daarnaast wordt, om zicht te kunnen houden op gezamenlijke uitwerking van de spoorknoep Eindhoven en de multimodale knoep Eindhoven, aan ProRail in het kader van de verkenning voor de spoorknoep een beschikking afgegeven voor de beperkte onderzoeksopdracht voor nieuwe zijperrons op Eindhoven CS. Deze kosten worden eveneens gefinancierd vanuit het budget van de MMK (Brainport Eindhoven). Per saldo is € 4,5 miljoen toegevoegd aan het budget Spoorknoep Eindhoven.

2024 In het kader van de verkenning naar het Emplacement Venlo wordt verder onderzoek gedaan naar de vervanging van de spanningssluit en het realiseren van vier wachtpalen voor goederentreinen met een lengte van 740 meter.

Spoorknoep Eindhoven (vervolg)

Planning

2022: Start MIRT-verkenning
2025: Resultaten MIRT-verkenning
2026-2029: Planuitwerking en studies
2030-2033: Aanleg

Politiek/bestuurlijk

In opdracht van het ministerie van IenW voert ProRail de integrale studie uit. Dit doet ProRail in afstemming met betrokken partijen in de regio: de provincie Noord-Brabant, de provincie Limburg, de gemeente Eindhoven en omliggende gemeenten. In andere trajecten, zoals de ruimtelijke inpassingsstudie of de woningbouwopgave in Eindhoven, zal ook afstemming zijn met NS en het Ministerie van VRO.

TEN-T

Dit project ligt op het uitgebreide kernnetwerk dat onderdeel is van het Europese TEN T-netwerk, op de North Sea-Rhine-Mediterranean corridor.

Financiën

In totaal is er een taakstellend budget van € 159 miljoen (prijspeil 2026) (inclusief 85 miljoen WoMo) (Artikel MF 13.03.04). Alternatieve bekostigings- en financieringsopties zijn niet onderzocht.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	159	Divers
MIRT 2026	201	Divers
MIRT 2025	201	Divers
MIRT 2024	195	Divers
MIRT 2023	107	Divers
MIRT 2022	101	Divers
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	58	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	24	

* Gegevens over vijf jaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

Gebied **Zuid-Nederland**
Onderwerp **Spoorwegen personen en goederen**
Ministerie **IenW**
Fase **Planning en studies**

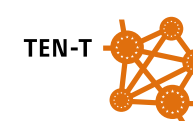
Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

2022 Binnen het programma Grensoverschrijdend Spoorvervoer was een budget van € 2,7 miljoen gereserveerd voor het deelproject Linkerspoorbeveiliging tussen Venlo en Kaldenkirchen. Dit budget is toegevoegd aan het budget voor het Emplacement Venlo, dat onderdeel is van het programma Toekomstvast Spoor Zuid Nederland en waar nu een verkenning voor loopt. De problematiek op het traject Venlo - Kaldenkirchen wordt meegenomen in deze integrale spoorverkenning. Daarnaast is € 75 miljoen (prijsspeil 2022) toegevoegd vanuit de WoMo-middelen. Dit wordt verder beschreven in het MIRT-blad Brainport Eindhoven.

2021 Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.

Spoorknoop Eindhoven (vervolg)

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2024** Het project is opgenomen in het MIRT.
- 2023** De verkenning is afgerond en er is een voorkeursbeslissing genomen. De plan- en studiefase is gestart.

Baarlo-Hout-Blerick

Opgave

De opgave in dit gebied betreft een waterveiligheidsopgave. De aanleiding hiervoor is dat de huidige keringen niet meer voldoen aan de normen. Onderzocht is of er naast de benodigde dijkversterking ook mogelijkheden zijn om de waterveiligheid te vergroten door middel van rivierverruiming. Door het terugleggen van de dijk, een systeemmaatregel, krijgt de rivier meer ruimte. Hierbij wordt het gebied integraal benaderd. Dat houdt in dat er naast de systeemmaatregel en de dijkversterking ook andere opgaven worden meegenomen, zoals het beekherstel, KRW-kwelgeulen en het faciliteren van de transitie van het laagterras.

Oplossing

Aan het eind van de verkenning is het programma vastgesteld met een voorkeursalternatief. Hierbij is gekeken naar een integrale benadering, waarbij de waterveiligheid in het gebied verbeterd en de keringen aan de normen voldoen. Het Programma Baarlo-Hout-Blerick is in juni 2023 vastgesteld door het Rijk en de regio.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

De dijkverlegging bij Baarlo-Hout-Blerick is een van de twaalf systeemmaatregelen die de toenmalige minister van Infrastructuur en Waterstaat in de Waterbrief van najaar 2017 (TK 27625, nr. 409) aan de Tweede Kamer heeft gemeld. De systeemmaatregelen zijn een nadere invulling van het beleid in het Nationaal Waterplan. Hierin is afgesproken dat bij voldoende behoud van het rivierbed de verplichte overstroombaarheid van de keringen in de Limburgse Maasvallei met het toegroeien naar de nieuwe normering kan komen te vervallen. Daarnaast zorgt de dijkversterking ervoor dat de hoogwaterbescherming voor 2050 op orde is.

Baarlo-Hout-Blerick (vervolg)

Planning

2023: Start planuitwerking

2027: Planning- en studiefase afgerond

2027–2030: Verwachte realisatie

Politiek/bestuurlijk

Baarlo-Hout-Blerick is een gezamenlijk project van de gemeenten Venlo en Peel en Maas, Waterschap Limburg, de Provincie Limburg en het Rijk. Het project gaat in de planuitwerking verder als project binnen zowel het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) als het MIRT. Daarbij zal het Rijk het projectbesluit nemen voor de dijkversterking en dijkverlegging en de KRW-kwelgeulen.

Financiën

De totale kosten van het project, exclusief de afgeronde verkenning, zijn geraamd op € 125,98 miljoen. Het Rijk heeft voor de systeemmaatregel een taakstellend budget toegekend van € 35 miljoen en voor de KRW-opgave een bijdrage van € 9,84 miljoen. Daarnaast draagt het HWBP € 69,27 miljoen bij. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. De regio draagt € 12,25 miljoen bij als cofinancier van het project.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	35*	2027-2030
MIRT 2026	35*	2027-2030
MIRT 2025	35*	2027-2029
MIRT 2024	35*	2027-2029
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	0	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	0	

* Gegevens over vijf jaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2022** De voorkeursbeslissing is genomen en de plannings- en studiefase is gestart.
- 2021** De verkenning is afgerond.
- 2019** De startbeslissing is genomen en de verkenning van Lob van Gennep is gestart.
- 2018** Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.

Lob van Gennep

Opgave

De Lob van Gennep is een laaggelegen gebied tussen Gennep en Mook in de overgang van de Maasvallei naar de Bedijkte Maas. Het gebied van zo'n 20 vierkante kilometer maakt conform de Beleidslijn Grote Rivieren deel uit van het waterbergend rivierbed. In geval van extreem hoogwater kan de Maas veel water bergen in het gebied, waardoor de waterstanden stroomafwaarts in de Bedijkte Maas (tot aan de Biesbosch) dalen. Dit is een essentieel onderdeel van hoogwaterveiligheid langs de Bedijkte Maas.

Oplossing

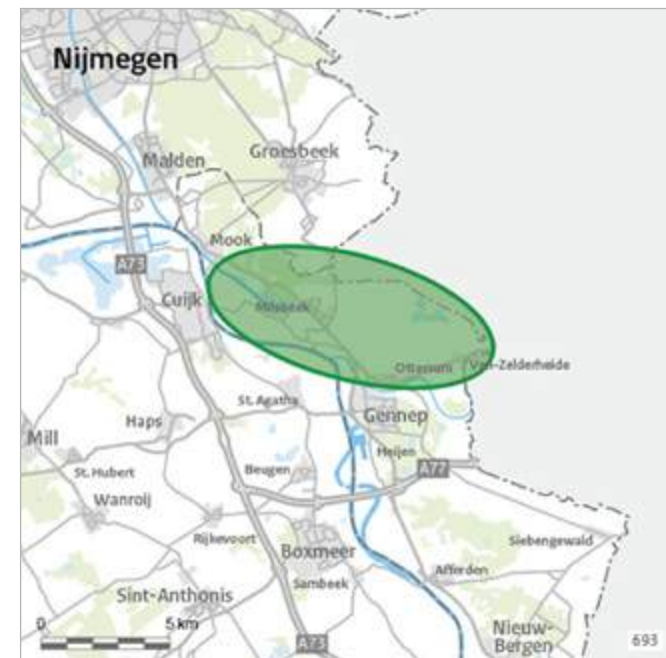
De verkenning heeft geleid tot een voorkeursalternatief, waarbij de waterveiligheid in het gebied verbeterd overeenkomstig de waterveiligheidsnorm, er sprake is van een waterstandsverlaging stroomafwaarts en de ruimtelijke kwaliteit verbeterd. Dit alternatief is het meest kostenefficiënt, heeft het minste effect op milieu en leefomgeving en kan op het meeste lokale draagvlak rekenen. Dit is vastgelegd in een bestuursovereenkomst tussen het Rijk en de regio.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

De Lob van Gennep is onderdeel van het Regionaal Voorstel Maas waarover Rijk en regio in het BO MIRT van oktober 2016 afspraken hebben gemaakt. Het is ook een van de twaalf systeemmaatregelen die de minister van Infrastructuur en Waterstaat in de Waterbrief van najaar 2017 (TK 27625, nr. 409) aan de Tweede Kamer heeft gemeld. De systeemmaatregelen zijn een nadere invulling van het beleid in het Nationaal Waterplan, waarin is afgesproken dat bij voldoende behoud van rivierbed de verplichte overstroombaarheid van de keringen in de Limburgse Maasvallei met het toegroeien naar de nieuwe normering kan komen te vervallen.

Planning

In het voorjaar van 2019 is de startbeslissing genomen. De verkenning is in 2021 afgerond. Momenteel vindt de planuitwerkingsfase plaats, deze wordt afgerond in 2027. De realisatie is gepland vanaf 2027 en zal naar verwachting doorlopen tot 2034.

Lob van Gennep (vervolg)

Politiek/bestuurlijk

In de oorspronkelijke plannen voor dit project zat ook de KRW-maatregel Milsbeekse Uiterwaard. In 2025 is gebleken dat, als gevolg van gewijzigde wet- en regelgeving (stikstof), de planning van de dijkverlegging zodanig is vertraagd dat tijdige realisatie van de KRW-maatregel niet langer mogelijk is. Om die reden is besloten deze maatregel uit de scope van het project te halen.

Lob van Gennep is een gezamenlijk project van gemeente Gennep, gemeente Mook en Middelaar, waterschap Limburg, waterschap Aa en Maas, provincies Limburg, Noord-Brabant en Gelderland en het Rijk; zij zijn de initiatiefnemers. Het project wordt in de planning- en studiefase uitgevoerd als project binnen het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). Daarbij zal het waterschap Limburg het projectbesluit nemen, met instemming van Gedeputeerde Staten van Limburg.

Financiën

De totale kosten voor het project, inclusief de afgeronde verkenning, worden geraamd op € 271 miljoen. Als rijksbijdrage was op het Deltafonds € 18,3 miljoen (prijspeil 2021) gereserveerd. Omdat de KRW-maatregel Milsbeekse Uiterwaard geen onderdeel meer vormt van de scope van het project, is ook de Rijksbijdrage voor de realisatie hiervan (€ 3,6 miljoen, prijspeil 2021) vervallen. Daarnaast draagt het HWBP € 223,8 miljoen bij. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. De regio draagt € 29,5 miljoen bij als cofinanciering aan het project en draagt gezamenlijk de lasten die voortkomen uit de voorfinancieringsopgave die voor het project speelt. Deze lasten worden op dit moment ingeschat op ruim € 25 miljoen.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	14,7*	2027
MIRT 2026	18,3*	2026-2027
MIRT 2025	18,3*	2025-2027
MIRT 2024	18,3*	2025-2027
MIRT 2023	18,3*	2024-2026
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	0	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	0	

* Gegevens over vijf jaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar:

- 2026** De verwachting is dat het MIRT-3 besluit in het najaar 2026 wordt genomen, waarna de Uitvoeringsovereenkomst wordt getekend.
- 2024** De stuurgroep Oeffelt heeft de voorkeursvariant herbevestigd.
- 2021** Het Rijk en de regio hebben met de ondertekening van de bestuursovereenkomst afspraken gemaakt over de plannings- en studiefase.
- 2018** De Verkenning Oeffelt is nieuw opgenomen in het MIRT. In het Bestuurlijk Overleg MIRT Zuid-Nederland van 12 oktober 2016 hebben Rijk en regio ingestemd met het Regionaal Voorstel voor de Maas.

Oeffelt

Opgave

Het verbeteren van de waterveiligheid en de ruimtelijke kwaliteit.

Oplossing (incl. eventuele inpassingmaatregelen)

Het verruimen van de flessenhals in de Maas bij Oeffelt. De maatregel bestaat uit de verruiming van de doorstroomopening bij de brug, ongeveer 250 meter nabij de Maas. Ook wordt de uiterwaard (weerd) bij de brug ongeveer 1 meter verlaagd. Deze maatregelen leiden tot een totale verlaging van de waterstand bij hoogwater van 19,7 centimeter. Het is daarmee een kosteneffectieve maatregel. Met het bereiken van de waterstandsdeling wordt de waterveiligheidsopgave voor de dijken tot en met Venlo verkleind.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Met het project Oeffelt wordt een belangrijke stap gezet om de waterveiligheid in het gebied voor de toekomst te borgen. De ruimtelijke kwaliteit van het gebied (natuurwaarden, cultuurhistorie) en de economische ontwikkeling (toerisme, recreatie) worden versterkt. In het Bestuurlijk Overleg MIRT van oktober 2016 hebben het Rijk en de regio op basis van het Regionaal Voorstel Maas afspraken gemaakt over rivierverruimende projecten voor de korte termijn, waaronder Oeffelt.

Planning

De startbeslissing Oeffelt is begin 2017 getekend en aan de Tweede Kamer aangeboden. De verkenning is in 2019 afgerond. In juli 2021 is de planning- en studiefase formeel gestart door ondertekening van een bestuursovereenkomst voor de planuitwerkingsfase. Er wordt toegevoerd naar een MIRT-3 besluit in najaar 2026.

Politiek/bestuurlijk

Bij het Bestuurlijk Overleg MIRT 2019 bleek dat aan de in 2018 gestelde voorwaarden voor het starten van de planning en studie was voldaan en is besloten tot de daadwerkelijke start. De verkenning van het koploper-

project Oeffelt heeft een duidelijke oplossingsrichting opgeleverd: een effectieve hoogwaterveiligheidsmaatregel die op de korte termijn gerealiseerd kan worden door de flessenhals bij Oeffelt aan te pakken. In de zomer van 2024 heeft de Stuurgroep Oeffelt de voorkeursvariant herbevestigd. Het streven is om de Uitvoeringsovereenkomst in het najaar van 2026 te tekenen.

De maatregel heeft een hoog no-regretgehalte. Niet alleen vanwege de blijvende verruiming van de flessenhals, maar ook doordat maatregelen benedenstrooms hierdoor effectiever worden. De effecten zijn tot circa 50 kilometer stroomopwaarts merkbaar.

De provincie Noord-Brabant is de trekker in de planuitwerkingsfase. De samenwerking en de afstemming met het Rijk en Brabantse en Limburgse partijen die er in eerdere fasen bij betrokken waren, worden voortgezet.

Oeffelt (vervolg)

Financiën

In het voorjaar van 2022 is geconstateerd dat er vanwege de toegenomen kosten onvoldoende zicht op dekking was. In de zomer 2024 is positief besloten over aanvullende bijdragen van de partijen. De raming voor de planning- en studiefase en de realisatiefase resulteerde in een totaalbudget van € 50,75 miljoen, waarvan het Rijk € 32,91 miljoen bijdraagt (Artikel DF 1.02.01). Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. Vanuit het HWBP en Waterschap Limburg en Waterschap Aa en Maas is € 4,86 miljoen beschikbaar. De provincies Noord-Brabant en Limburg dragen respectievelijk € 7,56 miljoen en € 4,72 miljoen bij. De gemeente Land van Cuijk heeft € 0,7 miljoen toegezegd.

In 2025 en 2026 is gebleken dat het afronden van de planuitwerkingsfase meer tijd vergt, als gevolg van stikstofproblematiek (gewijzigde jurisprudentie omtrent intern salderen, december 2024) en het verkrijgen van de hoofdvergunningen. Er is een update van de SSK-raming uit 2022 uitgevoerd, waaruit een budgettekort van € 6,4 miljoen naar voren is gekomen. De opdrachtgevende partijen bespreken momenteel de dekking hiervan. Er ligt een verzoek tot extra budget vanuit het Rijk van € 3 miljoen. Dit is op moment van schrijven nog niet toegezegd en daarom is het budget voor 2027 nog gelijk aan dat van 2026.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	32,91	2030
MIRT 2026	32,91	2027
MIRT 2025	20,8	2027
MIRT 2024	20,8	2026
MIRT 2023	20,8	2024
MIRT 2021	20,8	2024
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln.	12,11	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln.	0	

* Gegevens over vijf jaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** ○ Het ontwerp-projectbesluit is vastgesteld.
- 2023** ○ Het project is nieuw opgenomen in het MIRT. De voorkeursbeslissing is genomen en de planning- en studiefase is gestart.
- 2023** ○ De verkenning is afgerond.

Well

Opgave

Oud Well is een dorp aan de Maas. De waterveiligheid van het dorp moet verbeterd worden, aangezien de huidige keringen niet meer voldoen. Vanwege de aanpak van de dijkversterking is besloten om hier ook te kijken naar de mogelijkheden om de waterveiligheid deels te vergroten met rivierverruiming vanuit de zogenaamde systeemwerkingsmaatregelen. Een groot deel van het gebied maakt nu nog onderdeel uit van het waterbergend rivierbed. Door de Groene Rivier aan te leggen heeft de rivier na de uitvoering meer ruimte en zal de waterveiligheid op orde zijn. Er is door deze maatregel ook een kans om de ruimtelijke kwaliteit te verbeteren, de natuur uit te breiden en te voorzien in natuurinclusieve landbouw.

Oplossing

De verkenning heeft geleid tot een voorkeursalternatief waarbij de waterveiligheid in het gebied verbetert overeenkomstig de waterveiligheidsnorm; er is sprake van een waterstandsverlaging stroomafwaarts tot in Roermond en de ruimtelijke kwaliteit verbetert. Dit alternatief is het meest kostenefficiënt, heeft het minste effect op het milieu en de leefomgeving en kan op het meeste lokale draagvlak rekenen. Het voorkeursalternatief is vastgelegd in een bestuursovereenkomst tussen het Rijk en de regio.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

De Groene Rivier Well is een van de twaalf systeemmaatregelen die de toenmalige minister van Infrastructuur en Waterstaat in de Waterbrief van najaar 2017 (TK 27625, nr. 409) aan de Tweede Kamer heeft gemeld. De systeemmaatregelen zijn een nadere invulling van het beleid in het Nationaal Waterplan. Hierin is afgesproken dat bij voldoende behoud van het rivierbed de verplichte overstroombaarheid van de keringen in de Limburgse Maasvallei met het toegroeien naar de nieuwe normering kan komen te vervallen.

Planning

De planuitwerkingsfase startte in 2023 en wordt afgerond in 2026. De realisatie is gepland tussen 2026 en 2030.

Gebied **Zuid-Nederland**
Onderwerp **Water**
Ministerie **IenW**
Fase **Planning en studies**

Well (vervolg)

Betrokken partijen

De Groene Rivier Well is een gezamenlijk project van de gemeente Bergen, Waterschap Limburg, de provincie Limburg en het Rijk. Zij zijn de initiatiefnemers. Het project is in de planuitwerkingsfase verder gegaan als project binnen zowel het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) als het programma Ruimte voor de Rivier 2.0. Daarbij zal het Rijk het projectbesluit nemen.

Financiën

In het voorjaar van 2023 is er een Bestuursovereenkomst gesloten. Hierin is afgesproken dat de bijdrage van het Rijk € 50,65 miljoen (Artikel DF 1.02.01) is. De overige financiën komen voort uit de HWBP-bijdrage (€ 48,5 miljoen) en vanuit de regiopartijen (€ 7,25 miljoen). Rijk en regio zijn tot een gezamenlijke financiële dekking gekomen voor de realisatie. Daarvan zal het Rijk maximaal € 38 miljoen extra bijdragen (inclusief beheer & onderhoud). Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. De regionale partijen verminderen door slim samen te werken de kosten met minimaal € 15 miljoen. Met de bijdragen van het Hoogwaterbeschermingsprogramma en de regionale partijen wordt voorzien in het restant van de benodigde dekking.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	91,7	2030
MIRT 2026	91,7	2030
MIRT 2025	54,9	2029
MIRT 2024	53,3	2029
MIRT 2023	50,7	2029
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln.	38	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln.	4.2	

* Gegevens over vijf jaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

A2 Het Vonderen-Kerensheide

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** In november 2025 is het projectbudget verhoogd met € 178 miljoen. Dit is nodig voor aanvullende maatregelen om de ingekorven vleermuis te beschermen en voor overige tegenvallers bij de uitvoering van het tracébesluit (o.a. bodemsaner-ingen, archeologisch onderzoek en bestrijding van ongewenste planten- en diersoorten). Ten behoeve van de vleermuizen worden vier extra kunstwerken aangelegd en twee bestaande kunstwerken aangepast.
- 2024** In de zomer van 2023 is de wegverbreding gegund en is het projectbudget verhoogd met € 46 miljoen. De stijging is veroorzaakt door prijsstij-ging en extra beheersing van projectrisico's. De Tweede Kamer is hierover op 13 juli 2023 geïnformeerd (middels brief 2023D32663).
- 2022** De aanbesteding van het project is in 2022 gestart. Het taakstellend budget is in 2022 naast de jaarlijkse indexatie met € 35 miljoen opge-hoogd. Dit als gevolg van (hogere) kosten voor het verplaatsen van kabels en leidingen, extra benodigd zand en het treffen van 'minder hinder'-maatregelen.
- 2021** Het tracébesluit is 7 april 2021 onherroepelijk geworden en daarmee is het project van de planning en studies overgegaan naar de aanlegfase.

Opgave

Op het tracé van de A2 in Midden-Limburg zijn spitsstroken geopend tussen de knooppunten Het Vonderen en Kerensheide. Ook is knoop-punt Kerensheide uitgebreid met een fly-over. Dit tracé is onderdeel van de corridor op autosnelwegniveau die Zuid- en Midden-Limburg met de rest van het land verbindt en met België en Duitsland. De opgave is om dit wegvak veiliger en robuuster te maken.

Oplossing

In de bestuursovereenkomst van 10 september 2012 is vastgelegd dat er over een traject van 20 kilometer een structurele verbreding wordt gerealiseerd. Dit gebeurt door de weg met spitsstroken op te waarderen tot een weg met 2x3 rijstroken met daarnaast vluchtstroken. Het project draagt hiermee bij aan een verbetering van de robuustheid, de (reis) betrouwbaarheid, de verkeersveiligheid en de doorstroming van het tracé.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

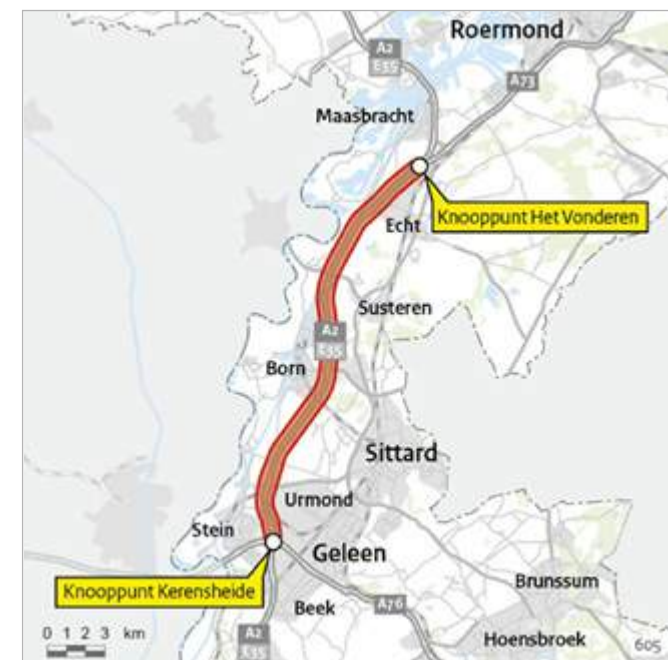
Door de spitsstroken om te zetten in een structurele verbreding draagt dit project met verbetering van de robuustheid bij aan het betrouwbaar-der en verkeersveiliger maken van het netwerk voor de weggebruiker.

Planning

2025-2029: Openstelling

Politiek/bestuurlijk

In de bestuursovereenkomst van september 2012 is afgesproken dat het Rijk en de regio een bijdrage leveren voor de opwaardering naar drie volwaardige rijstroken. De provincie Limburg draagt in 2020 een bedrag van € 35 miljoen bij. Dit bedrag wordt niet geïndexeerd. De rijksbijdrage is beschikbaar vanaf 2022. In het Bestuurlijk Overleg MIRT van najaar 2017 is afgesproken dat het Rijk bereid is al in 2020 maximaal € 35 mil-joen in te zetten, als ook de regio bereid is haar bijdrage van € 35 miljoen te vervroegen naar 2018. De zogenaamde allonge op de bestuursover-eenkomst is op 13 november 2018 ondertekend.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2019** ○ Het tracébesluit is 9 december 2019 vastgesteld. De start van de aanleg en de openstelling blijven ongewijzigd.
- 2018** ○ Het ontwerp-tracébesluit en het tracébesluit worden een jaar later vastgesteld als gevolg van de overstap op een recenter verkeersmodel en het doorvoeren van een aantal ontwerp-wijzigingen. De start van de aanleg en de openstelling blijven ongewijzigd.
- 2015** ○ Dit project is overgegaan van verkenning naar de planning- en studiefase.

A2 Het Vonderen-Kerensheide (vervolg)

TEN-T

Dit project ligt op het uitgebreide netwerk dat onderdeel is van het Europese TEN-T-netwerk.

Financiën

Het taakstellend budget bedraagt € 614 miljoen (Artikel MF 12.03.01). Het totale projectbudget is gestegen met € 190 miljoen. Conform de MIRT-brief wordt het project A2 't Vonderen - Kerensheide geconfronteerd met een aantal uitdagingen die tot € 177 miljoen aan extra kosten en twee jaar vertraging leiden. Het betreft onder meer het nemen van noodzakelijke maatregelen ten behoeve van een beschermde vleermuissoort en enkele tegenvallers door onder andere bodemsaneringen, bestrijding van ongewenste plant- en diersoorten en benodigd archeologisch onderzoek. Daarnaast is het projectbudget is gestegen door de prijsbijstelling 2026.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	614	2027-2029
MIRT 2026	424	2025-2027
MIRT 2025	417	2025-2027
MIRT 2024	348	2025-2027
MIRT 2023	337	2025-2027
MIRT 2015	256	2025-2027
verschil t.o.v. budget in eerste begrotingsjaar in mln. €	358	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	96	

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	159	26 %
2024	73	17 %
2023	44	11 %
2022	29	8 %
2021	19	6 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

A27 Houten-Hooipolder

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

2026 De Tweede Kamer is 11 mei 2026 geïnformeerd over het opdragen van de uitvoeringswerkzaamheden van de Merwedebrug West en de Hagesteinsebruggen. Hiermee wordt een grote stap gezet in de uitvoering van het programma. Hiervoor is het programmabudget aangevuld met € 1.970 miljoen waarvan € 570 miljoen - vooruitlopend op de integrale prioritering - voorsnog wordt gedekt uit de Ring Utrecht. Met het opdragen van de uitvoeringswerkzaamheden is er eveneens meer inzicht gekomen in de planning van het programma. De Merwedebrug West en het traject Everdingen – Gorinchem is naar verwachting gereed in 2031. Het traject Houten – Everdingen in 2034 (excl. Houtensebrug).

2025 Vanwege financiële tegenvallers is de fasering van het project aangepast en is een reservering getroffen op het Mobiliteitsfonds. Hierover is de Tweede Kamer middels de Kamerbrief Nadere toelichting gevolgen Voorjaarsbesluitvorming voor het Mobiliteitsfonds op 22 mei 2025 geïnformeerd. Over de dekking van scope-onderdelen die worden uitgesteld (Houtensebrug en Keizersveerbruggen) vindt op een later moment besluitvorming plaats. De Tweede Kamer wordt medio 2026 geïnformeerd over de omvang van de vertraging en de financiële tegenvaller. Tevens is een reservering die tijdens de aanbesteding (in 2022) is gemaakt van € 329 miljoen toegevoegd aan het projectbudget. Deze reservering was noodzakelijk vanwege nieuwe inzichten en prijsbijstelling.

Opgave

Het traject A27 Houten-Hooipolder vormt een van de belangrijkste verbindingen tussen Midden- en Zuid-Nederland. Het traject is verouderd en de afgelopen jaren intensief belast door meer en zwaarder verkeer. De verkeersveiligheid staat steeds meer onder druk. De voorziene reistijden voldoen niet aan de streefwaarden die in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte zijn geformuleerd. Een toename van sluipverkeer in de omringende gemeenten zorgt voor hinder bij veel weggebruikers, de omgeving en medeoverheden.

Oplossing

De 47 kilometer lange snelweg wordt vernieuwd met toevoeging van spits- en rijstroken, nieuwe viaducten en nieuwe inrichting ten behoeve van de omgeving en natuur. De weg komt er (op hoofdlijnen) als volgt uit te zien: richting Breda, komende vanuit het noorden, komen er tussen Houten en Everdingen en tussen knooppunt Gorinchem en Werkendam vier reguliere rijstroken. De andere trajectdelen krijgen drie rijstroken, waarvan tussen Everdingen en Scheiwijk en tussen Werkendam en Hank een spitsstrook. Richting Utrecht, komende vanuit het zuiden, krijgt het hele traject op de A27 tussen Hooipolder en Houten drie rijstroken. Tussen knooppunt Hooipolder en Geertruidenberg en tussen Werkendam en knooppunt Gorinchem gaat het om reguliere rijstroken. Op de rest van het traject komt een spitsstrook. Knooppunt Hooipolder wordt gedeeltelijk aangepast en verbeterd. Vanaf de A59 vanuit het westen kan na aanleg zonder verkeerslichten worden ingevoegd op de A27 richting het noorden. De rijstrookconfiguratie op de A59 binnen het knooppunt wordt geoptimaliseerd en enkele vrije rechtsafstroken worden aangelegd. Binnen het project worden de Hagesteinsebrug, de Merwedebrug en de Keizersveerbrug vervangen. De Houtensebrug wordt aan de westzijde verbreed. De Merwedebrug wordt aangepast conform de Beleidslijn Grote Rivieren. Ook wordt er een aansluiting gemaakt voor bedrijventerrein Groote Haar.

Op deze manier wordt de verouderde infrastructuur verbeterd en daarmee de leefbaarheid, veiligheid en doorstroming voor de komende decennia. Dit omvangrijke project vraagt om een integrale afstemming met de omgeving, (vaar-)weggebruikers, provincies, gemeenten, waterschappen, aannemers en andere infrastructurele projecten. Daarnaast is er in het ontwerp en tijdens de werkzaamheden veel aandacht voor geluidsmaatregelen, natuur, duurzaamheid, de omgeving en historie.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2024** ○ Vanwege de excessieve prijsstijging is het projectbudget middels de Voorjaarsnota 2024 met € 64 miljoen aangevuld. Daarnaast zijn in het voorjaar 2024 de werkzaamheden gestart.
- 2023** ○ Begin 2023 zijn zowel het zuidelijk als noordelijk contract gegund. In beide gevallen was er sprake van een aanbestedingstegevaller op het reguliere deel: € 97 miljoen bij zuid en € 54 miljoen bij noord. Deze werd voornamelijk veroorzaakt door prijsstijgingseffecten en hoge indirecte kosten in verband met de complexiteit en omvang van het project.
- 2022** ○ Eind 2020 is het tracébesluit onherroepelijk geworden, waardoor het project naar de aanlegfase is overgegaan. Daarnaast is het taakstellend budget met € 248 miljoen aangevuld. Aanleiding hiervoor waren de slechtere staat van het areaal, het besluit om de doorvaarthoogte van de Merwedebrug te verhogen en de marktconforme stijging van engineeringkosten. Ook zijn de mijlpalen verschoven vanwege het later onherroepelijk worden van het tracébesluit en de extra tijd die benodigd was voor een zorgvuldige voorbereiding van de aanleg en aanbesteding.

A27 Houten-Hooipolder (vervolg)

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Het project draagt bij aan een robuuster en veiliger wegennet, vervanging en renovatie van diverse bruggen en viaducten die einde levensduur zijn, een duurzame inpassing, een betere doorstroming op het hoofdwegennet en de beperking van sluipverkeer op het onderliggend wegennet.

Planning

De planning is medio 2026 geactualiseerd:

2034: Openstelling Houten - Everdingen (exclusief Houtensebrug)

2031: Openstelling Everdingen – Gorinchem

2031: Openstelling Merwedebrug West (incl. sloop bestaande Merwedebrug)

Ntb: Openstelling Gorinchem – Geertruidenberg

2027: Openstelling Knooppunt Hooipolder

Voor Gorinchem – Geertruidenberg dient de planning nog nader te worden bepaald in verband met de fasering van projectdelen Merwedebrug Oost, Keizersveerbruggen en kunstwerken Steenenhoek en Palenweg.

Politiek/bestuurlijk

De gemeente Gorinchem en het Rijk hebben een bestuurlijke overeenkomst gesloten over de aansluiting van Gorinchem-Noord op de A27. In deze overeenkomst zijn afspraken gemaakt over de planologische samenhang tussen bedrijventerrein Groote Haar en de capaciteitsuitbreiding van de A27. De provincie Noord-Brabant en het Rijk hebben een bestuurlijke overeenkomst afgesloten over aanvullende maatregelen voor het knooppunt Hooipolder (HooipolderPlus-plan). Het hiervoor

benodigde budget wordt gefinancierd door de provincie. Het tracébesluit en saneringsbesluit zijn op 20 december 2018 genomen. In 2019 is er een bestuurlijke overeenkomst gesloten met de provincie Utrecht en de gemeentes Nieuwegein en Vijfheerenlanden. Hierin is afgesproken dat zij voor € 6,4 miljoen bijdragen aan de fietsverbinding op de Hagesteinsebrug. Deze fietsverbinding is opgenomen in het tracébesluit.

Uitvoering

Het project is opgedeeld in twee contracten. Beide contracten hanteren als pilot de tweefasenaanpak (zie Kamerbrief Transitie 'Op weg naar een Vitale Infrasector' voortgang 2020 van 31 maart 2021, TK 29385-111). Beide contracten zijn opgedeeld in tweefasenonderdelen en reguliere onderdelen. Contract Zuid (Everdingen-Hooipolder) is eind 2022 gegund en contract Noord (Houten-Everdingen) begin 2023.

Medio 2026 is het gehele uitvoering in de realisatiefase gekomen, m.u.v. de gefaseerde onderdelen Houtensebrug, Keizersveerbruggen (en omliggende infrastructuur) en kunstwerken Steenenhoek en Palenweg.

TEN-T

Dit project ligt op het uitgebreide netwerk dat onderdeel is van het Europese TEN-T-netwerk.

File top 50

Dit project levert een bijdrage aan het oplossen van de fileknelpunten 11, 17, 23, 30 en 33 uit de file top 50. Deze lijst is samengesteld door Rijkswaterstaat op basis van de filegegevens van 1 mei 2025 tot en met 30 april 2026.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2020** ○ Het tracébesluit is op 20 december 2018 vastgesteld en op 10 januari 2019 ter visie gelegd. Ook is het budget met € 65 miljoen verhoogd vanwege het loslaten van de PPS-taakstelling en enkele correcties op de raming vanwege prijsontwikkelingen.
- 2019** ○ Het taakstellend budget is verhoogd met € 56 miljoen om de vervanging van de Merwede-brug zonder pijlers in de vaarweg uit te voeren.
- 2018** ○ Het taakstellend budget is verhoogd met € 389 miljoen voor de vervangingskosten van de Hagesteinsebrug, de Merwedebrug en de Keizersveerbrug. De scope van het project is uitgebreid met extra maatregelen bij knooppunt Hooipolder (HooipolderPlus-plan).
- 2017** ○ Het taakstellend budget is verhoogd met € 48 miljoen. Bij de uitwerking van het ontwerp-tracébesluit bleek dat op delen van het traject de eerdere versobering te veel impact heeft gehad en er aanvullend budget nodig is om een robuust ontwerp te kunnen realiseren voor een goede doorstroming en veiligheid.

A27 Houten-Hooipolder (vervolg)

Financiën

Het taakstellend budget bedraagt € 6.117 miljoen. De Tweede Kamer is 11 mei 2026 geïnformeerd over het opdragen van de uitvoeringswerkzaamheden van de Merwedebrug West en de Hagesteinsebruggen. Hiervoor is het programmabudget aangevuld met € 1.970 miljoen waarvan € 570 miljoen - vooruitlopend op de integrale prioritering - vooralsnog wordt gedekt uit de Ring Utrecht. En daarnaast is de prijsbijstelling 2026 (€ 74 miljoen) toegevoegd.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	6.117	Beide trajectdelen 2029-2035
MIRT 2026	2.998	Beide trajectdelen 2029-2031
MIRT 2025	2.626	Beide trajectdelen 2029-2031
MIRT 2024	2.492	Beide trajectdelen 2029-2031
MIRT 2023	1.932	Beide trajectdelen 2029-2031
MIRT 2015	787	2023-2025
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	5.330	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	545	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	595	10 %
2024	363	12 %
2023	208	10 %
2022	124	5 %
2021	77	4 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 werd gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar

- 2026** ○ Rijk en regio maken in de loop van 2026 definitieve afspraken over de te realiseren kortetermijnmaatregelen op en rondom de N65 en de kostenverdeling daarvan, onder voorbehoud van de prioritering op het Mobiliteitsfonds.
- 2025** ○ Het Rijk en de regio hebben afgesproken kortetermijnmaatregelen te realiseren op en rondom de N65. Dit om de bestaande opgaven op en rondom de N65 te verlichten, zolang de reconstructie niet plaats kan vinden. Het voorkeursalternatief blijft het eindbeeld en de kortetermijnmaatregelen staan de reconstructie idealiter niet in de weg.
- 2024** ○ Het Rijk en de regio onderzoeken via een taskforce of en onder welke voorwaarden een doorstart van de N65 Vught - Haaren mogelijk is.
- 2023** ○ De bestemmingsplannen zijn in december 2022 door de uitspraak van de Raad van State vernietigd. Het Rijk en de regio onderzoeken nu via een taskforce of en onder welke voorwaarden een doorstart van de N65 Vught - Haaren mogelijk is.
- 2022** ○ De gunning heeft medio 2021 plaatsgevonden. Realisatie start na het onherroepelijk worden van de bestemmingsplannen.
- 2021** ○ Op 7 juli 2020 is de aangepaste bestuursovereenkomst getekend en eind 2020 heeft IenW het eerste deel van de rijksbijdrage voor de N65 Vught - Haaren aan de provincie Noord-Brabant betaald.

N65 Vught-Haaren

Opgave

De leefbaarheid langs en de veiligheid op de N65 staan onder druk. De N65 veroorzaakt barrièrewerking en geluidshinder. In de kern van Vught treedt een stapeling van geluidshinder op vanwege de N65 en twee spoorlijnen. Ook ervaren de gemeenten Vught en Haaren onveiligheid door sluipverkeer. De opgave is het verbeteren van de leefbaarheid. Daarbij gaat het om geluid, luchtkwaliteit, verkeersveiligheid en vermindering van de barrièrewerking tussen de woongebieden aan weerszijden van de N65. De besluitvorming over de N65 is in afstemming met de lopende planning en studies voor het spoor tussen 's Hertogenbosch en Boxtel (Programma Hoogfrequent Spoor Meteren-Boxtel) gebeurd. De keuze voor een verdiept spoor bij Vught betekent dat de N65 het spoor op maaiveldhoogte zal kruisen. Het project heeft als afbakening het deel van Rijksweg 65 dat loopt van de Taalstraat in Vught tot het Hoge Raam/Kreitestraat in Helvoirt (gemeente Haaren).

Oplossing

Het VKA+ bestaat uit de volgende maatregelen:

- De aanleg van een ongelijkvloerse kruising in Helvoirt;
- De aanleg van een ongelijkvloerse kruising bij Vught;
- Het optillen van een ongelijkvloerse kruising in Vught;
- De aanleg van een half-verdiepte ligging van een deel van de N65 in Vught;
- De aanleg van een fietstunnel;
- De aanleg van een parallelstructuur.

Ook financiert de provincie Noord-Brabant de bouw van twee ecoducten op het tracé.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Het project draagt bij aan het verbeteren van de leefbaarheid.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2020** In het Bestuurlijk Overleg MIRT van 21 november 2019 is afgesproken dat de provincie Noord-Brabant voor de aanleg van het project gaat zorgen. Hier zijn financiële afspraken over gemaakt. Daarnaast is de bestuursovereenkomst aangepast en komt er een aparte uitvoeringsovereenkomst.
- 2019** In het Bestuurlijk Overleg MIRT van 21 november 2018 is het voorkeursalternatief plus (VKA+) vastgesteld met onderliggend regiobod. Het Rijk zal hiervoor aanvullend € 12,06 miljoen bijdragen aan het project N65. De regio draagt € 24,86 miljoen extra bij. Mocht er geen btw-compensatie mogelijk zijn, dan wordt het gat van € 10 miljoen op de begroting verdeeld (€ 3,3 miljoen het Rijk, € 3,3 miljoen de regio en € 3,4 miljoen bezuiniging op het project).
- 2017** Op 27 juni 2016 is de voorkeursbeslissing naar de Tweede Kamer gestuurd. Het project is overgegaan naar de planning- en studiefase.
- 2016** Op verzoek van de regio is een extra alternatief meegenomen in de tweede fase. Geen van de alternatieven blijkt binnen het taakstellend budget te passen, waardoor verlenging van de tweede fase noodzakelijk is. Afronding van de verkenning wordt begin 2016 voorzien.

N65 Vught-Haaren (vervolg)

Planning

Rijk en regio onderzoeken welke maatregelen op de korte termijn gerealiseerd kunnen worden om de onderliggende kwesties op en om de weg te verbeteren. Door onder andere de stikstofproblematiek is geen jaartal te verbinden aan de oplevering van het voorkeursalternatief.

Politiek/bestuurlijk

Het ministerie van IenW werkt samen met de provincie Noord-Brabant (trekker van het project) en de gemeenten Vught, Haaren en 's-Hertogenbosch. Het Rijk, de provincie en gemeenten zijn gezamenlijk opdrachtgever. Bij de afronding van de verkenning hebben deze partijen in juli 2016 de bestuursovereenkomst N65 ondertekend. De bestuurs-overeenkomst is aangepast naar aanleiding van de afspraken uit het Bestuurlijk Overleg MIRT van najaar 2018 en 2019. Ook hebben Rijkswaterstaat en provincie Noord-Brabant een uitvoeringsovereenkomst getekend.

Uitvoering

De provincie Noord-Brabant is verantwoordelijk voor de realisatie van het project.

Financiën

Het Rijk heeft in vier gelijke tranches tussen 2020 en 2023 in totaal € 92 miljoen overgemaakt en eerder circa € 5 miljoen voorgeschoten aan de provincie Noord-Brabant. Door de jaren heen is het bedrag aangevuld met € 7 miljoen via de prijsbijstelling (IBOI), waardoor de totale Rijksbijdrage aan het project circa € 104 miljoen bedraagt. Hiervan is € 9 miljoen beschikbaar ten behoeve van geluidssanering, als onderdeel van het MJPG. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. De regio draagt circa € 83 miljoen bij voor dit project.

Maaslijn

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2024** ○ De aanbesteding heeft plaatsgevonden en er is een aanneemer aan boord voor het uitvoeren van de werkzaamheden. In verband met prijsstijgingen is het projectbudget verhoogd met € 56 miljoen.
- 2023** ○ In de BO MIRT-brief (TK 36 200, nr. 9) is op 14 november 2022 aan de Kamer gemeld dat ProRail een aangepaste planning heeft gemaakt, gegeven de randvoorwaarden (zoals gevolgen van oorlog Oekraïne, onzekere markt, buitendienststelling Derde Spoor in Duitsland). Dit leidt tot een nieuwe beoogde indienststellingsdatum van uiterlijk 2027.
- 2022** ○ Medio 2020 hebben het Rijk en de provincie Limburg bestuurlijke afspraken gemaakt over een financieel arrangement en aansturing van het project Maaslijn. Dit is gemeld in een brief aan de Kamer (TK 35 570 A, nr. 89). Deze afspraken zijn juridisch verankerd in een addendum bij de Bestuursovereenkomst Maaslijn (Staatscourant 27 december 2021, nr. 48349). Hierin is vastgelegd dat het Rijk een aanvullende bijdrage doet aan het taakstellend budget Maaslijn. De totaal gereserveerde bijdrage van het Rijk komt daarmee op € 148 miljoen (pp 2021).

Opgave

De Maaslijn is een eenvoudige spoorverbinding in het spoorweginet tussen Nijmegen, Venlo en Roermond. De IMA wijst uit dat op alle delen van de Maaslijn het aantal reizigers toeneemt. De maximale drukte doet zich voor op de Maaslijn tussen Boxmeer en Nijmegen.

De punctualiteit op de Maaslijn is een issue. Daarnaast is de Maaslijn niet-geëlektrificeerd, waardoor er op het traject enkel dieseltreinen kunnen rijden.

Oplossing

Een belangrijk onderdeel van het Maaslijnproject is de elektrificatie van de gehele spoorlijn. Daarmee wordt de spoorlijn niet alleen duurzamer, maar ook milieuvriendelijker. Om de Maaslijn te elektrificeren wordt de spoorlijn over de gehele lengte voorzien van bovenleidingen. Daarnaast wordt op een aantal locaties op de Maaslijn extra spoor aangelegd. Op die baanvakken wordt het aantal sporen van één naar twee uitgebreid. Dit is nodig voor een betere en robuustere dienstregeling.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

De oplossing biedt ruimte aan de groei van het reizigersvervoer en goederenvervoer en het verbeteren van de betrouwbaarheid. Ook levert de oplossing een belangrijke bijdrage aan een duurzamer en robuuster spoornetwerk.

Planning

2021: Projectbeslissing, start aanlegfase

2027: Oplevering maatregelenpakket Maaslijn

Politiek/bestuurlijk

In maart 2019 hebben het Rijk en provincies Limburg, Noord-Brabant en Gelderland afspraken gemaakt over het budget dat zij beschikbaar stellen voor de uitvoering van de maatregelen op de Maaslijn en over de aansturing van het project. In februari 2020 is de bestuursovereenkomst getekend waarin deze afspraken zijn vastgelegd. Rijk en Limburg hebben

in juli 2021 aanvullende afspraken gemaakt over financiën en samenwerking om de hogere kostenraming af te dekken (Kamerstuk 35570-A, nr. 89). De financiële verwerking heeft plaatsgevonden bij de Voorjaarsnota 2022.

Uitvoering

De scope is gezamenlijk met alle partijen (nogmaals) vastgesteld bij het nemen van de Projectbeslissing in december 2021. Het project wordt uitgevoerd door ProRail in opdracht van het Rijk en de provincie Limburg. In november 2021 is het Provinciaal Inpassingsplan vastgesteld door de Provinciale Staten van Noord-Brabant en Limburg. In verband met de oorlog in Oekraïne zijn er dermate grote gevolgen voor de materiaalketen dat ProRail als aanbestedende dienst heeft besloten om de aanbesteding te heroverwegen.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

2021

- Beschikbare middelen vanuit MF-begroting 2020, eerdere risicoreservering en aan de regio beschikbare gestelde middelen zijn conform bestuurlijke afspraken samengevoegd. Gelet op de gecombineerde omvang van het projectbudget is het project nieuw opgenomen in het MIRT Overzicht.

Maaslijn (vervolg)

Begin 2023 is de aanbesteding van het project opnieuw gestart door ProRail. In november 2023 is deze definitief gegund. Hiermee is het projectbudget duidelijker geworden. In de brief van het Bestuurlijk Overleg MIRT van dat jaar is gemeld dat de herijking van de planning in verband met de gevolgen van de oorlog van Oekraïne en de te herstarten aanbesteding erop neer komt dat de planning uitkomt op uiterlijk 2027. In 2025 zijn de grootschalige werkzaamheden van start gegaan.

TEN-T

Dit project ligt op het uitgebreide netwerk dat onderdeel is van het Europese TEN T-netwerk.

Financiën

Het taakstellend budget is € 233 miljoen (MF 13.03.01 en 13.03.04). Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. De regio draagt in totaal circa € 147 miljoen (excl. btw) bij als cofinanciering.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	233	2027
MIRT 2026	230	2027
MIRT 2025	226	2027
MIRT 2024	164	2027
MIRT 2023	156	2024
MIRT 2021	44	2024
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln.	189	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln.	30	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	50	22 %
2024	23	10 %
2023	11	7 %
2022	10	7 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

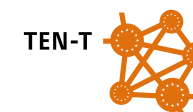

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar

- 2026** Het projectbudget is met € 37,8 miljoen verhoogd om opgetreden markt- en prijseffecten op te vangen en de post onvoorzien aan te vullen tot een niveau dat past bij de fase van het project. Hiermee is geborgd dat ProRail haar verplichtingen voor het project kan blijven aangaan.
- 2025** De ontwikkeling van een nieuwe generatie seinen bij ProRail heeft vertraging opgelopen. Dit leidt ertoe dat spoorprojecten hun ontwerp moeten aanpassen. Bij PHS Den Bosch leidt deze aanpassing tot meerkosten omdat werkzaamheden al gepland en deels uitgevoerd waren door de aannemer. Hiervoor is aanvullend € 1,8 miljoen toegevoegd aan het projectbudget vanuit de reservering voor de seinenproblematiek, zodat de uitvoering zoveel mogelijk doorgang kan vinden en de meerkosten niet nog verder oplopen. Het projectbudget is daarnaast verhoogd met € 7,6 miljoen in verband met opgetreden prijsstijgingen veroorzaakt door de delta toegekende IBOI 2024 versus de CBS index 2024.
- 2024** De Raad van State heeft het tracébesluit Programma Hoogfrequent Spoorvervoer Meteren - Boxtel onherroepelijk verklaard. Vanwege de tijd die de Raad van State nodig heeft gehad om tot dit besluit te komen, is vertraging in de planning ontstaan en een herziene planning opgesteld waarbij de in 2021 afgesproken mijlpalen naar achteren schuiven. Het projectbudget is verhoogd met € 67,7 miljoen in verband met prijs- en markteffecten.

PHS Meteren - Boxtel

Opgave

De vraag naar treinvervoer op de corridor Amsterdam - Eindhoven groeit en er is behoefte aan een toekomstvast routing voor goederentreinen op de verbinding Rotterdam - Zuid-Nederland.

Oplossing

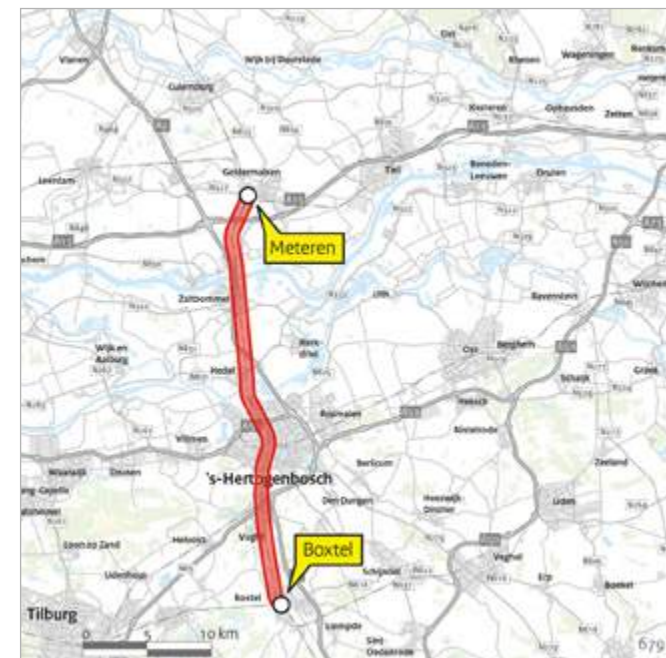
In 2010 is de voorkeursbeslissing in het PHS vastgesteld. Daarin is opgenomen dat er op de corridor Amsterdam - Eindhoven zes intercity's per uur gaan rijden. In de voorkeursbeslissing is ook opgenomen dat de goederentreinen tussen Rotterdam en Zuid-Nederland (Venlo, Zuid-Limburg) in de toekomst zo veel mogelijk over de Betuweroute moeten rijden (onder meer om de Brabantroute te ontlasten) en dat daartoe een nieuwe verbinding wordt aangelegd tussen de Betuweroute en de spoorlijn naar Den Bosch. Tussen Den Bosch en Vught worden een vierde spoor en een vrije kruising aangelegd. In 2014 is besloten dat er in Vught een verdiepte ligging komt. De provincie Noord-Brabant, de gemeente Vught en het ministerie van IenW delen de meerkosten hiervan.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Dit project maakt onderdeel uit van het PHS en draagt bij aan de economische en ruimtelijke ontwikkeling van Nederland.

Planning

- 2018/2020/2023: Grondaankoop, kabels en leidingen verleggingen
- 2020: Contractering ingenieursdiensten en architect, tracébesluit en MIRT-projectbeslissing
- 2024: Onherroepelijk tracébesluit, start werkzaamheden (contract onderbouw Meteren gegund, contracten voor het tijdelijk spoor en verdiepte ligging in Vught gegund)
- 2025: deelcontract voor de realisatie van de bovenbouw op de Verlegde Betuweroute gegund.
- 2031: Oplevering

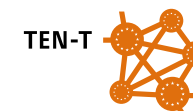

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2023** In verband met de faseovergang van het deelproject Den Bosch - Vught is € 385,4 miljoen toegevoegd vanuit het planuitwerkingsbudget (Artikel MF 17.10.02). Tussen Den Bosch en Vught wordt een vierde spoor en een vrije kruising aangelegd en in Vught wordt het spoor verdiept. Samen met de aan te leggen verbingsboog bij Meteren ontstaat een nieuwe route voor goederentreinen en wordt de Brabandrout (de spoorlijn door Dordrecht, Breda en Tilburg) ontlast.
- 2021** In verband met het afgeven van de aanlegbeschikking Zuidwestboog Meteren is het projectbudget verhoogd met € 182 miljoen.
- 2020** In verband met voorbereidende contract- en conditioneringswerkzaamheden is in 2020 een aanvullende subsidie verleend van € 23 miljoen.
- 2018** In verband met aanvullende subsidiebeschikking (conditionerende werkzaamheden, onder andere grondaankopen en verlegging kabels en leidingen) is € 41 miljoen toegevoegd vanuit het planning- en studiesbudget Programma Hoogfrequent Spoorvervoer (PHS) aan het projectbudget PHS Meteren - Bostel. De aanlegplanning is toegevoegd (inclusief bandbreedte conform begrotingsregels).
- 2017** Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.

PHS Meteren-Bostel (vervolg)

Politiek/bestuurlijk

Voor de maatregelen in Vught, onder andere de verdiepte ligging, is in 2015 een bestuursovereenkomst gesloten. Deze is in 2021 vervangen door een nieuwe bestuursovereenkomst die is toegespitst op de aanlegfase. In 2019 zijn extra middelen beschikbaar gesteld binnen PHS voor aanvullende maatregelen om de ergste toename van omgevingshinder op dit traject te beperken.

TEN-T

Dit project ligt op het uitgebreide kernnetwerk dat onderdeel is van het Europese TEN T-netwerk.

Uitvoering

Aansturing geschiedt door ProRail. Bij het project Den Bosch-Vught zijn in oktober de tijdelijk sporen, inclusief de nieuwe tijdelijke halte Vught, conform planning in dienst gesteld. Hierdoor kan het treinverkeer blijven rijden gedurende de bouw van de verdiepte ligging van het spoor. Het wijzigingstracébesluit m.b.t. de trillingsreducerende ondergrondse constructie (TROC) in Den Bosch is onherroepelijk geworden.

Financiën

Het taakstellend budget bedraagt € 875 miljoen (Artikel MF 13.03.01 en 17.10.01). Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. De regio heeft € 148 miljoen (prijsspeil 2019) gereserveerd als cofinanciering voor dit project.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Indienststelling
MIRT 2027	875	2031
MIRT 2026	825	2031
MIRT 2025	803	2031
MIRT 2024	716	2028-2029
MIRT 2023	681	2028-2029
MIRT 2017	10	2017
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	865	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	119	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	197	24 %
2024	132	16 %
2023	82	11 %
2022	59	9 %
2021	41	16 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** De resterende werkzaamheden zullen naar verwachting voor eind 2026 worden afgerond, waarna het project zal worden opgeleverd en de vaarweg opengesteld voor Vb scheepvaart.
- 2025** In april is het verruimde Julianakanaal weer geopend voor de scheepvaart.
- 2024** Het besluit is genomen om voor de afronding van de werkzaamheden aan het Julianakanaal deze gedeeltelijk droog te zetten en te stremmen voor de scheepvaart. Start van de afsluiting was op 12 augustus 2024. Het budget is door de gewijzigde uitvoeringsmethode met € 179 miljoen verhoogd.
- 2022** De openstelling is uitgesteld naar eind 2027. Door de slechte staat van de waterdichte bodem is een lekkage in de bodem van het Julianakanaal ontstaan. Om verder te kunnen werken is het noodzakelijk dat de lekkage eerst wordt gedicht. Hiervoor is het budget met € 24,8 miljoen verhoogd.
- 2020** De MIRT-mijlpaal openstelling is uitgesteld. Eind 2018 is besloten om de uitvoering van de resterende werkzaamheden voor het deelproject Julianakanaal door een andere opdrachtnemer te laten afronden. De resterende werkzaamheden zijn conform de Europese regels voor aanbesteding van werken opnieuw aanbesteed.

Maasroute, Modernisering fase 2

Opgave

De groei van het goederenvervoer over water en de schaalvergroting van de schepen leiden tot lange wachttijden bij de sluisen. Ook vormt het huidige vaarwegprofiel een knelpunt voor een efficiënte verkeersafwikkeling.

Oplossing

Het project Modernisering Maasroute (MoMaRo) fase 2 bestaat uit 5 oplossingsrichtingen.

Het realiseren van een vaarweg van klasse Vb met een diepgang van 3,50 meter op de noord-zuidverbinding Weurt - Ternaaien maakt de autonome groei van het transport over water mogelijk en accommodiert de moderne scheepvaart.

Op het traject Weurt - Born wordt de doorvaarhoogte 9,10 meter en op de trajecten Grave - Lith en Born - Ternaaien wordt deze hoogte 7 meter. Dankzij maatregelen voor de capaciteit, de beschikbaarheid en het verkeersmanagement nemen de wachttijden bij de sluisen af en worden betrouwbare reistijden bevorderd, met name in Weurt, Heumen, Heel, Maasbracht en Born.

De bocht bij Elsloo wordt verruimd. In het Julianakanaal worden tussen Limmel en Elsloo 2 passeervakken aangelegd en op het Julianakanaal wordt verkeersmanagement ingevoerd.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Het verruimen van de sluisen en de vaarweg draagt bij aan een vlotte, efficiënte en veilige afwikkeling van de scheepvaart.

Planning

2027: Openstelling

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

De openstelling is opgeschoven naar eind 2023. Hiermee ontstaat voldoende ruimte om de verbreding en verdieping van het Julianakanaal te realiseren. Het taakstellend budget is met € 10,7 miljoen verhoogd.

2019 De openstelling is vertraagd door problemen met vernatting in de omgeving en wordt nader gezien.

2016 Het blad is samengevoegd met het blad Maasroute/Julianakanaal en de taakstellend budgetten van de projecten zijn bij elkaar opgeteld. Het aanleggen van '2 passeervakken' en 'verkeersmanagement' is medio 2015 overgegaan van planning- en studiefase naar aanlegfase. Het taakstellend budget is daarom verhoogd met € 27,4 miljoen. Een aanbestedingsmeevaller voor sluis Limmel van € 14 miljoen is in mindering gebracht op het taakstellend budget en is aan de investeringsruimte toegevoegd.

2015 Het onderhoud dat aansluit bij de scope van de Maasroute is uitgevoerd. Omdat de werkzaamheden aan lopende contracten konden worden toegevoegd, zijn efficiencyvoordelen behaald. Het benodigd budget is daarbij overgeboekt naar de Maasroute.

Maasroute, Modernisering fase 2 (vervolg)

Uitvoering

Het project wordt in een aantal deelpakketten aanbesteed. Het eerste pakket (Weurt) is in 2005 aanbesteed in de Engineering & Construct-vorm (E&C), de volgende pakketten zijn aanbesteed in Design & Construct (D&C). In 2008 is een Publiek-Private Comparator (PPC) uitgevoerd, met als resultaat dat de aanbesteding van de keersluis in Limmel door middel van een Design, Build, Finance & Maintain-contract (DBFM) is gestart.

TEN-T

Dit project ligt op het kernnetwerk dat onderdeel is van het Europese TEN T-netwerk, op de North Sea-Rhine-Mediterranean corridor. Het project is mede mogelijk gemaakt door Europese subsidie vanuit het CEF.

Financiën

Taakstellend budget: € 964 miljoen. Het projectbudget is met € 6 miljoen afgenomen. Door een teruggave van € 8 miljoen van de reservering van de Maasroute, en de prijsbijstelling 2026 van € 2 miljoen. Er is geen sprake van cofinanciering vanuit de regiopartijen. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. Bekostiging door EU, namelijk € 13,5 miljoen.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	964	2027
MIRT 2026	970	2027
MIRT 2025	964	2027
MIRT 2024	782	2027
MIRT 2023	776	2027
MIRT 2013	636	2018
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	328	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	47	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	869	90 %
2024	796	82 %
2023	678	81 %
2022	649	83 %
2021	632	81 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** ○ De gunning van de herbouw van Sluis II zal naar verwachting in Q3 van 2026 plaatsvinden.
- 2025** ○ In november 2024 is de Tweede Kamer geïnformeerd over de MIRT-3 projectbeslissing die de minister voor het project Wilhelminakanaal Sluis II heeft genomen. Op 10 maart 2025 is vervolgens de Bestuursvereinkomst ondertekend. Hierin zijn nadere afspraken over het project gemaakt met de provincie Noord-Brabant en de gemeente Tilburg.
- 2024** ○ Als gevolg van het stikstofdossier is de voortgang van dit project vertraagd. Inmiddels is vastgesteld dat Sluis II tot de projecten behoort die zullen worden gecontinueerd. De projectbeslissing voor de bouw van Sluis II is nu gepland voor eind 2024.
- 2022** ○ Uit een marktconsultatie met bouwende partijen is gebleken dat de uitvoeringsperiode vanwege de complexiteit van het project langer moet zijn. Het bestaande budget is opgehoogd met € 5 miljoen voor dekking van de verwachte kostenstijging als gevolg van indexering en nieuwe eisen aan stikstofberekening.
- 2021** ○ De fase van planning en studies kost meer tijd, waardoor de projectbeslissing vertraagd is.
- 2020** ○ Nieuwe planning en studies in aansluiting op het afgeronde project Wilhelminakanaal Tilburg.

Wilhelminakanaal Sluis II

Opgave

De huidige Sluis II in het Wilhelminakanaal is niet geschikt voor binnenvaartschepen klasse IV. Sluis III is recent geschikt gemaakt voor klasse IV. In een eerdere fase is gestart met het geschikt maken van het kanaalpand tussen beide sluisen voor scheepvaart klasse IV. Maar de werkzaamheden dienen nog te worden afgerond. Het doel is om het bovengemiddelde multimodale knooppunt Tilburg vanaf de zeehavens van Rotterdam en Antwerpen bereikbaar te maken voor grotere klasse IV-schepen. Hiermee kan de bereikbaarheid, de interoperabiliteit tussen weg, spoor en binnenvaart, de duurzaamheid en daarmee ook de economische logistieke ontwikkeling van de regio Tilburg op (inter) nationaal niveau toenemen.

Oplossing

Het kanaal wordt vanaf de instroom van de Donge tot Sluis III verruimd tot klasse IV. Op het Sluiscomplex Sluis III is naast de bestaande kleine Sluiskolk al een nieuwe grote klasse IV sluiskolk gerealiseerd. Om aan de opgave te voldoen resteert nog de sloop en herbouw van Sluis II en de opwaardering van het Wilhelminakanaal naar klasse IV tussen de instroom van de Donge en Sluis III. In overleg met de regio is besloten tot herbouw van Sluis II voor klasse IV-schepen, om problemen met het grondwater te voorkomen.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

De herbouw Sluis II voor klasse IV draagt bij aan een vlotte, efficiënte en veilige afwikkeling van de scheepvaart en houdt Tilburg via water ontsloten vanuit de haven van Rotterdam.

Gebied **Zuid-Nederland**
Onderwerp **Vaarwegen**
Ministerie **IenW**
Fase **Aanleg**

Wilhelminakanaal Sluis II (vervolg)

Planning

Datum openstelling zal na gunning definitief worden vastgesteld. De gunning zal naar verwachting in Q3 2026 plaatsvinden.

Politiek/bestuurlijk

Vanwege de geohydrologische problematiek is vanaf 2016 de eerdere oplossing om Sluis II te verwijderen opnieuw bezien. In het bestuurlijk overleg MIRT van eind 2017 hebben het Rijk en de regio besloten deze te heroverwegen en te kiezen voor een structurele klasse IV-oplossing, met opwaardering van Sluis II. In juni 2018 is daarbij tussen het ministerie van IenW, de provincie Noord-Brabant en de gemeente Tilburg een intentieverklaring getekend voor de herbouw van de huidige sluis van klasse II naar IV. Deze verklaring is inmiddels in 2025 bekrachtigd in de Bestuursovereenkomst: "Herbouw Sluis II, inclusief benodigde aanpassingen kanaal en Sluis III".

TEN-T

Dit project ligt op het kernnetwerk dat onderdeel is van het Europese TEN T-netwerk, op de North Sea-Rhine-Mediterranean corridor.

Financiën

Beschikbaar aanlegbudget: € 173 miljoen. De regio draagt 30% van het totale aanlegbudget bij. Dit bedrag is gelijkwaardig verdeeld over de provincie Noord-Brabant en de gemeente Tilburg die ieder 15% bijdragen.

- Alternatieve bekostiging door andere overheden (de provincie Noord-Brabant en de gemeente Tilburg) is onderzocht en opgepakt.
- Alternatieve bekostiging door de EU, middels de CEF-subsidie, is onderzocht en opgepakt, maar niet gehonoreerd.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	173	N.t.b.
MIRT 2026	128	N.t.b.
MIRT 2025	98	N.t.b.
MIRT 2024	87	N.t.b.
MIRT 2023	82	N.t.b.
MIRT 2020	73	2023
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	100	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	15	

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2025** ○ De grindwinning in Meers en Maasband Urmond is in 2024 afgerond. De delfstofwinning eindigt in 2026. Daarna kan de decharge worden voorbereid.
- 2024** ○ Er is extra budget voor de Grensmaas in verband met gemaakte kosten in het begeleiden van vastgoed, kabels en leidingen, juridische begeleidingen en inkomsten van verkochte gronden (€ 4 miljoen).
- 2022** ○ Meevaller in de risicoreservering (€ 3 miljoen).
- 2020** ○ De looptijd van de overeenkomst met Consortium Grensmaas is begin 2019 met drie jaar verlengd, tot 2027. De leningsovereenkomst is in 2018 komen te vervallen. Het gereserveerde budget hiervoor (€ 40 miljoen) is teruggegeven aan het Deltafonds.
- 2015** ○ Het taakstellend budget is gecorrigeerd (€ -1,7 miljoen) voor foutieve boeking ten gunste van de Zandmaas.
- 2014** ○ Begin 2013 is de scope Natuur in de Grensmaas verlaagd van 1.252 hectare naar 1.208 hectare. Dit is een uitvloeisel van de herijking van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en de daardoor verminderde financiële middelen voor het realiseren van de natuurdoelstelling.

Grensmaas

Opgave

De hoogwaters op de Rijn en de Maas in 1993 en 1995 gingen gepaard met veel overlast en schade. Na deze hoogwaters presenteerde het kabinet in februari 1995 het Deltaplan Grote Rivieren. Het project Grensmaas, dat al in 1992 was gestart onder het motto 'Groen voor grind, een mooie ruil', kreeg er hiermee de doelstelling hoogwaterbescherming bij. Het Deltaplan Grote Rivieren is de basis voor de planvorming van de Grensmaas.

Oplossing

Door het verlagen van de hoogwaterstanden in de Maas wordt de wateroverlast in de gebieden achter de kaden gereduceerd tot een beschermingsniveau van 1:250. Dit wordt bewerkstelligd door riviervruimende maatregelen, waarin tegelijkertijd natuurontwikkeling, ecologisch herstel en grindwinning zijn opgenomen.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Dit project draagt bij aan de bescherming van het Maasdal tegen hoogwater. Daarnaast wordt (buiten het IenW-domein) gewerkt aan natuurontwikkeling en delfstoffenwinning.

Planning

2017: Doelstelling waterveiligheid bereikt.

2027: Delfstoffenwinning gerealiseerd.

Politiek/bestuurlijk

Convenanten: de betrokken partijen (de voormalige ministeries van Verkeer en Waterstaat en Landbouw, Natuurbeheer en Visserij en de provincie Limburg) hebben het eindplan Grensmaas in december 2001 geaccordeerd. Het eindplan is met een bijbehorende concept-uitvoeringsovereenkomst aangeboden aan het uitvoerende Consortium Grensmaas, dat op basis daarvan een concept-uitvoeringsplan heeft opgesteld. Met het consortium is daarvoor een intentieovereenkomst getekend. In 2005 is de uitvoeringsovereenkomst tussen de overheden en het consortium getekend en heeft de provincie Limburg het Provinciaal Omgevingsplan (POL) Grensmaas vastgesteld. In 2007 werd dit POL onherroepelijk.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2013** ○ De nadere overeenkomst Grensmaas leidt tot wijzigingen: het betreft een twee jaar langere grindwinning en daardoor twee jaar latere oplevering van het project. De aan het project gekoppelde veiligheidsdoelstelling voor de Grensmaas blijft onveranderd. Daarnaast is door de afspraken het budget verhoogd met € 34,2 miljoen. Door de leningsovereenkomst is het budget met € 40 miljoen verhoogd.

Grensmaas (vervolg)

In 2008 startte het consortium op de eerste locaties met uitvoerende werken. Begin 2012 sloten de betrokken partijen de nadere overeenkomst Grensmaas (ter waarde van € 34,2 miljoen) en de Leningsovereenkomst Grensmaas (ter waarde van € 40 miljoen). Met deze investeringen heeft het consortium een oplossing gevonden voor de verslechterde grindmarkt, waarmee de voortzetting van het project Grensmaas is veiliggesteld en de hoogwaterveiligheidsdoelstelling voor de Grensmaas overeind kan blijven.

In 2018 heeft het Consortium Grensmaas aangegeven geen gebruik te hoeven maken van de leningsovereenkomst. Daarom verviel deze overeenkomst. Het consortium heeft tevens een verzoek ingediend om drie jaar langer grind te mogen winnen op de locatie Koeweide/Trierveld. De provincie Limburg en het ministerie van IenW zijn hier in maart 2019 akkoord mee gegaan. De looptijd van de overeenkomst is hiermee verlengd tot 2027. Vergunningsaanvragen voor langere grindwinning zijn verleend door de provincie Limburg.

Uitvoering

Er vindt nog grindwinning plaats op de locatie Koeweide/Trierveld.

Financiën

Taakstellend budget: € 121 miljoen. Hierbij is gecorrigeerd voor de € 40 miljoen voortkomend uit de Leningsovereenkomst Grensmaas (zie onder Politiek/bestuurlijk) (Artikel DF 1.01.04). Er is geen sprake van cofinanciering vanuit de regiopartijen. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt door middel van delfstoffenwinning.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	122	2027
MIRT 2026	121	2027
MIRT 2025	120	2027
MIRT 2024	116	2027
MIRT 2023	115	2027
MIRT 2013	146	2020
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	-24	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	11	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	98	80 %
2024	98	81 %
2023	94	78 %
2022	93	80 %
2021	90	78 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2024** Op 9 juli 2024 is de bestuursovereenkomst voor de realisatiefase ondertekend.
- 2022** In februari 2021 is een addendum bij de bestuurs-overeenkomst gepubliceerd vanwege een scopewijziging ter realisatie van doelen van de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW) en Natuur Netwerk Brabant (NNB).
- 2020** In september 2020 is de bestuursovereenkomst planuitwerkingsfase Meanderende Maas ondertekend door de deelnemende partijen.
- 2019** In december 2019 heeft de stuurgroep met het voorkeursalternatief ingestemd.
- 2018** In het Bestuurlijk Overleg (BO) MIRT van 12 oktober 2016 is ingestemd met de start van een integrale MIRT/HWBP-verkenning voor Ravenstein-Lith. Op 19 januari 2017 is de startbeslissing aan de Tweede Kamer aangeboden, waarmee de verkenning formeel van start is gegaan. In het BO MIRT zijn afspraken gemaakt over de financiering en de bijdragen van partijen aan het project.

Meanderende Maas

Opgave

Het verhogen van de waterveiligheid. Daarbij worden de gebiedskwaliteiten versterkt en de mogelijkheden voor gebiedsontwikkeling benut. Concrete aanleiding is dat dijken aan Brabantse zijde van het riviertraject niet voldoen aan de nieuwe veiligheidsnormen die per 1 januari 2017 van kracht zijn. Ook omvat het project de PAGW-doelen voor toekomstbestendige grote wateren waarin hoogwaardige natuur goed samengaat met een krachtige economie.

Oplossing

Het project Meanderende Maas gaat de ruim 26 kilometer lange Maasdijk aan de Brabantse zijde van Ravenstein tot Lith versterken. Ook wordt meer ruimte gegeven aan de Maas aan Gelderse én Brabantse zijde en wordt het gebied biodiverser en economisch sterker gemaakt. De dijkversterking beschermt, in combinatie met rivierverruiming, 270.000 bewoners, bedrijven en vitale infrastructuur tegen hoogwater tot in Oss en 's-Hertogenbosch.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Door een combinatie van dijkversterking en rivierverruiming wordt de waterveiligheid van het gebied rondom de Maas nu en in de toekomst geborgd. De rivierverruiming biedt, naast een bijdrage aan de KRW-doelstellingen, bovendien kansen om de PAGW-opgave mee te nemen. Bij de scope van het project hoort ook het opleveren van planuitwerkingsresultaten voor twee PAGW-deelgebieden. De integrale aanpak van het project biedt kansen voor 600 hectare nieuwe natuur, verbetering van waterkwaliteit, toerisme en recreatie, cultuurhistorie en het versterken van de economie. Tegelijkertijd levert de rivierverruiming grond op voor de versterking van de dijk. Dit is duurzaam en vermindert de CO₂-belasting ten gevolge van de werkzaamheden. Zo versterken dijkversterking, rivierverruiming en gebiedsontwikkeling elkaar.

Planning

De Bestuursovereenkomst voor de realisatiefase is gepubliceerd in de Staatscourant van 24 juli 2024. De Kamer is hierover geïnformeerd in de MIRT-brief van najaar 2024 (Kamerstuk 36600 A nr. 16 d.d. 12 november 2024). De KRW-maatregelen zijn gereed in december 2027. De dijkversterkingsmaatregelen zijn eind 2028 gereed. Het gehele project is eind 2030 gereed en opgeleverd.

Meanderende Maas (vervolg)

Politiek/bestuurlijk

De projectpartners zijn: waterschap Aa en Maas (trekker van het project), provincie Noord-Brabant, gemeente Oss, ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, Rijkswaterstaat, provincie Gelderland, gemeente West Maas en Waal, gemeente Wijchen, waterschap Rivierenland en Natuurmonumenten.

Uitvoering

Het project valt onder zowel het nationale Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) als het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT).

Financiën

De totale raming van de projectkosten voor de realisatiefase van het project bedraagt € 470 miljoen inclusief BTW, prijspeil 2024. Het Rijk draagt hier € 46,88 miljoen aan bij:

- € 29,46 miljoen voor rivierverruimende maatregelen;
- € 10,16 miljoen voor KRW-maatregelen;

- een subsidie van € 2.384.143 voor het elektrificeren van het materieel vanuit de Bijdrageregeling Rijkswaterstaat Schoon en Emissieloos Bouwen (deze subsidie is gekoppeld aan de werkzaamheden voor de uitvoering van de KRW-maatregelen);
- € 4.882.121 als bijdrage vanwege Vermeden kosten dijkversterking op de dijktrajecten Cuijk-Ravenstein en Boxmeer-Cuijk, als gevolg van de waterstandsaling die door het project Meanderende Maas wordt gerealiseerd.

De genoemde bedragen zijn inclusief btw met prijspeil 2024 en worden jaarlijks geïndexeerd met de IBOI, zoals gehanteerd door het ministerie van Financiën.

Aanvullend is er € 10,2 miljoen beschikbaar voor maatregelen die bijdragen aan de doelen van de PAGW. De PAGW-gebieden in Meanderende Maas worden door Natuurmonumenten als zogenaamd zelfrealisatieproject uitgevoerd.

Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. Naast de subsidie vanuit het Hoogwaterbeschermingsprogramma en de 10% projectbijdrage van waterschap Aa en Maas voor de dijkversterking dragen de regionale partijen bij als cofinanciering aan het project. De bijdrage van de regionale partners is in totaal € 4,825 miljoen. De regiobijdragen zijn inclusief btw, prijspeil 2019 en zullen niet worden geïndexeerd.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	47*	2024-2031
MIRT 2026	47*	2024-2031
MIRT 2025	43*	2024-2026
MIRT 2024	43*	2024-2026
MIRT 2023	43*	2023-2025
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	4	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	4	

* Alleen Rijksbijdrage, excl. bijdrage HWBP en Regio. Prijspeil 2026.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2025** ○ Decharge is aangevraagd. Met uitzondering van het realiseren van sluitstukkades hierover vindt later een separaat dechargeverzoek plaats.
- 2024** ○ De projectdoelstellingen zijn volledig behaald.
- 2023** ○ Decharge van de Zandmaas is in voorbereiding.
- 2022** ○ Het taakstellend budget is in 2021 omlaag bijgesteld met € 5 miljoen in verband met een meevaller m.b.t. een grondaankoop.
- 2020** ○ In 2018 is een addendum getekend bij de overeenkomst Sluitstukkaden Waterschap Limburg. Hierbij is het resterend budget van het Zandmaasprogramma toegekend aan het waterschap Limburg voor de aanpak van de Prioritaire Kadermaatregelen. Hiermee is uitvoering gegeven aan de bestuurlijke afspraken die hierover zijn gemaakt tussen het Rijk en het waterschap in 2016.
- 2018** ○ In 2017 is geld overgeheveld naar het provinciefonds in verband met de gereserveerde bijdrage aan de gebiedsontwikkeling Ooijen-Wanssum, zoals overeengekomen in de Bestuursovereenkomst inzake planstudie Sluitstukkaden Maasdal in 2010.

Zandmaas

Opgave

De hoogwaters op de Rijn en de Maas in 1993 en 1995 gingen gepaard met veel overlast en schade. Na deze hoogwaters presenteerde het kabinet in februari 1995 het Deltaplan Grote Rivieren. Dit plan is de basis voor de planvorming van de Zandmaas.

Oplossing

Het Zandmaastraject is 150 kilometer lang en loopt van Linne tot Hedel. De te nemen maatregelen zijn opgenomen in het tracébesluit Zandmaas/Maasroute en in het Provinciaal Omgevingsplan (POL) Zandmaas. Met de uitvoering van de maatregelen is in 2015 de beoogde waterdaling gerealiseerd. Samen met het aanleggen van de sluitstukkaden wordt hierdoor inmiddels langs een groot deel van de Zandmaas een hoogwaterbescherming geboden van 1:250. Daarnaast is er beperkt natuur ontwikkeld. Maatregelen gericht op hoogwaterbescherming zijn verbreding, verdieping, retentie, hoogwatergeulen en kadeverhoging. De opdrachtgever is het ministerie van IenW.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Dit project draagt met rivierverruiming en kademaatregelen bij aan de bescherming van het Maasdal tegen hoogwater.

Planning

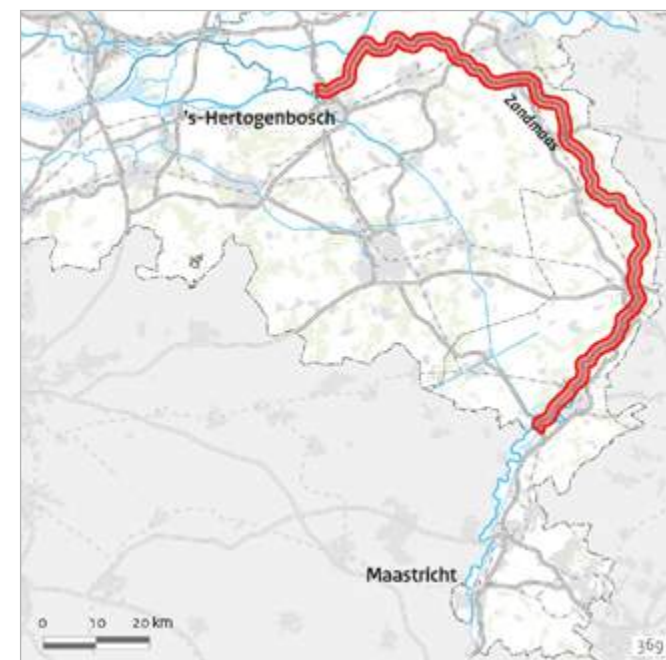
2020: Waterveiligheidsdoelstelling sluitstukkaden is bereikt.

Uitvoering

In 2012 heeft een scopewijziging plaatsgevonden in verband met de uitbreiding van het retentiebekken nabij het Lateraalkanaal-West. In 2013 is de scope natuur in de Zandmaas gewijzigd.

Politiek/bestuurlijk

Er is voldaan aan de politieke toezegging om voor 1 januari 2008 aan 70% van de bevolking achter de kades in de Zandmaas een hoogwaterbescherming te bieden. De uitvoering van de Zandmaas is gereed.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2017** ○ In 2016 worden de doelstellingen voor de waterveiligheid en natuur bereikt. Het bereiken van de waterveiligheidsdoelstelling van de sluitstukkaden is ongewijzigd en blijft staan voor het jaar 2020.
- 2015** ○ Het taakstellend budget is gecorrigeerd (+€ 1,7 miljoen) voor foutieve boeking ten laste van Grensmaas.

Zandmaas (vervolg)

Financiën

Het taakstellend budget is € 391 miljoen (Artikel DF 1.01.04). Er is geen sprake van cofinanciering vanuit de regiopartijen. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn niet onderzocht. Projectdoelstellingen zijn gehaald en decharge is aangevraagd.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	391	2021
MIRT 2026	391	2021
MIRT 2025	392	2021
MIRT 2024	392	2021
MIRT 2023	399	2021
MIRT 2013	397	2020
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	- 6	
waarvan uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	14	

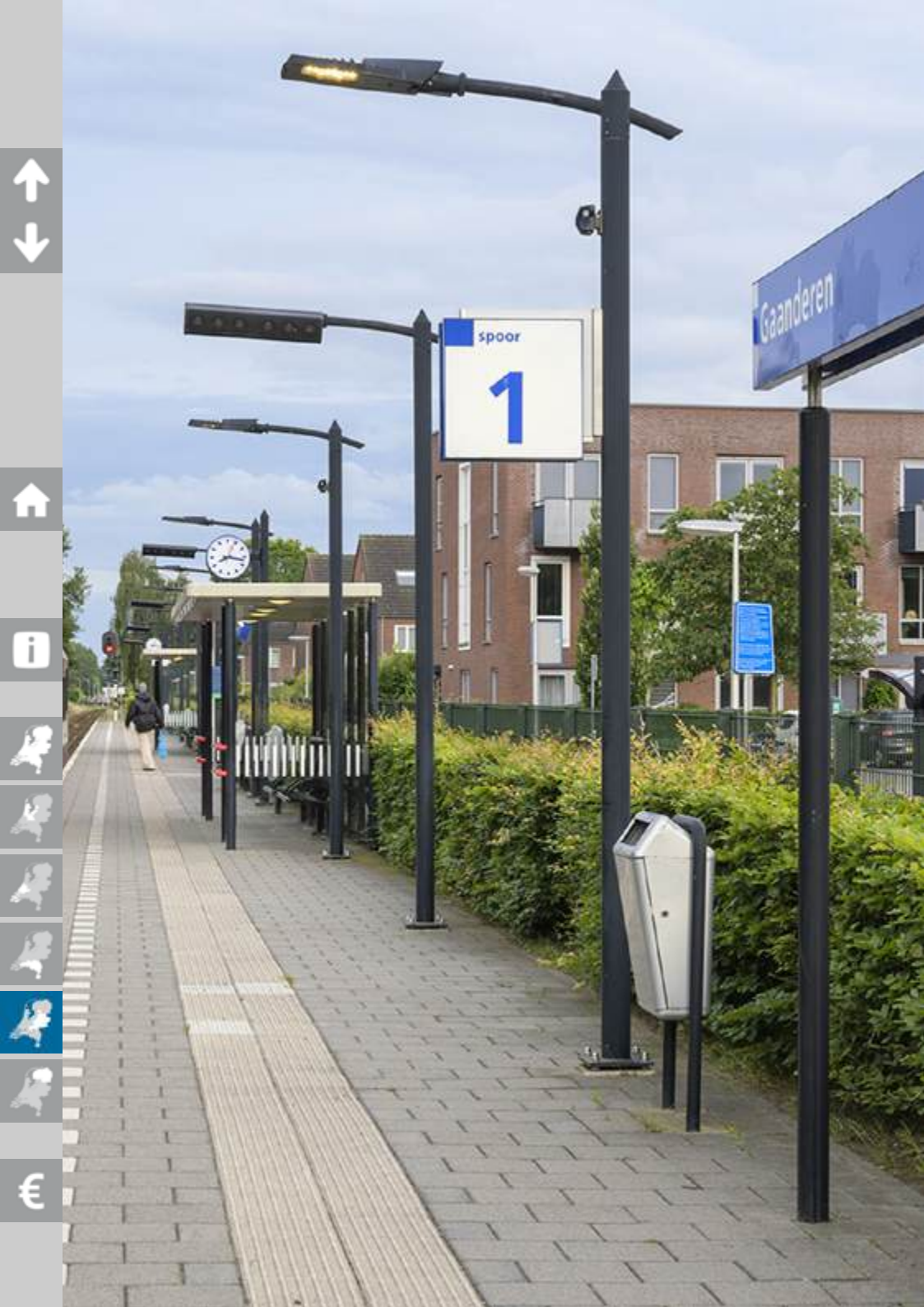
Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	383	98 %
2024	382	98 %
2023	382	97 %
2022	381	97 %
2021	362	91 %
2020	346	87 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Oost-Nederland

› Gebiedsopgave	350
› Projectenkaart	352
› Projectenoverzicht	353
› Project- en programmabladen	354

Oost-Nederland

Het landsdeel Oost-Nederland omvat de provincies Gelderland en Overijssel. Deze provincies kennen een grote verscheidenheid aan middelgrote steden, dorpen en landschappen. Het vele groen maakt de regio aantrekkelijk om te wonen en te recreëren. De veelzijdige economie wordt gekenmerkt door kennisclusters, maakindustrie en bedrijven in de agri-foodsector.

Samen tellen Gelderland en Overijssel ruim 3,2 miljoen inwoners. Vooral in en rond Arnhem, Nijmegen, Foodvalley en Zwolle groeit de bevolking, evenals in een aantal middelgrote steden, zoals Apeldoorn, Zutphen en Deventer. In delen van de Achterhoek en Oost-Overijssel is het inwonertal stabiel of licht dalend, vaak gepaard met vergrijzing.

Oost-Nederland kenmerkt zich door zijn gevarieerde stedelijke en landelijke structuur. Karakteristieke binnensteden, dorpskernen, historisch agrarisch landschap en vele landgoederen maken het tot een aantrekkelijke plek om te wonen, werken en recreëren. De regio bezit 40% van het Nederlandse natuuroppervlak en is daarmee de groenste regio van het land.

Oost-Nederland ligt centraal ten opzichte van belangrijke economische regio's, zowel binnen Nederland (zoals de Randstad en Noord-Brabant) als net over de grens in Duitsland. De regionale economie is breed en sterk ontwikkeld, met sectoren als land- en tuinbouw, gezondheid, hightech, energie, logistiek, toerisme en creatieve maakindustrie. Rond de universiteiten van Wageningen, Twente en Nijmegen bevinden zich bovendien meerdere kennisintensieve economische clusters.

Mobiliteit in Oost-Nederland

Oost-Nederland is goed verbonden met de rest van het land via belangrijke snelwegen, zoals de A1, A12, A15, A28 en A50. Het spoor speelt een centrale rol, met verbindingen van Utrecht naar Arnhem en Nijmegen (en verder naar het Rijn-Ruhrgebied), van Amersfoort naar het knooppunt Zwolle, en via Apeldoorn en Deventer naar Twente. Voor goederenvervoer zijn de rivieren de Nederrijn, Waal en IJssel, evenals de Twentekanal en het Maas-Waalkanaal, van groot belang. Daarnaast lopen er twee internationale oost-westcorridors door Oost-Nederland: de North Sea-Baltic Corridor (via de Noordzeehavens en Twente) en de Rhine-Alpine Corridor (via de Noordzeehavens, regio Arnhem-Nijmegen en de Betuweroute).

Ook in delen van Oost-Nederland is de druk op de woningmarkt groot. Om aan de groeiende vraag te voldoen, hebben Rijk en provincies afspraken gemaakt over de woningbouwambities tot 2034. Deze worden momenteel geactualiseerd en verwerkt in de landelijke regionale woondeals. In de NOVEX-gebieden Arnhem-Nijmegen, Foodvalley en regio Zwolle werken Rijk en regio samen aan integrale gebiedsopgaven, waaronder woningbouw en mobiliteit. In Zwolle (Spoorzone), Nijmegen (Stationsgebied en Kanaalzone), Foodvalley, Hengelo-Enschede (Spoorzone), Apeldoorn (BSK) en Arnhem-Oost zijn grootschalige woningbouwlocaties aangewezen. Ook daar wordt intensief samengewerkt aan woningbouw en bereikbaarheid. Hiernaast werken Rijk en regio samen aan verstedelijkingsstrategieën voor Twente en voor de Stedendriehoek (Apeldoorn, Deventer, Zutphen).

De verbetering van de bereikbaarheid richt zich vooral op het efficiënter benutten van het bestaande hoofdwegenet. Tegelijk wordt gewerkt aan een robuust, veilig, slim en duurzaam mobiliteitssysteem dat stedelijke regio's en economische kerngebieden met elkaar verbindt. Binnen het Toekomstbeeld OV krijgen nationale en internationale verbindingen – met name richting Duitsland – extra aandacht.

Goederenvervoer is ook een belangrijk speerpunt: de inzet is gericht op betere bereikbaarheid, optimaal gebruik van bestaande infrastructuur en het stimuleren van verschuiving van vervoer over de weg naar water en spoor.

Duurzaamheid en veiligheid zijn centrale thema's binnen alle vormen van verkeer en vervoer. In Oost-Nederland ligt de nadruk op het verbeteren van de verkeersveiligheid op N-wegen en bij gelijkvloerse spoorwegovergangen. Landelijke trends zoals vergrijzing en het toenemende gebruik van (elektrische) fietsen vragen ook regionaal om extra inzet op verkeersveiligheid. Verder vraagt de verduurzaming van het regionale spoor om gerichte investeringen.

Aanpak

Rijk en regio werken samen aan de verstedelijkings-, mobiliteits- en wateropgaven via diverse programma's en projecten. Voorbeelden zijn het Programma Goederenvervoercorridors en het Programma NOVEX, onder andere in de NOVEX-gebieden Arnhem-Nijmegen-Foodvalley en Regio Zwolle.

De aanpak van wateropgaven is geborgd in het Nationaal Water Programma en het Deltaprogramma. Doel hiervan is Nederland te beschermen tegen overstromingen, te zorgen voor voldoende zoetwater en de inrichting van het land klimaatbestendig te maken. Binnen het Programma Ruimte voor de Rivier 2.0 werken regionale overheden en het Rijk vanuit één gezamenlijke visie aan een veilig, bevaarbaar, vitaal en aantrekkelijk Maas- en Rijngebied.

Projectenkaart Oost-Nederland

MIRT Onderzoek

1. MIRT Onderzoek UAD (Utrecht-Arnhem-Duitsland)
2. MIRT Onderzoek Traject Havikerwaard-Beimerwaard-Fraterwaard-Olburgerwaard

Verkenning

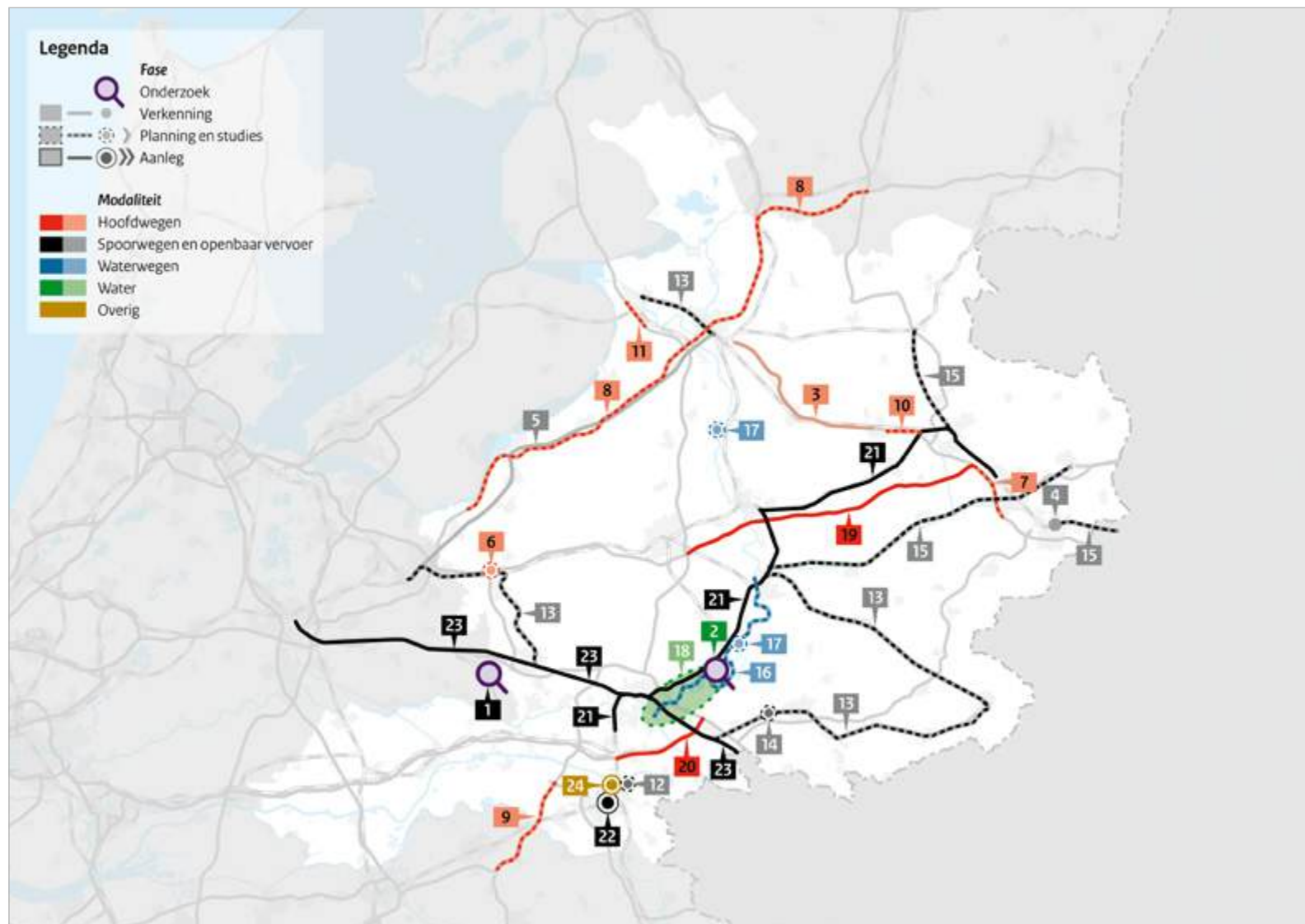
3. N35 Wijthmen-Nijverdal
4. EuregioRail: Zwolle-Twente-Münster
5. Frequentieverhoging Veluwelijn

Planning en studies

6. A1/A30 Barneveld
7. A1/A35 Knooppunt Azelo - Buren
8. A28 Amersfoort - Hoogeveen
9. A50 Ewijk-Bankhoef-Paalgraven & Corridor Nijmegen-Eindhoven
10. N35 Nijverdal - Wierden
11. N50 Kampen-Kampen-Zuid
12. OV knooppunt Nijmegen Centrumzijde
13. Quicksan Decentraal Spoor: Oost-Nederland
14. RegioExpres
15. Verduurzaming Dieselspoorlijnen
16. Bovenloop IJssel (IJsselkop tot Zutphen)
17. Capaciteitsuitbreiding ligplaatsen IJssel
18. Rivierklimaatpark IJsselpoort

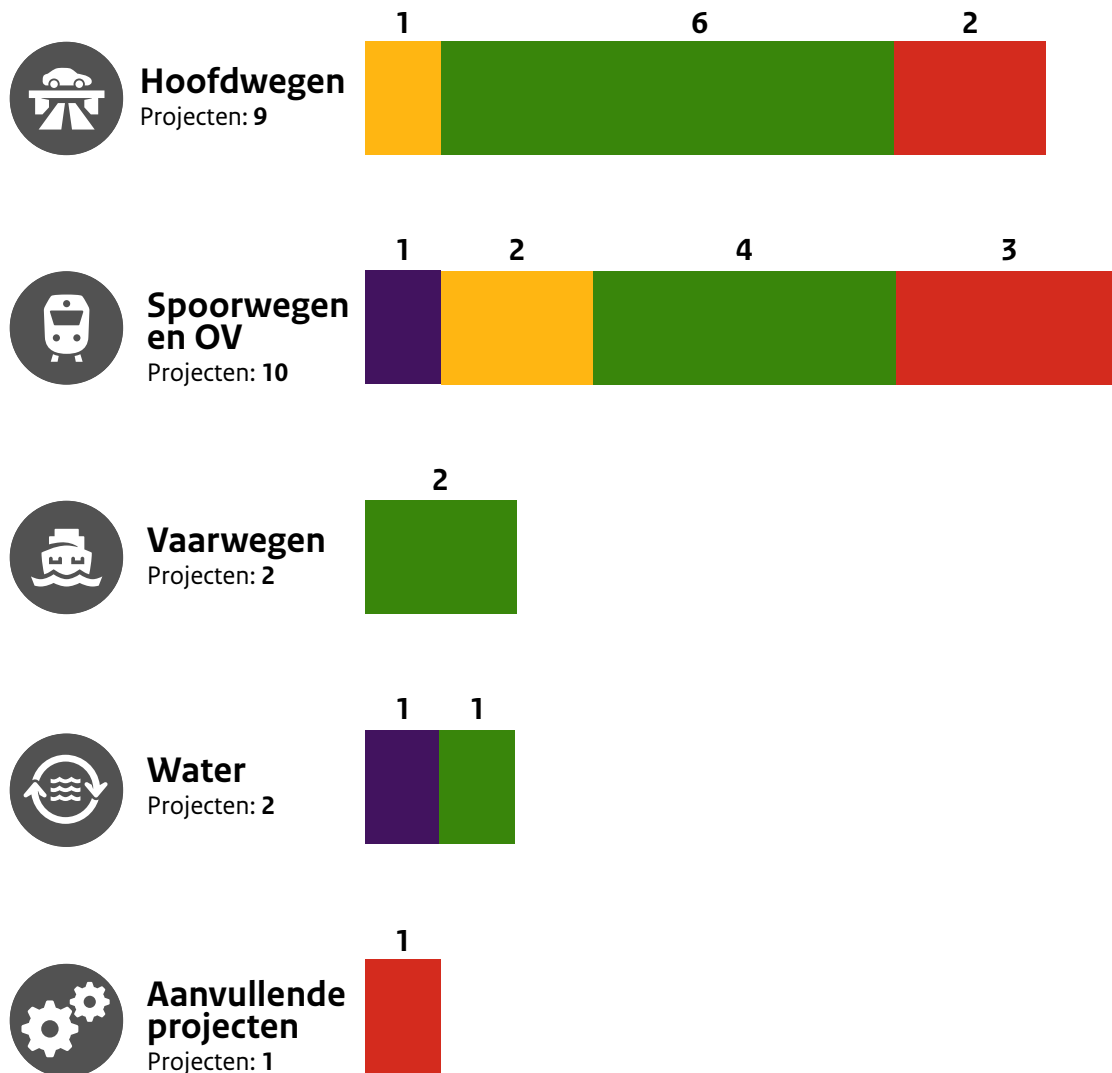
Aanleg

19. A1 Apeldoorn-Azelo
20. A12/A15 Ressen-Oudbroeken (ViA15)
21. Goederenroute Elst-Deventer-Twente (NaNOV)
22. PHS Nijmegen
23. Traject Oost
24. Nijmegen omarmt de Waal (Waalfront)

Projectenoverzicht Oost-Nederland

Totaal projecten: 24

Fases

- Programma's
- Onderzoek
- Verkenning
- Planning en studies
- Aanleg

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

2026

In het BO MIRT van 2022 is tussen Rijk en regio afgesproken een proces te starten om te komen tot een MIRT-onderzoek voor de corridor Utrecht-Arnhem-Duitse grens. Dit project is nieuw opgenomen in het MIRT

MIRT-onderzoek spoorcorridor Utrecht-Arnhem-Duitse grens

Aanleiding en doel

In de ontwikkelagenda voor het Toekomstbeeld OV is geconstateerd dat de corridor Utrecht-Arnhem-Duitse grens een belangrijke route vormt voor zowel internationaal, nationaal als regionaal treinverkeer. Ook gaat het om een belangrijke Europese route. Het MIRT-onderzoek heeft tot doel om te bezien welke stappen gemaakt kunnen worden om meer ruimte te geven aan het internationale verkeer, te voldoen aan de TEN-T eisen en de ruimtelijke ontwikkelingen in het gebied te ontsluiten.

Planning

2^e helft 2026: opleveren resultaten MIRT-onderzoek

Betrokken partijen

Provincies Utrecht en Gelderland
Regio's Foodvalley, Utrecht, Arnhem-Nijmegen
Ministerie van IenW

TEN-T

Dit project ligt op het kernnetwerk dat onderdeel is van het Europese TEN-T-netwerk, op de North Sea-Rhine-Mediterranean corridor.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

2021 ○ Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.

Onderzoek Traject Havikerwaard-Beimerwaard-Fraterwaard-Olburgerwaard

Aanleiding en doel

In het BO MIRT in het najaar van 2019 hebben het Rijk en de regio afgesproken een MIRT-onderzoek te starten voor het gebied rond de Havikerwaard/Olburgerwaard. Hierin worden de opgaven en kansen voor waterkwaliteit, natuur, scheepvaart, waterveiligheid, zoetwatervoorziening en ruimtelijk-economische ontwikkeling in het gebied rond de Havikerwaard/Olburgerwaard verder in beeld gebracht. Het plangebied sluit aan op het plangebied van de MIRT-verkenning Rivierklimaatpark IJsselpoort, waar de opgaven op een soortgelijke integrale wijze worden opgepakt. De financieringsmogelijkheden worden onderzocht en er wordt toegewerkt naar een voorstel over welke opgaven wanneer opgepakt zouden moeten worden en in welke vorm (integraal, gebiedsgericht of sectoraal).

Het plangebied omvat ruwweg de Havikerwaard, Beimerwaard, Fraterwaard en de Olburgerwaard (HBFO). De bovengenoemde opgaven zijn in dit gebied aan de orde. De definitieve grens van het plangebied en de inhoudelijke scope zullen in een plan van aanpak nader worden geconcretiseerd.

Planning

Het MIRT-onderzoek is in april 2021 afgerond. Geconcludeerd is dat op basis van dit onderzoek nog geen startbeslissing genomen kan worden. Als vervolgstap is nader onderzoek uitgevoerd naar mogelijke integrale oplossingsrichtingen, om vervolgens vast te kunnen stellen hoe de gewenste nadere uitwerking voor het gebied HBFO verder vorm kan krijgen en of een MIRT-verkenning gewenst is. In april 2024 is door de bestuurlijke adviesgroep HBFO geconcludeerd dat het op dat moment nog niet duidelijk was of IRM (Integraal Riviermanagement), tegenwoordig Ruimte voor de Rivier 2.0 en/of PAGW (Programmatische Aanpak Grote wateren) leiden tot een Rijksopgave voor HBFO. De besluitvorming inzake IRM en PAGW geeft daarover nog geen duidelijkheid, de verwachting is dat dit bij de herijking Deltabeslissing Rijn in 2026 wel duidelijk zal zijn. Dit betekent dat voor de gebiedsontwikkeling HBFO nog geen MIRT-verkenning zal worden opgestart. De partners

blijven in een regionaal proces via zogenaamde gebiedstafels kennis uitwisselen, bijvoorbeeld over een gebiedsagenda, over een afwegingskader van betrokken overheden en over het samenspel tussen nationale systeemkeuzes en regionale uitwerking om te komen tot een concretisering van IRM-beleidskeuzes. Zodra meer helderheid ontstaat over de Rijksopgaven op de Boven-IJssel, wordt de eventuele start van een MIRT-verkenning opnieuw overwogen.

Betrokken partijen

In het MIRT-onderzoek wordt samengewerkt tussen het Rijk, de provincie Gelderland, de gemeenten Rheden, Bronckhorst en Doesburg, Rijkswaterstaat, waterschap Rijn en IJssel, LTO, K3, de landgoederen Middachten en Twickel en de Gestichten van Weldadigheid.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** Het Rijk heeft, aanvullend op de prijsbijstelling 2026, circa € 1 miljoen toegevoegd aan het projectbudget om de (ontwerp) voorkeursbeslissing (Omgevingswet) in 2026 te kunnen nemen. Deze mutatie is verwerkt in de Voorjaarsnota 2026.
- 2024** Via een amendement (36 410 A, nr. 27) heeft de Tweede Kamer de budgetschuif voor de verkenning N35 Wijthmen-Nijverdal ongedaan gemaakt. Het eerder afgeroomde bedrag van € 94 miljoen is weer toegevoegd aan het projectbudget.
- 2023** Het project is gepauzeerd in het kader van de herprioritering van het Mobiliteitsfonds.
- 2022** De startbeslissing is genomen en daarmee is de MIRT-verkenning gestart.

N35 Wijthmen-Nijverdal

Opgave

In het Bestuurlijk Overleg MIRT 2020 hebben het Rijk en de provincie Overijssel besloten om een verkenning te starten naar de N35 tussen Wijthmen en Nijverdal. Op basis van eerder geïnventariseerde problemen bestaat de opgave uit:

- Het verbeteren van de leefbaarheid (waaronder de oversteekbaarheid).
- Het verbeteren van de verkeersveiligheid.
- Het verbeteren van de doorstroming.

Oplossing

In de MIRT-verkenning worden diverse alternatieven onderzocht, gericht op verbetering van de bereikbaarheid, verkeersveiligheid en leefbaarheid. In de startbeslissing is opgenomen dat in de verkenning in ieder geval de volgende alternatieven worden onderzocht:

- het nul-alternatief (referentie-alternatief);
- het nul-plus alternatief (optimalisatie van de gebiedsontsluitingsweg);
- het BO-MIRT-2020-alternatief (een stap zetten in het opwaarderen van dit gedeelte van de N35 tot een stroomweg). Hierbij wordt ook rekening gehouden met een mogelijke fasering, waarbij het tracé is opgedeeld in het traject Wijthmen-Raalte en het traject Raalte-Nijverdal.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Het verbeteren van de bereikbaarheid, verkeersveiligheid en leefbaarheid langs de N35 versterkt de positie van Twente en Zwolle.

Gebied **Oost-Nederland**
Onderwerp **Hoofdwegen**
Ministerie **IenW**
Fase **Verkenning**

N35 Wijthmen-Nijverdal (vervolg)

Planning

Het streven was de Verkenning medio 2026 af te ronden met het nemen van een (ontwerp) voorkeursbeslissing (Omgevingswet) door de minister van IenW. Besluitvorming over afronding is in afwachting van de prioritering op het Mobiliteits- en Deltafonds.

Betrokken partijen

Verantwoordelijk: zowel het Rijk als de provincie Overijssel zijn opdrachtgever voor deze verkenning.

Direct betrokken partijen: de gemeenten Raalte, Hellendoorn en Dalfsen, ProRail en het Waterschap Drents Overijsselse Delta.

Participatie: overige gemeenten, maatschappelijke organisaties, vertegenwoordigers van het bedrijfsleven, omwonenden en relevante stakeholders.

Financiën

Via een amendement (36 410 A, nr. 27) heeft de Tweede Kamer de budgetschuif voor het project ongedaan gemaakt. Het eerder afgeroomde bedrag van € 94 miljoen is weer toegevoegd aan het projectbudget. De Rijksreservering voor dit project bedraagt als gevolg van indexering € 115 miljoen (prijspeil 2026). Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. De provincie Overijssel heeft € 100 miljoen gereserveerd als cofinanciering voor dit project.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** In 2024 is de subsidiebeschikking voor de verkenning 'Enschede-Gronau: Elektrificatie en Doorkoppeling' afgegeven binnen het programma Grensoverschrijdend Spoorvervoer. De kosten zijn abusievelijk ten laste gebracht van de binnen dit programma geraamde kosten voor de Berlijntrein, maar hadden ten laste moeten worden gebracht van het verkenningenbudget EuregioRail. Om die reden is alsnog € 1,824 miljoen overgeboekt naar het programma Grensoverschrijdend Spoorvervoer.
- 2024** ProRail is gestart met verkenning naar zowel elektrificatie als doorkoppeling.
- 2023** Project nieuw opgenomen in het MIRT.

EuregioRail: Zwolle - Twente - Münster

Opgave

De (grensoverschrijdende) verbinding tussen Zwolle - Twente - Münster moet verbeterd worden. Op dit moment rijden er dieseltreinen op het baanvak Enschede - Gronau, met verbindingen naar Münster en Dortmund. Aan Duitse zijde is het besluit genomen om de verbinding Gronau - Münster te elektrificeren. Duitsland wil dit in 2032 gerealiseerd hebben. Zonder aanpassingen aan de infrastructuur in Nederland zal er na 2032 geen rechtstreekse grensoverschrijdende treinverbinding meer mogelijk zijn, omdat er geen sprake is van een bovenleiding op dit traject. De volgende aanpassingen zijn daarom nodig:

1. elektrificatie van spoor tussen Enschede en de grens.
2. doorkoppeling treinen op station Enschede.

Beide stappen worden voor wat betreft de infrastructuur uitgewerkt in een verkenning door ProRail. Voor stap 1 is eerder al door ProRail een pré-verkenning uitgevoerd, wat op hoofdlijnen inzicht gaf in de kosten en mogelijkheden. Bij de verkenning wordt ook bekeken of er synergie mogelijk is met voorgenomen ontwikkeling van het stationsgebied, met als variant een mogelijke verdiepte ligging van het spoor.

Oplossing

Rijk en regio hebben met het Bestuurlijk Overleg MIRT 2022 besloten tot opdrachtverlening aan ProRail voor het uitvoeren van een verkenning naar de benodigde (infrastructurele) aanpassingen voor beide maatregelen, waarbij de provincie Overijssel geldt als dagelijks opdrachtgever.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

De aanpassingen dragen bij aan het verbeteren van grensoverschrijdende verbindingen tussen Nederland en Duitsland. Zonder ingrijpen zal deze bestaande verbinding komen te vervallen.

Gebied **Oost-Nederland**
Onderwerp **Spoorwegen personen**
Ministerie **IenW**
Fase **Verkenning**

EuregioRail: Zwolle - Twente - Münster (vervolg)

Programma
WoMo

TEN-T

Planning

Verkenningfase: 2024-2027 (elektrificatie & doorkoppeling)

Plannings- en studiefase: 2027-2028 (elektrificatie)

Realisatie: 2028-2030 (elektrificatie)

Planning is mede afhankelijk van de uitkomsten van de verkenning

TEN-T

Delen van dit project liggen op het kernnetwerk of uitgebreide netwerk die onderdeel zijn van het Europese TEN-T-netwerk. Hengelo-Wierden ligt op de North Sea-Baltic corridor.

Betrokken partijen

Ministerie van IenW

Provincie Overijssel

Geen financiering, wel betrokken:

Gemeente Enschede

Gemeente Gronau (D), Gemeente Hengelo

Deelstaat Nordrhein-Westfalen, Nahverkehr Westfalen Lippe (NWL),

Deutsche Bahn InfraGo.

Financiën

Het taakstellend budget bedraagt € 32 miljoen (Prijspeil 2025) (WoMo-middelen) (MF 11.03).

Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. Rijk en regio zijn overeengekomen de kosten van deze verkenning op basis van 50/50 te verdelen. Het Rijk reserveert daarnaast maximaal € 30 miljoen voor realisatie, beheer en onderhoud van de eerste stap – zijnde de elektrificatie van het spoor tussen Enschede en Gronau – waarbij eveneens wordt uitgegaan van een 50/50 verdeling van de totale kosten.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	32	n.t.b.
MIRT 2026	33	n.t.b.
MIRT 2025	33	n.t.b.
MIRT 2024	32	n.t.b.
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	0	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	2	

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

2026 Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.

Frequentieverhoging Veluwelijn

Opgave

Er reizen al veel mensen met de trein tussen Harderwijk, Nijkerk en Amersfoort. Door de bouw van 21.000 nieuwe woningen in de regio, verwachten we meer treinreizigers. Als we niets doen, passen straks niet alle reizigers tijdens de spits in de trein. Ook willen we de drukte op de A28 en bij knooppunt Hoevelaken verminderen door met de trein een goed alternatief te bieden. Extra intercity's zorgen voor snellere verbindingen voor Nijkerk en Harderwijk. Reizigers op de tussenliggende stations Ermelo en Putten profiteren mee. Er zijn dan meer zitplaatsen in de stoptreinen beschikbaar.

Oplossing

"Met het BO MIRT 2025 is vanuit de WoMo-middelen van het Rijk € 98,7 miljoen beschikbaar gesteld voor een keurvoorziening, overwegmaatregelen en eventueel andere benodigde maatregelen om een frequentieverhoging op de Veluwelijn mogelijk te maken.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Met de genoemde oplossing wordt bijgedragen aan een kwalitatief hoogwaardig en veilig ov- en spoorstelsel dat klaar is voor de toekomst.

Planning

2026: afronden 1^e fase verkenning in opdracht van Provincie Gelderland

Betrokken partijen

Provincies Gelderland en Utrecht, Regio's Noord-Veluwe en Amersfoort, Gemeente Nijkerk en Ministerie van IenW

TEN-T

Dit project ligt op het uitgebreide netwerk dat onderdeel is van het Europese TEN T-netwerk.

Financiën

Taakstellend budget € 101 miljoen (Artikel MF 11.01).

Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn niet onderzocht. De regio heeft € 70,8 miljoen gereserveerd als cofinanciering voor dit project.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2025** ○ In het Bestuurlijk overleg MIRT 2024 is afgesproken dat IenW € 12 miljoen reserveert voor de belangrijke maatregel verbindingsboog A1/A30, zodat een deel van het project A1/A30 Barneveld gerealiseerd wordt. De resterende Rijksreservering voor het project is volledig afgeroomd vanwege het pauzeren van het project en na besluitvorming over het restbudget.
- 2023** ○ Het project is gepauzeerd in het kader van de herprioritering van het Mobiliteitsfonds.
- 2022** ○ Het voorkeursalternatief is begin 2021 vastgesteld en daarmee is de verkenning overgegaan naar de planning- en studiefase.
- 2021** ○ Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.

A1/A30 Barneveld

Opgave

De A1 vervult een cruciale rol als achterlandverbinding tussen de Randstad en het oosten van het land. Door het toenemende verkeersaanbod komt deze functie steeds meer onder druk te staan. Naar aanleiding van het regionale MIRT-onderzoek Aansluiting A1/A30 Barneveld staat vast dat er een bereikbaarheidsprobleem is op de A1 bij de aansluiting op de A30, en dat de aansluiting zelf ook niet voldoende functioneert. De opgave is om de doorstroming op de A1, het functioneren van de aansluiting en de verkeersveiligheid te verbeteren.

Oplossing

De oplossing wordt gezien in de uitbreiding van de wegcapaciteit (verbreding) en het aanpassen van de aansluiting zelf.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Het project draagt bij aan het vergroten van de betrouwbaarheid van de reistijd op de A1, de bereikbaarheid van verschillende economische locaties en de verkeersveiligheid. Daarnaast vermindert het de economische schade als gevolg van files op dit traject.

Planning

De herprioritering van het Mobiliteitsfonds in 2023 is van invloed op dit project. Dat betekent dat het project tot nader order gepauzeerd is. Meer informatie hierover staat in het toelichtende blad over de herprioritering aan het begin van dit MIRT Overzicht.

Rijk en regio erkennen de meerwaarde van een opgedeelde en gefaseerde aanpak van het project A1/A28 Knooppunt Hoevelaken in combinatie met delen van het voorkeursalternatief A1/A30 Barneveld (variant 4). Op dit moment zijn de randvoorwaarden voor deze aanpak nog niet op orde, waardoor de breed gedeelde ambitie om Knooppunt Hoevelaken versneld (gefaseerd) aan te pakken momenteel niet haalbaar is.

A1/A30 Barneveld (vervolg)

Voor het realiseren van de verbingsboog A1/A30 werkt de regio (provincie Gelderland), in overleg met het Rijk, de voorkeursvariant uit tot een uitvoeringsbesluit. Deze verkeersveilige verbingsboog loopt van de A1 vanuit Amersfoort naar de A30 richting Ede. Een van de bijbehorende maatregelen is een aanpassing van de verbinding van de A30 richting A1 Voorthuizen / Apeldoorn. De realisatie van deze maatregel is gekoppeld aan de uitvoering van het groot onderhoud door Rijkswaterstaat in de periode 2027/2028.

Politiek/bestuurlijk

Het ministerie van IenW voert de maatregelen aan de A1/A30 ter hoogte van Barneveld uit. Deze maatregelen zijn onderdeel van de bestuurs-overeenkomst met de provincie Gelderland, de gemeente Barneveld en Regio Foodvalley. Ook Waterschap Vallei en Veluwe is betrokken. ProRail wordt betrokken bij de aanpassing van het spoorviaduct ter hoogte van Barneveld. Behalve deze (semi)overheden zijn ook verschillende stakeholders uit de regio en omwonenden betrokken.

TEN-T

Dit project ligt deels op het kernnetwerk dat onderdeel is van het Europese TEN-T-netwerk, en deels op de North Sea-Baltic corridor.

File top 50

Dit project levert een bijdrage aan het oplossen van de fileknelpunten 1 en 25 uit de file top 50. Dit overzicht is samengesteld door Rijkswaterstaat op basis van de filegegevens van 1 mei 2025 tot en met 30 april 2026.

Financiën

De Rijksreservering voor dit project is volledig afgeroomd vanwege het pauzeren van het project en na besluitvorming over het restbudget van het Rijk. IenW heeft nu € 12 miljoen (prijsspeil 2026) gereserveerd voor de belangrijke maatregel verbingsboog A1/A30, zodat een deel van het project A1/A30 Barneveld gerealiseerd wordt.

Het gereserveerde projectbudget voorafgaand aan de herprioritering van het Mobiliteitsfonds bedroeg € 89 miljoen. Hierbij was rekening gehouden met bijdragen van de provincie Gelderland (€ 10,5 miljoen.) en de Regio Foodvalley (€ 1 miljoen.). Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt in de vorm van bovengenoemde regionale bijdragen.

A1/A35 Knooppunt Azelo-Buren

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2025** ○ De resterende Rijksreservering voor het project is volledig afgeroomd vanwege het pauzeren van het project en na besluitvorming over het restbudget.
- 2023** ○ Het project is gepauzeerd in het kader van de herprioritering van het Mobiliteitsfonds.
- 2022** ○ Op het Bestuurlijk Overleg MIRT 2020 is afgesproken dat het Rijk € 5 miljoen beschikbaar stelt voor de aanleg van een weefvak op de A35 tussen de toerit Delden en de afrit Hengelo-Zuid.
- 2021** ○ Het verkorte MIRT-onderzoek is in het najaar van 2019 afgerond. De oplossingsrichtingen en bijbehorende financieringsmogelijkheden worden door het Rijk en de regio samen verder uitgewerkt en in het Bestuurlijk Overleg MIRT 2020 besproken.
- 2020** ○ Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.

Opgave

De A1/A35 tussen de knooppunten Azelo en Buren is een druk bereden wegvak. De A1 verbindt de Randstad met het noorden van Duitsland, de Baltische staten en Scandinavië en de A35 verbindt Twente via de N35 met Zwolle en richting het oosten met Duitsland. Bij het Notaoverleg MIRT in december 2017 is een motie aangenomen om te komen tot een structurele oplossing voor het knelpunt A1/A35 tussen Azelo en Buren.

Uit het onderzoek bleek dat de vele weefbewegingen, in combinatie met de aard van het verkeer (bovengemiddeld veel (zwaar) vrachtverkeer), op dit traject in toenemende mate congestie en verkeersveiligheidsproblemen veroorzaken.

Oplossing

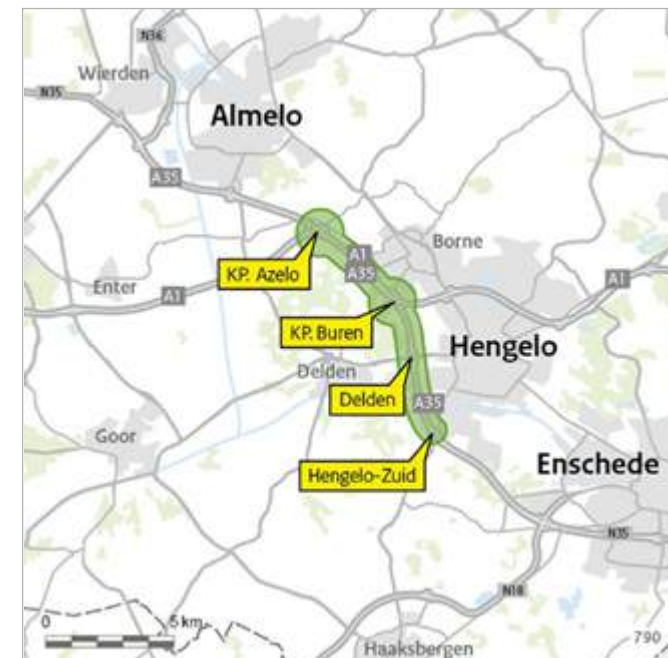
Na afronding van het verkorte MIRT Onderzoek A1/A35 en het verder uitwerken van de geïdentificeerde oplossingsrichtingen, is op het Bestuurlijk Overleg MIRT 2020 besloten om over te gaan tot de aanleg van een weefvak op de A35 tussen de oprit Delden en de afrit Hengelo-Zuid.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

De aanleg van een weefvak haalt de reeds aanwezige filekiem weg en draagt daardoor bij aan het verbeteren van de bereikbaarheid en de verkeersveiligheid.

Planning

De herprioritering van het Mobiliteitsfonds in 2023 is van invloed op dit project. Dit betekent dat het project tot nader order gepauzeerd is. Meer informatie hierover staat in het toelichtende blad over de herprioritering aan het begin van dit MIRT Overzicht.

A1/A35 Knooppunt Azelo-Buren (vervolg)

TEN-T

Dit project ligt deels op het kernnetwerk dat onderdeel is van het Europese TEN-T-netwerk. Het traject Azelo - Buren ligt op de North Sea-Baltic corridor.

Politiek/bestuurlijk

In 2017 is een motie van het lid Von Martels aangenomen om te komen tot een structurele oplossing op het stuk A1/A35 tussen de knooppunten Azelo en Buren. In 2018 is een motie van het lid Van Aalst aangenomen om het gesprek met de regio te starten over de aanpak van de A1/A35 Azelo - Buren. En op het Notaoverleg MIRT 2018 is een motie van het lid Van Aalst aangenomen om het gesprek met de regio te starten over de aanpak van de A1/A35 Azelo - Buren. Dit heeft op het Bestuurlijk Overleg MIRT 2020 geleid tot de afspraak om een weefvak aan te leggen.

Financiën

Het projectbudget is volledig afgeroomd vanwege het pauzeren van het project en na besluitvorming over het restbudget van € 1 miljoen. Er is geen sprake van cofinanciering vanuit de regio. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn niet onderzocht.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** In 2026 wordt de eerste fase planuitwerking naar verwachting afgerond. Besluitvorming over het vervolg van het project is afhankelijk van de prioritering op het Mobiliteits- en Deltafonds.
- 2022** Naar aanleiding van de afspraken in het Bestuurlijk Overleg MIRT 2020 is het project overgegaan naar de planning- en studiefase.
- 2021** Het MIRT-onderzoek is afgerond. In het Bestuurlijk Overleg MIRT van 2020 zijn afspraken gemaakt over de financiering van de verschillende maatregelpakketten.
- 2020** Het project is nieuw opgenomen in het MIRT. De eerste fase van het MIRT-onderzoek (problemanalyse) is opgeleverd.

A28 Amersfoort-Hoogeveen

Opgave

In het regeerakkoord van kabinet-Rutte III staat de A28 benoemd als een van de resterende knelpunten uit de NMCA om aangepakt te worden. Het Rijk en de regio hebben in 2018 afgesproken om een MIRT-onderzoek A28 (Amersfoort - Zwolle) te starten. De Kamer heeft per motie (motie-Van der Graaf c.s., TK 34775 A, nr. 37) verzocht het traject tussen Zwolle en Hoogeveen ook op te nemen in het onderzoek.

Oplossing

Begin 2020 is het MIRT-onderzoek afgerond met de vaststelling van de eindrapportage en het maken van bestuurlijke afspraken voor het vervolg. De stuurgroep A28 heeft afspraken gemaakt over de voorbereiding van een pakket inframaatregelen om op korte en middellange termijn (2030) de verkeersveiligheid, en daarmee ook de doorstroming, op de A28 te verbeteren. De maatregelen richten zich op aanpassing van de infrastructuur, dynamisch verkeersmanagement (DVM), incidentmanagement en de verzorgingsplaatsen. Hierbij wordt zoveel mogelijk aangesloten bij bestaande programma's, zoals Verzorgingsplaats van de Toekomst. Daarnaast gaan partijen zich inzetten voor maatregelen die zich richten op vraagbeïnvloeding, openbaar vervoer en fiets- en ketenmobiliteit in de regio's Noord-Veluwe, Zwolle en de Kop van Overijssel/Drenthe.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

De maatregelen dragen bij aan de verbetering van de verkeersveiligheid en daarmee ook aan de doorstroming op de A28.

Planning

De planning- en studiefase zal naar huidig inzicht een doorlooptijd hebben tot begin 2026. Het streven is om eind 2026 met (de voorbereiding van) de realisatie van de maatregelen te starten, en deze in 2028 af te ronden.

Politiek/bestuurlijk

Het MIRT-onderzoek is uitgevoerd onder leiding van het ministerie van IenW, in nauwe samenwerking met de bestuurlijke partners in de regio: de provincies Gelderland, Overijssel en Drenthe. Dezelfde partijen zullen verantwoordelijk zijn voor de uitwerking en uitvoering van de maatregelpakketten. Daarnaast zullen andere bestuurlijke en maatschappelijke partijen, die al bij het MIRT-onderzoek waren betrokken, ook als stakeholder worden betrokken bij de verdere uitwerking van de maatregelpakketten.

A28 Amersfoort-Hoogeveen (vervolg)

File Top 50

Dit project levert een bijdrage aan het oplossen van fileknelpunt 43 uit de file top 50, samengesteld door Rijkswaterstaat op basis van filegegevens van 1 mei 2025 tot en met 30 april 2026.

TEN-T

Dit project ligt op het uitgebreide netwerk dat onderdeel is van het Europese TEN T-netwerk.

Financiën

Het Rijk heeft € 35 miljoen (prijspeil 2026) gereserveerd voor de uitwerking en aanleg van het pakket gerichte infrastructurele maatregelen. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. Voor de A28-corridor Noord-Veluwe investeren de provincie Gelderland en de regio Noord-Veluwe in het mobiliteitsprogramma Noord-Veluwe Bereikbaar (NVB). De provincie Drenthe en haar regionale partners investeren in een breed pakket aan maatregelen.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln.	Gereed
MIRT 2027	35	2028
MIRT 2026	34	2028
MIRT 2025	34	2028
MIRT 2024	33	2026
MIRT 2023	32**	2026
MIRT 2022	30**	2026
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	5	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	5	

* Gegevens over vijf jaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** In de MIRT Overzichten 2022 en 2023 was onterecht een hoger bedrag opgenomen. De regionale bijdrage (zie financiën) was per abuis meegerekend.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2025 ○ Het project is gepauzeerd vanwege stikstof-problematiek, financiële tekorten binnen het Mobiliteitsfonds en personele krapte.
- 2024 ○ In Q2 2024 is de Voorkeursbeslissing A50 Ewijk - Bankhoef - Paalgraven vastgesteld. Hiermee is de MIRT-verkenning A50 Ewijk - Bankhoef - Paalgraven afgerond.
- 2021 ○ De MIRT-verkenning is gestart.

A50 Ewijk – Bankhoef-Paalgraven & corridor Nijmegen-Eindhoven

Opgave

In het Bestuurlijk Overleg MIRT 2018 hebben het Rijk en de regio besloten tot het starten van een MIRT-onderzoek A50 corridor Nijmegen - Eindhoven. Dit MIRT-onderzoek is in 2019 afgerond en vastgesteld op het Bestuurlijk Overleg MIRT 2019. In dat Bestuurlijk Overleg is afgesproken dat een MIRT-verkenning wordt gestart. Ook is afgesproken dat een mobiliteitspakket met strategische agenda door de provincies Gelderland en Noord-Brabant wordt uitgewerkt. De opgave van de MIRT-verkenning (afgerond in 2024) betrof het analyseren van de verkeersproblematiek bij en tussen de knooppunten Ewijk, Bankhoef en Paalgraven en het zoeken naar hierbij passende oplossingen. De opgave voor de strategische agenda is om mobiliteitsoplossingen te zoeken voor de corridor Nijmegen - Eindhoven.

Oplossing

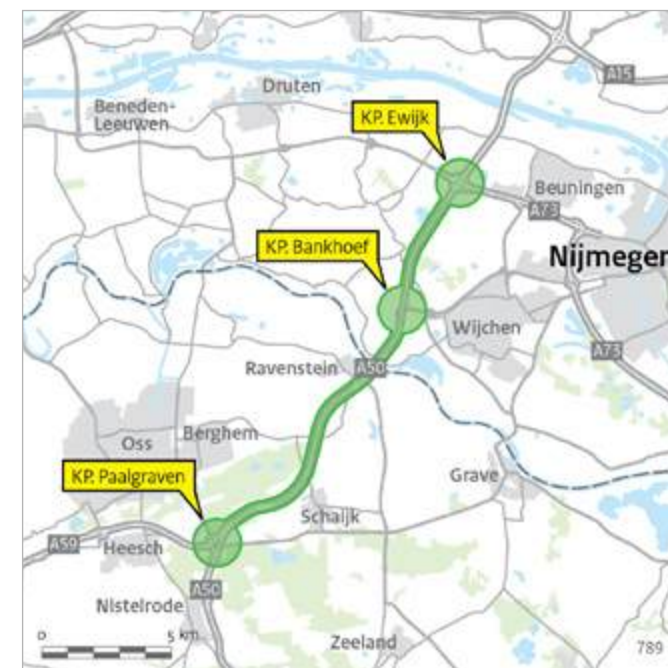
De MIRT-verkenning onderzocht de uitbreiding van de wegcapaciteit op het gedeelte Ewijk - Bankhoef - Paalgraven als oplossing. De oplossing voor de corridor Nijmegen - Eindhoven wordt gevonden in een breed pakket aan (flankerende) maatregelen.

Bijdrage oplossing aan de doelstelling

Het project draagt bij aan het vergroten van de betrouwbaarheid van de reistijd op de A50. Hierdoor vermindert de economische schade als gevolg van files op dit traject en verbetert de verkeersveiligheid, bereikbaarheid en leefbaarheid in het gebied. Ook draagt het project bij aan de woningbouwdoelstellingen.

Planning

Het project is tot nader order gepauzeerd vanwege stikstofproblematiek, financiële tekorten binnen het Mobiliteitsfonds en personele krapte. Meer informatie hierover staat in het toelichtende blad over de herprioritering aan het begin van dit MIRT Overzicht.

Betrokken partijen

Direct betrokkenen zijn de provincie Gelderland en provincie Noord-Brabant. Ook is er participatie van gemeenten, maatschappelijke organisaties, waterschappen, vertegenwoordigers van het bedrijfsleven, omwonenden en relevante stakeholders.

TEN-T

Dit project ligt op het uitgebreide netwerk dat onderdeel is van het Europese TEN-T-netwerk.

A50 Ewijk-Bankhoef-Paalgraven & corridor Nijmegen-Eindhoven (vervolg)

File top 50

Dit project levert een bijdrage aan het oplossen van de fileknelpunten 4 en 19 uit de file top 50. Deze lijst is samengesteld door Rijkswaterstaat op basis van de filegegevens tussen 1 mei 2025 en 30 april 2026.

Financiën

Het Rijk had € 452 miljoen (prijspeil 2024) gereserveerd voor dit project. Deze reservering is bij Voorjaarsnota 2025 volledige afgeroomd vanwege het pauzeren van het project. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. Voor het mobiliteitspakket met strategische agenda reserveren de provincies Gelderland en Noord-Brabant € 34 miljoen (Kamerbrief 36 410 A, nr. 15).

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2022** De uitspraak van de Raad van State op 30 december 2020 leidt tot vernietiging van het tracébesluit, omdat deze op het Programma Aanpak Stikstof (PAS) gebaseerd was. Hierdoor moet er een nieuw tracébesluit worden opgesteld.
- 2021** De uitspraak van de Raad van State over de PAS leidt tot vertraging.
- 2020** Het tracébesluit is op 19 december 2018 vastgesteld.
- 2017** Het budget dat is opgenomen in de bestuursovereenkomst wijkt af van het taakstellend budget. Het taakstellend budget is gecorrigeerd (€ 18 miljoen) voor verschillende posten die geen onderdeel zijn van de aanleg van de N35 Nijverdal-Wierden.
- 2016** Gezamenlijk met de regio is het voorkeursalternatief vastgesteld en het project is overgegaan naar de planning- en studiefase. In de bestuursovereenkomst zijn de financiële afspraken tussen Rijk en regio voor het project vastgelegd.

N35 Nijverdal-Wierden

Opgave

Veel lokaal en regionaal verkeer is aangewezen op de N35. De doorstroming op het traject Nijverdal-Wierden is kwetsbaar. Ook ligt er een opgave om de verkeersveiligheid te verbeteren. De regio heeft de ambitie om op termijn de hele N35 op te waarderen naar een 2x2-autoweg die geschikt is voor 100 kilometer per uur. Deze regionale ambities zijn verwoord in de Marsroute N35.

Oplossing

De doorstroming en de verkeersveiligheid worden verhoogd door de aanpassing van de huidige N35 tussen Nijverdal en Wierden van een 2x1-weg met gelijkvloerse aansluitingen naar een 2x2-weg. In Nijverdal zijn daarbij een ongelijkvloerse kruising en een ongelijkvloerse aansluiting voorzien, en bij Wierden een ongelijkvloerse aansluiting.

Bijdrage oplossing aan beleidsoplossing

Het project draagt bij aan de doorstroming en de verkeersveiligheid.

Planning

De mijlpalen voor het project zijn nader te bepalen. Het opstellen van de planning is mede afhankelijk van de beschikbare maakcapaciteit vanuit Rijkswaterstaat voor dit project en de ontwikkelingen in het stikstof-dossier.

Politiek/bestuurlijk

In 2010 is gestart met een MIRT-verkenning. In de verkenning zijn verschillende alternatieven onderzocht, waaronder een variant op een initiatief van een aantal omwonenden. Op 2 maart 2015 is het voorkeursalternatief vastgesteld (Noordvariant met ongelijkvloerse aansluiting en kruising in Nijverdal). De Noordvariant is opnieuw in beeld gekomen op initiatief van omwonenden en de regionale overheden. De afspraken met de regio zijn vastgelegd in een bestuursovereenkomst van 2 maart 2015.

N35 Nijverdal-Wierden (vervolg)

De kosten voor de ongelijkvloerse kruising komen voor rekening van de regio. Het ontwerp-tracébesluit is in 2017 vastgesteld. In 2018 is het tracébesluit vastgesteld. Duidelijk is dat de uitspraak van de Raad van State over de PAS voor lopende planning en studies leidt tot vertraging. Op 30 december 2020 heeft de Raad van State het tracébesluit vernietigd, omdat het op het PAS gebaseerd was.

Financiën

Het taakstellend budget bedraagt € 131 miljoen (prijspeil 2026). Hiervan draagt de regio meer dan de helft bij als cofinanciering voor dit project. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn daarmee onderzocht en opgepakt.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln.	Gereed
MIRT 2027	131	n.t.b.
MIRT 2026	129	n.t.b.
MIRT 2025	129	n.t.b.
MIRT 2024	125	n.t.b.
MIRT 2023	119	n.t.b.
MIRT 2016	122	n.t.b.
verschil t.o.v. budget in eerste begrotingsjaar in mln. €	9	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	26	

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	12	9 %
2024	12	10 %
2023	12	10 %
2022	12	10 %
2021	12	10 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** In 2025 is een stikstofonderzoek uitgevoerd op basis van de op dat moment meest recente verkeerscijfers. Besluitvorming over het vervolg van het project is afhankelijk van de prioritering op het Mobiliteits- en Deltafonds.
- 2022** Zoals gemeld in de MIRT-brief van 9 juni 2021 (TK 35 570 A, nr. 62) is dit een van de projecten die vertraging oploopt in afwachting van het onderzoek naar de maximale rekenafstand ten aanzien van stikstofuitstoot. Op dit moment is er nog geen duidelijkheid te geven over de omvang van deze vertraging en het effect op de mijlpalen van dit project.
- 2019** Het project is nieuw toegevoegd aan het MIRT.

N50 Kampen - Kampen-Zuid

Opgave

In de huidige situatie is op het wegvak Kampen - Kampen-Zuid regelmatig sprake van filevorming in de spitsperiodes. De voornaamste oorzaak van de opstopping is dat er slechts één rijstrook per rijrichting is. Daarnaast is er geen fysieke rijbaanscheiding, waardoor de kans op frontale ongevallen groter is.

Oplossing

In de planning- en studiefase wordt voor de N50 tussen Kampen en Kampen-Zuid een verbreding uitgewerkt van 2x1 naar 2x2 rijstroken, met fysieke rijbaanscheiding.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

De verbreding van de N50 tussen Kampen en Kampen-Zuid heeft als doel de bereikbaarheid van de regio te versterken en verstoringen in de verkeersstromen te verminderen, door de doorstroming en verkeersveiligheid te verbeteren.

Planning

De mijlpalen voor het project zijn nader te bepalen. Het opstellen van de planning is mede afhankelijk van de beschikbare maakcapaciteit bij Rijkswaterstaat voor dit project en de ontwikkelingen in het stikstofdossier.

Politiek/bestuurlijk

Tijdens het Bestuurlijk Overleg MIRT in het najaar van 2017 is met de regio overeengekomen om de planstudie N50 Kampen - Kampen-Zuid begin 2019 te starten. In december 2017 heeft de minister van IenW de startbeslissing ondertekend.

N50 Kampen - Kampen-Zuid (vervolg)

Financiën

Met de motie-Visser c.s. (TK 34550 A, nr. 25) werd de regering verzocht € 5 miljoen beschikbaar te stellen voor de aanpak van de verbreding van de N50 Kampen. In een Kamerbrief (TK 29398, nr. 549) is bevestigd dat deze bijdrage gereserveerd is binnen het Mobiliteitsfonds (voorheen Infrastructuurfonds). Daarnaast zou ook de regio € 5 miljoen bijdragen aan het totale beschikbare budget. In 2021 is gebleken dat het budget van € 10 miljoen niet voldoende is voor de voorgenomen maatregelen. Er was een tekort van ongeveer € 5 miljoen, dat verdeeld werd tussen het Rijk en de regio. Het tekort werd veroorzaakt door prijsstijgingen, aangescherpte verkeersveiligheidsnormen en gewijzigde uitgangspunten voor de kostenraming. In 2022 is de Rijksbijdrage daarom verhoogd tot circa € 8 miljoen. Ook de regio draagt circa € 8 miljoen bij als cofinancier voor dit project. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt in de vorm van bovengenoemde regionale bijdrage.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln.	Gereed
MIRT 2027	18	n.t.b.
MIRT 2026	17	n.t.b.
MIRT 2025	17	n.t.b.
MIRT 2024	17	n.t.b.
MIRT 2023	8	n.t.b.
MIRT 2020	5	2022-2024
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	13	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	2	

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

2026 De scope Fietsparkeren wordt uitgevoerd binnen dit project. Om die reden is € 4,8 miljoen toegevoegd vanuit het programma Fietsparkeren. De via een specifieke uitkering (SPUK) toegekende kosten voor de verkenning zijn € 2,1 miljoen lager uitgevallen dan gepland. Deze gelden zijn, volgens het gestelde hierover in de beschikking, teruggevorderd en toegevoegd aan het projectbudget. Samen met de regionale bijdrage en de bijdrage van NS zijn de totale projectkosten hiermee gedekt.

In het Bestuurlijk Overleg MIRT van januari 2026 hebben het Rijk en de regio ingestemd met het voorkeursalternatief waarbij de geraamde kosten passen binnen het door partijen beschikbaar gestelde taakstellend budget. De samenwerkingsafspraken zijn vastgelegd in een door alle partijen ondertekende samenwerkingsovereenkomst. Daarmee kan de planuitwerking starten (Tweede Kamer, Vergaderjaar 2025-2026, 36 800A, nr. 11).

2025 Project is nieuw opgenomen in het MIRT.

OV Knooppunt Nijmegen Centrumzijde

Opgave

In het Bestuurlijk Overleg MIRT van november 2020 hebben het Rijk en de regio de ambitie uitgesproken in een gezamenlijk proces een innovatieve ov-hub van de toekomst te realiseren (Tweede Kamer, Vergaderjaar 2020-2021, 35 570A, nr 45).

Station Nijmegen ligt aan het drukke traject Schiphol-Utrecht-Nijmegen. Het aantal reizigers blijft naar verwachting in de toekomst groeien. Met de realisatie van PHS en de bouw van de westentree wordt een groot deel van het station en de spoorinfrastructuur verbeterd. Dit zorgt voor een kwaliteitsimpuls aan de westzijde van het station. De stationshal, fietsenstalling, busplein en het voorplein aan de centrumzijde vallen buiten de PHS-scope. In het BO MIRT in 2020 is besloten de centrumzijde van het station ook aan te pakken.

Aanpassingen zijn nodig om toekomstvast ov-voorzieningen te realiseren bij de woningbouwopgave van Nijmegen en de verwachte reizigersgroei. Aanpassingen aan de stationshal en fietsenstalling zijn ook simpelweg noodzakelijk omdat de PHS-maatregelen (doortrekken van de tunnel) het noodzakelijk maakt de stationshal aan de centrumzijde anders in te richten om de loopstromen te faciliteren en omdat de huidige ondergrondse fietsenstalling einde levensduur is.

Oplossing

Met een integrale oplossing voor de knooppuntontwikkeling bij stationsomgeving Nijmegen ontstaat een hoogwaardig en toekomstvast mobiliteitsknooppunt, waarin de noodzakelijke vergroting van de fietsenstallingscapaciteit is meegenomen, de (multimodale) reis wordt vergemakkelijkt en de verblijfskwaliteit van het station wordt verbeterd. Ook zullen de PHS-investeringen beter tot hun recht komen.

OV Knooppunt Nijmegen Centrumzijde (vervolg)

Programma
WoMo

TEN-T

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Dit project ligt in het verlengde van PHS, faciliteert de woningbouw-doelstelling van het huidige kabinet en draagt daarmee bij aan de economische en ruimtelijke ontwikkeling van de regio.

Planning

Start MIRT-verkenning: 2022

Voorkeursbesluit en start planuitwerking: 2025

Realisatiebeslissing en start realisatiefase: 2029

Infrastructuur gereed: 2033

Betrokken partijen

Gemeente Nijmegen, Provincie Gelderland, NS, ProRail en de ministeries van VRO en IenW.

TEN-T

Dit project ligt op het uitgebreide netwerk dat onderdeel is van het Europese TEN-T-netwerk.

Financiën

Het taakstellend budget is € 63 miljoen (Artikel MF 11.01.01).

Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt:

- Bekostiging door private baathebbers, namelijk NS € 5 miljoen.
- De regio heeft € 71 miljoen (exclusief btw, pp 2025) gereserveerd als cofinanciering voor dit project.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	63	2032
MIRT 2026	55	n.t.b.
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	8	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	3	

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2023** Er is € 6,2 miljoen overgeboekt naar het programma Regionale Knelpunten ter dekking van de geactualiseerde kostenraming van het project Verbetermaatregelen Zwolle - Enschede.
- 2021** In het projectbudget was rekening gehouden met 50% bijdrage vanuit de regio. Aangezien de kosten van een aantal van de gerealiseerde projecten uiteindelijk lager zijn uitgevallen dan eerder geraamd, zijn de verwachte bijdragen van derden bijgesteld met € 3,2 miljoen.
- 2019** Onder 'Oplossing' is aangegeven welke projecten aanvullend gerealiseerd en financieel afgewikkeld zijn.
- 2018** Er wordt rekening gehouden met aanleg tot in 2020. Dit is in verband met een langer benodigde planvorming over het tweede deel van de betrouwbaarheidsverhogende maatregelen aan de Valleilijn, het opheffen van enkele overwegen en de verwerving van gronden voor het aanpassen van de boog in de spoorlijn. Daardoor zal ook de aanleg later plaatsvinden.

Quickscan Decentraal Spoor: Oost-Nederland

Opgave

Op een aantal gedecentraliseerde spoorlijnen is het vervoer sterk toegenomen. Ook hebben enkele decentrale overheden meer ambitie met het gedecentraliseerde spoorvervoer voor reizigers dan mogelijk is met de beschikbare capaciteit. Mede daarom is in 2008 een quickscan uitgevoerd naar de marktontwikkelingen in het personenvervoer op gedecentraliseerde spoorlijnen. Hieruit bleek dat vooral de punctualiteit op een aantal lijnen in Oost-Nederland onvoldoende was.

Oplossing

ProRail heeft op basis van een effectiviteitsanalyse in beeld gebracht welke maatregelen nodig zijn om de punctualiteit te verbeteren. Voor Oost-Nederland zijn dit maatregelen op vijf lijnen. De rijksbijdragen voor de maatregelen op de lijnen Zwolle - Kampen en Nijmegen - Roermond zijn al in 2011 en 2012 aan de decentrale overheden uitgekeerd. De cofinanciering door het ministerie van IenM en de provincie Gelderland is afgesproken in het Bestuurlijk Overleg MIRT van 2009. De maatregelen op de lijn Arnhem - Doetinchem - Winterswijk zijn gerealiseerd en financieel afgewikkeld. Dat geldt ook voor twee maatregelen op de lijn Zutphen - Winterswijk. De planvorming en financiële afwikkeling tussen het ministerie en de provincie Gelderland loopt nog voor de lijn Amersfoort - Ede - Wageningen, de Valleilijn en de lijn Zutphen - Winterswijk.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Verbeteren van de betrouwbaarheid.

Planning

2011-2022: Oplevering (divers)

2023: Oplevering perronoverkluizing station Apeldoorn

Politiek/bestuurlijk

Moties: de Tweede Kamer heeft eind 2007 verzocht om een quickscan naar de markt en de capaciteit op de regionale spoorlijnen (motie-Anker/Koopmans, TK 31200 XII, nr. 55). In september 2008 is het eindrapport opgeleverd en aan de Kamer verstuurd (TK 31305 XII, nr.

80). In de Bestuurlijke Overleggen MIRT van voor- en najaar 2009 hebben het Rijk en de regio afspraken gemaakt over de te nemen maatregelen en de gezamenlijke financiering (50/50) op basis van taakstellende budgetten.

In het Bestuurlijk Overleg MIRT van 2020 hebben het Rijk en de regio afgesproken zich in te spannen voor de aanleg van een perronoverkluizing op station Apeldoorn voor een robuustere dienstregeling, met ieder een vaste bijdrage van maximaal € 1,2 miljoen. Deze bijdrage is inmiddels toegezegd. Eveneens is afgesproken (opnieuw) naar de mogelijkheid te kijken om op de verbinding Apeldoorn - Zutphen - Winterswijk een directe treinverbinding te realiseren. Onderzoeksresultaten moeten uitwijzen of dit een passende maatregel is.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2017** Het projectbudget is opgehoogd met € 2,2 miljoen als gevolg van de financiële bijdrage van de provincie Gelderland. Er wordt rekening gehouden met aanleg tot in 2018 in verband met een langer benodigde planvorming over het tweede deel van de betrouwbaarheidsverhogende maatregelen aan de Valleilijn. Daardoor zal ook de aanleg later plaatsvinden.
- 2014** Diverse projecten kennen een langere doorlooptijd dan bij de start was aangenomen. Dit komt onder andere door benodigde grondverwerving en bijbehorende procedures.

Quickscan Decentraal Spoor: Oost-Nederland (vervolg)

Tot die tijd is de aanpak van de transfercapaciteit op station Zutphen uitgesteld. In het Bestuurlijk Overleg MIRT van 2022 is besloten om het onderzoek naar de doorgaande treinverbinding niet door te zetten. Het Rijk en de regio besluiten tot nadere uitwerking van het voorkeursalternatief voor de aanpak van het transferknelpunt op station Zutphen.

Uitvoering

De provincie Gelderland heeft medegedeeld geen noodzaak meer te zien voor een tweede tranche Robuustheid Verhogende Maatregelen (RVM) op de Valleilijn, nu zowel capaciteit als punctualiteit voldoende op orde zijn. IenW heeft daarmee ingestemd. De oplevering van het aanpassen van een overwegenschakeling bij Lunteren wordt in 2020 verwacht. Ook wordt opnieuw bekeken of de transfercapaciteit op station Zutphen moet worden aangepakt.

Financiën

Het taakstellend budget is € 29 miljoen, inclusief de bijdragen van de provincie Gelderland en de voormalige Stadsregio Arnhem-Nijmegen (Artikel MF 13.03.04 en 13.03.01). Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. De regio draagt in totaal ongeveer € 3 miljoen bij als cofinanciering voor dit project.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	29	Divers
MIRT 2026	29	Divers
MIRT 2025	29	2011-2023/divers
MIRT 2024	28	2011-2023/divers
MIRT 2023	27	2011-2023/divers
MIRT 2013	23	2011-2014
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	6	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	3	

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** Vanuit de WoMo-middelen is aanvullend € 1,4 miljoen prijsbijstelling voor 2025 toegevoegd.
- 2023** Project nieuw opgenomen in het MIRT.

RegioExpres

Opgave

De regionale spoorlijn Arnhem - Doetinchem - Winterswijk is een van de drukst bereden regionale spoorlijnen van Nederland waarbij capaciteitsproblemen bestaan, met name in de spits. Met de verwachte woningbouw zal dit enkel nog maar toenemen.

Oplossing

Met het Bestuurlijk Overleg MIRT 2022 hebben het Rijk en de regio besloten tot de gezamenlijke realisatie van de RegioExpres. Ieder bekostigt de helft van de investeringskosten van € 150 miljoen. De RegioExpres is een sneltrein op de spoorverbinding Arnhem - Doetinchem - Winterswijk die zorgt voor een sterke verbetering van de bereikbaarheid, woon- en werkomgeving en leefbaarheid in de regio's Liemers, Achterhoek en Arnhem - Nijmegen. Om de extra sneltrein te laten rijden moet het spoor tussen Didam en Doetinchem de Huet worden verdubbeld. Op het traject Achterhoek - Arnhem zal het aantal reizigers door de komst van de RegioExpres met 40% toenemen. De sneltrein is daarmee een drager van de verstedelijking en versterking van de regionale economie. De reistijd tussen Winterswijk en Arnhem wordt verkort met 13 minuten. Voor overstappers op een IC-verbinding naar de Randstad loopt de reistijdwinst in de toekomst zelfs op tot 26 minuten. Daarnaast biedt de RegioExpres extra capaciteit en ontlast het de stoptreinen. Tot slot wordt door het extra dubbelspoor de betrouwbaarheid van het spoor verbeterd en is er minder kans op storingen en vertragingen.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

De RegioExpres zorgt voor extra capaciteit én een snellere verbinding voor inwoners van de Achterhoek naar Arnhem en verder. In de regio's Liemers, Achterhoek en Arnhem-Nijmegen wonen meer dan 700.000 inwoners waar nog ongeveer 25.000 nieuwe woningen bij gaan komen. Dit is onderdeel van de Woningbouw- en Mobiliteitsafspraken (2022).

RegioExpres (vervolg)

Planning

De Provinciale Staten stelden op 28 mei 2025 het inpassingsplan en het milieueffectrapport voor de RegioExpres vast. In de huidige planning is de verwachting dat de realisatie niet eerder zal starten dan 2029, en niet in 2027-2028 zoals eerder gepland. Dit heeft meerdere oorzaken. Zo is het inpassingsplan vastgesteld maar nog niet onherroepelijk; de beroepsprocedure bij de Raad van State loopt nog. Ook heeft het project ViA15 van Rijkswaterstaat prioriteit gekregen. Tot slot blijft de planning sterk afhankelijk van de planologische procedure en de grondverwerving. Met het opschuiven van de planning ligt het project niet stil; de voorbereidingen gaan door.

Politiek/bestuurlijk

De planuitwerking bevindt zich in de tweede fase. Provincie en IenW zijn bezig met het maken van afspraken over de governance, om daarna tot de realisatiefase over te kunnen gaan. Er wordt goed gecommuniceerd met en door de regio over de vertraging in de planning.

Betrokken partijen

Ministerie van IenW
Provincie Gelderland
ProRail

Financiën

Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. Het Rijk en de provincie Gelderland realiseren samen de RegioExpres en bekostigen ieder de helft van de investeringskosten van 150 miljoen (pp 2022). Het taakstellend budget van IenW bedraagt € 91 miljoen prijspeil 2026 (WoMo) (Artikel MF 11.03).

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	91	Divers
MIRT 2026	87	Divers
MIRT 2025	87	Divers
MIRT 2024	85	Divers
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	6	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	4	

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

2026

De naam is aangepast van Electrificatie Almelo-Mariënberg en Zutphen-Hengelo-Oldenzaal naar Verduurzaming Dieselspoorlijnen. Daarmee hebben we een programmatische aanpak en kunnen we alle individuele projecten daaronder scharen; regionale reizigerslijnen, maar ook havenspoor en eventueel resterend spoor op industrieterreinen etc. Dit vloeit voort uit het Plan Emissievrij Personenvervoer per Trein dat met de MIRT brief van januari 2026 (Kamerstuk 36800-A-11) naar de Tweede Kamer is gestuurd. Primaire infrastructurele component is (partiële) elektrificatie. Vanuit het Klimaatfonds is een aanvullende bijdrage van € 16 miljoen toegekend aan de verduurzaming (elektrificatie) van de regionale spoorlijn Zutphen-Hengelo-Oldenzaal. Hiermee dekken we (een deel van) het Rijksdeel van de resterende financieringsbehoefte. De provincies Gelderland en Overijssel onderzoeken de mogelijkheden voor het dekken van het regionale deel van de financieringsbehoefte. Daarnaast is € 3,5 miljoen toegevoegd voor verkenning en onderzoek.

2025

Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.

Verduurzaming Dieselspoorlijnen

Opgave

Momenteel rijden op verschillende regionale spoorlijnen in Nederland nog dieseltreinen die CO₂ en stikstof uitstoten. Het dieseltreinmaterieel op de spoorlijnen Almelo-Mariënberg en Zutphen-Oldenzaal is (bijna) einde levensduur. Om met de nieuwe vervoersconcessie(s) met zero-emissiematerieel te kunnen rijden, is elektrificatie (aanbrengen van bovenleiding) van deze spoorlijnen noodzakelijk.

Oplossing

In 2023 is na uitgebreid onderzoek besloten dat elektrificatie voor deze lijnen de beste verduurzamingsoptie is en bijvoorbeeld niet batterij- of waterstoftreinen. Met het beschikbaar gekomen budget bij het Rijk en het al gereserveerde/nog te reserveren budget bij de provincies Overijssel en Gelderland kan ProRail beide lijnen volledig elektrificeren. Het betreft twee aparte projecten in twee verschillende MIRT-fasen.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Dit project draagt bij aan kwalitatief goede regionale spoorverbindingen zonder emissie-uitstoot in de gebruiksfase.

Planning Almelo-Mariënberg

Planning en studies: 2024 - 2025

Aanleg: 2025 - 2028

Indienststelling: eind 2028

Planning Zutphen-Hengelo-Oldenzaal

Planning en studies: 2025 - 2027/2028

Aanleg: 2027/2028 - 2030/2032

De planning kan bijgesteld worden op basis van de uitkomsten van het lopende onderzoek. De huidige planning gaat uit van ingebruikname bij de start van de nieuwe concessie voor dat traject.

Verduurzaming Dieselspoorlijnen (vervolg)

TEN-T

Het traject Zutphen-Hengelo ligt op het uitgebreide netwerk dat onderdeel is van het Europese TEN-T-werk. Het traject Hengelo-Duitse grens ligt op het kernnetwerk dat onderdeel is van het TEN-T-netwerk, op de North Sea-Baltic corridor.

Betrokken partijen

Het ministerie van IenW en de provincies Overijssel en Gelderland zijn betrokken bij deze projecten.

Politiek/bestuurlijk

Het Rijk en de Provincie Overijssel hebben op 6 oktober 2025 de Bestuursovereenkomst voor de elektrificatie Almelo-Mariënborg ondertekend. Voor de fase Planning en studies van het traject Zutphen-Hengelo-Oldenzaal treden beide provincies op als opdrachtgever richting ProRail.

Financiën

Het taakstellend Rijksbudget bedraagt € 119,4 miljoen (prijsspeil 2026). Voor het traject Almelo-Mariënborg draagt het Rijk € 32 miljoen bij. Het komen tot een afgesproken kostenverdeling voor het traject Zutphen-Hengelo-Oldenzaal is onderdeel van de fase Planning en Studies.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2023** Er is ongeveer € 0,7 miljoen vanuit dit project toegevoegd aan het MIRT-project Rivierklimaatpark IJsselpoort.
- 2013** De bezuinigingen uit het Lenteakkoord en het aanvullend Regeerakkoord van 2012 hebben, zoals besloten in de Voorjaarsnota 2013, tot gevolg dat de oplevering van dit project wordt vertraagd.

Bovenloop IJssel (IJsselkop tot Zutphen)

Opgave

Het traject in de IJssel van IJsselkop tot Zutphen is moeilijk bevaarbaar voor de beoogde scheepvaart in klasse Va. Dit bemoeilijkt ook de toegang tot het Twentekanaal, dat juist geschikt wordt gemaakt voor schepen in deze klasse.

Oplossing

In de planning en studies wordt met name gekeken naar de mogelijkheden om de vaarbreedte van de bochten in dit traject van de IJssel aan te passen, waardoor schepen uit klasse Va het traject IJsselkop - Zutphen veiliger en efficiënter kunnen bevaren.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Het verruimen van de vaargeul voor schepen in klasse Va draagt bij aan een vlotte, efficiënte en veilige scheepvaartafwikkeling.

Planning

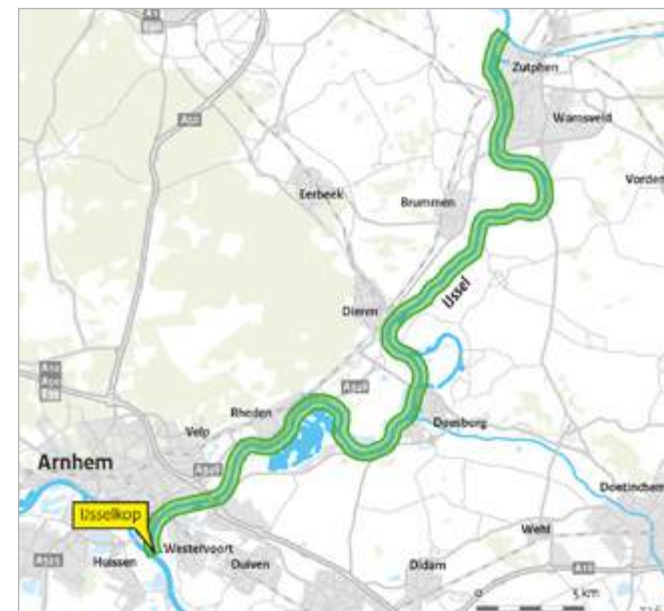
Openstelling nader te bepalen.

TEN-T

Dit project ligt op het kernnetwerk dat onderdeel is van het Europese TEN T-netwerk, op de North Sea-Baltic corridor.

Financiën

Taakstellend budget: € 43 miljoen (Artikel MF 15.03.02). Er is € 8,3 miljoen gereserveerd voor het integrale MIRT-project Rivierklimaatpark IJsselpoort. Dit is bestemd voor de scheepvaart-opgaven op dit deeltraject, dat onderdeel uitmaakt van de Boven-IJssel. Er is geen sprake van cofinanciering vanuit de regiopartijen. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn niet onderzocht.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln.	Gereed
MIRT 2027	43	N.t.b.
MIRT 2026	42	N.t.b.
MIRT 2025	42	N.t.b.
MIRT 2024	41	N.t.b.
MIRT 2023	39	N.t.b.
MIRT 2013	36	2023
Verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	7	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	6	

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2021** Door het wegvallen van de PAS-regeling is vertraging opgetreden.
- 2019** Vanwege optimalisaties ten aanzien van de locatie en het aantal ligplaatsen is enige vertraging voorzien. De openstelling is niet vertraagd.
- 2018** De bijstelling van het aantal aan te leggen ligplaatsen leidt tot een latere openstelling vanwege de benodigde afstemming.
- 2016** De planning- en studiefase is later gestart, omdat het samenstellen van een team voor de planning en studies extra tijd heeft gekost.
- 2015** In het najaar van 2013 is de voorkeursbeslissing genomen.

Capaciteitsuitbreiding ligplaatsen IJssel

Opgave

Begin 2009 bleek uit een verkenning dat er tussen Lobith en Kampen een zeer beperkt aantal ligplaatsen geschikt is voor schepen in de klasse IV/V. Het gebrek aan ligplaatsen voor grotere schepen op de IJssel bemoeilijkt een logistieke planning, in verband met de regelgeving voor vaar- en rusttijden. Ook ontstaan hierdoor extra pieken bij het passeren van de sluis bij Eefde. Het grootste knelpunt doet zich voor op de Boven-IJssel, tussen Arnhem en Zutphen.

Oplossing

Het tekort aan ligplaatsen wordt gefaseerd aangepakt. Voor de korte termijn zijn als quick wins enkele ligplaatsen gecreëerd op de Boven-IJssel: 2 ligplaatsen bij Arnhem en 4 bij Eefde. Deze quick wins zijn in 2010/2011 gerealiseerd. Daarnaast is de planning- en studiefase gestart voor de mogelijke aanleg van een overnachtingshaven aan de Boven-IJssel. In 2013 is de voorkeursbeslissing genomen om ligplaatsen in de Valeplas ten oosten van Arnhem aan te leggen. Op basis van een actuele prognose is besloten om 11 ligplaatsen aan te leggen.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Het aanleggen van ligplaatsen op de IJssel draagt bij aan een veilige en efficiënte scheepvaart.

Planning

N.t.b.

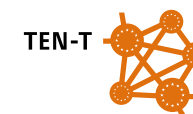
Politiek/bestuurlijk

In het najaar van 2013 is de voorkeursbeslissing genomen. In 2015 is besloten het zoekgebied uit te breiden naar de zuid- en de westlob van de Valeplas. Op basis van de actuele WLO-scenario's (Toekomstverkenning Welvaart en Leefomgeving) is medio 2017 besloten het aantal aan te leggen ligplaatsen terug te brengen van 17 naar 11.

Capaciteitsuitbreiding ligplaatsen IJssel (vervolg)

TEN-T

Dit project ligt op het kernnetwerk dat onderdeel is van het Europese TEN-T-netwerk, op de North Sea-Baltic corridor.

Financiën

Taakstellend budget: € 34 miljoen, waarvan € 33 miljoen op artikel MF 15.03.02 en een ontwikkelbudget van € 1 miljoen op artikel MF 15.03.01. Er is geen sprake van cofinanciering vanuit de regiopartijen. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn niet onderzocht.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln.	Gereed
MIRT 2027	34	N.t.b.
MIRT 2026	33	N.t.b.
MIRT 2025	33	N.t.b.
MIRT 2024	32	N.t.b.
MIRT 2023	30	N.t.b.
MIRT 2014	28	2018-2020
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	6	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	6	

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2025** In 2024 zijn het Startdocument en Ruimtelijk Perspectief ter inzage gelegd. Deze zijn begin 2025 vastgesteld door de bevoegd gezaghebbenden.
- 2023** Er is een partieel uitvoeringsbesluit voor de Kaderrichtlijn Water-maatregelen binnen het rivierklimaatpark genomen.
- 2022** De planuitwerking is gestart.
- 2020** De voorkeursbeslissing is genomen.
- 2018** De verkenningsfase is met een jaar verlengd.
- 2017** Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.

Rivierklimaatpark IJsselpoort

Opgave

Het Rivierklimaatpark IJsselpoort richt zich op een gezamenlijke en integrale aanpak van de problemen in dit gebied op het terrein van water, beleving, natuur en economie.

Oplossing

Bij de hoofddoelstelling van klimaatadaptatie zijn vier onderdelen geformuleerd:

- Water: een veilige afvoer van rivierwater, ook in de toekomst;
- Beleving: een park voor verkoeling en bewustwording, voor recreatie en als uitloophed;
- Natuur: corridor voor plant en dier;
- Economie: ruimte voor duurzame en passende economie en bedrijvigheid.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Een veilige afvoer van rivierwater draagt bij aan de bescherming tegen overstromingen. De leefbaarheid bij klimaatverandering in de toekomst wordt verhoogd.

Planning

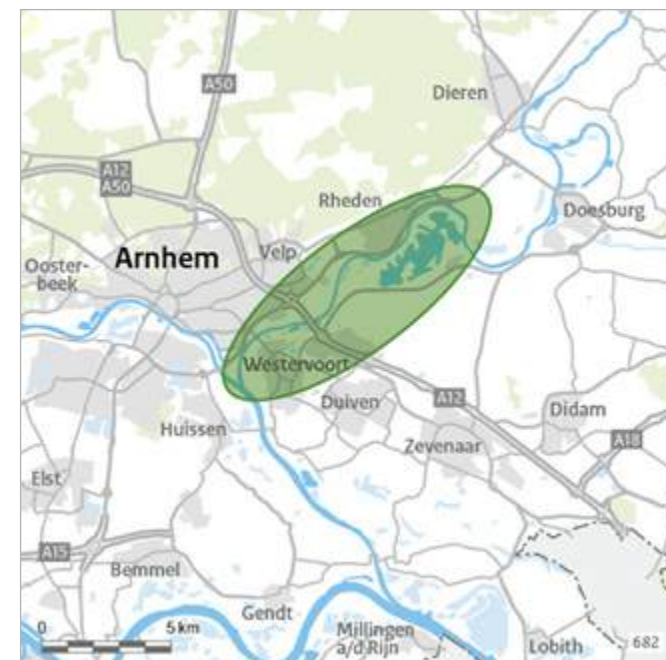
2027: Projectbeslissing

2026-2027: Aanleg van onderdeel KRW

Na 2030: Aanleg van deelprojecten

N.t.b.: Openstelling

In november 2015 is, op basis van het regionale voorstel voor rivierverruimende projecten langs de Rijntakken, besloten tot de start van de MIRT-verkenning Rivierklimaatpark IJsselpoort. Eind 2016 is besloten de verkenningsfase met een jaar te verlengen. Dit was nodig om de breedte van de opgave voldoende uitwerking te kunnen geven met alle partners. De voorkeursbeslissing is genomen in oktober 2020.

Rivierklimaatpark IJsselpoort (vervolg)

Politiek/bestuurlijk

Het ministerie van IenW trekt de MIRT-planuitwerking en werkt nauw samen met Rijkswaterstaat, de provincie Gelderland, de gemeenten Rheden, Zevenaar, Westervoort, Duiven en Arnhem, Natuurmonumenten, Waterschap Rijn en IJssel, lokale bedrijven, terrein beherende organisaties, burgers, agrariërs en belangenorganisaties.

Financiën

Alle opgenomen bedragen komen voort uit de samenwerkings-overeenkomst, zijn in miljoenen € en zijn van het prijspeil 2019, inclusief btw. In het Deltafonds is voor Rivierklimaatpark IJsselpoort € 25,8 miljoen gereserveerd voor rivierverruimende maatregelen binnen het Programma Integraal Riviermanagement. In het Mobiliteitsfonds (voormalig Infrafonds) is € 8,33 miljoen gereserveerd voor scheepvaartmaatregelen. Voor KRW-maatregelen is € 6,21 miljoen gereserveerd.

Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. Bekostiging door andere overheden (€ 18 miljoen). Bekostiging door private baathebbers (€ 1 miljoen).

De provincie Gelderland heeft voor IJsselpoort € 14,41 miljoen gereserveerd. Natuurmonumenten heeft € 0,18 miljoen beschikbaar voor de natuurontwikkeling in het Rivierklimaatpark. Daarnaast kan de besparing op de dijkversterkingskosten vanuit het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) worden ingezet voor rivierverruimende maatregelen.

Verder droeg de gemeente Arnhem € 0,11 miljoen bij, de gemeente Zevenaar € 1,43 miljoen, de gemeente Rheden € 0,39 miljoen, de gemeente Westervoort € 1,58 miljoen. En de particuliere investeringen bedroegen € 0,75 miljoen. De bovenstaande financiën zijn exclusief € 1,2 miljoen EPK-inhuur (prijspeil 2021).

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln.	Gereed
MIRT 2027	65	n.t.b.
MIRT 2026	65	2030
MIRT 2025	65	2030
MIRT 2024	64	2028
MIRT 2023	64	2028
MIRT 2017	39	2023
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	26	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	6	

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

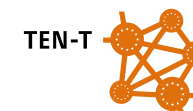

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2024** Het gehele traject is op 2 december 2024 opengesteld.
- 2023** De opdracht voor fase 2b is op 22 maart 2022 verstrekt.
- 2022** In september 2020 is de extra rijstrook tussen Twello en Rijssen opengesteld. Begin juni 2021 is het verbrede tracé tussen Rijssen en Azelo opengesteld. Hiermee zijn fase 1 en 2a van het project afgerond. Het budget om fase 2b te kunnen realiseren is toegenomen door onder andere aangepaste ontwerprichtlijnen en aanvullende risicoreservering (€ 9,1 miljoen). Daarnaast is er een extra bijdrage van derden ontvangen (€ 2,8 miljoen).
- 2021** De minister heeft in juni 2020 bekendgemaakt fase 2 van dit project versneld op de markt te brengen.
- 2020** De minister heeft in maart 2019 bekendgemaakt voor een versnelde uitvoering van fase 2 te kiezen.
- 2019** Het budget is toegenomen als gevolg van extra bijdragen van derden (€ 4,7 miljoen) en indexering (€ 6,5 miljoen).

A1 Apeldoorn-Azelo

Opgave

De bereikbaarheid van de A1-zone (het wegennetwerk en de A1 tussen Apeldoorn en Azelo als onderdeel hiervan) is vanuit regionaal en (inter) nationaal perspectief van belang voor de economische ontwikkeling. De bereikbaarheid voldoet op het traject A1 Apeldoorn - Azelo niet aan de streefwaarden in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR).

Oplossing

Het traject A1 Apeldoorn - Azelo wordt verbreed met een rijstrook. Bij Deventer wordt gebruik gemaakt van de bestaande brug. Het oostelijke deel van het traject wordt verbreed in de middenberm. Grofweg ontstaan in de nieuwe situatie 2x4 rijstroken op het westelijke deel en 2x3 rijstroken op het oostelijke deel. De regio stelt aanvullende middelen beschikbaar voor inpassing.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Het project draagt bij aan de beleidsdoelstelling om de economische ontwikkeling te stimuleren en om de doorstroming en verkeersveiligheid te verbeteren op het hoofdwegennet. Het project heeft duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit als neven doelstellingen, enerzijds op initiatief van de regio en anderzijds vanuit rijksbeleid en verduurzaming MIRT.

Planning

Met het aanbod van de regio om een deel van het traject voor te financieren, wordt het project gefaseerd uitgevoerd.

Openstelling begrotingsjaar MIRT 2024:

Fase 1 en 2a: 2020-2021

Fase 2b: 2025

Politiek/bestuurlijk

Vanuit de regio zijn de provincies Overijssel en Gelderland, de steden-driehoek Apeldoorn-Deventer-Zutphen, de regio Twente en de gemeenten die binnen de A1-zone liggen betrokken.

Het Rijk en de regio hebben gewerkt aan de MIRT-verkenning A1-zone, waarin een verkenning naar een capaciteitsuitbreiding van de A1 is geïntegreerd. Op basis van de uitkomsten van deze gezamenlijke verkenning is er overeenstemming bereikt over het gewenste ruimtelijke concept en over de wijze waarop de capaciteitsuitbreiding van de A1 tussen Apeldoorn en Azelo op termijn kan plaatsvinden. In oktober 2013 is dit vastgelegd in de bestuursovereenkomst tussen het Rijk en de regio (provincie Overijssel, provincie Gelderland, regio Twente en De Stedendriehoek). In juni 2018 is het tracébesluit vastgesteld. Met het vaststellen van het tracébesluit is de planning- en studiefase van dit project afgerond.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2018** ○ De planning is aangepast door de overstap naar een ander verkeersmodel (NRM 2016). Dit heeft geen gevolgen voor de openstelling van het project.

A1 Apeldoorn-Azelo (vervolg)

Uitvoering

Fase 1 van het project (Twello - Deventer en Deventer Oost - Rijssen) is in april 2018 gegund met een Design & Construct-contract (D&C). Fase 2 wordt versneld uitgevoerd. Fase 2a (Deventer - Deventer Oost en Rijssen - Azelo) is tegelijkertijd uitgevoerd met fase 1. De onderhoudswerkzaamheden hebben onderdeel uitgemaakt van de versnelde uitvoering van fase 2a. Fase 2b (Apeldoorn Zuid - Twello) is in oktober 2020 separaat op de markt gezet. De opdracht is verstrekt op 22 maart 2022.

TEN-T

Dit project ligt op het kernnetwerk dat onderdeel is van het Europese TEN-T-netwerk, op de North Sea-Baltic corridor.

Financiën

Er is een taakstellend budget van € 463 miljoen, inclusief bijdrage in de vorm van voorfinanciering van de provincies van totaal € 120 miljoen. De Regio financiert een bedrag van € 29 miljoen voor (Artikel MF 12.03.02). Het budget is exclusief reservering voor het Meerjarenprogramma Geluidssanering (MJP) van € 0,7 miljoen en bijdragen duurzaamheid (KCI/SEB) van totaal € 1,8 miljoen. De voorfinanciering door de regio is in 2023 terugbetaald. Harde meevaller doordat de prijsbijstelling hoger is dan de indexering markt en de verwachte risico's zijn niet opgetreden (€ 14 miljoen) en de verwachte uitgaven inzake grondverwerving Deventer is lager uitgevallen dan was voorzien (€ 3 miljoen).

Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. De regio heeft in totaal € 149 miljoen bijgedragen als cofinanciering en voorfinanciering voor dit project.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	463	Fase 1 2020-2021 en Fase 2 2025
Fase 2 2025	479	Fase 1 2020-2021 en Fase 2 2025
MIRT 2025	493	Fase 1 2020-2021 en Fase 2 2025
MIRT 2024	489	Fase 1 2020-2021 en Fase 2 2025
MIRT 2023	479	Fase 1 2020-2021 en Fase 2 2023-2025
MIRT 2015	420	Fase 1 2019-2021 en Fase 2 2026-2028
verschil t.o.v. budget in eerste begrotingsjaar in mln. €	42	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	64	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	460	99 %
2024	444	93 %
2023	345	70 %
2022	257	53 %
2021	243	51 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

A12/A15 Ressen-Oudbroeken (ViA15)

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** In juli 2025 is het geactualiseerde contract tussen Rijkswaterstaat en opdrachtnemer ondertekend. Eind 2025 is de opdrachtnemer gestart met voorbereidende werkzaamheden.
- 2025** In oktober 2024 heeft de Raad van State het tracébesluit A12/A15 Ressen-Oudbroeken onherroepelijk verklaard. Dit betekent dat het project ViA15 uitgevoerd mag worden. Na de einduitspraak is het project begonnen met het herijken van o.a. de financiën en de planning.
- 2024** In maart 2024 heeft de Raad van State een derde tussenuitspraak gedaan over het tracébesluit van de ViA15. Er is een positief oordeel gegeven over de natuurtoets, maar ten aanzien van extern salderen is er een nadere onderbouwing nodig, dat de stikstofruimte van de zes agrarische bedrijven additioneel is. Pas na aanlevering van de onderbouwing door het Rijk kan er een einduitspraak worden gedaan.
- 2023** In een tussenuitspraak (5 april 2023) heeft de Raad van State de rekenafstand goedgekeurd. De uitspraak over de overige bezwaren tegen het tracébesluit moeten worden afgewacht voordat het project verder kan gaan.

Opgave

De groei van het autoverkeer belemmert op termijn een goede verkeersafwikkeling op de A12, de A50 en de A15 in de regio Arnhem-Nijmegen. Het wegennet is daarbij onvoldoende robuust. De Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte merkt deze nieuwe verbinding aan als ontbrekende schakel in het wegennet op de (internationale) corridor Rotterdam-Duitsland.

Oplossing

De verkeersafwikkeling wordt verbeterd met de doortrekking van Rijksweg 15 als autosnelweg, met 2x2 rijstroken tussen het knooppunt Ressen en de A12, inclusief een volwaardige aantakking op de A12 met weefvakken tussen Duiven en Zevenaar (ViA15). Ook worden de A15 Valburg-Ressen en de A12 Duiven-Ouddijk verbreed met een rijstrook.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Het project draagt bij aan de beleidsdoelstellingen op het gebied van doorstroming, robuustheid van het netwerk, ontwikkeling van de regio Arnhem-Nijmegen en het realiseren van een ontbrekende schakel in een internationale verbinding en waterveiligheid (ontsnappingsroute bij grootschalige overstroming).

Planning

De Raad van State heeft in oktober 2024 het tracébesluit van de ViA15 definitief verklaard. Weggebruikers zullen vanaf het najaar van 2027 op de A12 tussen Westervoort en knooppunt Oud-Dijk in beide richtingen over een extra voorlopige rijstrook gaan rijden. Op deze manier wordt tegemoetgekomen aan de wensen van de regio om de problemen op de A12 als eerste aan te pakken. De definitieve verbreding van de A12 tussen Westervoort en Oud-Dijk en de verbreding van de A15 tussen Ressen en de aansluiting Bemmels/Huissen zijn naar verwachting klaar in de zomer van 2029. In 2031 gaat de nieuwe, doorgetrokken A15 open.

Politiek/bestuurlijk

In januari 2012 stelde de minister van Infrastructuur en Milieu het standpunt vast voor het doortrekkingsalternatief A15 Noord, met een

brug over het Pannerdensch Kanaal en een halfverdiepte ligging van -3 meter tussen Duiven en Zevenaar. In juni 2012 is in overleg met de Tweede Kamer besloten tot een aanpassing van het standpunt (TK 29385, nr. 72): het tracé wordt verlegd bij Groessen. In de aanvullende bestuursovereenkomst van 5 november 2015 is een verdiepte ligging bij Groessen afgesproken. In juli 2013 ondertekenden het Rijk en de regio een bestuursovereenkomst. De provincie Gelderland draagt in totaal € 360 miljoen bij aan dit project en aan het project A12 Ede-Grijsbroek. De Stadsregio Arnhem Nijmegen draagt € 12,5 miljoen bij (prijsspeel 2011).

Bij de ondertekening van het ontwerp-tracébesluit in het najaar van 2015 zijn aanvullende bestuurlijke afspraken gemaakt over de planning, de inpassing en de maatregelen voor het onderliggend wegennet. Op verzoek van de regio wordt in het ontwerp een extra inpassing

A12/A15 Ressen-Oudbroeken (ViA15) (vervolg)

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2022** ○ Na de tussenuitspraak van de Raad van State in januari 2021 is op 13 september 2021 een wijzigingstracébesluit met de nadere motivering inzake stikstof bij de Raad van State ingediend.
- 2021** ○ De Raad van State heeft op 20 januari 2021 in een tussenuitspraak over het (gewijzigde) tracébesluit gevraagd om een nadere onderbouwing op twee onderdelen. Ook is het taakstellend budget vanwege indexering en vertragskosten verhoogd naar € 1,101 miljard.
- 2020** ○ Het aanbestedingstraject is afgerond. De definitieve gunning van het project vond in december 2019 plaats.
- 2019** ○ Na de vaststelling van het tracébesluit in 2017 is in 2018 het uitvoeringsbesluit genomen en is de aanbesteding opgestart. In februari 2019 is het gewijzigd tracébesluit vastgesteld. De start van de aanleg is afhankelijk van de uitspraak van de Raad van State over het (gewijzigde) tracébesluit.
- 2018** ○ Uitvoeringsbesluit en start aanleg zijn afhankelijk van de uitspraak van de Raad van State over de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS-regeling).

meegenomen. Zo wordt de weg volledig verdiept aangelegd bij Groessen, met een deksel bij Helhoek. Als onderdeel van de afspraken is de bijdrage van de provincie Gelderland aan het project met € 35 miljoen verlaagd, zodat de provincie maatregelen kan nemen op het onderliggend wegnnet nabij het project ViA15. Daarnaast wordt de meevaller van € 20 miljoen bij het project A12 Ede-Grijsoord conform de bestuurlijke afspraken uit 2013 ingezet voor dit project.

Het tracébesluit is in maart 2017 vastgesteld. In afwachting van juridische procedures rondom het Programma Aanpak Stikstof (PAS) heeft de Raad van State de behandeling van de beroepen die zijn binnengekomen aangehouden. Om vertraging van het project te voorkomen, is in februari 2019 een gewijzigd tracébesluit vastgesteld. Met de Wet tijdelijke tolheffing Blankenburgverbinding en ViA15, die op 15 maart 2016 in werking is getreden, is vastgelegd dat bij dit project tol geheven wordt.

De Raad van State heeft in januari 2021 in een tussenuitspraak over het (gewijzigde) tracébesluit gevraagd om een nadere onderbouwing met betrekking tot de gehanteerde rekenafstand voor stikstofdepositie. De overige beroepsgronden zijn door de Raad van State ongegrond verklaard.

Op 5 april 2023 heeft de Raad van State in een tussenuitspraak de gehanteerde rekenafstand goedgekeurd. Op 6 maart 2024 heeft de Raad van State een nieuwe tussenuitspraak gedaan inzake de ViA15. De raad is positief over het stikstofonderzoek (de natuurtoets). Over de inzet van stikstofruimte door extern salderen is nadere onderbouwing van het Rijk nodig. Op 2 oktober 2024 heeft de Raad van State het tracébesluit onherroepelijk verklaard.

Uitvoering

In 2010 is een Publiek-Private Comparator (PPC) uitgevoerd. Hier is Design, Build, Finance & Maintain (DBFM) geadviseerd als contractvorm. In 2018 is de aanbesteding gestart. Het aanbestedingstraject is inmiddels afgerond. De definitieve gunning vond in december 2019 plaats. Tijdens de beroepsprocedure bij de RvS is het contract steeds verlengd. In juli 2025 is het geactualiseerde contract tussen Rijkswaterstaat en de opdrachtnemer ondertekend.

TEN-T

Dit project ligt op het kernnetwerk dat onderdeel is van het Europese TEN-T-netwerk, op de North Sea-Rhine-Mediterranean corridor. Het project is mede mogelijk gemaakt door Europese subsidie vanuit het CEF.

File top 50

Dit project levert een bijdrage aan het oplossen van de fileknelpunten 26 en 46 uit de file top 50. Deze lijst is samengesteld door Rijkswaterstaat op basis van de filegegevens van 1 mei 2025 tot en met 30 april 2026.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2016** In het najaar van 2015 zijn aanvullende bestuurlijke afspraken gemaakt over de planning, de scope en het budget. Er is gekozen om het tracébesluit vast te stellen nadat de provincie Gelderland het ontwerp van de provinciale inpassingsplannen voor maatregelen op het onderliggend wegennet heeft opgesteld. De planning van het tracébesluit is hierop aangepast.

A12/A15 Ressen-Oudbroeken (ViA15) (vervolg)

Financiën

Het projectbudget is verhoogd met € 1.000 miljoen vanuit Ministerie van Financiën t.b.v. de omzetting van het realisatieproject naar een DBFM-contract. Daarnaast is het projectbudget verhoogd met € 68 miljoen door prijsbijstellingen.

In 2025 is Rijkswaterstaat met GelreGroen in overleg getreden om te komen tot nieuwe afspraken over de realisatie van het project. Het initiële contract uit 2019 moest geactualiseerd worden. Het projectbudget is gestegen door de gestegen markt- en grondstofprijzen (€ 650 miljoen, waarvan € 215 miljoen excessieve prijsstijgingen), er zijn enkele scopewijzigingen doorgevoerd (o.a. verdiepte ligging en grondwaterstanden; € 90 miljoen) en overige kosten zoals rentestijgingen en vertragskosten (€ 265 miljoen). Hierover is de Tweede Kamer middels de Kamerbrief Voortgang project A12/A15 Ressen-Oudbroeken (ViA15) en beroep Comptabiliteitswet 2.27 geïnformeerd.

Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. Gedeeltelijke bekostiging door gebruikers, namelijk middels tolheffing (zie hieronder) en middels bekostiging door andere overheden,

namelijk de provincie Gelderland (€ 360 miljoen) en de Stadsregio Arnhem Nijmegen (€ 12,5 miljoen). Bekostiging voorbereiding door EU, namelijk € 2,8 miljoen.

Op de ViA15 wordt tol geheven. Dit gebeurt op grond van de Wet tijdelijke tolheffing Blankenburgverbinding en ViA15. Met de tolheffing op de ViA15 moet een bedrag van € 376 miljoen worden opgehaald (bedrag in prijspeil 2026 en in contante waarde). De tolheffing is tijdelijk en wordt beëindigd als deze opgave, plus de in- en uitvoeringskosten van tolheffing, is voldaan. De tolheffing op de ViA15 vindt plaats op vergelijkbare wijze als op de A24/Blankenburgverbinding het geval is. In de bijlage Tol van het Mobiliteitsfonds staat een verdere specificatie van de verwachte kosten en opbrengsten van tolheffing, voor zowel de A24/Blankenburgverbinding als de ViA15.

De cofinanciering vanuit de regio is benoemd onder het kopje Politiek/ bestuurlijk

Aanvullend budget € 1.000 miljoen vanuit Ministerie van Financiën t.b.v. de DBFM conversie en € 68 miljoen IBOI.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln.	Gereed
MIRT 2027	3.583	2031
MIRT 2026	2.514	N.t.b.
MIRT 2025	1.463	N.t.b.
MIRT 2024	1.448	N.t.b.
MIRT 2023	1.394	N.t.b.
MIRT 2013	804	2018
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	2.778	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	68	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln.	Percentage***
2025	463	13 %
2024	395	16 %
2023	382	26 %
2022	372	26 %
2021	340	24 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

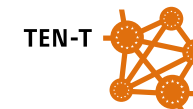

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2025** Indienststelling van de beveiliging op de overweg Lentsesteeg is voorzien voor eind 2025. Voor de overwegmaatregel Biljoen in Velp is de beoogde realisatie en indienststelling voorzien in de eerste helft van 2025.
- 2024** De scope van het deelproject Lentsesteeg in Rheden is aangepast, omdat het niet haalbaar bleek om binnen de geplande doorlooptijd de bestemmingsplan aanpassing door te voeren en met de omgeving overeenstemming te bereiken over de verwerving van gronden. In plaats van een onderdoorgang voor langzaam verkeer wordt de niet actief beveiligde overweg nu beveiligd met een AHOB. In afwachting van afronding van de werkzaamheden is de overweg vanaf december 2023 gesloten voor het wegverkeer.
- 2023** De oplevering van het deeltraject Rheden is verschoven naar 2026 omdat het ontwerp is aangepast en de voorbereidingen voor de grondverwerving meer tijd in beslag nemen.
- 2022** Het deelproject Rheden is geconfronteerd met een kostenstijging veroorzaakt door de plaatselijk complexe treinbeveiliging, waar in het verleden te weinig rekening mee is gehouden. Hiervoor is extra engineering nodig en is een extra treinvrije periode van zeven dagen nodig gedurende de bouw. Daarnaast is er sprake van duurdere grondstoffen en onverwachte prijsstijgingen op de aannemersmarkt.

Goederenroute Elst-Deventer-Twente (NaNOV)

Opgave

In 1999 is besloten om geen nieuwe Noordoostelijke Verbinding (NOV) aan te leggen. De stijgende intensiteit van het goederenvervoer over bestaand spoor (Elst - Arnhem - Deventer - Twente) veroorzaakt omgevingshinder.

Oplossing

Het programma NaNOV bevat maatregelen die de hinder voor de omgeving beperken. Overwegen worden aangepast of vervangen door tunnels en de sanering van geluidhinder wordt versneld. De Tweede Kamer is met de brief van 16 maart 2015 (TK 32404, nr. 187) geïnformeerd over de voortgang van het NaNOV-programma. Bij de besluitvorming over PHS-onderdelen in juni 2014 (TK 32404, nr. 74) is besloten dat de Goederenroute Oost-Nederland (Elst - Oldenzaal/grens, inclusief kopmaken in Deventer) in ieder geval tot rond 2030 niet nodig is.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Verhogen van de veiligheid, verbeteren van de betrouwbaarheid en behalen van de geluidsnormen.

Planning

2009: Start aanleg

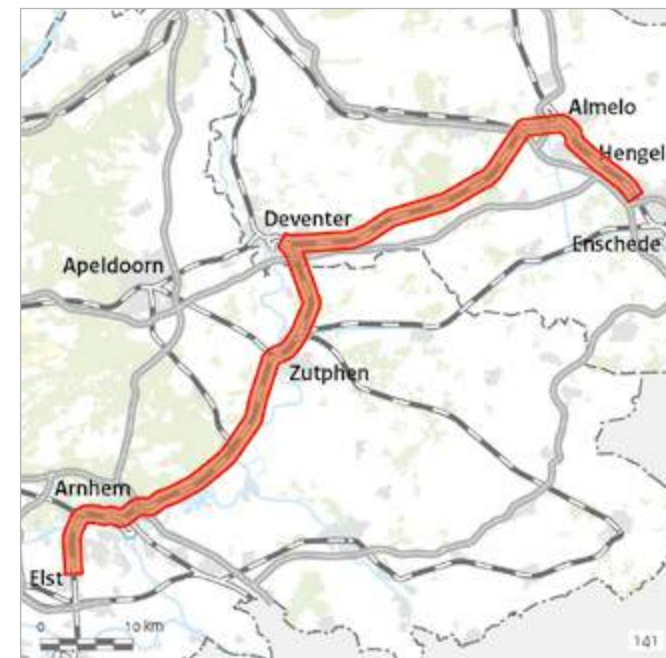
2020-2026: Diverse opleveringen

Politiek/bestuurlijk

Toezeggingen: brief van de minister aan de Tweede Kamer (TK 22 589, nr. 157) over de gevolgen van het besluit geen nieuwe NOV aan te leggen en het besluit tot uitvoering NaNOV-maatregelen.

TEN-T

Dit project ligt op het kernnetwerk en het uitgebreide kernnetwerk die onderdeel zijn van het Europese TEN T-netwerk. Het traject Deventer-Hengelo ligt op de North Sea-Baltic corridor.

Goederenroute Elst-Deventer-Twente (NaNOV) (vervolg)

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

Tot slot moet de onderdoorgang robuuster worden uitgevoerd dan ingeschat, als gevolg van de hoge grondwaterstand in het aangrenzende natuurgebied. Vanuit de generieke investeringsruimte (Artikel MF 11.04) is € 3,75 miljoen toegevoegd ter dekking van de kostenstijging.

2020 In afstemming met de regio is het deelproject Onderdoorgang Kerkweg in de gemeente Rheden vervallen. Op basis van een inventarisatie van de resterende werkzaamheden en mogelijke risico's is besloten het gereserveerde budget voor programma-onvoorziene uitgaven vrij te laten vallen. In totaal is er € 4,5 miljoen toegevoegd aan de investeringsruimte Spoor (Artikel IF 20.05.02).

2019 De planning is aangepast op de maatregelen bij Borne. Daarmee wijzigt de einddatum van het programma NaNOV.

2018 ProRail heeft in overleg met de gemeente Rheden een voorkeursalternatief uitgewerkt voor een aantal overwegen. De gemeente Rheden heeft in 2017 echter afgezien van de maatregel in de tunnel overweg Kerkstraat in Velp. Van de overige maatregelen is aanleg voorzien in de periode 2020/2021.

Financiën

Het taakstellend budget bedraagt € 146 miljoen (Artikel MF 13.03.02 en 13.05.02). Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn niet onderzocht.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln.	Indienstelling
MIRT 2027	146	Divers
MIRT 2026	146	Divers
MIRT 2025	145	Divers
MIRT 2024	144	Divers
MIRT 2023	143	Divers
MIRT 2013	151	2010-2015
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	-5	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	12	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln.	Percentage***
2025	120	82 %
2024	119	82 %
2023	119	82 %
2022	116	82 %
2021	111	83 %
2020	105	77 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Goederenroute Elst-Deventer-Twente (NaNOV) (vervolg)

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2017** ○ Uitwerking van de bestuurlijk gemaakte afspraken met de gemeente Borne heeft geleid tot de financiering van een ongelijkvloerse kruising met de nieuwe westelijke randweg in Borne vanuit het programma NaNOV. Dit is gemeld in de Kamerbrief (TK 29893, nr. 187) van 16 maart 2015. De oplevering van dit gemeentelijke project is voorzien in 2020. In de planning zoals opgenomen in het MIRT 2016 was nog geen rekening gehouden met dit project.
- 2016** ○ De reservering in het NaNOV-budget voor voorzieningen voor het kopmaken in Deventer is niet meer nodig; de vrijvallende gelden zijn toegevoegd aan de investeringsruimte (Artikel IF 13.08).

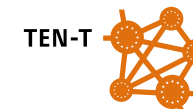

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2025** Het projectbudget is verhoogd met € 2 miljoen in verband met opgetreden prijsstijgingen veroorzaakt door de delta toegekende IBOI 2024 versus de CBS-index 2024.
- 2024** In verband met de afgifte van een aanvullende realisatiebeschikking is € 3,8 miljoen overgeboekt van het planning- en studiebudget Programma Hoogfrequent Spoorvervoer (PHS) en toegevoegd aan het aanlegbudget PHS Nijmegen. Het projectbudget is daarnaast verhoogd met € 10 miljoen in verband met prijs- en markteffecten.
- 2023** In verband met de afgifte van de realisatiebeschikking is € 161 miljoen overgeboekt van het planning- en studiebudget PHS en toegevoegd aan het aanlegbudget PHS Nijmegen.
- 2022** Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.

PHS Nijmegen

Opgave

De vraag naar reizigersvervoer op de corridor Schiphol - Utrecht - Nijmegen groeit, waardoor meer treinen nodig zijn om deze vraag op te vangen. Hiervoor zijn functionele aanpassingen aan station Nijmegen nodig.

Oplossing

Binnen het PHS zijn ook aanpassingen aan station Nijmegen en het spooreplacement nodig om een hoogfrequente dienstregeling mogelijk te maken met elke tien minuten een intercityverbinding richting Utrecht en verder. Onderdeel daarvan is het vergroten van de transfercapaciteit van het station (inclusief nieuw perron en sporen) en de opstelcapaciteit voor reizigersmaterieel.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Dit project maakt onderdeel uit van het PHS en draagt bij aan de economische en ruimtelijke ontwikkeling van Nederland.

Planning

- 2021: Ontwerp-tracébesluit
- 2022: Tracébesluit en projectbeslissing
- 2024: Gunning van opdracht
- 2028: Indienststelling

Uitvoering

Het project is begin 2024 gegund, waarmee het in de realisatiefase zit. De indienststellingsmijlpaal is in het tracébesluit vastgesteld op december 2028, waarbij voldoende rekening gehouden wordt met de Vierdaagse en parallel uit te voeren renovatiewerkzaamheden. Vanaf dienstregeling 2029 (eind 2028) kunnen de treinen precies elke tien minuten vertrekken en aankomen zoals binnen PHS beoogd.

PHS Nijmegen (vervolg)

Politiek/bestuurlijk

De gemeente Nijmegen is opdrachtgever en risicodragend financier voor een tweede entree aan de westzijde van station Nijmegen. Verder is dit project het vliegwiel voor bredere herontwikkeling van de stations-omgeving. Rijk en regio hebben hiervoor in het BO MIRT 2020 bestuurlijke afspraken gemaakt en de bijbehorende budgetten gereserveerd (zie ook verkenning OV knooppunt Nijmegen Centrumzijde & Fietsenstalling).

TEN-T

Dit project ligt op het uitgebreide netwerk dat onderdeel is van het Europese TEN-T-netwerk.

Financiën

Het taakstellend budget is € 216 miljoen (Artikel MF 17.10.01). Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn niet onderzocht. De gemeente Nijmegen is zelfstandig financier voor een tweede entree aan de westzijde van het station.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Indienststelling
MIRT 2027	216	2028
MIRT 2026	213	2028
MIRT 2025	200	2028
MIRT 2024	181	2028
MIRT 2023	10	2027
MIRT 2022	10	2027
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln.	206	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln.	22	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	52	25 %
2024	21	10 %
2023	8	4 %
2022	3	29 %
2021	1	10 %

* Gegevens over vijf jaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.nd.

Traject Oost

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2024** ○ De oplevering is vertraagd naar 2027 vanwege stikstof.
- 2023** ○ Het deelproject Driebergen-Zeist is afgerond. Op basis van de door ProRail uitgevoerde inventarisatie van de nog uit te voeren activiteiten, de nog te verwachten kosten en het risicodossier, bleek het verantwoord om € 16,8 miljoen van het projectbudget onvoorzien vrij te laten vallen. Dit bedrag is toegevoegd aan de generieke investeringsruimte (Artikel MF 11.04). Daarnaast is € 2,6 miljoen overgeboekt naar de MIRT-post Nazorg (Artikel MF 13.03).
- 2022** ○ Op basis van een inventarisatie van de nog uit te voeren werkzaamheden, de nog te verwachten kosten en het risico-dossier bleek het verantwoord het projectbudget onvoorzien te verlagen met € 3 miljoen. Dit bedrag is toegevoegd aan de investeringsruimte Spoor (Artikel IF 20.05).
- 2016** ○ Naar aanleiding van een gerealiseerde aanbestedingsmeevaller bij het deelproject Bunnik is het projectbudget met € 6,8 miljoen verlaagd.
- 2015** ○ Bij de Slotwet 2013/Voorjaarsnota 2014 is het projectbudget opgehoogd met € 5,3 miljoen.

Opgave

In de tweede helft van de jaren '90 was er vervoersspanning op het spoor tussen Amsterdam/Schiphol en Frankfurt. Om verschillende redenen waren snelle (spoor)verbindingen van en naar mainports nodig: zodat mainports zich verder konden ontwikkelen, zodat reizigers vaker de trein zouden kiezen in plaats van de auto of het vliegtuig, en om goed aangesloten te zijn op het Trans-European Transport Network (TEN-T).

Oplossing

Het kabinet besloot in 2001 af te zien van de aanleg van een nieuwe hogesnelheidslijn langs bestaand spoor (de zogenaamde HSL-Oost). In plaats daarvan is er gekozen voor diverse maatregelen ter verbetering en (andere) benutting van de bestaande spoorlijn Utrecht - Arnhem - Duitse grens. Het uitvoeren van een deel van die maatregelen viel samen met de verbeteringen vanuit het Programma Hoogfrequent Spoorvervoer. Dat programma startte in 2010 en omvat onder andere de corridor Schiphol - Utrecht - Nijmegen.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Het verhogen van de veiligheid, verbeteren van de betrouwbaarheid en bieden van ruimte aan de groei van het reizigersvervoer.

Planning

Tussen 2002 en 2005, maar ook in de afgelopen jaren, zijn veel deelprojecten gerealiseerd. Een resterend project is de spooronderdoorgang van de N226 in Maarsbergen. In 2023 is het project gegund en begin 2024 is de uitvoering daadwerkelijk gestart. De onderdoorgang voor snelverkeer is in maart 2026 geopend en in gebruik genomen. Volledige oplevering inclusief de nog te realiseren langzaamverkeertunnel is voorzien voor 2027.

Politiek/bestuurlijk

In een convenant met de regio zijn de verschillende verbetermaatregelen verder uitgewerkt.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2014** Bij de Voorjaarsnota 2013 is het projectbudget opgehoogd met € 6 miljoen.
- 2013** Het projectbudget is met € 24 miljoen gestegen. Dit komt door aanvullende veiligheidseisen aan het spoor (€ 13 miljoen), prijsstijgingen ten opzichte van de basisraming sinds 2005 (€ 10 miljoen) en hogere plannings- en studiekosten om te komen tot een breedgedragen ontwerp (€ 1 miljoen). Het project gaat over van de plannings- en studiefase naar de aanlegfase.

Traject Oost (vervolg)

Uitvoering

De werkzaamheden aan de spoorwegonderdoorgang in Maarsbergen zijn medio 2023 gestart. De afronding is voorzien voor 2027.

TEN-T

Dit project is onderdeel van het kernnetwerk van het Europese TEN-T-netwerk. Het project ligt op de North Sea-Rhine-Mediterranean corridor.

Financiën

Het taakstellend budget is € 224 miljoen (Artikel MF 13.03.01). Voor het project in Maarsbergen zijn alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen onderzocht en opgepakt. De regio draagt € 24,1 miljoen bij als cofinanciering voor dit project.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Indienststelling
MIRT 2027	224	Divers
MIRT 2026	224	Divers
MIRT 2025	223	Divers
MIRT 2024	223	Divers
MIRT 2023	220	Divers
MIRT 2013	228	Divers
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	-4	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	19	

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	211	94 %
2024	199	89 %
2023	190	85 %
2022	189	86 %
2021	189	79 %
2020	189	79 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

2026 In juni 2024 is gestart met de bouw van de parkeergarage voor de blokken 5 en 6 Waalkwartier. Inmiddels is ook de bouw van de woningen van blok 5 en 6 in volle gang en loopt de verkoop. Eind 2025 is gestart met de bouw van de parkeergarage onder blok 4. De bouw van blok 4 loopt vertraging op vanwege archeologie. In 2024 is een overeenkomst gesloten voor de herontwikkeling van de blokken 1, 2 en 3 van Waalkwartier in combinatie met de herontwikkeling van het Honigcomplex, de gronden zijn in 2025 geleverd. De voorbereiding voor de start bouw van de blokken 1, 2 en 3 en de herontwikkeling van het Honigcomplex is in volle gang.

2024 De realisatie van de volledige ontwikkeling van het Waalfront heeft vertraging opgelopen door verschillende omstandigheden. De gemeente ziet voor de resterende periode nog een opgave van ruim 900 woningen die tot deze periode gebouwd moeten worden met daaronder parkeergarages. Ook de afstemming qua fasering in relatie tot het bestaande Honig-terrein (die moet door kunnen functioneren) vraagt de nodige aandacht en tijd. Afronding van het project wordt voorzien voor 31 december 2030. Ook is de scope van projectgebied met goedkeuring van VRO gewijzigd. De intentie om de gronden voor deelgebied Dijkkwartier West te verwerven is geen werkelijkheid geworden. Deze zijn verworven door een particuliere ontwikkelaar en kunnen om deze reden geen onderdeel meer uitmaken van deze ontwikkeling. OBW (Ontwikkelbedrijf Waalfront)

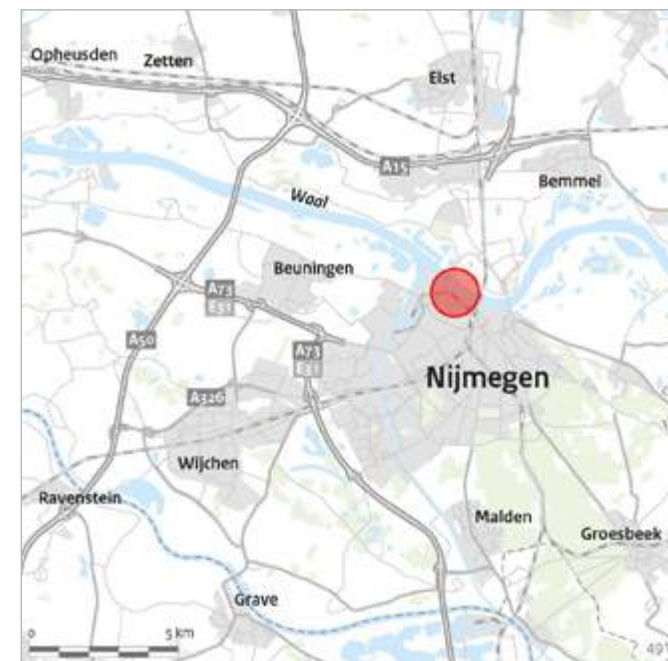
Nijmegen omarmt de Waal (Waalfront)

Opgave

De hoogwaterproblematiek leidt tot de roep om meer ruimte voor de rivier; de bereikbaarheid vraagt om de aanleg van een nieuwe stadsbrug. De stadsbrug en de rivier vormen het middelpunt van de toekomstige stedelijke opgave. Onderdeel van de stedelijke opgave is de herstructurering van het westelijk deel van Nijmegen, met mogelijkheden voor een nieuw waterfront. De herstructureringsopgave is gericht op een impuls voor stedelijke ontwikkeling, meer ruimte voor bedrijven en vermindering van de milieudruk. In dit gebied speelt een integrale gebiedsopgave, zodat een goede stedenbouwkundige samenhang ontstaat.

Oplossing

Vanuit de wateropgave is het plan voor de dijkverlegging bij Lent vastgesteld (basismaatregel uit de planologische kernbeslissing Ruimte voor de Rivier, zie desbetreffende projectblad). Op 3 december 2015 is het project Dijkteruglegging Lent opgeleverd. Het is één van de mijlpalen van Ruimte voor de Rivier, met een enorme impact voor Nijmegen en omgeving. De stad is niet alleen veiliger geworden, maar is ook een prachtig recreatiegebied rijker op het nieuwe eiland Veur Lent. De dijk is zo'n 350 meter landinwaarts gelegd. Er is een nevengeul gegraven, waardoor een eiland is ontstaan. Aan de noordoever van de Waal is een nieuwe kade aangelegd. Die is zo ontworpen – met een damwand erin – dat men altijd dicht bij het water kan komen, ongeacht hoe hoog of laag de rivier staat.

Gebied **Oost-Nederland**

Onderwerp **Integrale gebiedsopgaven**

Ministerie **VRO**

Fase **Aanleg**

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

heeft hier namelijk geen grondpositie. Deze grond zal separaat van de gebiedsontwikkeling Waalfront ontwikkeld gaan worden. Binnen de gebiedsontwikkeling zijn inmiddels veel deelgebieden ontwikkeld. Zo zijn de geplande woningen voor de deelgebieden Handelskade, Koningsdaal (Zuid en Noord) en Dijkkwartier Oost inmiddels allemaal opgeleverd. Alleen het deelgebied Waalkwartier (ongeveer 950 woningen) moet nog ontwikkeld worden. Voor de blokken 4,5 en 6 heeft inmiddels de grondtransactie plaatsgevonden en is per juni 2024 gestart met de bouw van de parkeergarage (bouwtijd is 1 jaar). Daarna worden de woningen gebouwd (bouwtijd: 2 jaar). De geplande oplevering van de eerste woningen is eind 2027. In totaal gaat het hier om ongeveer 500 woningen die in de periode tot 2029 allemaal opgeleverd zullen worden. Voor de blokken 1,2 en 3 (inclusief de woontoren bij de Honig) geldt dat de grond nog moet worden uitgegeven. De onderhandelingen en het definitieve woonprogramma zijn vrijwel gereed. Ook hier moet een parkeergarage worden gebouwd alvorens met de woningen kan worden gestart. Startdatum is medio 2027 waarna de laatste opleveringen van de woningen worden verwacht begin 2030. De bouwactiviteiten moeten op een beperkte locatie in samenhang worden gerealiseerd, waardoor het niet een voortdurende stroom van bouwblokken kan zijn (veiligheid, bereikbaarheid, bouwlogistiek). Dit heeft een negatief effect op de snelheid van bouwen.

Nijmegen omarmt de Waal (Waalfront) (vervolg)

Aan de zuidzijde van de Waal is transformatie en herstructurering voorzien van een ongeveer 33 hectare groot bedrijventerrein tot een gebied met ongeveer 2.100 woningen en ongeveer 20.000 m² schone bedrijvigheid. Aan de noordzijde van de Waal worden in het kader van de Vinexopgave 12.000 woningen gerealiseerd met een centrumgebied op de noordelijke oever van de Waal. Tegenover de historische binnenstad wordt de capaciteit van de Waal verruimd. Daarbij ondergaat het rivierenlandschap een transformatie. Ook wordt de bestaande Waalkade opnieuw onder de loep genomen en werken verschillende partijen aan natuurontwikkeling in de uiterwaarden aan beide zijden van de rivier. De tweede stadsbrug van Nijmegen is inmiddels gerealiseerd.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Vanuit Nota Ruimte (2006) geeft project Waalfront Nijmegen een extra impuls aan de versterking van de economische concurrentiepositie en aan de kracht van de stad.

Planning

2009: Start aanleg. Voltooiing van het totale plan was voorzien rond 2021; die is nu voorzien in 31 december 2030. De tweede stadsbrug van Nijmegen is inmiddels gerealiseerd.

Nijmegen omarmt de Waal (Waalfront) (vervolg)

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

2020

Het project ontwikkelt zich voorspoedig. Belangrijke deelgebieden zoals de Handelskade en het grootste deel van Koningsdaal/Batavia zijn bewoond. De voortgang op de overige deelgebieden is op orde. Relevante stedenbouwkundige plannen zijn vastgesteld. De integraliteit van de gebiedsontwikkeling wordt geborgd door te sturen op thema's zoals waterveiligheid, mobiliteit, voorzieningen, duurzaamheid en het voldoen aan overige ecologische vereisten zoals natuurinclusiviteit en stikstofnormering. Er wordt voldaan aan de stedenbouwkundige en programmatische vereisten zoals overeengekomen in de herbeschikking, gebaseerd op de businesscase Waalfront 1.2.

2019

Door de portefeuillevreiding valt dit programma met ingang van 2018 onder de verantwoordelijkheid van VRO. Conform verwachting zijn de gebieden Handelskade en Koningsdaal in 2018 gerealiseerd en bewoond, met uitzondering van een deelgebied in Koningsdaal. Daar worden nog twee bouwblokken en het deelgebied Fort afgerond. De afronding van deelgebied Fort is te verwachten in 2020. In 2019 wordt een start gemaakt met de bouw in het gebied Dijkkwartier. De plannen voor het Waalkwartier voorzien in een start van de bouw vanaf 2021, met behoud van delen van het historische Honig-fabriekscampus.

Noord-Nederland

› Gebiedsopgave	402
› Projectenkaart	404
› Projectenoverzicht	405
› Project- en programmabladen	406

Noord-Nederland

De provincies Groningen, Fryslân en Drenthe vormen samen de MIRT-regio Noord-Nederland. Deze regio kenmerkt zich door een netwerk van middelgrote steden en kleinere kernen, grote open landschappen en veel water.

Met ruim 1,7 miljoen inwoners, vier grote steden (Groningen, Leeuwarden, Assen en Emmen), een aantal middelgrote steden en vier bewoonde eilanden is in Noord-Nederland sprake van een beperkte mate van verstedelijking. De regio kent een grote diversiteit in ruimtelijk-economische structuur, welvaart en groeikracht.

In de stedelijke regio's, met name in de regio Groningen-Assen, zijn de bevolkings- en werkgelegenheidsdichtheid hoog en nemen deze toe. In delen van het landelijk gebied zijn deze juist relatief laag en nemen ze (licht) af. De noordelijke economie kenmerkt zich door een relatief geringe omvang en een hoog aandeel mkb en maakindustrie. Groningen, Fryslân en Drenthe samen zijn goed voor een kleine 8% van het bruto regionaal product. Noord-Nederland (of delen daarvan) is gespecialiseerd in agro & food, energie, water(technologie), hightech systemen en materialen, life sciences & health, logistiek en chemie. De afname van de beschikbaarheid van fossiele brand- en grondstoffen vraagt om duurzame energieopwekking en hergebruik van (rest) producten en grondstoffen. Noord-Nederland ziet dan ook grote kansen in de productie van groene waterstof en in de circulaire economie.

Noord-Nederland

De Waddenzee is een belangrijk natuurgebied en UNESCO Werelderfgoed. De hoofddoelstelling is duurzame bescherming en ontwikkeling als natuurgebied, en het behoud van het unieke open landschap. Dit gebeurt in samenhang met de duurzame ontwikkeling van economische functies zoals recreatie, visserij, delfstoffenwinning, wind op zee en scheepvaart, waaronder de zeehavens in Groningen en Fryslân.

De Friese meren en wateren en de Drentse en Friese natuur zijn toeristisch-economisch van groot belang voor Noord-Nederland. De wateropgave in deze regio kent vele facetten: overlast, droogte, verzilting, (ecologische) kwaliteit, veiligheid en zoetwatervoorziening.

Mobiliteit in Noord-Nederland

De voornaamste transportassen van en naar de andere landsdelen zijn de A6/A7, de A28/A37, de spoordriehoek Zwolle - Groningen - Leeuwarden, de spoorlijn Zwolle - Emmen, de spoorlijn Groningen - Bremen, de vaarweg Lemmer - Delfzijl en de zeeverbinding Eemshaven - Noordzee.

Voor een betere bereikbaarheid wordt ingezet op het beter benutten van het bestaande hoofdnetwerk en op de verdere uitwerking van het Toekomstbeeld OV. De nadruk ligt op een goede ontsluiting van nieuwe woningen, zowel in de twee grote woningbouwlocaties in Groningen als in andere woningbouwgebieden. Daarnaast wordt gewerkt aan de ontwikkeling van een robuust, veilig, slim en vooral duurzaam mobiliteitssysteem dat stedelijke regio's en economische kernzones in (Noord-) Nederland verbindt met (inter)nationale centra in Noordoost-Europa.

Voor de leefbaarheid in Noord-Nederland is het belangrijk dat ook het landelijk gebied goed bereikbaar is met auto, fiets en openbaar vervoer, via knooppunten (hubs) die aansluiten op de hoofdnetwerken. Een belangrijk aandachtspunt daarbij is de toegankelijkheid en betaalbaarheid van het mobiliteitssysteem. Ook de bereikbaarheid van de Waddeneilanden en een sterke verbinding met de Randstad vragen specifieke aandacht.

Opgaven op het gebied van verduurzaming en veiligheid spelen bij alle vormen van verkeer en vervoer. In Noord-Nederland vormt de veiligheid, met name op N-wegen en gelijkvloerse spoorwegovergangen, een opgave. De inrichting van de mobiliteitsnetwerken kan in belangrijke mate bijdragen aan de verbetering hiervan. Aandacht vraagt ook de verduurzaming van het regionaal spoor en het vervoer naar de binnensteden en historische kernen, waarbij ingezet wordt op zero-emissie en slimme distributie.

Aanpak

Rijk en regio werken in programma's en projecten samen aan diverse mobiliteits- en wateropgaven in Noord-Nederland: het opwaarderen van de vaarweg Lemmer - Delfzijl, de sluis Kornwerderzand, de bereikbaarheid van Ameland, de projecten N33 Midden en Noord, het MIRT-onderzoek Lelylijn, de MIRT-verkenning Nedersaksenlijn en verbeteringen op het bestaande spoor.

In het NOVEX-gebied Regio Groningen - Assen is een uitvoeringsagenda vastgesteld die voortborduurt op het ontwikkelperspectief. Daarin worden wonen en bereikbaarheid in samenhang bekeken. Binnen het NOVEX-gebied Groningen - Masterplan Zeehavens wordt gewerkt aan het opstellen van een gebiedsagenda als verdere uitwerking van het ontwikkelperspectief. Dit NOVEX-gebied sluit aan op de Economische Agenda voor Groningen, zoals afgesproken in de kabinetsreactie op de Parlementaire Enquête Aardgaswinning Groningen (PEGA).

De aanpak van wateropgaven is geborgd in het Nationaal Water Programma en het Deltaprogramma. Doel hiervan is Nederland te beschermen tegen overstromingen, te zorgen voor voldoende zoetwater en de inrichting van het land klimaatbestendig te maken. In het kader van de Agenda voor het Waddengebied, en onder andere de Programma's Zoetwater, IJsselmeergebied, Eems-Dollard 2050, de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW) en het Hoogwaterbeschermingsprogramma, werken Rijk en regionale overheden vanuit gezamenlijke visies samen.

Projectenkaart Noord-Nederland

Onderzoek

1. HRMK Spoorbrug
2. Lelylijn

Verkenning

3. Bereikbaarheid Ameland
4. N33 Appingedam - Eemshaven
5. Nedersaksenlijn
6. Spoor- en perroncapaciteit Meppel
7. Station Groningen Suiker

Planning en studies

8. N33 Zuidbroek - Appingedam
9. Vaarweg Lemmer - Delfzijl, fase 2
10. Ecologische Waterkwaliteit Friese IJsselmeerkust
11. Eemsijslen / Groote Polder
12. Koehool-Lauwersmeer

Aanleg

13. A7 Zuidelijke Ringweg Groningen, fase 2
14. Sluiscomplex Kornwerderzand
15. Pilot Buitendijkse Slibsedimentatie

Projectenoverzicht Noord-Nederland

Totaal projecten: 15

Hoofdwegen

Projecten: 4

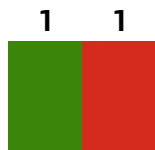
Spoorwegen en OV

Projecten: 5

Vaarwegen

Projecten: 2

Water

Projecten: 4

Fases

Programma's

Onderzoek

Verkenning

Planning en studies

Aanleg

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2025** In 2024 is onderzoek gedaan naar de technische en functionele uitgangspunten, het ontwerp en de kosten van een spooraquaduct. Het Rijk en de regio hebben in het Bestuurlijk Overleg MIRT 2024 vastgesteld dat er nu geen zicht is op 75% financiering. De mogelijkheden voor aanvullende financiering worden in beeld gebracht.
- 2024** In aanloop naar het Bestuurlijk Overleg MIRT 2023 is een onderzoek uitgevoerd om benodigde informatie op te leveren om de MIRT-verkenningfase te kunnen starten. Hieruit is gebleken dat de startbeslissing nog niet kan worden gemaakt en dat verdiepend onderzoek nodig is.
- 2023** Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.

HRMK Spoorbrug

Aanleiding en doel

Het ministerie van IenW, ProRail, de provincie Fryslân en de gemeente Leeuwarden zijn al enkele jaren met elkaar in gesprek over vroegtijdige vervanging van de HRMK-spoorbrug door een aquaduct. Hiermee kan een aantal zaken op het gebied van de spoorweg, waterweg en in de ruimtelijke ontwikkeling mogelijk worden gemaakt.

Planning

2023: In Bestuurlijk Overleg MIRT 2023 zijn afspraken gemaakt over een vervolgaanpak

2024: Uitvoering verdiepend onderzoek. Op basis van de uitkomsten van het verdiepend onderzoek worden er in het Bestuurlijk Overleg MIRT 2024 nadere afspraken gemaakt over het al dan niet nemen van een startbeslissing.

2025: mogelijkheden voor aanvullende financiering in beeld brengen om voor eind 2025 een startbeslissing te kunnen nemen.

2026: In het Bestuurlijk Overleg MIRT, in januari 2026, is afgesproken dat de regio de mogelijkheden verkent om de HRMK-spoorbrug binnen de beschikbare middelen te vervangen. Tijdens het BO MIRT van eind 2026 zullen Rijk en regio een definitief besluit nemen over de toekomst van het lopende project en de hiervoor gereserveerde middelen.

Betrokken partijen

Het ministerie van IenW, ProRail, de provincie Fryslân en de gemeente Leeuwarden zijn betrokken bij dit project.

Financiën

Het taakstellend budget voor dit project bedraagt € 83 miljoen (Artikel MF 13.03.04). Met het amendement van de Kamerleden Van der Molen en Minhas (TK 36200-A, nr. 53) is € 75 miljoen (prijsspeil 2022) beschikbaar gemaakt in het Mobiliteitsfonds voor deze vervanging. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. De regio heeft € 25 miljoen gereserveerd als cofinanciering voor dit project.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** De eerste fase van het Masterplan is afgerond, inclusief een advies van Lelylijngezant Klaas Knot. Er is nog geen zicht op de benodigde 75% financiering, die nodig is voor het starten van een MIRT-verkenning.
- 2025** De beslisinformatie voor het MIRT-onderzoek is opgeleverd. Er is nog geen zicht op de benodigde 75% voor het starten van een MIRT-verkenning. Met de regio is afgesproken dat er voor de Lelylijn een Masterplan wordt uitgewerkt. De voorjaarsnota 2025 heeft geresulteerd in een reservering van € 1,9 miljard voor de start van de MIRT-verkenning voor de Nedersaksenlijn en investeringen voor diverse andere infrastructurele projecten in Noord-Nederland. Hieronder vallen aanvullende middelen voor de zogenoemde flessenhals Meppel op het bestaande spoor, de N36 en de sluis bij Kornwerderzand. Met deze investeringen kan de brede welvaart, bereikbaarheid en leefbaarheid van Noord-Nederland worden verbeterd. Dit zijn ook de belangrijke doelen van het Deltaplan. Het geld voor deze infraprojecten komt uit de eerder getroffen reservering voor de Lelylijn. De reservering voor de Lelylijn op de aanvullende post bedraagt € 657 miljoen. In het masterplan worden de financierbaarheid en mogelijke financieringsopties van de Lelylijn uitgewerkt.

Lelylijn

Aanleiding en doel

In de voorbereidingsfase naar de Lelylijn wordt gekeken hoe economie, woningbouw en een betere bereikbaarheid elkaar kunnen versterken. De Lelylijn is ook een NOVEX-gebied.

In de voorbereidingsfase worden alle mogelijke alternatieven van de spoorverbinding in kaart gebracht, wat de kosten zijn en hoe we de financiering rond krijgen. Belangrijke aandachtspunten hiervoor zijn de gevolgen voor de welvaart, de bijdrage aan de landelijke woonopgave en de economische structuur van het Noorden van Nederland. We onderzoeken ook of de Lelylijn kan aansluiten op verbindingen naar andere landen. In deze fase wordt nog naar verschillende tracés gekeken, zodat de hoeken van het speelveld verkend worden en daarbij de juiste ramingen worden gemaakt.

Planning

- 2023: Start voorbereidingsfase.
2024: In het Bestuurlijk Overleg MIRT 2024 wordt de voorbereidingsfase van het MIRT-onderzoek afgerond.
2025: Er wordt gewerkt aan een Masterplan Lelylijn.
2026: Masterplan afgerond.

Politiek/bestuurlijk

Samen met de provincies Fryslân, Groningen en Flevoland voeren de ministeries van IenW, VRO en EZ een integrale studie uit naar de kansen voor de Lelylijn. Dit gebeurt in afstemming met betrokken gemeenten in de regio en met ProRail. Het MIRT onderzoek Lelylijn maakt ook onderdeel uit van het NOVEX-gebied Lelylijn.

Financiën

Het taakstellend budget voor dit onderzoek bedraagt € 9 miljoen (Artikel MF 13.03.04 en MF 11.03.03). Op de aanvullende post staat daarnaast € 657 miljoen gereserveerd voor de Lelylijn. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen worden onderzocht en opgepakt. De regio financiert 50% van de onderzoekskosten.

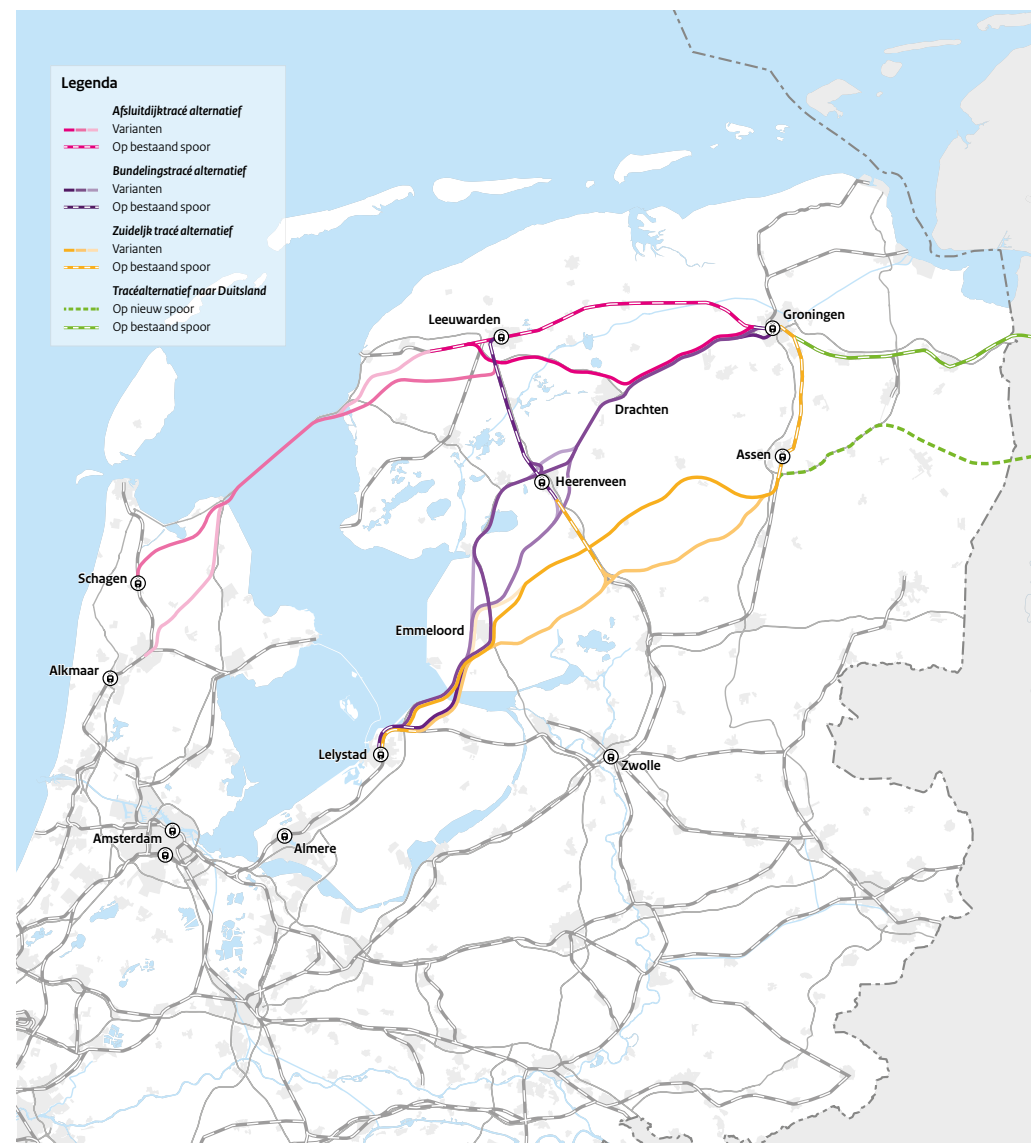

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2024** In het Bestuurlijk Overleg MIRT 2024 is het MIRT-onderzoek afgerond en zijn afspraken gemaakt over het vervolg.
- 2023** Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.

Lelylijn (vervolg)

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** ○ Het project heeft een aanbestedingstraject voor ingenieursdiensten doorlopen. Het consortium is aan de slag met de uitwerking van de producten voor de MIRT-verkenning.
- 2025** ○ Het project is nieuw opgenomen in het MIRT. De startbeslissing (Kamerstuk 36600-A, nr. 17) voor de MIRT-verkenning Bereikbaarheid Ameland is op 14 november 2024 genomen.

Bereikbaarheid Ameland

Opgave

De vaarverbinding tussen Holwert en Ameland staat onder druk. De Waddenzee is een dynamische omgeving, waarin het landschap steeds verandert door getij, stroming en wind. De (vaar)geulen verplaatsen zich op natuurlijke wijze. Door sterke sedimentatie wordt het wad tussen Ameland en de Friese kust steeds hoger en de vaargeul ondieper. Om de vaargeul naar Ameland bevaarbaar te houden, wordt deze dagelijks gebaggerd. De verwachting is dat het dichtslibben van de vaargeul ook in de toekomst doorgaat en dat het dagelijks baggeren op termijn niet langer houdbaar is. Dit heeft impact op de bereikbaarheid en daarmee de leefbaarheid van het eiland. Daarom is een oplossing voor de bereikbaarheid van Ameland op de lange termijn nodig.

Oplossing

In de Startbeslissing van november 2024 is opgenomen dat in ieder geval een tweetal hoofdoplossingsrichtingen verder wordt onderzocht in de verkenning:

1. Optimaliseren van de huidige verbinding tussen Holwert en Nes.
2. Verplaatsen van de haven aan de vaste wal van Holwert naar Ferwert.

Daarbij worden in ieder geval de volgende bouwstenen onderzocht:

- a. Aanpassing vertreklocatie: verplaatsen van de veerhaven naar Ferwert.
- b. Aanpassing veerdam bij Holwert: verlenging en verplaatsing van de veerdam met circa 1,5 kilometer in westelijke richting bij Holwert.
- c. Smallere vaargeul onderhoudsdimensie: 80/60% van de huidige vaargeuldimensies in combinatie met smallere en kortere schepen.
- d. Waterstandsafhankelijke inzet voor personen- en goederenvervoer, in combinatie met een ondiepere vaargeul onderhoudsdimensie (varen bij minimale waterstand van - 1,60 m NAP) (voorheen varen op tij).
- e. Aanpassing scheepsprofiel: kleinere, smallere of ondieper liggende schepen, of andere typen vaartuigen.

- f. Andersoortige maatregelen, waaronder: de overzet van auto's in relatie tot de ontwikkeling van het toerisme (zgn. autoluwe overtochten/relatie tot mate van autoluweheid op het eiland), faciliteren van voor- en natransport, bevorderen en optimaliseren van de ketenreis, faciliteren van deelmobiliteit, faciliteren van parkeervoorzieningen en -faciliteiten op het eiland en aan wal, aanpassen van bagage- en bevoorradingsystemen.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Het project moet ervoor zorgen dat de bereikbaarheid van Ameland voor de toekomst op een duurzame, veilige en impactarme wijze gegarandeerd wordt.

Gebied **Noord-Nederland**
Onderwerp **Hoofdwegen**
Ministerie **IenW**
Fase **Verkenning**

Bereikbaarheid Ameland (vervolg)

Planning

Voorkeursbeslissing: eind 2027

Betrokken partijen

De verkenning wordt uitgevoerd door het ministerie van IenW. Rijkswaterstaat, het ministerie van LNV, de provincie Fryslân, de gemeente Ameland, de gemeente Noardeast-Fryslân en het Wetterskip Fryslân worden nauw betrokken bij de verkenning. Ook natuurorganisaties en andere terreinbeheerders worden betrokken. Belangrijke besluiten over het project, zoals de bestuurlijke MIRT-voorkeurs- en projectbeslissing, neemt de minister van IenW.

Financiën

Het ministerie van IenW heeft voor de uitvoering van dit project een taakstellend budget van € 251 miljoen (prijspeil 2026) gereserveerd, exclusief (studie)kosten voor de MIRT-verkenning. Er is vooralsnog geen sprake van cofinanciering vanuit de regiopartijen. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn niet onderzocht.

Projecthistorie

Toelichtingen op de wijzigingen per begrotingsjaar

- 2026** Tijdens het Bestuurlijk Overleg MIRT van 7 januari 2026 hebben het Rijk en de regio afspraken gemaakt over de start van de verkenningsfase. De vaststelling hiervan is afhankelijk van de prioritering op het Mobiliteits- en Deltafonds.
- 2025** Tijdens het Bestuurlijk Overleg MIRT van 6 november 2024 hebben het Rijk en de regio afspraken gemaakt voor een programmatische benadering van de N33 Midden (Zuidbroek – Appingedam) en N33 Noord (Appingedam – Eemshaven).
- 2024** Tijdens het Bestuurlijk Overleg MIRT van 6 november 2023 hebben het Rijk en de regio besloten te starten met een MIRT-onderzoek naar de verbreding van de N33 tussen Appingedam en Eemshaven, inclusief de aanleg van een oeververbinding. De benodigde financiële middelen zijn in 2023 in het MIRT opgenomen vanuit het programma 'Nij Begun'.

N33 Appingedam - Eemshaven

Opgave

De Eemsdelta is op economisch gebied één van de vijf sterkst groeiende regio's van ons land. Enerzijds is dat een gevolg van de concentratie van sterk verduurzaamde energieproductie en de functie van het gebied als knooppunt voor kabels en leidingen. Anderzijds heeft dat te maken met de groei van het biobased-chemische cluster en de recyclingbedrijven in Delfzijl. Ten zuiden van de Eemshaven breidt de industrie zich uit naar de Oostpolder. Al deze ontwikkelingen zijn essentieel voor de economische groei en de transitie naar duurzame energie, waarbij de Eemshaven het duurzame stopcontact van Nederland wil worden. De Eemshaven heeft ook een rol in het Defensienetwerk. Een goede bereikbaarheid (voor personen- en vrachtverkeer) is van groot belang voor deze gebieden. De N33-Noord heeft hierin een belangrijke rol. Door deze weg toekomstbestendig te maken kan het een bijdrage leveren aan de (geplande) ontwikkelingen in het Eemsdeltagebied. Daarnaast spelen voor de N33 in onderlinge samenhang ook opgaven op het gebied van verkeersveiligheid (o.a. ontbreken fysieke rijstrookscheiding, gelijkvloerse kruisingen, weginrichting) en leefbaarheid (en landschap).

Oplossing

Op basis van de inzichten uit het MIRT-onderzoek en een aanvullende analyse (Value Engineering) en kijkend naar de aard en omvang van de opgave is dit de meest voor de hand liggende oplossing: de aanleg van een gebiedsontsluitingsweg van Appingedam tot aan Spijk in combinatie met een geheel vernieuwde hoge brug van 2x2 rijstroken (Eemskanaal). Deze oplossingsrichting dient als uitgangspunt voor de MIRT-verkenning. In de verkenning wordt echter opnieuw breed verkend welke oplossingsrichtingen mogelijk zijn voor zowel de weg als de oeververbinding, passend bij de opgaven, ambities en ontwikkelingen en het beschikbare budget.

Gebied **Noord-Nederland**
Onderwerp **Hoofdwegen**
Ministerie **IenW**
Fase **Verkenning**

N33 Appingedam - Eemshaven (vervolg)

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

De doelstelling van deze verkenning betreft het verbeteren van de bereikbaarheid en verkeersveiligheid van en naar de regio Eemdelta via de N33 Appingedam-Eemshaven, zodanig dat een toekomstbestendige bijdrage wordt geleverd aan de versterking van de regionale economie, ruimtelijke opgaven, leefbaarheid en brede welvaart van de regio.

Planning

Het streven is om de MIRT-verkenning eind 2028 af te ronden met het vaststellen van een voorkeursbeslissing.

Betrokken partijen

Het ministerie van IenW, het ministerie van Defensie, de provincie Groningen en omliggende gemeenten.

TEN-T

De N33 is in 2024 toegevoegd aan het Europese netwerk TEN-T. Dit project ligt op het uitgebreide netwerk dat onderdeel is van TEN-T.

Financiën

Op 24 februari 2023 heeft de parlementaire enquêtecommissie aardgaswinning Groningen het rapport “Groningers boven gas” gepresenteerd. Met de Kabinetsreactie “Nij Begun op weg naar erkenning, herstel en perspectief”, heeft het kabinet een pakket van vijftig maatregelen gepresenteerd voor schadeherstel en versterkingen, welzijn en sociaal herstel en economisch perspectief. Voor de uitvoering hiervan is € 22 miljard beschikbaar. Dit is inclusief middelen voor infrastructuur. IenW stelde in totaal € 250 miljoen taakstellend budget beschikbaar voor de verbreding van de N33 Noord van Appingedam – Eemshaven, inclusief realisatie van een oeververbinding (Kamerstuk 35 561, nr. 17). Dit bedrag is geïndexeerd naar € 257 miljoen (prijspeil 2026).

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** Op 6 oktober 2025 is de startbeslissing Nedersaksenlijn genomen (zie 36 800 A 6). Er is besloten tot een MIRT-verkenning waarin ook de onderzoeken naar de reactivering van de spoorlijn Veendam-Stadskanaal wordt opgenomen. Separaat met de MIRT-verkenning is door de betrokken provincies, in samenwerking met het Rijk, een regionale verkenning naar de gebiedsontwikkeling rondom de Nedersaksenlijn gestart. De kennisgevingen over het voornemen en de participatie zijn in januari 2026 gepubliceerd. ProRail werkt aan de uitvoering van de MIRT-verkenning.
- 2025** Het kabinet spant zich in om uiterlijk op Prinsjesdag de startbeslissing Nedersaksenlijn te nemen. Hiervoor is het noodzakelijk dat zowel Tweede als Eerste Kamer akkoord hebben gegeven op de financiering voor de spoorlijn.
- 2024** Op het Bestuurlijk Overleg MIRT 2024 is het MIRT-onderzoek afgerond.
- 2023** Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.

Nedersaksenlijn

Aanleiding en doel

De Nedersaksenlijn is een voorgestelde directe spoorverbinding tussen Zwolle/Twente en Groningen via Emmen. De Nedersaksenlijn is een nieuwe schakel in het spoornetwerk en draagt dan bij aan de robuustheid van het spoornetwerk en kortere ov-reistijden. De Nedersaksenlijn en de bijbehorende gebiedsontwikkeling bieden vooral regionale kernen in Drenthe en Groningen een ontwikkelperspectief en versterken de regionale economie.

De hoofdopgaven voor de MIRT-verkenning Nedersaksenlijn zijn:

1. Het verbeteren van de ov-bereikbaarheid tussen Groningen–Veendam–Stadskanaal–Westerwolde–Emmen–Hardenberg–Twente/Zwolle.
2. Het verkorten van de ov-reistijd in het gebied.
3. Het verkleinen van de autoafhankelijkheid in het gebied.
4. Het op een goede wijze integreren van de bestaande en nieuwe stations in de omgeving en het goed ontsluiten van (nieuwe) woningen en onderwijs- en arbeidslocaties langs de spoorlijn.
5. Het bijdragen aan een verbeterde ov-verbinding tussen Nederland en Duitsland, door overstapmogelijkheden te bieden op diverse stations voor treinverbindingen naar Duitsland.

Planning

2023: De voorbereidingsfase start voor de gehele lijn en de planuitwerking voor fase 1.

2024: Het MIRT-onderzoek is afgerond.

2025: Uiterlijk op het BO MIRT wordt de startbeslissing voor de verkenning Nedersaksenlijn genomen.

2028: De MIRT-verkenning wordt afgerond.

Betrokken partijen

In gezamenlijkheid met de provincies Drenthe, Groningen en Overijssel voeren het ministerie van IenW en ProRail de MIRT-verkenning Nedersaksenlijn uit. Dit gebeurt in afstemming met de ministeries van VRO en EZ en de betrokken gemeenten in de regio.

Financiën

Het taakstellend budget voor dit project bedraagt € 2.039 miljoen (prijspeil 2026) voor het onderzoek en realisatie (MF 13.03.04/MF 11.03). Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. De regio heeft € 117 miljoen gereserveerd voor de Nedersaksenlijn.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** Conform de BO MIRT-afspraken zijn tijdens het BO Meppel in februari 2026 de eerste afspraken gemaakt over de inzet van de € 100 miljoen. Hiervan worden maatregelen gefinancierd om toe te werken naar frequentieverhoging op de lange termijn. Daarnaast worden voorlopig risicoreserveringen aangehouden op al lopende werkzaamheden (snelheidsverhoging, robuustheidsmaatregelen en de aanpak van emplacement Meppel), om hier geen tekort op te laten ontstaan.
- 2025** Bij de voorjaarsbesluitvorming heeft het kabinet aanvullend € 100 miljoen beschikbaar gesteld voor Meppel. Uit het onderzoek van ProRail zal moeten blijken hoe deze nieuwe aanvullende middelen zo goed mogelijk ingezet kunnen worden. Dit kan later tijdens een BO MIRT worden vastgelegd. ProRail heeft in opdracht van het Rijk en met nauwe betrokkenheid van de regio een brede pre-verkenning uitgevoerd naar maatregelen rond Meppel. Het Rijk en de regio zijn daarom overeengekomen dat het beschikbare budget wordt ingezet voor de aanpassing van emplacement Meppel (waarbij er een vierde perronspoor wordt aangelegd) en verscheidene maatregelen op de korte termijn die de robuustheid verhogen. De aanpak van overwegen wordt nader onderzocht.

Spoor- en perroncapaciteit Meppel

Opgave

Het spoor tussen Zwolle en Meppel geldt vooralsnog als enige spoorverbinding tussen het noorden en de rest van Nederland. Hierdoor is bij verstoringen op deze verbinding een deel van Nederland niet goed bereikbaar per spoor.

Oplossing

Na besluitvorming in het BO MIRT van 2024 is het project opgedeeld in drie deelprojecten: snelheidsverhoging en robuustheidsmaatregelen (gaat naar planning en studies), emplacement/station Meppel (verkenning-fase) en maatregelen aan overwegen, TEV en baanstabieliteitsonderzoek ter frequentieverhoging (pre-verkenning).

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Met de aanleg van een vierde perronspoor bij station Meppel ontstaat meer ruimte in de dienstregeling. Deze ruimte komt de betrouwbaarheid en mogelijkheid om uit te wijken bij verstoringen ten goede en kan (deels) worden gebruikt voor de inpassing van een stop op het nog te bouwen station Leeuwarden Middelsee. Er worden daarnaast kleine maatregelen genomen tussen Zwolle en Meppel om de robuustheid te verhogen en snelheidsverhoging te realiseren. Het gaat onder andere om het plaatsen van camera's en het vervangen van storingsgevoelige onderdelen. Daarnaast worden twee overwegen op de trajecten rondom Meppel aangepakt. Er liggen veel overwegen tussen Zwolle en Meppel (minder dan elke 2 km). Dit zijn storingsgevoelige elementen op het traject. In de verkenning is er aandacht voor de beste volgorde van maatregelen om het spoorknooppunt zo snel mogelijk te verbeteren.

Planning

De drie deelprojecten bevinden zich in verschillende MIRT-fases (pre-verkenning, verkenning en plannings- en studiefase).

- 2026: start uitvoering eerste kortetermijnmaatregelen Zwolle-Meppel
- 2029: verwacht Projectbesluit aanpassingen emplacement Meppel (vierde perronspoor)
- 2029: verwachte resultaten baanstabieliteitsonderzoek

Gebied **Noord-Nederland**
Onderwerp **Spoorwegen personen
en goederen**
Ministerie **IenW**
Fase **Verkenning**

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2024** Via amendement Grinwis c.s. (TK 36410-A nr. 43) is aanvullend € 40 miljoen beschikbaar gesteld om de volledige aanpak van het spoorknooppunt bij Meppel te realiseren.
- 2022** Het project is nieuw opgenomen in het MIRT. Met het amendement van de Kamerleden Minhas en Van Ginneken (TK 36200-A, nr. 49) is € 35 miljoen beschikbaar gesteld voor het verbeteren van de spoor- en perroncapaciteit bij station Meppel.

Spoor- en perroncapaciteit Meppel (vervolg)

Betrokken partijen

Het ministerie van IenW, ProRail, de provincies Fryslân, Groningen, Drenthe en Overijssel, een groot aantal gemeenten langs de spoorlijnen tussen Zwolle en Groningen/Leeuwarden, NS en Arriva zijn bij dit project betrokken.

TEN-T

Dit project ligt op het uitgebreide netwerk dat onderdeel is van het Europese TEN-T-netwerk.

Financiën

Met het amendement van de Kamerleden Minhas en Van Ginneken (TK 36200-A, nr. 49) is € 35 miljoen beschikbaar gesteld voor het verbeteren van de spoor- en perroncapaciteit bij station Meppel. Aanvullend is via het amendement Grinwis c.s. (TK 36410-A nr. 43) € 40 miljoen beschikbaar gesteld om de volledige aanpak van het spoorknooppunt bij Meppel te realiseren. Dit omvat de aanpak van urgente overwegen, om de robuustheid van het netwerk te verbeteren. Bij de voorjaarsbesluitvorming 2025 is aanvullend € 100 miljoen beschikbaar gesteld.

Het taakstellend budget van dit project bedraagt € 183 miljoen (prijspeil 2026) (Artikel MF 13.03). Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen (cofinanciering voor de aanpak van overwegen) worden onderzocht.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** Vanuit de WoMo-middelen is aanvullend € 1,6 miljoen prijsbijstelling voor 2025 toegevoegd.
- 2022** Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.

Station Groningen Suiker

Opgave

Ten westen van het centrum van Groningen vindt op De Suikerzijde grootschalige woningbouwontwikkeling plaats: 4.300 woningen tot 2030 en 3.800 woningen na 2030. Dit is onderdeel van de Woningbouw en Mobiliteit-afspraken (2022). Het station Groningen Suiker is ook onderdeel van NOVEX-gebied Groningen. Een goed functionerend systeem van (H)OV en hubs is de ruggengraat van verstedelijking volgens de principes van de verstedelijkingsstrategie.

Oplossing

Met het Bestuurlijk Overleg MIRT 2022 zijn afspraken gemaakt om het gebied De Suikerzijde in twee fases te ontsluiten: een mobiliteitshub als eerste fase en een station Groningen Suiker als tweede fase. Voor deze tweede fase is in het MF € 88,6 miljoen (inclusief btw, prijspeil 2022) vanuit middelen voor Woningbouw en Mobiliteit beschikbaar gesteld voor de aanleg en het beheer en onderhoud van het station en van de benodigde infrastructuraanpassingen elders om een stop op dit station in de dienstregeling mogelijk te maken. Door de regio is hiervoor € 43,1 miljoen (exclusief btw) beschikbaar gesteld. Inmiddels heeft de regio, als dagelijks opdrachtgever conform het afsprakenkader derdenwerken, ProRail opdracht gegeven een verkenning uit te voeren naar de benodigde maatregelen en bijbehorende kosten. Om het station inpasbaar te maken in de dienstregeling zijn een aantal infrastructurele maatregelen nodig. ProRail onderzoekt of deze maatregelen koppelkanalen kunnen creëren doordat ze bijdragen aan andere doelen in relatie tot logistieke ontwikkelingen in Noord-Nederland. De kosten van de verkenning neemt het Rijk voor haar rekening en deze zullen worden bekostigd uit de gereserveerde € 88,6 miljoen (prijspeil 2022). De kosten zullen op een later moment worden verrekend met de regio.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Met de aanleg en indienststelling van station Groningen Suiker wordt op termijn een hoogwaardige ov-verbinding gerealiseerd voor deze grootschalige ontwikkellocatie, zowel richting Groningen als Leeuwarden. Dit project zorgt voor de ontsluiting en het bereikbaar maken van 4300 woningen in de periode tot en met 2030 en 3800 woningen in de periode na 2030.

Planning

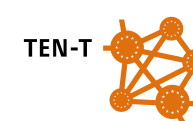
- 2024: Start verkenning door ProRail
- 2027: Voorkeursbeslissing
- 2029: Projectbesluit
- 2033: Infra en station gereed

Gebied **Noord-Nederland**
Onderwerp **Spoorwegen personen**
Ministerie **IenW**
Fase **Verkenning**

Station Groningen Suiker (vervolg)

In 2024 is fase 1 van de Suikerzijde gestart. Hier gaat het om 2000 woningen. Daarnaast is in de Westflank een overeenkomst gesloten met partijen om De Held III te starten. De ontwikkeling van de Reitdiepzone is al gestart en wordt verder doorontwikkeld. Het MIRT bereikbaarheidsonderzoek Westflank is afgerond.

Betrokken partijen

De provincies Groningen en Fryslân, de gemeente Groningen en het ministerie van IenW zijn betrokken als stuurgroepleden voor het station Suikerzijde. Het Ministerie van VRO is de betrokken partij voor de woningbouwontwikkeling. ProRail is de opdrachtnemer voor de verkenning.

TEN-T

Dit project ligt op het uitgebreide netwerk dat onderdeel is van het Europese TEN-T-netwerk.

Financiën

Het taakstellend budget bedraagt € 100 miljoen (prijspeil 2026) (middelen voor Woningbouw en Mobiliteit) (MF 11.01 en 13.03). Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. De regio draagt als initiatiefnemer € 43,1 miljoen (exclusief btw) bij.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** In het BO MIRT van januari 2026 is afgesproken dat Rijk en regio de komende periode werken aan een plan van aanpak voor de herstart van het project. De vaststelling hiervan is afhankelijk van de prioritering op het Mobiliteits- en Deltafonds.
- 2025** Rijk en regio zijn in overleg over de financiën, stikstofopgave en (maak)capaciteit met het oog op de doorstart van het project.
- 2024** Met de kabinetsreactie 'Nij begun' stelt het kabinet onder andere € 145 miljoen aanvullend beschikbaar voor de verbreding van de N33 Midden van Zuidbroek - Appingedam (Kamerstuk 35 561). Het Rijk en de regio werken gezamenlijk toe naar een herstart.
- 2023** Met de kabinetsreactie 'Nij begun: op weg naar erkenning, herstel en perspectief' van 25 april 2023 heeft het kabinet haar excuses aangeboden aan alle gedupeerden van de gaswinning in Groningen. Met een pakket van vijftig maatregelen wordt uitwerking gegeven aan de aanbevelingen van de parlementaire enquêtecommissie aardgaswinning Groningen. Onder de maatregelen voor economisch perspectief zijn afspraken gemaakt over de verdubbeling van de N33. Deze afspraken worden in MIRT-verband, in gesprek met de regio, nader uitgewerkt.

N33 Zuidbroek-Appingedam

Opgave

De Eemsdelta/Energyport is in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) benoemd als stedelijke regio met een concentratie van topsectoren. De Eemshaven en Delfzijl zijn havens van nationaal belang. De regionale ambitie is dat meer bedrijven zich in deze regio vestigen. Hierdoor is een goede bereikbaarheid voor deze bedrijvenlocaties van groot belang en daarom is een robuuste infrastructuur gewenst.

Oplossing

Eind 2014 is de verdubbeling van de N33 tussen Assen en Zuidbroek opengesteld, inclusief een klaverblad op de kruising met de A7. De bereikbaarheid van de Eemsdelta wordt verbeterd door ook de N33 tussen Zuidbroek en Appingedam te verdubbelen naar 2x2 rijstroken. Tijdens het Bestuurlijk Overleg MIRT van 6 november 2023 hebben het Rijk en de regio tevens besloten tot het starten van een MIRT-onderzoek voor de N33 Noord tussen Appingedam en Eemshaven. Hiertoe is er een separaat blad opgenomen in het MIRT Overzicht.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Het project draagt bij aan verbetering van de regionale bereikbaarheid van en naar de Eemsdelta, de verbetering van de leefbaarheid in de regio en de verbetering van de verkeersveiligheid op de N33 tussen Assen en Appingedam.

Planning

De mijlpalen voor het project zijn nader te bepalen. Het opstellen van de planning is mede afhankelijk van de beschikbare maakcapaciteit bij Rijkswaterstaat voor dit project en de ontwikkelingen in het stikstofdosier. In het Bestuurlijk Overleg MIRT van januari 2026 is afgesproken dat Rijk en regio de komende periode werken aan een plan van aanpak voor de herstart. De vaststelling hiervan is afhankelijk van de prioritering op het Mobiliteits- en Deltafonds.

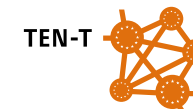

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2022** Als gevolg van de landelijke stikstofproblematiek kan het tracébesluit niet worden afgerond.
- 2021** In januari 2021 is een wijzigingsovereenkomst gesloten tussen opdrachtgever en opdrachtnemer bij het project Zuidelijke Ringweg Groningen. Als gevolg daarvan heeft de provincie Groningen € 59,2 miljoen van het projectbudget voor de N33 Zuidbroek - Appingedam overgeboekt naar het project Zuidelijke Ringweg Groningen. Er vinden gesprekken plaats tussen de provincie Groningen en het ministerie van IenW over de consequenties voor het project N33 Zuidbroek - Appingedam. Totdat er duidelijkheid is over de financiën voor de N33 wordt het taakstellende budget gehandhaafd.
- 2020** Een langere doorlooptijd van de fase van planning en studies vertraagt het project. Daarbij is in de aanlegfase extra tijd nodig voor hergebruik van de oorspronkelijke weg en het beheersen van het risico van specifieke bodemcondities. Hierdoor wordt de openstelling van het project met twee jaar doorgeschoven.
- 2019** Het project is na de voorkeursbeslissing overgegaan van de verkenningsfase naar de planning- en studiefase. De onderzoeken ten behoeve van het ontwerp-tracébesluit en tracébesluit zijn vertraagd als gevolg van de overstap naar het recentste verkeersmodel en extra afstemming met de omgeving.

N33 Zuidbroek-Appingedam (vervolg)

Politiek/bestuurlijk

Na een uitgebreide participatie is in 2018 het voorkeursalternatief vastgesteld. Daarop is het ontwerp-tracébesluit op 9 juni 2020 vastgesteld.

TEN-T

Dit project ligt op het uitgebreide netwerk dat onderdeel is van het Europese TEN-T-netwerk.

Financiën

Er is € 203 miljoen (prijsspeil 2026) aan taakstellend budget beschikbaar uit het Mobiliteitsfonds. Onderdeel hiervan is een regionale bijdrage van € 39,9 miljoen (prijsspeil 2025), die is bevestigd in het Bestuurlijk Overleg MIRT van januari 2026. De oorspronkelijke regionale bijdrage van € 88 miljoen (prijsspeil 2016) is naar beneden bijgesteld naar aanleiding van de wijzigingsovereenkomst (€ 59,2 miljoen) ten behoeve van het project Zuidelijke Ringweg Groningen uit 2021. Ook is aan het projectbudget € 145 miljoen toegevoegd na een besluit over de kabinetsreactie 'Nij Begun'. Beide wijzigingen zijn verwerkt in het MIRT Overzicht 2025. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt in de vorm van bovengenoemde regionale bijdrage.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln.	Gereed
MIRT 2027	203	n.t.b.
MIRT 2026	204	n.t.b.
MIRT 2025	200	n.t.b.
MIRT 2024	115	n.t.b.
MIRT 2023	110	n.t.b.
MIRT 2017	96	2021-2023
verschil t.o.v. budget in eerste begrotingsjaar in mln. €	107	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	28	

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln. €	Percentage***
2025	3	1 %
2024	3	1 %
2023	1	1 %
2022	1	1 %
2021	1	1 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** In september 2025 is de aanbesteding voor de vervanging van de Gerrit Krolbrug gestart. Dit deel bevindt zich daarmee in de realisatiefase. In juli 2025 zijn de voorkeursalternatieven van de Friese bruggen Uitwellingerga, Spannenburg en Kootstertille vastgesteld. In juni 2024 is het voorkeursalternatief van de Friese brug Oude Schouw 2024 vastgesteld.
- 2025** In maart 2025 is de Bestuursovereenkomst Paddepoelsterbrug getekend door de gemeente Groningen en IenW.
- 2024** Op 12 januari 2024 is de tijdelijke verbinding Gerrit Krolbrug (hellingbanen) officieel geopend.
- 2023** Er is aanvullend budget beschikbaar gesteld om de vijf Friese bruggen weer in samenhang op te pakken. De planning van de Gerrit Krolbrug is aangepast (verwachte openstelling uiterlijk in 2029), net als de planning van de tijdelijke verbinding (verwachte openstelling eind 2023).
- 2022** Er bleek onvoldoende programmabudget te zijn om het hele fase 2-aanlegprogramma uit te voeren. In overleg met de regionale bestuurders is daarom eind 2021 een prioritering afgesproken om vier bruggen met voorrang aan te pakken: de Kootstertille, Spannenburg, Paddepoelsterbrug en Gerrit Krolbrug (tijdelijke verbinding én definitieve vervanging Gerrit Krolbrug).

Vaarweg Lemmer-Delfzijl, fase 2

Opgave

De hoofdvaarweg ontsluit Groningen en Fryslân voor de binnenvaart en verbindt Noord-Nederland met de havens van Amsterdam, Rotterdam en de Noord-Duitse kanalen. De schaalvergroting in de binnenvaart, het grote aantal recreatievaartuigen en de technische staat van de nog niet vervangen objecten vragen om vernieuwing en verbetering van de vaarweg, met name bij de bruggen en sluizen. De hoofdvaarweg Lemmer-Delfzijl wordt geschikter gemaakt voor klasse Va scheepvaartverkeer.

Oplossing

In fase 1 zijn de belangrijkste knelpunten op deze vaarweg in de periode tot en met 2017 aangepakt. In fase 2 worden de resterende knelpunten aangepakt: het vervangen en opwaarderen van acht bruggen, kleinschalige investeringen op de bruggen op het Eemskanaal en het Bedienen op Afstand van de objecten (industriële automatisering) in de hoofdvaarweg. De acht bruggen die vervangen worden zijn: Spannenburg, Oude Schouw, Uitwellingerga, Schuilenburg, Kootstertille, Paddepoelsterbrug, Gerrit Krolbrug en Busbaanbrug.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Het oplossen van de knelpunten draagt bij aan het realiseren van een vlotte, veilige en duurzame doorvaart van de scheepvaart.

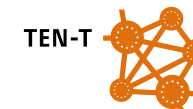
Planning

- Openstelling Gerrit Krolbrug: 2029
- Openstelling Paddepoelsterbrug: 2026-2027
- Openstelling Busbaanbrug: n.t.b.
- Openstelling Oude Schouw 2031
- Openstelling Spannenburg 2033
- Openstelling Uitwellingerga 2029
- Openstelling Kootstertille en Schuilenburg: n.t.b.

Vaarweg Lemmer-Delfzijl, fase 2 (vervolg)

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

Het budget voor de bruggen wordt gelijk verdeeld over de provincies, zodat circa € 70 miljoen kan worden ingezet per provincie. De andere bruggen worden later weer opgepakt als er nieuwe middelen beschikbaar zijn.

2021 In het Bestuurlijk Overleg MIRT 2020 is besloten om te gaan investeren in vervanging van de industriële automatisering op de objecten op de HLD en hier aanvullend € 118 miljoen voor beschikbaar te stellen.

2020 De planvorming van alle projecten van de provincies is in 2019 overgegaan naar Rijkswaterstaat. Dit heeft ertoe geleid dat de planvorming van de Gerrit Krolbrug en Paddepoelsterbrug niet voldoet aan de MIRT-systematiek. Als gevolg hiervan is het project Gerrit Krolbrug teruggezet naar de MIRT-fase voor planuitwerking.

2019 Vanuit het regeerakkoord is € 60 miljoen gereserveerd voor de bruggen Oude Schouw, Schuilenburg en Uitwellingerga. De vervanging van de Busbaanbrug en bediening op afstand van de objecten (inclusief nieuwbouw bediencentrales) in de HLD zijn aan fase 2 toegevoegd. Voor de Paddepoelsterbrug wordt naar een kosteneffectieve oplossing gezocht.

2017 Vanwege een bijdrage aan Rijksbrede taakstellingen en het beheersbaar houden van de kas-problematiek is aanpassing van de kasreeks nodig. Hierdoor is de openstelling vertraagd.

Politiek/bestuurlijk

In 2014 zijn het Prinses Margrietkanaal, het Van Starckenborghkanaal en het Eemskanaal formeel in eigendom en beheer overgedragen van de provincies Groningen en Fryslân aan Rijkswaterstaat. De kanalen vormen gezamenlijk de hoofdvaarweg Lemmer-Delfzijl. In de periode 2014-2018 hebben de provincies Groningen en Fryslân samen met Rijkswaterstaat intensief samengewerkt aan de ontwikkeling, het onderhoud en de investeringen van de HLD. Vanaf 2019 wordt de aanleg, de vernieuwing en het onderhoud enkel door Rijkswaterstaat uitgevoerd. Gelet op deze verandering heeft de minister van Infrastructuur en Waterstaat samen met de provincies de afspraken over fase 2 in 2018 herijkt, onder andere door het vastleggen van het eindresultaat functionaliteit hoofdvaarweg Lemmer-Delfzijl.

TEN-T

De hoofdvaarweg Lemmer-Delfzijl ligt op het kernnetwerk dat onderdeel is van het Europese TEN T-netwerk, op de North Sea-Baltic corridor.

Financiën

Het taakstellend budget voor dit project is € 541 miljoen, waarvan € 397 miljoen op artikel MF 15.03.02 en € 144 miljoen op artikel MF 15.03.01. Hiervan is € 65 miljoen gereserveerd voor de drie Friese bruggen Oude Schouw, Schuilenburg en Uitwellingerga. Er is geen sprake van cofinanciering vanuit de regiopartijen. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn deels onderzocht en opgepakt. Zo is bestuurlijk overeengekomen dat de gemeente Groningen € 2,2 miljoen bijdraagt aan de Paddepoelsterbrug.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln.	Gereed
MIRT 2027	541	2024-2029
MIRT 2026	515	2024-2029
MIRT 2025	514	2024-2029
MIRT 2024	481	2024-2028
MIRT 2023	233	2024-2028
MIRT 2014	102	2023
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	439	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	50	

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

Vaarweg Lemmer-Delfzijl, fase 2 (vervolg)

Financiën

Het taakstellend budget voor dit project is € 515 miljoen, waarvan € 441 miljoen op artikel MF 15.03.02 en € 74 miljoen op artikel MF 15.03.01. Hiervan is € 65 miljoen gereserveerd voor de drie Friese bruggen Oude Schouw, Schuilenburg en Uitwellingerga. Er is geen sprake van cofinanciering vanuit de regiopartijen. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn deels onderzocht en opgepakt. Zo is bestuurlijk overeengekomen dat de gemeente Groningen € 2,2 miljoen bijdraagt aan de Paddepoelsterbrug.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln.	Gereed
MIRT 2027	525	2024-2029
MIRT 2026	515	2024-2029
MIRT 2025	514	2024-2029
MIRT 2024	481	2024-2028
MIRT 2023	233	2024-2028
MIRT 2014	102	2023
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	413	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	44	

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

Projecthistorie tijdlijn

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** ○ Voorkeursbesluit genomen en voorbereiding Planning- en studiefase
- 2025** ○ Subsidiebeschikking Makkumer Noordwaard + Trechtering varianten ten behoeve van voorkeursalternatief.
- 2024** ○ Start verkenning en Projectbeslissing Makkumer Noordwaard.
- 2020** ○ Startbeslissing is genomen en het project is nieuw opgenomen in het MIRT.

Ecologische Waterkwaliteit Friese IJsselmeerkust

Opgave

In de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW) werken het Rijk, de regio en maatschappelijke organisaties aan toekomstbestendige grote wateren, waar hoogwaardige natuur samengaat met een krachtige economie.

In het project Ecologische waterkwaliteit Friese IJsselmeerkust wordt met kleinschalige maatregelen gewerkt aan het behoud en de versterking van de bijzondere natuurwaarden van de IJsselmeerkust.

Het project heeft tot doel om langs de Friese IJsselmeerkust de robuustheid van het ecosysteem te versterken door leefgebieden voor vogels en vissen te verbeteren en te creëren en binnen- en buitendijks gebied met elkaar te verbinden.

Oplossing

Voor dit project worden maatregelen voorbereid voor de aanleg en het herstel van leefgebieden op gronden die in bezit zijn van het Rijk en natuurorganisaties. Naar verwachting zorgt dat voor een vlotte uitvoering.

Langs de Friese IJsselmeerkust ligt de nadruk voor de PAGW vooral op het meer geleidelijk maken van de overgang van water naar land onder andere door de aanleg van helofytenmoeras, overstromingsgrasland en ondiep water waarmee leefgebied voor vogels en vissen wordt verbeterd en gecreëerd. In verband daarmee is in dit project ook gekeken naar het verbinden van binnendijks en buitendijks gebied.

Bij de start van de verkenningfase is in een expertsessie bepaald dat het realiseren van habitat in het IJsselmeer prioriteit heeft en dat het ontwikkelen van verbindingen tussen binnendijks en buitendijks gebied nog geen onderdeel is van het huidige project. De reden hiervoor is dat er al veel vis in de Friese boezem aanwezig is en dat deze vissen volgens de huidige inzichten geen gebruik zullen maken van bestaande verbindingen naar het IJsselmeer. Mogelijkheden voor de toekomst worden in een latere fase van de PAGW onderzocht.

Met dit doel is in de verkenningfase een Voorkeursalternatief (VKA) opgesteld waarvoor draagvlak bij de regio bestaat. Het VKA bestaat uit maatregelen op een vijftal locaties: Makkumer Zuidwaard & Kooiwaard, Bocht van Molkwar, Mokkebank & Mirnser Klif, Tacozijl en Omgeving Afsluitdijk. De locatie Hunest wordt als terugvaloptie meegenomen in de planuitwerkingsfase.

Voor de maatregel op de Makkumer Noordwaard is in juli 2024 al een separate projectbeslissing genomen. Deze maatregel was al ver uitgewerkt door de regio, waardoor voor deze no-regretmaatregel geen verkenning meer nodig was. Beheerder It Fryske Gea voert de maatregel uit in opdracht van het ministerie van IenW. Oplevering van de maatregel op de Makkumer Noordwaard is voorzien eind 2027.

Ecologische Waterkwaliteit Friese IJsselmeerkust (vervolg)

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Met het VKA wordt een bijdrage geleverd aan het behalen van de instandhoudingsdoelen voor

Natura 2000-gebied IJsselmeer en aan het behalen van de waterkwaliteitsnormen in het kader van de Kaderrichtlijn Water (KRW). In de planning- en studiefase wordt nagegaan of en zo ja welke maatregelen onder de beheermaatregelen van het beheerplan Natura 2000-gebied IJsselmeer vallen. Bovendien wordt dit project naar alle waarschijnlijkheid opgenomen als KRW-maatregel in het Stroomgebiedbeheerplan Rijn 2028 – 2033. In 2026 volgt hierover meer duidelijkheid. Het project Ecologische waterkwaliteit Friese IJsselmeerkust levert hiermee een directe bijdrage aan de doelstellingen van de PAGW.

Planning

Voorkeursbeslissing: 2026

Projectbeslissing: 2028

Aanleg: 2029-2032

Politiek/bestuurlijk

Rijkswaterstaat, de provincie Fryslân, de gemeenten Súdwest Fryslân en De Fryske Marren, Wetterskip Fryslân, It Fryske Gea, de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) en Staatsbosbeheer werken samen aan de uitwerking van het project. Belangrijke besluiten over het project worden genomen door de ministeries van IenW en LNVN.

Rijkswaterstaat en de provincie Fryslân treden gezamenlijk op als initiatiefnemers van het project, waarbij de provincie zorgdraagt voor een tijdige en juiste inbreng van de regionale belangen.

Financiën

Vanuit de PAGW is voor de uitvoering van het project een (integraal) budget van € 29 miljoen euro gereserveerd. Hiervan komt €8 miljoen uit de eerste tranche en €21 miljoen uit de tweede tranche. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht. Regiopartijen hebben aangegeven te willen bijdragen aan mogelijke (meekoppel) kansen, die zich niet richten op de ecologische waterkwaliteit.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	29	2029-2032
MIRT 2026	29	2028-2032
MIRT 2025	29	2028-2032
MIRT 2024	29	2026-2031
MIRT 2023	29	2025-2030
MIRT 2022	8	2025-2030
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	0	
Cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	0	

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** ○ Oplevering verkenning, voorkeursbeslissing en start planuitwerking
- 2025** ○ Verkenning
- 2024** ○ Verkenning
- 2023** ○ Verkenning
- 2022** ○ Het project is nieuw opgenomen in het MIRT

Eemszijlen/Groote Polder

Opgave

De Eems-Dollard is een van de twee estuaria die er in Nederland nog zijn: plekken waar het zoete water van een rivier geleidelijk overgaat in het zoute water van de zee, waardoor brak water ontstaat. Dit levert unieke omstandigheden voor planten en dieren op. De zorgwekkende staat van de natuur is de aanleiding voor Eems-Dollard 2050 (ED 2050): het gaat niet goed met de Eems-Dollard, die ernstig is vertroebeld. Daarnaast spelen in het gebied grote opgaven voor natuurherstel, de zoetwatervoorziening, klimaat, bodemdaling, veenoxidatie, energie en infrastructuur die vragen om een samenhangende benadering. Tegelijkertijd staat de leefbaarheid onder druk en zijn er forse uitdagingen om het gebied aantrekkelijker te maken om er te (blijven) wonen, werken en verblijven.

Oplossing

Overheden, bedrijven en natuurorganisaties hebben in het programma ED 2050 de handen ineengeslagen. Het doel is om de natuur, economie en leefbaarheid te versterken en te streven naar een vitale en toekomstbestendige kustzone waar de functies van natuur, recreatie/toerisme, economie en waterveiligheid zoveel mogelijk worden gekoppeld. Binnen het programma ED 2050 wordt met behulp van de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW) gewerkt aan het project Eemszijlen-Groote Polder. De eerste fase daarvan betreft de inrichting van circa 40 hectare estuariene natuur (aanleggen extra binnendijs Wadden leefgebied). De PAGW wordt meegenomen in de hiervoor genoemde grotere integrale gebiedsopgave voor de kust (Gebiedsontwikkeling Eemszijlen).

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Met de PAGW wordt beoogd om toekomstbestendige en ecologisch gezonde grote wateren te realiseren, waarin hoogwaardige natuur samengaat met een krachtige economie. De natuurlijke dynamiek wordt versterkt door de ecologische waterkwaliteit en de natuur van de grote wateren te verbeteren, door de achterlanden weer met elkaar te

verbinden, door eerder verloren en ontbrekende leefgebieden (opnieuw) aan te leggen en door te zorgen voor geleidelijke overgangen tussen zoet en zout water. Met deze verbeteringen wordt bijgedragen aan het behalen van de doelstellingen in het kader van de Vogel- en Habitatrichtlijn (Natura 2000) en de Kaderrichtlijn Water (KRW).

Planning

2022-2025: Verkenning
2026-2027: Oplevering verkenning, voorkeursbeslissing en start planuitwerking
2028-2029: Realisatie

Eemszijlen/Groote Polder (vervolg)

In 2019 is in de tweede tranche PAGW € 10 miljoen budget gereserveerd waaraan later 5 miljoen is toegevoegd. Eind 2022 is in het kader van de derde tranche PAGW nog eens € 5 miljoen extra toegevoegd aan het PAGW-budget, voor extra areaal binnendijks estuariën overgangsg gebied. De verkenning is voortgezet in 2023, waarbij ook werd gekeken naar een meer integrale benadering van slibsedimentatie langs de kust in plaats van binnen- en buitendijks apart. In 2024 is het eerste verkenningresultaat afgerond. Daarna is de verkenning verder uitgewerkt en wordt de verkenning in 2026 afgerond.

Betrokken partijen

De provincie Groningen (projecttrekker), Rijkswaterstaat, de ministeries van LNV en IenW, waterschap Hunze en Aa, Groninger Landschap, de gemeente Eemdelta, Groningen Seaports en een bewonersgroep/de lokale bewoners zijn bij dit project betrokken.

Financiën

Via PAGW is in totaal € 20 miljoen gereserveerd (inclusief EPK, IK en tien jaar onderhoud). Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. Exacte bedragen zijn nog niet bekend. Het betreft in ieder geval cofinanciering door de provincie Groningen en het Investeringskader Waddengebied (Waddenfonds).

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln. €	Gereed
MIRT 2027	20	2032
MIRT 2026	20	2027
MIRT 2025	20	2026
MIRT 2024	20	n.t.b
MIRT 2023	15	n.t.b
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	5	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	0	

* Gegevens over vijf jaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** ○ Voorkeursbeslissing en planuitwerking vismigratie,
- 2027** start verkenning gebiedsproces kwelders/
zomerspolders
- 2025** ○ Voorbereiding planuitwerking.
- 2024** ○ Oplevering verkenningsresultaat, voorbereiding
planuitwerking.
- 2023** ○ Verkenning.
- 2022** ○ Het project is nieuw opgenomen in het MIRT.

Koehool-Lauwersmeer

Opgave

De Waddenzee is Unesco Werelderfgoed en 's werelds grootste aaneengesloten systeem van zand- en slibvlakten die droogvallen tijdens eb. Door bedijking, landaanwinning en afsluitingen van zeearmen is veel van het oorspronkelijke intergetijdengebied verdwenen. Overgangen van land naar water en van zoetwater naar zoutwater werden abrupt. Verbindingen met het achterland zijn afgesloten. Daarnaast zijn er veel menselijke activiteiten in het gebied, zoals visserij, toerisme en baggeren voor de scheepvaart. Al deze factoren hebben, samen met de gevolgen van klimaatverandering en de intrede van exoten, invloed op het mariene ecosysteem. De visstand is onvoldoende en het voedselweb is incompleet. Vooral grote vissen, toppredatoren en biobouwers, zoals zeegras, ontbreken. Omdat er onvoldoende geschikt leefgebied is, is de Waddenzee een zwakke schakel geworden in de Oost-Atlantische migratieroute van trekvogels (flyway) en de levenscyclus van trekvis (swimway).

Oplossing

De hoofdstrategie is om te sturen op processen en het aanpassen van het menselijk gebruik aan deze fundamentele kenmerken. Het gebied met rust laten is daarbij belangrijker dan iets doen. Aan de randen van de Waddenzee zouden maatregelen genomen moeten worden om de natuurlijke dynamiek te herstellen, verbindingen te herstellen of te optimaliseren en eerder verloren of ontbrekende leefgebieden aan te leggen of te verbeteren. De nu lopende HWBP-dijkversterkingstrajecten van de Waddenzeedijken, waaronder Koehool - Lauwersmeer, bieden voor PAGW volop kansen.

De PAGW koppelt als opgave dan ook mee met het daar al lopende HWBP-project. Samen met de omgeving zijn begin 2021 in een integraal gebiedsproces kansen besproken voor de landbouw, ecologie (PAGW) en gebiedsopgaven (brede welvaart). De ecologische kansen zijn in de verkenning verder uitgewerkt tot een drietal maatregelen: (i) nieuwe en/of geoptimaliseerde vispassages (inclusief het verbeteren van de daarbij horende habitat, zowel binnen- als buitendijks), (ii) broedgebieden en hoogwatervluchtplaatsen binnendijks en (iii) optimalisatie

Koehool-Lauwersmeer (vervolg)

kwelderkwaliteit en zomerpolders. In de verkenning is ook het project Holwert aan Zee (getijdenmeer) onderzocht. In juni 2024 heeft de Stuurgroep Holwert aan Zee geconcludeerd dat het project op dit moment in de huidige vorm niet haalbaar is. Daarmee vervalt een van de verkende PAGW-maatregelen binnen het PAGW-project Koehool-Lauwersmeer en wordt de focus verlegd naar wat nog wel mogelijk is aan maatregelen in het zoekgebied.

Het verkenningsresultaat is begin 2024 opgeleverd. In de voorbereiding op de planuitwerking zijn deze genoemde maatregelen per dijksectie verder verkend en getoetst op maatschappelijke haalbaarheid. De inzet is optimalisatie van vismigratie (optimalisatie van 2 bestaande vismigratiepunten in de dijk) en optimalisatie kwelderkwaliteit en zomerpolders.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Met de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW) wordt beoogd toekomstbestendige en ecologisch gezonde grote wateren te realiseren, waarin hoogwaardige natuur samengaat met een krachtige economie. De natuurlijke dynamiek wordt versterkt door de ecologische waterkwaliteit en de natuur van de grote wateren te verbeteren, door deze (zijnde de grote wateren) weer te verbinden met het achterland, door eerder verloren en ontbrekende leefgebieden (opnieuw) aan te leggen en door te zorgen voor geleidelijke overgangen tussen zoet en zout. Met verbetering van de ecologische waterkwaliteit en de natuur wordt bijgedragen aan het behalen van de doelstellingen in het kader van de Vogel- en Habitatrichtlijn (Natura 2000) en de Kaderrichtlijn Water (KRW).

Planning

2020-2024: Studiefase en verkenning.

2024-2026: Voorbereiding planuitwerking.

2026-2027: Voorkeursbeslissing en planuitwerking vismigratie, start verkenning gebiedsproces kwelders/zomerspolders.

2028-2029: Projectbeslissing en aanleg optimalisatie vismigratie.

Betrokken partijen

Wetterskip Fryslân (projecttrekker), de provincie Fryslân, Rijkswaterstaat en de ministeries van LVVN en IenW.

Financiën

Via PAGW is voor dit project € 37,5 miljoen (inclusief EPK, IK en 10 jaar onderhoud) gereserveerd. Binnen dit budget is € 15 miljoen euro gereserveerd voor het project Holwert aan Zee (getijdenmeer). Nadat duidelijk is geworden dat dit project niet haalbaar is, is er € 15 miljoen teruggevloeid naar het algemene programmabudget van de PAGW. Omdat de PAGW de opgave meekoppelt met de HWBP-opgave tussen Koehool en Lauwersmeer, zijn alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen niet onderzocht.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln.	Gereed
MIRT 2027	22,5	2029
MIRT 2026	37,5	2029
MIRT 2025	37,5	2029
MIRT 2024	37,5	2029
MIRT 2023	37,5	2029
MIRT 2019	37,5	2029
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	-15	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	0	

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

A7 Zuidelijke Ringweg Groningen, fase 2

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** ○ Rijk en regio werken aan de definitieve financiële afronding van het project.
- 2024** ○ Op 2 september 2024 is de weg opengesteld voor het verkeer.
- 2022** ○ Opdrachtnemer en opdrachtgever hebben afspraken gemaakt over de verdeling van kosten door vertraging en extra werkzaamheden. Daarmee komt het nieuwe taakstellend budget uit op € 836 miljoen (RWS-2021/795). De MIRT-mijlpaal openstelling is verschoven naar 2025.
- 2021** ○ Opdrachtnemer en opdrachtgever hebben gezamenlijk een onafhankelijke adviescommissie ingesteld (de commissie-Hertogh) die op 28 maart 2019 heeft geadviseerd over de samenwerking binnen en de verdere aanpak van het project.
- 2019** ○ De fietstunnel bij de Papiermolen wordt vervangen door een nieuwe fietstunnel in plaats van een fiets-/voetgangersbrug. Hiervoor moet nog wel een wijziging van het tracébesluit worden vastgesteld. De gemeente Groningen betaalt de meerkosten van de tunnel (€ 4 miljoen exclusief btw). De opdrachtnemer verwacht twee jaar vertraging voor openstelling door langere voorbereidings- en uitvoeringstijd. Het niet doorgaan van de zomerstremming kan tot meer vertraging leiden. Voor het vervolg wordt een plan van aanpak opgesteld.

Opgave

De bereikbaarheid en de verkeersveiligheid van het nationaal stedelijk netwerk Groningen-Assen staan onder druk. De belangrijkste oorzaak hiervan is de verkeersdruk op de Zuidelijke Ringweg Groningen (ZRG), met de gelijkvloerse kruising van de A7 met de A28 op het door verkeerslichten geregelde Julianaplein.

Oplossing

De oplossing ligt in een capaciteitsvergroting op het bestaande tracé tussen Hoogkerk en de aansluiting Westerbroek op de A7 ten oosten van Groningen, met onder meer een verdiepte ligging met overkluizingen. Het Julianaplein wordt ongelijkvloers voor de verbindingen A7 en A28. De aanpak zorgt voor een bereikbare stad en regio, met een goede doorstroming op de A7/N7 en een verbetering van de verkeersveiligheid.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Het project draagt bij aan het verbeteren van de bereikbaarheid, de doorstroming en de verkeersveiligheid op de A7 en A28 en een betere inpassing in het stedelijke gebied van Groningen.

Planning

2024: Openstelling

Politiek/bestuurlijk

Het bestuurlijk voorkeursalternatief is vastgelegd in een getekende bestuursovereenkomst tussen het Rijk, de provincie Groningen en de gemeente Groningen (november 2009). In december 2009 is de aanvangsbeslissing genomen. In het Bestuurlijk Overleg MIRT van voorjaar 2010 is daaropvolgend een aantal aanvullende financiële afspraken gemaakt. In 2012 is de scope verder geconcretiseerd. Het ontwerp-tracébesluit is in 2013 genomen. Op basis van onder andere de ingediende zienswijzen is het ontwerp voor het tracébesluit geoptimaliseerd. Het tracébesluit is in september 2014 vastgesteld. De Raad van State heeft in september 2015 gevraagd het tracébesluit aan te vullen. In februari 2016 is daarom het wijzigingstracébesluit vastgesteld.

Uitvoering

Het project is medio 2016 gegund. De start van de uitvoering is vertraagd door het niet goedkeuren van het definitieve ontwerp van de opdrachtnemer. Gewijzigde inzichten over de brandwerendheid van beton hebben tot aanvullende voorzieningen geleid. Door de langere voorbereidingstijd en een langere uitvoering is de openstelling vertraagd. Een onafhankelijke adviescommissie heeft advies uitgebracht over de samenwerking binnen en het verdere vervolg van het project. Op basis daarvan hebben opdrachtgever en opdrachtnemer in 2021 aanvullende afspraken gemaakt ten aanzien van financiën en planning.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2018** Het budget is opgehoogd vanuit middelen voor onderhoud.
- 2017** Bovenop het taakstellend budget heeft de gemeente Groningen een aanvullende en kostendeekkende bijdrage van € 3,5 miljoen toegezegd voor de busbaan bij Hoogkerk.

A7 Zuidelijke Ringweg Groningen, fase 2 (vervolg)

TEN-T

Dit project ligt op het uitgebreide netwerk dat onderdeel is van het Europese TEN T-netwerk.

Financiën

Het taakstellend budget is € 970 miljoen (prijspeil 2026) (Artikel MF 12.03.01). Dit budget is in MIRT 2022 opgehoogd door de provincie Groningen en het Rijk, als gevolg van de in 2021 met de opdrachtnemer hernieuwde afspraken ten aanzien van financiën en planning. In de uitvoering van het project wordt ook een aantal werkzaamheden voor externe opdrachtgevers meegenomen. De financiering van die kosten wordt apart geregeld. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. De regio heeft € 50 miljoen gereserveerd als cofinanciering voor dit project. De basisafpraak uit 2008 is dat de regio dit bedrag bijdraagt als cofinanciering voor dit project vanuit het Regionaal Mobiliteitsfonds (RSP). Ook is de regio volledig risico-dragend voor de uitvoering.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln.	Gereed
MIRT 2027	970	2025
MIRT 2026	967	2025
MIRT 2025	927	2025
MIRT 2024	899	2025
MIRT 2023	855	2025
MIRT 2016	666	2019-2021
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	304	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	87	

Gerealiseerd budget

Jaar**	Budget in mln.	Percentage***
2025	910	94%
2024	828	86 %
2023	744	82 %
2022	620	70 %
2021	503	59 %

* Gegevens over vijf jaar + aanvangsjaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

** De realisatiegegevens t/m 31-12-2025 zijn bekend. Het opgenomen percentage in de tabel geeft weer welk deel van het budget op peildatum 31-12-2025 was gerealiseerd.

*** Percentage gerealiseerd t.o.v. laatste begrotingsstand.

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** Momenteel worden de ramingen voor het project geactualiseerd en worden er afspraken gemaakt over de risicoverdelingen en uitvoering. De gesprekken met de provincies Friesland, Overijssel en Flevoland zijn nog niet afgerond.
- 2025** Het kabinet heeft besloten om de gereserveerde middelen voor de Lelylijn op de Aanvullende Post in te zetten voor andere doelen. Voor het project Verruiming Sluis Kornwerderzand is van de Aanvullende Post € 375 miljoen euro beschikbaar gekomen en toegevoegd aan het beschikbare budget van IenW.
- 2024** De kosten van het project lijken door meerdere oorzaken te stijgen tot boven het beschikbare budget. De belangrijkste oorzaken zijn materiaal-kosten en nog niet bekende effecten van de verbreding op verzilting van het IJsselmeer. Op verzoek van de gedeputeerde van de provincie Fryslân en de minister van IenW is, onder regie van een extern bureau, een viertal scenario's uitgewerkt voor het vervolg van het project Sluisverruiming Kornwerderzand. Het voornemen was om de uitkomsten te bespreken in een Bestuurlijk Overleg en daarin te besluiten over het vervolg. Aangezien alle varianten beleidsrijke keuzes bevatten, wordt dit overgelaten aan een volgend kabinet.

Verruiming Sluiscomplex Kornwerderzand

Opgave

Scheepswerven in plaatsen zoals Makkum, Lemmer, Vollenhove, Zwartsluis en Meppel worden beperkt in de groei door de kleine afmetingen van het sluiscomplex Kornwerderzand in de Afsluitdijk. Verdere ontwikkeling van de havens Flevokust, Urk en Port of Zwolle zijn eveneens afhankelijk van bereikbaarheid voor zeevaart en het daarvoor verruimen van de vaarmogelijkheden.

Oplossing

Verruiming sluis Kornwerderzand, vervanging van bruggen en verdieping van vaargeulen naar de havens (voor scheepsklasse R/S 2) en de scheepswerven.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Een verruimde sluis draagt bij aan een vlotte, efficiënte en veilige scheepvaartafwikkeling en aan de economische ontwikkeling van de betreffende regio's, namelijk Noord- en Oost-Nederland. De regio zal verantwoordelijk worden voor de aanbesteding en uitvoering van het project. Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat stelt de rijksbijdrage voor de aanleg beschikbaar aan de regio en zal toetsen of wordt voldaan aan de nationale vereisten (zoals verkeersveiligheid, eisen voor bediening en besturing, waterveiligheid, kwaliteitseisen van IenW et cetera).

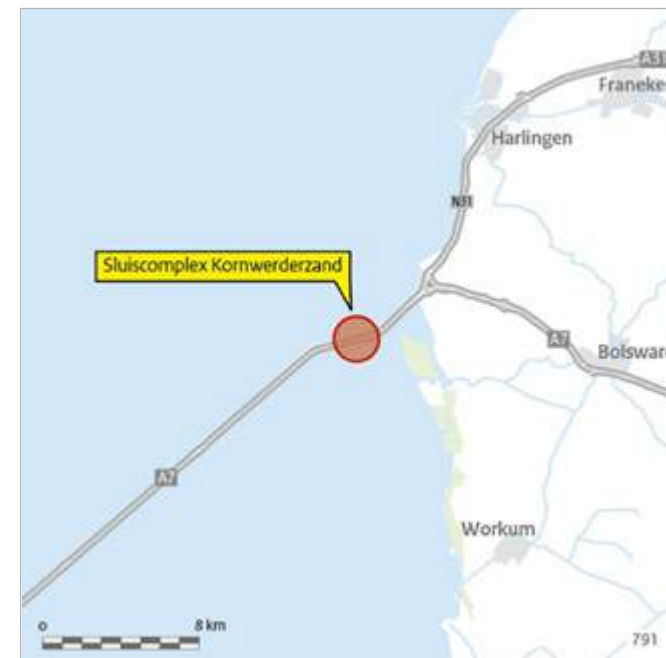
Planning

2020: Start van het project.

2025-2029: Als gevolg van de bovengenoemde scenario-uitwerking, zal de planning en uitvoering van het project later plaatsvinden. Er zal – vanwege de noodzakelijke vernieuwing van de bruggen – op korte termijn met deze werkzaamheden moeten worden gestart. Afhankelijk van de gemaakte scenariokeuze wordt een vervolgplanning opgesteld.

Uitvoering

Nog niet gestart

Politiek/bestuurlijk

De totale projectkosten, voor zowel de verbreding van de sluis, de vervanging van bruggen en verdieping van vaargeulen als voor extra onderhoud, zijn geraamd op € 575 miljoen (prijsspeil 2024).

Met de regio is overeenstemming over de financiering, risico's en uitvoering van het project. Dit is vastgelegd in de bestuursovereenkomst 'Verruiming sluiscomplex Kornwerderzand'. De Kamer is geïnformeerd met de brief van 24 juni 2020. De provincie Fryslân is verantwoordelijk voor de aanbesteding en uitvoering van het project. Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat stelt de rijksbijdrage voor de aanleg beschikbaar aan de provincie en zal toetsen of wordt voldaan aan de nationale vereisten (zoals verkeersveiligheid, eisen voor bediening en besturing, waterveiligheid, kwaliteitseisen van IenW et cetera).

Projecthistorie

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2023** ○ Onderdeel van de financiering van het project is een bijdrage uit de markt. In een eerder stadium hebben zij € 26,5 miljoen toegezegd. De deelnemende marktpartijen en de provincie Fryslân hebben overeenstemming bereikt over een marktbijdrage-regeling die vergelijkbaar is met een tolsysteem.
- 2022** ○ Er is gestart met de technische voorbereidingen voor de werkzaamheden. Bij het realiseren van het project wordt gestart met het vervangen van de bruggen en het verdiepen en verbreden van de vaargeulen. Na duidelijkheid over de marktbijdrage wordt gestart met de verruiming van de sluis.
- 2021** ○ Op 24 juni 2020 hebben de provincie Fryslân en het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat een bestuursovereenkomst ondertekend. Hierdoor kan worden gestart met de aanleg van het project.
- 2020** ○ Dit project is nieuw opgenomen in het MIRT.

Verruiming Sluiscomplex Kornwerderzand (vervolg)

Afgesproken is dat de risico's voor het project bij de provincie liggen. Dit is conform de motie-Hoogland c.s., waarin aangegeven wordt dat het Rijk niet garant mag staan voor de onzekerheden en risico's. Het Rijk en de regio besluiten in overleg, wanneer daar aanleiding toe is, hoe om te gaan met de risico's van de niet-gesprongen explosieven.

Met het beschikbaar komen van het aanvullende budget wordt bezien of de huidige bestuurlijke afspraken aangepast moeten worden.

Financiën

Het totaal beschikbare budget van het Rijk bedraagt € 522 miljoen (Artikel MF 15.03.01), waaronder € 30 miljoen conform motie Hoogland c.s.). Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn onderzocht en opgepakt. De bekostiging door private baathebbers bedraagt € 26,5 miljoen. De bekostiging door andere overheden bedraagt € 62,5 miljoen. De uitgekeerde prijsbijstelling 2026 is € 9,7 miljoen.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln.	Gereed
MIRT 2027	522	n.t.b.
MIRT 2026	513	n.t.b.
MIRT 2025	129	n.t.b.
MIRT 2024	125	n.t.b.
MIRT 2023	113	2025-2029
MIRT 2020	111	n.t.b.
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	411	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	37	

* Gegevens over vijf jaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

Projecthistorie tijdlijn

Toelichting op de wijzigingen per begrotingsjaar.

- 2026** ○ MIRT-4 beslissing is in voorbereiding.
- 2025** ○ Begin 2025 is de opdracht gegund en in oktober 2025 is de realisatie is afgerond. De werkzaamheden zijn voorspoedig verlopen.
- 2025** ○ MIRT-3 projectbeslissing genomen. Daarmee is de contractvoorbereiding gestart.
- 2024** ○ Herstart planuitwerkingsfase. Eind oktober 2024 zijn ook de aanvragen voor de benodigde vergunningen ingediend.
- 2021** ○ Project ligt tussen 2021 en 2023 stil, geen zicht op overeenkomst met de grondeigenaar
- 2020** ○ Voorkeursbeslissing
- 2019** ○ Startbeslissing

Pilot Buitendijkse Slibsedimentatie

Opgave

De Eems-Dollard is een estuarium: een plek waar het zoete water van een rivier geleidelijk overgaat in het zoute water van de zee, waardoor brak water ontstaat. Van die plekken zijn er nog maar twee in Nederland. Dit levert unieke omstandigheden voor planten en dieren op. De zorgwekkende staat van de natuur is de aanleiding voor ED2050. De Eems-Dollard is namelijk ernstig vertroebeld. Daarnaast spelen in het gebied grote opgaven voor natuurherstel, de zoetwatervoorziening, klimaat, bodemdaling, veenoxidatie, energie en infrastructuur die vragen om een samenhangende benadering. Tegelijkertijd staat ook de leefbaarheid onder druk en zijn er forse uitdagingen om het gebied aantrekkelijker te maken om er te (blijven) wonen, werken en verblijven. Deze opgave maakt onderdeel uit van twee programma's, die samen de beleidsmatige verankering van het project vormen:

- de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW);
- het Meerjarig Adaptief Programma Eems-Dollard 2050 (ED2050).

Uitvoerende partij

Rijkswaterstaat

Oplossing

Overheden, bedrijven en natuurorganisaties hebben in het programma ED2050 de handen ineengeslagen om de natuur, economie en leefbaarheid te versterken. En om te streven naar een vitale en toekomstbestendige kustzone, waar ze functies van natuur, recreatie/toerisme, economie en waterveiligheid zoveel mogelijk willen koppelen. Binnen het programma wordt onder andere met behulp van Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW) gewerkt aan de pilot Buitendijkse Slibsedimentatie. Om de ecologische kwaliteit in het Eems-Dollard-estuarium te verbeteren, zijn er maatregelen nodig om de hoeveelheid slib in het water aanzienlijk te verminderen. Een belangrijke stap daarin is het ontwerpen en realiseren van een grootschalig proefproject ('pilot') om buitendijks slib op natuurlijke wijze te gaan onttrekken uit de waterkolom ('slibsedimentatie'). Met dit proefproject wordt het probleem aangepakt en wordt tegelijk veel kennis opgedaan. Die kennis wordt ook benut om de methode van het stimuleren van

buitendijkse slibsedimentatie te onderzoeken en de effecten op het ecosysteem te kunnen volgen en ervan te leren. Deze kennis is noodzakelijk voor de voorbereiding en besluitvorming van eventuele verdere opschaling van buitendijkse slibsedimentatie. Het buitendijks invangen van slib is voor dit pilotproject de beoogde methode voor de aanpak van de troebelheid.

We doen dit op de volgende manier:

- De belangrijkste kennisvragen voor eventuele toekomstige opschaling worden beantwoord.
- Estuariëne habitats, die essentieel zijn voor de natuurkwaliteit van het gebied, worden waar mogelijk verbeterd.
- Ontbrekende habitats in het scala van een natuurlijke zoet-zout en land-water overgang worden waar mogelijk toegevoegd.

Pilot Buitendijkse Slibsedimentatie (vervolg)

- Er is sprake van een klimaatbestendige maatregel. Dat wil zeggen dat het gebied waarop de maatregel betrekking heeft kan meegroeien met de versnelde zeespiegelstijging, met het oog op natuur en ecologie en waar mogelijk ook op de hoogwaterveiligheid.
- Het project kan waar mogelijk een bijdrage bieden aan de innovatieve uitstraling van het Eems-Dollardgebied

Dit project beoogt niet de complete verbetering van het estuarium te regelen, maar moet in samenhang met andere maatregelen uit het programma ED2050 worden gezien. Tegelijkertijd is dit project een eerste stap in een stapsgewijze aanpak tot verbetering, waarbij na deze stap de effectiviteit en het doelbereik van buitendijkse slibvang beschouwd zal worden, om de richting van de volgende stappen te kunnen bepalen.

Bijdrage oplossing aan beleidsdoelstelling

Met de PAGW wordt beoogd toekomstbestendige en ecologisch gezonde grote wateren te realiseren waarin hoogwaardige natuur samengaat met een krachtige economie. De natuurlijke dynamiek wordt versterkt door de ecologische waterkwaliteit en de verbindingen van

natuur vanuit de grote wateren met het achterland te verbeteren, door eerder verloren en ontbrekende leefgebieden (opnieuw) aan te leggen en door te zorgen voor geleidelijke overgangen tussen land en water en zoet en zout. Met deze verbeteringen wordt bijgedragen aan het behalen van de doelstellingen in het kader van de Vogel- en Habitatrichtlijn (Natura 2000) en de Kaderrichtlijn Water.

Planning

2025: MIRT-3 Projectbeslissing
2025: Aanbesteding
2025: Aanleg
2026: MIRT-4 Opleverbeslissing

Het project heeft tussen 2021 en 2023 flinke vertraging opgelopen door problemen bij pachten, gronden voor uitvoering van de pilot en doordat meerdere projecten in het gebied met elkaar samenhangen. Afspraken over het juridische grondgebruiksrecht zijn gemaakt, de aanbesteding en realisatie zijn inmiddels gestart. In 2025 is er een overeenkomst gesloten met de grondeigenaar.

Politiek/bestuurlijk

Binnen ED2050 is het project goed ingebed, er zijn geen specifieke aandachtspunten. De benodigde vergunningen zijn verkregen bij het ministerie van LNV, waterschap Hunze en Aa's, IL&T en de gemeente Eemdelta. Met deze partijen is voorafgaand aan de realisatie vooroverleg geweest.

Financiën

Initieel is voor het project een taakstellend budget gereserveerd van € 10 miljoen (inclusief btw), daarvan is echter in het BO MIRT van november 2018 besloten € 600.000 toe te kennen aan de pilot ophogen landbouwgrond. Daarmee resteert in het kader van PAGW is voor dit project in totaal € 9,4 miljoen gereserveerd (inclusief EPK, IK en 10 jaar beheer & onderhoud). Dit is een project van RWS zonder cofinanciering. Alternatieve bekostigings- en financieringsbronnen zijn niet onderzocht.

Projectbudget

Begrotingsjaar *	Budget in mln.	Gereed
MIRT 2027	9,4	2026
MIRT 2026	9,4	2026
MIRT 2025	9,4	2026
MIRT 2024	9,4	2023/2024
MIRT 2024	9,4	2023/2024
MIRT 2023	9,4	2023/2024
MIRT 2022	9,4	2023/2024
verschil t.o.v. budget eerste begrotingsjaar in mln. €	0	
cumulatief uitgekeerde prijsbijstelling (IBOI) in mln. €	0	

* Gegevens over vijf jaar, tenzij er een MIRT-fasewisseling heeft plaatsgevonden.

Financiën

› Financiële uitwerking

436

Financiële uitwerking

Voor uitgaven in het ruimtelijk domein zijn diverse dekkingsbronnen. Al deze bronnen worden hierna toegelicht.

Dekkingsbronnen

Er zijn reguliere algemene begrotingsmiddelen, die gevoed worden door de belastingontvangsten. Daarnaast zijn er middelen beschikbaar uit bijdragen van derden en de Europese Fondsen. Ook kunnen maatregelen worden genomen waarbij (extra) middelen worden gegenereerd. De diverse middelen worden op basis van politieke keuzes verdeeld over de diverse begrotingen.

Reguliere begrotingsmiddelen

Het grootste deel van de middelen voor de uitvoering van het MIRT komt uit algemene middelen. Het Mobiliteitsfonds en het Deltafonds worden gevoed vanuit Hoofdstuk XII van de Rijksbegroting. De voeding geschiedt via artikel 26 op de beleidsbegroting Hoofdstuk XII. Meer informatie kunt u terugvinden op www.rijksbegroting.nl

Bijdragen van derden

Mede- en cofinanciering

De grootste bijdragen van derden betreffen de bijdragen van decentrale overheden aan ruimtelijke projecten. Het is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van overheden om te zorgen voor een goede ruimtelijke inpassing van MIRT-projecten. Bij hoofdinfrastructuur die het Rijk volledig bekostigt, betaalt het Rijk normaal gesproken alleen de kosten van inpassingen die rechtstreeks voortvloeien uit de wettelijke eisen. Bekostiging door het Rijk voor additionele inpassingmaatregelen kan aan de orde zijn als een dergelijke aanvullende investering maatschappelijk rendabel is. Ook moet er voldaan worden aan de beslismomenten zoals opgenomen in de spelregels van het MIRT. Op de projectbladen is bij de relevante projecten aangegeven wat de bijdrage van decentrale overheden (en/of bedrijven) is of wordt.

Europese fondsen

Nederland doet indien mogelijk een beroep op de Connecting Europe Facility (CEF) van de Europese Unie (EU) met daarin middelen voor de cofinanciering van de aanleg van het Trans-European Network voor Transport (TEN-T). Dit programma heeft als doel tot een hoogwaardig, multimodaal en geïntegreerd vervoersnetwerk binnen de EU te komen, met het oog op de doelstellingen op het gebied van de Interne Markt, concurrentiekracht en duurzaamheid die volgen uit de EU 2020 Strategie. Als transportland heeft Nederland belang bij het TEN-T en CEF-beleid van de Europese Commissie. De Nederlandse transportsector maakt gebruik van het Europese transportnetwerk waar CEF-middelen voor worden ingezet. In de TEN-T-verordening worden bovendien technische eisen gesteld aan het netwerk en aan de gesubsidieerde projecten. Het netwerk wordt daardoor interoperabel, veilig en duurzaam ontwikkeld.

Tol

Om de aanleg van de projecten Blankenburgverbinding en ViA15 mogelijk te maken is tolheffing noodzakelijk. Om de tolheffing juridisch mogelijk te maken, is de Wet tijdelijke tolheffing Blankenburgverbinding en ViA15 opgesteld en op 15 maart 2016 in werking getreden. De tolopbrengsten worden gerealiseerd na openstelling van de betreffende wegen. Voor de Blankenburgverbinding en de ViA15 is het uitgangspunt dat de projecten worden gerealiseerd door middel van publiek-private samenwerking (PPS). Dit betekent dat deze wegen als DBFM-contracten (Design, Build, Finance and Maintain) worden aanbesteed.

Financiële uitwerking

Inzet van de middelen

De beschikbare middelen worden ingezet voor Rijksprojecten (aanleg, onderhoud), Rijksprogramma's (bestaande uit diverse projecten met dezelfde doelstelling) en voor het verstrekken van (project)subsidies aan decentrale overheden en/of marktpartijen. Om een indruk te geven van de beschikbare rijksmiddelen is in de hierna volgende tabel een overzicht opgenomen van de relevante begrotingsreeksen van het ministerie van IenW. De cijfers zijn gebaseerd op de begroting van 2027.

Artikel	2026	2027	2028	2029	2030	2031
IenW (XII)						
13.04 Meerjarenprogramma Bodem	65.506	74.238	84.313	80.453	96.858	96.564
20.01 Uitvoering Geluidsanering	24.069	24.055	23.545	22.510	23.004	23.000
25.01 Bijdrage BDU	1.405.188	1.291.009	1.221.850	1.221.725	1.221.692	1.220.816
totaal	1.494.763	1.389.302	1.329.708	1.324.688	1.341.554	1.340.380
IenW (A)						
11.01 Verkenningen	6.499	26.740	205.602	373.739	670.579	899.237
11.03 Reserveringen	7.314	74.228	220.639	425.789	752.138	866.497
11.04 Generieke investeringsruimte	100	45.400	114.052	78.821	101.498	0
12.01 Exploitatie	32.947	21.176	21.534	13.527	8.766	8.115
12.02 Onderhoud en vernieuwing	1.968.944	1.849.201	1.760.897	1.921.966	1.747.592	2.119.424
12.03 Ontwikkeling	912.038	860.170	365.224	563.004	548.181	190.360
12.04 Geïntegreerde contractvormen/PPS	1.379.009	1.146.193	1.800.431	1.649.044	1.165.183	1.034.424
12.06 Netwerkgebonden kosten HWN	808.396	780.808	752.272	722.224	706.919	670.538
13.02 Exploitatie, onderhoud en vernieuwing	2.660.404	2.979.938	2.805.431	2.635.838	2.339.260	2.477.740
13.03 Ontwikkeling	332.506	257.718	229.600	364.025	353.775	335.545
13.04 Geïntegreerde contractvormen/PPS	250.257	264.373	219.286	119.106	104.396	6.000
13.08 Investeringsruimte	0	0	1	0	0	0
14.01 Grote regionale/lokale projecten	23.910	115.778	176.481	195.282	230.946	220.752
14.03 RSP-ZZL: Pakket Bereikbaarheid	374.893	285.564	324.340	302.977	379.045	444.959
15.01 Exploitatie	26.681	28.990	24.717	22.987	22.883	26.182
15.02 Onderhoud en vernieuwing	979.902	979.912	841.436	827.291	796.567	1.014.945
15.03 Ontwikkeling	118.881	177.164	116.805	336.162	450.047	194.645
15.04 Geïntegreerde contractvormen/PPS	64.703	55.952	58.186	65.705	54.274	52.825
15.06 Netwerkgebonden kosten HVWN	429.609	429.634	420.920	410.144	409.124	398.847
17.07 ERTMS	172.377	57.169	77.756	124.582	132.015	56.928
17.08 ZuidasDok	389.547	248.656	514.831	516.112	327.462	300.620

Financiële uitwerking

Artikel	2026	2027	2028	2029	2030	2031
17.10 Programma Hoogfrequent Spoorvervoer	215.678	52.273	156.859	124.214	202.157	100.743
18.06 Externe veiligheid	1.807	850	642			
totaal	11.156.402	10.737.886	11.207.942	11.792.538	11.502.806	11.419.326
<i>lenW (I)</i>						
1.01 Grote projecten waterveiligheid	36.271	15.925	158.887	7.333	352	8.766
1.02 Ontwikkeling waterveiligheid	603.232	401.401	428.087	460.915	659.738	528.996
1.03 Studiekosten waterveiligheid	44.744	36.801	35.054	26.838	21.670	20.213
2.02 Ontwikkeling zoetwatervoorziening	44.163	42.673	76.595	14.289	4.467	1.903
2.03 Studiekosten zoetwatervoorziening	2.367	2.611	2.562	2.000	2.000	2.000
3.01 Exploitatie	15.153	18.051	17.818	17.578	17.929	20.606
3.02 Onderhoud en vernieuwing	475.148	572.842	507.358	514.109	449.299	719.400
4.02 Geïntegreerde contractvormen/PPS	93.998	78.448	67.538	66.196	66.515	92.596
5.01 Apparaat	354.584	344.805	332.702	323.989	311.313	306.429
5.02 Overige uitgaven	31.127	30.308	30.188	30.187	29.781	21.126
5.03 Investeringsruimte	1.235	200	21.460	200	51.423	108.416
5.04 Reserveringen	10.254	4.500	43.357	47.005	50.749	210.855
7.01 Ontwikkeling Kaderrichtlijn water	204.693	394.284	167.378	66.305	30.336	
7.02 Ontwikkeling Waterkwaliteit	106.410	101.477	63.551	191.926	115.187	55.843
7.03 Studiekosten waterkwaliteit	22.649	21.170	12.655	12.786	9.938	4.188
totaal	2.046.028	2.065.496	1.965.190	1.781.656	1.820.697	2.101.337

Financiële uitwerking

Doeluitkeringen

Dit MIRT Overzicht gaat niet in op projecten die door decentrale overheden worden gefinancierd uit (doel)uitkeringen. De decentrale overheden zijn zelf verantwoordelijk voor de uitvoering en programmering van deze projecten.

Brede doeluitkering verkeer en vervoer (BDU)

Met ingang van 2016 maken de voor de provincies bestemde middelen uit de brede doeluitkering (BDU) Verkeer en vervoer deel uit van het provinciefonds. Dit is reeds voorzien bij de op 1 januari 2015 in werking getreden Wet afschaffing plusregio's. De BDU-middelen van de voormalige plusregio's zijn ook naar het provinciefonds overgeheveld en toegekend aan de betreffende provincies, met uitzondering van de middelen voor de regio's Amsterdam, Haaglanden en Rotterdam. Deze financiële middelen voor verkeer en vervoer worden via een aangepaste Wet BDU toegekend aan twee door de betrokken overheden in het leven geroepen openbare lichamen, die optreden als vervoersautoriteit in Noord- en Zuidwest Nederland van de Randstad.

Overige Financiële Onderwerpen

Wet houdbare overheidsfinanciën

Op 15 december 2013 is de Wet houdbare overheidsfinanciën (Wet HOF) van kracht geworden. De Wet HOF verankert de Europese begrotingsafspraken omtrent het feitelijke EMU-saldo, de EMU-schuld en het structurele EMU-saldo in de Nederlandse wetgeving. Deze wet benadrukt de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de Rijksoverheid en de decentrale overheden met betrekking tot de beheersing van het EMU-saldo. Het doel van de Wet HOF is om in een procedure te voorzien die zorg draagt voor een gelijkwaardige inspanning van decentrale overheden bij het nakomen van de Europese begrotingsafspraken.

Wet verplicht schatkistbankieren

Gelijktijdig met de Wet HOF is de Wijzigingswet Wet financiering decentrale overheden (verplicht schatkistbankieren) van kracht geworden. Deze wet verplicht alle decentrale overheden om hun overtollige (liquide) middelen en beleggingen aan te houden in de schatkist. Het woord 'overtollig' verwijst hier naar alle middelen die een decentrale overheid niet onmiddellijk nodig heeft voor de uitvoering van de publieke taak. De middelen die een decentrale overheid in de schatkist aanhoudt, blijven beschikbaar voor de uitoefening van hun publieke taak.

Wet op het btw-compensatiefonds

Conform de Wet op het Btw-compensatiefonds (BCF) kunnen decentrale overheden betaalde btw terugvragen bij het BCF. De Btw-betaling moet daarvoor wel aan een aantal voorwaarden voldoen. Zo moet de btw betaald zijn over een niet-ondernemerstaak en er mag geen sprake zijn van verstrekking aan een individuele derde. Conform afspraken in het financieel akkoord uit 2013 tussen het Rijk en decentrale overheden (TK, 33400 B, nr. 7) is het BCF vanaf 2015 geplafonneerd. Dit komt in de plaats van het eerdere voornemen van het kabinet om het BCF per 2015 af te schaffen. Het plafond wordt gekoppeld aan de accrespercentages zoals deze volgen uit de normeringssystematiek voor het gemeente- en provinciefonds. Het plafond wordt aangepast voor taakmutaties (zoals decentralisaties) die gepaard gaan met onttrekkingen of toevoegingen aan het BCF. Als het plafond overschreden wordt, komt het verschil ten laste van het gemeente- en provinciefonds. Bij een aanleg lager dan het plafond komt het verschil ten gunste aan het gemeente- en provinciefonds. De toevoeging of uitname wordt over het gemeenten provinciefonds verdeeld conform de aandelen van de gezamenlijke gemeenten en gezamenlijke provincies in het BCF in het gerealiseerde jaar.

